1683

INDEX OPERIS TOTIVS.

PRÆFATIO.

Prima Pars, Liber vnicus.

De Initio, & Propagatione Ordinis Prædicatorum in Hungaria.

Cap. I. De Regionis Hungaricæ præstantia.
Cap. II. Quo anno, & sub quo Rege, Ordo Prædicatorum cœperit in Hungaria.
Cap. III. Per quos Religiosos viros Ordo Prædicatorum in Hungaria fundatus fuerit.
Cap. IV. De Profectu Fratrum in Hungaria, infideliumq́; Cumanorum potissimùm, conversione.
Cap. V. De felici transitu B. Pauli cum alijs nonaginta Fratribus in Cœlum per palmam Martyrij.
Cap. VI. De alia Cumanorum profugorum in Hungariam per Fratres Ordinis conversione, Beatiq́; Pauli sobole plurima in eadem Hungaria Martyrio coronata.
Cap. VII. De Viro Principe in sæculo, Martyre clarissimo, à Tartaris in eadem vastatione trucidato, hactenus ano-

 nymo,

nymo, nunc verò, Autoris sententia, Buz ad Banffio nuncupato.
Cap. IIX De Martyrum magno numero brevißimo temporum spatio, & Martyrij primatu, quo Hungariæ Provincia, præ cæteris Ordinis Prædicatorum Provincijs, gaudet.
Cap. IX. De alijs pluribus ex Hungariæ Provincia per eadem tempora Martyrio Candidatis.
Cap. X. De felici B. Sadochi, B. Pauli Coapostoli, Sociorumq; ejus quadraginta octo agone.
Cap. XI. Miracula S. P. Dominici, quibus eisdem temporibus Ordo Prædicatorum in Hungaria est propagatus, in suscitationibus mortuorum.
Cap. XII. Alia miracula, circa eadem tempora per S. P. Dominicum patrata.
Cap. XIII. Refutatio oppositionis hæreticorum contra prænarrata miracula: ratio amoris B. P. Dominici in Hungaricam nationem, vicißimq; hujus in illum devotio.

PARS SECUNDA, LIBER Primus.

DE VIRIS SANCTITATE citrà Martyrium eximiis.

De Beato Ioanne Teutonico, Provinciali Hungariæ, & Episcopo Bossinensi.

Cap. I. Patria, profectus, status Religiosus.
Cap. II. Prædicationis ejus fructus, & miracula.

Cap.

Cap. III. Zelus, & Castitas.
Cap. IV. Præfecturæ illius Ecclesiasticæ.
Cap. V. Gesta sub ejus supremo totius Ordinis Magistratu.
Cap. VI. Miracula, & mors.
Cap. VII. Regum Hungariæ, Belæ IV. & Mariæ ejus Conjugis, pro Beato Ioanne, literæ.

De Fr. Gerardo, F. Marcello, alijsque duobus Fratribus Cumano, & Hungaro, innominatis.

Cap. VIII. F. Gerardus Hungarus.
Cap. IX. F. Marcellus Hungarus.
Cap. X. Fr. N. Cumanus.
Cap. XI. Fr. N. Hungarus.
Erem Camaldul pp.e Varsaviam
De Beato Augustino Hungaro, Episcopo Zagrabiense, & demum Lucerino.

Cap. XII. Professio in Ord. Præd. Studia, Episcopatus.
Cap. XIII. Miracula ejus coram S. Pont. gestaq; alia.
Cap. XIV. Multa & insignia ejus miracula post mortem.
Cap. XV. Miracula ævo nostro patrata.
Cap. XVI. Devotio populorum ad B. Augustinum, ejusq; sepulchrum, atq; reliquias.
Cap. XVII Quid de illius patria sentiant autores.
Cap. XIIX. Officium, in festo B. Augustini, 3. sc. Augusti, Luceriæ à Fratribus Prædicatoribus recitari, & decantari, Ioannis 22. Sum. Pont. indulto, solitum.

De Beato Mauritio Hungaro.

Cap. XIX. Beati Mauritij Regium genus: ortusq; ejus à B. Virg. Deipara prænunciatus.

Cap. XX. Indoles, studia, Prædicatoriæ Religionis amplexus.

Cap. XXI. Virtutes illius, & exercitia.

Cap. XXII. Miracula, quibus illum Deus viventem decoravit.

Cap. XXIII. Pretiosa mors B. Mauritij, prodigijs, visionibus, miraculisq; illustrata.

Cap. XXIV. Annotationes ad vitam B. Mauritij.

Cap. XXV. De Fratre Charo, sive Carolo Hungaro, B. Mauritij germano.

De Beato Ioanne Dominici, Florentino, Archiepiscopo Ragusino, & S. R. E. Cardinali, qui Legatus de Latere in Hungariam, Budæ mortuus, ac sepultus, miraculis ibi claruit.

Cap. XXVI. Ortus, & educatio B. Ioannis Dominici.

Cap. XXVII. Studia illius, & exercitia.

Cap. XXVIII. Ingressus in Ordinem Prædicatorum.

Cap. XXIX. Profectus in relgiosis moribus, vitæq; austeritate.

Cap. XXX. Profectus in studijs.

Cap. XXXI. Concionandi præstantia, & humilitas.

Cap. XXXII. Qualis in Præfecturis Ordinis, ad quas invitus promotus.

Cap. XXXIII. Quòd Magisterium, sive Doctoratum recusaverit: quanta etiam virtutis sermo ejus, & prædicatio.

Cap. XXXIV. Primus in Jtalia religiosæ observantiæ instaurator.

Cap.

H. V. 8. (a)

Cap. XXXV. Commendatio S. Vincentij Ferrarij de B. Joannis præstantia: libri ab eo editi, vis prædicationis.
Cap. XXXVI. Ad dignitates Ecclesiasticas pro Ecclesiæ necessitatibus promotio.
Cap. XXXVII. Ad res Ecclesiæ componendas seriò agit cum Gregorio XII. ut Pontificatui resignet.
Cap. XXXIIX. Legatus iterum pergit ad Sigismundum, Regem Romanorum, & Hungarorum.
Cap. XXXIX. Cardinalis Ragusinus, cum Carolo Malatesta ad Concilium Constantiense accedit.
Cap. XL. Quid egerit Joannes pro Schismate tollendo, in Concilio.
Cap. XLI. Quanta autoritate apud Regem Romanorum.
Cap. XLII. Sigismundus, Joannem à Martino Pontifice Legatum postulat in Hungariam, contra hæreses recèns exortas.
Cap. XLIII. Legatus, remedio frustra tentato in hæreticos, Budam se confert, ubi infirmatur, moriturq;.
Cap. XLIV. Funus, & miracula ejus post mortem.
Cap. XLV. Encomia nonnulla, quibus B. Joannes Dominici à Sancto Antonino, alijsq; celebratus est.

LIBER SECUNDUS.

De Sanctimonialibus, quæ mira Sanctitate fulserunt.

De Beata Helena Hungara, Virgine.

Cap. I. Vita B. Helenæ prorsus admiranda.

Cap. II. *Quòd B. Helena, Magistra fuerit Sanctißimæ Virginis Regiæ Margaritæ.*
Cap. III. *Monumenta, & autores, quibus B. Helenæ stigmata comprobantur.*

De Beata Margarita, Belæ IV. Regis Hungariæ filia, Virgine Sanctissima.

Cap. IV. *Ortus Sanctißimæ Virginis Margaritæ.*
Cap. V. *Educatio, pietas, ac Prophetia in tenella ætatula.*
Cap. VI. *Quadrimula Sac. Ordinem Præd. ingressa, Virtutibus fulget.*
Cap. VII. *In novum Monasterium à Patre extructum inducitur.*
Cap. VIII. *Professa, quàm egregiè Virtutibus claruerit.*
Cap. IX. *Lecti, vestiumq; asperitas, ciliciј, & disciplinarum vsus.*
Cap. X. *Virginalis puritatis cultrix insignis.*
Cap. XI. *Paupertate, & obedientia præstans.*
Cap. XII. *Mira ejus humilitas, & mansuetudo.*
Cap. XIII. *Charitas ad Proximos.*
Cap. XIV. *Cultus, & devotio in Sanctos.*
Cap. XV. *Studium orandi perpetuum.*
Cap. XVI. *Devotio ejus ad divinißimam Eucharistiam, & præparatio.*
Cap. XVII. *Proficiendi desiderium, & documenta.*
Cap. XIIX. *Peccatis, & ærumnis humanis, vehementer discruciabatur.*
Cap. XIX. *Martyriј desiderium.*
Cap. XX. *Donum Prophetiæ.*

Cap.

Cap. XXI. *Vltima ægritudo, & Mors B. Margaritæ.*
Cap. XXII. *Gloria ejus varijs de Cælo testimonijs ostensa.*
Cap. XXIII. *Funus, & Corporis Virginei fragrantia.*
Cap. XXIV. *Miracula Sanctæ Margaritæ.*
Cap. XXV. *Miracula facta in Vita.*
Parag. I. *Circa Lucem, & Corpora Cælestia. III.*
Parag. II. *Circa Ignem, Aerem, & Aquam. V.*
Parag. III. *Circa Res artefactas. II.*
Parag. IV. *Circa ægritudines V.*
Parag. V. *Ob confidentiam ad B. V. Marg. adhuc viventem, quidam à varijs periculis liberatus.*
Cap. XXVI. *Miracula post mortem ejus patrata.*
Parag. I. *Febre laborantes, curati. VIII.*
Parag. II. *Contracti. III.*
Parag. III. *Aridis membris. I.*
Parag. IV. *Immobiles. I.*
Parag. V. *Leprosi. II.*
Parag. VI. *Podagrici. II.*
Parag. VII. *Epileptici. II.*
Parag. VIII. *Insani. III.*
Parag. IX. *Cæci, visuque laborantes. V.*
Parag. X. *Qui loquendi vsum amiserant. I.*
Parag. XI. *Dentium dolore laborantes I.*
Parag. XII. *Dissenteria, & Cephalalgia vexati. I.*
Parag. XIII. *Languidi. I.*
Parag. XIV. *Dæmoniaci. I.*
Parag. XV. *Carcere detenti. I.*
Parag. XVI. *Ad mortem infirmi, & agonizantes. IV.*
Parag. XVII. *Mortui suscitati. II.*

Parag.

Parag. XIIX. *Puellaris sexus in virilem permutatus I.*
Hoc quidem nobis exciderat, dum miracula describerentur: factum tamen S. V. Marg. precibus, ex Resp. IIX. officij ejusdem Virg. manifestum est, quo sic dicitur, O spectanda sæculo novo res miraculo, gestu singularis, votum mater astruit, viri sexum induit forma puellaris.
pag. 349.
Cap. XXVII. *De tractatu Canonizationis B. Virg. Margaritæ.*
Cap. XXVIII. *Indiculus eorum, qui pro ferendo testimonio de B. V. Margaritæ sanctitate, & signis, examinati à Commissarijs S. Pontificis, vel aliàs eadem per se attestati sunt.*
Parag. I. *Nomina Sororum.*
Parag. II. *Nomina Venerandorum Patrum, Virorum Illustrium, & ex vulgo hominum, qui super Sanctitate B. V. Marg testimonia dederunt.*
Cap. XXIX. *De Corpore, Reliquijsq; S. Virg. Margaritæ.*
Cap. XXX. *Laudes, & præconia, quibus S. Virgo Margarita à Scriptoribus celebratur.*
Cap. XXXI. *Indulgentiæ, concessæ visitantibus Corpus B. Virginis Margaritæ.*
Cap. XXXII. *Officium in Festo B. Margaritæ, die 18. Januarij decantari solitum ab Ordine Prædicatorum in Hungaria.*
Cap. XXXIII. *Carmina de Sancta Margarita, à Domino Francisco Szegedi, alijsq; decantata.*
Cap. XXXIV *Matthiæ Corvini, Regis Hungariæ, ad Papam Pium II. & Collegium Cardinalium pro Canonizatione B. Margaritæ, Literæ.*

Cap.

Cap. XXXV. De Sorore Elisabetha, Filia Stephan V. Regis Hungariæ.
Cap. XXXVI. De Sorore Elisabetha, Filia Andreæ III. Regis Vngariæ.
Cap. XXXVII. Gradus Consanguinitatis inter recensitas Regias Virgines, aliasq; Sanctitate per eadem tempora ex ipsamet Regia Vngarica stirpe insignes personas.

Pars Tertia,

LIBER PRIMVS.

De viris Ecclesiastica Dignitate præclaris.

Cap. I. Quantæ excellentiæ Pastores, & Rectores Ecclesiæ, quantumq; ex eis, Religiosis Ordinibus ornamenti accedat.
Cap. II. Supremarum Ecclesiasticarum dignitatum distinctio.
Cap. III. Cardinales.
Cap. IV. Archiepiscopi.
Cap. V. Episcopi.
Cap. VI. Episcopi, Nuncij, & Inquisitores Pontificij, Regumq; Legati.

Liber Secundus.

De Sancti Officij contra hæreticam pravitatem Inquisitoribus in Hungaria.

Cap. I. Quid Sanctum Inquisitionis Officium: à quo institutum: quis Primus omnium Inquisitor: quantùm in eo laboraverit Ordo Prædicatorum: quantopere hæreticis hominibus invisum.
Cap. II. Quo tempore S. Inquisitionis Officium inductum in Hungariam, quiq́; primi inibi Inqusitores extiterint.
Cdp. III. Egregia quædam ab Inquisitoribus in Hungariæ Regno patrata.
Cap. IV. Missos in Hungariam aliquando speciales Inquisitores ab Apostolica sede.
Cap. V. Quousq́; Sanctæ Inquisitionis Officium perduraverit in Hungaria.
Cap. VI. Rebus Hungariæ deploratis, Fr. Antoninus à Grosupto, S. Th. Doctor, pro illa, aliisq́; plagis, S. Officii Commissarius Apostolicus designatur.
Cap. VII. Extare adhuc in Regnis Dalmatiæ, & Illyrici, quæ olim sub Hungariæ Provinciæ ambitu continebantur, Sacrosanctæ Inquisitionis Officium.

Liber Tertius.

De Doctoribus, atq́; Scriptoribus.

Cap. I. Doctorum, Scriptorumq́; nobilitas, & præstantia.
Cap. II. Plurimos viros eruditissimos, etiam Doctoratus insignibus condecoratos, extitisse in Provincia Hungariæ, qui libros non ediderint.
Cap. III. Scriptores singuli describuntur.

Lib.

Liber Quartus.

De Muneribus, pro Ecclesia, Regnique Vngarici bono à Fratribus Prædicatoribus susceptis. Ea per annorum seriem, quantùm Authoris diligentiæ licuit, describuntur.

PARS QVARTA.

Liber Vnicus.

Cap. I. Provinciæ Vngaricæ initium, primus Provincialis, locus.

Cap. II. Conventus Provinciæ Hungaricæ.

Cap. III. Collegia, Studia generalia, sive Vniversitaies.

Cap. IV. Loca, sive Vicariatus.

Cap. V. Sanctimonialium Monasteria.

Cap. VI. De Generalibus Capitulis habitis in Provincia Vngariæ.

Cap. VII, De B. Virginis Deiparæ Rosarij Sacratissimi in Hungaria instituto

Cap. VIII. De Peregrinantium Societate.

Cap. IX. De Provinciæ Vngaricæ reformatione.

Cap. X. De Inclinatione, reparatione, & eversione ejusdem Provinciæ.

Cap. XI. Acta, vt Ordo Prædicatorum iterum restitueretur in Hungaria.

Ap-

APPENDIX.

Vita B. Augustini Episcopi Zagrabiensis, & Lucerini, à Dn. Episcopo Joanne Tomco conscripta, & à F. Sigismundo Ferrario recognita, & publicata.

Propugnatio Martyrij Fratrum Prædicatorum, qui à Tartaris ab anno Christi 1241. in Cumania, & Vngaria perempti fuere.

Nonnullæ ad Commentarios de Rebus Vngaricæ Provinciæ Ord. Præd. annotationes.

Præ-

PRÆFATIO.

Optime Lector. Magnam semper extitisse ad sobriè, justè, & piè vivendum in hoc seculo, historiæ de rebus à viris sapientia, prudentia, & sanctitate præclaris optimè gestis conscriptæ vtilitatem, vt merito sanè eam magistram vitæ dicere possimus, nullus æquus æstimator ignorat. Hinc insignis ille Mathathias hostium intolerabilem arrogantiam, impendentes calamitates, & bella sæva perpendens, filios suos Principes populi, ad fortitudinem, innocentiã, obedientiam, fidem, Zelum, pietatem, omnemq; virtutem pro victoria, dignitate, gloria, fœlicitateq; consequenda, morti occurrens, ex sacris annalibus depromptis exemplis, sic hortabatur: *Nunc ergo, ò filij, æmulatores estote legis, & date animas vestras pro testamento Patrum vestrorum, & mementote operum Patrum vestrorum, quæ fecerunt in generationibus suis, & accipietis nomen magnum, & nomen æternum. Abraham nonne in tentatione inuentus est fidelis, & reputatum est ei ad justitiam? Ioseph in tempore angustiæ suæ custodiuit mandatum, & factus est Dominus Ægypti. Phinees Pater noster, Zelando Zelum Dei, accepit testamentum Sacerdotij æternı. Iesus, dum* 1. Macha. ca. 2.

 imple-

impleuit verbum, factus est Dux in Israel. Caleb, dum testificatur in Ecclesia, accepit hæreditatem. David in sua misericordia consecutus est sedem regni in secula. Elias dum Zelat Zelum legis, receptus est in cœlum. Ananias, & Azarias, & Misael credentes liberati sunt de flamma. Daniel in sua simplicitate liberatus est de ore leonis. & ita cogitate per generationem, & generationem, quia omnes, qui sperant in eum, non infirmantur. & qui pro Mathathia surrexit filius eius Iudas Machabæus, belli, militiæq; Princeps, paternæ virtutis, & spiritus hæres, ad eorundem Patrum gesta pro spe liberationis, & victoriæ de adversarijs certissimè consequendæ suos provocabat: *Mementote qualiter salui facti sunt Patres nostri in mari rubro, cum sequeretur eos Pharao cum exercitu multo: & nunc clamemus in cœlum, & miserebitur nostri Dominus, & memor erit testamenti Patrum nostrorum, & conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie.* (1. Mac. c. 4.) David etiam Vates Regius, rerum à Deo hebræaquè gente patratarum compendium carmine exequens, magnifico illo vsus exordio, *Aperiam in parabolis os meum, loquar propositiones ab initio, quanta audiuimus, & cognouimus ea, & patres nostri narrauerunt nobis, non sunt occultata,* (Ps. 77.) vel vt Cajetanus, Pagninus, Vatablus, Arias, Muysius, & alij verterunt, *non negabimus, occultabimus, celabimus, abscondemus à filijs eorum, vt cognoscat generatio altera,* posteritas; *filij* etiam, *qui nascentur, & exurgent, narrabunt,* narrent *filijs suis*: caussam totius narrationis, scriptionisq;, eam esse subjecit, vt opera illa præ oculis semper habentes, non malos, atq; perversos, sed justos quosq; & optimos æmularentur, spem, fiduciamq; omnem in solo ve-

ro Deo collocarent, legem ejus atq; præcepta sincero corde seruantes quàm sanctissimè vitam instituerent. *Vt ponant in Deo spem suam, & non obliuiscantur operum Dei, & mandata ejus exquirant: ne fiant sicut Patres eorum generatio praua, & exasperans.* Ionathas summus Sacerdos, adversus angustias, & prælia, se, suosq; assidua sacrarum historiarum lectione consolari solitos fuisse testatur, ajens, *Nos habentes solatio sanctos libros, qui sunt in manibus nostris.* ne enim solatio destituerentur, è manibus non dimittebant. (p. Maca. c. 12.) Magna etenim spei, solatijq; accessio de divinæ clementiæ ope fieri solet qualibuscumq; calamitosæ vitæ hujus ærumnis afflictis hominibus, dum ex certissimis monumentis intelligunt, Deum, à malo recedentes, & bona facientes, seq; timentes semper protexisse, liberasse, glorificasse. Ob hanc caussam, Moysen Dei Prophetam Hebræis ab Ægyptia tyrannide oppressis, S. Iobi vitam, & exarasse, & scripto à se traditam vsquè legendam præbuisse, ex antiqua traditione refert Origenes, cujus verba digna planè sunt, quæ hic attexantur. (Orig. l. p. in c. p. Iob) *Inuenimus*, inquit, *in antiquorum dictis, quòd, cum Magnus ille Moyses à Deo in Ægyptum fuisset missus, & vehementem afflictionem filiorum Israel videret, & consolari eos ab anxietate lamentabilis eorum afflictionis, qua illos Ægyptij affligebant, minime valeret, & vehementes illos, atq; terribiles Iob dolores pro consolatione illis enarrauit, nec non & in scriptura eos ponens, ad huc cum essent recentiores, illi populo dederit, vt per cognationes, & tribus suas hæc legentes, & vehementes, atq; terribiles illos beati illius viri dolores audirent, sicq; se inuicem consolarentur, & cum patientia atq; gratiarum actio-*

nibus, mala, quæ eos circumdederant, sufferrent, & vt bonam remunerationem Domini, quam Iob post tolerantiam largitus est, audientes, etiam ipsi liberationem sperarent, & beneficia beatæ mercedis laborum suorum expectarent. Blandè enim & benignè ad eos loquens dicebat. Constantes estote filij Israel, animæquiores estote posteritas Abrahæ, sustinete dolores, sufferte hæc mala, quia & olim erat quidam homo in terra Hus, cui nomen erat Iob, qui cum esset justus, & verax, & sine querela, ingentes sustinuit dolores, amara supportauit tormenta propter nequissimi diaboli inuidiam. Ita & vos modo à Pharaone vexamini, ab Ægyptijs oppressionem patimini, cum omnino non comprobemini peccatores; sed hæc patientes injustè, ne defeceritis, neq; succubueritis, sed sufferte constanter, atq; viriliter; erit namq; & vobis liberatio, quemadmodum & illi. Reddetur etiam & vobis retributio hujus tribulationis sicut & illi reddita est. Si vos, quos honorabiles, atq; diuites esse oportebat propter Patrum bonitatem, atq; diuitias, inhonorabiles, atq; egeni effecti estis, nolite expauescere, quia etiam præfatus hic vir Iob de sede regali, & gloriosa ad sterquilinium devolutus est cum ignominia, ex immensis diuitijs, atq; opulentia ad miserabilem paupertatem immutatus est. Si Ægyptij, quos amicos esse oportuerat propter gratiam Ioseph, atq; sinceritatem Israel, ad inimicorum nequitiam immutati sunt, nec vobis sit mirum, quia & Iob boni illi sodales, qui ei deuoti, atq; integri amici esse debuerant, ad inimicitiam conuersi sunt. Idipsum sequutus Paulus Doctor gentium, vt fideles ad fratrum infirmitates æquo animo tolerandas, & contra calumnias, opprobria, & adversa quæq; confirmet, ostendatq; vnde in angustijs consolari, spemq; erigere possint, altiori

eos consilio ad Christi Domini passiones ex Sanctis scripturis perpendendas amandat. *Debemus*, ait, *nos firmiores imbecillitates infirmorum sustinere, & non nobis placere. Vnusquisq; vestrum proximo suo placeat in bonum ad ædificationem. etenim Christus non sibi placuit, sed sicut scriptū est, improperia improperantium tibi ceciderunt super me. Quæcumq; enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, vt per patientiam, & consolationem scripturarum spem habeamus.* Nec sacri, & Canonici dumtaxat, sed & Ecclesiasticæ historiæ libri, piorum hominum vitas, seriemq; gestorum continentes, ad omnem vitæ rectitudinem, sanctitatemq; informant, & movent. Nam S. Augustinum Ecclesiæ lumen, ex audita Magni Antonij vita, quæ apud Treveros in Gallijs reperta fuerat, ex Manichæorum hæresi, & voluptatum illecebris, ad fidem Catholicam, vitæq; sanctimoniam inflammatum fuisse, constat ex ijs, quæ tunc ipse se dixisse, ac fecisse memorat. *Quid*, inquiebat, *patimur? Quid est hoc, quod audisti? Surgunt indocti, & cœlum rapiunt, & nos cū doctrinis nostris ecce vbi volutamur in carne, & sanguine. An quia præcesserunt, pudet sequi, & non pudet nec saltem sequi?* Cumq; post ingentes lacrymas, atq; suspiria vocem cum cantu divinitus audisset, *Tolle lege, Tolle lege:* intelligens sibi juberi, vt ad exemplum Antonij, (qui ex evangelica lectione illa, cui forte supervenerat, *Vade, vende, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo, & veni, sequere me*, quasi illa sibi dicta essent, per omnia obtemperans, vniversis bonis in pauperes erogatis, vt vni Deo vacaret, in solitudinem se recepit) aperiret codicem apostolicum, & quod primùm oc-

Ad Rom. c. 15.

lib. 8. confess. c. 8.

Ibid. c. 12.

Mat. c. 19.

currerer, legeret, & sibi dictum acciperet, arripuit, aperuit, legit: *Non in comessationibus, & ebrietatibus, non in cubilibus, & impudicitijs, non in contentione & æmulatione, sed induite Dominum Iesum Christum, & carnis curam ne feceritis in concupiscentijs.* & statim cum fine hujusmodi sententiæ, quasi luce securitatis infusa cordi ejus, omnes dubitationis tenebræ diffugerunt: relictaq; spe, & cura hujus seculi, ad Deum conversus est. Et ne plura de alijs exempla congeram, quæ sunt innumera, Beatum Mauritium Hungarum, è Regio stemmate nobilissimum, virumq; ex N. Ordine sanctissimum, ad monasticam vitam capessendam ex narratione vitæ Sancti Alexij Romani incitatum fuisse tradunt gestorum ejus scriptores, è quibus Leander sic ait: *Venit aliquando in oppidum Vgnedeum vir quidam ex Diui Dominici Prædicatoribus, vita, & religione conspicuus. Hoc vbi Mauritius cognouit, continuò sese ad eum contulit, & flexis genibus aliquãdiù coram eo mansit, petens suppliciter, vt suis precibus apud Omnipotentem Deum se adjuvaret, & viri alicujus sancti vitam sibi narraret, quòd audire talia libentissimè soleret. exosculatus ille ingenium & tantam in puero probitatem, morem ei continuò gessit, & Diui Alexij vitam recensuit, quam puer antea numquàm audierat. Cumq; attentè nimium narrantem audiret, adeo illi cor emollitum est incredibili dulcedine tacto eorum, quæ recensebantur, vt lacrymas tenere non posset. Quare tunc primùm, sicut ex eo postea multi audierunt, decreuit opportuno tempore monasticam vitam inire.* S. Vincentins Ferrarius, vt sibi ad omnem virtutem, & perfectionem viam pararet, ab initio sui in ordine tyrocinij Sanctissimi Patriarchæ

Ad Rom. 13.

L. Alb. li. 5. de vir. ill. Ord. Præd.

Dom-

Dominici vitam legendam proposuit, tantumq; profecit, vt dignus tanto Parente Filius, & vir planè apostolici pectoris, & Spiritus, potens in opere, & sermone, summisq; Ecclesiæ Pristinæ viris compar evaserit. Quò allusit author Ecclesiasticorum hymnorum, qui pro ejus solemnitate decantantur.

In Breuiar. Prædicator.

Flore primæuo nitidæ juuentæ
Eligens puræ documenta vitæ,
Ordinis magnum imitans parentem
Prædicatorum.

Et: *Signa, quæ magnis patuere terris,*
Te probant amplis meritis refertum,
Ac viris celsis fore comparandum
Temporis acti.

Sanctissima Virgo Margarita, Belæ Quarti Hungariæ Regis Filia, Virginum, Principumq; Decus, Sanctorum vitarum lectione mirum in modum delectata, ad omnes virtutum gradus gloriosè conscendit, martyrij desiderio flagravit, alijs ad perfectionem comparandam eandem lectionem persuasit. Quòd si Aloysius Luisinus, inter medicos haud ignobilis, ad mores animi componendos jubebat juvenes accuratè legere vitas Philosophorum, quos à D. O. M. mundo in eum finē datos esse diceret, proindeq; gratias habendas esse Diogeni Laertio, qui eas scriptis memoriæ mādavit: multo certè potiori ratione cunctorū animi ad Sanctorum gesta legenda pro moribus efformandis, vitæq; ratione perficienda excitandi sunt, quanto ad hæc præstantior, & efficacior vera virtus est, quàm vmbra duntaxat quædam ipsius, qualis illa Philo-

De comp. animi affect. li. 2. c. 15.

sophi-

ſophica, cum abſquè Charitate, neque etiam habitus moralium virtutum acquiſitarum veram virtutis rationem obtineant, vt probatioribus Theologis eſt exploratum.

22. q. 23. art. 7.

Porrò rationem ex hujuſcemodi lectione proficiendi, perfectioniſq; acquirendæ, Magnus Baſilius, non minus eleganter, quàm eruditè perſtrinxit, cum ad Theologum ſcriberet illis verbis. *Quemadmodum pictores quando imaginem ex propoſita imagine pingunt, crebrò ad exemplar reſpicientes, figuram illius ad artis ſuæ induſtriam transferre ſatagunt: ita oportet eum, qui omnium virtutum partibus abſolutum ſeſe præſtare conatur, ad vitas Sanctorum, tamquàm ad vivas quaſdam, & agiles ſtatuas aſpicere, & quod illi benè geſſerunt, peculiare ſibi per imitationem facere.*

Baſil. ep. p. ad Theol.

Hanc rationem inivit S. Antonius, de quo ſcribit Athanaſius, tanto virtutum ſtudio in cenſum fuiſſe, vt quemcumq; videret, legeret, audiret aliqua virtutis laude excellentem, illum imitari ſtuderet. Quo factum eſt, vt nihil eo continentius, nihil vigilantius eſſet. Patientia, manſuetudine, miſericordia, humilitate, labore, ac ſtudio divinarum ſcripturarum omnes ſuperaret.

Athanaſ. in vita Ant.

Idem factitavit S. Hyacinthus Polonorum Taumaturgus, qui, vt ait Clemens octavus, Papa, vivendi rationem, quam à Sanctiſſimo Patre Dominico, tanquam è puriſſimo fonte hauſerat, ad extremum vſq; diem ſanctiſſimè ſervavit. Nihil igitur eo demiſſius, nihil modeſtius, nihil purius, nihil candidius fuit, vt qui Virginitatis pulcherrimum florem in cœlum reportarit. Charitate erga proximos ardenti flagrabat. ſeſe ſingulis noctibus vſq; ad ſanguinis effuſionem affligebat. mira invictu continentia, omnes ſextas ferias, vigi-

Clem. 8 in bulla Canoniz. eius.

lias etiam B. Mariæ, & Apostolorum solo pane, & aqua jejunabat. Totas noctes in templo fundendis ad Deum precibus insomnis propè consumebat. Et si quandò inedia, ac sopore fessis membris somnum capere cogebatur, aut stans lapidi tantùm altaris innixus, aut humi prostratus quiescebat. Quicquid verò temporis vacuum illi ab oratione supererat, id omne partim colendis sacris studijs, partim habendis sacris concionibus, vel confessionibus audiendis, aut alijs pietatis operibus impendebat. Hæc omnia ex archetypo illo vitæ Sanctissimi Patris Dominici in se ipsum vir ille divinus ita derivavit, vt simillimam per omnia parenti prolem exprimeret; tantùm valet hæc imitatio. Ista me permoverunt, (Lector optime) vt quæcumq; ex varia lectione, & sedula animadversione de Viris Illustribus Ordinis Prædicatorum ad Provinciam Hungariæ spectantia, ijs cum primis, qui in signi quadam sanctitatis, dignitatis, eruditionis, ac Zeli orthodoxæ fidei laude floruerunt, (quoad per varias occupationes licuit) collegissem, ea vno complexa commentario in lucem emitterem, sperans vel meo experimēto alitario in lucem emitterem, sperans vel meo experimēto aliquibus placitura. Possum enim verè affirmare, me, quoties ardentem illam sitim, ac Zelum salutis animarum Beati Pauli Hungari, Sanctissimi Patris Dominici discipuli, & martyris inclyti, sociorumq; ejus considero, totum ad eandē in maxima messe hungarica procurandā inardescere: in vitæ laboribus, & exitu me illis similem fieri maximè cupere, illudq; ingeminare, *Moriatur anima mea morte justorum, & fiant nouissima mea horum similia.* Quin etiam, num. 23.
quoties aliorum, tàm virorum, quàm mulierum, potissi-

mùm Sanctissimæ Virginis Margaritæ præclaras actiones percurro, non sine lacrymis, ad Dei, religiosæq; perfectionis amorem ignes mihi maximos excitari. Accedit, quòd cum peculiari quadam propensione Hungaricam nationem semper dilexerim, adeoq; juvenes Hungaros Viennæ habitum Sanctæ Religionis nostræ flagitantes, semper, quantũ in me fuit, apud superiores promoverim, ea spe, vt aliquandò veræ pietatis, & solidæ eruditionis armis instructi, per patriam excurrentes, contra infidelitatis, vitiorumq; monstra pro Deo militare, & Ordinem sacrum in eundem finem promovere possent, (vt interim omittam demandatã comissamq; mihi (licèt indigno) à Reverendiss. Patre Magistro Generali totius Ordinis N. Fr. Nicolao Rodulfio, viro planè Apostolico, & veterum illorum S. P. Dominici successorum simillimo, pro eodem Ordine in Hungaria excitando provinciã) æquum esse videbatur, vt aliquot eis domestica exemplaria, quibus magis accenderentur ad imitandum proponerem: præcipuè, cùm de omnibus cœteris ferè Provincijs peculiaribus editis voluminibus, eo solatio Hungaricam destitutam viderem.

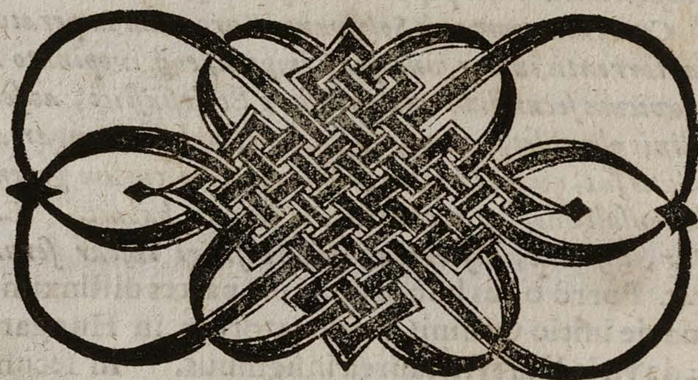
Quòd si cupido lectori non adeò fortè satisfecero, vt optaret, veniam mihi tamen ab eo benevolè condonandam haudquamq; diffido; qui prudentèr advertat, non omnia, quæcumq; præstantissimè gesta sunt, ad posteritatem devenisse. Nam cùm in illo ferventissimo spiritus Ordinis Prædicatorum ardore, antiquitas viris omni sanctitate, & doctrina clarissimis abundarit, quæ contingebant egregia, quasi quotidiano vsu comunia, posteris suis mandare neglexit. Notavit hoc ipsum scitè Ioannes An- *Apud Leand.*

tonius Flaminius, qui, cum de B. Alberti Magni gestis historiam contexeret, & insignibus miraculis, testimonio Thomæ Cantipratani, Episcopi, claruisse diceret, è quibus pleraq; fuissent silentio prætermissa, caussam subjciens, ajebat; *Nec talia curabant ejus ætatis Patres, cum plurimi essent, qui miraculis clari haberentur: Nec in tanto Sanctorum hominum numero magni tunc res erat.* Neq; ea sola est caussa, sed & alia, quam Eminentiss. S. R. E. Cardinalis Pazman sapientèr expressit. Quia nimirum *inter acerbissimas Hungarici Regni Clades, quibus supra integrum seculũ illius incolæ conflictantur, non postrema censenda sit archiuorum jactura. Cum enim immanis Solymanni Turcarum Imperatoris potentia, torrentis instar, vno quasi impetu, eoq; inopinato Regem Ludovicum secundum vnà cum flore Ecclesiastici, ac secularis Ordinis obruisset, totamq; vastitate complesset Hungariam, quisq; salutis suæ, quàm scripturarum potiorèm curam gerens, & fuga sibi consulendo, curas chartarum insuper habuit. Exusta igitur, disiecta, discerpta, quæ thesauri instar seruata oportebat.* Porrò opus hoc in quatuor partes distinximus. In prima de initio Ordinis Prædicatorum in Hungaria, adeoq; de viris Martyrij laurea insignibus. In secunda de viris alijs, mulieribusq; sanctitate præclaris. In Tertia de viris in Dignitate Ecclesiastica constitutis, Sancti officij Inquisitoribus, Magistris, Doctoribus, grauioribusq; functionibus pro Ecclesia susceptis. In Quarta de monasterijs virorum, ac mulierum, Capitulis generalibus, Societate ad infidelium partes peregrinantium, Reformationibus, alijsq; id genus tractabitur. Boni consule Pie, & Opt. Lector: ac si quid prætermissum, aut etiam

l. 3. f. 111.

App. I ad Syn. Strig.

præpostere positum offenderis, communica, & emenda; precibusq; tuis me miserrimum peccatorem, Deo Vni, ac Trino, atquè totius ejusdem adorandissimæ Triados augustissimo Triclinio, Beatissimæ Virgini Matri, Hungariæ, & nostri Ordinis Patronæ, pro quorum honore, & gloria hæc qnaliacumq; elaborare conati sumus, parem vicem habiturus, benè commenda. Vale.

DE REBVS HVNGARICÆ PROVINCIÆ SACRI ORDINIS PRÆDICATORVM.

Pars Prima, Liber Vnicus.

CAPVT PRIMVM.

De Regionis Hungaricæ præstantia.

HVngariam Europæ Septentrionalis Regionem clarissimam, cum ea orbis Provincia, quæ olim Pannonia dicta est, non ex toto prorsus convenire, melior, communiorq; sententia tenet. Ea namque quamuis citrà Danubium porrigatur, Austriam tamen, & Styriam, quæ olim ad inferiorem Pannoniā spectabant, excludit, & vltra Danubium transgressa, in Poloniam vsq; protenditur, habetq; terminos ab ortu Alutam flumen, ab occasu Austriam, & Styriam, à meridie Savum, ab aquilone Carpathios montes, à Polonia, & Moldavia eam disterminantes. Dividitur in citeriorem, quæ citrà, & vlteriorem,

rem, quæ vltrà Danubium continetur. Pannoniam à *Pannone* Noetico nepote, qui primus in ea regnaverit, non nulli dictam existimant; alij à *pane*, quo vescuntur homines, ob soli fœcunditatem; alij à *Pane*, quem vetustas finxit Deum esse pastorum, ob eandem caussam: alij quòd Pannones Pæones Græcis dicerentur, nuncupationem derivant. Hungariam verò ab Hunnis, (qui ex Scytharum genere defluxerunt) varijs temporibus Pannoniam invadentibus, ac deniqne Attyla Duce, suo illam imperio subigentibus, appellatam scribunt, ê quibus Geysa, primus Princeps orthodoxa fide illustris, Sanctum Stephanum filium suum, qui primus Rex Hungariæ fuit, successorem reliquit. Porrò Hungaricæ gentis Imperium, multò latius, quàm ipsa Hungaria protedebatur; etiam Mœsiam, Dardaniam, Dalmatiam, Illyricum, Rassiam, & vtramq; Bulgariam complectens. Longitudo, atq; latitudo terrarum, quas Matthias Hungariæ Rex possidebat, tanta, erat Petro Ranzano teste, vt quaquaversùm tenderes, non minus octingentis millibus romanorum passuũ iter conficeres. Hungaria ambitus magnitudine, situs elegantia, copia rerum omnium florentissima est. Agrorum enim vbertas tanta, vt cumulis, & acervis vix campi ipsi sufficiant. Ouium, boum, omnisq; generis pecorum ea multitudo, quæ alienas Provincias, Boemiam, Germaniam, Italiamq; singulis annis plurimis armentorum millibus reficiat, & tamen integros campi, & pastores greges in abundantissimã carnium copiam habeant. Feris, & avibus sic affluit, vt rusticis venatione, vel aucupio interdicere insolens sit: nec ferè plebeij homines, mi-

nusquam

nusquàm nobiles leporibus, damis, cervis, apris, turdis, perdicibus, phasianis, alijsq; hujusmodi delicijs vescantur. Sinuosis, profundis, latis, rapidis, piscosissimisq; fluvijs, Tibisco, Danubio, Savo, Dravo hinc inde cingitur, ex quibus Tibiscum tertia sui parte varijs piscium generibus decurrere, vt ferè quàm minimò veneant, ac propemodùm gratis dentur, fide digni scriptores affirmant. Lacus duos habet nobilissimos, Balatonem, tredecim milliariorum longitudinis, & Fertoum, non æquæ longitudinis, sed majoris latitudinis. Vini feracissima, quod claritate, fragrantia, svavitate cum cretico possit decertare. Magnæ, multæq; ibi ferri, æris, chalybis, cupri, argenti, auri, puritate, splendoreq; insignis fodinæ. In aliquibus fluminibus auri puri ramenta inveniuntur; &, quod mirabile est, in vineis, (ait Ranzanus) in aurifero loco satis, aureæ virgunculæ, & ad digiti, & ad semipedis longitudinem quandoq; leguntur: cujus generis complures idem author se vidisse testatur. Qui etiam refert haud procùl ab vrbe Cassovia rivum esse, in quem immissum ferrum mutetur in cuprum: & ad aliquot millia passuum supra eandem vrbem gigni crystallum, genusq; illud lapillorum, qui vocantur Topatij. Optimum quoq; metallicum salem, qui in morem lapidis in varia frustra dissectus, ad diversas partes deuehitur, tellus progignit. Thermis saluberrimis prædita est, præcipuè apud Budam, quæ Hungariæ Regia fuit, & vix vlli Europæ totius Vrbi cesserit, vel amœnitate situs, vel cœli salubritate, vel fœcunditate soli, vel aliarum quarumlibet rerum vitæ degendæ condicibilium, aut etiam ad splendorem, & luxum pertinen-

tium

Pet. Ranz. Epit. de reb. Hung. Surius de reb. in orbe gestis. a. 1541. p. 170. & seq.

extat. Epist. apud Bzouiũ tomo 15 a. 1414. n. 6.

Ioan. Bapti. Agn. de vitis Imperat.

tium vbertate. Hæc, & alia complura Ranzanus, Surius, Oratores ad Regem Poloniæ Sigismundum, alijq; de Inclyta regione tradiderunt. Vt proindè haud immeritò Sigismundus Hungariæ, & Romanorum Rex, ac deniq; Cæsar Augustus ad Ioannem 23. scribens, illam sic commendauerit: *Peculiare Regnum nostrum, gloriosa videlicet Hungaria, locorum amœnitate conspicua, situum habitudine speciosa, exuberanti rerum affluentia copiosè pollens, delectabilem indigenis, & aduenis sub diuersitate linguarum, & nationum exhibet incolatum: in quo jucunditatem, & exultationem thesaurizando omnium diuitiarum temporalium, nulli in orbe terrarum secundus, suauiter deduci, delectabiliter viuere, & fæciter regnase possemus.* Viros Clarissimos, qui etiam Romani Imperij gubernacula tenuerunt, non parcè dedit. Decius namq; nobilissimis Parentibus, Iouinianus Varroniano, Valentinianus, & Valens Gratiano Patre orti, Pannones fuerunt. Gens Hungarica bello semper inclyta, vt qua nulla alia Christiani nominis natio Turcarum arma magis exercuerit, nulla rursus magis ab his exercita sit, quæ ad octingentos annos pro sua & communi Christianorum quiete, continentèr eorum fines non sine cruentissimo certamine propugnauit. Præstantibus doctrina, & ingenio viris abundauit, hodièq; abundat; mirumq; est, quanto conatu, nec minore profectu, in Academijs, dies, noctesq; ad studia omnium disciplinarum incumbant. Norunt, qui Romæ, Græcij, Viennæ, Tirnaviæ, (Transdanubianæ Hungariæ Vrbis, in qua omniũ bonarum artium & scientiarum Vniversitas, Eminentiss. Cardinalis Petri Pazmanni, Archiepiscopi Strigoniensis

muni-

munificentia, nuper anno Dom. 1635. in Collegio Patrum Societatis Iesu erecta est) alibiq; rem propiùs aspexerunt. Hinc ad Ecclesiæ gubernacula, ad Cæsaris consilia, aliaq; ardua, Hungarici cùm primis Regni, negotia pertractanda quàm honorificè assumuntur. Ac, (quod omnium caput est) viros habuit per omnem ætatem sanctitate insignes, è quibus cùm primis effulgent: Sanctus Pollio Martyr, de quo in Rom. Martyrol. 4. cal. Maij sic scribitur: *In Pannonia Sancti Pollionis Martyris, qui sub Diocletiano Imperatore illustre martyrium peregit.* Et in Martyrologio Petri Galesinij, ita: *In Pannonia Sancti Pollionis Martyris, qui Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus, in Christi stadio luctatus, grauibus certaminibus præclarè obeundis, egregium fidei testimonium profuso sanguine dedit.* S. Martinus Sabariensis, Turonensis Episcopus, celeberrimæ sanctitatis fulgore, non provinciam, aut regnum, sed Ecclesiam totam, vniversumq; terrarũ orbem illustrans. Is *Prophetis compar, Apostolis consors, Præsulum gemma, fide, & meritis egregius, pietate mirabilis, charitate ineffabilis,* succurrit omnibus illum invocantibus. Pièq; creditur, ejus factum esse meritis, atq; virtute, vt cum omnes Hungarorũ Civitates, oppida, & loca lues hæretica ab vno infœlicissimo seculo, & ampliùs, sensim infecerit, vnica Sabaria illæsa penitus in fide Catholica semper fuerit custoditа. S. Laurianus, Hispalensis Archiepiscopus, qui ex nobilibus Parentibus Pannonibus, paganis tamen, in Pannonia natus, puer Mediolanum appulsus, ibidem suscepto baptismatè educatus, sacris litteris imbutus, & Diaconatu initiatus est: inde Hispalim Hispaniæ Vrbem illu-

Mart. Rom.

Mart. Gales.

Ecclesia in off. S. Mart.

ſtriſſimam ſecedens, Maximo ejuſdem Vrbis Epiſcopo ſucceſſit. Cumq; ſingulari doctrina, & vita, & ſanctitate Catholicam fidem adverſus Arianos ſtrenuè propugnaret, à Totila Gothorum Rege, Ariano, perſecutionem paſſus, tandem poſt peregrinationes ad Vrbem, aliaſq; regiones Angeli monitu ſuſceptas, per ſicarios ab eodem Totila ſubmiſſos obtruncatus eſt; multiſq; & inſignibus, vivens, ac mortuus miraculis coruſcavit. Paſſum ferunt ad annum Chriſti 944. ejus meminit Rom. Martyrol. quarta Iulij, vbi Baronius; & poſt alios Petrus Ribadeneyra Societatis Ieſu, ejus vitam conſcripſit.

Bar. in not. Rib. p. 2. fl. SS 4. Iul.

S. Stephanus Hungarus, primus Hungarorum Rex, & Apoſtolus appellatus, qui tanta erga Rom. Eccleſiam extitit pietate, vt ei Hungaricum Regnum peculiaris clientelæ, vel etiam donationis jure collatum addixerit; propterea q; Regni coronam jam Polonorum Principi præparatam, meruerit à Sylveſtro ſecundo ſum. Pont. monente Angelo, miſſam accipere. Hinc præclarus ille *Apoſtolici* titulus, quo etiamnûm inſigniuntur, in Hungariæ Reges derivatus. Ab hoc Sancto Rege in Beatiſſimam Virginem Deiparam devotiſſimo, adeò celebris ejuſdem Magnæ Matris apud Hungaros honor, & gloria promanauit, vt *Regni Hungarici Patrona, ac Domina* peculiari elogio vocitetur. Quare feſtum etiam Aſſumptionis eius, tacito nomine proprio, *Diem Dominæ*, Hungari ſoliti ſunt nuncupare. Mortuus eſt anno Chriſti 1038. S. Emericus, S. Stephani ex Giſela Pij Imperatoris ſorore filius, ab ineunte ætate, vigilijs, divinis laudibus, pijſq; exercitijs deditus: in ipſo adoleſcentiæ flore, divino miraculo præmonitus, Virgini-

lege Baron. a. 1000. n. 12. & 19. ac 20.

Chart. in vita S. Ste. apud Baron. a. 1002 n. 12.

ex lib. off. pr.

tatis pudorem perpetuò colendum suscepit, & ad mor- *SS. Regni Hung.*
tem vsq; illibatum seruauit, regiæ Virginis integritate,
quam volente Patre desponsauerat, intacta. Ob cujus vir-
tutis custodiam cœlitus assecutus est, vt secreta castitatis
aliorum peruideret. Patre, (qui illum Regem designare *V. Bar. a. 1030 a. 1031*
cupiebat) in viuis relicto, migrauit in cœlum. multisq; mi-
raculis coruscans, vnà cum patre Stephano à Benedicto *ex eod. libell. offic.*
octauo albo sanctorum inscriptus est. Sanctus Ladislaus,
primus ejus nominis Hungariæ Rex, Bela Primo ex filia
Regis Poloniæ progenitus, humilitate, rerum diuinarum
contemplatione, cunctisq; virtutibus insignis; viuens, &
mortuus miraculis clarus, quiquè Dalmatiã, & Croatiam
Regno Hungariæ adjunxit: à Cœlestino Tertio in sancto- *S. Anton. 3. p. tit. 19. c. 11. Bz. a. 1235. Breu. Dominic.*
rum numerũ relatus, mortuus est an. 1095. S. Elisabetha,
Andreæ secundi Regis Hungariæ Filia, quæ à teneris annis
sanctè, & religiosè vixit. Nupta deinde Ludouico, Land-
grauio Turingiæ, viro nobilissimo, tam sanctè, & piè Deum
colebat, vt suo exemplo maritum ad sanctitatem, & vitæ
perfectionem induxerit. orationi assiduè vacabat, viduis,
pupillis, ægrotis, carcere detentis, pauperibus benignè
subveniebat. mortuo marito, proprijs sumptibus Xeno-
dochium maximum construxit ad pauperes ægrotantes
aleudos, eis non solum necessaria subministrans, sed ipsa-
met saniosis aliquorum vlceribus admouens medicamen-
ta. Patrimonio, partim hisce vsibus insumpto, partim
à consanguineis demortui mariti substracto, in paupe-
riem redacta, lanam, & linum operando, manibus, quod
egenis tribueret, quærebat. Atq; ita vita Sanctissimè
transacta, plurimis, maximisq; miraculis illustris evolauit

in cœlum anno Sal. 1235. fuit, ait S. Ant. *vitiorum extirpatrix, virtutum plantatrix, schola morum, exemplum patientiæ, speculum innocentiæ.* quam Greg. nonus S. Catalogo accensuit anno 1235. Mitto S. Adalbertum, Pragensem, S. Gerardum, Chanadiensem, Episcopos, aliosq; plurimos omnibus notos, quos Hungariæ Regnum (quòd strenuè pro fide Catholica, & cultu Dei propagando in eo laborauerint) veneratur, & colit. Non silendus tamen vir non adeò cognitus, at Sanctitate eximius, Matthæus Escandelius, Buda Hungariæ Vrbe oriundus, qui, postquàm ad annos aliquot juxta Hierosolymam in monte Sion anachoretam egisset, ad Indos emigrans, inde per Regnum Sinarum ad Chinæ regionem quandam penetrauit, vbi quinque hominibus à morte revocatis, alijsq; patratis miraculis, Sinarum multos Christo peperit: tandem verò à Bonzijs, ob fidem, quam prædicabat, neci datus, illustre martyrium consummauit. Ita scribit Petrus Iarricus Soc. Iesu, ex narratione Chinensium, qui ab ijs, qui ipsius Matthæi opera Christi fidem edocti fuerant, ducere se originē asserebant, idq; ex libro, 240. ab hinc circitèr annis excuso, eius rei testimonium perhibente, Lusitanis quibusdam ad oculum demonstrabant. Nec desunt hoc tempore, (vt mittam interim Seraph. Patris S. Francisci, S. Pauli primi Eremitæ, Sanctiq; Ignatij religiosos, aliosq; Ecclesiasticos, strenuos operarios) cùm Ecclesiastici, tùm secularis Ordinis viri magnates, tantorum sanctorum Pontificum, & Principum virtutes eximiè imitantes. Cernit enim nostra ætas Eminentiss. Cardinalem Petrum Pazmany, Archiepiscopum Strigoniensem, Primatem

V. libel offic. prop. Hung.

Petrus Iar. li. 2. thes. rer. indic. pag. mihi 672.

Hungariæ, Legatum natum, pietate,zelo,prudentia,eruditione,integritate,munificentia incomparabilem. Illustrissimos ac Rever. D. D. Ioannem Telegdi, Archiepiscopum Colocensem, Georgium Lippay, Regni Hungariæ Cancellarium, Vesprimiensem, Georgium Draskovitz, Iauriensem, Emericum Losy, Agriensem, Franciscum Erghelium,Zagrabiensem, Gregorium Nagifalui, Electum Vaciensem, aliosq́; plures Hungaricarum Ecclesiarum, (quos,ne longior sim,præterire cogor) Episcopos, qui in partem sollicitudinis assumpti, formaq; facti gregis,exemplo cunctarum virtutum,& excellenti doctrina pascunt sibi subjectos, obeuntq́; summa cum laude prouincias sibi commissas. Vide: Excellentissimum, & Illustriss. D. D. Nicolaum Esterhasy, de Galantha, Comitem ac Principem Palatinum, virum prudentiss. ac pientissimũ,Fidei Orthodoxæ strenuum assertorem, & promotorem insignem, deque Ecclesia Catholica optimè meritùm heroem; in cujus proinde etiam temporalia bona, quasi in hortos irriguos, ac perpetuo virentes copiosa de cœlo semper benedictio descendit. Illustrissimos & Magnificos D. D. Comites,ac Barones,de Homonnai, Erdeôdios, Bamfios, Serinios, Bathianos, Palfios, Forgacios, Drascovitios, & cæt. Magnificos D. D. Barones Chakios,Palfios,Esterhasios,Señieyos,Gegleuitios,aliosq; complures. Generosos Dominos innumeros. Quorum omnium pietate, ardore fidei, fortitudine, magnanimitate, Hungaria hæresum monstris defœdata, bellorumq́; cladibus oppressa, ad auitum fidei Catholicæ splendorem, decoremq́; reflorescit, & ad pristinam Regni dignitatem

recupe-

recuperandam assurgit. Deuotio Regni totius in Beatissimam Virginem Dei parentem Mariam, spem nostram, peruiam Cœlorum viam, portamq; felicem, tanta, vt non solùm peculiari elogio, *Hungariæ Patrona, & Domina,* vti prædiximus, nuncupetur, illoq; imago ejus circumdata vniversis ejusmet Regni pecunijs apprimatur; sed etiam pro tantæ Matris honore, legem illam tulerit: HÆRETICI, TANQVAM HOSTES BEATÆ VIRGINIS, COMBVRANTVR. Porrò gentis ejusdem etiam in alienigenas ea est hospitalitas, vt vix fortassè nationem reperias, quam illi præponas. Ecclesiarum, & piorum locorum fundationes à Sanctis Regibus, alijsq; factæ, extitere penè innumerabiles, & incredibiles. Nam tempore Ludouici I. Regis, (teste Bonf.) *vsq; adeò Religio propagata in Hungaria; vt plus tertia regni parte, in divinum vsum possideret.* *dec. 2. l. 10.* *Archiepiscopatus* inquit Eminen. Pazmany, *amplissimi, Episcopatus Principatibus pares; Capitula, doctissimorum simul ac sanctissimorum virorum seminaria; Cœnobia, sanctitate, ac doctrina florentissimorum Ordinum, velut castrorum acies ordinatæ, veluti excubantium pro domo Dei militum statiua, denso plena robore, totum regni Hungarici sinum compleuerant: & ita quidem, vt quoquò obtutum verteres, ædes Deo sacræ, Claustra religiosa, Deo dicatarum Virginum Monasteria, Præsulum, ac Pastorum Ecclesiasticorum domicilia occurrerent.* *Appē. I.* *Quamuis nunc (proh dolor) inter fidei rixas, & Othomanicæ tyrannidis gurgites vix vestigia auitæ religionis supersint.* Quod si Strigoniensis Archiepiscopatus diœcesis amplitudinem, & antiquorum omnium ordinum in Hungaria loca, & domicilia catalo-

gis comprehensa videre desideras, habes appendices duas summa diligentia ab eodem Eminentiss. Cardinali conscriptas. In primis verò sacra Beatissimi P. Dominici Fratrum Prædicatorum Religio in eodem Regno emicuit, cui, vt idem Eminent. familiari colloquio testabatur, maximo fuit cùm adjumento, tùm ornamento. Hungarica enim Provincia, Hungariam, Regnumq; ejus totum non complexa tantùm, sed etiam transgressa, ingentem fideliũ messem in horrea Domini congregavit, pluraq; alia miranda, de quibus suo loco patebit, ad majorẽ Dei gloriam effecit. De qua tametsi, injuria temporum, non nisi sanctimonialis vna, quæ fuit olim in Ordine Priorissa, apud Clarissas Posonienses, jam, cùm ista edimus, anno scil. 1636. sit superstes, commentarium hunc, & in ejusdem Regni commendationem, & ob rationes superius commemoratas, spe stationis pristinæ, Deo, & Dominis Hungaris bene fauentibus, pro salute animarum, quæ est nostri scopus instituti, aliquandò repetendæ, conscribimus.

Ad Syn. Strig. a. 1629

CAPVT SECVNDVM.

Quo anno, & sub quo Rege Ordo Prædicatorum cœperit in Hungaria.

PRovinciam Hungariæ Ordinis Prædicatorum B. P. N. Dominici, anno Christi 1221. Pontificatus Honorij tertij sum̃i Pont. V. Friderici II. Imperat. II. in Capit. Generali Bononiæ secundo, & postremo sub eodem S. Patriarcha celebrato, initia sumpsisse, ex

Humb. l. 4. de vit. fr. c. 7. Theod. in vit. S. P. Domi. l. 4. c 7 S. Anton. 3. p. hist. tit. 23. c 4. §. 13. Thom. Malu. in an. Ord. Præd. a. 1221 c. 7.

antiquis ſcriptoribus, Humberto, Quinto Ordinis ejuſdem Generali Magiſtro, Theodorico Appoldiano, Epiſcopo, S. Antonino Archiepiſcopo, alijſq; grauibus authoribus, erudiriſſimus æque ac accuratiſſimus ſcriptor Thomas Malurenda, in ſuis annalibus perſpicuè oſtendit. Cum enim jam Prædicatorum ordo per varias regiones latè diffuſus ſexaginta Conuentus diuerſis locis eo tempore erectos poſſideret, in octo Provincias tunc primùm, Hiſpaniam, Franciam, Lombardiam, Romanam, Provinciam Provinciæ, Teutoniam, Hungariam, Angliam, ſic eſt diſtinctus, vt omnes Conventus vniuſcujuſq; iſtarum Provinciarum, præter ſingulos cujuſq; Monaſterij Priores, vnum Priorem Provincialem haberent, qui, vt Priores ſingulis Conventibus, ita ipſe omnibus cœnobijs totius Provinciæ, tamquàm legitimus, & ordinarius Prælatus præſideret, cuiq; Priores omnes Conventuales illius Provinciæ eſſent ſubjecti. Nec tamen ſic hæ omnes octo Provinciæ inſtitutæ fuerunt, quaſi ſingulis fundata tunc monaſteria deſignarentur; nam etſi in cœteris erant, in Hungaria tamen, & Anglia tempore illo necdum extabant. Verùm poſt abſolutum Generale Capitulum, in Hungariam, & Angliam primùm à S. Patre Dominico fratres miſſi fuere, qui ordinem inferendo, & cœnobia conſtruendo deſignatas jam Provincias erigerent. Ipſo itaq; anno 1221. quo Capitulum Generale ad feſta Pentecoſtes celebratum fuit, Fratrem Paulum Hungarum, qui juris Canonici Doctor Clariſſimus, publicum, ſtipendiatum, ſolemnemq; in antiquiſſima illa toto terrarum orbe celeberrima Bononienſi Academia Profeſſorem

agens, ad Prædicatorum Ordinem eodem se anno contu-
lerat, cum alijs Fratribus, è quibus Frater Sadoch, vir ma-
gnæ sanctitatis, in Hungariam destinauit. Testatur id
Theodoricus vetustus, & diligentissimus rerum à S. P. *Theod. l.4.c.7*
Dominico gestarum descriptor: *eodem tempore, nempe anno*
1221. inquit, *Magister Paulus Hungarus, Iuris Canonici pu-*
blicus Professor, ad Prædicatorum Sodalitatem se contulit.
Misit etiam B. Dominicus Paulum, quem diximus, in Panno-
niam secundam, quam Hungariam vocant, cum Socijs, è qui-
bus vnus fuit F. Sadoch, vir magnæ perfectionis. & alio loco: *l.8.c.1*
Anno salutis 1221. Cùm Magister Paulus, qui tunc Publicus
erat Bononiæ Professor, ad S. Dominici sodalitatem se contulis-
set, eodem anno ab eodem S. Patre cum alijs quatuor Fratribus *Bern. Guido l. de rebus Ordin.*
missus est in Hungariam. Theodorico, Bernardus Gvido,
S. Antoninus, Leander Albertus, Antonius Senensis, Io-
annes Antonius Flaminius, Ferdinandus Castillo, Ioan- *S. Anton. 3. p. tit. 23. c. 4. §. 13.*
nes Michael Plodius, Thomasq; Maluenda consentiunt.
Quarè mendum (ex impressoris haud dubiè errore) in
secundam ad Synodum diœcesanam Strigoniensem an.
1629. de Religiosis Hungariæ appendicem irrepsit, cùm *Leand. l.2. fol. 58.*
sub titulo, *Conventus Dominicanorum*, scriptum reperi-
mus, *Dominicani sub annum 1230. venere in Hungariam*, *Anto. Sen. in Chr. pa. 35.*
cùm ante annos novem jam illam penetrassent. Quod
adhuc inde ostenditur, quòd Conventus Prædicatorum *Ioan. Ant. flam. in vita S. P. D.*
Viennensis in Austria à Fratribus ex Provincia Hungariæ
assumptis inhabitari cœpit anno quinto à transitu B. Pa-
tris Dominici, adeoq; anno Christi Domini 1226. circi- *Castil. cent. p.*
tèr: obijt enim S. Pater anno 1221. octavo idus Augusti, vt
testantur scriptores vniversi. Quare opus sanè fuit jam

l. p. Plod. de prog. S. Domin. l. 2. c. 63. Malu. a. 1221 c. 7.

ipſo anno 1226. Hungariæ Provinciam amplè ſatis propagatam fuiſſe, quæ Fratres ad Conventus extrà ſuos etiã limites, (ſi Conventus Viennenſis ſub Hungariæ Provincia non comprehendebatur) aſſumendos, & incolendos ſufficientes haberet, atq; adeò multopriùs ſuas în Hungaria radices fixiſſe. & quoniam res hæc, præter veritatis robur, multum etiam ſplendoris addit Hungaricæ Provinciæ, quæ Dominicanæ familiæ in Auſtria fundandæ, propagandæq; initia, & auxilia miniſtraverit, placet, quod in vetuſtiſſimo pergameneo Conventus ejuſdem Viennen. martyrologio ſcriptum reperitur, eiſdem verbis, quibuſdam minimè neceſſarijs omiſſis, ſubjungere. Ait ergo: *Anno Domini 1221. obijt B. P. N. Dominicus, poſt cujus mortem anno Dom. 1226. glorioſus Princeps Leopoldus Auſtriæ Dux, ordini hunc Conventum tradidit.* & poſt nonnulla: *Fratres ordinis noſtri circa quintum annum a tranſitu B. Dominici incœperunt hunc Conventum inhabitare: Anno verò à confirmatione ordinis decimo, quia ordo fuit confirmatus anno 1216. ab Honorio.* ET PRIMI FRATRES PRÆSENTIS CONVENTVS ASSVMPTI FVERVNT DE PROVINCIA HVNGARIÆ, *ſicut in antiquiſsima quadam hiſtoria invenitur. in qua etiam continetur, quòd anno Domini 1225. completo, ſit nobis datus præſens Conventus Vienn. & iſte Leopoldus fuit penultimus Dux Auſtriæ de ſemine Sancti Leopoldi. Qui Conventum Fratribus noſtris in Chrempſa dedit ex iſto Conventu Viennenſi aſſumptis. Hujuſq; oſſa ex monte Caſsino* (ibi enim objerat occaſione profectionis ad liberationem terræ ſanctæ) *ad monaſterium Campililiorum, quod ipſe fundauerat, deferuntur.* Vnde

M. S. Mart. Conv. Vienn. Ord. Præd.

colligere licet, cùm primus Conventus in Austria fuerit Vienn. ex quo Chrempsensis, & exinde cœteri sunt propagati, Conventuum Austriacorum institutionem, & propagationem in Hungaricam Provinciam, tanquam in fontem primigenium, reduci debere; quod sanè etiam ad vtriusq; nationis hominum animos magis ac magis mutuò devinciendos, (præter charitatem, qua tanquam vinculo perfectionis omnes nos Deus colligauit in vnum) plurimum valere potest, & porrò debet. Ad idem confirmandum facit, quod Plodius scribit, nostri ordinis Conventus Iauriensem, & Vesprimiensem ipso anno 1222. vel circitèr fundatos fuisse. Quo verò tempore diximus nostri ord. Fratres in Hungariam ingressos, Regni habenas moderabatur *Andreas secundus*; eas enim tenuit ab anno 1200. vsq; ad 1235. Illum (Bonfinio teste) ad imperandum natura genuisse videbatur, cui nec animi magnitudo, nec religio, & consilium, neq; iustitia deesset. ex Gertrude, nobili Alamannorum gente nata, vxore, filios suscepit, Belam, (qui Patris successor, Bela IV. est dictus) Colomannum, Andream, sanctamq; Elisabetham. Hierosolymitani cognomentum indeptus est, quòd, cùm ad aliorum Christianorum Principum exemplum, tùm, vt Belæ Patris obligationem, qui se voto obstrinxerat, solveret, in terram sanctam cum ingentibus copijs expeditione suscepta, totius Christiani exercitus Imperator declaratus, ad Damiatam, quæ aliàs Heliopolis, à sole nomine indito, vrbem Ægypti Nilo contiguam antiquissimam, atq; fortissimam, (qua capta facilius Cayrum, & Babylonem proximam posset occupare,) castra mouens, eamq;

Ioan. Mich. Plod. 2. p. vir ill. Or. Præd. l. p. col. 12.

Bonfin. d. 2. l. 7 à fol. 277.

obsidens, deniq; post multos magnosq; labores, duodevicesimo obsidionis mense fœlicitèr obtinuerit. Quam ex pestilentibus cadaveribus repurgatam ouans ingressus, debitis Deo victoriarum largitori gratijs peractis, Basilicam Maumecho ingenti sumptu ædificatam, magnæ matri Mariæ Virgini dedicauit, opulentissimæ, amplissimæq; vrbis prædam ingentem militi pro meritis partim distribuit, partim in divinum cultum, & donativum erogavit; eidemq; vrbi Episcopo designato, super re agraria decretum tulit. Verùm cùm habita consultatione, cunctis Principibus placuisset, vt in Cayrum, & Babylonem castra moverentur, hostis autem licèt sæpè provocatus in certamen descendere non auderet, ex Nili invndatione, quàm ruptis aggeribus hostis in nostros derivavit, adeò intolerabile nocumentũ illatũ est, tamq; corruptis cibarijs, grauis vniuersos incessit inedia, vt mortem præsentissimam, nisi initis cùm hoste condicionibus evitare esset impossibile. eæ fuerunt, vt nostri Damiatam cum rebus in ea repertis Soldano restituerent; ille è contra Crucis partem Andreæ redderet, liberarentur vtrinq; captiui, Christiani Tyrum, & Adonem redirent. Quare Syriæ rebus ita compositis, Rex Andreas varia fortuna vsus, cum alijs Christianis Principibus redijt in Europam ipso anno 1221. Scio alitèr rem gestam ab alijs describi; sed juvat ab Antonio Bonfinio, alijsq; rerum Hungaricarum nobilibus Scriptoribus non dissentire. Cùm redux per Italiam iter faceret, ab Estensi Marchione regali cultu exceptus, ejus filiam, forma, & ætatis flore præstantem, secundo sibi matrimonio copulauit, ex qua Stephanum suscepit, Patrem

lege D. Ant. 3. p. histo. tit. 19. c. 4 §. p.

Andreæ

Andreæ Veneti, qui poſtea Rex acclamatus eſt, genuitq́; Eliſabetham, ordinis noſtri illuſtrem ſanctitate monialem, vt ſuo loco dicetur. In Patriam, D. Stephani Protomartyris, D. Margaritæ caput, SS. Thomæ, & Bartholomæi Apoſtolorum dexteras, partem virgæ Aaronicæ, atq́; vnam ex hidrijs, in quibus Salvator aquam in vinum permutavit, multas etiam alias ſanctorum reliquias Rex Andreas ex Oriente aſportauit. Ipſo igitur tempore, quo Rex pientiſſimus, ac fortiſſimus, plurimis maximiſq́; pro gloria Dei, & ejus Eccleſia, in Terra ſancta, in qua Filius Dei ſalutem operatus crucifixus eſt, exantlatis laboribus, in patriam tot ſanctorum trophæis, Apoſtolorum cumprimis comitatus redijt, Fratres Prædicatores divino Spiritu, & fauore ad apoſtolicum munus intenti, ſanguineq́; ſuo fidei doctrinam ad Regni, & Eccleſiæ ſtabilimentum conſignaturi, Hungariam intrarunt. Haud dubium, quin à Rege tanto, & verè Apoſtolico, omnium fauorum, & beneficiorum genere clementiſſimè ſint excepti viri Apoſtolici, qui non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione Spiritus, & virtutis prædicabant Chriſtum, & hunc Crucifixum.

CAPVT TERTIVM.

Per quos Religioſos viros Ordo Prædicatorum in Hungaria fundatus fuerit.

NOn defuere ſcriptores, è quibus Severinꝰ Cracovienſis, qui S. Hyacinthum Odrovanſiū Polonum hujuſce Provinciæ Hung. prima fundamenta je- *M. F. Sever. Crac. l.*

ciſſe

1. vitæ S. Hyac. c. 6. cisse putarint, propterea quòd Ord. Prædic. primus in septentrione Fundator nuncupetur, & fuerit. Verùm ea ratio, quod intendit, nequaquã evincit. Aliud enim est, primum fuisse Fundatorem Ord. in septentrione: aliud, primum fuisse Fundatorem peculiaris alicujus Provinciæ in septentrione existentis. Ad illud enim sufficit, in septentrionem ante quemcumq; alium, in quacumque id factum fuerit parte, ordinem invexisse: ad hoc autem necesse fuerit, vt in ea peculiari provincia, cujus quis dicitur Fundator, in eaque regione ex qua Ordinis illa Provincia denominatur, religionem erexerit. Sanctissimus sanè Hyacinthus primùm Frisaci in Carinthia nobilissimum monasterium extruxit anno Christi 1218. vnde primus in Prædicatorum Ordine Germanorum Apostolus à Maluenda infracitando meritò dictus est; & inde digressus Cracoviam, inibi etiam eodem anno monasterium aliud fundavit: alijs etiam subindè Conventibus extructis, vt epistola B. Patris Dominici ad Fratres, & Priores Poloniæ data anno 1221. (quam habes apud Abrahamum Bzovium, Thomam Maluendam, Michaelem Plodium, aliosque scriptores) apertè manifestat, Monasterium *Pragæ* in Boemia per Fratrem Ceslaum Germanum vterinum, nomine Sancti Clementis erexit anno 1222. vt ex Maluendæ annalibus est videre. Sed nusquam legitur eum primò monasteria in Hungariæ regione extruxisse. Accedit, quòd hujusce rei Historiæ nostri Ord. de S. Hyacintho non siluissent, cum tamen ipso Severino teste, nullam omninò mentionem faciant. *Provincia verò* inquit, *Hungariæ, quæ est Regno Poloniæ pro-*

Bzo. in hist. Prov. Pol. O. P. Malu. an. 1221. c. 8. Plod. l. 2. preg. S. Dom. c. 61. Maln. a. 1221. c. 12.

pinquissima

pinquissima, & convicina, licèt per B. Hyacinthum creata fuisse credatur, non tamen historiæ veritas de ipsa mentionem facit. Primus itaq; Ordinis Prædicatorum in Hungaria Fundator, fuit Beatus Paulus, natione Hungarus, quamquàm peculiarem ejus patriam scire hactenus non licuerit. Id tradunt Theodoricus, S. Antoninus, alijq; antiqui rerũ nostrarum scriptores, & ex eis Bzovius Ecclesiasticorum post Baronium annalium conditor, Castillus, Plodius, Maluenda, cæteriq; recentiores. Is cum egregius, celeberrimique nominis in Jure Canonico apud Bononiensium antiquissimam, & toto orbe Illustrissimam Academiam Doctor, & Professor existeret, fama, ac virtute sanctitatis, prædicationis, miraculorumquè Sanctissimi Patris Dominici, noviquè Ordinis Prædicatorum permotus, caducis vanisq; commodis, oblectamentis, honoribusq; valedicens, Sanctæ Religionis habitum instantissimis precibus efflagitatum ipso anno 1221. B. Patris manibus induit: ab eodemq; de tota vitæ regularis perfectione, tanquàm à vivo quodam exemplari, verbis, factisq; optimè informatus, eodem anno cum quatuor Socijs, (inter quos fuit etiam Frater Sadochus, magna vir perfectione, & sanctitate) ad prædicandum Evangelium, & docendum Hungaros, aliasq; circumquaq; nationes, Ordinemq; instituendum, post Generale Capitulum, de quo prædiximus, missus fuit. Perrexit itaq; quasi Paulus alter, Hungaricæ gentis Primus ex Prædicatorum Ordine Apostolus destinatus, Zelo feruens, eruditione clarus, facundia, & eloquentia insignis, quem propterea scriptores DVCEM

Theod. l. 4. c. 7. & l. 8. c. 1. D. Ant. to. 3. p. tit. 23. c. 4. §. 13. in princ. Bzov. a. 1221 n. 16. Castill. p. 1. cent. l. 1. Plod. l. 2. prog. c. 63. Malu. a. 1221 c. 6. f. 332. co. 2. ad fi.

VERBI

VERBI vocitant, quo pridem titulo S. etiam *Paulus* Apostolus propter *Prædicandi* excellentissimam facundiam à D. Luca in actibus Apostolicis est insignitus. *Pergebant* ipse, & Socij pedites, qui scirent, supra modum *speciosos esse pedes evangelizantium bona, annunciantium pacem,* Divinæ Majestatis oculis, etsi animalibus hominibus contemptibiles. Ibant *ad gentes conuulsas, & dilaceratas Angeli veloces,* vel juxta 70. Int. *leves,* & expediti, non aurum, vel argentũ, aut quamcumq; pecuniã ferentes in via, nec subsidij sæcularis adjumẽta requirentes, *qui fide tuti, putarent, quominùs hæc requirerent, magis posse suppetere.* In ipso porrò itinere prædicandi initium fecit, priusquam enim Hungariam attigissent, in vrbe quadam, in qua necdùm Ordo locum habebat, cœpit vir sanctus populo prædicare tanto cum fructu, vt tres etiam adolescentes bonarum litterarum scholas frequentantes, in Ordinem *Prædicatorũ* illicò nomina dederint. De hac re agens Theodoricus, cum dixisset anno 1221. B. *Paulum* cùm alijs quatuor Fratribus missum fuisse à S. *Patre* Dominico, ita subnectit: *Qui, cum in Ciuitatem Lauriensem venissent, ad eorum concionem multa hominum frequentia, tanquam ad nouum quoddam, & inauditum spectaculum confluebat. In ipsa verò concione tres pueri Scholastici Sancti Dominici institutum amplexi sunt. Sed cum nec dum illic locum haberent, inde egressi, in Pannoniam profecti sunt.* Quæ nam fuerit hæc Lauriensis Ciuitas, de qua hîc mentio fit à Theodorico, dubium est inter scriptores. In Italia enim fuisse, Castillus, & *Plodius* vno loco, censent. Idem tamen *Plodius* alio quodam loco, ait fuisse Iaurinum Vrbem Hungariæ celebrem.

Act. c. 14. *Isa. c. 52. & ad Ro. 10.* *Is. c. 18* *Amb. l. 6. in Luc. c. 9.* *Theod. l. 8. c. 1*

lebrem. Maluenda ex Apollonio lib. 4. Argonauticorum, ajente, *Laurium esse locum ad ostia Istri fluminis*, relinquit rem incertam, nùm fuerit in Italia, vel in Hungaria; sic colligens. *Si Apollonius intelligat de Istro flumine Histriæ, quæ est extrema pars Italiæ versus Dalmatiam, certum erit, Laurium in Histria fuisse vltima Italiæ parte, & è Bononia Hungariam Fratribus istis proficiscentibus, Histria Prouincia recto itinere erat pertranseunda. Quòd si loquatur Apollonius de Istro flumine, qui dicitur inferior pars Danubij, dicendum erit, Laurium in Hungaria fuisse. Conuentum quidem Lauriensem in Hungaria esse Ordinis Prædicatorum, in rebus gestis S. Margaritæ Filiæ Regis Hungariæ habetur.* Ita Maluenda. Sed (vt mittam, ab vno, vel altero ex nostris tantùm laurinum, sive ex litterulæ mutatione, sive ex vocum affinitate, sive alia de caussa, Laurinum, indequè Lauriense cœnobium dici) si Theodorici verba præcitata attendantur, nullum dubitandi locum relinquunt, quin laurinum, aut quæcumq; Vrbs Hungariæ non fuerit. Ait enim: *Inde* (ex civitate Lauriense) *egressi, in Pannoniam profecti sunt.* Non igitur vrbs illa fuit laurinum, quod est in Pannonia; vti neq; alia quæcumq; Pannoniæ Civitas. Improprijssimè enim, immò falsò intra Hungariam existentes, dicerentur in Hungariam profecti. Solus enim is dicitur proficisci in Hungariam, qui extra illam est, & ad eam nondum pervenit. Quare crediderim eam fuisse Histriæ confinis Dalmatiæ Civitatem, quam recta pertransire poterant Bononiâ venientes, vti Maluenda dicebat. Nec verò obstat, quòd Theodorici contextus indicet, eam Civitatem proximam fuisse Hungariæ: sed potius id, quod diximus, confirmat;

Castil. p. 1. l. 1 c. 55. Plod. in prog. l. 2. c. 63. Plod. p. 1. l. 2. de viris il. col. 330 & 331.

Malu. in ann. a. 1221. c. 8.

E nam

nam cum Dalmatia ſub corona Hungariæ comprehenderetur, communi, latoq; vocabulo Dalmatia Italiæ contermina, Hungaria dici poterat, à Rege, vel præcipua Regni parte alias denominando, ſicut hodièq; militantes ſub Rege Hiſpaniarum, etiamſi Itali ſint, vel Germani, Hiſpani nominantur. Nunc ad hiſtoriæ ſeriē redeamus. Cùm itaq; trium adoleſcentum auctione facta B. Paulus cum Socijs in Regnum Hungariæ tranſijſſet, ipſa nocte Fratri Sadoch vigilanti, & pro fœlici ſucceſſu, & Ord. propagatione deprecanti magna Dœmonum turba apparuit, animarum ſalutem, ſuiq; expulſionem, quam ſibi ex Fratribus metuebant, magno clamore, & ejulatu hiſce vocibus conqueſta. *Væ nobis, quoniā nos jure noſtro exuere, iſtiſq; ſedibus deturbare veniſtis. heu, quoniā vel per hujuſcemodi paruulos,* (nouitios nuper ſacrū ordinem ingreſſos indigitabant) *nos dedecore, pudoreq; ſuffuſos extruditis.* Rem poſtea totam perſolutis precibus matutinis Fr. Sadoch Socijs indicauit, qui inde ad Apoſtolici muneris opus multò etiam feruentius, & alacrius exequendū ſunt animati. Solebant Sancti illi viri, B.
Pſ. 118 P. Dominici diſcipuli in itinere, & peregrinationibus, etiā
Act, extra domos ſuas, & conventus conſtituti, media nocte cū
c. 16. Regio vate, Paulo & Sila conſurgere ad confitendum Deo, ejuſq; laudes decantandas, ipſum S. Patrem imitati, quem etiam Angelis ſæpè cum lumine, & honore præeuntibus, ad Eccleſiam januis obſeratis ea hora deductum, introductumq; fuiſſe legimus, quod & cum B. Mauritio Hungaro factitatum parte ſequenti conſtabit. Nec mirum, ægre tuliſſe dœmones Fr. Præd. in Hungariam adventum, quibus etiam maximè doluerat ante menſes aliquot prænuntiata

isthæc

isthæc futura profectio. cernebant enim timorē illum ingentem, quem sibi timebant, jam advenire. Narrat rem scitu dignissimā Humbertus vir Sanctissimus, opere, quod de vitis Fratrum conscripsit his verbis. *Antequàm F.F. Præd. essent in Prouincijs pluribus, in quibus nunc per gratiam Dei sunt, & fructum faciunt, qui non perit, contigit duos Fratres venire Bononiam, quibus occurrit diabolus, vt cursor, succinctus ad iter: & adjungens se dictis Fratribus, quæsiuit, quò irent. Qui responderunt, quòd Bononiam ad Capitulum Generale.* illud sc. quod diximus anno 1221. celebratum. *Quæsiuit iterum quid debebat ibi ordinari Qui dixerunt, quòd Fratres Prædicarent per partes mundi. Quæsiuit iterum, an aliqui in Hungariam, vel Græciā irent. responderunt: Ibunt, Deo dante, quam plures. Tunc cursor ille dedit saltum in aera, exclamans terribili voce: Ordo vester, confusio nostra, & statim evanuit quasi fumus. Venientes autem Fratres Bononiam, narrauerunt omnia Sancto Dominico, & Fratribus ad Capitulum in nomine Domini congregatis.* Quis ambigat, quam seriò B. P. Dominicus, cœteriq; PP. agerent, vt viros potentes opere, & sermone ad Sathanā colligandum, vniversa arma ejus, in quibus confidebat, auferenda, & spolia ejus distribuenda illò destinarent? Da, bone Iesu, nomini tuo gloriam. Mitte, Domine, etiamnum operarios, Filios servi tui Dominici, in vineam, & messem tuam. Rogamus, quia nos rogare jussisti. *messis enim tua multa* in Hungaria, *operarij autem pauci.* Da *verbum evangelizantibus virtute multa,* qua non *reuertatur ad te vacuum, sed prosperetur, & faciat omnia ad quæcumq; miseris illud. lætentur coram te,* qui nunc deplorant die ac nocte exterminatjonem vineæ tuæ, *qua*

Humb. l. 4. de vit. frat. c. 15.

Lucæ c. 10.
Ps. 67.
Is. c. 55
Ps. 79.

exterminauit eam aper de Sylua, agreſtis & Sævus Turca, Solymanus; *& ſingularis ferus*, Martinus Lutherus, vnde omnium hæreſum colluvies in eam defluxit, *depaſtus eſt illam*: lætentur, inquam, ſicut vindemiatores celeuſma
Iſa. c. 9 cantantes; *ſicut, qui lætantur in meſſe, ſicut exultant victores capta præda, quando diuidunt ſpolia.*

CAPVT QVARTVM.

De Profectu Fratrum in Hungaria, infideliumq; Cumanorum potiſsimùm, conuerſione.

IGitur Beatus Paulus cum ſeptem alijs Fratribus in Hungariam ingreſſus eſt, quatuor nimirùm Socijs, quos à S. P. Dominico acceperat, tribuſq; novitijs, quos ad Italiæ finem habitu ſacri ordinis induerat: vt quemadmodum Patriarcha Noe
Gen. c. 8. & 9. cum ſeptem alijs animabus vniverſum orbem ſervavit, & propagavit; ſic Paulus noſter patriam ſuam, aliaſq; circum adjacentes regiones pari Sociorum numero in verã ſalutem aſſereret, & ſacrum ordinem longè, lateq; diffunderet. Ibi pro Dei gloria, animarumq; ſalute, quæ vnicum ſibi ſcopum, in quem vniverſa collimaret, præfixerat, magnis ingentibuſq; laboribus, pro illius Regni, cujus confinia prauis hominibus, hæreticis, ſchiſmaticis, gentilibuſq; referta erant, beneficio, ſe vnà cum ſuis expoſuit. Per jejunia, lacrymas, preces, vigilias, humilitatem, mendicitatem, flagella, non abſq; graui vitæ periculo, hominum malorum, & dœmonum contradictione, prædicans verbum, inſtans opportunè, importunè, arguens,

obſecrans,

obſecrans, increpans in omni patientia, & doctrina, fidei, virtutum, & probitatis ſeminibus, populorum illorum, ac gentium cordibus inſerendis initia conſecrauit. Dura, & adverſa quæcumq; non exhorreſcebat, qui gladium, & mortem quamlibet acerbiſſimam, dum animas Chriſto lucrifaceret, ſummæ aſcriberet gloriæ, & fœlicitati. Nec deerat Deus ſuis ope, & ſolatio de cœlo, ſignis clariſſimis, quàm gratum ſibi eorum miniſterium eſſet, oſtendens. Interquæ inſigne valde eſt, quod Theodoricus agens de initio Ordinis in Hungaria ita narrat. *Ea tempeſtate duo Fratres in eadem Prouincia* (Hungariæ) *ad pagum quendam ea venerunt hora, qua ſolet populus Chriſtianus ad audiendam miſſam conuenire. Ea celebrata, cunctis ad ſua recedentibus, & cuſtode Eccleſiam occludente, ſoli Fratres in atrio remanſere, nec erat, qui humanitatis officio proſequi eos vellet. Vidit autem eos quidam piſcator pauper, & licèt miſericordia moueretur erga illos, non tamen auſus fuit eos ad ſuas inuitare ædes, quòd non haberet vnde eos reficeret. Sed nihilominus domum properè abiens, indicat vxori propenſum animum ſuum, dicitq; Non mediocriter torquent animum meum duo peregrini Fratres, qui ſtant in atrio templi, & à nemine inuitantur. Reſpondit mulier. Non habeo, niſi parum milij. Iuſſit autem vir ejus, vt marſupium excuteret, in quo, præter ſpem omnem, duos nummos reperit. Itaq; mirificè exhilaratus homo, ito, inquit, celeriter, & altero nummo panem, altero vinum eme: deinde milium, & piſces coquito. fecit mulier, vt juſſa erat. Vir autem ejus abiit ad templum, & eodem, quo reliquerat Fratres loco, ſtantes inuenit, ſecumq; lætus ad ſuas duxit ædes. Qui, poſtquàm in menſa paupere charitatis fercula ſumpſere, gratias*

Theod. l. 8. c. 1.

agentes

agentes abiere, hoſpiti ſuo, vt Dominus retribueret, deprecantes. Itaq; reddidit illi Dominus mercedem pro humanitate, quam ijs impenderat, ita ut ab illo die non defuerint ex crumena ejus nummi duo, quibus emeret neceſſaria domui ſuæ. Nam ſimul atq; duos expendiſſet nummos, mox alios duos ſibi comperit redditos. locupletatus igitur eſt agris, ædibus; habuitq; oues, & boues, & alia multa. Accepit etiam à Domino hæredem. Poſtquàm autem in tantum ejus excreuerunt opes, vt etiam pro illius ſtatu ſufficerent, gratia ſubtracta eſt illi. Porrò deinceps & amauit Fratres, & libenter hoſpitio excepit. Ita Theodoricus, & poſt illum Bzovius, Maluenda, Choquetius, & alij. Tantum porrò B. Paulus effecit, vt breuiſſimo tempore Iaurini primùm, deinde Veſprimij, alibiq; compluribus Monaſterijs erectis, & ordinem mirificè propagaret, & vbiq; Evangelium Chriſti repleret. Subinde rebus ordinis in Hungaria ſtabilitis, aliquot ex ſuis ad ejus confinia, regionem cum primis, quam Theod. *Furienſem*, alij *Structium* vocant, in qua plurimi cùm hæretici, tùm ſchiſmatici morabantur, pro illorum converſione deſtinauit, qui licèt ingentes primùm difficultates experti, tandem plurimos ipſorum, auxiliante Dei gratia, ad Eccleſiæ Catholicæ fidem, & obedientiam perduxere. De hoc agens Leander Alb. ita ſcribit. *Porrò Fratrum ibi aucto numero, Paulus ex eis aliquot ſelegit, & præmiſit in quendam locum, vulgò Structium dictum, quem incolebant Hæretici, atq; Schiſmatici, vt verbis ſuis ad ſanam mentem eos redire cogerent. Vnde poſt ingentes anguſtias, poſt plurimos labores, tandem conſtantia ſua, id, quod volebant, effecere.* Alios deinde præſtanti virtute homines Cumanis gentilibus, quibus

Bzou. ad an. 1221. n. 6. Malu. a. 1221 c. 8. Coqu. mat. viſcera

Leand. Alb. l. 2. fol. 58.

nunquàm Christi Evangelium annunciatum fuerat, indomitis barbarisq́; populis allegauit, non ignarus, quantoperè illorum conversio, salusq́; Beatissimo Patri Dominico cordi extitisset. Cumani, qui fuerint, non vna sententia est. Non mihi displicet, quod apud Maginum à nonnullis est annotatum, Tartarorum Præcoperitum tractum inter Boristhenem, & Tanaim circa Pontum Euxinum, & meotidem paludem Cumaniam appellatã, cum Theodoricus asserat, Cumaniæ flumen conterminum fuisse Neper, (quem latinè scimus dici Boristhenem) ad quem deniquè venerint Fratres in Cumaniam proficiscentes, vt postea referemus. In Hungariam porrò multi ex eis convenientes, in ea tandem regione consederunt, quæ vltra Temesvarum, & Tibiscum hodie Cumania vocatur; vigintiquinq; hung. milliaria in longum, & quindecim in latus amplectens. Proinde de Comanis extant articuli nonnulli in Tripartito Decretorum Hungarici Regni, illorumq; Iudex, in articulis Palatinatus sub Matthia Rege anno 1485. Palatinus, est declaratus. Ad hos optaverat B. Pater Dominicus verbi Dei annunciandi caussâ proficisci, vt propterea barbam sibi aliquando succrescere permisisse memoriæ prodant historiæ. Frater etiam Paulus Venetus testis juratus in processu Canonizationis, ita ad hanc rem de illo testabatur. *Erat prætcrea salutis animarum tàm fidelium, quàm infidelium cupidißimus: propter quod mihi sæpe dixit: Vbi nostrum Ordinem benè composuerimus, & stabiliuerimus, ad Cumanos ibimus, & prædicationibus nostris Deo acquiremus.* Hoc igitur desiderium, S. Patris, qui sexta Augusti, 1221. in cœlum perpetuùm re-

V. Malu. an. 1221. c. 22. in fi.

Trip. Hung. Art. 11.

apud Flá. in vita S. Dom. & Malu. an. 1221. c. 27.

gnaturus euolauerat, non degeneres filij implere studuerunt, eodem Patre gaudente, & benè juvante de cœlo, qui moriens, causarum ipsorum perpetuum patronum apud curiam summi Regis se futurum receperat. Cum eò venissent, miris modis, & supra quam credi possit, ab ea gente afflicti, atq; etiam repulsi, sine fructu coacti sunt ad suos remeare. Attamen sancto eos inflammante spiritu, & animarum Zelo impellente, denuò ad illos profecti, per multa itinerum discrimina, ad flumen ejus regionis, quod Neper, latinè Boristhenem vocant, pervenere. Sed rursus crebrò fame, siti, multis varijsq; persecutionibus divexati sunt; alij abducti in captiuitatem, duo interfecti; qui verò superfuere, illi incolumes in cœpto concionandi studio constanter perseverarunt. Respexitq; tandem pijssimus Deus labores eorum, atq; constantiam, præstititq;, vt barbari homines illos audirent, & fidem amplecterentur. Baptizatus est ante omnes Dux eorum, Theodorico *Brutus* nomine, alijs *Bauchus*, alijs *Bruchus*, cum quibusdam è sua familia. Qui post aliquot annos in veræ fidei confessione perseverans peccatorum suorũ exomologesi Catholico ritu peracta, & sacra Eucharistia à Fratribus percepta in Domino obdormiuit, atq; in Beatissimæ Virginis Deiparæ Oratorio, quod Fratres illic degentes extruxerant, sepultus est. Deinde verò nobiliorem Ducem, *Bemborch* Theodorico, alijs *Erebroth*, *Bibrech*, cum mille ferè ex ejus familia converterunt, quem Hungariæ Rex Andreas secundus è sacro Baptismatis fonte cum ingenti gaudio suscepit, vt Maluenda post antiquiores scribit. Is extremo vitæ suæ tempore, consanguineis, affini-

Theod. l. 8. c. 1

V. Malpeñ in palm. fidei pag. 7, Malu. in annal. a. 1222. c. 23.

bus,

bus, aulicisq; astantibus, ad Fratres, qui ad mortem sanctè obeundam illi operam præstabant, exclamauit: Hinc mihi Cumani à fide alieni facessant, quos omnes teterrimorum dæmonum multitudine maxima circumfusos aspicio. Soli mecum Fratres, Cumaniq; Sacro Regenerationis lauacro lustrati remaneant, en hîc astant Fratres, quos pridem martyrio affectos in cœlum transmisimus: ij me præstolantur, vt ad ea, quæ nobis prædicabant, cœlestis vitæ gaudia illicò perducant. sic effatus, cum summa lætitia Christo Redemptori spiritum reddidit: ejusq; corpus ad præmemoratam Deip. V. ædiculam conditum est. Hæ fuere ex Paganis, gentilibusq; Cumanis, Duce B. Paulo Hungaro, primitiæ, quem simpliciter, & absq; vlla adjectione Cumanorum Apostolum Plodius meritò nominauit; neq; enim illi prius aliquam Christi notitiam, vel prædicationem vllo vnquam tempore exceperant. Maxima deinde ex ipsis ad Catholicam fidem accessio facta est; vt ea de causa Bernardus Guido sinceræ fidei scriptor, numerum eorum, qui conuertebantur, iniri non posse testetur. *Post multos autem*, ait, *labores Fratrum, cœpit, Deo cooperante, ibi esse Conuentus, & cœperunt inter eos prædicare confidenter. Numerum autem eorum, qui ad fidem Domini Iesu Christi de die in diem conuertebantur, Dei solius est computare.* sic Guido. Hinc B. Paulus gaudio inenarrabili exultare, majores pro auxiliaribus copijs supplicare. Hi verò haudquaquam surda aure postulata percipere, nihil eorum omittere, quibus res tanta posset magis magisq; promoueri, viros idoneos ex omni parte destinare. Quam verò grati, acceptiq; sibi, ac Deip. Virgini, pro illarum gen-

Plod. l. 2. de prog. c. 63.

Bern. Guido in Chron.

tium conversione Fratrum labores existerent, pulcherrima revelatione cuidam S. Eremicolæ Deus clementissimus est dignatus ostendere, vt ex sequenti Humberti Gen. Mag. V. narratione, quam ipsiusmet verbis damus, est intueri. *Cuidam Fratri circa principium Ordinis injunctum fuit, quòd iret ad Cumanos causa conuersionis eorum. Qui ex hac obedientia grauiter perturbatus, quendam heremitam sibi familiarem, & virum Dei amicum rogauit, vt Dominum pro se deprecaretnr, quia vix credebat dictam obedientiam vtilem sibi fore. Ille autem, vt erat homo pius, & sanctus, sequenti nocte orauit pro ipso affectuosissimè Dominum, qui consolatus est eum hujusmodi visione. Videbatur enim sibi videre quendam fluuium magnum, & pontem desuper, & homines diuersarum religionum per ipsum pontem lætantèr, sed singulariter transeuntes: Fratres autem Prædicatores, non per pontem, sed per ipsum fluuium natantes transire, quorum quilibet currum hominibus plenum trahebat. Cum autem quidam eorum præ nimio labore in trahendo deficerent, videbat B. Mariam assistentem deficientibus, & benigna manu subleuantem eosdem, & sic ejus adjutorio pertransibant. Post transitum autem fluminis ducebat eos cum eis, quos secum traxerant, in locis amœnissimis ineffabili gaudio exultantes. Quam visionem cum Fratri retulisset, ex hoc roboratus Frater, quam primùm injunctam sibi obedientiam deuotè compleuit: manifestè cognoscens, Fratribus pro salute hominum, grauiores alÿs religiosis, qui se singularitèr saluant, instare labores, sed fructuosiores, sed gaudio plenos ineffabili, & in his Beatam Virginem adjutricem.*

Humbertus l. 1. de vitis Fratr. c. 6. §. 1.

CAPVT QVINTVM.

De fœlici transitu B. Pauli cum alijs nonaginta Fratribus ex hoc mundo in Cœlum per palmam martyrij.

CVm B. Paulus bonum certamen certasset, cursum consummasset, fidem seruasset, per martyrij palmam ad regna siderea justitiæ coronam percepturus ad Deum migrauit. Vt enim Apostoli Ecclesiæ Principes suo sanguine illam consecrarunt, sic etiam vir ille Apostolicus cum Socijs suis nonaginta, qui apud Cumanos orationi, & ministerio verbi instātes erant, munus apostolicū, & ecclesiasticam disciplinā in eadem regione suo sanguine sanxit. In qua sanè re astruēda, vt nullus est inter omnes rerum nostri Ordinis scriptores, qui non consentiat, sic de tempore, quo martyrium obierint, non est vna sententia. Id enim contigisse anno 1222. aliqui haud ignobiles, eorum Susatus, Leander, Castillus, Plodius scriptis prodiderunt. Quæ tamē sententia, si rem penitiùs perscrutemur, vix subsistere posse videtur. Primò, quia, cùm anno 1221. post Capitulum Generale, ad Pentecosten (juxta ordinationem factam in Capitulo præcedenti anni 1220.) celebratum, missus fuerit B. Paulus in Hungariam, si anno 1222. mortuus fuisset, ad sesquiannum circiter in partibus Hungariæ, & Cumaniæ duntaxat laborasset; quod tamen vix, ac ne vix quidèm credi potest: cùm ipse monasteria aliquot, cum primis Iauriense, & Vesprimiense in Hungaria fundauerit, Provinciamq; stabilierit, priusquàm ad Cumanos proficisceretur,

Sus. in Chron. Leand. l. 2. f. 58. Castill. p. 1. l. 2. Plod p. 1. l. 2 colum. 330. & 331. & de S. Dom. prog. l. 2. c. 63.

Plod. locis cit.

teſte Plodio. In ipſa etiam Cumania Conventus fundavit eodem authore, quod & ratio ſuadet; nàm nonaginta illos Fratres cum ipſo coronatos, locum, vel loca aliqua religioſa, in quæ ſe reciperent, & ſua præſtarent, habere oportuit. tot verò homines, ſive partim in Cumania ad ordinem recepti fuerint, ſive omnes aliundè venerint, majori temporis ſpatio eguerunt, vt in eum numerum poſſent coaleſcere; præcipuè cùm primùm ingreſſi, repulſi fuerint, & ſecundò reuerſi vix aliquid effecerint Fratres, niſi poſt ingentes labores, & ærumnas, vt ſcribit Theodoricus, cū aliquandò deniquè etiā Principes ipſorū divina ope, & quidem ſucceſſive, ad fidem perduxerunt. Quis porrò æſtimet hæc omnia anno & dimidio à novis, & ignotis hominibus effici potuiſſe? Secundò, quia ex memoratis duobus Principibus, quos ad fidem B. Paulus cum Socijs convertit, Prior annos aliquot à baptiſmate ſupervixit. *Baptizatus eſt* (inquit Theodoricus) *ante omnes Brutus, Dux eorum, cum quibuſdam de familia ſua. Qui poſt aliquot annos in vera fidei confeßione perſeuerans obdormiuit in Domino.* Bibrechum autem, qui poſterius converſus eſt, ad huc Bruto ſuperſtitem fuiſſe idem Theodoricus inſinuat. atqui Principes iſti ante Fratrum occiſionem mortem oppetiuere, *Brutus enim mortuus eſt*, ait Theodoricus, *cum prius confeſſus eſſet peccata ſua, & more Chriſtiano percepiſſet communionem à Fratribus.* de Bibrecho verò ſubdit, *Cum poſtea ſupremum traheret Spiritum, dixit ad Fratres, qui illi morienti aderāt* & cæt. non itaq; an. 1222. mortui ſunt Fratres; neque enim ſupervixiſſent illis Principibus, qui aliquot annis à baptiſmo deceſſerunt, eſto etiam ipſo an-

Theod. l. 8. c. 1

no

no 1221. quo Fratres venerunt in Hungariam, ad fidem conversi illũ suscepissent, quod tamẽ nullo modo mihi fit credibile. Nec dici potest, hæc pertinere ad alia tempora post Tartarorum incursionem, quando iterum Fratres ad Cumanos redierunt, cum vniversi scriptores referant hæc ad primitias illius gentis conversionis. Tertiò, quoniam irruptionem Tartarorum in Cumaniam, Poloniam, Hungariã, vastationẽq; ferè Polonici, & Hungarici añales, quibus hac in parte major fides habẽda est, referunt in annum 1240. vsq; ad 1244. Denique, mors Principum Cumanorum ad fidem conversorum, præcessit Tartarorum incursionem, cum præcesserit mortem Fratrum à Tartaris occisorum: cum igitur mors illorum Principum anno 1222. contingere non potuerit, vt probavimus, multo minus eo tempore extitit ea Tartarorum excursio, qua B. Paulus, & Socij apud Cumanos fuerint interempti. Quare satius æstimo cum Bzovio, & Fernandio (in quod etiam magis propendet Maluenda) dicendum, B. Paulũ cum Socijs suis circa annũ Domini 1240 vel 1241. nece à Tartaris illata, regna cælestia petiuisse Sic enim vndeviginti, vel viginti años à missione sua superstes, plurima ad religionis constitutionem, & propagationem in patria, Cumania, alijsq; circumjacentibus Regionibus præstare potuit multiplici, vberrimoq; fructu. solet enim tales Deus institutores, & promotores, vt plurimùm, pro communi bono diutius reseruare. Dolendum sanè, præclara, heroicaq; tanti viri gesta majori ex parte temporum injuria, obliterata. Prætiosa tamen illius, confratrumq; Sanctorum mors nulla vnquam potuit, aut poterit obli-

Turoc. de irrup. Tart. Bonfin. dec. 2. l. 8. à princ.

Bzov. a. 1222 n. 9. Fern. eod. an. n. 1. Malu. eodem anno c. 31.

Bern. Gvido in Chr.

vione deleri, sed virenti semper memoria floruit, in ævũ q; florescet. De ea agens Bernardus Guido, vetustus rerum nostrarum scriptor, ait. *Cum in dictorum Paganorum* (de Cumanis loquitur) *conuersione Fratrum Zelantium animas feruor magis, ac magis augeretur, superuenit occulto Dei judicio Tartarorum persecutio, quæ non solum dictam prædicationem Fratrum nostrorum impediuit, sed multos ad regnum cælorum festinanter ire compulit; vt circiter nonaginta Fratres nostri Ordinis, alij gladio, alij sagittis, alij lanceis interfecti, alij ignibus concremati ad regnum cælorum transierint.* Ita Gvido. Simul verò cum istis, B. Paulum, qui erat *Dux Verbi*, & omnium antesignanus interfectum fuisse, à Senensi, Castillo, Plodio, Maluenda, Bzovio, Fernandez, Malpæo litteris est consignatum. Hic igitur exitus B. Pauli Hungari, B. P. Dominici discipuli, viri eruditissimi, & sanctissimi, primi Hungaricæ Provinciæ Fundatoris, ac Provincialis, primiq; omninò Cumanorum gentilium Apostoli, viri potentis in opere & sermone, coràm Deo, & omni populo, martyris inclyti, martyrumq; Ducis illustrissimi, qui doctoratus, & martyrij, (ac fortasse etiam virginitatis) laureis benè fulgidis ditatus, tot candidatos, & rutilantes martyres in cœlos secum deduxit, & Deo vni ac Trino, B.ma Virgine Deipara, S. Patre Dominico, totaq; cælesti aula complaudentib⁹, præsentauit. Cæterum, quod Cumanorum prædicationem attinet, etsi aliquanto tempore, occisis prædicatoribus, intermissa est, tamen in ipsa Hungaria, ad quam Cumani ob Tartarorum vastationem confugerant, Fratres pro eorum conversione laborantes, Regem ipsorum Cutenem, aliosq; plurimos

Sen. in Chron. Castill. p. 2. l. 1 c. 50. Plod. de vir. illust. p. 1. l. 2 col. 330. 331. de prog. l. 2. c. 63. Malu. a. 1222 c. 22. Bzou. eod. an. n. 9. Fernã. in Concent Pr. an. eodẽ, n. 1. Malp.

sacro baptismo regeneratos cœtui catholicorum adjunxerunt, vt insequenti capite referemus. Quin etiam postquàm Tartari ad patrios lares concessere, Fratres Ordinis ad Cumanos reversi, strenuam operam nauarunt, maximosq; profectus fecerunt. Nam *Innocentius Quartus* anno 1253. vniversis & singulis Fratribus Prædicatoribus apud Cumanos verbum Dei prædicantibus, vt 30. vel 40. dierum indulgentiam his, qui concionibus eorũ interessent, elargiri possent, indulsit epistola 416. Perusij 14. cal. Februarij apud Bzovium eodem anno; is vero erat nonus, vel decimus annus à Tartarorũ recessu. & eodem anno idem Pontifex multa Prædicatoribus Cumanorum, & aliorum infidelium, privilegia concessit alijs litteris, quarum initium: *Innocentius Episcopus Seruus Seruorum Dei. Dilectis filijs Fratribus de Ordine Prædicatorum in terris Saracenorum, Paganorum. Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Æthiopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Zicicorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Mostelitarum, Tartarorum, Hungarorum majoris Hungariæ, Christianorum captiuatorum apud Tartaros, aliarumq; infidelium nationum orientis, seu quarumcumq; aliarum partium proficiscentibus, salutem, & Apostolicam benedictionem & cæt.* & ad annum 1254. ita scribit Bzovius. *Ejusdem Innocentij authoritate magnus numerus Prædicatorum ad infidelium conuersionem destinatus, multas barbarorum prouincias peragrauit, in quibus nulla adhuc Christi notitia, nullum lumen erat, idq; eo fructu, vt ita scriptum sit, iniri non posse numerum animarum ad rectam fidem per eos traductarum, præsertim vero in Cumanorum gen-*

in pal. fidei pag. 10

Bzou. a. 1253. n. 5.

Bzou. a. 1254 n. 1.

te.

te. Vnde Benedictus, qui cœteris praerat Fratribus, ad Generalem Magistrum scribens (quæ adhuc extant litteræ) hoc narrat, multa hominum millia, non solum ex plebe, sed etiam ex prima nobilitate, baptismum suscepisse. Idem Hieronymus Platus ex Soc. Iesu, & Nicolaus à Iesu Maria Carmelita Discal. scriptis consignarunt. Sed & sũ. Pontifex *Nicolaus IV.* anno 1288. idem diploma, quod Innocentius, dedit Fratribus Prædicatoribus. Ac deniq; Bernardus Gvido Inquisitor, posteaq; Episcopus Lemouicensis, qui circa annum Christi 1300. teste Alphonso Fernandez, Chronicon Ordinis conscripsit, loquens de Fratribus ad Cumanos, ipso, quo scribebat tempore, prædicantibus, ait. *Qui vsq; hodie cum eisdem die, noctuq; in officio prædicationis permanentes, baptizauerunt ex eis multa millia: & de die in diem cum Dei adjutorio per Fratrum sollicitudinem, & laborem ad fidei vnitatem conueniunt baptizandi.* Ad idẽ respicit, quod Bonfinius de Ludovico I. Rege Hungariæ, qui ab an. 1342. ad octuagesimũ secundũ vsq; regnauit, scriptum reliquit. *Cumanos,* inquit, *tartarica feritate, ac ritibus infectos ad veram fidem impensissimè reuocare studuit, & spem suam nequaquam frustratus, reuocatos, immissis eò sacris declamatoribus, Religionis magistris, quantum in se fuit, diligentissimè informauit.* Meritò itaq; dixit Nicolaus à Iesu Maria Ordinem Prædicatorum in Cumanorum conversione maximè effulsisse. Sed vniversa secundùm Deum, Deiparamq; Virg. Ordinis nostri patronam singularissimam, Beato Paulo accepta referri debent, quo duce, & antesignano peracta.

Hierõ. Platus de bono st. religi. l. 2 c. 29. & 30. Nicol. à I. M. in Apol. perfec. propos. 59. Bern. Gvido. Alph. Fernã. in concert. præd. pag. 341. col. 1. Bonf. dec. 2. l. 10. pagina 350. Nicol. à I. M. loco c.

CAPVT

CAPVT SEXTVM.

De alia Cumanorum profugorum in Hungaria per Fratres Ordinis Conversione, Beatiq; Pauli sobole plurima in Hungaria Martyrio coronata.

Nno 1241. cum Bela Quartus à morte Patris Andreæ jam quinto anno peracto, regno potiretur, innumera Scytharum sive Tartarorum agmina, ceu densissimum quoddam locustarum examen ex meotica palude in regna Hungariæ, & Poloniæ proxima, ac deniq; in has ipsas Provincias se infuderunt, vniversa miserè, fœdèq; depopulantes. Prius itaq; Cumanos sibi propinquiores grauissimè infestare, capere, cœdere, absumere. Sic Beatus Paulus cum Socijs, vti narrauimus, perempti. Interim Cutenis, (quem Bonfinius Principem, Rogerius Regem Cumanorum vocat) legati ad Belam venientes deferunt, Cutenem bellum cum Tartaris gessisse, & eorum irruptionem fuisse remoratum, bis cum indomita, immaniq; gente instructa acie dimicasse, & fugasse hostem, tertiò, cùm imparatum offendissent, cum magna tandem suorum strage cessisse. Cumaniam Tartaris inundatam, ac obrutam esse, proinde impensissimè supplicare, vt extorrem, profugamq; gentem æquo animo excipiat, pro Hungaris tractet: quod si impetrare liceat, polliceri, gentem suam, non modo agros, & pecuaria curaturam, verum etiam Christianam fidem vltro subituram. Rex Bela, his auditis, duplici gaudio affectus, quòd Princeps Cumanorum, paulò sibi in-

Bonfin. & Rogerius loc. infcitandis.

ferior, in deditionem ſponte veniat, & quòd in acceſſionem fidei tot hominum millia ex inſperato aſſerat, non modò poſtulatis annuit: ſed hortatur, vt in Hungariam confugiant, velut in antiquum hoſpitium, & Chriſti fidem libentiſſimè ſubeant, cujus gratia omnem Cumanæ gentis jacturam ſe reſarciturum pollicetur. Ad hæc legatos aureis veſtibus & equis donatos cum viatico, Fratribus etiam Prædicatoribus comitibus, qui Cumanos publicis concionibus hortarentur, diſponerentq; adjunctis, ocyus dimiſit. Cuten tandē cum vniverſa gente ſua in Hungariā emigrans, à Bela ei obviā progreſſo honorificentiſſimè exceptus eſt, ac poſtmodùm Fratrū opera cum ſuis ſacra fide initiatus. Hæc carptim ex Bonfinio, qui licet Religioſos Cumanis pro eorum converſione à Rege deſtinatos, cujus fuerint Ordinis, non expreſſerit, non tacuit tamen Rogerius, qui vixit tempore illius Tartaricæ vaſtationis, & plura paſſus, librum conſcripſit, cui titulus, De deſtructione Hungariæ per Tartaros, capite enim ſecundo illius operis de re iſta agens, aperte ſcribit, Belam cum ſuis nuncijs miſiſſe *Fratres Prædicatores* ad Cutenem pro converſione Cumanorum. Huc porrò ſpectat, quod Bernardus Gvido, poſt verba capite ſuperiore à nobis recitata, ſubnectit: *Tunc intermiſſa eſt dictorum Paganorum prædicatio, donec ipſi Cumani poſt prædictam Tartarorum perſecutionem de diverſis Græciæ, Bulgariæ, & Seruiæ, & aliorum vicinorum regnorum partibus, in quibus erant diſperſi, in Regna Hungariæ ad Dominum Regem pro majori parte conuenerunt, & Fratres ſalutis eorum Zelatores, decem Fratres, de communi conſilio, procurantibus Domino Rege, & Regina, qui erant Zelatores fidei, quia*

Bonfin. dec. 2. l. 8. ab initio Roger. c. 2.

Bern. Gvido.

ſine

ſine eorum adjutorio inter eos ſtare non poterant, eis ordinauerunt. Sic ille. Pientiſſimi ſanè Reges ac principes, qui de hoſpitũ, quos humaniſſimè exceperant, ſalute ſolliciti, etiã ſumptus pro rebus neceſſarijs, Fratribus ipſorũ Magiſtris, & Prædicatoribus cùm eis commorantibus miniſtrabant. Vix Cumani in Hungaria annum, Bonfinio teſte, exegerant, cum rumor advenit, Tartaros ad illam appropinquare. Cumania enim, Ruſſia, alijſq; pluribus Sarmatiæ regionibus vaſtatis, Poloniam, & Hungariam adorti ſunt. In Poloniã ſanè cùm ſeſè magnis agminibus infudiſſent, & fere neminem, vel pauciſſimos ſibi obſiſtentes reperiſſent, nemini barbari pepercerunt: ſed in conſpectu parentum, & conjugum, liberos, & vxores eorum omni contumeliæ genere affecerunt, ac dein vel miſerabilitèr trucidarunt, vel in fœdam ſervitutem abduxerunt, villas, atq; penates incenderunt, Religioſos ſanctiſſimos, atq; templa Deo dicata ſanguine Sacerdotum, & libidinibus promiſcuis cum his, qui ad ea, tamquam ad certiſſima aſyla confugerant, polluerunt. Chriſti Ieſu Dei & hominis corpus cœlitibus venerandum, impuriſſimis pedibus conculcarunt, nec non Divorum reliquias igni exuſſerunt, & Sacras Icones, vel mutilarunt, vel fregerunt, vel quàm indigniſſimè habuerunt. Monaſteria plurima virorum atq; Virginum diripuerunt, & in eis magnam agreſtium, & nobilium multitudinem refugientium vnà cum monachis, & ſanctimonialibus trepidantibus violarunt, vel occiderunt. Populata Polonia, Vratislaviam Sileſiæ Metropolim aggrediuntur. Sed eam B. Ceslaus Odrovanſius Ord. Præd. D. Hyacinthi Frater, ad D. Adalberti

Bzov. ad an. 1241. n. 1.

Prior, miraculo defendit. Eo enim jugibus precibus, & lacrymis Dei misericordiam, & præsentis periculi depulsionem implorante, ecce columna cœlitus apparuit, & statiua Tartarorum vrbem obsidentium, omneq; territorium ingenti, atq; terribili fulgore collustrauit. Hoc miraculo Barbari perterrefacti nihil cunctati obsidionem solverunt, præsertim, cum alij (qui postea ad fidem conversi habitum Ordinis Prædicatorum susceperunt, vt disertè testabantur) super caput Ceslai, super murum orantis, globum luminis cœlitus descendentem aspexissent: alij globos igneos in castra Tartarorum ab ejus orantis manu miraculosè jaculatos, castra incendere & vidissent, & probassent. Nec minora præstiterat S. Hyacinthus, cum in Russiæ vrbe Kyovia agens, eas regiones Tartari Dei permissione popularentur. Vbi enim post fusas preces Kyoviam diripiendam esse cognovit, Tartarosq; adventantes audiuit, in Ecclesiam sui Ordinis, quam ante aliquot annos condiderat, ingressus, & oraculo D. V. Mariæ, cujus imago ex alabastro candido efficta, in altari perstabat, tertiò admonitus, ne illam, & sacra filij sacramenta barbarorum ludibrio exposita relinqueret, sed secum auferret, sacerdotalibus vestibus indutus, manu dextra sacram hostiam, sinistra autem prægrandem Deiparentis ex alabastro sculptam imaginem accepit, & septentrionem versus, adversum Boristhenis ripam obambulans, versusq; Sevariensem tractum traijcere disponens, neq; navigium inveniens, Boristheni se commisit, siccoq; vestigio ingentis ponderis icona onustus, flumen profundissimum trajecit. Dum sic Tartari Poloniam, Silesiam, ac deniq; Moraviam

infeſtarent, Bathus omnium eorum Princeps multa millia in Hungariam invexit, eamq; non minus cœde, flammisq; vaſtabat. Nam quamuis Hungaros non omninò imparatos eſſet adortus, barbarica tamen immanitate, & numeroſa multitudine facile eos proſtrauit. Rogerius, PrincipesTartarorum, & milites qui in Hungariam irruerunt recenſens, ita ſcribit: *Rex Regum, & Dominus Tartarorum, qui Hungariam intrauerunt, Bathus ſuo nomine vocabatur. Rector vero ſub ipſo in malitia potentior, Bochetor appellatus. Cadan in probitate melior dicebatur. Coacton, Feycan, Peta, Hermeus, Cheb, Ocadar, majores Reges inter Tartaros cenſebantur, quamquam eſſent inter eos alij reges, quamplurimi principes & potentes: qui cum quinquies centenis millibus armatorum, regnum Hungariæ inuaſerunt.* Vaciâ à Bathi copijs obſeſſa, Rex Bela, qui ibi erat cum exercitu, fugam cum ſuis capeſſere coactus eſt. Sed Tartarus cum primo impetu baſilicam arce munitam, in quam Sacerdotes, cives, & ingens ex proximis pagis numerus cum liberis, & vxoribus confugerat, expugnaſſet, theſauro, aureis vaſis, ſacris veſtibus, & ſuppellectili direptis, captam multitudinem impoſitam igni vniverſam abſumpſit. Cum Cumanis etiam propter Cutenem Regem ſuum ab Hungaris occiſum ſævientibus, icto fœdere Tartari, Iaurienſes, & ſuperiorem Pannoniam igni, ferroq; vaſtarunt, Sabariam diruerunt D. Martini patriam, vicum nullum intactum dimiſere: Agriam incenderunt, cuncta longè, latèq; vaſtantes. Peſto capto, oppidanos cum liberis, & vxoribus, partim igni, ferroq; perdidere, partim fuga agitatos Danubio demerſere. exercitus quoq; à Rege Bela, & Co-

Magiſter Roger. lib. de deſtr. Hung. per Tartaros c. 19.

lomanno

lomanno Fratre, cœterisq; desertus, à fera gente adeò cœsus est, vt cœsorum numerus fidem exuperet, cùm per duorum dierum iter prostrata corpora, & cruore imbuti campi viserentur. Varadini matronas, puellas, & imbellem multitudinem, quæ in basilicam confugerat, iniecto igne confecerunt. Nobilitatem, plebem, equestrem Ordinem cum collegio Sacerdotum ad vnum omnes pro mœnibus jugularunt. Violata Divorum monumenta, confracta simulacra, sanctæq; reliquiæ conculcatæ omnes & pessundatæ. Inaudita in templis comissa piacula, sacræ vestes direptæ, aurea, argenteaq; comminuta: viri cum mulieribus, postquam satis ludibrio fuere, in basilicam introducti necabantur. Deniq; tam inaudita immanitatis genera in Hungaria vlteriore, citerioreq; patrata, vt quæcumq; crudelitatis facinora eis collata, ne minima quidem ex parte possent æquare. Totum triennium Tartari Hungariam insederunt, & vix quidquam aliud, præter Strigoniensem arcem, Albam regalem, Sammartinum ipsorum manus effugit. Rex cum Regina, Prole, Proceribus, & gaza in Dalmatiam se proripuerat, vnde postea recedentibus Tartaris, Rhodiorum, (nunc Melitensium,) militum, & Frangipanum Regulorum opera, & auxilio in Hungariam restitutus est. Petrus Matthæi author prænobilis, in gestis S. Ludovici refert, Innocentium Quartum Sum. Pontificem, Fratres Dominicanos ad Bathum in Hungariam legasse de illius Religione, & belli caussa sciscitaturos: quibus Bathus responderit, se Christianum esse, ac ni crederent, monerent summum Pontificem accedere, qui rem comprobaret. Fratribus verò vrgentibus,

Gaspar Ens de rebus Hung. l. 2. in Bela 4. & Author li. Reip. & statu Regni Hung. editi a. 1634. Petrus Mat. l. 1. vitæ S. Lud. Regis Franc.

cur præter modum, & immanitèr adeò in Christicolas desæviret, cùm mansuetudinem, & amorem in proximos, præcipuum mandatum Christus commendarit, reposuisse. *Progenitoribus suis, sibiq; ipsi, vt de scelerosis hominibus, cujuscumq; demum secta, aut religionis existerent, vindictam sumerent, à Deo præceptum fuisse.* Cum plurimi in ea devastatione ex omni Ordine Religiosorum, alijsq; statibus pro Christo sanguinem fudisse memorentur, ex nostro, diversis in locis, *centum circiter nonaginta,* authore Plodio, lanceis, gladijs, sagittis, igneq; consumptos, læta, & ovans cœlorum patria fulgidissimis sertis redimitos & triumphantes excepit. Nec tamen vniversum tunc B. Dominici semen in Hungaria absumptum, nam præter ea, quæ cap. sequenti dicentur, Vincentius Belvacensis, qui eo tempore vivebat, & post illum S. Antoninus ita narrant. *Anno quoq; Domini 1242. Tartari vastauerunt Poloniam, & Hungariam cum Principe suo nomine Batho.* & post alia: *& siquidem Hungari non fugissent, sed viriliter restitissent, Tartari confusi à finibus eorum exiuissent. Omnes quippe tantum timorem habebant, quod fugere vnanimiter attentabant.* deinde verò: *Porrò Fratres Ordinis Cisterciensis in quodam Monasterio suo Hungariæ, cum quibus erant Fratres Prædicatores, Fratresq; Minores, eisdem restiterunt viriliter plusquam per sex menses, nullam impugnationem eorum metuentes. In Tartaris quippè vigor, & fortitudo deficit, cum eis aliquis viriliter resistit.* Veruntamē Maluenda divina potius ope, quā humanis viribus servatos fuisse dicit Fratres Prædicatores in Cisterciensi illo monasterio; idem & ego, mi Lector, planè judicaverim.

Plod. l. 2. de Viris Ill. col. 332. & 333.

V. Bel. vac. l. 30. sp. hist. c. 149. S. Ant. 3 p hist. tit. 19. cap 8. §. 15.

Malu. a. 1242 c. 5.

CAPVT

CAPVT SEPTIMVM.

De Viro Principe in sæculo, Martyre clarißimo, à Tartaris in eadem vastatione trucidato, hactenus anonymo, nunc verò, authoris sententia, Buzad Bansio nuncupato.

Andidatorum tot Martyrum, quos cap. præcedente recensuimus, antesignanus fuit, vir sanguine, sanctitateq; clarissimus, cujus, suppresso nomine, meminerunt omnes scriptores post Thomam Cantipratanum Episcopum; qui, vbi recensuit plerosq; Fratres Prædicatores, & Minores, sequentes illud Salvatoris, *si vos persecuti fuerint in vna Civitate, fugite in aliam*; in Hungaricæ, aliarumq; Provinciarum vastationibus, fuga sibi consulvisse, ita prosequitur. *Dux quidam in Hungaria potentißimus, relictis in Principatu Filijs, Ordinem Prædicatorum intrauit. erat autem sufficienter litteris instructus, & factus est egregius, ac deuotißimus Prædicator. Irruentibus ergo Tartaris, & Priore domus cum Fratribus fugientibus, petiuit idem Frater, quondam Dux, vt in solatium dimitteretur populorum, dicens, se confectum senio, & etiam si non occideretur à Tartaris, in proximo tamen moriturum. Permissus ergo remansit in domo Fratrum, & admonitione dulcißima, pauperibus, & debilibus, qui fugam inire non poterant, ad patientiam confortatis, ipse vsq; ad irruptionem Tartarorum pronus in oratione, & lachrymis, in Ecclesia in modum Crucis extensus, ante altare jacebat, & sic ab impijs*

Thom. Canti. l. 2. de Ap. 16 vt cap. 44. n. 2.
Mat. 10.

est occisus.

est occisus. Recedentibus ergo Tartaris, ad domum Fratres reuersi sunt, & Fratrem quondam Ducem, lanceis terebratis pedibus, & manibus, atq; confossis omnibus membris, & cerebro excusso de capite, coram altari, vt dictum est, inuenerunt. Quo piaculo cum cuncti Fratres nimium ad lachrymas mouerentur, quidam præ cæteris horrens ingemuit, dicens: Tu Domine Deus, quare tantum virum tam iniqua morte, & pessima passus es interire? Cumq; in luctu, lachrymis, & redargutione judiciorum Dei, tribus diebus, & noctibus ferè jejunus, & sine somno penitus permaneret, tandem in excessu mentis raptus vidit occisum, quem fleuerat, dicentem sibi. Numquid non oportuit pati Christũ, & ita intrare in gloriã suã? Non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futurã gloriã, quæ reuelabitur in nobis. *& hæc dicens, disparuit. Fratriq; querulanti diuina judicia, quæ inscrutabilia sunt, verborũ breuitate, & auctoritate satisfecit.* Sic Cantipratanus. Idem omnino etiam Leander, Senensis, Castillo, Plodius, Fernandez, Maluenda, Malpæusq;, è quibus duo postremi meritò in annum Christi 1242. vel 1243. hoc martyrium referunt (ita tamen vt etiam in 1244. meâ sententiâ referri possit) explosis alijs, qui in 1262. retulerunt. Cum Cantipratanus, cœteriq; omnes affirment nobilissimum illum Fratrem interfectum fuisse in magna illa irruptione Tartarorum, qua Poloniam, & Hungariam vastaverunt: & certum sit ex vniversis Polonicis, & Hungaricis annalibus, & alijs eius ætatis scriptoribus, Tartaros anno 1242. & duobus alijs sequentibus vtramque Provinciam ingentibus cladibus inundasse, per triennium enim Hungariam insederunt. Mirum autem, nec immeritò, visum est Plodio, cur anti-

Luc. 24
Rom. 8

Leand. l. 2. pagi. 57. Sen. pagi. 117. Castill. p. 1. l. 2. c. 66. Plod. p. 1. l. 2. p. 332. Fernã. conc. a. 1262. Malu. a. 1242 c. 5. Malp. pag. 30. 31. 32.

qui scriptores nomen tanti Martyris non prodiderint, cujus, cum esset sanguine, & potentia clarissimus, celebre dubio procul etiam nomen fuit. Leander etiam queritur nomen ejus non proditum ab authoribus, & quamuis plures codices evoluerit, invenire non potuisse. In indiculo tamen post nostri Ordinis Martyrologium sub Generali Magistro Fr. Hieronymo Xavierre, S. R. E. Cardinali editum, illum Paulum vocatum advertimus in hæc verba. *Fr. Paulus, generis nobilitate conspicuus, in Hungaria à Tartaris ante majus altare confossus spiculis, & excusso cerebro, victor per sanguinem migrauit ad Dominum.* Indiculum sequutus recentissimus scriptor Petrus Malpæus etiam Paulum appellat. Nihilominus Fr. Thomas Maluenda eius Indiculi author, in annalibus, quos posterius conscripsit, quibusq; conficiendis omnem antiquitatem diligentissimè rimatus est, illum anonymum relinquit, & vocitat, sicq; laudes eius illo concludit elogio. *ergò clarissimi Martyris nomen in cœlo conscriptum maneat: gloriosus verò triumphus ad omnem memoriam ornet nostros annales.* Ego verò res Hungaricas nostri Ordinis, quantùm licuit, investigans, in exemplar chirographi cujusdam incidi, ex quo inclyti viri, & nomen & familiam, hodieq; in Hungaria clarissimam mihi videor agnovisse. Arbitrorq; *Buzad* appellatum, ex *Bansiorum* familia nobilissima, qui Banus in Hungaria, quæ est post Palatinum, seu Viceregem potestas, & dignitas maxima, jam prouecta ætate ad annum Christi 1233. in nostri Ordinis familiam nomen dedit. Id colligo è litteris, fideliter ex Archiuis Illustrissimi & Magnifici D. Baronis, ac Comitis, Christophori Bansij,

Indiculus post mart. Præd.

qui ex eodem Buzad Bano rectâ ducit originem, à R. P. Iacobo Nemethi Soc. Iesu Presbytero, & Theologo transsumptis, mihiq; ab eodem multo charitatis affectu communicatis, insequentis tenoris. *Vniuersis præsens scriptum inspecturis, Buzad, quondam Banus, nunc verò Ordinis Prædicatorum Frater minimus, salutem in Sion, & gloriam in Hierusalem. Significamus Vniuersitati vestræ, charitatem vestram scire volentes, prædium nostrum quoddam, quod vulgo Szobor nuncupatur, filio nostro majori, Buzad nomine, cum omnibus pertinentijs suis jam dudum nos tradidisse. Vt igitur hæc nostra donatio firma, & stabilis in temporibus futuris, extra omnem portionem, diuisionemq; omnium hæreditatum nostrarum, quæ inter jam dictum Buzad, & alios Filios nostros est affutura, permanere valeat, ob testimonium solemnius, litteras præsentes, Prioris nostri Sigillo studuim⁹ roborare. Anno gratiæ 1233. Datum apud Pesth 16. Cal. Martij. Sigillum pendebat, in quo erat imago Fratris Ord. Prædic.*, putem S. P. Dominici *cum caputio longo, continentis in dextra longam Crucem.*

Equidem Circumstantiæ omnes, videlicèt hominis dignitas, filiorum multitudo, hæreditas relicta, sufficiens litteratura, tempus ipsum, tàm in Cantipratensis, aliorumq; authorum, quàm in harum litterarum narratione expressa, per omnia adeò consentiunt, & in vnam eandemq; personam ita conspirant, vt nulla alia ratione ad rem hanc confirmandam opus esse videatur. De dignitate dubitare non licet, cùm Bani gradus omni tempore, & illo præcipuè, quo res Hungarici regni maximè florebant, fuerit præclarus, vt potè Palatino, sive totius Regni Viceregi immediatè proximus, ac propterea in vita

S. Margaritæ, quam ex vetusto exemplari hungarico latiné vertendam curavi, Bani passim Duces,& Principes vocitantur. Relictæ hæreditates, & filiorum multitudo, in hisce litteris claré exprimuntur. Sufficientem eruditionem earundem litterarum dictatura satis insinuat. Tempus deniq; mirificè consonat, nam litteræ indicant, virum illum ad annum Domini 1233. ordinis habitum suscepisse: irruptio autem Tartarorum in Hungariam contigit anno 1242. duravitq; vastatio vsq; ad 1244. cùm Bonfinius apertè scribat, expleto anno 1241. quo Cumani commorati sunt apud Hungaros, Tartaros Hungariam invasisse, alijq; communiter asserant, totum triennium in illa hæsisse. Cùm igitur tempore ingressus in ordinem provectæ satis fuerit ætatis, vt filiorum jam emancipatorum multitudo ostendit: potuit post septem & octo annos (tempore à biennio post professionem etiam computato) quibus in prædicationis munere, alijsq; religiosis operibus Deo deservierit, perceptâ palmâ martyrij ad cœlestis sedes commigrare. Quoniam verò vox illa Hungarica *Buzad*, quæ frumentum significat, exteris gesta conscribentibus, inusitata, & incognita erat, causa fortasse fuit, vt tamquàm corrupta, ineptaq; visa reticeretur.

Bonfin. dec. 2. l. 8. à princ.

Quòd autẽ indiculo Paulus dicatur, id fortè authoritate Pontificia, qua etiam Sanctorum ignotorum reliquiæ notorum Sanctorum nominibus baptizantur, factum fuerit. Neq; enim putem dici posse, Buzad in sæculo, Paulum in Ordine appellatum, quia litterarum supra inductarum titulus, hanc conciliationem non admittit: non enim, *Buzad, quondam Banus, nunc verò Ordinis Prædicatarum*

Fra-

Frater minimus ; ſed , *Paulus*, *quondam Buzad Banus* , & cœt. ſcribendum fuiſſet. Tantum habeto, Lector optime, pro hactenus anonymo, & ignoto , nunc autem (meâ ſententiâ) cognito, & nominato , Inclyto & Clariſſimo Martyre Buzad Banfio, cujus florentem memoriam feſtivis, & lætis ſemper laudibus poſteritas celebrabit. Tu verò, ſi ſecus rem habere compereris, communicare , vel corrigere, rem mihi gratiſſimam facturus , nequaquam omittas.

CAPVT OCTAVVM.

De Martyrum numero breuiſſimo temporum ſpatio , & Martyrij primatu , quo Hungariæ Prouincia, præ cæteris Ordinis Prædicatorum Prouincijs, gaudet.

DVabus inter alias Prærogativis gaudet Hungarica, præ cæteris Ordinis Prædicatorum Provincijs, nimirum Martyrum multitudine, & Martyrij Primatu. Quæ enim Provincia alia(nihil modo contendo de Æthiopiæ Conventibus, de Blurimanos, in quo novem millia, & de Alleluja, in quo ſeptem millia Fratrũ commorari dicuntur, de quorũ Martyribus numerum innumerum, qui trecenta & eò amplius millia facilè tranſcendat, colligit Frater Ludovicus Vreta in hiſtoria de rebus Æthiopicis) adeò fœlix fuit, & fœcunda, vt viginti trium annorum ſpatio ad trecentos Martyres, velut botros pretioſiſſimos, ex vineis Engaddi decerptos , in ſuperna Cœlorum cellaria tranſmiſerit , quemadmodum Hungariæ

Ludov. Vreta, de reb. Aeth. pro his vide etiam

Provin-

Malp. l. c. à pag. 76 vsq. ad 94. Provincia, quæ ab anno 1221. quo cœpit institui, vsq; ad 1244. primùm duos Fratres à Cumanis interfectos, deinde nonaginta cum B. Paulo Duce apud Cumanos à Tartaris trucidatos: ac deniq; centum nonaginta alios cum B. Buzad Banfio in Hungaria per Tartaros martyrio consummatos destinauit? De Primatu porrò Martyrij posset alicui fortasse difficultas suboriri, nùm is Hungaricæ Prouinciæ sit concedendus, quòd primum Ordinis Martyrem Beatum Fratrem Conradum Marpurgensem, ex Prouincia Teutoniæ, extitisse aliqui censeant. In Indiculo enim *Indic. post privil.* post Priuilegia Ordinis à Magistro Generali Fr. Stephano Vsusmaris edita, Tit. Martyres, sic legitur. *Fr. Conradus Teutonicus, Primus Inquisitor in Germania, anno 1228. ab hæreticis, dum concionaretur, occisus, martyrij coronam retulit primus ex Ordine Prædicatorum.* *Leand. lib. 2.* Idem scribit Leander. *Primus*, inquit, *fuit ex Ordine Prædicatorum, qui martyrij palmam reportaret.* Idem alij. Attamen Primatum hunc Prouinciæ Hungariæ multi concedunt. & verè, saltem quoad illos duos Fratres, qui à Cumanis, cum secundò ad eos regressi sunt, mactati fuere, concedendus est. Neq; enim ego putaverim Fratrum ad Cumanos profectionem ante annum 1230. non incœpisse, neq; vllum scriptorem vîdi, qui etiam priorem non faciat: cum itaq; sub initium illius duo martyrio affecti fuerint, vt ex superius relatis colliquescit, efficitur, hos ipsos duos, ante B. Conradum Marpurgensem, cujus mortem incidisse in annum, non *Malu. a. 1233. c. 17.* 1228. sed 1233. solidè, & lucidè Maluenda in annalibus manifestat, ex hac mortalitate sublatos fuisse. Hanc sententiam, tamquam verisimiliorem, sequutus est novissi-

mè post alios authores Petrus Malpæus Belga, qui proinde ab his duobus anonymis Martyribus à Cumanis interemptis suæ Palmæ fidei de Sanctis N. Ordinis exordium ducit. Quòd verò aliqui Conradum vocent primum Ordinis Martyrem, intelligunt, ait Maluenda, vel fuisse primum Inquisitorem Martyrem, vel primum, qui expresso nomine prodatur Martyrio in Ordine coronatus; nam illi primi martyres, anonymi. & certè, si quod Leander asserit, absolutè accipiat, sibi ipsi non constat, qui Conradum dicat anno 1228. obijsse, & nihilominus scribat ante annum 1222. Fratres duos à Cumanis interfectos, & ipso anno 1222. nonaginta Fratres à Tartaris trucidatos. Sed & alio argumento capite insequente probabimus in Hungarica Provincia Martyrij Principatum. *Malp. in palma fid. pagi. 5.*

CAPVT NONVM.

De alijs pluribus ex Hungariæ Provincia per eadem tempora Martyrio Candidatis.

NOn sunt omittendi viri alij martyrio illustres, qui per eadem tempora, vel non adeò longè post eandem Provinciam ornarunt. ex ijs extitit *Fr. Ioannes Hungarus*, de quo scriptum reperimus, quòd cum adversus hæreticam pravitatem sanctæ Inquisitionis munus in patria strenuè obijsset, in eodem Regno ad Episcopalem curam promotus, à subditis hæreticis, quòd prædicaret, propagaretq; fidem catholicam, lapidibus obrutus sit, & post mortem plurimis vulneribus sævissimè tru-

cidatus. *Fr.* etiam *Nicolaus, natione Hungarus*, qui similiter ex Inquisitore S. officij Episcopus factus, ob fidei defensionem, viuus S. Bartholomæi instar, est excoriatus. De hisce duobus martyribus scriptores omnes consentiunt, nisi quòd excoriationem, sicut & lapidationem alij Nicolao, alij Ioanni asscribunt. De tempore major dissensio, quibusdam vtriusq; ad annum 1230. quibusdam vnius ad 1250. alterius verò mortem ad 1270. referentibus. Videri possunt Plodius, Malpæusquè.

Plod. p. 2. in appendice Malp. pag. 33.

Meminit etiam Malpæus ante annum 1250. alterius *Fr. Pauli Hungari*, qui cum esset in Dalmatia Cœnobiarcha, à Paganis catena ad palum alligatus, vivusq; concrematus, martyrij palmam accepit. Refert Antonius Senensis in Chronico, decade ab anno 1240. ad 1250. aliorum triginta duorum nobilem triumphum hisce verbis. *In Hungariæ confinio, Bosina, & in Dalmatia, triginta duo Fratres nostri à Turcis illas partes inuadentibus fuerunt pro Christo aquis submersi. Ad quorum gloriam demonstrandam quolibet anno in die paßionis eorum, operante Domino, totidem luminaria apparere consueuerant in eodē loco paßionis eorum.* Idem scribit Leander. Aliorum qui in Bossina, & Dalmatia martyrium passi sunt ab hæreticis, narrationem sic texit Leander. *Cum Boßina, & Dalmatia maximis agitaretur erroribus, populos hæreticis seducentibus, à Pontifice Maximo Colocensis Antistes illuc legatus missus est, vt seu suasionibus, seu Crucesignatorum armis ad sanam mentem redire compelleret. Sed cùm nec verbis, nec armis ab erroribus suis auelli possent, rem prorsus desperatam jussu Pontificis Prædicatoriæ familiæ commisit Antistes. Qui Pontificis jussa diligen-*

Malp. p. 34.

Anto. Senen.

Leand. lib. 1. pag. 59 loco preci.

ter,

ter, & intrepidè perficientes, cœperunt disceptationibus litterarijs, & concionibus hæreseos labe inquinatos tam acriter vrgere Colomanno Rege aßistente, vt plures coegerint à tenebris ad verum fidei lumen redire. Verum initio ex Fratribus plures, dum constantißimè fidem Christi tuerentur, martyrio coronati sunt. Tandem pede firmato, multos erroribus implicitos, & in sua perfidia obstinatos igni tradiderunt. Deinde Fratrum opera, templa destructa, spinis, fruticibus, virgultis oppleta, sunt instaurata. Hæc facta esse ad annum 1222. testantur non solum Leander, sed etiam Maluenda, Bzovius, Fernandez, Malpæus, post priscos authores Bernardum Gvidonem, & Iacobum Susatum, qui etiam scribit duos Conventus Ordinis ab hæreticis igni absumptos fuisse. Quæ vero hæresis fuerit, quæ ad eum modum nobilissimas Illyrici Provincias eo tempore defœdaverit, ex Matthæo Paride in historia Anglicana anni 1223. Bzovius in annalibus Ecclesiasticis prodidit his verbis. *Circa dies istos hæretici Albigenses constituerunt sibi Antipapam in finibus Bulgarorum, Croatiæ, & Dalmatiæ, cujus nomine Bartholomæus quidam Carcassonensis Vicariam sibi potestatem vsurpabat, à quo in illis partibus error iste adeò inualuit, vt etiam Episcopos, & alios multos regionum illarum ad suam allexerit prauitatem. Contra quem Conradus Portuensis Episcopus, & in partibus Galliarum Apostolicæ sedis Legatus, ex Sac. Cisterciensium Ordine assumptus, Rhotomagensi Episcopo scripsit in hæc verba. Venerabilibus Patribus, Dei gratia, Rhotomagensi Episcopo, & ejus Suffraganeis Episcopis, salutem in Domino IesuChristo. Dum pro sponsa veri Crucifixi vestrum cogimur auxilium implorare, prius compellimur lacerari singultibus, &*

Leand. lo. c. Malu. a. 1222 c. 23. Bzov. eod. an. n. 10. Fernã. eod. an. n. 2. Malp. pag. 11. Bzov. loc. c. n. 11.

plorare. ecce, quod videmus, loquimur, & quod scimus, testificamur. Ille homo perditus, qui extollitur supra omne id, quod colitur, aut dicitur Deus, jam habet perfidiæ suæ præambulū hæresiarcham, quem hæretici Albigenses Papam suum appellant, habitantem in finibus Bulgarorum, Croatiæ, & Dalmatiæ, juxta Hungarorum nationem. Ad eum confluunt Hæretiti Albigenses, vt ad eorum consulta respondeat. Etenim de Carcassona oriundus, vices illius Antipapæ gerens, Bartholomæus Hæreticorum Episcopus, funestam ejus exhibendo reuerentiam, sedem, & locum concessit in Villa, quæ Porlos appellatur, & seipsum transtulit in partes Tolosanas. Iste Bartholomæus in litterarum suarum vndiq; discurrentium tenore, se in primo salutationis alloquio intitulat in hunc modum: Bartholomæus Servus Servorum sanctæ fidei, tali salutem. Ipse etiam inter alias enormitates creat Episcopos, & Ecclesias perfidè ordinare contendit. Rogamus igitur attentiùs, & per aspersionem sanguinis Iesu Christi propensiùs obsecramus authoritate D. Papæ, qua fungimur in hac parte, districtè præcipientes, quatenùs veniatis Senonis in octauis Apostolorum Petri, & Pauli proximè futuris, vbi & alij Prælati Franciæ, fauente Domino, congregabuntur, parati consilium dare in negotio prædicto, & cum alijs, qui ibidem aderunt, providere super negotio Albigensi, alioquin inobedientiam vestram D. Papæ curabimus significari. Data Planium 6. non. Iulij. Dùm hæc contra Bartholomæum Carcassonensem in Gallijs ageret Legatus, eundem tumultum mors prædicti Antipapæ celeriter terminauit. Hactenus Bzovius. Cœterum recensiti martyres, quin ad Hungaricam Provinciam pertineant, dubitari non debet: nam etsi Ordo Prædicatorum in Dalmatiam invectus est anno Christi 1217.

per Fratrem Gregorium Dalmatam, Beatiss. Patris Dominici Socium, qui primùm Spalati, sive Salonis eodem anno sub auspicijs Vgrini Hungari, Archiepiscopi Spalatensis Conventum fundavit, vt ex certis monumentis Maluenda, & Plodius ostenderunt: tamen ex quo Ordo etiã in Hungaria locum obtinuit, omnes Conventus in Coronæ Hungariæ regnis (quibus Bossina & Dalmatia inter alia comprehendebantur) existentes, ad vnius Provinciæ Hungaricæ ambitum attinebant ad annum vsq; 1476. quandò ob multitudinem Conventuum, ex Conventibus Regnorum Dalmatiæ ab Hungarica Provincia sejunctis, nova Dalmatiæ Provincia erecta est. Vnde liquidò colligitur etiam ex hoc capite Martyrij primatum eidem Hungaricæ Provinciæ, non verò Teutonicæ, propter B. Conradum Marpurgensem, quando is etiam anno 1228. ob fidem cæsus fuisset (quod non admittimus) concedendum esse. En, Lector optime, quanta Martyrum seges in hac Provincia, Duce B. Paulo primo ejus Provinciali, & Fundatore, intra breue (pro tanta multitudine) annorum spatiũ succreuit. Vt nihil mirum, si tantũ eadem Provincia pro moverit, vt etiã à Dalmatia separata, supra septuaginta monasteria enumeraret. Sanguine enim ejus domicilia fundata sunt, sanguine multiplicata, vt verè in eam maximè conquadret illud scripturæ. *Filij Israel creuerunt, & quasi germinantes multiplicati sunt, ac roborati nimis, impleverunt terram.* &: *Quantoq; opprimebat eos, tantò magis multiplicabantur, & crescebant.* illudq; Tertulliani ad Gentes: *Semen est sanguis Christianorum; abundamus, cum metimur à vobis.* Nec quispiam inficiabitur, consequentibus

Maluen. a. 1217 c. 23. Plod. de v. ill. 2. p. in princ. trac. de Prov.

exod. 1.

Tertull. in apol.

etiam annis, seculis nimirum tribus, & supra, quibus Ordo noster viguit in Hungaria, plurimos alios martyrij palma insignitos fuisse, potissimùm, quod sanè quàm multi ex hac Provincia ad partes infidelium, occasione Congregationis peregrinantiũ, quæ Fratribus, immo Conventibus etiam ex ea assumptis constabat, indefessè peragrarent. Certè etiam proximè præterito seculo ejusdem Provinciæ Fratres eodem triumpho illustres fuisse, à fide dignis accepi. Nam in *Beregsaz* complures nostri Ord. Religiosos odio fidei ab hæreticis interfectos ad annum 1566. P. Iacobus Nemethi, vir doctus, & pius ex Soc. Iesu, & in perscrutandis rebus Hungaricis ad Christianam religionem spectantibus, accuratissimus, ex certa relatione mihi narrabat Posonij in Collegio ejusdem Soc. anno 1635. die 7. Septembris.

P. Iacobus Nemethi So. Iesu.

CAPVT DECIMVM.

De fœlici B. Sadochi B. Pauli Coapostoli, Sociorumq; eius quadraginta octo agone.

NVlla ratione prætereundus nobis hoc loco est Beatus ille Sadochus vitæ religiosæ perfectione, & sanctitate percelebris B. P. N. Dominici discipulus, Beatiq; Pauli Hungari in Hungarica missione Coapostolus, cujus in superioribus non semel meminimus. Is sanè, qui haud improbabilitèr Polonus fuisse à quibusdam asseritur, quamuis antiquiores scriptores ejus Patriam (ni malè recolo) non recenseant; vi-

gilijs, precibus, macerationibus, meditatione, jejunijs, concionibus feruentissimis, catecheticis instructionibus, sacramentorum ministerio, alijsq; pijs operibus, & exercitationibus in Hungaricæ vineæ cultura (quippe qui à S. P. Dominico ad hoc peculiariter selectus missusq; fuerat) magno exemplo, & animarum emolumento per multa tempora strenuè laborauit. Diù verò B. Paulo & Hungaricæ vastationi, non, vt martyrij palmam amitteret, sed, vt majore sibi eam fœnore redderet pretiosiorem, fuit superstes. Nam cùm in Poloniam perrexisset, & Priorem Sandomiriæ cum quadraginta & octo Fratribus ageret, in alia Tartarica irruptione, quæ ad annum 1260. contigit, nobilissimo agone cum suis occubuit. Rem planè scitu dignissimam Bzovius ad præcitatum annum refert in hunc modum. *In Polonia hoc anno innumerabilis martyrum numerus in cœlum migrauit à Scythica manu. Eorum enim vis ingens Nogario, & Celebuga Ducibus in Poloniam se infudit, qui longè latèq; grassantes multos mortalium incautos oppresserunt. Zauichostense Clarissarum, & Lyssecense Cluniacensium cœnobia violarunt. Arcem Sandomiriensem per fraudem interceperunt, & omnes, quotquot in ea invenissent, trucidarunt. Pleraq; enim omnis vicina nobilitas, & oppidani, atq; agrestes multi cum vxoribus, liberis, & fortunis suis eò confugerant, sed eâ dolo malo occupata, tanta cædes à barbaris, (matronas tantum, & puellas formosiores, ad contumeliam, & explendam libidinem reservantibus) facta est, vt sanguis cæsorum ad Vistulam vsq; diffluëret. Sæuierunt etiam in Fratres Prædicatores tunc, siue ad D. Iacobi, siue ad D. Mariæ Magdalenæ cœnobia degentes. Mirum est, quod tunc accidisse ferunt.*

Abr. Bzov. a.1260 n. 3. post Cromerum l.9 Michiovium l. 3. c. 44. Plod. etiam 2.p. l.1 c.62.63 Fernã. in Concert. a. 1260. n. 1. Malp. pag.51.

Nocte

Nocte antecedente eam cladem, B. Sadoch Prior Cœnobij, devoto Fratrum grege cinctus, matutino officio intererat. Ibiq; perantiquo Religionis more, Tyro indiculum martyrij ad diem sequentem pronunciaturus, ex templò litteris aureis, nouos & insolentes characteres exaratos conspexit eum in modum. Sandomiriæ paſſio quadraginta novem Martyrum. *legeret, an taceret, animi dubius fuerat. timore tamen abjecto, cygnea licet trepidante voce recitauit aureum edictum;* Sandomiriæ paſſio quadraginta novem Martyrum. *lectione inaudita, obstupuit Sadochus, atq; cæteri Fratres obriguerunt ad titubantem vocem, interq; fauces hærentem, vteumq; tamen intellectam pronunciationem Nouitij. Diariam illam lectionē postulauit Prior, videre desiderauerunt & reliqui pauore nimio perculsi sodales. Porrexit librum Tyro, aureæ interim litteræ cum notis* Sandomiriæ *inter manus Fratrum legentium evanuere. Diuina hæc est, ait Sadochus, præmonitio, Fratres. Cœlitus exaratæ illæ notæ non frustra innocentis oculis subjectæ sunt. Auctor vitæ, & mortis certo certiùs nos ad vitam fœliciorem, & immortalitatem perennem inuitat. Eia per gladios etiam ancipites post trahentem indefesso pede curramus. Vitam nobis eripiet Scytha? Quam? fluxam, calamitatibusq; obnoxiam periculis vndiq; objectam. mortem inferet diram? at ea est nobis in hujusmodi fluctibus portus, in quem nos plenis velis convolare decet, ac per eum ad perpetis vitæ gloriam nobis iter apertum conficere licet. Reuocate tantum, oro, in mentem vitæ antecedentis metam, &, si quos animo habetis adhærentes næuos, eos sacra exomologesi expiate. Dulcissimo postea viatico roborate spiritum, mox siderea regna petituri. Sempiternæ laudis proposito ornamento, obnixo in omnes casus pectore, mucronibus jugulos*

vestros

vestros præparate. moriendum est, sed alacri animo. Pro his aris sacratis, pro his imaginibus Christi, & sacrosanctæ Dei parentis, pro hoc incruento viuifico sacrificio fortitudo nostra per patientiam exercenda est. Animati Fratres diuino oraculo, quod superfuerat temporis, totum impenderunt præparationi, aduentum Magni Dei ex imo pectore suspirantes. O quando optata illa hora adueniet, quæ nos terris sublatos cælis reddet. fœlices nos: optatos gladios, qui nos beatorum spirituum cœtibus interserent. Suauissime Iesu, sacra spes suspirantium, Maria, quando tandem? illuxit tandem illis optatissimus sol, quo terrena compage soluta ex corporeo carcere euolaturi essent. Superuenerunt truculentissimi Scythæ, velut leones sanguinarij, & Pastorem Sadoch cum grege illo Fratrum deuotissimo, in medio Ecclesiæ, velut Cygnos aliquos, extremam illam hymnodiam Salve Regina, *Matri misericordiæ suauiter occinentes interemerunt. Frater quidam, qui se in superiori parte Ecclesiæ abdiderat, vt audiuit, illico descendens, sanguinolentis Scytharum gladijs jugulandum objecit, comitemq; se adjunxit Fratribus ad cœlum euntibus, & dulce melos tuum, ò Sanctissima Virgo, personantibus. Matthias Michouius rerum Polonicarum scriptor refert, quòd hoc malum cum Boleslaus Pudicus, & Prandotha, Cracouiensis Ecclesiæ Pontifex, Alexandro Quarto Papæ per nuncios, Decanum, & Canonicum Cracouiensem declarassent, visitantibus Ecclesiam S. Mariæ Sandomiriensis, ad quam Divorum Martyrum corpora asportata fuerant, parem Indulgentiam concessit Polonis, & Peregrinis, quotannis die 2. Iunij, quam habent S. Mariæ ad Martyres, seu etiam Majoris in Vrbe. In hodiernam sane vsq; diem strages illa, quasi Martyrũ Christi anniuersaria celebritate, postridie Cal. Iunij, Sando-*

miriæ magni populi concurſu recolitur, magna iſta Alexandri Quarti Pontificis max. Indulgentia cumulata, atq; dedicata. De Beati Sadochi, ſecundi à Beato Paulo Hungaricæ Provincia Fabricatoris mortalis vitæ fine, glorioſoq; per omnem æternitatem triumpho, ſatis.

CAPVT VNDECIMVM.

Miracula S. P. Dominici quibus eiſdem temporibus Ordo Prædicatorum in Hungaria eſt propagatus.

NOn ſolum per ſanguinem Martyrum prædicantium vbiq; in Regno Hungariæ, Religionem Prædicatorum ibidem fundatam, firmatam, propagatam, ſed etiam per ingentia plurimaq; miracula, quæ meritis Beatiſſimi Dominici P. N. contactuq; & veneratione quarundam illius reliquiarum, indeq; Populorum totius Hungariæ grandi in illum devotione excitata, Deus O. M. operari dignatus eſt, maxima incrementa ſuſcepiſſe, cui ea, quæ ſubijciemus, legere placuerit, minimè dubitabit. Neque enim plura, aut majora ſigna in alia qualibet Ordinis Provincia (ſi Calabricam tollas, in qua ad imaginem S. Patris cœlitus à Beatiſſ. Virgine Deipara, Divis Magdalena, & Catharina V. & M. comitata, ad Cœnobium de Suriano ante ſeculum delatam, maxima etiamnum quotidie patrantur) per S. Patriarcham facta fuiſſe legi: neq; fortaſſis alius quiſquam cœterorum Ordinũ inſtitutor, aut ſectator, majora, plurave amoris argumenta benefaciendo de Cœlo, quàm Sanctiſſ. Pater N. in

Hungaros oſtendit. Theodoricus Appoldianus, Epiſcopus, qui geſta B. P. Dominici octo libris complexus eſt anno Chriſti 1290. in principio libri octavi (non quidem ejus, quem edidit Surius, is enim mancus videtur, vt etiam Maluenda agnoſcit, propterea fortaſſe, quòd integrum Theodorici opus (vt contingit) non habuit, ſed qui in membranis manuſcriptus cum reliquis, in Vienn. noſtri Ord. bibliotheca aſſeruatur, quemq; ſæpe legi) de hiſce miraculis agens, ita ſcribit. *A ſolis ortu vſq; ad occaſũ in Sancto Dominico laudant pueri nomen Domini. Nam propitium ſentiunt in neceſſitatibus inuocatum. Multis namq; & diverſis, ſed in ijs præcipuè, quæ infidelibus adjacent regionibus, miraculis glorioſis coruſcauit. Vnde in Regno Hungariæ, cui Cumanorum gentilis populus conterminus eſt, cujus fidem, & ſalutem Beatus Confeſſor ſummè deſideraüit, ſtupendæ, & innumera mirabilia per ejus merita contigerunt.* & alio loco agens de prædicatione Fratrum Hungarorum apud Cumanos, & alios: *Profecerunt itaq;* (ait) *in regionibus illis Fratres prædicando, hæreticos, ſchiſmaticos, gentileſq; ad Fidem Catholicam conuertendo, Domino cooperante, & ſermonem ſignis efficacibus confirmante. Infinita etenim miracula per gratiam Dei, meritis B. Dominici in pluribus Conuentibus noſtris ſunt in Hungaria facta, adeoquòd etiam numerum excedunt: de quibus aliqua, quæ fideli teſtimonio probata ſunt, aſcribere curauimus ad gloriam Domini IeſuChriſti.* & alibi memorat ad reliquias B. Patris in Simulu apud Fratres Prædicatores reconditas, populos religionis, & voti cauſſa venire ſolitos, ad quas plurima ſint facta miracula, & præter alia, ſic ait. *eſt quædam illius Regni* (Hungarici) *regio, quæ Simulu nomina-*

Theod. de Appoldia. l. 8. vita S. Domi. c. 1.

cap. 3.

cap. 4.

tur, vbi in Conventu Fratrum almi Confessoris reconditæ habentur reliquiæ sacrosanctæ; quas populus cum multa deuotione frequentans veneratur, reportans meritis ipsius optata beneficia sanitatum. Regionem Simulu æstimo vocari Similiensem, seu Simigiensem (vt nunc vocant) Comitatũ in Hungaria notissimum, in quo, vt patet ex catalogo Conventuum à S. Antonino, Plodio, alijsq; descripto locũ habuimus, quem ipsi Similij, vel Similiensem appellant. Præcipua enim eius Comitatus Civitas Similiũ, vel Simigiũ (hungaricè Somogy) etiã hodie dicitur, estq; proh dolor, sub ditione Turcarũ. Quare melius *Simulu* à Theodorico, & Flaminio, quam *Sinulu* à Vinçentio Belvacensi dictũ putaverĩ. Reliquiæ porrò illæ fuerunt digitus de corpore B. P. Dominici defuncti avulsus, & in Hungariam delatus, vt ex Flaminio refert Maluenda. Vincentius in speculo historiali, quod an. 1244. absoluit (vt ipsemet ad finẽ illius testatur) qui sanè annus fuit ab ingressu Ordinis in Hungariam, & à morte Sanctiss. Patris 23. acturus de miraculis ejusdem Patriarchæ post mortem, primarium locum factis in Hungaria, tamquàm mirabilioribus assignat. ait enim. *Iam ad reliqua, quæ post hoc diuersis in locis per merita gloriosi Confessoris B. Dominici ad exaltationem sui nominis Deus ostendere dignatus est, fidelis narratio subsequatur. & primum quidem ea, quæ in Hungaria facta cognovimus, stupenda prorsus, maximè circa mortuos suscitatos.* Igitur hunc ordinem sequentes, quæ de mortuis suscitatis in Regno illo litteris consignata reperiuntur, primo loco cum Vincentio sincerè adscribimus. Ait ergò.

S. Anto. 3. p. tit. 23. cap. 13. §. 2. ad fi. Plod. in prog. l. 2. c. 63 Flam. in vita S. Dominici Malu. a. 1221. c. 47. pagina 379. colu. 1. in prin. Beluac. in spec. hist. l. 30. ca. 116.

I.

In Sinulu(Theodoricus, Simulu) *regione illius Provinciæ quidam nobilis cum vxore sua deuotionis caussa ad reliquias Beati Dominici, quæ in domo Fratrum habebantur, visitandas accessit, cujus filius, quem secum duxerat, paruulus, infirmatus ibidem, ad extremum vitæ moriendo peruenerat: quem Pater mœrens, ad Ecclesiam deferens, coram altari B. Dominici voce flebili lamentari cœpit, & dicere: Beate Dominice, lætus veni ad te, & tristis redeo. Redde mihi, quæso, filiũ meum, lætitiam cordis mei. Cumq; sic lugens vsq; ad noctem perseueranter existeret, circa noctis medium puer reuixit, lac suxit, ac per Ecclesiam ambulauit, Sicq; ad domum propriam incolumis est reportatus.*

I I.

Iuvenis quidam D. Iustinæ Comitissæ (ea fuit secundum Flaminium vxor Comitis Nuke) *mancipium, dum in ora Fluminis piscationi minus cautus insisteret, in aquam lapsus, suffocatus disparuit. Magno autem spatio temporis interjecto, ejus corpus in profundo fluminis requisitum, mortuum est eductum. At præfata Domina super subtracti famuli nece miserabili condolens, pro resurrectione ejus B. Dominicum invocauit, promittens se & ad suas reliquias in Sinulu personaliter visitandas nudis pedibus accessuram, & restitutum mancipium libertati daturam: statimq; qui fuerat mortuus, in medium, videntibus omnibus, vitæ redditus prosiliuit.*

I I I.

Viri nobilis, Ladislài nomine, filius paruulus, lethali febrium infirmitate decessit, cujus corpusculum pannis inuolutum extra domum fuerat jam delatum. Mater vero inter ni-

miam tristitiam resumens spiritum, accersiri fecit ad se continuò Sacerdotem; coram quo emisso voto, cum B. Dominicum inuocassent, quæ plorabat mortuum, recepit filium vitæ protinus restitutum.

IV.

Vir quidam de Villa Lelesz, Gothardus nomine, orbatus Thoma nomine filio jam defuncto, superveniente nocte solus remanens circa corpus ejus, plorans, & ejulans residebat, B. Dominicum, vt Patri filium redderet, incessanter votis pariter, & vocibus interpellans. Factum est igitur, vt circa pullorum cantum, qui mortuus fuerat, se moueret, & apertis oculis Patri dixit. Quid est, Pater, quòd sic habes faciem madefactam? Cui ille. lachrymæ Patris tui sunt fili, quia tu mortuus fueras, & ego solus remanseram omni gaudio destitutus. At ille: multum, inquit, fleuisti, Pater: sed B. Dominicus desolationi tuæ compatiens, vt tibi viuus redderer, suis meritis impetrauit.

V.

Vinc. lo. cit. c. 117.

Crebrescente per totam Hungariam virtutum hujusmodi fama, vir quidam ad omnia infidelis prorsus, & incredulus persistebat. Contigit autem filium ejus grauiter infirmari, qui & tandem spiritum exhalauit. Quidam autem ex his, qui ad consolandum patrem venerant, dixit: Crede B. Dominicum magni esse meriti apud Deum, & ipsum inuoca toto corde. Forsitan, qui plerosque mortuos suis meritis suscitauit, tuum etiam filium suscitabit. Tunc ille compunctus corde super præterita incredulitate, amarè redarguit semetipsum, assumptaq; fiducia, ab inuocatione B. Dominici per noctem illam gemitibus, & precibus non cessauit. Igitur prima hora diei, qui jacebat mortuus, manum mouit, & velamen rejecit, quo ejus facies inuoluta fue-

rat, ac surrexit. Tandemq́; Pater cum filio suo suscitato in Sinulu properans, quanta sibi fecerat Dominus, ad honorem S. Dominici nunciauit.

V I.

Honestus etiam quidam vir, nomine Gentus, de Villa Pinar, cum suis Parochianis ad Fratres venit, filium paruulum secum ferens, ac dicens: Hic est Filius meus, quem B. Dominicus jam defunctum à mortuis suis meritis suscitauit. Nam cum à summo mane vsque post meridiem in domo mea in medio vlulantis familiæ jaceret exanimis, subtraxi me paululum: & recordatus, quòd Deus B. Dominico super mortuos suscitandos tantam gratiam contulisset, sumptâ fiducia, locum, in quo orare consueueram, adij, & gloriosum Dei Confessorem, vt orbo Patri vnicum redderet filium fusis amarissimis lachrymis invocaui. Cumq́; redijssem ad corpus pueri, & me super faciem flens, & ejulans incuruarem, ecce puer aperuit oculos factus viuus.

Vinc. lo. cit. Theod. l. 8. S. Anto. 3. p. hist. ti. 23. c. 4. §. 7. Flã. in vita S. Dom. Malu. a. 1221. c. 47. Iac. de Vor. in leg. S. Dom.

Has sex mortuorum suscitationes factas in Hungaria, referunt, præter Vincentium, Theodoricus, S. Antoninus, Flaminius, Maluenda, & alij, ex illisq́; tres Iacobus de Voragine Archiepiscopus Genuensis. Duas alias refert Flaminius, & post ipsum Maluenda hisce verbis.

V I I.

*Alba Regalis, ejusdem Prouinciæ (*Hungariæ*) Vrbs est, cujus Ecclesiæ Præpositus (dignitatis Ecclesiasticæ id nomen est) objerat. Circa jacentis cadauer cum jam pararentur exequiæ, multi aßidebant; è quibus vnus diuino, vt credibile est, instinctu ait: ego quidem in opinionem adducor, posse defunctum hunc nostrum ad vitam revocari, si digitus huc B. Dominici afferatur. Placuit omnibus consilium, & ad multa funalia accensa*

Flam. loc. cit. Malu c. 58.

allatus

allatus est in Calice sacro digitus, quem monasterij Præfectus aqua lauit, quam ori jacentis immisit, quæ vbi descendit in guttur, extinctus ille continuò reuixit.

IIX.

Objerat annorum duodecim puella in loco, qui ab Vrbe Simulu antedicta diei vnius itinere distabat. Propinqui, & amici Patrem hortati sunt, vt aquam juberet afferri, qua B. Dominici sacer digitus esset ablutus, sperantes fore, vt ope acceptissimi Deo Sancti ad vitam puella reuocaretur. Laudauit consilium pater, & continuò ipse profectus est. Abiens autem jussit, ne vllo pacto, priusquam rediijsset ipse, filiam sepelirent. Sed, cum differre nimium propter distantiam loci videretur, decreuerunt illam sepelire domestici. Quare cum jam efferrent, inciderunt in patrem, qui aquam afferebat. Excanduit ille, ac suos grauiter increpans, qui contra suum jussum filiam sepelirent, consistere jussit lectum ferentes funebrem. Tunc ipse adstante multitudine, ori per vim aperto aquam immisit, & statim stupentibus omnibus vitæ restituta est.

IX.

Theod. li. 8. c. 13. Fla. lo. cit. Malu. cit. c. 58.

His deniquè additur aliud planè insigne, atq; stupendum, quod Theodoricus lib. 8. c. 13. juxta integrum præcitatum M. S. & Flaminius recenset, & post Flaminium etiam Maluenda, de puero in Hungaria à mortuis excitato, quod ex eisdem sic accidit.

In Hungaria honesti quidam homines filium in annis infantilibus per viam vniuersæ carnis ad cœlestia euolantem amiserant, Inde vehementer contristati, Sanctos Cosmam & Damianum, quos jejunijs, orationibus, eleemosynis, & oblationibus præ cæteris honorare solebant, pro pueri suscitatione an-

xij, supplici oratione deprecabantur. Sanctis igitur Martyribus suorum supplicum vota Deo offerentibus responsum est, consilium Altißimi id Serui sui Dominici arbitrio remisisse. Interpellatus à Sanctis Martyribus Pius Arbiter, cum tantorum intercessorum precibus annuendum decreuisset, puer viuus, anima corpori ab Angelis reddita, parentibus traditus est. Is adolescens postea S. P. Dominici, cujus arbitrio reuixerat, Ordini se adjunxit, & quæ circa se gesta fuerant, charitatis Zelo compulsus enarrauit. Cum enim studeret Parisijs, & nouitius quidam insignis ad exitum ab ordine tentatus, nullis posset persuasionibus retineri, vt Fratrem periclitantem Domino lucraretur, eidem tentato, quid secum factum fuisset, reuelauit: asserens, se in conspectu Dei B P. Dominicum admirabili decore fulgentem, Prædicatorumq; Ordinem, insigni, præ cæteris, gloria exaltatum conspexisse. Quare, quod diù latuerat, est patefactum, & tentatus Frater accepta consolatione, in Ordine perseuerauit. Erat autem Frater, qui reuixerat, pius valdè, ac prudens: & ad superna, quæ degustauerat, totis semper viribus intentus, atq; suspensus: & licet rariùs loqueretur, exactiùs tamen quædam de Angelis, Cœliq; Regina disserebat.

CAPVT DVODECIMVM.

Alia miracula circa eadem tempora in Hungariâ per S. P. Dominicum patrata.

Ræter miracula circa mortuorum suscitationes, alia quædam ex innumeris à B. P. Dominico in Hungaria factis recensent Præcitati

Scriptores, Vincentius, Theodoricus, Flaminius, & alij, nobis hoc loco haudquaquam prætereuda. Quæ referuntur à Vincentio, sic se habent.

Vinc. cit. lib. 30. cap. 118.

I.

Languidus quidam, & morti proximus lecto decumbens qui etiam ad decem & octo annos lumen amiserat oculorum, cum audisset Sacerdotem cum parochianis suis proficisci velle ad B. Dominici reliquias visitandas, confortatus Spiritu, voluit & ipse pariter proficisci. Cum autem eum Sacerdos tamquam rem impossibilem præsumentem modis omnibus prohiberet, tandem valetudinem corporis exuperans, tamquàm tentans ire, de lecto surrexit, tantamquè subitò sensit sibi infundi virtutem, quòd passu concito gradi cœpit, tantò magis ac magis in conualescentia corporis, & oculorũ illuminatione proficiens, quantò quotidie in itinere procedebat, donec tandem ad locum destinatum perueniens, perfectum recepit vtriusq́ beneficium sanitatis.

Hoc ipsum ijsdem verbis refert Theodoricus loco citando.

II.

Iuvenis quidam, Sandor (lat. Alexander) *nomine, Orrodiensis Præpositi Dapifer, grauissima quadã infirmitate detentus est, in qua manifeste videbat contra se irruere multitudinẽ dæmonũ infinitam, nunc ad suspendium trahentium eum, nunc diuersis generibus affligentium tormentorum. Ipse verò inter hæc inæstimabili timore depressus, voto simul, & voce, qua poterat, Deo se, & B. Dominico commendabat. Statimq́ in forma Fratris B. Dominicus aderat, qui sinu cappæ collecto, importunas ab eo dæmonum abigebat molestias, eorumq́ impetum virtuosa*

potentia coercebat. Nec mora, ſimul eundem ab infirmitatis deſperato grauamine liberauit.

III.

Matrona quædam de Villa Pinar votiuam miſſam ad honorem B. Dominici diſponens facere celebrari, tres candelas ad hoc idoneas præparauit, ſed hora debita, Sacerdotem, qui miſſam celebrare debuit, non inuenit. Quapropter candelas in vaſe quodam repoſuit, manutergio pariter inuolutas. Cum autem aliquantulum diuertiſſet, per horam rediens, candelas flammis patentibus ardere vidit. Stupefacta igitur foras exiuit, vicinas vndiq; conuocauit. Concurrunt omnes ad mirandum ſpectaculum, tamq; ibidem trementes pariter, & orantes ſteterunt, donec prædictæ candelæ ipſis videntibus penitus arſerunt. Sic autem ad extremum vſq; paulatim ardendo conſumptæ ſunt, quòd manutergium, vel aliquod, quod in vaſe fuerat, non arſerunt. Ita Vincentius. Quæ ſequuntur, habet Theodoricus. Ait itaq; *Theod. l. 8. c. 6 7. & 8. ex M. S. exẽplari.*

IV.

Quædam mulier de Villa Kotſord, ab antiquo tempore dorſum habens monſtruosè contractum, itaut quaſi in dorſum verſa ſtatura, cœtera corporis viderentur, ad reliquias B. Dominici ſuper currum poſita ducebatur. In mentem autem illi venit, vt, quòd petebat, facilius impetraret, ex deuotione, quamuis non ſine multa moleſtia, pedes aliquantulum ambulare. Igitur de curru poſita, dum vix attrahens ſpiritum cœpiſſet incedere, ſubito fracto cingulo, & in terram fluente, corpus in directum extenſum eſt, & ad ſtatum mirabiliter reformatum. Quam Sacerdos ſuus, & cœteri conuicini, qui ſecum venerant, accedentes ad locum, Fratribus præſentarunt, tàm infirmitatis

pristinæ, quàm sanitatis talitèr subsecutæ testimonium perhibentes. Idem refert Flaminius.

V.

De Villa Titiliensis Ecclesiæ (Præpositura collegiata est in Hungaria, vbi influit Tibiscus in Danubiũ) *quidam Tequt nomine, cum propter infirmitates graues, quas patiebatur in dorso, scapulis, atq; brachijs, reliquias B. Dominici visitasset, sanitatem ad integrum de omnibus reportauit. Post paucos autem dies morderi cœpit in conscientia, quòd perceptæ beneficium sanitatis, quo Deo debitæ gratiæ redderentur, nequaquam Fratribus reuelasset, vnde & se promisit continuò rediturum. Cum autem iterum ex negligentia ire differret, nocte quadam apparuit ei dormienti B. Dominicus, & ab eo sanitatis præstitæ pretium exigebat. Quapropter expergefactus à somno, statim iter arripuit, & coram Fratribus de ingratitudine seipsum radarguens, quod factum fuerat totum, tàm de sanitate prius exhibita, quàm de reuelatione postmodum facta, simul devotè, & diligenter exposuit, audiente quidem plurimo, qui tunc aderat, populo, & Deo gratias referente.*

V I.

Iuvenis quidam, retortos miserabiliter habens pedes, ita quòd in superficie pedum cum afflictione non modica plantis contractis, & inuersis posterius ambulabat, ad B. Dominici Sacrosanctas reliquias accedens, curationis est integram gratiam assecutus. Huic non solùm mater, & cognati, viciniq; quamplurimi, verùm & pedum superficies figuram plantæ retinens ingrossatæ, infirmitatis pristinæ testimonium perhibebat.

V I I.

Filius cujusdam Comitis Curialis diebus pluribus gra-

uiter infirmatus, ductus tandem ad reliquias sacrosanctas, & tactis eisdem, perfectam recepit in virtute Domini sanitatem, itaut post dies bestias coram Rege mactaret.

VIII.

De Villa Ondod puer quidam mutus, cujus Pater vocabatur Morits, seu Mauritius, *ad tactum Reliquiarum B. Dominici, loquelæ protinùs beneficium reportauit.*

IX.

Vidua quædam Orodiensis, Pirca (seu latinè Prisca) *nomine, post annum tertium maritalis thori, loquelæ vsum prorsus amiserat, muta facta. Hæc jam vetula, tactis Sacrosanctis Reliquijs, linguæ officium sibi sensit statim integrè restitutum.*

X.

Senex quidam Clericus, qui ab antiquo grauem aurium surditatem inciderat, cum conuicinis suis ad reliquias B. Dominici visitandas accessit, quas cum osculatus esset, ab eisdem iterùm iterùmq; tactis ad auditum integrum proficiendo peruenit.

XI.

De Villa Reseud vir quidam, nomine Tybi, filium suum surdum penitus, Gursu nomine, ad Sacrosanctas Reliquias duxit, quibus tactis, audiendi gratiam, atq; opem incunctanter accepit.

XII.

Cæcus quidam, Paulus nomine, de Villa Vreka, in festo Beatorum Martyrum Abdon, & Sennen, meritis B. Dominici lumen integrum oculorum recepit.

XIII.

Eodem die mulier quædam, Lensena nomine, vxor

Nouet, paralitica, perfectæ sanitatis gratiam est adepta.

XIV.

De Villa Kita vir quidam, Bulkon nomine, tanta cordis vesania vexabatur, quòd in omnes homines, quos habebat obuiam, quasi canis rabidus insurgebat, & ferè nihil comedens, die, noctúq; agitatus furijs ferebatur. Hic ad Reliquias ductus B. Dominici, ad earum tactum sanæ mentis statim compos effectus est, rationi pristinæ restitutus. Hactenus Theodoricus, & sanè pauca ex plurimis, quorum numerus, eodem teste, iniri non poterat.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Refutatio oppositionis hæreticorum contra prænarrata miracula: ratio amoris B. P. Dominici in Hungaricam nationem, vicißimquè hujus in illum deuotio.

NOn me latet, quæ narrauimus, aut aliàs in hoc opere narrabimus signa, ab hæreticis hominibus despicienda; quippequi, quæ non habent, ac ne habere quidem possunt ipsi (cùm nequeat Deus testis esse falsitatis, aut approbare impietatem) soleant vniversa blasphemare. Alioquin quantopere exultarent, si vel muscam vnam potuissent vllo vmquàm tempore suscitare. Cur enim, (vt de recentioribus hæreticis loquar) Lutherus Nesum quendam in Albi fluuio miserè submersum vanis immurmurationibus ad vitam voluit revocare? vt omittam, quòd conatus sit ab energumena puella eijcere dæmonem, à quo tamen vix vivus

Io. Cochlæus in actis Lutheri anno 1523. *Sta-*

astantium

aſtantium (Staphyli maximè ejus diſcipuli, qui iccircò Catholicæ fidei manus ſubmiſit) occurſu ereptus fuit. Cur Calvinus tanto ſtudio egit, vt quidã mentiretur ſe mortuum, quẽ deinde in ſignũ veræ doctrinæ à ſe traditæ ſuſcitaſſet? Cur idem à miniſtro Novatorũ in Hungariæ & Poloniæ finibus cum Matthæo quodam conventũ, & attentatum? Sed benè inſequuta eos ſunt vera ſigna hæreticorũ, ſcitè à Tertulliano deſcripta, cũ diceret, *agnoſco maximam virtutẽ eorũ, qui Apoſtolos in peruerſum æmulantur: illi enim de mortuis ſuſcitabãt, iſti de viuis mortuos faciunt* etenim tàm à Calvino, quàm à miniſtello evocati, qui ſe mortuos finxerant, revera mortui ſunt reperti. Faciunt miracula ad pietatẽ, ad religionem, & amorem, ac venerationẽ Sanctorũ: commovent animos, & intima præcordia magnis admirationis ictibus percutiunt; ſunt teſſeræ, & vera ſigna, atq; retinacula puræ & ſinceræ religionis, & vna de præcipuis notis veræ fidei, & ſanctitatis. ſed qui nunc hiſtoriam texere decreui, non eſt cur diſtinear in re hac, in qua inſignes fidei athletæ iſtis etiam temporibus glorioſè laborarunt. Quid itaq; Catholice, pieq; Lector? An non B. P. Dominicus optimè meritus de Hungaria tibi videtur? vt nedum ſingularem illum Patronum agnoſcere, ſed ejuſdem etiam familiam, (quando hujus nulla in eam merita extitiſſent) omnibus ſemper amoris, & benevolentiæ argumentis proſequi, & fovere eam oporteret? Ita planè de gente inclyta gratiſſimaq; confidimus, & ſperamus. Cur vero tot beneficia Sanctiſſ. Pater in eam potiſſimum contulerit, quamuis curioſiùs in veſtigandum non ſit, cum ea ex affluentiſſimis Divinæ bonitatis the-

phylus' Apolg 2. Hier. Bolſec. in vita Calvi. Felici. Ningu. cont. Annã Burgẽſem. Tertul. de præſcript. c. 30. Bell. l. 4. de cul. ſa. c. 14. Boſius de ſig. Ec. l. 5. Grani. to. 2. preſer. p. 2.

ſauris,

ſauris, ſanctos ſuos, prout vult, glorificantis, proficiſcantur; ſi tamen congruentiam (vt ajunt) aliquam inducere liceat, ea ſanè aptiſſima videtur, quæ tradita eſt à Theodorico. Cum enim Beatiſſ. Pater ad animarum, infidelium præcipuè, converſionem, ſemper collimauerit, populos infidelibus proximos peculiari quadã benevolentia proſequitur: cùmq; Cumanos Ethnicos ab Hungarico Regno non longè diſſitos vivens adire conſtituiſſet, in Hungaria glorioſis ſignis effulgere voluit, vt eò faciliùs, & animoſiùs Filij ſui inde eos adirent, fideliumq; cœtui aggregarent. Adde S. Patriarchã, quem Beatiſſ. Virgo Deipara filiũ peculiarẽ agnovit, & prædicauit, in illũ populum peculiaria amoris ſigna oſtendere voluiſſe, cujus eadẽ Virgo Sacratiſſ. PATRONA nominatur, & eſt. Magnam proinde extitiſſe totius Regni Hungariæ populorum in S. Dominicum devotionem, conſtare liquidò poteſt, non ſolum ex tam frequentibus ex varijs partibus ad eius Reliquias peregrinationibus, ſed ex eo etiam, quòd Eccleſiæ Hungariæ peculiari cultu ejus ſolemnitatem celebrare gauderent.

Dum anno 1635. in Vrbe Nemeth Vyvar, in qua arx inexpugnabilis Illuſtriſſimi D. Comitis Adami Bathiani, contra Turcarum, hoſtiumq; omnium inſultus omni armatura fortium munita exiſtit, bibliothecam cujuſdam viduæ Calvinianæ relictæ à Prædicante quodam Stephano Bòythe, ſatis copioſam perluſtrarem, inveni inter reliquos, quos homo hæreticus vndiq; ex locis pijs, & ſacris corraſerat libros, antiquiſſimum etiam graduale manuſcriptum, notis ad cantum, vt ajunt, ſolidum, diſtinctum, juxta non noſtri Ordinis, ſed alterius Eccleſiæ ritum, in quo extabat

pulcherrima illa, quam vocant, ſequentia, à noſtris in laudem Beatiſſ. Patris Dominici in ſacro ejus ſolemnitatis recitari cum jubilo, decantariq; ſolita, quam in gratiam eorum, qui erga tantũ Patrem deuotione afficiuntur, pro hujuſce prîmi libri, partiſq; coronide adjunctam volui.

ex Miſſali Præd. feſto S. P. Dominici.

IN cœleſti hierarchia
Noua ſonet harmonia,
Nouo ducta Cantico.
Cui concordet in hac via
Noſtri chori melodia
Congaudens Dominico.
Ex Ægypto vaſtitatis
Virum ſuæ voluntatis
Vocat auctor ſeculi.
In fiſcella paupertatis
Flumen tranſit vanitatis
Pro ſalute populi.
In figura catuli,
Prædicator ſeculi
Matri Prænunciatur.
Portans ore faculam
Ad amoris regulam
Populos hortatur
Hic eſt nouus legiſlator,
Hic Elias æmulator,
Et deteſtans crimina.
Vulpes diſsipat Samſonis,
Et in tuba Gedeonis

Hoſtis

Hostis fugat agmina.
A Defunctis reuocatum
Matri viuum reddit natum
Vivens adhuc corpore.
Signo Crucis imber cedit,
Turba Fratrum panem edit,
Missum Dei munere.
Fœlix per quem gaudia,
Tota jam Ecclesia
Sumens exaltatur.
Orbem replet semine,
In cœlorum agmine.
Tandem collocatur.
Iacet granum occultatum,
Sidus latet obumbratum;
Sed Plasmator omnium
Ossa Ioseph pullulare,
Sidus jubet radiare
In salutem gentium.
O quàm probat carnis florem,
Omnem superans odorem
Tumuli fragrantia.
Ægri currunt, & curantur,
Cœci, claudi reparantur
Virtutum frequentia.
Laudes ergo Dominico
Personemus mirifico
Voce plena.
Clama petens suffragia,

Ejus sequens vestigia,
Plebs egena.
Sed tu pater pie, bone
Pastor gregis, & patrone,
Prece semper sedula
Apud curam summi Regis,
Derelicti vices gregis
Commenda per secula, Amen.

Gloriosissime Patriarcha S. Dominice, Regni Hungarici, quod tot, tantisq; editis signis tibi gratissimum, sub tuaq; tutela singulariter esse declarasti, ne obliviscaris: quoq; majoribus conflictatur ærumnis, eò validiore ope, qui potes, ipsum subleuare non renuas. Hostes repelle, hæreses extermina, morbos tàm animi quàm corporis omnes averte. Roga Deum, qui te elegit, mittat operarios in messem suam multam; ipseq; præeas cum cane illo tuo ore facem præferente, qui lupos, & latrones ab ovili Dominico latratu suo arceat, adversus peccantes inclamet, infideles luce veritatis illustret, corda omnium ad Dei, proximorumq; dilectionem inflammet.

HISTORIÆ DE REBVS PROVINCIÆ HVNGARIÆ ORDINIS PRÆDICATORVM.

Pars Secunda, Liber Primus.

De Viris Sanctitate citrà Martyrium eximijs.

EGimus hactenus de viris illis Sanctissimis, qui sanguine suo Hungaricæ Prouinciæ nostræ Fundamenta, vel jecerunt, vel confirmarunt : jam ad vtriusq; sexus homines, qui citrà Martyrij lauream sanctitate illustres illam ornarunt, nostra perget oratio : de viris quidem præsente, de mulieribus autem libro subsequente secundum annorum seriem enarrans. Beatorum porrò nomine, quo sæpe aliqui vocitantur, illi solent insigniri, qui in Sanctorum album necdum ab Ecclesia conscripti, vitæ sanctimonia, signisq; adeò effulsere, vt antiquitas communi consensu eo titulo dignos existimauerit, aut (quod augustius est) summus illum Pontifex eis decreverit.

creverit. Quare in hac tota mea ſcriptione ab hac linea ne latum quidem vnguem recedens, nulli tribuam, (vti nec hactenus in ſuperioribus tribui) niſi cui reperero ab antiquis ea ratione tributum. Nec illud omittam, me in hoc opere non ſolum de illis ſcribere, qui ejus Provinciæ filij (vt vocant) extitere, ſed de his etiam, qui in ea laborantes egregiè illam illuſtrarunt.

Vide Deffinitio. Vrb. 8. incip. S.P.N. ſollicitè animadvertens.

De Beato Ioanne Teutonico, obijt anno Chriſti 1253.

VT igitur rem aggrediamur, offert ſe primo loco B. Ioannes Teutonicus, qui plurimis in Hungaria pro ſalute animarum laboribus exantlatis, ex Provinciali factus Epiſcopus Boſſinenſis, ac deinde Generalis totius Ordinis, multis in eadem Hungaria, cùm in vita, tùm poſt mortem miraculis claruit, Regis Belæ Quarti, & Mariæ Conjugis Reginæ litteris de ſanctitate, & miraculis commendatus.

CAPVT PRIMVM.

Patria, profectus, ſtatus Religioſus.

BEatus Ioannes Teutonicus, oppido VVuildvenſenſi, ſive VVildeshenſenſi, diœceſis Vrbis Oſnaburgenſis, Colonienſi Metropoli ſubjectæ, illuſtri genere natus eſt. Illi circa decimum ætatis annum futuram Ordinis Prædicatorum (qui adhuc non extabat) in quem ipſe nomine dato, Provincialis, Epiſcopus, Gene-

Vide Humbertum in Chr. & Malu. an. 1220. c. 22.

Cantip. l. 2. c. 57. pe 56.

ralisq; Magister futurus esset, institutionem, totiusq; vitæ suæ statum, diuinitùs reuelata fuisse, ex certissima relatione memoriæ prodit Thomas Cantipratanus. Adolescens ingenio præstanti, post studia philosophica ad ciuile jus canonicumq; toto pectore incubuit, vnde breui maximā sibi eruditionem comparauit. Inde ad Doctoratum promotus, & propter doctrinam, morum elegantiam, pietatemq; summi Pontificis Capellanus, & Pœnitentiarius factus, Cardinalibus, & Principibus alijs, cum primis Friderico Secundo Imperatori (apud quem etiam diù vixit) amori fuit, & honori. At vir Dei ad arctissimæ vitæ genus aspirans, vniuersis valedicens, Sacrum Prædicatorum habitum cœlitus à Beatissima Virgine ostensum, ex ipsis B. Patris Dominici manibus Bononiæ in primo Generali Capitulo anno Domini 1220. celebrato suscepit. Manum itaq; mittens ad fortia, quo & suam, & proximorum salutem, juxta Ordinis scopum, procurare posset, tantum sanctimonia, Theologiæ, sacrarum litterarum, linguarum etiam, latinæ, germanicæ, gallicæ, italicæ, & hungaricæ peritia profecit, vt esset numeris omnibus absolutissimus Concionator, qui verbo, & exemplo plurimos populos ad Iesu Christi fidem, & amorem perduceret.

Flami. in vita S. Dominici. Leand. l. 1. fo. 36. 37. Malu. lo. cit.

CAPVT SECVNDVM.

Prædicationis eius fructus, & miracula.

QVare ad prædicandum in Teutoniam, natale solum, à S. P. Dominico missus, ad varia loca se cōferens, Verbi Dei semina longè lateq; sparsit,

Domi-

Domino sermonẽ signis plurimis confirmãte. Inter cætera verò adventum illius cum socio, finem, scopumq́; Ordinis Prædicatorij, cuidã Abbati Ordinis Cisterciensis in somnis prænunciauit. Rem narrat Humbertus & post ipsum Theodoricus paulò fusiùs hisce verbis. *Venerunt ex illis Fratribus, quos Sanctus Dominicus initio Ordinis ad prædicandum in diuersas partes mittebat, duo in quandam Germaniæ Abbatiam Ordinis Cisterciensis, cui Religiosus præerat Abbas, Eberhardus nomine. Ei Dominus dormienti apparuit dicens. Cras mittam ad te equos meos : tu illorum pedes ferro munies. Euigilans vir Sanctus, commodam somni interpretationem afferre non potuit. Altera die venerunt duo illi Fratres ad monasterium, erat autem in diœcesi Constantiensi, & Salem dicebatur. Alter horum Fratrum fuit vir illustris Fr. Ioannes Germanus, postea in Hungaria Bosinensis Episcopus, quartus in magisterio Ordinis B. Dominici successor. Cum autem his in locis etiamnum incogniti essent Dominicani, Abbas Eberhardus rogauit ex his, cur codices, virgam, & habitum varium circumferrent. Respondit ei accuratè vir prudens & doctus Fr. Ioannes. Prædicatores, inquit, sumus, & decet nos libro scientiæ esse instructos : & quia Virgo Maria Virga est aromatica, & Crux Christi directionis Virga est, ijs nos nitimur, & tamquam quibusdam scipionibus sustentamur. Porrò juxta Prophetiam Zachariæ, quadriga vltima è medio duorum montium egressa, equos habens fortes, & varios, quadripartitam significat Sancti Evangelij prædicationem, quæ duobus confecta testamentis, per viros varijs ornatos scientijs, virtutibus, & miraculis: itemq́; fortes adversus dæmonum, mundi, & carnis infestationes: paratos quoq; ad discurrendum prædicando per*

Humb. l.1.c.5. Theod. l.4.c.5

Zach. c.6.

omnes

omnes terras, hoc extremo mundi tempore in totum infertur orbem terrarum. Angelus enim magni consilij misit illos. His auditis, Abbas ad eorum pedes procidit, eisq́; pia oscula affigens, Vos, inquit, reuera estis Equi illi, quos Dominus ad me misit. Statimq́; lotis eorum pedibus, nouos calceos, & vestes jussit illis proferri. Sunt autem ejus Monasterij Fratres vsq; in præsens Prædicatorio Ordini addicti. Ita Theodoricus. Paulo aliter Castillus explicasse refert, quæ Abbas exquirebat. *Castill. p. 1. l. 2 ca. 20.* *Nos sumus Evangelij Christi Prædicatores. Habitum, quem gestamus à B. Virgine Deipara accepimus. libros, & baculos habemus, quoniam Patri N. Dominico, primo Ordinis hujus Fundatori, librum D. Paulus, & virgam D. Petrus Apostoli diuinitùs præbuerunt, vt orbem vniuersum per se, suosq́; filios peragraret, quòd in hoc ipsum munus à Deo esset electus. Id nos tamquam ejus Filij, atq; discipuli facimus, perq́; mundum excurrentes, Evangelium ad populos circumferimus. Quod etiam Zacharias prædixerat, fore scilicet aliquando, cum currus quidam appareret, quem agerent equi fortes & varij, ex Aquilone venientes: nam illis equis Fratres Prædicatores designabantur.* *Zach. cap. 6.*

Prædicaturus aliquando, hominem quendam leprâ miserabiliter contaminatum aspexit. misericordiâ motus ad ipsum accedens manu tetigit, statimq; mundatum sanitati restituit. Cum Basileæ Cruciatam pro Terræ Sanctæ subsidio prædicans, Canonicum, & quendam alium civem ejus affinem Cruce donasset, Vxor civis, quæ etiam Canonici mater erat, iracũdiæ, & furoris impotens, diras in sanctum virum imprecata est, vt tot illum dæmones raperent, quot eo tempore arbores folia vestirent. Sed non tulit id Deus impunè, vix enim effata, visu intume-

ſcens, teterrimâ toto corpore lepra correpta fuit. Verùm illa errati pœnitens, virum Dei accerſiri curavit, qui peccatorum ejus confeſſione excepta, manu ſuper oculos ejuſdē impoſita, ad integram valetudinē ſubitò reformavit. Quo viſo, Canonicus Ordinem ingreſſus, vtiliſſimus, celebriſq; Prædicator evaſit. Eandem Crucem Prædicaturus, locum in campo quodam populo deſignauit, quò cum frequens conveniſſet, eques quidam armatus, qui ipſo loco duellum inire decreverat, modis omnibus Verbi Dei prædicationem impedire nititur. Pius Pater, blandis eum verbis, & magna demiſſione rogat, vt provinciam illam dimittat. Vbi vero nihil ſe proficere animadvertit, Deum orat, vt opportuno remedio ſubveniat. Prece fuſa, eques (mira res) in ſtultum, & furioſum vertitur, quem famuli cum luctu, ac mœrore domum referunt. Proinde vir ſanctus ſuam ad populum concionem habet, qua peractâ, vnà cum ipſis pro infœlici Equite preces minimè inanes effundit: nam ad eum pergens, frontiq; ejus ſalutare Crucis ſignum imprimens, ad ſanam mentem reducit.

CAPVT TERTIVM.

Zelus & Caſtitas B. Ioannis.

IN peccatis reprehendendis Zelum Apoſtolicum exprimebat: nec ſublimium etiam Principum authoritate à debita correctione impendenda abſterrebatur. Quo in genere cum *Fridericum Secundum* Imperatorem, effuſiſſimæ libidinis ſæ-

pius

Canti-prat. l. 2. c. 3. p. 43.

pius argueret, quiddam accidit, quod vt æterna dignum memoria, sic ejus castitatis candorem maximè commendat. Imperator enim, qui externa alioquin facie ejus monita æqui boniq; consulere præseferebat, adeo tulit indignè, vt etiam suæ cuidam impudentissimæ æque ac pulcherrimæ inter cæteras concubinæ demandaret, quò Fratrem Ioannem secretiore loco conventum ad peccandum quacumq; posset arte, & dolo pelliceret. Tentauit illa eoq; majori nequitia, quò se plus gratiæ apud jussorem inituram sperabat. Stabat Cæsar cum Proceribus occulto loco, quo cernere quidem, sed ipse vicissim cerni non posset, rei eventum expectans, optans etiam Ioannem diaboli laqueo irretitum cunctis confusibilem ostentare. Verùm secùs res accidit, ac sperabat. Nam vbi impudica mulier alloqui, halitumq; tartareum spirare cœpit, vir Dei nihil moratus (mora namq; omnis in ea re periculosa) elata manu in maxillam ejus colaphũ adeò validum infregit, vt in terram elisa corrueret. Obstupuit tantam virtutem Cæsar, tantiq; illum postea fecit, vt vix ei parem inveniri posse per orbem totum arbitraretur.

CAPVT QVARTVM.

Præfecturæ illius Ecclesiasticæ.

VBi multos in prædicandi munere labores gloriosè, maximoq; cum animarũ fructu exantlasset, ejus etiam opera Patres Ordinis in regendi munere vti cœperunt. Electus itaq; est

Hungariæ Provincialis, in quo officio, quantus vir esset, quantumq; prudentia, zelo, vigilantia, mansuetudine, charitate præstaret, ita apparuit (præfectura enim semper virum ostendit) vt fama virtutum ejus permotus Sum. Pontifex Gregorius Nonus ad Episcopatum Bossinensem, ad Hungariæ Regnum spectantem, invitum licet ac reluctantem, maximo Romanæ Curiæ consensu, & adgratulatione promoverit. Porrò Vir sanctus sic illum administrauit, vt teste Thoma Cantipratano, amico ejus valde familiari, cum ex illo plusquam octo millia marcharum pro annuis redditibus perciperet, in vsus tamen proprios ferè nihil inde vsurparet, sed pauperibus vniversa distribueret. *Canti. prat. l. 2. c. 57. §. 55.*

Ne equum quidem habere voluit, sed asello, qui libros, & infulas Pontificias deveheret, contentus, ipse pedester cum sui Ordinis Fratribus incedebat. O verè Patrem Pauperum, & perfectionis magistrum, qualem decet Episcopum. Vt autem invitus, atq; reluctans inijt Episcopatum, sic totis omnino nisibus conatus est se ab illius sarcina eximere, quò & minus pro animabus sibi concreditis reddendæ rationis ante Christi tribunal obnoxius foret, & ad pristina sacræ Religionis exercitia auidiùs remearet: quod ægrè sanè, nec sine magnis precibus, & lacrymis à Gregorio Pontifice impetrauit. Cessit itaq; Episcopatu, nullis sibi pensionibus, vel rebus quibuscumq; inde reservatis, lætusq;, & gaudens ad Ordinem remigrauit, eadem omninò qua olim austeritate, obedientia, suiq; contemptu, & abnegatione vitam degens. Vix exprimi potest, quantùm Fratres lætabantur, quòd virum tantum,

& pro eo vitæ genere, quod profitebantur, totisq; viribus ad Dei gloriam, & proximorum salutem promovere studebant, Ordini restitutum viderent. Quare brevi Provinciæ Lombardiæ Præfecturã ei demandarunt, nequicquam illo recusante, quòd, vt ille caussabatur, tanquã Episcopus, sum̃oq; Pontifici immediatè subjectus, ad eam, aliamue quamcunq; in Ordine acceptandam adigi non posset, eiq; administrandæ minimè idoneus esset habendus. Patres namq; Apostolicum breve à se impetratum exposuere, quo Pontifex illum ab Episcopatu absolutum, Prælatorum Ordinis obedientiæ, per omnia, non minus, quàm ante Episcopatum existeret, subjecisse, subjectumq; esse declarabat. Inijt itaq; non absq; ingenti dolore Provincialatum: quo in munere Parisios ex Italia ad Capitulum Generale veniens anno restitutæ salutis 1241. Quartus Ordinis Generalis Magister, ob cessionem *Sancti Raymundi* Peñiafortij anno præcedenti factam, non minùs invitus, & reluctans creatus est. At non sine speciali Dei nutu, & aspiratione, qui etiam totum rei eventum cuidam ex Fratribus revelauit. Cum enim sub ipso Congregationis tempore preces ad Deum pro bono Ordinis fundens paululum obdormijsset: Conspexit Fr. Ioannem in curru igneo per claustrum deferri, quem magnus Fratrum comitatus sequeretur. Ex quo Generalem illum futurum esse intellexit; quod & alijs reuelauit, & eventus deinde comprobauit, Patres namq; vniversi magno assensu in ejus electionem conspirarunt.

CAPVT

CAPVT QVINTVM.

Gesta sub ejus supremo totius Ordinis Magistratu.

SVb ejus regimine tota per vniversum Christianum orbem Prædicatorum familia, magna (quod animarum conversionem, & Fratrum multitudinem attinet) incrementa suscepit. Vndecim Generalia Capitula celebrauit, in quibus varia, eaq; Ordini vtilissima sancita sunt, quæ apud Plodium consuli possunt. Sub eo etiam Beatiss. Virgo Deipara, Ordinis nostri Parens, & Patrona, Fratribus nostris, apud Montem Pessulanum, dùm antiphonam suauissimam, *Salue Regina* illi cantarent, reverentiã exhibuit. maximè enim illa oblectatur devoto ejus antiphonæ per nostros aliosq; concentu, vt pluribus opere verè aureo, cui titulum, *Materna viscera B. Virginis in Ordinem Prædicatorum*, præfixit eruditissimus & pientissimus vir Magister noster Fr. Hyacinthus Coquetius, nuper ostendit. Visa Deipara sub eodem Generali media nocte ad dormitorij caput duabus S.S. Virginibus comitata, auditaq; Fratres animare, dũ matutinas ejus preces minores persolverent, *fortiter viri fortes*. Visus etiam Spiritus Sanctus visibiliter descendens super Fratres, in Capitulo Generali apud Montem Pessulanum, hymnum, *Veni creator spiritus*, devotiùs concinentes. Sub eodem Generali *Innocentius Quartus* S. Pontif. Fratres quosdam nostros legatos Apostolicos misit ad Regem Tartarorum, vt manum à damnis, quibus totum

Plod. 2. p. l. 1. à colũ. 20. in Ioanne Teut. Gener. 4.

Coquet. Mater. viscera

ferè Orientem, & Aquilonem afflixerat, contineret. Tantum valuit apud Pontifices gratia, vt ferè, quæcumq; voluit, impetraverit. Quod vel ex eo videre licet, quod Cantipratanus hisce verbis enarrat. *Successor Honorij Dominus Papa Gregorius, Fr. Ioanni dicto de Argentina, quondam Boßinensi Episcopo, Magistro Prædicatorum Ordinis facto cum magna deuotione dixit: me tibi Charißime, quasi pro incude Papam Orbis constituo, linguam autem tuam pono pro malleo, vt secundum omnia priuilegia, quæ Ordini tuo expediunt, vel etiam, quæ alijs Religiosis quibuscumq; vsq; in præsens concessa sunt, scribi facias, & bullabo. Nec mora, Magister Ordinis, & qui cum eo erant, Fratres, omnibus registris Apostolicis inspectis, omnia priuilegia, quæ sibi commoda, & vtilia pro confirmatione Ordinis essent, vel fore possent, consensu Fratrum Cardinalium, & Curiæ bullata, & subscriptionibus insignita, solemnitèr acceperunt.* Illius tempore *Spiritus vitæ, Spiritus Domini*, verè *erat in rotis*. Cum feruor ad regiones infidelium proficiscendi, martyriumq; (si Deus concederet) subeundi corda Fratrum vehementiùs succenderet, Ioannes Capitulo Generali Parisijs coacto, occasionem præsentaneam in Terram Sanctam pergendi cum Principibus, & Equitibus pro ejus recuperatione se accingentibus exposuit, vt si qui ad eam profectionem à Deo incitarentur, nihil esse intelligerent, quod illorum desiderium retardaret. Vix dixerat, cum Fratres vniversi, nullo dempto, quasi ad rem longè exoptatissimam mittendi, in terram se prostravere, benedictionem pro abitu percepturi. Quod vbi Galliæ Provincialis aspexit, metuens, ne omnes sui religiosi in Terram Sanctam concederent, dixit ad Ge-

Thom. Canti. l. 2. de Ap. c. 57. n. 44.

Ezech. 1.

neralem.

nerale. Quæso, Pater, vel Fratres meos mihi relinquas, ne tota Provincia orba remaneat; vel me saltē cū ipsis ire permittas, non enim minus ego, quàm ipsi, ire illuc exopto. Dolebat, quòd multi doctrina, & pietate præstantes, ad Episcopatus, dignitatesq; Ecclesiasticas etiam Cardinalitiam ex Ordine assumerentur, (nam & *Hugonem Carensem* virum maximum celeberrimumq; Cardinalem fecerat *Innocentius*) dolebant etiam alij ex animo Religionem amantes, quòd ea ratione viri pietate, ac litteris præstantiores sibi auferri putarent. Vnde querelæ illæ non absq; lacrymis effusæ. Dum tales homines nobis tolluntur, pupilli efficimur absq; parentibus. S. P. Dominicus non Episcoporum, sed Prædicatorum Ordinem ab Apostolica sede impetrauit. Non illi Claves Apostolus Petrus dedit, sed baculum, vt tàm ipse, quàm cœteri Fratres pedibus iter agentes, regnum Dei per totum mundum prædicarent, & evangelizarent. Non curamus, vt Fratres nostri Episcopi sint, sed vt sancti. Nolumus esse Cardinales, sed Martyres, atq; Doctores. Coactus propterea fuit Ioannes Generalis adire Pontificem, rogans obnixè, vt Fratres permitteret in ea vitæ paupertate, & austeritate vivere, quam erant professi: ita enim futurum, vt Christianorum saluti magis prodessent, & infidelium, cum primis Ethnicorum conversionem facilius promoverent. Cœterum Pontifex suæ sententiæ certus, illud reposuit. *Planè nosti ò P. Christū dixisse*, non accendunt lucernam, & ponunt eā sub modio, sed super candelabrū, vt luceat omnib⁹, qui in domo sunt: *& alio loco reprehensum fuisse seruū illum ignauū, qui acceptum à Domino suo talentum, absq; negotiatione, & lucro* *Mat. 5* *Mat. 25.*

absconditum

absconditum seruauit. Itaq; cùm Deus multis ex Ordine tuo doctrinæ, & prædicationis lumen, plurimarumq; aliarum virtutum talenta contulerit, equum est, vt illa ad Christi, & Ecclesiæ ejus obsequium, & gloriam, in cunctis muneribus, siue ab ipso, siue ab ejus Vicario demandatis, sedulò exerceant, & impendant.

CAPVT SEXTVM.

Miracula eius, & mors.

MIra sunt alia plura, quæ dixit, & fecit regiminis sui tempore; ea apud Scriptores alios legenda brevitatis caussâ dimittimus. Vnum narrabo, quod ad ejus meritum declarandum divinitùs factum Cantipratanus sic tradit. *Venit ipse in Romaniæ partes tunc Magister Ordinis, intrauit in hospitium pauperrimi Sacerdotis, decubuit super scamnum itinere fatigatus. & dum anxius cogitaret, vnde pauperrimo hospiti aliquid obueniret, vnde se, & Fratres reficeret fatigatos, venit auis, quam corniculam dicimus, & de supremo aere ejus pedibus aduolauit. Quæ pedes magistri frequenter rostro concutiens, iterum ad aerem reuolauit. Quo viso, Magister surgens, inconsuetæ magnitudinis, spissitudinis, & latitudinis numisma argenteum, quod cornicucula ad pedem suum posuerat, mox inuenit, & aduocans Sacerdotem, munus corniculæ jussit accipere, & necessaria Fratribus ministrare.* Rexit ordinem annos vndecim, ac dimidium (quibus vndecim Capitula generalia celebravit) ingenti prudentia, & integritate, cunctis svavis, & amabilis: ac

Cantiprat. l. 2. c. 57. n. 57.

deniq; anno 1253, Quarta Novembris Argentinæ ad æternitatem vocatus, magno spiritus feruore, ac pietate in Domino obdormiuit. Post mortem, cœcis visum, surdis auditum, claudis gressum, sanitatem infirmis, vitam mortuis reddidisse, obsessos à dœmonibus liberasse, in Capitulo Generali Argentinæ sub *Humberto Quinto* Ordinis Magistro anno 1260. qui fuit ab ejus morte septimus, celebrato, legitimè comprobatum est: ob quæ Metensis Episcopus, electus Argentinensis, qui aderat, sacrum ejus corpus transtulit cùm alijs Patribus in locum honorificentiorem.

CAPVT SEPTIMVM.

Regum Hungariæ Belæ Quarti, & Mariæ ejus conjugis, pro B. Ioanne litteræ.

I translationi peragendæ litteræ *Belæ Quarti* Regis Hungariæ, & *Mariæ* Reginæ, ejus conjugis in viri Sanctissimi comendationem, & multorum miraculorum ejus meritis, & virtute in Hungaria factorum testimonium, ad Capitulum scriptæ, robur addiderunt. Vtrarumq; exemplar dabimus, vt pateat quanti Reges tanti illum fecerint, ob ejus virtutem, & sanctitatem, quantaq; beneficia in eosdem Reges, aliosq; Hungaros etiam post mortem miraculosè contulerit. Epistolæ Regis Exemplar. *Bela, Dei gratia, Rex Hungariæ, Viris Deo amabilibus, Patribus Reuerendis, Magistro Ordinis Fratrum Prædicatorum, & Definitoribus Capituli Generalis apud Argentinam, salutem, & sinceræ dilectionis affectum.*

Quam præclara fuerit virtus, ac virtuosa fuerit vita Sanctæ recordationis Ioannis Boßinorum Episcopi, tunc apud nos degentis, deindè Magistri Ordinis vestri, adhuc dùm in memoriā à nobis, & ab omnibus Regni habitatoribus reuocatur, dulcor est in aure, & in corde deuotionis ardor, & contritionis, quoties animaduertitur, quòd Pater Pius super afflictos pia gestans viscera, hoc solum suum autumabat, quod de suo Episcopatus peculiolo Christi pauperibus potuit erogare. Et ne verbosa fiat circa vos longa Oratio, breviter studium ipsius erat miserabilibus misereri, & infirmantibus infirmari. Prædicationis quoq; verbum, quod mellifluo dabat in auditores eloquio, Spiritus Sancti illustrabatur dono, & tàm gratiosum eum reddiderat Deus apud omnes, vt verè sibi competeret laus Martyris, de quo scribitur, quem perfuderat Deus gratia, ab omnibus amabatur. & ne lumen lateret in tenebris, sed merita ipsius per miraculorum ostensionem populo patefacta suffragium afferrent petentibus, & corde credentibus mansueto, vobis, alÿsq; notum sit, quia mortuum suscitauit, claudis gressum, & visum restituit non videntibus. Nobis quoq;, qui in ipsius sancta conuersatione, orationibus pro nobis pollicitis spem habentes, medelam sperabamus, languoribus hominis vtriusq; in quodam graui morbo, quo frequentèr multi affici soliti sunt, quandoq; morbo ipso attentati, signo crucis doloribus objecto suffragia ejusdem implorauimus, ad quæ vehementia doloris, & miseria condicionis compulit imploranda, illicoq; sensibiliter gratiam sentientes inuocati, dolor ceßit quieti, & morbus sanitati. Inuigilate ergo Patres Chariβimi, quòd vita, & miracula ejusdem prodire poßint in publicum, & Sancta Mater Ecclesia tantæ Filÿ gloriæ incrementa recipiat spiritualia, & populus Christianus, patrocinium

per ejuſdem, deuotionem augeat, & ſalutem. Datum apud noſtram Curiam, in Dominica, qua cantatur Lætare. extant hæ litteræ ijſdem lariti is verbis apud Caſtillum, ego, Optime Lector, non ſolum, quod inſeipſo factum Pientiſſimus Rex ad ſigni Crucis impreſſionem, & Viri ſancti invocationé, ſed cœtera etiam, quæ de mortuo ſuſcitato, claudis, & cœcis ſanatis miracula refert, in Hungaria facta indubiè credo: propterea enim de ijs tanquam ſibi notioribus, & certioribus teſtimonium Patribus ferendũ exiſtimauit. *Cent. p. 1. l. 2. c. 20.*

Reginæ verò litteræ hujuſcemodi erant. *Reverendis in Chriſto Fratribus Generali Ordinis Prædicatorum, & Definitoribus Capituli Generalis, Maria, Dei gratia, Hungariæ Regina, Syriæ Duciſſa, & Chriſti Famula, amoris vinculum, & deuotam reuerentiam. Etſi plurima miracula, atq; prodigia, quæ per F. M. Fratris Ioannis Epiſcopi Boſinenſis, Generalis Ordinis veſtri merita ab hominibus vulgo facta commemorantur, ego ſigillatim deſcribere non valeo : vnum, tamen quod ejuſdem meritis in me factum eſt, nolo cum reliquis ſilentio præterire. Sciatis igitur, quòd, cum perfidorum ſubditorum ſuaſione inter dilectiſſimum mihi Belam Regem Hungariæ, Dominumq; meum ex vna parte, & Chariſſimum Filium noſtrum Regem Stephanum ex alia, magna eſſet coorta diſcordia, itaut ad manus conſerendas diſpoſiti ex vtraq; parte exercitus jam eſſent è regione conſtituti : ego, vt potè Mater, vtrinq; afflicta, & maximo metu perculſa, dicti Fratris Ioannis opem imploraui. Qui eadem ipſa nocte cum alio bonæ memoriæ Fratre Gerardo Priore ejuſdem Ordinis mihi apparuit : cumq; in tanta anguſtia, vt mihi prænominatum Filium meum redderent, vehementer orarem, ipſe Fr. Ioannes, impreſſo ſuper me ſigno Crucis, di-*

xit, En tibi Filium tuum, vt optas, restituimus. Itaq; tunc è somno excitata, quantum mea fragilitas tulit, Iesu Christo Domino nostro, & gloriosæ Virgini, vt par erat, gratias egi. Die vero illucescente peruenit ad me cursor cum litteris Regis Hungariæ Domini mei, quibus significabat, Regem Stephanum, Filium meum se omnino Patri dedidisse, paratum efficere quicquid illi collibuisset. Placuit ergo meis hisce litteris, hujus viri sanctissimi merita vestræ deuotioni significare: viciβim Vestram sanctitatem rogans, vt aliorum miraculorum, quæ scitis illum patrasse, me etiam certiorem reddatis.

Cast. p. 1. li. 2. c. 21. Canti. lib. 2. c. 57. § 59. Georg. Colvé.

Extant hæ litteræ Reginæ, hispanica, italicaq; lingua apud Castillum, earumq; meminit Cantipratanus. extat etiam (teste Georgio Colvenerio in notis) vtriusq; epistolæ exemplar in vitis Fratrum Prædicatorum, in ijs, quæ addita sunt post libri compilationem, circa finem. editus est liber Duaci anno 1619. Apparet etiam ex vtrisq; litteris, Hungariæ Reges, Belam, & Mariam, tanquàm suum agnovisse Ioannem, qui apud ipsos, in ipsorumq; Regno, & Provincialis, & dein Episcopus vixisset. Vocatur interdum ab antiquis scriptoribus *Ioannes ab Argentina*, quòd eam Vrbem morte, ac sepultura sua maximè cohonestarit.

V. Cantip. loco cit. n. 44.

De hoc Beato viro plura videri possunt in Thoma Cantipratano, qui præter alia sic loquitur. *Hunc Ioannem ante Episcopatum à juuentute cognoui, nec vnquam advertere potui minùs eum deuotum, minusq; sollicitũ de propria, vel salute aliena, quàm postea cùm Episcopus, vel Magister Ordinis extitisset.*

Canti. locis ci. & n. 58

Scripserunt de illo vniversi rerum nostrarum au-

thores Humbertus, Thomas Cantipratanus, Theodoricus, Chronicon post Constit. Ordinis, Leander Alb. Plodius, Castillus, Maluenda locis præcitatis, alijq́;.

De Fratre Gerardo, Fr. Marcello, alijsq́, duobus Fratribus Cumano, & Hungaro innominatis. floruerunt ab anno Christi 1250.

CAPVT OCTAVVM.

Frater Gerardus Hungarus.

FRater Gerardus Confessarius Mariæ, Reginæ Hungariæ, Belæ Quarti Conjugis, Theodori Lascari, Græcorum Imperatoris Filiæ, & Stephani Quinti Regis Hungariæ parentis, is fuit, cui cum se etiam eadem Regina in maximis angustijs commendasset, simul cum B. Ioanne Teutonico ei apparuit, futuram interBelam &Stephanum concordiam, pacemq́; prænuncians. Id sanè manifestum ex litteris ejusdem Reginæ superiore capite exaratis, in quibus Prior fuisse narratur: vti etiam ex ijs, quæ scripta reliquit Cantipratanus sincerus eorum temporum auctor, qui expressè Reginæ à sacris Confessionibus fuisse memorat, velut Leander Albert. atq́; Castillus. Cantipratanus enim, vbi litterarum à Regina ad Capitulum generale missarum meminisset, ait: *Filius suus* (Reginæ Hungariæ) *Primogenitus, congregato exercitu maximo, dimicare voluit contra parentem, pro quo Regina, mater* *Alb. in Ioã. Teuto. lib. 1. Castill. lo. c. c. 21.*

nimirum, grauissimè contristata, tota nocte præcedenti, cujus sequenti die futura putabatur congressio, in oratione se, & lacrymis dedit, tàm pro Filio, quàm pro viro Rege sollicita. Fiducialiùs autem oratione directa ad Mag. Ioannem, quem multum in vita dilexerat, & Fratrem quendam ejusdem Ordinis, quem, jam defunctum, confessorem habuerat (hunc Regina Fr. Gerardum Priorem nominauit) *ambo eidem Reginæ semivigilanti apparuerunt. Cui Magister Ioannes sereno vultu prædixit, inquiens: Quoniam in nostris orationibus, mediante clementia Dei, fiduciam habuisti, ecce prædico tibi, quoniam hodie, antequam comedas, nuncius dicet tibi, quòd pacificati erunt Pater, & Filius, in bonum omnibus ordinatis.*

CAPVT NONVM.

Fr. Marcellus Hungarus.

FRater Marcellus, Hungariæ Provincialis, Sanctissimæ Margaritæ Virginis, Filiæ Belæ Quarti Pater spiritualis, atq; director, vir magna virtute, zelo, ac perfectione, vt ex gestis ejusdem S. Virginis patet, & ex ejusdem Virginis sanctitate rarissima pronum est judicare. Hic, dùm sæpè cogitaret, quanam via, atq; ratione, Prisci illi Patres ad tantam vitæ spiritualis, & sanctitatis perfectionē attigissent, Deiq; fores, vt id sibi manifestare dignaretur, pijs precibus assiduè pulsare non desisteret, nocte quadam diuinitùs excitatus, vidit codicem aureis litteris descriptum, audijtq; vocem, surge Frater, & lege: lectoq; prosiliens, paucula hæc, sed divina plane ver-

ba legit. *Hæc fuit Sanctorum Patrum perfectio, Deum amare, seipsum contemnere, nullum despicere, aut judicare.* Quæ, cùm pro spirituali consolatione S. V. Margaritæ quodam tempore denarrasset, ea tanquam regulam, adquam, quæcunq; faceret, diceret, cogitaret, collimandum esset, sibi præscripsit. Fuit vir iste pro Sanctissima illa Virgine quoad vixit, semper sollicitus, astititq; morienti. Quòd si PP. Ecclesiæ, Sanctissimi Patriarchæ Iosephi sanctitatem vel inde maximè colligunt, quòd Deus constituerit illum *suæ Matris solatium, suæ carnis nutritium, & magni Consilij coadjutorem fidelissimum*: istius etiam viri sanctitatem quiuis facilè inde concipiet, quòd illum Christus suæ Sponsæ Margaritæ, quæ ab ipsis penè incunabulis fuit Sanctissima, ductorem vitæ spiritualis, perfectionisq; Magistrum designauerit. *Bern. super missus est hom. 2. ad finem.*

CAPVT DECIMVM.

Frater N. Cumanus.

HVjus meminit Thomas Cantipratanus, virum illum *bonum, optimum, prædestinatum, & sanctum* appellans. Is ex nobilissima Ducum familia progenitus, cum adhuc septennis, gentilitate detineretur, à Dœmone ad ripam cujusdam fluminis mactatus, miraculosè vitæ restitutus est. Adolescentulus verò baptizatus, in Hungaria inter Fratres Ordinis in sæculari habitu degens studijs operam dedit: cumq; quasi Religiosus Priori obedire jussus, veterem tunicam absq; licen- *l. 2. c. 57. n. 11. & 12.*

tia

tia lotrici donasset, gravi infirmitate pressus, visum est sibi, animam è corpore solutam præpediri, ne cælesti gloria frueretur: iterumq; in corpus detrusam, vt Deo pro inobedientia, alijsq; culpis faceret satis. Ipse deinde post litterarum studia, habitu Sacri Ordinis suscepto, genti suæ fidem annunciauit, multosq; ad Christum conversos vitali sacri baptismatis vnda regenerauit. Sed operæ precium erit eundem Cantipratensem audire. *Narrauit mihi,* inquit, *quod subjungo, vir bonus, & Sanctus, Sacerdosq; & Fr. Ordinis Prædicatorum, nobilißimâ Ducum prosapia oriundus de gentibus Cumanorum. Hic ad fidem Christi conuersus fuit illo tempore, quo gens ipsa Cumana percussa, & fugata est à populo Tartarorum.* Id fortè factum, quando Cumani cum Cutene Rege suo in Hungariam venerunt, vt parte superiore dicebamus; tunc enim à Fratribus nostris instructi, multi cum Rege baptizati sunt. Sequitur Cantipratanus. *Hic puer, adhuc gentilis, vt referebat mihi, annorum ferè septem, cum sororibus suis, & puellis alijs in ripa fluminis jocabatur, & subitò inter ludendum, de aqua egressus quasi vir teterrimus, & pilosus, ludentes inuasit, dicens: Quid me hic inquietatis ò pueri? Cunctis ergo fugientibus, dictum puerum in fuga cœteris tardiorem, in dorso clauâ percußit, & mòx occidit, & regressus in aquam saltauit. Sorores autem mortuum puerum rapientes, ad tabernaculum retulerunt. Nondum enim Cumani domibus vtebantur. Aggregatis ergo parentibus, fit planctus pro puero: sed ante mediam noctem cum multa sororum suarũ lætitia mortuo restituta est vita. Credo fidentiùs, sicut postea patuit, quod tùnc in puero salutis opus, diuinæ Prædestinationis benignitas caussabatur.* Subjungit. *Aliud mihi idẽ*

optimus Frater de se narrauit, quod ad ædificationem legentium breuiter enarrabo. Ipse adolescentulus baptizatus, & à Priore Ordinis Prædicatorum in Hungaria receptus ad Ordinem in habitu sæculari, in Scholam datus est. Præceptum autem est illi, vt nihil, sicut Frater, sine licentia ageret Prælatorum. Hoc quidem etsi in pluribus obseruauit, contigit tamen, vt lotrici suæ tunicam veterem sine licentia daret. Post hoc autem cœpit grauiter infirmari, & acuta febre laborans, sine confessione, sine viatico, vt ei videbatur, ad extrema perductus est. Nec mora, vbi dæmones eum rapere voluerunt, affuit Angelus cum miro nitore pennarum, dicens: Fili, ne timeas, Michael Archangelus ego sum, te contra dæmones defensabo. Secedentibus ergo cæteris, vnus dæmonum cauillatior alijs, tridente animam rapere conabatur, quem Michael graui animaduersione corripiens effugauit. Nec mora, Michael animam ad Paradysi januam introducere voluit. Sed vir grandæuus, & magnæ authoritatis resistere visus est, dicens: Animam, Michael, reducas ad corpus, vt cum alijs peccatis præcipuè inobedientiam corrigat. Statim igitur anima reducta ad corpus, adolescens se cretico sudore perfusum inuenit, & oculos aperiens, Priorem ante se sedentem inuenit, cui mòx confessus, quid vidisset exposuit. Hunc post studia litterarum opportunè Fratrem indutum, & in Sacerdotem promotum vidimus, qui suæ postea genti fidem exponens, Cumanorm populum non modicum baptizauit.

CAPVT VNDECIMVM.

Frater N. Hungarus.

Flami. in vita S. P. Domi. Malu. a. 1221. c. 57. & 58.

DE Fratre quodam innominato, Hungaricæ nationis juvene sanctissimo meminerunt Ioannes Antonius Flaminius, & Maluenda post ipsum his verbis. *Nobilis in Pannonia puer objerat, cujus obitum cum parentes impatientissimè ferrent, ad Beatos Martyres Cosmam, & Damianum, quos præcipuè colebant, confugêre, sperantes fore, vt eorum ope ad vitam reuocari posset. Sancti Martyres pro suis supplicibus Deum rogarunt, vt in corpus suum pueri anima reuerteretur, quæ in cœlum relata fœlicibus erat immixta spiritibus. (Hæc autem, quæ narramus, vnde sciri potuerint, ne quisquam miretur, postea narrauit, qui ad vitam reuocatus est puer.) Deus autem bujusce rei arbitrium B. Dominico permisit, vt fieret, quod ille censuisset. Is censuit exaudiendas esse parentum preces. Continuò igitur per Sanctos Angelos anima pueri ad suum corpus reducta est, & vixit. At ille gustatæ jam fœlicitatis, & B. Dominici memor, quem inenarrabili apud Deum gratia, & gloria pollentem viderat, terrenis renuncians rebus, statuit, dum viueret, Deo in Prædicatorum Ordine famulari, in quo quidem sanctissimè vixit. Rem vero, quam retulimus, diù quidem ipse reticuit, nec, vt credo, ille aperuisset, nisi Charitas illum ad eam manifestandam impulisset. Erat bic in Parisiensi Monasterio, vbi nouitius quidam magnis agebatur stimulis, vt ad priorem vitam rediret. Hoc vbi reuocatus ad vitam resciuit, satis intelligens, quanto in discrimine salus sui commilitonis versaretur, conuenit illum secretò, & ait: Si donum Dei nosses, Frater, non solum fugam ex hac monastica vita non quæreres, sed multò etiam austeriorem optares. Dicam autem, quod nemini antea pandere volui.*

Eram puer, quando me parentibus meis immatura mors rapuit, & in cœlum relatus sum. Quem obitum cum illi nimis impatienter ferrent, non destiterunt, priusquam à Deo impetrarunt, vt vitæ restituerer, interpretibus, ac precatoribus apud Deum Sanctis Martyribus Cosma, & Damiano. Qui cum Deum cum suis precarentur supplicibus, permisit B. Dominico vitæ meæ arbitrium, vt fieret, quod ille censuisset. At illi placuit, vt parentum meorum preces exaudirentur: quod factum quidem est, vt continuò in meum corpus anima mea rediret. Vidi ego tunc in illa Beatissima Patria multa quidem, quæ humana imbecillitas, nec animo complecti, nec verbis effari possit. Inter quæ B. Dominicum sublimi admodum loco positum inenarrabili vigentem gloria, & splendore fulgentem, & Prædicatorum Ordinem omnium transgressum Ordinum amplitudinem, & excellentiam vidi: quod te maximè mouere debet, vt in eo permaneas, & in Sancto proposito perstes, nec inde fugias, vbi certa tibi salus, si perseueres, tanquam in tutissimo portu proposita est. Mouere hæc Nouitium vehementer, & labantem animum confirmarunt. Narrabat idem alia quædam, sed inuitus, ac penè coactus, cum mos illi esset rarò admodùm loqui. Inter quæ dicebat, Cœli Reginam corporis esse gloria donatam, & Angelum, clarissimam, & excellentem quandam esse lucem, quam magis capere intellectus, quàm lingua eloqui possit. Hactenùs Flaminius, & Maluenda. Ita etiam in antiquo codice Theodorici de gestis S. Dominici M. S. vbi etiam in laudem ejusdem Religiosi Hungari dicitur: *Erat verò Frater ille qui reuixerat, valdè deuotus, & maturus, & ad superna, quæ gustauerat, totis semper viribus intentus, atq; suspensus. & licet rarò loquens, exactiùs quædam de Angelis, & de Regina Cœli Virgine enarrabat.*

Theod. l. 8. c. 13.

bat. Quod hîc de excellentia Ordinis Prædicatorum dicitur, ne mirum tibi videatur, Optime Lector: simile enim quid refertur etiam à Nicolao Ianssenio, nostri Ordinis Theologo lib. 3. vitæ S. P. Dominici his verbis. *Friderico Tertio Imperatore Occidentis, obierat omnium opinione quidam Præmonstratensium Canonicus. Hic, cùm ad tumulum efferretur, reuixit: ac deinde in tugurio quodam, haud procul à monasterio, reliquum vitæ rigidissima sui castigatione exigebat. Illum Venerabilis quidam Frater Ordinis Minorum, Guardianus Friburgi in Brisgoja, illàc transiens inuisit (quippe seriem rei gestæ ab Antistite cœnobij cognouerat:) post varia vltrò citròq; colloquia de rebus diuinis, certior ab eo factus est quorundam secretorum, quæ spectabant ad Ordinem S. Francisci. Vnde facilè existimauit Guardianus, illum prædicta ex cœlesti reuelatione didicisse. Quærenti verò studiosiùs de Prædicatorum Ordine, responsum ab eo est: Isti regulam B. Augustini, quæ vitam Apostolicam, & statum primitiuæ præsefert Ecclesiæ, quæ collapsa fuerat, per suam Religiosam, & plenam obseruantiam erexerunt. Sciatis quoq;, quòd inter omnes Electorum status, Prædicatorum Ordo ante Deum præeminet, & refulget, nulliusq; status personæ tàm generalitèr saluæ sunt, & fiunt. & non damnabitur quisquam in illo Ordine, & sancta vita vsq; ad finem perseuerans. De his, alijsq; instructus Guardianus, rediens Friburgum, Fr. Arnoldo in eadem Ciuitate Priori Ordinis Prædicatorum, viro probatissimo hæc ipsa narrauit*

Nicol. Iansse. in vita S. P. Domi. lib. 3. ad fin.

Obseruet tamen prudens Lector in grandi isto miraculo, quod asseritur, animam illius pueri, jam in cœlum relatam, & fœlicibus spiritibus immixtam, rursus in corpus revocatam vera resurrectione, cautè & ritè intelli-

gendum, ne cum placitis Theologorũ pugnare videatur, qui docent, Beatos jam in cœlo æterna beatitudine fruentes non posse reuocari ad vitam. Nam, quas legimus interdum animas è Cœlo in corpora restitutas, haud est accipiendum, quòd illæ jam absoluta beatitudine donatæ fuerint, sed, quòd Deus prævidens earum in corpora rursus immissionem, distulerit earum plenam beatificationem. Sicut enim interdum animas in Purgatorio, aut etiã in inferno non simpliciter, sed ad tempus constitutas, inde ereptas in hanc vitã legimus: sic & animas quasdam ad tempus in cœlo beatas, finito eo tempore ad hanc ipsã vitam aliquando revocatas, cũ securitate tamen in cœlum redeundi, visioneq; beatifica fruendi, non ignoramus. *V. Valen. to. 4. d. 11 p. 2. ad finem.*

De Beato Augustino Hungaro, Episcopo Zagrabiense, & demum Lucerino. obijt anno Christi 1332.

CAPVT DVODECIMVM.

Professio in Ord. Præd. studia, Episcopatus.

BEatus Fr. Augustinus, doctrina, religione, pietate, humilitate, patientia, austeritate, prudentia, cœterisq; virtutibus omnibus adeò excelluit, vt inter præstantiores sui sæculi viros ab omnibus meritò numeretur; & D. Ioannes Tomko, Episcopus Bossinensis, in ejus vita, quã nuper ex varijs monumentis à se conscriptam mihi legendã placuit exhibere, il- *D. Tõko in vit. B. Aug. M. S.*

Plod. p. 1. l. 1. colum. 241.

lum poſt Apoſtolos clariſſimum, ſanctiſſimumq; virum appellet. Adoleſcentulus, Plodio teſte, in Italiam profectus eſt, inde Pariſios, quò cùm ſtudiorum cauſſa à Capitulo Generali Pariſienſi anno 1286. habito, cum Fr. Iacobo Vrſino, Cardinalis Matthæi Vrſini nepote miſſus pergeret, ad vallem Ticini Fluminis à ſicarijs quibuſdam, qui ei ob oculos ſocium repentè peremerunt, grauiter capite vulneratus eſt, atq; in nivibus ſeminecis dimiſſus. Cauſſam fuiſſe ajunt, odium à Comitibus Caſatenſibus in Vrſinos omnes conceptum, quòd ex his quiſpiam, Thomam Caſatis Comitem, & Mediolani Cardinalem veneno ſuſtuliſſet. Auguſtini, Paganus à Petra Sancta, Eques Gaudens, magnus Ordinis noſtri amicus, & fautor, in Caſtrum ſuum Rebecenſe ſublati, ſic curam per ſuos agendam curavit, vt intra paucos dies ſalutem recuperaret. Quæ ratio temporis à Plodio ex multis grauibus auctoribus aſſignata, ſi vera eſt, non video, quomodo B. Auguſtinus potuerit eſſe S. Thomæ Aquinatis Ange. D. auditor, vt non ſemel aſſerunt Viri eximij, ſive juxta rei veritatem, cũ S. Doctor mortalitatẽ jam exuiſſet anno Chriſti 1274. nimirũ ante annos duodecim, quã eſſet annus 1286. quando ſtudiorũ cauſſa Auguſtinus Pariſios proficiſcebatur: neq; juxta eorundẽ chronologiã, qui dicãt ſeptuagenariũ obijſſe Auguſtinum, & quidem anno 1332. qui eſt à S. Doctoris morte 57. jam enĩ opus eſſet, Auguſtinũ terdennẽ Doctori Angelico operam dediſſe, quod haudquaquã credibile eſt, cum fortaſſe ea ætate nec ordinẽ fuerit ingreſſus. Pariſijs Auguſt. toto pectore ſtudijs incumbens, ingenij præſtantia, & laboris aſſiduitate maximam ſibi in Philoſophicis,

Theolo-

Theologicisq; rebus eruditionem acquisivit. Inde cùm lectionibus ad discipulos, concionibusq; ad populos annos aliquot non sine ingenti profectu desudasset, cum Benedictus Vndecimus ex Ord. Præd. qui virtutes ejus, regularem cumprimis obseruantiam, & sanctitatem optimè sibi perspectas plurimi faciebat, Romæ existentem Zagrabiensi Ecclesiæ in Croatia Episcopum præfecit anno 1302. vel 1303. vtrumq; enim annum attigit Benedictus suo Pontificatu.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Miracula ejus coram S. Pont. gestaq; alia.

REfert D. Tomko, duo valdè miranda Deum eo tempore per B. Augustini merita fecisse. Alterum, cùm is ad pedum oscula beatorum accessisset, manumq; Pontifex, qua chiragra laborabat, illi exosculandam præbuisset, eam post Augustini osculum continuò fuisse sanatam: alterum, cùm mensæ secum Pontifex assidere jussisset, perdices duas illi oblatas, qui carnes ex sacræ Religionis suæ instituto non comederet, tacitis ejus precibus, in pisces esse conuersas. Ecclesiã Zagrabiensem complures annos sanctissimè vigilantissimèq; administrauit, cui etiam ritum diuini officij Fratrum Prædicatorum seruandum præscripsit, quem illa ad hæc vsq; tempora nostra seruauit, vt à pluribus ex ea Ecclesia viris fide dignis accepi hoc anno 1636. Multum etiam pro totius Hungariæ Regni bono, & tranquillitate laboravit: ejus

Ioan. Tomko Episc. Io. c.

cum primis operâ Fr. Gentilis, ex Ord. minorum S. R. E. Cardinalis, & S. sed. Apost. de Latere Legatus, ad ardua Regni ejusdem negotia componenda, Carolumq; Bertum in regem stabiliendum vsus est. Post septendecim autem annos, factiosorum hominum æmulationis declinandæ gratia, ad Lucerinam Ecclesiam in Appuliæ Regno Italiæ administrandam per Ioannem 22. sum. Pontificẽ translatus, cum prudentiæ, eruditionis, misericordiæ, sanctitatis, & omnium virtutum splendore tredecim circiter annos illi præsedisset, denique anno Christi 1332. tertia Augusti, sub ipsum tempus transitus B. P. Dominici, laborum præmia percepturus, ac tanti Patris Sodalis perpetuò futurus, migrauit in cœlum. Obijt circiter septuagenarius. Vultu fuit jucundo, & hilari, barba promissa, & cana, genis aliquantulum crispantibus, sed subrubentibus, oculisq; viuacibus. Fuisse procera, ac ferè gigantæa statura, vestium illius pontificalium, stolæ, & albæ (quæ adhuc extant) modum excedens longitudo satis indicat.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Multa & insignia eius miracula post mortem.

QVanti verò meriti apud Deum fuerit, insignia raraq; miracula post ejus mortem facta testantur. Nam priusquam S. Episcopus moreretur, mulier quædam à tribus dœmonijs miserè vexata, ad varia loca à viro suo perducta, liberari non potuit, id solum dœmonibus vociferantibus, fore, vt de ipsis Augusti-

nus

nus victoriam referret. Igitur non ita post multos dies defuncto Augustino, cùm vir obsessam vxorem ad ejus sepulcrum deduceret, in ipsa via duo ex dœmonibus ab illa egressi sunt: vbi verò ad locum sepulchri pervenissent, ibiq; mulier aliquamdiù prostrata jacuisset, tertius etiam dœmon ab ea recessit: adeoq; per omnia libera & incolumis S. Episcopi meritis effecta, Deo, qui in sanctis suis mirabilis est, grates debitas persolvit. Ipsa die, qua sancti viri corpus sepulcro demandandum erat, innumerabili hominum multitudine concurrente, Paschalis quidam ex nimia confertæ multitudinis compressione, in locum apertæ, & præparatæ jam foueæ supinus, & reclinato capite sic concidit, vt gladio ex vagina prosiliente, & capulo tenùs terræ infixo, cuspis rectà pectus illius petens, indubiè eum esset transuerberaturus: cùm S. Augustinus deuotiùs à Paschali inuocatus, ope sua effecit, vt ferrum nocendi virtutis oblitum, retrocederet, & ad pectoris contactum, cuspidem ad capulum instar mollis ceræ, aut ductilis virgæ absquê vlla læsione remitteret. Hujus rei famâ per vrbem vulgatâ, Cives ad Sancti tumulum in suis necessitatibus fidentiùs confluxere. Quare sub ipsum tempus, 20. sc. Augusti die, tria sequentia miracula patrata sunt. Mulieri cuidam, quam rabidus canis momorderat, fœmur adeo intumuerat, & excreuerat, vt inde facilè se extinguendam putaret: sed fiducia plena ad B. Viri sepulcrum accedens, cùm ibi aliquamdiù conquieuisset, pristinam sanitatem recuperauit. Quidam continuis febris rigoribus laborans, super idem sepulcrum orans mirabiliter sanatus est. Mulier alia, præ gutturis tumore, necessa-

ria vitæ alimenta cùm ne deglutire quidem posset, B. Viri sepulcrum adire decreuit: vix adijt, quando tumore, morboq; omni penitus euanescente, fuit repentè curata. Propter hæc, & alia, quæ in dies fiebant, B. Augustini fama ad alia etiam loca, vrbesq; vagante, frequentissimi pro beneficijs, & gratijs ad ejus sepulcri locum homines vndiq; conveniebant. Ex ijs Bartholomæus Apiciensis, Filium, cui ob granes defluxiones, crurum, ac tibiarum nerui prorsus inaruerant, ad B. sepulcrũ delatum, super ipsum collocauit: is verò brevi temporis spatio, quo deuotiùs preces effuderunt, adeò solidè convaluit, vt deinceps quo vellet cumque, liberè commearet. Simon Barletanns ex pluribus annis cœcus, ad locum eundem à Filio ductus, vbi Beati Augustini reliquias oculis applicitas attigisset, visum recepit. Auribella Fogiensis, malè vexata à dœmonio, quod ne momentum quidem eam quiescere permittebat, à consanguineis ad tumulum perducta, subitò liberata est. Romualdæ è S. Severino Filius, morbo comitiali diù laborans, ibidem salutis beneficiũ est adeptus. Quàm pulchrè quadrabat in B. Augustinum, quod in laudem Sanctorum Confessorum occinere solet Ecclesia:

Ad Sacrum cujus tumulum frequentèr
Membra languentum modò sanitati,
Quolibet morbo fuerint grauata,
Restituuntur.

Nec ad sepulcrum solum, sed etiam ad sepulcri devotionem miracula patrata. Civis enim quidam Lucerinus, Ioannes nomine, Filium à natiuitate cœcum susceperat: hunc jam grandioris ætatis decreuit ad B. V. sepul-

crum deducere, certò sperans videndi facultatem consecuturum. Vix progredi cœperant, cùm B. Augustinus sua ope præueniens, cœcum illuminauit, vt is se solo viam carpens, & ducem non requirens, ad sepulcrum gratias pro accepto beneficio redditurus properaret. His alijsq; plurimis planè stupendis miraculis Carolus Illustris Dux Calabriæ permotus, ad Ioannem 22. præmemoratum S. Pontificem literas dedit, vt eorum, quæ in dies per Sanctum suum Deus operabatur, diligenti facta disquisitione, deniq; in Sanctorum album posset adscribi, cui petitioni per suum breue Ioannes assensit. Aliud deinde ad majorem ejus gloriam à sede Apostolica indultum emanauit pro solemni celebratione officij ipsius natalis, quod nos integra fide acceptum inferius describemus; in eoq; cum prænarratis miraculis alia multò plura intueri licebit.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Miracula æuo nostro patrata.

Sed nec nostro etiam seculo per Beatum virum mirabilia Deus operari desistit. Nam ad annũ 1604. tantam terræ siccitatem Deus immiserat, vt Sancti Vatis Eliæ tempora, in quibus clausum est cœlum, ne pluuiam daret, redijsse viderentur; arescentibusq; cunctis, Lucerienses, non tantum creditoribus satisfacere se posse desperabant, sed in summa etiam penuria, quam messis minabatur, vitã ducturos formidabant. Itaq; ad divinam misericordiam, opemq; impetrandam,

varijs precibus, ac ſupplicationibus habitis, multas pias imagines detulerunt. Sed cùm Deus nihilo placatior factus videretur, caput B. Epiſcopi noua publica ſupplicatione per vrbem deportandum decreuerunt. Clero igitur, & viris religioſis, cœteriſq; ciuibus ad B. Dominici ædem die prima Maij congregatis, cœlo vndequaq; nubibus repurgato, atq; ſereno, æſtu, ac ſi ſol eſſet in leone, ſæuiente, vbi ſtatuam, in qua ſacrum caput extat, efferre, ac prodire cœperunt, in ipſo templi S. Dominici limine aer turbari, obduci nubibus cœlum; cumq; vix ſexaginta paſſus, ad majorem Eccleſiam progreſſi eſſent, nubes ſtillare; & cùm inde ad portam ciuitatis appropinquarent, tantos imbres effundere, vt cœlos ruere putares, & in Eccleſia Pietatis, quæ erat itineris meta, ſtatuam per duos dies, ac noctes dimittere cogerentur; Fratribus, vt poterant, ad monaſterium ſe recipientibus, B. Auguſtinum, Sanctum acclamantibus vniuerſis. Anno 1611. mulieres duæ gallicæ, peregrinantium habitu, Eccleſiam S. Dominici Luceriensis, quo tempore completorium perſoluebatur, ingreſſæ, vbi genibus flexis ante diuiniſſimum Euchariſtiæ Sacramentum primùm, deinde ad aram Beatiſſimæ Virginis de Roſario pias preces fudiſſent, ad tumulum in quo Beati Epiſcopi oſſa ſeruantur, acceſſerunt: ibi junior, quæ hactenus nullum commotionis ſignum ediderat, adeò corpore toto intorqueri, membris omnibus diſſipari cœpit, vt Religioſi ſacras preces decantantes, eam ab im̃undis ſpiritibus vexari facilè deprehenderent. Accurrit ſtatim Pater ad id muneris deſignatus, & adhibitis exorciſmis, ab octo dœmonibus obſeſſam intelligit: cumq; per

Dei virtutem, & B. Episcopi merita eos ad recessum vrgeret, se discessuros dixerunt, quòd præsentiam ossium illorum diutiùs ferre non possent. Quod & facere compulsi sunt. Quatuor enim primò in nummum quendam æreum signo edito recesserunt: alius deinde facto signo in contortum capillum, quem obsessa vomuerat, eam reliquit: sextus, instar cujusdam virgulæ fumi, ex ore, ceu ex fornace cum impetu exhalantis, & rectà ad foramina vitreæ fenestiæ, quæ est in sacello, pergentis, exiuit, tota ferè vrbe, quæ confluxerat, aspectante. Deniq;, duobus alijs, cum eam ad terram impulissent, egressis, liberata est. Anno 1615. Antonius Platus, rusticus Lucerienfis, & alij quidam ejus socij, energumenum ad tumulum B. Augustini pro liberatione perductum asseruabant. Dum ergo P. exorcista dœmonibus adjuratis, obsessum, ne nimium torqueretur, aliquandiù eisdem hominibus custodiendum dimisisset, dœmon per os obsessi frigidam pro sedanda siti instantèr efflagitauit. Antonius, & alius ex socijs monasterium ingressi, aquam hauserunt ex puteo, haustamq; totam ebiberunt: cùmq; solus Antonius, socio ad custodiam redeunte, aquam obsesso delaturus demissum jam funem attraheret, vi maxima, ac si tota phalanx infernalis ex pedibus illum protruderet, obuerso in puteum capite dilapsus est. Tunc is B. Augustinum deuotiùs inclamans, illæsus super aquas sustentatur. Quem, (dœmone indicante, aquam non deferre, quòd demersus esset in puteũ) statim Fratres, & socij accurrentes, viuum, & incolumem, ope B. August. (vt piè creditur) eduxe-

runt. Viuebat Antonius adhuc anno 1634. fidele de re tota perhibens testimonium.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Deuotio populorum ad B. Augustinum, ejusq; sepulcrum, atq; reliquias.

CVm B. Augustini virtus in dœmonibus ab humanis corporibus expellendis maximè eluceſcat, magno quotidie numero energumeni ad ejus sepulcrum spe gratiæ, & liberationis, vndequaq; conueniunt: qui spe sua minimè frustrati, Deo, & B. Episcopo debitis gratijs exsolutis, læti ad propria reuertunrur. & mirum sanè est, quantum dœmones B. Episcopi reliquias exhorrescant. Vbi enim galerus quidam paleaceus, quem is gestare solebat, energumenis imponitur, oculis suffunduntur, capite intorquentur, pectore, ac gutture intumescunt, totis deniq; corporis membris dissipantur, vt affatim patefaciant, non adeò graues sibi esse gehennæ cruciatus, vt, quos ex sanctarum illarum exuuiarum attactu perpetiuntur. Hinc ad pedes aræ B. Viri, ex pariete mediocris magnitudinis pendet catena, qua non raró obsessi, siue quòd furiosi, & noxij sint, siue ad majorem spirituum malignorum contemptum illigantur. nec minus dignum admiratione, sæpè dœmoniacis è longinquo adventantibus, vbi agrum Lucerinum attigerint, varijs intorsionibus, ejulatibus, alijsq; signis latentes dœmones deprehendi: qui verò jam deprehensi erant, majoribus ex

ipsa

ipsa vicinia eos cruciatibus vrgeri, per diversa signa, & effectus palàm ostentari. Qui febre, aliove grauiore morbo prægrauantur, nullum præsentius, aut efficacius remedium adhibere se posse existimant, quàm si puluerem ex marmoreo tumulo erasum, aquæ, alijue liquori respersum hauserint, cùm, vt plurimum, incolumes ex eo reddantur. Cingulum ejus Sacerdotale ad proximè parituras mulieres delatum, affert pariendi, partusq; fœlicitatẽ. Paleaceus pileus, cujus jam meminimus, quibuscumq; adhibetur, sospitatem exoptatam assequuntur. Pileus hic ex paleis contextus, (qualibus messores in Italia propter æstus vehementiam vti solent) leuiori velamine nigro sic circumtegitur, vt ex lana, more aliorum, confectus esse videatur. & tamen, cùm toties ad grauiùs decumbentes afferatur, adeòq; frequenter in Ecclesia piorum capitibus imponatur, tàm integer post tria integra secula seruatur, atq; erat quando Beatus Episcopus decessit, cùm etiam ferreus vix non consumptus fuisset. Sed est etiam, vnde hujus B. Viri paupertatis amorem, rerumq; sæcularium contemptum admirere, qui cum Ecclesiam haberet redditibus adeò copiosam, quibus etiam ijs temporibus magis florebat, pileo usq; eò exiguæ, vilisq; materiæ voluerit esse contentus. Vrbs Luceriensis, ob ingentia, & innumera beneficia, quæ à Deo illius meritis, & intercessione accepit, de eo in peculiarem Advocatum, ac Protectorem deligendo peculiari adhibita consultatione ad annum 1634. tractabat; & vt, quousq; res optatum finem assequeretur, majori apparatu solemnitas ejus celebrari posset, quandam pecuniæ summam quotannis offerendam de-

creuit Porrò dies tertia Augusti, qua B. Augustinus decessit, Luceriæ instar Paschalis festiuitatis solemnis habetur, maximo incolarum omnium, nobilium, vulgarium, rusticorum, ac cujusq; hominum condicionis frequentia: precibus, & sacro proprijs, Ioannis 22. indulto, concionibus, & laudum præconijs celebratur Quin etiam pridie ejus diei, secunda videlicet Augusti, magnus fit omnium ad ædem D. Dominici concursus, vbi genibus ante sacra ossa curvatis, ea quàm diutissimè venerantur, & Sacerdote sacrum pileum singulorum capitibus inclinante, is se fœliciorem existimat, qui dùm ad B. Episcopi honorem antiphona recitatur, diutiùs illum super se meruerit retinere.

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Quid de illius patria sentiant auctores.

QVæ hactenus de B. Augustino narrauimus, ex officio in die Natali B. Augustini Luceriæ recitari solito, Fr. Ioan. Michaele Plodio, S. Theolog. Magistro, & Mediolanensi Inquisitore, libris de viris illustribus Ord. Præd. D. Ioanne Tomko, Bossinensi Episcopo, & relationibus scriptis ad Magistrum Ord. Præd. Fr. Nicolaum Rodulfium per Fr. Stephanum de S. Severo ex Conventu Lucerino anno 1634. die 30. Septembris, ad requisitionem ejusdẽ Reverendiss. P. Mag. Generalis, desumpsimus. Cœterum non levis est controversia de Beati hujus viri patria, quibusdam Hungarum, nonnullis

Croatam, Dalmatã alijs asserentibus: è quibus alij Traguriensem, alij Brachiensem fuisse tradunt. Id enim clarissimi viri assequi etiam solent, vt post mortem variæ patriæ, & vrbes suos fuisse contendant, quemadmodum de Homero Cicero scriptum reliquit. *Hungarum* fuisse scripserunt Leander Albertus lib. 3. de viris illust. Tit. *Item Episcopi alij: & Augustinum,* inquiens, *Hungarum, virum sanctissimum, ad Præsulatum Zagrabiensem Benedictus Vndecimus Pont. in Romana curia existentem euexit anno Domini 1304. & exinde ad Nucerinam, vbi miraculis claret.* Abraham Bzovius tomo 14. annalium ad annum 1332. *Augustinus Hungarus, Zagrabiensis Præsul. Hic ab eodem sum. Pontifice Benedicto Vndecimo, propter Religionis summam obseruantiam ad Episcopatum euectus, multa sanctitatis exempla ediderat, adeò vt ad cathedram Nucerinam tandem aliquandò transferri meruerit.* Plodius scribit, dubitari non posse, quin Beatus Augustinus, prius Zagrabiensis, postea Nucerinus Episcopus, Hungarus fuerit, quòd id tanquam indubium tradant Authores valde graues, Taegius p. 1. c. 6. Hieronymus Borsellus li. de Generalibus Ord. Lusignanus in Chronico anno 1300.

Cicero pro Po. Arch.

Leand. fol. 120

Bzov. a. 1332. n. 16.

Plod. p. 1. de vir. ill. l. 1. col. 241. & 2. p. l. 2. col. 160.

Croatam fuisse indicat Indiculus Sanctorum, & Beatorum nostri Ordinis ad finem martyrologij, sæpè recensitus, dum illum Zagrabiensem vocat, Zagrabia namq; Vrbs in Croatia est: titulo enim *Confessores*, sic habet: *Fr. Augustinus Zagrabiensis, Hungarus,* Nucerinus *Episcopus, vitæ sanctimoniam pluribus miraculis consignauit.* quamquam dum etiam dicit Hungarum, res obscurari videatur.

Indic.

Dalmatam afferunt, officium, Luceriæ in laudem B. Augustini indulto Ioan. 22. recitari solitum: Dominicus Grauina, S. Theol. Mag. hoc nostro seculo eruditione nulli secundus, in voce Turturis p. 2. c. 12. dum ait: *B. Ceslaus S. Hyacinthi Frater in Vratislauia, Vterq; Petrus Consaluus, Thelmus, & Amaranthus in Lusitania, Albertus Magnus in Germania, Augustinus Dalmata, in Luceria Apuliæ, & alij, quorum dies festus in suis prouincijs anniuersaria commemoratione recolitur.* Alphonsus Fernandez in concertatione Prædicatoria, catalogo Episcoporum, tit. *Episcopi Dalmatæ: B. Augustinus Gazzotus, Episcopus Zagrabiensis, deinde Nucerinus, de quo in sua Ecclesia officium agitur.* Quòd fuerit Dalmata *Traguriensis*, habent precitatum officium, Episcopus Tomko, alijq; afferentes extare etiamnum familiam Cassatensem, ex qua originem duxerit. Quòd *Brachiensis*, refert Stephanus à S. Seuero, scribens, propterea olim Brachienses, B. Augustini miraculorum fama increbrescente, sinu Adriaci maris fœliciter pertransito, ad portũ Fortoriũ appulisse, indeque Luceriã progressos, corpus B. viri, tanquam compatriotæ, vt Brachiam deferrent, suffuratos: sed cum ad eundem portum redijssent, vt insequente die mare transmitterent, ipsa nocte sancta ossa, Luceriam, ad D. Dominici, vnde sublata fuerant, divinitùs remeasse. Plodius hanc litem dirimere conatus, opinatur dici posse, duos eisdem Ecclesijs Zagrabiensi, ac Lucerensi Episcopos ejusdem nominis, Ordinis, & Beatos diversis temporibus, Hungarum sc. & Dalmatam præfuisse; è quibus Hungarus anno 1332. mortuus fuerit: Dalmata verò post annum 1465. ad Epi-

ſcopatum ſit evectus. Sed præter alia, officij antiquitas ex tempore Ioannis 22. in feſto B. Auguſtini recitari ſoliti, quod eum *Dalmatam* vocat, huic conciliationi refragari videtur; recitabatur enim officium illud vno ſeculo, & ampliùs, quàm Auguſtinus Dalmata, cujus meminit Plodius, non dico, eſſet, ſed eſſe poſſet Epiſcopus. Quod autem B. Auguſtinus Hungarus dicatur, non obſtare, quin Dalmata fuerit, familiari colloquio Epiſcopus Tomko dicebat, quòd Dalmatæ ſub Hungarici Regni corona exiſtentes, Hungari ſolerent interdum appellari. Mihi verò, cùm in re hac jam nihil decernendum occurrat, ſuam cuiq; liberam ſententiam dimitto. Quacumq; enim demùm ex recenſitis, patria extiterit, ad noſtram facit ſcriptionem, cùm Zagrabienſis Epiſcopatus ad Hungariæ regnum etiamnùm pertineat, & Dalmatia tota, quo tempore B. Epiſcopus vixit, ac longè etiam poſtea, ſub vna Hungariæ Provincia noſtri Ordinis comprehenderetur. Quòd interdum Nuceriæ Epiſcopus ab authoribus dicatur, per errorem ex vocum ſimilitudine factum eſt. Cœterum Nuceria Vrbs eſt in Campania, Luceria in Appulia. Beatum Auguſtinum de puritate virginali, & prophetico ſpiritu, qui etiam recedens ex Patria dixerit, eam ingratitudinis ergò oſſa ſua non habituram, Stephanus à S. Severo commendat. Translatio corporis ejus ex priori ſepulcro ſub terram effoſſo, ad eminentem tumulum marmoreum, in quo nunc colitur, anno Chriſti 1601. facta eſt. Quia verò Officij illius Eccleſiaſtici ſæpe meminimus, daturoſquè promiſimus, ecce illud exhibemus.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Officium, in festo B Augustini Episcopi, Luceriæ à Fratribus Prædicatoribus recitari, & decantari, Ioannis 22. sum. Pontificis Indulto, solitum.

Ad Vesperas super Ps. Antiph.

Oelix Ciuitas Lucerina, continens thesaurum pretiosum, clarificata es doctrina per nouæ lucis radium: gaude plebs, quam Deus tanti Patris meritis decorauit.

Psalmi, Laudate pueri, cum cœteris.

Capitulum.

Eccles. c. 50. *Quasi Stella matutina in medio rebulæ, & quasi Luna plena in diebus suis, & quasi Sol refulgens, sic iste effulsit in templo Dei.*

Responsorium.

Augustinus, Præsul Lucerinus, impetret nobis gratiam, & per ejus merita ipse Deus donet reis veniam, Vt omnes ad illum perducamur, Et cœli gaudijs frui mereamur.

℣. Intercede pro nobis, Præsul Lucerine, fons pietatis. Vt omnes, & cœt. Gloria Patri. Et cœli.

Hymnus.

ÆTernæ regi gloriæ,
Deuota laudum cantica
Fideles soluant hodie
Pro Augustini gloria.
Prædicatorum Ordinis
Præsul namq; almificus,

Mundi jam fulget terminis
Ciuis effectus cœlicus.
Carnis liber ergastulo,
Poli potitur gloria;
Pontificali cingulo
Stola dotatur regia.
Fragrans odor de tumulo
Cum gestorum frequentia,
Clamat pro Christi famulo
Alti Regis magnalia.
Nitamur totis viribus,
Nectamus preces precibus;
Vt Augustini meritis
Cœli fruamur proemijs
Præsta Pater ingenite,
Iesu cum Sancto flamine,
Vt Augustini precibus
Cœli jungamur Ciuibus. A.

℣. Ora pro nobis Beate Pater Augustine.
℟. Vt digni efficiamur promißionibus Christi.

Ad Magnificat, Antiphona.

Gaude fœlix parens Dalmatia, nouæ prolis dans mundo gaudia, sed tu magis plaude Luceria, tanti Patris dotata gloria: lauda tota mater Ecclesia, nouæ laudis agens solemnia, alleluja.

Magnificat.

Oratio.

OMnipotens sempiterne Deus, qui Beatam Augustinum, de Dalmatia, Ordinis Prædicatorum, in verum Præsulem Lucerinum eligere voluisti, quiq; ei dæmones expellendi, & cunctorum morborũ languores sanandi gratiam contulisti; concede, quæsumus, vt qui ejus festa percolimus, ipsius apud te patrocinia sentiamus. Per Dominum &c.

Ad Matutinum, Inuitatorium.

Saluatori nostro laudes decantemus: qui regni cœlestis proemium Sancto contulit Præsuli Augustino. Venite.

Ad Matutinum, Hymnus.

CHriste Saluator omnium,
Rector, spes, & proemiũ,
Exaudi vota cordium
Pro sancto, gemma Præsulũ.
Præsul in fide claruit,
Malorum carens nebula,
Christo seruire studuit
Sub paupertatis regula.
Corpus afflixit fortiter
In sudore multiplici,
Iter sectans humiliter
Sui Patris Dominici.
Iesum Christum se induit,
Adorans, laudans extulit,
Mentem diuinis imbuit,
Cuncta caduca respuit.
Laus sit Parenti Domino
Laudem canamus vnico,
Laus sit amborum flamini,
Per tempora laudabili. A.

In I. Nocturno.

Ant. Iste Sanctus gloriosus, tamquam bona arbor secus aquarum decursus plantata, dedit fructum suum in tempore suo. Ps. Beatus vir, qui.

Ant. Dominus Iesus Christus, dixit Beato Præsuli Augustino, seruus meus es, à me postula : postulauit, & dedit plebem Lucerinam in custodiam sibi. Ps. Quare fremuerunt.

Ant. Sanctus Præsul Augustinus, voce mirifica ad suum clamauit Dominum, & exaudiuit eum de monte Sancto suo. Ps. Domine, quid multiplicati.

℣. Amauit eum Dominus.

Lect. I.

AVgustinus, Ciuis Traguriæ Vrbis, ex nobilibus, & pijs parentibus originem duxit : qui à pueritia Ordinem Fratrum Prædicatorum intrans, & litterarum studijs traditus, gemina scientia, philosophica, & theologica efficacissimè claruit. Adeò etiam fuit purus, innocens, Deum timens,

verax, pius, mitis, & ab omni prauo opere abstinens, vt Ciuitatis Lucerinæ, defuncto priori Episcopo, tempore Pontificatus Sanctiss. Pat. Dom. Ioannis 22. diuina inspirante gratia, fuerit electus, & confirmatus Episcopus. Infinita verò miracula, quæ Deus per merita ipsius tâm in vita, quàm post mortem ostendit, nemo posset lingua reserare. Ex ijs tamen, quæ post ejus mortem facta sunt, nonnulla narrabimus. Die tertio Augusti, quo B. Augustinus obijt, tota Ecclesia Fratrum Prædicatorum plena existente hominibus, qui ad illius corpus venerandum conuenerant, Paschalis de Quarato, Comestabulus Capitanei Luceriæ, ne præ nimia multitudine & compressione periculum aliquod emergeret, cùm, vt homines contineret, propiùs ad foueam, quæ pro tumulo parata fuerat, accessisset, fortiter impulsus, in eam cecidit. Quo casu, ensis, quo erat accinctus, de vagina egressus est, & pomo ipsius terræ infixo, erectus mucro benè acutus Paschalem rectà per pectus excepit omnino transfigendum: sed Beati Augustini auxilio, mucrone ad pomum curuato, ab omni læsione liber euasit. Tu autem.

℟. Die mensis Augusti tertia, cum tota Prædicatorum Ecclesia hominibus esset plena: Paschalis de Quarato, ex magna impulsione cecidit in foueam, ense suo perimendus: Quem Deus Beati Augustini meritis seruauit illæsum. ℣. Hoc primum signum fecit Dominus, post tempus serui sui obitus. Quem Deus,

Lect. II.

Die vigesimo ejusdem mensis, mulier, nomine Odina, cujusdam de Bononia vxor, cum ex morsu canis haberet tibiam corrosam, rubeam, & tumefactam, concepta devotione erga B. Augustinum, ad ejus sepulcrum accedens, & super ipsum aliquantulum requiescens, statim perfectè surrexit

curata, remanentibus solis foraminibus dentium canis, ad miraculum ostendendum. Eodem die Philippus de Florentia, patiens rigores febriles, cum ad idem sepulcrum accessisset, & devotiùs ibi quieuisset, statim curatus ab omni infirmitate surrexit. Ipsamet die Isolda, vxor Nicolai apothecarij de Ciuitate S. Mariæ, patiens tumorem maximum in gutture, itaut vix comedere posset, cùm ad sepulcrum veniens ibi deuotè procubuisset, illico tumor euanuit, ipsaq; recessit perfectam sanitatem adepta. Die 26. ejusdem Auribella de Fogia, longo tempore à dæmone vexata, vt vix per horam valeret quiescere, ad sepulcrum cum devotione delata, perfectè fuit protinus liberata. Tu autem Domine.

℟. Auribella de Fogia, jam diù à dæmone adeò vexata, vt non valeret per horam quiescere, ad sepulcrum cum deuotione delata, Perfectè fuit protinus liberata. ℣. Laudetur Deus gloriæ, qui Augustini meritis, mira fecit mulieri. Perfectè fuit.

Lect. III.

DIe 27. quidam Guillelmus de ciuitate prædicta, cum multos annos passus fuisset febrem quartanam, concepta deuotione ad merita Venerabilis Episcopi, emissoq; voto, accessit ad ejus sepulcrum, vbi deuotè orans, ex eo tempore se sensit à febre curatum. Eodem die Raynaldus de Barulo, cùm per biennium passus fuisset grauem dolorem lumborum, itaut de loco in alium locum se mouere non posset, concepta deuotione, ad sepulcrum cum reuerentia veniens, cum ibi deuotè orasset, statim ab omni dolore, & infirmitate curatus est. Die 28. ejusdem, Marcus, filius Angelæ de ciuitate S. Mariæ, habens à natiuitate sua brachium dextrum aridum, & sine vllo vsu natu-

rali, ad ſepulcrum cum deuotione delatus, & ſupra ipſum parumper procumbens, illicò cum ſanato brachio ſurrexit. Eodem die Guillelmus, filius Philippæ de Luceria, cùm à menſe Maÿ ſextæ Indictionis, tunc currentis, ex quadam infirmitate ſuperveniente loquendi vſum prorſus amiſiſſet, itaut nec verbum vnicum poſſet proferre, ad ſepulcrum cum deuotione accedens, ibiq; deuotè procumbens, continuò priſtinam loquendi facultatem recepit. Tu autem.

℟. *Romualda de S. Seuero, quendam habens Filium, morbo caduco laborantem, Deuotè Beatum exorauit Auguſtinum, Vt illum ſibi donaret ſanum ac liberum.* ℣. *Qui ad ejus ſepulcrum portatus, protinus ſurrexit curatus. Deuotè. Gloria. Vt illum.*

In II. Nocturno.

Ant. O populi fideles, ſcitote, quia omnium creator, ſanctum ſuum mirificauit, & ideo lumen vultus ſui ſignauit ſuper eum, dando lætitiam magnam in corde illius. Pſ. Cum inuoc.

Ant. Domine Deus, omnes, qui ſpem habent in te, gloriabuntur, quoniam tu benedices eis, ſcuto bonæ voluntatis tuæ coronans eos. Pſ. Verba mea.

Ant. O Domine Dominus noſter, quàm eſt laudabile nomen ſanctum tuum in toto orbe vniuerſo, quia paulominùs glorioſum ſanctum tuum ab Angelis minuiſti, honore eum decoraſti, & ſuper opera manuum tuarum conſtituiſti. Pſ. Domine Dominus noſter.

℣. *Iuſtum deduxit Dominus.*

Lect. IV.

EOdem die Margarita, soror Romanellæ de Ciuitate S. Mariæ, cæca à natiuitate, & corpore ita contracto, & curuo, vt nullo modo posset erecta incedere, sed quasi ventrem in terram protraheret, ad B. Augustini sepulcrum cum devotione portata, cùm super ipsum paullulum orasset, & de sepulcri puluere oculos abstersisset, statim plenè illuminata, extensaq; & erecta surrexit ab vtraq; infirmitate curata. Eodem die Ioanna de Ciuitate etiam S. Mariæ, prorsus contracta, & curua, vt recta ambulare non posset, & omninò surda, quæ nihil audiret, devotè ad sepulcrum accedens, ibiq; orans ab omni sua infirmitate liberata est. Eodem die Gregorius priuignus Ioannis de Citrario, ex Ciuitate S. Mariæ, qui videndi facultatem totaliter amiserat, emisso voto, quòd ad honorem B. Augustini sex missas cantari, & cereum super illius sepulcrum accendi curaret, continuò restituta sibi videndi facultate, vidit. Tu autem Domine.

℟. Herricus de septem Fratribus, Ciuitatis S. Mariæ habitator, magnis oppressus doloribus, & raro valens aliquò pergere, Quòd esset toto corpore contractus. ℣. Iuxta Beati viri sepulcrum positus, incolumis rediјt ad propria suis pedibus. Quòd.

Lect. V.

IPsamet die filius Bartholomæi Maciј de Apicio, qui septem mensibus ambulare non poterat, habens crura omninò contracta, per parentes ad sepulcrum deuotè portatus, pristinæ statim sanitati restitutus fuit, & ambulauit vt sanus. Eodem die Ioannes de Sanctorello, & Ballictus Macteleonis,

patientes

patientes febrem acutissimam, concepta deuotione ad B. Augustinum, dixerunt: ò vtinam haberemus paullulum pulueris sepulcri B. Augustini, quem aquæ respersum biberemus, sicq; sanitatẽ consequeremur: & statim, his dictis, febre cessante, perfectè senserunt, se, à qua affligebantur infirmitate, sanatos. Eodem die Romualda de S. Seuero, filium morbo caduco laborantem, qui nullis poterat remediјs liberari, ad B. Augustini sepulcrum cum deuotione portauit; qui super illud positus, post modicum surrexit perfectè curatus. Tu autem Domine.

℞. *Nobilis Helena de Casali nouo, vexata semper à dæmone, qui siue hiemali, siue æstiuo tempore, rarò sinebat ipsam quiescere: Non aliquo remedio potuit liberari, donec ad sacrum tumulum fecit se portari.* ℣. *Mirum, & magnum prodigium, factum per Augustini suffragium. Non aliquo.*

Lect. VI.

EOdem die, Ioannutius, filius Ioannis Hyppoliti Buceriј de dicta S. Mariæ Ciuitate, cum semper à natiuitate vsq; visu caruisset, ductus à Patre maxima cum deuotione ad sepulcrum, dum pergeret, clamauit, Pater dimitte me, quia benè, & clarè video, & absq; duce per me pergere possum; sicq; miraculosè redditus est sanitati. Eodem die, Flos, vxor Nicolai de Aqua nigra ex Ciuitate S. Mariæ, singultu grauissimo laborans, cum nullo posset remedio liberari, ad sepulcrum cum deuotione profecta, ibiq; morans per horulam, statim est à sua infirmitate sanata. Eodem die Leo de Longobuco ex prædicta Ciuitate, qui à Majo anni sextæ Indictionis auditum ambarum aurium prorsus amiserat, cum emisso voto ad idem sepulcrum orasset, auditum perfectè recuperauit. Tu autem Domine.

℞. *Præciosa filia Guarnatæ, patiens in gutture dolorem*

maximum, amissa loquendi potestate, appropinquabat ad mortem, sed, Cum ad sanctum sepulcrum venisset, & de ipsius terra bibisset. ℣. *Statim gutturis tumor euanuit, & ipsam Dei gratia sanauit. Cum ad. Gloria. Cùm ad.*

In III. Nocturno.

Ant. Beatus Augustinus, requiescit in monte sancto Dei, quia vixit in hoc sæculo absq; macula, & veritatem semper habuit in ore suo. Ps. Domine, quis habit.

Ant. Sublimare, Domine, in potentia tua, quia gloria, & honore decorasti Beatum Præsulem Augustinum, quoniam sperauit in te, & à gratia tua nunquam est separatus. Ps. Domine in virtute tua.

Ant. Accipiet benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo B. Augustinus, qui fuit innocens manibus & mundo corde, nec in vano animam suam à Deo recepit. Ps. Domini est terra.

℣. *Iustus, vt palma florebit.*

Lect. VII.

Eodem die, Notarius Odorisius de Monte Odori, ex Ciuitate prædicta, cùm longo tempore ex dextera auricula nihil potuisset audire, accedens cum deuotione ad B. Augustini sepulcrum, & nonnihil pulueris, qui erat super illud, eidem auriculæ imponens, statim Beati viri meritis recuperauit auditum. Die penultimo ejusdem mensis, Henricus de septem Fratribus, incola Ciuitatis S. Mariæ, qui per triennium, graues, & varios dolores passus fuerat in toto corpore, itaut esset omnino contractus: curauit se ad sepulcrum deferri, vbi ab omni sua infirmitate curatus, sanus ad propria pedibus suis rediuit. Eodem

die

die, Angela, vxor Malafolij de Ciuitate S. Mariæ, per quadriennium malè à dœmonio vexata, ad idem sepulcrum perfectè est liberata, Tu autem Domine.

℟. Bartholomæa de Alesina, filia Seueri, quæ fuerat surda, atq; muta toto vitæ suæ tempore, Deuotione concepta, per Patrem suum delata est ad Beati Præsulis sepulcrum. ℣. Postquàm in Ecclesia sacri Antistitis stetit, loquens, & audiens, inde recessit. Devotione.

Lect. VIII.

Eodem die, Matthæus Maccaronus de Ciuitate prædicta, cum pateretur duplicem tertianam, hausto deuotè puluere sepulcri cum aqua, protinus ab omni infirmitate curatus est. Eodē die Raynaldus, filius Francisci Leonis de Ciuitate prædicta, calculo laborās, itaut multo tēpore liberè, & sine dolore vrinam emittere non posset, ductus à matre sua cum ingenti deuotione ad sepulcrum, ibi emissa vrina absq; dolore in magna quantitate, totaliter est ab infirmitate curatus. Eodem die Dopreria Helena, de Casali nouo, per viginti annos à dœmone vexata, itaut nec requiescere, nec aliquo remedio posset liberari, cùm ad sepulcrum fuisset deportata, statim fuit ab omni vexatione liberata. Die vltimo ejusdem mensis, Philippa, filia Nicolai de S. Germano Lucerini, cum ex vno oculo nihil videret, ad sepulcrum per matrem suam cum deuotione perducta, statim plenè visum recepit. Tu autem.

℟. Nicolaus Calaber, Ciuitatis S. Mariæ incola, tristabatur grauiter, quod filio infirmo, ac desperato nullum esset remedium, Qui in B. Augustinum fisus, persensit auxilium. ℣. Nam de sepulcro arripiens puluerem, ori infundens, erexit eum sospitem. Qui in B. Augustinum.

Lect. IX.

Die primo Septembris, VII. Indictionis, Mansella de Casali nouo, per multos annos grauiter à dæmonibus vexata, nullis potuit medijs liberari. Cum verò semel à viro suo ad Ecclesiam B. Mariæ de monte Olíueto, viuente adhuc Beato Augustino, & in suo Lucerino Episcopatu morante, duceretur, cœperunt dæmones altis vocibus clamare, & dicere, faciet nos hinc exire Augustinus, ignorantibus, qui audierant, de quo Augustino dixissent. Mortuo deinde Beato Episcopo, & multa faciente miracula, eadem mulier à viro suo ad Beati viri sepulcrum cum fide, & deuotione est ducta. Illis igitur pergentibus, duo ex dæmonibus ad sepulcrum non præsumentes accedere, in itinere de obsessæ corpore recesserunt, bouem, qui in campo pascebatur, mactantes. Cum vero ad sepulcri locũ peruenissent, tertius etiam dæmon cum maximo vlulatu exiens, mulierem liberam dimisit. Tu autem Domine.

℞. Simon de Barulo, percussus cœcitate, poposcit à filio suo Nicolao, vt se per manum duceret ad Ecclesiam, in qua Sancti Episcopi erant reliquiæ, Vt ijs ad oculos positis, Lumen mereretur accipere. ℣. Respiciensq́; S. Præsul ejus fidem, ac pietatem, ad reliquiarum contactum præstitit sanitatem. Vt ijs ad oculos. Gloria. Lumen.

Ad Laudes, Antiph.

Testimonia tua, Iesu benigne, credibilia facta sunt nimis, & ideo sancti tui meritis, Ecclesiam tuam decet sanctitudo in longitudinem dierum. Ps. Dominus regnauit. cum reliquis.

Fideles populi gaudete in Domino, ac in lætitia magna

toto cordis affectu ei seruite, quia tam preciosum thesaurum Ciuitati præbuit Lucerinæ.

Benedicamus Deo cœli in vita nostra, & semper in nomine sancto suo nostras manus leuemus, qui labiis exultationis concedat nobis laudare nomen sui Præsulis gloriosi.

Patrem, & Filium cum Sancto Spiritu toto corde laudemus, qui corpus tam mirificum residere facit in Ecclesia B. Dominici Lucerina.

Nouum canticum cantate Domino, quia semper infinita laus ejus in Ecclesia suorum sanctorum à cunctis fidelibus animo valenti decantatur.

Capitulum, vt supra.

Hymnus.

O Venerande Pontifex,
Augustine dulcißime,
Audi rogantes seruulos,
Quærentes in periculo.
Aufer necis dispendia,
Confer vitæ stipendia,
Quò post carnis exilia
Tecum simus in gloria.
Te nostra sonant carmina,
Et Angelorum agmina:
Jnfernus tibi vlulat,
Fretumq; maris intonat
O Sidus maris fulgidum,
Absolue nexus criminum;
Et fletus quoq; supplicum
Jmmuta, dando gaudium
Laus sit parenti Domino,
Laudem canamus vnico,
Laus sit amborum flamini,
Per tempora laudabili. A.

℣. Justus germinabit &c.

Ad Benedictus, Antiphona.

Benedictus Deus, Rex cœlestis, qui per Beati Augustini Antistitis Lucerini merita, tot in terris operatus est mirabilia:

vnde lætantur Angeli, exultant Archangeli, & omnes electi, vna voce canentes, semper dicunt, gloria tibi Domine.

Oratio.

PRæstā, quæsumus, omnipotens, & misericors Deus, vt, qui Beati Augustini Episcopi Lucerini gloriosi solemnitatem deuotissimo celebramus officio, & temporalem nobis suis precibus tranquillitatem tribuat, & vitam conferat sempiternam. Per Dominum nostrum Jesum Christum. &c.

Exemplar hujus officij extractum ex vetusto originali, quod antiquo pergameno seruatur in archiuo Conventus S. Dominici Vrbis Lucerinæ, fideliter collationatum per Abbatem Carolum Strangiam, Ordinarium Actuarium, & publicum Apostolica authoritate Notarium Episcopalis Curiæ Lucerinæ, obtinuit, & transmisit mihi Admodum Reverendus Pater Frater Dominicus Gravina, S. Theol. Mag. Regiæ Cathedræ The. in Vniversitate Neap. moderator, Archiepiscopalis Curiæ The. & S. Off. Consultor, anno 1636. Pauca alicubi verba, quæ, propter Italicum idiotismum, vulgò non intelligerentur, immutata; sententia fideliter retenta.

De Beato Mauritio Hungaro, qui obijt anno Christi 1336.

CAPVT DECIMVMNONVM.

B. Mauritij regium genus : ortusq; ejus à B. Virg. Deip prænunciatus.

BEatus Mauritius, Hungarus, Ordinis Prædicatorum institutum professus, genus è Pannoniæ Regibu, sjuxta authores, quos infra citabimus, duxit. Pater illi Demetrius Banus, ex Chak nobilissima familia: ipsiusq; futura magnitudo, à Beatissima Deiparente fuit prænunciata. Cum enim mater illius, jam quatuor menses prœgnans, diuturna febri vexaretur, adeò vt de valetudine desperaret, appropinquante postmodum tempore pariendi, in somnis vidit quandam in veste candidissima, forma præcellenti matronam, quæ blandiore oratione metum illi omnem mortis ademit, & bono animo esse jussit; fore prænuncians, vt filium pareret, sanctitate, quàm genere, magis illustrem. Memor tantum esset, hora partus imminente, signo salutiferæ crucis pectus suum communire, ac dicere: *Sucurrat tibi Virgo, fœlix Christi Mater, ex cujus vtero Vnigenitus æterni Patris Filius prodijt.* Addidit, vt Angelicam salutationem sæpius proferret, ac identidem signum Crucis pectori imprimeret, & propterea mortẽ ampliùs neformidaret, ac filium

nascitur um

nasciturum expectaret, qui Deo, & hominibus, futuram propter sanctitatem, charus foret. Cæterum se esse Dei Genitricem, quæ loqueretur, & futura prædiceret, certo certiùs cognosceret.

CAPVT VIGESIMVM.

Indoles studia, Prædicatoriæq; Religionis amplexus.

NAtus infans, totos tres annos febricitauit, sed postmodum Dei beneficio conualuit. Puer, cum decimum annum attigisset, secutura magnitudinis signa non incerta dedit: si quidem in puero senem agens, non se colludentibus æqualibus, ut illa fert ætas, commiscebat, neq; aliquid puerile cogitabat. Sed, vbi quies erat à studijs, aut orationibus vacabat, aut à sanctis viris, ædes paternas frequẽtantibus, vitas sanctorum audiebat; perquè exempla eorum incredibili conatu ad summam virtutem contendebat. Intra paternam domum penitius quoddam cubiculum sibi delegerat, in quo pulcherrimè exornato aram extruxerat, & ibi cum æqualibus, sacra, quæ in templis celebrari conspexerat, vt-vt poterat, imitabatur. Præter has hymnodias, catechistæ munus præsumens, pueros bonis moribus imbuebat, eosq; ad æternæ vitæ desiderium inflammabat. Aliquando Diui Dominici sodalem in ædibus paternis nactus, summis precibus, vt vitam alicujus sancti ab eo audiret, flagitauit. Recitauit ille actiones D. Alexij; à cujus exemplo tantum ardorem ignis diuinioris concepit, vt de relin-

quendo sæculari statu, & de Religione aliqua ineunda jam cum cogitarit. Istud porrò, ne dùm faceret, multi amicorum, & consanguineorum obfuerunt, matrimonijq; jugo subdiderunt, data ei in conjugium virgine lectissima, Amadei Hungariæ Palatini filia. Istud matrimonium, quod invitus iniuisset, deserere cogitauit: tantumq; apud sponsam sanctis persuasionibus promouit, vt & illa quoq; cœlestium amore succensa, monasterio in insula Danubij sese indiderit, potestatemq; Mauritio dederit religiosum institutum profitendi. Ita ambo, triennioq; in conjugio peracto, contemptis, quas possidebant, opibus, Budæ in insula Danubij, Christum pauperem inopes secuti, Divi P. Dominici Religionem amplexi sunt anno Dom. 1306.

Sciuit hoc generi consilium socer, & ingenti dolore, & iracundia percitus, Ladislaum Vernerum, Budensem judicem rogauit, vt Mauritium veste monastica exueret, & ad matrimonij consuetudinē reuerti compelleret, vel renitentem in uincula conijceret, neq; priùs inde egredi sineret, quàm se obtemperaturum sibi promitteret. Detrusus in carcerem profundissimū, nullis precibus, aut minis potuit impelli, vt Divi Dominici vestem, & cultum abijceret. Quamobrem perspectâ illius in sancto proposito constantia, vinculis emissus, & Bononiam, à Patribus, ne quid adversi iterū emergeret, subuerentibus, transmissus, apud Beatissimi P. Dominici sepulcrum summam perfectionis in magna spiritus tranquillitate consecutus est: post triennium autem ab ijsdem ipsis patribus, qui illum in Italiam miserant, reuocatus est in Hungariam.

CAPVT VIGESIMVMPRIMVM.

Virtutes illius, & exercitia.

IN primis maximè ſtudebat, vt monaſticis legibus exactiſſimè ſatisfaceret, nihilq; omitteret, quod ad perfectam vivendi normam pertineret. Deinde illud Chriſti Redemptoris conſi-
Mat. c. 11. lium, *Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde*, aſſiduè in memoriam revocans, mira manſuetudine, & ſui contemptu eminere conabatur. Nihil erat illius oratione ſubmiſſius, nihil veſtitu abjectius. Veſtes meliores ſibi à Præfecto Cœnobij oblatas, tritis, & pannoſioribus commutabat. Cilicinam aſperrimam perpetuò geſtabat, per hyemis rigores vnam leviſſimam mortificandæ carni induebat. Nemo iratum, aut aliqua affectione inordinata commotum vidit. Nemo friuola, aut ridicula ex ejus ore audiuit, neminem talia ſe coràm loqui permiſit, quòd diceret, *rationem eſſe Deo reddendam de omni verbo otio-*
Mat. c. 12. *ſo.* Orationum ſtudio, dies, noctesq; incumbebat: præſcriptos modos orandi nunquàm intermittebat. Ad matutinas preces primus omnium ſurgebat: ijs abſolutis, in templo flens vbertim pernoctabat. In templo, cella, aut vbicumq; eſſet, voce, vel corde Deum exorabat. Venerabilem Euchariſtiam maxima devotione venerabatur, &, vt ante eam perpetuo lucerna luceret, oleũ oſtiatĩ emendicabat. Pſalteriũ Davidicũ quotidie, vel ſaltem quinquies in hebdomada, integrè recitabat. Præter hoc, ſeptem Pſal-

mos,

mos, quos à pœnitentia, & alios, quos à gradibus appellant, nec non officium pro defunctis, ac litanias in singulos dies adijciebat. Duris tremendisq; flagellis corpus cædebat; humi prostratus, sua, aliorumq; peccata amarissimè deflebat. Carnes, totis triginta annis, quibus in Religione vixit, nunquam esitauit. Iejunium continuum à festo exaltationis sanctæ Crucis vsq; ad Christi resurrectionem perpetuò seruauit. Cibos quotidianos sibi detrahebat, & Superiore permittente, pauperibus dividebat. Voluntaria etiam jejunia jejunijs continuabat, sed præcipuè feria sexta Passioni Dominicæ dedicata, vix ad panem legumina adhibens, corpus inedia macerabat. Conciliandis discordibus, & consolandis mœrentibus ingenti cum fructu incumbebat: neq; tantus erat cujusquam mœror, aut ægritudo, quam ille non leniret, aut leuaret. Non minore quoq; studio, & charitate ægrotantes vbiq; existentes subleuabat, eosq; ad patientiam, dolores, & molestias, exemplis sanctorum, & Christi Domini animabat, & alia pietatis exercitia faciebat. Culinæ, Refectorij, Valetudinarij, Sacristiæq; ministris magna cùm sollicitudine, tùm alacritate inseruiebat: nihil (quanquam adeò præclaro stemmate ortus) se fecisse arbitratus, nisi ex præscripto Apostolico, *subjectus esset omni humanæ creaturæ propter Deum*; exemplo Christi Domini omnibus ministraret, & vsquequaquè humiliaretur, vt denique juxta ejusdem Redemptoris promissa æterna mereretur felicitate exaltari. 1. Pet. 2.

CAPVT VIGESIMVMSECVNDVM.

Miracula, quibus illum Deus viuentem decorauit.

Anctitatem porrò vitæ, miraculis illuſtrauit. Aliquando januis clauſis, domo quadam exiuit, & Eccleſiam clauſis item foribus intrauit. Hoſpitio diverterat apud Benedictum virum probum, in loco, qui dicitur Vacium, juxta Danubium. Ibi hoſpes, exploraturus quid nocte concubia Mauritius ageret, cubiculum ingreſſus, minimè reperit. Mòx vniverſa domo perluſtrata, januam clauſam, & claui obfirmatam cum inveniſſet, Mauritium autem nuſpiam videret, ratus id, quod erat, ad templũ ſtupore plenus perrexit, indidemq́; orantem cum comite aſpexit: atq́; à Sacerdote, clauſo oſtio templi introiuiſſe didicit, cum is affirmaret, ea nocte nemini aperuiſſe Eccleſiam, quam obſeratam cuſtodiuit. Alia quoq́; nocte ante gallicinium Mauritius in templo impenſiùs orabat. Iacebat tunc fortè ibidem in feretro aliquis mortuus ſummo mane ſepeliendus. Hunc Satan, vt Mauritium orantem perterrefaceret, adeò commouit, vt is ſurgere, & è feretro egredi cerneretur. Cœterùm Mauritius, tantùm abeſt, vt timeret, vt etiam intrepidè ad loculum acceſſerit, & ſigno Crucis munitus, per Ieſu Chriſti venerandum nomen mortuo imperauerit, ne ſe, quiſquis eſſet, ampliùs moveret, aut è feretro egredi tentaret. Paruit defunctus, & requieuit: Mauritius autem callidi hoſtis tunc fuiſſe eas inſidias animadvertit. Aliquando ad

Provinciale Capitulum multi Patrum sui Ordinis, etiam ex alienis Provincijs convenerant. Interfuit inter eos Fr. Paulus, Cracoviensis Lector, sed qui paulò post in febrem acutissimam inciderat. Is, quòd vlla arte medicorum flammam ardentissimam extinguere, aut temperare nequiret, Mauritium, qui decumbenti ministrabat, impensiùs obsecrauit, vt aquam illi ex proximo puteo ad abluendas fauces exustas adferret. Allatam ille, infirmo rogante, signo Crucis benedixit, & Paulo æstuanti porrexit. Hanc statim atq; Paulus hausit, repentè convaluit. Spiritu etiam prophetiæ clarus fuit. Narrant Regẽ Hungariæ, aliqua bona ab illo, eo tempore, quo monasterium ingrediebatur, sanctimonialibus in Insula Danubij relicta, occupasse, inq; suos vsus convertisse. Obsecrabat illũ Mauritius, ne res semel Deo dicatas detineret, sed Christi Virginibꝰ restitueret. Repugnabat ille: cùmq; ei Mauritius citam infra sex menses mortem prædixisset, evenit, quod prænunciauerat: atq; is serò facti pœnitens, filijs, vt erepta Monialibus restituerent, præcepit. Sed ad narrationem istam nonnulla deinde annotabimus.

CAPVT VIGESIMVMTERTIVM.

Pretiosa mors B. Mauritij prodigijs, visionibus, miraculisq; illustrata.

His, & alijs plurimis admirandis cum Mauritius clarus esset, tandem cursu vitæ consummato, ex hac vita Iaurini decessit, paucis ante solem-

nitatem Paſchalem diebus, menſe Martio, anno Chriſti 1336. Cum ei Nicolaus Iaurienſis Epiſcopus, toto populo, qui confluxerat, aſtante, juſta in Eccleſia perſolueret, & ſacratiſſimum Chriſti corpus, accenſis de more funalibus, ſublatum manibus, inter ſacrificandum populo oſtenderet, omnibus cernentibus, ſanctum illud cadauer, oculos, inſpectandæ ſacræ hoſtiæ gratia, traditur aperuiſſe, idemq́; feciſſe, cum Pontifex Calicem conſecratum ſuſtuliſſet: ac tùm demùm oculos clauſiſſe. Tanta etiam odoris fragrantia ex ejus membris emanauit, vt mirifica ſuauitate omnium nares repleverit. Prior Provincialis monaſteriorum Hungariæ, cùm Budæ in Eccleſia poſt matutinum officium oraret, Mauritium vidit in veſte ſui Ordinis candidiſſima venientem. Quem cũ interrogaſſet, mortuus ne eſſet, an viveret; mortuus equidem ſum, inquit, quod ad corpus attinet: ſed nunc vitam ago longe fœliciorem: periculum tamen moriens adiui per maximum, à quo me clemens, & miſericors Deus exemit. Hiſq́; dictis, diſparuit. Quidam oculis captus, ſpei plenus ad ſepulcrum B. viri acceſſerat: ex quo cum nonnihil terræ deſumpſiſſet, & oculos cœcutientes perfricuiſſet, lumen aſpexit, & viſum recepit. Plurima alia miracula, per interceſſionem Beati Mauritij Deus operatus eſt, ad oſtendendum, quod ille mirabilis eſt in ſanctis ſuis, & ſanctus in omnibus operibus ſuis. Quæ in vnum collecta, ſcriptiſq́; conſignata, ad Capitulum Generale Ferrariæ, ad B. P. Dominici, anno Chriſti 1494. ſub Fr. Ioachimo Turriano, Veneto, 35. Ord. Prædicatorum Generali Magiſtro celebratum, Plodio teſte, delata fuerunt.

CAPVT VIGESIMVMQVARTVM.

Annotationes ad vitam B. Mauritij.

BEati Mauritij vitam scripsere, Marcus Antonius Flaminius apud Leandrum, Ferdinandus de Castillo, Plodius, Bzovius in annali. Eccles. ad annum 1336. Seraphinus Ractius lib. de sanctis, & B. Ord. Præd. alijquè, qui omnes tradunt eum ex Regia Hungariæ stirpe propagatum.

Leand. l. 5. f. 117. Castill. cent. 2. Plod. de Vir. illust. l. 1. à col. 242. Bzov. to. 14. a.1336.

In Indiculo ad Martyrologium Ord. sub Clemente octavo, de eo sic habetur Tit. de Viris Beatis confessoribus. *Fr. Mauritius Hungarus, nobilissimo Regum sanguine ortus, cùm tres annos cum uxore persanctè vixisset, consensu mutuo, illa in monasterio sacrarum Virginum, ipse in Prædicatorum Religionem se recepit, tantosq; in virtutibus progressus fecit, vt miraculis illustris, in Hungaria pro Beato colatur.*

Meminit illius Thomas Bozius Oratorij Præsbyter, opere illo insigni de signis Ecclesiæ lib. 15. cap. 5 *Mauritius*, inquit, *Pannonius, & Comes ejus, ex Ord. S. Dominici, domo, in qua hospitabatur, clausa egressus, templũ simili modo obseratũ peruasit. Id accidit in Vachis oppido, ad ripã Danubij posito.*

Narratio illa de prænunciata à Beato Mauritio Regi Hungariæ morte ob bonorum Ecclesiasticorum contemptam restitutionem, difficultates patitur. primò, quia Flaminius, & post illum Plodius, Regem illum Nicolaum vocant. id enim verum esse non potest, cùm neq; B. viri seculo, neq; unquam aliàs ex Hungariæ Regibus vllus

extiterit, cui Nicolao nomen, vt ex vniversis Hungaricarum rerum scriptoribus est manifestum. Quare consultiùs Abraham Bzovius nomen Regis omisit. Secundò, quia facile non fuerit cernere, cuinam Regi ea narratio conveniat. Neq; enim videtur esse potuisse Carolus Robertus, sive CarloBertus, qui anno 1310. regnum capessiuit; nam is decessit anno 1342. sex nimirum annis à B. Mauritij morte, adeoq; esse non potuit, cui prædictum sit à B. viro, post semestre moriturum. neq; etiam quisquam Regum præcedentium, ex quo B. Mauritius Ord. fuit ingressus, an. sc. 1306. non enim VVenceslaus, sive Ladislaus, VVenceslai Regis Boemiæ filius, aut Otho Bavariæ Dux; qui non mortui Reges, sed Regno explosi: neq; filios post se reliquerunt, quippiam in Hungaria possidentes.

Tertiò, quia ex literis quibusdam Capituli Jauriensis, insinuatur quidem agitatam esse caussam de bonis B. Mauritij, à Comite Nicolao Peek, proximo, & cognato ejus possessis: sed in ijs plana est attestatio ipsius B. Mauritij, ea se de assensu, & permissione sui Ordinis eidem Comiti renunciasse; nisi quis putet eas litteras ab injusto detentore fuisse confictas. literarũ exemplar est hujusmodi.

Capitulum Jauriensis Ecclesiæ, omnibus Christi fidelibus præsentibus pariter & futuris, præsentes literas inspecturis, salutem in Dom. semp. Ad vniuersorum notitiam, harum serie, volumus peruenire, quòd Religiosus, & Deo amabilis vir, Frater Mauritius, filius quondam Demetrij Bani, de genere Chak bonæ memoriæ, de Ord. FF. Prædicatorum, de Conuentu Jauriensi, coram nobis personaliter constitutus, quasdam possessiones suas hæreditarias, videlicet Kamar, & Golumbuk in comitatu

Saladiensi existentes, confessus est, Comiti Nicolao, filio Stephani, de genere Peek, proximo, & cognato suo dedisse, donasse, & contulisse, eo modo, quo ipse, & genitores sui ex donatione Ladislai, Dei gratia, Sereniss. Regis Hungariæ, prout in literis priuilegialibus ejusdem vidimus plenius contineri, dignoscuntur possedisse, cum omnibus vtilitatibus, & pertinentijs vniversis, quocumq; nomine censeantur, perpetuò, pacificè, & quietè possidendas, tenendas, & habendas hæredum per hæredes, de consensu Ordinis sui antedicti, & admissione. literas etiam, siue instrumenta, quibus mediantibus ipsas possessiones, ipse, & sui Progenitores possederunt, in manus ante dicti Comitis affirmauit ea assignasse. In cujus rei memoriam, & perpetuam firmitatem, præsentes concessimus literas, sigilli nostri autentici munimine roboratas. Anno Dom. 1331. Magistris, Brictio Præposito, Matthia Lectore, Georgio Cantore, & Petro Custode, cœterisq; Fratribus Ecclesiæ nostræ existentibus.

Ex Archiuo Banffiano, Illustrissimi Comitis, & Magistri Tavernicorum, D. Christophori Banffij fideliter à se exceptas, R. P. Iacobus Nemethi, Soc. Iesu, amicè mihi communicacauit hoc anno 1636. die 26. Octobris, in Colleg. Soc. Iesu, Posonij.

Familia Chakiana, è qua ortus B. Mauritius, germanusq; ejus Charus, de quo proximè dicemus, etiam hisce temporibus est in Hungaria longè spectabilis, & magnifica; virisq; pietate, fortitudine, prudentia, fide, & omni virtute præstantibus cumulata.

De Fratre Charo, siue Carolo Hungaro. floruit ad 1336. Christi annum.

CAPVT VIGESIMVMQVINTVM.

Plod. l. 1. de V. Ill. col. 244.

DE hoc ita ex Ambrosio Taegio, & Hieronymo Borsello scribit Plodius. *Germanus fuit Beato Mauritio, qui etiam Prædicatorij Ordinis sacro habitu suscepto, Frater Char, siue Charus, vocatus est. Is Virginalis puritatis florem, Deo ab ineunte ætate deuouit, quem illæsum, ac virentem (vt fideli Confessariorum illius testimonio comprobatum fuit) ad obitum vsq; custodiuit. Sanctissimè planè vixit, humilis, mitis, patiens, spiritu feruens, in oratioue assiduus. Qui deniq;, cum Iaurini, mortalitatis nexibus magna opinione sanctitatis absolutus, ad cœlestem patriam euolasset: corpus ejus in templo Ordinis, loco eminentiore juxta majus altare, solemni pompa tumulo illatum fuit. Floruit circiter annum Christi 1336. paulò ante, vel postea.*

Porrò dolendum sumopere est, quòd tàm istius, quàm Fratris ejus B. Mauritij sacra ossa vnà cum templo, & cœnobio, siue ex irruptione Turcarum, & occupatione Vrbis Iauriensis, siue ex incendio propter in curiam militis cujusdam an. Dom. 1566. excitatum, quo vniuersæ domus, & sacræ Ædes, præter Cathedralē, conflagrarunt, ita perierint, vt neq; quo extaret loco cœnobiū nostrū, dicere possint ejusdem Vrbis inquilini. Dominus Stephanus Sennyei, Episcopus Iauriensis, Regniq; Hungariæ Cancel-

larius, magnus Ordinis N. amicus, & Patronus, an. 1635. (quo etiam ad fœlicitatem, euolauit, vt par est credere, pro eximia, qua inter mortales vixit integritate, & pietate) dolebat se nihil de sacris illis, Beati cumprimis Mauritij, reliquijs investigare potuisse: addebatq; si speraret quippiam ex eis reperiri posse, totum etiam illius Vrbis solum euerti curaturum. Viuat Præsul Illustrissimus Felix cum sanctis in Cœlis, qui fuit in sanctos pijssimus; adeò vt etiam Iaurino, pedes, per multa milliaria, Sabariam, ad natale solum Sancti Martini Turonensis Episcopi, pro eius celebranda festiuitate, summo exemplo, cum innumera hominum vtriusq; sexus multitudine peregrinari soleret. Optandum, vt diutiùs vir tantus vitam duxisset, ne plures relinqueret desolatos. Erat enim *pater Patriæ, vigilans pastor, curator animarum, & Ecclesiarum, adjutor Pauperum, tutor viduarum, defensor pupillorum, & in omnibus Deo, & hominibus placere studens, magnæq; pietatis in Hungaria propagator*: vt Reverendiss. D. Benedictus Vinkovith, Quinque Ecclesiensis Episcopus, in ejus, quæ fuit anno 1635. 9. cal. Septembris, morte deflebat. *Epistola ad R. A. D. Michaelē Kaldi Parochum Sopron.*

B. Ioannis Dominici gesta, quæ jam daturi sumus, scripsere S. Antoninus Archiep. 3. p. hist. tit. 22. c. 5. & tit. 23. c. 11. § 3. Ioannes Carolus, apud Leand. li. 3. Castil. Cent. 2. l. 2. cap. vlt. Alphonsus Ciacconus in Gregorio 12. Plodius p. 1. de Viris Ill. li. 1. à col. 124. & li. 4. à 574. & p. 2. l. 3. col. 10. Bzovius ad annum 1418. è quibus omnibus, cum primis vero ex Ioan. Carolo, qui non copiosè minus, quàm ornatè, ea stilo consignauit, eadem sine mora præbemus.

De Beato Joanne Dominici Florentino, Archiepiscopo Raguisno, & S. R. E. Cardinali, qui Legatus de Latere in Hungariam, Budæ mortuus, ac sepultus anno Christi 1418. miraculis ibi claruit.

CAPVT VIGESIMVMSEXTVM.

Ortus, & educatio B. Ioannis Dominici.

IOannes Dominici Florentinus, Romanæ Prouinciæ, Patrem habuit Dominicum, à quo Dominici cognomentum sortitus est, virum quidem popularem, suo tamen in genere clarum: maternum verò genus à populari item fœmina, & eadem pudicissima duxit. Neq; verò molli nimium, aut delicata educatione enutritus creuit: sed, vt illis accidere solet, qui operibus manuum, laboreq; victum sibi acquirere consueverunt, necessaria adhibentes, rejectisq; deliciarum superfluitatibus, rem suam agere diligentissimè curant: tametsi in Dei timore, ac pietate pio parentum studio, ac diligentia institutus est. Ad potiora siquidem, longèq; majora, puâm illa ipsa paternæ domus fortuna requireret, divina bonitate vocatus, non ea debuerat mollicie educari, vt labores, quos esset pro Domino toleraturus, illis delicijs refugiendos putaret, aut certè in perferendis illis infirmior appareret: sed apprimè in his educatus re-

rum difficultatibus, ad majora semper ex his videretur evocari discrimina. Ita perfectò & in Moyse viro illo sanctissimo gestum accepimus, qui cùm multa, & longè maxima pro divina esset voluntate facturus, in summo vitæ timore ortus, clàm enutritus, deinde fiscellæ, & aquis commendatus, hæc suæ natiuitatis primordia est sortitus. Davidem quoq; acceptissimum Deo virum, pastoralis cura enutriuit primũ, deinde regalis inuidia, mortisq; expectatio diuturna, periculorũq; infinita depressio, currentẽ hominẽ pluribꝰ retinuere annis, quoad regni fastigia, post talia, tantaq; rerum omnium volumina perveniret, vt etiam euadendi gratia stultitiã simulare illi fuerit opportunum, Dei sic providentia disponente. Ita ergò & Ioanni Dominico nostro, quem miseratio ipsa diuina ad res magnas, & graues vocarat, evenire operæ pretium fuit, ne tanquam novus, sed exercitatus, longèq; expertus in acie videretur; nec ad primos congressus pedem omnino vt timidus, aut delicatus, inanisq; referret, sed, vt athleta fortissimus, hostium cuneos innato quodam robore securiùs penetraret. Nihil tamen nato infanti defuit, nec toto illo tempore, quo apud Parentes versatus est, quopiam caruit, quod condicioni, & fortunis suis conveniret.

CAPVT VIGESIMVMSEPTIMVM.

Studia illius, & operationes.

VT primùm verò eam attigit ætatem, quæ optimis posset moribus informari, quaue parentibus posset aliqua sua opera, auxilio, & adju-

mento

mento fore, mòx ad eas artes concessit, quæ vtrisq; videbantur quam maximè profuturæ, quibus victum & sibi, & alijs pro facultate subministraret. Cœterùm licet parentibus ille deuotissimè obtemperaret, magis tamen, voluptuosiùs, & solertiori quodam studio circa ea obuoluebat loca, quæ viderentur ad religionem, & pietatem proximiora fore; diuturnoq; opere expleto, nunquam animo quieuisset, quin ad Ecclesias se conferret, pia vota sua Domino soluturus. Fastidire quidem jam incipiebat animo quicquid mundanum illi ante oculos obtigisset. Insignibus verò, festisq; diebus, adolescentium, seu puerorum societates, & confraternitates, perfectis primùm diuinis laudibus, studiosissimè visitabat, illasq; eorum ceremonias, nihil prætermittens omninò, diligentiùs obseruabat. Si quid verò temporis superfuisset, iterum diuinis rebus id totum tribuere properabat. Opperiebantur autē nonnunquam illum parentes domi, cùm ille cibi, ac potus, domusq; paternæ obliuione concepta, nec necessarij quoq; victus curam gerere videretur, sed ita in his absorptus, vt in omnibus jā illa opinio esset, eum breui religionem esse petiturum. Quare parentes ejus, ob filij charitatem, non nihil doloris, & anxietatis assumpserant, cernentes omnium sententia tanto filio se quantotiùs esse priuandos. Maximè autem Prædicatorum Ecclesiam frequentabat, ibiq; cupidissimè diuinis rebus intendens non ante redibat domum, quàm in Vesperam dies inclinasset. Erat enim domus illa florentissima tùm virorum excellentia, tùm religionis sanctimonia, literarumq; multa peritia. Quo circa in ea tanta deuotione

versabatur,

verſabatur, vt,qui Ioannem voluiſſet,haud alibi frequentiùs, quàm apud Prædicatorum domum inveniſſet. Vnde & proverbio cautum apud parentes erat, cum quis Ioannem poſtulaſſet, *vbi credis hominem faciliùs, quàm apud Prædicatorum familiam inuenire? ibi diuturnas orationes agit, noſtri penè oblitus.* Quaſi verò jam præſagiret animo ſe ad altiora vocatum, ſæcularibus illis exercitationibus nulla ratione intendere videbatur mente, ac ſi noſtri Salvatoris ſententiam didiciſſet: *Operamini non cibum,qui perit, ſed qui permanet in æternam vitam.* Io. c.6. Proinde vbicunq; Verbum Domini prædicari audiuiſſet, illò ſe conferebat tanto ſtudio, vt nonnunquam veluti ſtupidum homines accuſarent; negligentem, deſidem,temporis amiſſorem, ac propemodùm vecordem puerum vocitantes. Cæterum illa, quæ videbatur ſegnities in rebus mundi agendis,non ex vitio, ſed ex virtute internæ contemplationis prodibat, non quòd operari renueret, ſed quòd ea, quæ ipſi proponebantur, illi opera non placerent. Neq; verò hoc ignorauêre parentes, cum aliàs ſolertiſſimus eſſet,ſed eius ſtudia cognoſcentes, ita vtebantur eo, ac ſi jam pridem filium amiſiſſent. Quippè nec contriſtare illum, quem tenerrimè diligebant,vlla ratione volentes,quandoquidem nulli vitio videbatur obnoxius, putabant ea non ob negligentiam ab eo fieri, ſed propter tædium ſæculariũ rerum, illa ipſa vita tùm quidem ſibi inſtituiſſe. Nam & ſocietatibus optimis delectabatur plurimum, ſemperq; cum his verſari,quorum fieret virtute melior, & deuotione præſtantior. Itaq; nemo ſibi perſuadere poterat, eum abſq; aliqua alia majori virtute, & gratia, tali pacto vitam con-

ducere,

ducere. Verba præterea eius his faciebant fidem, & ſpem optimam promittebant, cum eſſent grauia, opportunè prolata, deuotioniſq; & ſanctitatis plena. Igitur deinceps nihil ſibi negabatur domi, ad nullas verò res cogebatur, niſi ad quas neceſſitas compuliſſet. Parentibus quidem ita erat obtemperans, vt non multum eis laborandum eſſet, cum quid eum facere, vel dicere decreuiſſent. Paucis verò in rebus illi moleſtias inferebant, animadvertentes eum ſecretioribus horis quibuſdam orationibus, quas materno ſtudio didiciſſet domi, deditiorem eſſe, quàm in omnibus alijs rebus. Porrò conuicinis, & coætaneis ſuis ita erat acceptus, & charus, vt cum quid eis temporis vacaret, Ioannem Dominici filium avidiſſimè convenirent.

CAPVT VIGESIMVMOCTAVVM,

Ingreſſus in Ordinem Prædicatorum.

Vm ergo jam dudum in animo ſtatuiſſet religionis ingreſſum, ad nullam aliam quàm ad noſtram videbatur eſſe propenſior, cum & in ea proſpiceret viros, & ſpiritus feruore, & carnis nobilitate præcipuos, ac præterea peculiari quodam ad noſtros vocaretur affectu, quòd & conuicinis, & ſuorum apud nos haberentur ſepulchra peruetuſta majorũ, quare tandem Prædicatorum habitum annos jam 18. natus à patribus poſtulauit. Intuitus autem adoleſcentem is, qui tunc Prior erat, quid cauſſæ foret tunc percunctatus eſt, cur is, qui jam parentibus plurimo poſſet eſſe præ-

ſidio, & auxilio, eos ita relinqueret: Eorum illum ſenectæ miſereri debuiſſe, ac præterea, quantis, ſi eos relinqueret, angoribus, & difficultatibus facto iſto compleret. Ille verò, *longè plura Deo quàm parentibus, animæ quàm corpori ſe debere* repoſuit; quocirca, vt reciperetur, ſuppliciter poſtulare. Cujus propoſiti firmitate percepta, ſe quidem morem illi geſturum reſpondit: cæterùm hoc ſine Patrum conſenſu fieri vlla ratione non poſſe, ſe verò pro eo cum Patribus verba facturum. Iret interea, & ſecum omnia diligentiùs cogitaret, examinatiſq; omnibus, parentum, ſi fieri poſſet, veniam poſtularet; eorum, ſi id feciſſet beneplacito, omnia meliùs & quietiùs proventura. Relata igitur hac poſtulatione ad Patres, varia fuit inter eos ſententia. Erat quidem jam pridem notus ferè omnibus; & hi quidem annuendum putabant adoleſcenti, neq; reijciendum eſſe, qui ad ſeruiendum Deo veniret, omninò judicabant: alij verò aut ſuperſedendum, aut negandum cenſebant penitùs. Eorum autem hæ rationes fuerunt. *Rudem adoleſcentem, & quamuis bonum, ineptum tamen, & inertem fore, omnes à diù hominem cognouiſſe. Otio verò ſatis deditum, & qui nonniſi in Eccleſijs verſaretur terendo tempus: Videri ex his poſſe, laboris fugiendi gratiâ potiùs, quàm deuotione moueri. Præterea jam ſatis prouectæ ætatis eſſe, omninò literis eſſe ineptum, ſcire ſe, & id ex eo audiſſe, eum prima etiam elementa ignorare. Quiq; ferè annos ſit 20. natus, quid de illo facturi ſint ignorare: ſatis laycorum, & rudium hominum domi eſſe. Poſſe verò deſiderio ſuo ſatisfacere in aliqua alia religione, quæ ita literarum peritiam non requirat, vt noſtra.* Ad hæc adijcebant, *noſtram religionem à prædica-*

tionis officio Prædicatorum vocari ; Hic verò cùm impeditioris sit linguæ, ac balbutientis, vt nostis omnes, & experimento probare potestis, quid tandem ejus consortio indigemus ? Quare omninò ad aliam religionem properet, suadendum illi ; vtilior sit, & ad singula religionis munera aptior, quàm esset in nostra: idq; demùm sibi videri. Erant autem in eo collegio excellentes viri nobilitate carnis, & scientiâ clari: Quos inter vnus erat, ex quo omnium pendebat sententia. Hic, annuentibus cunctis vt diceret, vt erat vir eloquentia, & grauitate insignis, in hunc ferè modum locutus est. *Ego quidem Patres, ac Fratres mei, frequenter in hoc collegio nostro fui, deq; varijs rebus & verba feci, & alias sententias præclaras audiui, quibus vehementer delectatus sum: Nunc autem videtur mihi, non religiosorum, at sæcularium, vel potiùs gentilium more (pace omnium dixerim) in hac ipsa re, quam tractamus, de futuris euentibus augurari velimus; tanquam in nostra sit positum potestate, hominum mores bonos vel malos efficere. Et quamuis existimem, eos, qui hunc adolescentem reÿciendum putant, bono quodam & sincero Zelo moueri: hebetioris tamen visus esse noscuntur, qui mala vel bona, quæ circa eos posita sunt, intuentur solùm, à longioribus verò aciem sui aspectus remouendam putant. Vtq; hoc vitiosum esse certò scimus, ita de futuris nimiùm præsagire velle, præsumptuosum, ac summa vituperatione dignum, in religioso præsertim, existimo. Itaq; in hoc reÿciendo adolescente magnoperè animaduertendum censeo, ne volentibus nobis domui nostræ proficere, ac sapientes, & & prudentes videri, diuinam gratiam negligamus, quam suadet Apostolus nequaquam in vanum recipiendam esse. Lubrica quidem Dei gratia est, tumq; verò capitur, cum aduenit: haud*

in nostra

in nostra est potestate eam reuocare, cum semel abjerit. Generosi quidem cùm sit animi, nequaquam, semel abjecta, citò regreditur: Sed differt, vt melior bis, qui eam efflagitant, videatur. Hic ergò adolescens nonnisi diuinâ gratia illustratus ad nos hodie se contulisse putandus est; quam nos ei nulla ratione negare debemus, quandoquidem illam Deus ei condonare dignatur. Quales enim sumus nos, cujusuè meriti, vt divinas illustrationes metiri, aut dijudicare velimus? An ignoras Diuinorum judiciorum rationem inexplicabilem esse, attingi quidem aliquo modo posse, comprehendi nunc omninò impoßibile fore? Præsumptuosi hominis est, & diuina minimè sapientis, altiora se quæsitum ire. At desidem juuenem, semperq; in Ecclesijs obuersantem, negligentiæ deditum, respuendum censemus. Sed & bonum etiam paulò superiùs dicebatis. Qui in templo libenter moratur, nulla ratione accusandus est. Quid enim diceretis, si in platea, si in foro, si in ludis, & ganeis, siq; in alijs hujusce modi locis fuisse versatum sciretis? Negligentiam verò fugere, non optare videtur, qui religionem ingredi curat, nisi vos omnes negligentes, aut desides vestrû sententia faciatis. Sunt certè nobis permulta exercitia, quàmmaximæ occupationes, plurimi varijq; conflictus, quibus ne morula quidem, si modò religiosi verè esse velimus, vacandum nobis profectò sit. Sed rudis, & omnino ignarus est. Creditis Patres abbreuiatam manum domini esse, vt non poßit ex his lapidibus (vt ita dixerim) filios Abrahæ suscitare? Nonne & Dauidem ex pascuis, & Moysen, & Amos ex omnibus penè elegit Dominus? Neq; enim, ajebat Apostolus, fortia & nobilia, sed ignobilia & contemptibilia elegit Deus, vt fortiora & robustiora confunderet, ne glorietur omnis caro coràm illo. Quo circa videte ne Spiritui Sancto re-

ſiſtatis, quia vbi vult ſpirat, vocemq; ejus audis, neſcis autem vnde veniat, aut quò vadat. Quòd ſi bonus veſtrâ ſententia eſt, bonum qui renuit, non ſatis animo, & mente conſiſtit. Ex ſua namq; natura, bonum nunquam (teſte Philoſopho) ſui appetitum abijcit. Quare infectus appetitus eſt, qui non ſolùm non concupiſci bonum, ſed etiam vltrò ſe ingerens excludendum putat. Neq; verò id multùm refert, quòd ætate, vt dicitis, prouectior ſit, vt ad literarum ſtudia reddatur omninò ineptus: Sed Deo nequaquam impoßibile eſt, qui jam pridem ſic ejus animo inſpirauit, ejus quoq; ſic ingenium illuſtrare, vt longè doctior multis euadat, atq; præſtantior. Annè memoriâ exceßit, Apoſtolos omnes, & ætate prouectos, & ingenio rudes à Domino fuiſſe delectos? Ipſe enim os, & ſapientiam tribuit, ipſe prudentiam, ipſe bonitatem, ſpirituſq; gratiam, quibus voluerit, impertitur. Vidimuſq; ſæpißimè eos, qui videbantur ingenio multùm valere, ineptos deinde, atq; obtuſos euadere, negligentiâ hoc, aut contraria conſuetudine faciente: eos verò, qui nullius videbantur probitatis futuri, in egregios, & ſummos viros conuerti. Nihil enim adoleſcentis viâ obſcurius, nihil inuolutius, atq; in nulla re magis quàm in iſta vidimus homines fuiſſe deceptos. Quod ſi pro diuina voluntate, ob ingratitudinem noſtram, qui diuinare volumus, nobis accideret, iſte verò in ampliſsimum & ſingularem euaderet virum, quanta noſtris pœnitentia eſſet, cùm deinceps ejus gloriam cerneremus? Itaq; diuina gratia præuenienda potiùs eſt, quàm præoccupanda. Quòd ſi linguæ impedimenta profertis, nimiùm certè de diuina bonitate diffiditis. Nonnè & Eſaiam pollutum labijs ipſe prophetam fecit, & Ieremiam loqui omninò ignarum ſuo populo prædicatorem dedit? Linguas ipſe infantium diſertißimas reddere no-

vit, qui Balaam asinæ nec elocutionem omninò sua virtute negauit. Moysen quoq; & impeditioris linguæ fuisse, manuumq; grauissimarum, sacræ literæ ferunt. Ergo ne hac quoq; causa reijciendus videtur. Quanquam & illa ipsa adolescentis hujus impeditio linguæ, non ad elocutionis turpitudinem, non ad impedimentum, sed ad decorem, atq; delicias, si rectè considerare velitis, ei videtur esse tributa. Esto autem, quòd horum nihil futurum certò sciremus, nonnè in magna domo, inquit Apostolus, diuersa & varia genera vasorum esse oportere, & alia quidem aurea, illa verò argentea, hæc lignea, altera verò testea? Gratiæ præterea conferuntur diuersis diuina largitate diuersæ. Dedit quidem & ipse quosdam Apostolos, alios verò Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores, vt sæpè noster referebat Apostolus, vt qui ad vnam rem ineptum se esse prospiceret, in altera semetipsum exercens, proximorum vtilitati consulat, vt suæ saluti, vt Domini gratiam est sortitus. Quamobrem nisi incerta pro certis velimus assumere, & vt prædiximus, more gentilium diuinare, hunc adolescentem aduocandum censeo, illiq; gratiam quam postulat, concedendam: Deo verò cætera omnia relinquenda, cui non impossibile est, gratiam ei, atq; virtutem talem tantamq; conferre, vt omnibus nobis, & religioni nostræ, ac demùm toti Ecclesiæ DEI futurus sit magno ornamento, atq; saluti. Quæ omnia, vbi ex seniori, & præstantiori viro prolata sunt, in sententiam ejus frequentes omnes jêre. Advoçatumq; adolescentem, qui præ foribus operiebatur responsa, coràm eis prostratum cùm intellexissent, postulationum ejus pijs annuêre votis.

CAPVT VIGESIMVMNONVM.

Profectus ejus in religiosis moribus, vitæq; austeritate.

Abitum igitur omnium suffragio consecutus, incredibile dictu est, quàm illo habitus nitore, ac forma, in alium visus sit virum mutatus. Neq; idem nunc illi aspectus, nec eadem corporis habitudo mòx in adolescente apparuit: sed omni illa, qua ante videbatur, ruditate deposita, ac si anguis pristinam exuisset pellem, ruditas in decentiam, forma in gratiam, habitus in reverentiam, incessus, & corporis dispositio omnis in deuotionē repentè conversa sunt. Fuit autem ejus ad Ordinem nostrum ingressus anno Salutis 1358. completus. Novitiorum autem custodiæ deputatus, mirum in modum cæteros in rebus omnibus anteibat. Quippe literarum licet omnino esset ignarus, bonitate tamen ingenij, & sedula exercitatione, & assiduitate, & perseuerantia celerrimè omnem divinarum laudum excurrit notitiam, ita vt brevi in his apprimè videretur educatus, Neq; vt pueri, vtq; adolescentes consueuerunt, qui minùs, quæcunq; agunt, considerant, ore illas duntaxat libare nitebatur, sed corde, & mente, quantum illa pateretur ætas, & nonnunquam supra ætatem, contingere: Tantoq; desiderio ferebatur in illas, vt non auidiùs corporis assumere videretur cibum. Retinebat autem eas tenaci memoria, quæ ita in homine viguit, vt vulgata fama sit, quicquid semel didicisset, nunquam fuisse oblitum.

Mòx ergò ſpei evaſit optimæ,nec jam annumerandus erat inter eos, qui obtuſo erant ingenio : ſed ea, quam conſervare ſtudebat, ſpiritus deuotione, & plurimarum cognitione rerum,jam ſperabatur præſtantiſſimus evaſurus. Namq; futuram in eo facundiam, & ſermonis locutionem ampliſſimam omnia portendebant. Novitijs enim apud quos verſabatur, nonnunquam ſalutaria ita depromebat verba, vt omnibus eſſet admirationi: tanto illa ſpiritus ardore dicebat. Neq; illi impedimentum linguæ detrahebat quicquam,quo minùs perſuadendi,ac prædicandi ei concederetur facultas, ſed ea ipſa impeditio linguæ, ita in ejus ore delitiosè ſedebat, vt ad gratiam, decoremq; potiùs, quàm ad inconcinnitatem videretur ei tributa. Omnibus verò exercitationibus, quibus ille nouitiorum ſtatus inſtitui ſolet, tantoperè incumbebat, vt nulla in re aut inferior cœteris, aut deterior appareret. Cùmq; tempus nequaquam ſupereſſe intellexiſſet, pauciſſimè indulgebat ſomno, mòxq; exurgens aut diuinis laudibus, aut priuatis ſuis orationibus, aut lectioni vacabat. Deinde obedientiæ, & humilitati ita ſtudebat, vt nullus Ioanne obedientior, nullus eo, geſtu, & habitu haberetur humilior. Converſationis verò ita facilis fuit, vt omnibus miro quodam modo eſſet acceptus,& charus. Leuitati nunquã deditus fuit, ſed illa ipſa ſollicitudine, qua vſus in ſæculo, illa grauitate, atq; deuotione accuratiùs vtebatur. Cùm autem profeſſione jam confirmatus, ſatis illà nouitiorum diſciplina videretur imbutus, mòx ad altiora ſe tranſtulit. Lino quidem ad carnem, deinde ſemper abſtiuit: carnibus, niſi cùm hoc corporis valetudo poſtulaſ-

ſet,

ſet, omninò interdixit, vinum aquâ multa condîtum ſumens. Cibi proindè abſtinentiam amplexus, & vltra quàm illius ætatis facultas requireret, parcitati ſtudens, omnia jejunia non ſolùm Chriſtianis omnibus communia, ſed etiam illa, ad quæ ex religione tenebatur, ad vnguem (vt ajunt) ſeruabat. Cùmq; ad ſolidiorem jam perveniſſet ætatem, magis ſibi proficiendum ratus, cœpit haud niſi ſemel ſingulis diebus cibum aſſumere: ſæpiſſimè verò panis, & aquæ abſtinentiâ vtebatur; etſi ei nonnunquam interdicebatur propter ſtomachi imbecillitatem. Quamuis enim ſatis eſſet robuſto corpore, ſtaturæ verò in proceritatem potiùs, quàm in paruitatem inclinantis; languebat tamen ſæpè ſtomacho, Medicorumq; indigebat conſilijs, & opitulatione. Nec alio vtebatur lecto, quàm ſacco, capite ſuperpoſito puluinari, vili cooperimento contentus; ſtraminibus quoq; laneis, & his admodum groſſioribus; idem in ſuis quoq; veſtibus omninò conſeruans. Delectabatur tamen tunica, & ſcapulari albeſcenti, & nitido, vti animi, ita etiam corporis ſordes ægrè ferens.

CAPVT TRIGESIMVM.

Profectus in ſtudijs.

ITaq; his optimis jam artibus inſtitutus, Dialecticæ, atq; Philoſophiæ præceptis incubuit. In quibus tamen ſæculi artibus haud diutiùs immorandum ratus, tantùm hæc attingenda exiſtimans, quo ad ſuo inſtituto ſatis ſufficerent, tandem ad

ſacras literas omnem operam ſuam conferre curauit. In has verò tanto deſiderio, & amore ferebatur, vt omnes ſacrarum literarum ſubtilitates, quoſq; illarum ſenſus, plurimas quoq; ac varias Doctorum ſententias, perſpicaci, ac claro ingenio penetraret. Neq; verò in his omnibus tàm ſæculi, quàm ſacrarum literarum diſciplinis, communis illi, aut vulgaris eruditio fuit; ſed accurata, & recondita, ac ſingularis, vt in omni re, de qua diſputandum eſſet, facilem ac promptam, ac præterea eruditam, & gravem ipſe proferret ſententiam. Conſilio quoq; ſincero pollebat & graui; & in his præſertim, quæ ad animarum pertinere videbantur ſalutem, tantam diligentiam adhibere curabat, vt ejus nihil eſſet conſilio clarius, nihilq; illius putaretur ſententiâ poſſe afferri ſolidius. Sed & manuum operibus officioſiſſimus erat; Quippè & plurimos propria manu tranſcripſit libros, muſicâq; notâ impreſſit, qui ad multa tempora, vti reliquiæ quædam, mira cum diligentia conſeruantur à multis.

CAPVT TRIGESIMVMPRIMVM.

Concionandi præſtantia, & humilitas.

Stis autem ritè, & ſummâ diligentiâ comparatis, majorum ſuorum præceptis obtemperans, cæpit verbi Dei prædicator exiſtere, multâq; in ea re gratiâ apud populos eminere. Præſtabat cunctis ferè ſuæ ætatis hominibus, memoriæ tenacitate, & mentis illuſtratione, vt ea, quæ vellet, citò caperet,

& jam accepta, sempiternâ memoriâ retineret; atq; eâ, quæ maximè Prædicatores efficit gratos, pronunciatione scilicet, quàm maximè excellebat. Neq; verò tàm austerus erat in verbis, vt animos hominum desperatione deijceret, neq; ita remissus, vt peccandi audaciam condonaret. Magis tamen prædicatio ejus ad contemplationis dulcedinem, atq; deuotionis ardorem propensior erat, quàm ad austeritatem. *Existimabat enim, generosum homines animum fuisse sortitos, magisq; sermonis dulcedine, quàm seueritate conduci.* Quapropter ejus prædicatio, & sermo omnis, præter doctrinæ vivacitatem, qua pollebat plurimùm, & amplissimam dignitatem, multa erat deuotione & sinceritate conditus, vt *qui hominem audisset, tanquam exemplar quoddam Doctoris gentium videretur audire.* Obtemperabant autem illius prædicationibus ferè omnes; nec id accidebat illi, quod Salvator dicere solitus erat, *neminem in patria sua prophetam acceptum existere*, sed divino quodam munere, in nulla patria acceptior erat, quàm sua: prædixerat enim Salvator noster, majora, quàm ipse faceret, seruos Dei quandoq; facturos. Quocirca non vna ejus prædicatione satiati abibant, sed eâ apud nostros perfectâ, si ad aliam, binamq; inuitasset, proficiscebantur omnes, & auidiùs illius ab ore pendebant in quinta, quàm in prima. Nam sæpissimè quinquies prædicabat in die, ita erat robusto corpore, & rerum multarum cognitione fœcundus. Quodq; in hoc præstanti viro longè mirabilius erat, ipse sua virtute, & probitate, omnium, quam de eo habebant opinionem, superabat; tantâ gratiâ Deus illum perfuderat. In his tamen virtutum generibus, quibus vni-

Mat. 13. & Marc. 6.

versæ

versæ religioni erat ornamento, atq; saluti, humilitati ac mansuetudini operam adhibebat, hominum laudes effugiens, populorumq; fauores, mirum in modum, deuitans: cùm sciret, homini religioso, & in aliorũ præsertim exempla constituto, nil periculosius superbiâ, & animi tumiditate fore; quàm qui superasset, in alijs rebus posse fœliciùs, atq; vtiliùs Domino famulari.

CAPVT TRIGESIMVMSECVNDVM.

Qualis in præfecturis Ordinis, ad quas inuitus promotus.

LIcet verò per omnem vitam ita faciendum putauerit, nonnullas tamẽ in nostra familia præfecturas adeptus est. Nam; & Prioratus honore ornatus est, & in Romana Provincia plurimis alijs muneribus donatus. Quæ omnia cùm ita diligenter & studiosè, & cum summa omnium commendatione, & laude perfecisset, omnium in se prouocauit beneuolentiam, & amorem. Nam & prudentia singulari præstabat, & dignâ meritis erga omnes solertiâ vtebatur, quibus carus omnibus, & amabilis erat. Discretionis quoq; virtutem, longè gubernatoribus opportunam, sibi familiarissimam habuit, vt in omnium se miro quodam modo transformaret naturam, nec austeritatem, quam in semet exercebat, in alios vellet experiri. Cùm enim sciret, nos à Deo factos omnes, non autem paribus gratijs fuisse dotatos, imbecillitati omnium consulens, ac piè vniuscujusq; conditioni prospiciens, nil inexpertum, aut in-

exploratum, poſt ſe relinquere properabat, quo minùs omnia, ſi fieri poſſet, euaderet.

CAPVT TRIGESIMVMTERTIVM.

Quòd Magiſterium recuſauerit: quantæ etiam virtutis eius ſermo, & prædicatio.

CVmq; eſſet omnium ſua ætate doctiſſimus, & multarum rerum ſcientiâ nulli ſecundus, Magiſterij tamen dignitatem, nunquam aſſumendam putauit, licet ad hoc eum Patres Ordinis quàmſæpiſſimè impuliſſent. Hac igitur de cauſſa, pro Diuina voluntate, populorum Magiſter eſſe promeruit, eoq; illuſtrior, quò non corporis, ſed animorum Magiſterio excellebat. Quippè tàm validus illi, & acutus, & vſq; ad interiora animi & ſpiritus, penetrans ſermo collatus eſt, vt mutare animos, figere mentes, adunare plebes, continere populos, incredibili quodā priuilegio facillimè poſſet. Itaq; non ſceleribus dediti, non perditiſſimis moribus inſtituti, non deniq; illi, qui nullo Dei agebantur timore, ac metu, reſiſtere valebant viuacitati, & efficaciæ ſermonis eius: ſed confeſtim mutatâ ſententiâ, animiſq; conuerſis, in aliam ſe viuendi transferebant formam, vt ex audacibus manſueti, ex impijs pijſſimi, & ex petulantiſſimis fierent morum grauitate præcipui. Mulierum quoq; leuitates, laſciuias, atq; omnis generis pompas, ita deuotione coercuit, vt abjectis illis pompæ ſæcularis illecebris, ac periculoſiſſimis lenocinijs, ad religioſam vitam pluri-

mæ se conferrent. Sequebantur illum plurimi quòcunq; abijsset, ejus præstantiâ, & sanctitate illecti, perq; Hetruscorum civitates omnes, hujus viri celebrabatur nomen. Cùmq; permulti, relicto sæculo, ad religiosam se contulissent vitam, Monasterium Sancti Dominici in monte Fesulano constituit, in quo discipulorũ haud negligendum numerum adunauit; quam domum deinceps, non minimo sumptu, Barnabas Alliorum clarâ familiâ ortus extruxit, & in pluribus ornauit. Quo in loco, egregijs virtutum exemplis, religionis cœpit instituta, ac cerimonias renouare, ac plurima memoratu digna gerere, quibus civium animos, miro devotionis suæ exemplo, ad vitæ sanctimoniam inuitabat.

CAPVT TRIGESIMVMQVARTVM.

Primus in Italia religiosæ observantiæ instaurator.

NEq; verò hoc in sæculi hominibus solũ illi facere concessum est: sed cùm religiones omnes, penè ad tantum dissolutionis venissent, vt paulò minùs Religiosi à sæculi distarent hominibus, iste in Italia primus, spiritus sui feruore, animos omnium sic accendit, vt collapsas, & jam pridem in ruinam corporis, & spiritus proruentes religiones, suis sermonibus restauraret, & optimis institutis in pristinam formam redigeret. Ajunt, eo tempore Florentinæ domus Abbatem, Gvasconum nobili familia natum (& ob id fortasse non ita religioni, quam esset professus, deditum, vt

decebat)

decebat) hujus prædicatione, quam casu audierat, mente, ac animo sic fuisse mutatum, vt ipse inter primos annumeratus sit, qui, prætermissis omnibus Prioris vitæ præludijs, ad religionis obseruantiam, summa omnium admiratione, regressus, mira deinceps deuotione, & sanctimonia vitæ tempus omne absumpserit, & ita profecerit, vt plurimos, ad longa vsq; tempora perseuerantes, condiscipulos in domo Domini adunare curauerit. Idem verò Pisis, & apud Lucanos ejus operâ gestum est: deindè Cortonij etiam, & ad Fabrianum oppidum, vnde Romam ejus deuotionis fama perlata est. Indè vlteriùs prætergressus, Venetias vsq; concessit, qua in vrbe clarissima, tantam & nobilium, & populi gratiam est consecutus, vt diutissimè in eorum memorijs vixerit, tenuerintq; non solùm ejus gesta, sed etiam scripta, summâ veneratione dignissima. Plurimi quidem ex Vrbis Florentiæ & Venetorum nobilibus, relicto sæculo, religiosam delegêre vitam. Nobiles quoq; fœminæ nonnullæ, spiritus feruore tantoperè sunt accensæ, vt in ea vrbe egregium nobilium mulierum Monasterium constituerit, quod Corporis Christi titulo nuncupauit. Cujus tanta dignitas, vt aliud nullum Venetijs esse ferretur, longo tēpore, quod illi regularis vitæ obseruantiâ posset æquari. His creditur præclarum charitatis edidisse librum, vernaculâ quidem linguâ compositum, sed multa elocutione, & sententiarum grauitate præcipuum. His primas ex Monasterio, quod Pisis est, contulit matres, cui quidem plurimum adjumenti, & fauoris dedit, quandoquidem insignes matronas Venetijs, & Ianua venientes, in eo recipiendas misit. Ex quibus egregium

Monaſterium Sancti Petri Martyris, quod in Florentina vrbe eſt, prodijſſe videtur, quod omnium, humilitate, & religioſæ vitæ converſatione clariſſimum extat. Nam & primam hujus Monaſterij matrem, quam Prioriſſam dicunt, ex Veneto patre, viro nobiliſſimo natam ferunt. Sed & plurimi ejus ſtudia imitati, & in noſtra religione præſertim (nam alios nominare longiſſimum eſſet) maximo fuerunt & noſtris, & vniverſæ Dei Eccleſiæ adjumento, atq; decori, videlicet Ioannes Maſius Florentinus, Laurentius Piſanus, & Antonius, ſive Antoninus, deinde Præſul Florentinus: Andreas Duecius, Bartholomæus Lappaccius, & Ioannes Pictor, & permulti alij, quorum virtute, atq; doctrinâ, plurimum noſtræ religioni dignitatis accreuit, & gratiæ.

CAPVT TRIGESIMVMQVINTVM.

Commendatio S. Vincentij Ferrarij de B. Ioannis præſtantia: libri editi, vis Prædicationis.

AD cumulum quoq; ejus laudis, & gloriæ facit, quòd cùm Sanctus ille Vincentius Ferrarius, Hiſpanus Valentinus, vir doctrina & ſanctitate præcipuus, Ianuam ſive Genuam, verbum Domini populo nuncians, adveniſſet, eumq; hortarentur Florentini cives, Florentiam ſe conferret, hoc reſponſo illos ab ea petitione dimouit: *Non ſe ad has Ciuitates miſſū, alteri, nimirùm F. Joanni Dominici, à Deo eas creditas eſſe, cujus doctrinâ, atq; vitæ integritate ſuos mores componerent, atq; emendarent.*

Neq; verò hoc facere verbis satagebat solùm: sed etiam scripto plurima refellebat crimina, & objurgabat delicta, in faciem eos arguens, quos vidisset in Domini leges nimiùm audaces. Nam cùm Poeta Collutius (in alijs vir excellens) de fortuna & fato, quendam edidisset librum, in quo non satis probè de fide videbatur sentire, poeticâ forsan licentiâ ductus, cúm quandoq; is liber ad ejus devenisset manus, passus nequaquam est impunè illius abire sententias: sed mòx adversùs eum edidit librum, quem *Luculam* appellauit, in quo omnia ejus maledicta purgauit, vt facilè eo ipso, & illius errores, & hujus pietas, atq; eruditio designentur. *Commentaria* quoq; *in Ecclesiasten* descripsit: *Et in Cantica canticorum meditationes egregias, & super Magnificat almæ Dei genitricis, laudes multa deuotione conspicuas.* Suarumq; *prædicationum* terebantur manibus *libri*, quorum lectione nil dulcius, nec quicquam eorum eruditione præstantius. Sed *super Epistolas Pauli*, ad quas miro afficiebatur amore, & *pro Psalmorum explanatione*, nequaquam negligenda descripsit, quæ tantâ sunt dignitate referta, vt longè mirabile considerantibus videatur, tantam in homine virtutis, & intellectus gratiam extitisse. Tanta verò fuit, & ita excellens, vt etiam cùm prædicaret, permulti scriptores adessent, qui ea, quæ diceret, summo studio & auiditate, literis commendarent, ne scilicet nunc primùm audita citiùs elaberentur. Multa quidem inerat homini dignitas, multa auctoritas, atq; populos ita ducebat, vt pueros solent pij parentes, nummo, vel pomo, quò voluerint, permouere. Neq; ita is, qui improbo est confectus amore, amatam desideratamq; faciem contuetur,

nec ita narrantis pendet ab ore, vt populi in ejus auditionem omnes faciebant. Semper enim se noua, semper meliora atq; cultiora, quæ prædicaret, arbitrabantur ex homine audituros. Nam præter eloquentiæ venustatem, qua naturali quodam priuilegio excellebat, opinione quoq;, & odore virtutum omnes ad sanctimoniam provocabat. Nihil quidem in homine durum, nihil asperum, nihilq; obtusum: sed ea, quæ viderentur difficillima fore, illa ejus pronunciatione, atq; explanatione facilia euadebant, & dulcedinis, & suauitatis plena. Cùmq; multa sibi darentur, vt fieri prædicatoribus solet, ille innata quadam ad egenos pietate, ita omnia distribuenda curabat, vt plurimorum miserias propria compassione leuaret. Ejus proinde operâ puellæ nuptui tradebantur, pro eis ipso procurante dotē; vinculis vt liberarētur captiui, efficiebat, varijsq; detentos ærūnis, sua providētia, atq; solatijs refovebat. Consolationi autem eorum, qui angustijs, & calamitatibus tenerentur, tàm egregiè erat svavitèrq; natus, & aptus, vt nulla vis ægritudinis esset, nec adeò grauis dejectio animi, nec ita acerba consternatio mentis, quam non ad modestiam, seu temperantiam, sua exhortatione atq; suasu reuocaret. Iratorum quoq; hominum, & ad injuriarum vltiones, atq; vindictas ardentium, odijs, dissidijsq; sedandis adeò præstans, vt quosq; exacerbato etiam animo, & maxima iracundia æstuantes, ad patientiam, ad tolerantiam adversorum, ac deniquè ad pacem, conciliatis inuicem animis, prouocaret. Nec quisquam ejus ætate fuit, qui tanta in animos hominum posset efficere, quantum in omni re, & persuadendo, & arguendo

valebat. Itaq; cum ſæculi hominibus de rerum mundanarum contemptu, atq; deſpicientia, de divinibus beneficijs, de ſupernæ felicitatis conſecutione, de tolerandis ac perferendis præſentis vitæ laboribus, de diuturna mortis expectatione, deq; alijs hujuſcemodi ſanctiſſimis conferebat rebus, quibus in eorum mentibus ſæculi hujus amorem extingueret, & ad cœleſtis patriæ deſideria animos inflammaret. Quocirca juvenum tantopere excitabat ingenia, vt permulti nobilium filij, ejus adhortationum ſuauitate pellecti, de gremio quodammodo auellerentur parentum; filiæquè, relicto dulci matrũ ſuarum complexu, ſæculi abjectis illecebris, atq; pompis, ad religionis ſtatum deuotione maxima demigrarent. Tantum quidem illi tribuebatur ab omnibus, vt tanquam ex Deo dicta, omnia Ioannis Dominici verba ſuſciperent, quæ nulla ratione tranſgredi oportere, ſinguli rectè ſentientes putant. Qua ex re nonnulli ciuitatum primarij pro filiorum (vt arbitrabantur) amiſſione, tanta in eum indignatione concitati ſunt, vt nec etiam ab ejus contumelijs temperarent, ſæpiſſimèq; in ſuis conſilijs agitarent, eum à ſuis ciuitatibus deturbare. Ille verò, vt erat mitis, & innocens, ita eorum calumnias tolerabat, vt Stoicorum quempiam, qui nulla (vt volunt) paſſione moventur, putares. Cumq; pro ea, quam prædicabat, veritate (ex qua plerumq; non mediocriter homines indignantur) plurimis eſſet infenſus, nihilominus pro innata charitate, qua ſingulis erat affectus, complectebatur omnes, nec animum remittebat, quo minùs illa proferret, quæ ſalutaria hominum animis viderentur. Ita & arguere cum modeſtia, vt eorum animos

ſibi,

sibi, & alijs conciliaret, illa ipsa mansuetudine consueuerat: quodq; in homine mirabilius fuit, quantò permultis erat infestior, eò illorum quisq; ad eum audiendum accedebat ardentior. Subitò quidem omnium in se mentes & oculos conuertebat, memoriâ nequaquam retinentes, quæ paulò ante aduersus hominẽ cogitassent. Nam cùm ad aquas Diuinæ gratiæ, quæ illius ex ore fluebant, accederent, vt serpentes solent aquas ingressi venena relinqnere, ita profectò eueniebat istis, qui extra Ecclesias positi, virum præstantissimum laniabant, cujus tamen ad prædicationes auidissimè concurrebant.

CAPVT TRIGESIMVMSEXTVM.

Ad dignitates Ecclesiasticas pro Ecclesiæ necessitatibus promotio.

CVm summus Pontifex Gregorius XII. apud Lucam versaretur in summis rerum difficultatib⁹ constitutus (quòd tempora diri schismatis essent) jamq; pridem Ioannis Dominici claram accepisset famam, necessarium fore sibi hominem arbitratus, ac præterea Florentinæ cupiens gratificari ciuitati, eum Ragusinæ Ecclesiæ præsidem declarauit. Ille verò, vt erat mitis, & bonus, eam dignitatem suscipere renuebat, cupiens magis animarum saluti intendere, quàm humanis fauoribus ad hæc fastigia promoueri. Cæterùm videns Pontificem ita decreuisse, annuit quidem voluntati ejus; nunquam tamen voluit ob humilitatem

consecrari, sperans se denuò, sedatis perturbationibus, ad ordinem rediturum.

3. p. hist. tit. 22. c. 7. De hac re agens S. Antoninus Archiepiscopus Florent. B. Ioannis Dominici discipulus, & author veracissimus, ita narrat. *Anno Domini 1406. de mense Nouembris, Innocentius VII. migrauit ad Dominum, graui infirmitate à Domino visitatus. Vt autem fuit transitus Innocentij Florentiæ nunciatus, vir religiosus Ord. Præd. per cuncta laudabilis Fr. Ioannes Dominici, egregius Prædicator, potens in opere, & sermone coram Domino, & omni populo, qui pluribus continuatis quadragesimis Florentiæ prædicauerat in Ecclesia Cathedrali, & S. Mariæ nouellæ, & bis in die cum maxima gratia, & fructu, propter fragrantem odorem sanctitatis ejus, & facundiam, & sapientiam, vt feruidus zelator Ecclesiasticæ vnitatis, tunc moram trahens cum multis Fratribus in Conuentu S. Dominici Fesulanensis diœcesis, ab eo funditùs ædificato, accessit ad Magistratum Florentinum, exhortans ipsum, & persuadens operam dare, cum eligendo Pontifice pro vnione fienda. Qui eum non surda aure audientes, decreuerunt communi consilio ad curiam destinare, futuram electionem præuenientes. Quo facto, pedester, vt humilis, & pauper, Romam profectus est, inuenitq́ cum applicuisset, conclaue Cardinales intrasse, qui considerantes pericula magna, quæ possent contingere in mora electionis, demùm decreuerunt electionem sequi, per chirographum facta promissione, juramento, & voto à quocumq́ Cardinalium, vt si contingeret eum eligi, daret omnem operam, & diligentiam absq́ fraude, & dolo vllo ad vnionem efficiendam, etiam si oporteret eum propter hoc Papatui cedere. Electo igitur Angelo, & Gregorio XII. nuncupato, immediatè renouauit promissionem*

juramenti, & votum, quod ipse cum cæteris ante electionem fecerat. Quod cùm per literas significari mandasset Principibus, & Communitatibus plurimis, omnes gauisi sunt gaudio magno valdè, spe futuræ vnionis eum ad cœlum extollentes. Præfatus autem Joannes Dominici, in publico postmodum Consistorio, opportunitate sibi data, ex parte Communitatis Florentinæ coram Gregorio, & Cardinalibus tàm scientificè, quàm luculentèr sermocinatus est, supplicans, exhortans, & persuadens rationibus pluribus ipsam vnionem, quantum in eo erat, consequendam: ad quod Communitas ipsa offerebat ciuitates suas, & castra pro loco, & omne auxilium, & fauorem. Cognoscens autem Gregorius præfati Fr. Ioannis scientiam, sanctam conuersationem ejus in Domino, cujus olim familiaritatem habuerat Venetijs, cum in minoribus esset, nec ignorans sapientiam, facundiam, & industriam ejus in agendis (erat enim tenacissimæ memoriæ, vt penè omnia in mente recenter haberet, qui ferè cuncta perlegerat) ei mandauit, vt à curia non recederet, frequenter accersiri faciens in consilijs secretis. & alio loco: *expleto sermone cunctis gratissimo, Gregorius, qui ejus & prudentiam, & vitæ sanctitatem Venetijs nouerat, vt Angelum Dei sibi destinatum ad tantum opus suscepit, nec licentiam ad Ordinē redeundi concedere voluit: sed non se ingerentem, vel ambientē ad suscipiendū Archiepiscopatū Ragusinū coegit: postea etiā eū ad Cardinalatū exaltans.* Pontif. quippe Greg. jura Rom. Ecclesiæ ad se deferenda credens, quandoquidem verorū Pontificū successor existeret, Benedict⁹ verò intrusus, enitebatur optimis viris statū suū, & Ecclesiæ cōfirmare. Itaq; Ragusinum Præsulem sibi jungere studens, nihil veritus propter aliorum Cardinalium contradictionem, modò

tit. 23. cap. 11. §. 3.

viros

viros optimos in Ecclesia collocaret, quatuor Lucæ consistens Cardinales creauit, alterum sancti Sixti titulo præficiens, Ragusinum videlicet Antistitem Ioannem Dominici, & Magistrum Lucam ex Humiliatorum religione, virum egregium, aliosq; duos præstantes viros & excellentes, quibus existimauit statum suum quam maximè roborari. Sed longè secus, ac speraret, euenit. Indignati etenim Cardinales cœteri, atquè de fuga cogitantes (timebant enim, ne qua uis à Pontifice inferretur) non minimum anxietatis Pontifici attulerunt. Ciuibus quoq; Florentinis, maximèq; rempublicam gubernantibus, vel quòd facto isto haud dubiè & Pontificis, & Ladislai Regis Siciliæ augerentur vires, vel quòd alijs pro suo arbitrio eam voluissent dignitatem conferri, vel certè quòd jam pridem supra memoratis caussis Ioanni Dominici infensi animis essent, non satis grata horum promotio fuit. Populares quidem summis hominem laudibus extollebant, suis quidē virtutibus Ioannem Dominici ad Cardinalatus gloriam pervenisse vociferantes, fieriq; tali homine posse, vt hisce malis, & scissionibus ejus opera, & suasu finis imponeretur. Cœteri calumniabantur, dicentes, hypocritam hominem, ac simulatorem, mundi gloriam fore contemnendam magnificè suasisse, ea verò idcirco vigilia jejunasse, vt hilarior interesse posset festiuitati. Atq; his & hujusmodi verbis in præstantissimum invehebantur virum. Ille autem nec dignitate elatus est, nec horum calumnia dejectus. Neq; ob eam, quam consecutus est dignitatem, aut pristinam deuotionem, & sanctimoniam vitæ remisit, aut corporis habitum commutauit: sed eadem viro hu-

militas,

militas, eadem victus austeritas, non alia illi in conversatione facilitas fuit, quàm ante habuisset. In summis autem rebus cùm esset præter suam voluntatem constitutus, ea tamen omni studio & facere, & dicere meditabatur, quæ existimaret Ecclesiæ Christi, & proximorum saluti conducere. Sed cùm multæ difficultates adessent, ne vna quidem die res tanta poterat in summa hominum, & sententiarum varietate componi. Sed neq; rationi consentaneum fuerat, recedentibus à Pontifice ob eam indignationem Cardinalibus alijs, vt ipse quoq; abiret, à quo nuperrimè esset ea dignitate ornatus. Quis enim laudasset hominem, si hodie Cardinalis declaratus, postridie se Pontificis adversarijs conjunxisset? Quod enim vnio sibi gratissima fuerit, ex his quæ deinde gessit, facillimè intelligi potest. Itaq; vnioni adversatus est nunquam, sed eam cupidissimè exoptabat: habendam tamen esse & temporum, & hominum rationem, volebat. Cùm ergo à Gregorio ferè omnes Cardinales abscessissent, cum solis quatuor derelictus, Luca Senas se contulit: sed ij, qui cum Benedicto XIII. Avinione se pro Pontifice gerebant, omnes profugerant. Pisis itaq; pro Concilio congregando convenientes, vtrosq; Pontifices ad indictam diem conuocauêre. Ea vbi Pontifex Gregorius intellexit, Cardinales omnes, qui Pisis convenerant, vt Concilium aduersùs Pontifices celebrarent, vt hæreticos & schismaticos, & sanctæ Ecclesiæ inimicos, omni Ecclesiastica dignitate priuauit, & ita scribendum Christianis Principibus, & populis censuit, congregationem illam, non Concilium, sed conciliabulum appellans, quòd nullius Pontificum auctoritate

constaret.

constaret. Deinde vt plurimos in sententiam suam traduceret, nouos alios Cardinales, bonosquidem, ac seniores viros creauit; tametsi minimum ea res roboris Gregorio, aut fidei attulerit, quòd scribentes ij Cardinales, qui Pisis erant, adversùs Pontifices, plus fidei apud homines obtinerent. Gregorius autem Pontifex, vt quietiùs viueret, Ariminum se contulit. Qui verò Pisis erant Cardinales, cœteriq; proceres, & legati, omnes adversùs ambos Pontifices pro sanctæ Ecclesiæ vnione se certare putãtes, cum nullus venisset, his omnibus, quæ videbantur ipsis facienda, peractis, tandem in eos, vt in hæreticos, ac schismaticos sententiam protulerunt. Deinde 17. Calendas Iulij Anno Domini 1409. pro nouo eligendo Pontifice in Archiepiscopatu inclusi, summum Pontificem Petrum Cretensem, Mediolanensem Archiepiscopum, eruditum & præcipuum virum ex Sacro Minorum Ordine, elegerunt, cui Alexander V. nomen impositum est. Quibus ita gestis, plurimæ Regum, & Principum legationes Venetijs convenerunt, quarum altera quidem pro Gregorio, aliæ pro Benedicto, plures pro Alexandro erant: ita ut, quod rebantur apud Pisas congregati schisma per noviPontificis electionem tollendum, majores vires acceperit, non jam duobus, sed tribus pro Pontificibus, Gregorio, Benedicto, Alexandro habitis: magisquè exarsit, cùm decem mensium interuallo, mortuo Alexandro, ab illius asseclis Balthasar Cossa, Appulus, Legatus Bononiensis, electus est Pontifex anno Christi 1410. idibus Maij, Ioannesq; 23. nuncupatus.

CAPVT

CAPVT TRIGESIMVMSEPTIMVM.

Ad res Ecclesiæ componendas seriò agit cum Gregorio, vt Pontificatui resignet.

IN hac verò rerum omnium perturbatione summo studio, & diligentia nitebatur Ioannes Dominici, Gregorio Pont. suadere, vt Pontificatui pro Diuina voluntate resignaret. Memorabat autem intueri illum oportere, cum multo conatu curasset, quæ suo statui viderentur salutaria esse, quonam pacto omnia inania evasissent; fore, si ipse cessisset, vt pax, & tranquillitas tandem Ecclesiæ redderetur. Nec debere illum, dum rebus suis intenderet, Ecclesiasticæ vnioni cum summo sui dedecore impedimento esse: quin eò libentiùs eum debere in hac ipsa re consentire, quò semper & viri optimi, & mansuetissimi nomen habuerit, cujus conseruandi, prudenti homini non minimam operæ precium est, sollicitudinem esse: pro communi quoq; reipub. bono bonis omnibus priuata etiam sua commoda esse relinquenda. Quocirca, Pontificatui, quem aliquando vel morte esset amissurus, si cederet, eum immortalem famam, & æternum nomen esse acquisiturum. *Ego quidem ò Pater beatissime, non alia de caussa existimo Deum me tibi comitem præstitisse, nisi vt qui alijs suaserim multis, tibi quoq; pro animi salute suadeam. Quis enim apud te mea pro caussa stabat, vt me nil tale aliquid cogitantem ad tantum culmen promoueres? Deinde, Pater Sanctissime, credisnè tantas animo-*

rũ à tua beatitudine alienationes ex Diuina voluntate non provenire? Nonne & ciues tui debuerant, omnibus etiam alijs contraria sentientibus, in tua deuotione manere? Sed & meæ ciuitatis ciuium, quos nuper vna binis Cardinalibus honestasti, quis nam tibi voluntates ademit? Non sunt hæc omnia nisi Diuinæ voluntatis indicia? Sed etsi omnia pro nobis viderentur humana militare jura, nonne Diuina voluntas apud nos semper his omnibus debet esse præstantior? Ad nostram siquidem salutem semper ille aspirat. Diuersis autem vijs, & artibus idipsum, vel ignorantibus nobis, vel certè nolentibus, pro bonitate efficere consueuit. Et hos quidem aduersis in cœlestia horrea, contritis his primùm paleis, reponendos curat; alios verò secundis rebus ad sempiterna perducit. Quid igitur amplius expectandum censes? nonne melius est, integris adhuc rebus, ultrò ad id venire, quò veniendum nihilominus esse & præterita, & præsentia omnia probant? Nam & de futuris quis dubitat? Roma in periculo est, quæ diutius in fide permansit. Viterbium amisisti, nepotem tuum, quem civitati præfeceras captum nuperrimè accepisti. Omnia verò adversarijs tuis secunda, tibi singula, etiam quæ videbantur tutissima, aduersantur. Itaq; Pater beatissime, non pertinaciter censeo cum diuina voluntate pugnandum. Quippè Dathan, & Abiron, qui pro Pontificatu aduersus Moysen summa pertinacia pugnauere, scis quali, quaue acerba animaduersione puniti sunt. Magis autem temporali, ac perituro Pontificatu cedens, Dauidi illi sanctissimo similis esto, quem cum filius exegisset regno, ille verò profugus abiret, Semei Geracite insultante Regi, lapides in eum & terram mittente, conuitijsq; plurimis maledicente, princeps vnus in eum voluisset irruere, regis injurias ultũ ire, caue

ne feceris, inquit. Domin⁹ enim præcepit illi, vt malediceret David. Quis scit, si pro his maledictis Deus misereatur mihi? *Suadeo ergo tibi, Pater beatissime, omnia tua in diuina voluntate ultrò reponas, ne uidearis tùm cedere, cùm amplius rem ipsam retinere non possis. Vicarius Christi es; ad arbitrium ejus, & retinere, & tandem linquere dignitatem decet. Ipse tibi, si ei placuerit, auxilio erit, ipse caussam, & dignitatem tuam tuebitur, ipseq; mutabit hominum voluntates, quo certè loco, & tempore, & modo sibi uidebitur, qui omnia hæc pro suo arbitrio temporalia versat. In eum ergo omnia tua reijcias, ipse te fouebit, & nutriet: ipse, si non has perituras hominum dignitates, aliam tibi gloriam pro hac tua humiliatione in cœlestibus reseruabit.* Erat Gregorio mite, & perhumanum ingenium, & ad optima quæq; promptissimum, facilèq; his rationibus consensit; ad ea paratissimum se esse ostendens, modò non ipse solus, sed & cœteri Pontificatui resignarent. Vtquè res seriò ageretur, Ioannē Dominici ad Sigismundum Hungariæ, & Boemiæ Regem, virum Catholicæ fidei zelo, animi magnitudine, & prudentia singularem an. sui Pontif. tertio, Christi verò 1409. Legatum misit, qui cum eo de statu Ecclesiæ ritè componendo conferret. Sunt enim authenticæ literæ Ioannis Cardinalis S. Sixti Legati Greg. 12. datæ Budæ pro indulgentia 140. dierum, Ecclesiam S. Mariæ in insula Danubij, Corpusq; B. Margaritæ Virginis visitantibus, & cœt. anno Pontif. ejusdem Gregorij tertio, quas agentes de Sancta illa Virgine integrè proferemus. Cum autem is electus fuerit ad finem anni 1406. Pontifex, liquet annum illum fuisse Christi 1409.

2. Reg. c. 16.

CAPVT TRIGESIMVMOCTAVVM.

Legatus iterum pergit ad Sigismundum, Regem Romanorum, & Hungarorum.

INterim mortuo Alexandro, Ioanne autem 23. viro quidem, vt ex Leonardo Aretino ait D. Antoninus, in temporalibus magno, in spiritualibus verò nullo, in ejus locum suffecto, peropportunè etiam Sigismundus ipso anno 1410. Romanorum, haud sanè Imperator, vt pleriq; scribunt (cum Imperium anno duntaxat Christi 1433. capessiverit) sed Rex fuit inauguratus. Tum verò Ioannes Dominici, Ragusinus Antistes, & Cardinalis, multis verbis rem ipsam apud Gregorium prosecutus est, vt animum ad Ecclesiæ unitatem intenderet. Quod cùm ab eo facilè impetrasset, Sigismundus verò omnem, operam suam promisisset, ejusq; rei caussa è Germania in Gallias vemisset, & literis, & nuncijs rem ipsam studiosissimè prosequebatur. Tandē ex Pontif. voluntate rursum se contulit Ragusinus Cardinalis ad Sigismundum, de hisce rebus sanctissimè consulturus. Omnibus autem spectatis, & cognitis, rem omnē in Ioanne 23. esse consebant. Quippè cùm jam Gregorij voluntatem accepissent in Ecclesiæ unionē vehementissime inclinatam, si Ioannem ad hoc usq; perduxissent, omni procul dubio rem omnem sperabant se esse consecuturos. Itaq; secretioribus literis Ioannis animum cautissimè temperandū esse decernunt. His gestis,

cùm Ragusinus Cardinalis ad Gregoriũ revertisset, jamq; rerum expectaretur euentus, cæpit Sigismundus (vt convenerat) rem ipsam cum Ioanne summo studio agitare. Ne verò Ioannes Ecclesiasticæ unitati videretur impedimento esse, Legatos duos ad Sigismundum misit, qui multa cum Imperatore tractantes , nullo tamen pacto rem tantam posse componi, nisi Generali Concilio facto censebant; pro quo sanè celebrando Constantia Germaniæ Ciuitas tandem est constituta. Cum ergo Ragusinus Cardinalis cùm jam apud Gregorium multa suaderet, quæ salutaria magnoperè viderentur , m c.imè verò vt literas, & mandata ad Synodum perferenda perficeret, jam tempus eundi commemorans esse, verbis ejus altera ex parte commotus Pontifex respondisse fertur. *Tu quidem nobis, ô Ragusine Frater, ea verbis tuis suades, quæ nos jam dudum nobis ipsis persuasimus sæpè. Neq; enim vsq; adeò hanc concupiuimus sedem, vt non magis Deum amauerimus, animæq; nostræ salutem. Quæ ergò nunc tibi referemus, non idcirco sint dicta, vt nos existimes vlla ratione Diuinæ velle voluntati obsistere, sed magis, vt pro hominum ingratitudine hoc extremo loco queramur. Nemo enim adest, qui doleat vices nostras, nemo hujus miseretur senectæ, nemo hos deinceps reuerebitur canos. Quæ si ab alienis reciperem tolerabilius id forte fuisset. Sed quid ego vel ciuibus meis, vel tuæ ciuitati feci, vt tàm acerbè, tàmq; atrociter in me debuissent conuerti? Iam enim non vt Pontifex, sed vt priuatus loquor. Præterea, quòd Venetus sim ciuis, quòd in eos beneficia multa contulerim, quòdq; semper eos in honore habuerim Et profectò longè pro eis majora fecissem, si vel voluissent, vel certè postulassent. Nunc autem cum Dauide sanctissi-*

mo

Ps. 68. *mo dicere possum.* Extraneus factus sum Fratribus meis, & peregrinus filij matris meæ. *Ciuibus quoq; tuis, nonne Pontificatus mei annis tribus, tres Cardinales concessi? Equidem meo tempore id consecuti sunt, quod ante nunquam, vtq; experimento ipso probabunt, in posterum fortasse nunquam erunt habituri.*
Ps. 68. *Tandem verò* sustini, qui simul contristaretur, & non fuit, qui consolaretur, & non inveni. *A Ioanne hoc suo simulacro videant, annis quinque quot sint consecuti, nominentq; eos nominibus suis. Qui si Ladislao adhæsi, fateor (teste Deo) non alia me fecisse ratione, quam vt Ecclesiæ caussas tueretur. Et quandoquidem omnes in me ferebantur, fideliorem certè huic sedi reperi neminem. Quantum ad Pontificatum attinet, ego jam a modò senex, pro vobis potiùs, & vestra, quàm mea commoditate hactenus illum retinui. Existimabam præterea jus suum tueri vnicuiq; esse concessum. Nam nisi leges omnes habeant tempore, & negocio isto peruerti, jus, fasq; semper pro meo Puntificatu stetit. Sed quando ex signis (vt sæpe retulisti) secus est ab æterna lege prouisum, meliori certè consilio credo; equidem volente Deo, libenti animo cedo, etiam si mille lites, & hominum controuersiæ adessent. Cæterum, Ragusine, vide, ne nos soli in caussa ista miseri euadamus. Nosti insidias hominum, nosti mores, & studia quanta sint, & qualia. Ego enim in hoc angulo meo relictus atq; desertus, documentum posteritati ero, ne quis in humanis rebus, longè aut in hominum fide, aut in eorùm pollicitatione confidat. Ita ergo dispone singula, vt eorum animorum saluti, & Ecclesiasticæ tranquillitati, tandem verò & nostro honori, quàm prudentissimè atq; cautissimè consulas.* Ea vbi senior verba perfecerat, Ragusinus Cardinalis, Pontificē consolatus, bono eum animo esse respondit.

Quò autem magis, Beatißime Pater, ingratos homines esse probasti, eò maximè diuinam debes agnoscere voluntatem, quæ si ita disposuit, parendum est. Honorem autem sanctitatis tuæ tuebimur omni studio, & conatu. Tu modo binas literas facito, alteras quidem mandata communia continentes, alteras verò priuatas, in quibus singularia quædam in tempore aperienda, committantur; fore, vt Ioannes Pontifex, si ad Synodum venerit, primis fallatur, continentiæ aliarum ignarus.

CAPVT TRIGESIMVMNONVM.

Cardinalis Ragusinus, Carolusq; Malatesta ad Concilium Constantiense accedunt.

His igitur in hunc modum gestis, omnibusquè comparatis ad iter, Ragusinus Cardinalis, & Carolus Malatesta, vir armis, & literarum peritia clarus, à Pontifice exorata venia, ejus benedictione percepta, non sine lacrymis ab illo digressi Constantiam versus iter direxere. Ioannes initio mensis Octobris 23. Anno salutis 1414. Bononia Veronã se contulit. Dissuadebatur autem ei à pluribus, ne ad Synodum, vt promiserat, properaret, idq; multis rationibus astruebant. Verùm ille, vt conventa seruaret, nullo modo potuit à sententia dimoueri. Ferunt autem eum sæpè dixisse, altiori quadam, & majori se virtute agi, qua, etiam si vellet agere secus, non posset, cùm illò properaret. Igitur transmissis alpibus, tandem Constantiæ proximus factus est. Sigismundus Rom. Rex ei obuius fuit, multaq; cum

reverentia, & honore proſecutus, Conſtantiā vſq; deduxit. Quò poſtquam ventū eſt, Synodo jam incepta, venerunt & Raguſinus Cardinalis, & Carolus, plena ſecū Gregorij mandata ferentes. Tanta verò hominum millia in eo loco convenerant, vt ſupra quadraginta equorum millia fuiſſe ferantur. Confirmata autem Gregorij auctoritate Synodo, cùm jam mandata Pontificum ſcrutarentur hi, qui præfecti negocio erant, attuliſſentquè Raguſini Cardinalis, & Caroli communes literas illas, vt earum tenorem Ioannes Pont. inſpexit, fertur dixiſſe ſuis, *Gregorium Fraternè Raguſinum Cardinalem tractaſſe.* Ignorabat autem quid in ſecretioribus haberetur. Itaq; cùm Raguſinus, qui ſancta quadā aſtutia fallebatur, exiſtimaret jam ſe periculum evaſiſſe, ſecurior factus, cùm inſtaret, quo iſta omnia conficienda erant modo, cœpit Ioannes Pontifex longè magnificis, & ampliſſimis rem exornare verbis, omneſq; ad capitis vnitatem hortari, paratiſſimùm ſe aſſerens fore, ſi alij cederent, etiam Pontificatui reſignare. Ad idem Sigiſmundus, optimis, & pijſſimis hortabatur verbis, Pontificis mentem plurimùm laudans, fidemq; verborum ejus depoſcens. At ille, non alia, quàm vidiſſet, Gregorij mandata adeſſe exiſtimans, jurejurando, ac literis coram tota Synodo ſe facturum promiſit, ſi modo Gregorius ipſe verè ac ſyncerè ceſſiſſet. Iam enim de tertio Pontifice actum erat, quandoquidem nec veniſſet ad Synodum convocatus, nec legatos etiam deſtinaſſet. Tùm verò aſſurgens Raguſinus Cardinalis cū Carolo, coram toto illo conventu hujuſcemodi orationem habuit. *Etſi virtutes omnes, Præſul ampliſſime, tuq; Rom. Rex invictiſſime, & vos, qui ade-*

stis, omnes, qualis, quantusuè homo sit, adstruant, atq; probent, nulla tamen est, quæ ita homines prodit, vt fides facit. Et quidem fide saluati sunt omnes, eademq; saluantur. Per fidē enim sancti victoriā sunt consecuti, per fidem justitiam operati, perq; fidem æternas promissiones adepti. *Ad Hebr. c. 11.* *Et verò quamuis ea in rebus multis posita sit, in nulla tamē re magis, quàm in capitis vnitate consistit. Nā & vna fides, & vnū baptisma, vnus Deus, & Pater omnium, magisterq; vnus, & legislator existit.* *Ad Ephes. c. 4.* Vnū præterea corpus multi sumus, omnes qui vno pane, & vno calice participamus. *1. ad Cor. c. 10.* *Neq; uerò plures partes in inconsutili tunica sua passus est fieri Christus: nec, cùm alia vestimēta diuiserint, eam scindere, aut diuidere impijs illis concessū est: sed illam sortiri, vt vnius tantum vsui esse posset, Spiritu Sancto illis (vt arbitror) inspirante: quatenùs hoc exemplo futuris hominibus suaderent, ab ejus tunicæ scissura quam maximè esse cauendum.* *Io. 10.* *Postremò, cùm vnica sit,* & incontaminata virgo *mater Ecclesia, vni duntaxat viro copulanda profectò est, quandoquidē, Apostolo teste,* & virū ipsius vnius esse vxoris oportet. *2. ad Cor. c. 11.* *1. ad Tim. c. 3.* Quos autē Deus conjunxit, homo non separet. *Mat. c. 19.* *Quæ omnia, cùm ingenti, ac summo desiderio cuperet noster ipse Gregorius, distulit tamen in hanc vsq; horam, & diem, quòd hominum non cerneret animos, ad eam rem, vt opportunum fuerat, esse dispositos. At, vbi ex multis signis diuina voluntas illi innotuit, pro Ecclesiæ tranquillitate, ac pace nos suos legatos ad hanc sanctam Synodum destinauit, vt ejus nomine, in Dei, & Ecclesiæ manibus omnia reponentes, ea disponatis, & de illius dignitate, & de cœteris omnibus, quæ vniuersorum conducere saluti videantur.* Ea cùm dixisset, coràm secundis explicatis, & in omnium audientia lectis, adjunxit: *Pontificatui*

ergo, & omni quod, habuiſſet, aut habere potuiſſet, juri, ejus nomine liberè cedimus, & ſyncerè, ac ſine dolo renũciamus, humilitatis, & operis à Domino præmia percepturi. Et adjecit. *Ego quoq́, qui illius hic Legatus aſſiſto, cùm meo jam functus officio ſim, & pileo, & dignitati ab eo mihi collatæ ſpontè, ac vltrò reſigno.* Ea cùm Raguſinus dixiſſet, obſtupuit Ioannes, ac planè totus obriguit, deprehenſum ſe, ac circumuentum omnino intelligens; nullamq́; ſibi deinceps ſuper eſſe viam ratus, pro tempore pauca reſpondit, ſe pro cauſſa ſua cogitaturum. Cum verò Raguſinus Cardinalis ad inferiorem locum, alios inter Epiſcopos ſe contuliſſet, Sigiſmundi hortatu, & Patrũ, qui aderant, auctoritate, illũ & Cardinalatus dignitati, & Conſilij præſidentiæ reſtituendum, atq́; honorandum cum ingenti gloria decretũ eſt.

CAPVT QVADRAGESIMVM.

Quid egerit pro ſchiſmate tollendo in Concilio.

Taq́; jam nihil in ea Synodo gerebatur, nihil apud Rom. Regem, vbi Raguſini Cardinalis auctoritas non interceſſiſſet. Maxima enim apud Sigiſmundum ejus dignitas habebatur, plurimumq́; Raguſino Cardinali tribuebatur ab omnibus. Iam verò, remotis omnibus, quæ videbantur Synodum impedire, liberiùs cuncta gerentes, ambos illos, videlicet Benedictum, & Ioannem, veluti ſanctæ Eccleſiæ teterrimos hoſtes, vtq́; hæreticos, & ſchiſmaticos, omni honore, ac dignitate priuauerunt anno ſalutis 1415. Deinde

plurimas pro sanctæ Ecclesiæ reformatione instituerunt leges. Cum tandem omnia satis ex sententia viderentur esse composita, ad novum eligendum Pontificem convenerunt. Ea verò electio, hac maximè ratione fuit præ alijs omnibus admiranda, quòd non, vt aliæ fieri consueuerunt, à Cardinalibus solis est facta, sed ab ijs, & ab vna quaquè natione, quæ ad eam viros egregios electores destinauit. Nec minimas Ordo Prædicatorum, ad eam vnius Ecclesiæ totius Capitis electionem partes contulit, cùm in ea, præter Fratrum Ioannem Dominici Cardinalem, etiã Fr. Leonardus Statius, Magister Ordinis Generalis extiterit. Addit Ioannes Carolus Fratrem Dominicum Archiepiscopum Tolosanum, quem tamen in decreto electorum Concilij Constantiensis non reperio. *Tertio igitur Idus Nouembris, anno salutis 1417. ingenti omnium frequentia, & assensu, Oddonem Columnam, in summum Pontificem elegerunt, quem Martinum V. appellauere quòd ipsa Sanctiss. Episcopi Martini die fuisset electus.* Qui mòx Ecclesiæ, & Christianorũ compositis rebus, solutaq; Synodo, ad Italiam remeans, sũmo honore, plausuq; susceptus est. Igitur in hac ipsa Synodo plurimũ apud omnes valuit Ragusini Cardinalis auctoritas, cùm sermonis elegantia, & virtute, tùm prudentia, & ingenio singulari. Nã illius ex ore omniũ videbatur pendere sententia. Quippè &, adire omnes, quosq; hortari, præclaras in omni re sententias facere, & apud singulos miræ dignitatis existere solit⁹ erat. Maximè autem in persuadendo, quæ vellet, solertissimus habebatur. In quo tàm excellentèr alios anteibat Ragusinus Cardinalis, vt laudes ejus vniuersa Synodus prædicaret.

Concil. Const. Sess. 41.

Accedebat ad hoc amplissima probitatis opinio, quæ ita omnium animis erat inserta, vt quæcunq; diceret, quæcunq; consuleret, quasi ex diuino oraculo viderentur accepta. Ferunt eum ob insignem de eo apud omnes famam, nonnullas ad Pontificatum voces fuisse sorticum. Sed, qui sui contemptum semper adamaueret, nihil illum suffragia omnia poterant delectare, id vnum præ oculis habentem, vt, schismate sublato, Christi Ecclesiæ foret in tempus omne consultum.

CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Quanta auctoritate Ioannes apud Regem Rom.

TAnta præterea erat hujus viri apud Regem Rom. Sigismundum auctoritas, tanta fides, tantaq; deuotio, vt eum suis omnibus intimioribus consilijs perpetuò adhiberet, non mediocri aut vulgari, sed arcta & intima cum Ragusino Cardinali familiaritate suscepta. Mira quoq; ad illum Procerum erat reverentia; ad illumq; veluti ad Patronum, & suæ quique salutis alumnum confluebant. Itaq; si interpretandæ leges, si statuta condenda, si discordiæ componendæ, si salutaria cōsilia, pro animarū præcipuè beneficio forent hominib' conferēda, nemo eo ingenio major, nemo circūspectione solidior, nemo ipso habebatur illustrior. Nulla in gerendis rebus animi ægritudine agebatur, nec hominum gratia plus apud eum valebat, quàm tuitio rerum, quæ ad ejus perferrentur manus; qui sciret, justitiam, quæ omnia refert in Deum, humanos quosq; respectus, vbi animi salu-

tem adesse non viderit, abijciendos putare. Cumquè talis esset, ac tantus, vt pro maximis, quæ ad eum deferebantur rebus, immensas posset coaceruare diuitias, vel saltem suis elargiri cognatis, maluit tamen in terra minus egere, quam plus habere, vt ditior, & copiosior esse posset in cœlo, ijs duntaxat contentus, quæ sua dignitas postularet. Si quid autem necessitate majus adesset, id totum egenis, ad quos miro afficiebatur amore, tribuendum curabat. nequè ditiores facere suos, sed illa solùm, quæ viderentur eorum conditioni, atq; fortunis consentanea, eis conferre studebat. Sed & qui apud illum viuebant, tales erant, vt esto quis ignoraret, cujus domini familiares essent, ipsa eorũ compositio, & aspectus, miro eos proderet modo. Tales inquam erant, vt non aulam, sed religiosorum familiam referre viderentur.

CAPVT QVADRAGESIMVM SECVNDVM.

Sigismundus à Martiuo Pontifice Legatum postulat Ioannem Cardinalem in Hungariam, contra hæreses recens exortas.

Taq; ob eas res non poterat Sigismundus ejus familiaritate satiari, quin imò, quò sibi majori quodã nexu copularetur, Pontificẽ postulauit, vt eum Legatum in Hungariam destinaret. Ejus autem legationis caussa fuit hæresis, quæ inter ejus regionis fideles astuta se quadam malignitate diffuderat. Capita autem illius hæresis habebantur duo: aliud quidem eorum,

qui de Christi paupertate fidei contraria sentiebant, quæ ortum habuisse Ionnis XXII. temporibus fertur ab ijs, quos Fraticellos vocabant:aliud eorum,quiNicolaitarum more,fœminarum vsum promiscuum esse volebant, quæ simplicis animæ hæresis dicta est ; & cum noua esset, & carnalibus hominibus abundè placeret, mortalium multos infecerat. Ex illis duabus, perditi homines hæresin vnam condentes, & permultos alios subinferentes errores, Boemiam, Hungariam, Poloniam à vera fide auertebant;& in perniciem tantam eruperant, vt inuicem se armis tueri, atq; defendere auderent, tumultusq; multos, & seditiones periculosissimas excitarent. Pro hac igitur hæresi excindenda, funditusquè extirpanda, Ragusinus Cardinalis Sigismundi rogatu in Hungariam, Boemiamq;Legatus dimittitur,ad quæ loca,Synodo jam perfecta, vnà cum eodem Rege cùm peruenisset, inuenit hæresin tantoperè confirmatam, multorum Principum, & Procerum fauoribus roboratam, vt nec adhortationibus, nec optimis virtutum exemplis, non solertissimis disputationibus,necEcclesiæ interminationibus,aut pœnis à concepta jam pridem pertinacia dimouerentur. Apparebat igitur Viro sancto eos non nisi armis, violentia, & supplicijs esse ad veritatem fidei reversuros. Suadebatq; Sigismundo, vt ex lege in contumaces ageret, paruamq; illam scintillam tempestiuè extingueret, ne incendio postmodum adaucto, nullus esset remedio locus. Noluit Sigismundus seueritatem legum in pertinaces propositi exercere, vana spe adductus aliarum rationũ, quibus existimabat aliquando illos ad vnitatem fidei posse reuerti.

CAPVT QVADRAGESIMVMTERTIVM.

Legatus, remedio frustra tentato in hæreticos, Budam se confert, vbi infirmatur, moriturq́.

VBi vidit Ioannes, Rom. Regem in sententia persistere, se verò minimum ibi fructificare, ne sancta canibus videretur dedisse, quibusdam in eis locis interminationibus factis, Budam se recipere statuit, totius Hungarici Regni sedem, vt illam in religione, & integritate fidei catholicæ conseruaret. Sed cum ibi quasi jam animo præsagiret, ociùs sibi vitæ terminum affuturum, multa diligentia, & studio cœpit Diuinis rebus incumbere, vigilijs, orationibus, jejunijs, quotidianaq; sacrificandi consuetudine, quod sibi temporis superfuisset, insumens. Et quasi publica jam videretur cura liberatus, rem suam incredibili devotione gerebat. Insignis in eo pietas, & miserorum compassio fuit, nulliq; rei parcebat, vbi cerneret eorum miserijs posse subuenire. Itaq; egregia illius fama & in ea Vrbe, & circumjacente Provincia breui amplissimè diffusa est, ita vt cuncti eum ob vitæ sanctimoniam, omni reverentia, & honore dignissimum judicarent. Itaq; sic cursu consummato, cum febri ardentissima correptus, tandem vitæ finem sibi adesse sétiret, ad Proceres omnes, ac domesticos, qui vndecũq; convenerant, vt in tanti Viri transitu collacrymarent, quasi ei supremum officium præstaturi, in hunc modum lectulo insidentem verba fecisse B. Præsulem scribunt.

Quamuis ego multa, Fratres, & filij mei, in præsenti vita pro mea, & aliorum salute ex Deo consequi desiderauerim, nihil tamen tantoperè concupiui, vt ab hujus miseria carnis dissolvi & esse cũ Christo. *Quarum rerum ea quæ sum consecutus viuens,*
Ad Phil. c. 1. *hoc fecit bonitas Diuina, non virtus mea. Quæ verò non sum adeptus, mea potiùs volo existimare caussa prouenisse, quàm*
Io. c. 9. *aliorum. Homo quidem peccator cum fuerim, si me Deus ita non exaudiuit, vt cupiebam,* scimus, quia peccatores Deus non exaudit, *vt fælix cæcus ille natus referebat. Quod cum ita sit, vtrisq; & bonis, & peccatoribus, terminus vitæ desiderabilis esse debet. Bonis quidem, vt laborum suorum præmia, longè meritis suis percipientes majora, bonitatẽ Dei in semetipsis agnoscant: malis verò, vt jam tandem aliquando desinant esse peccatores. Hac ergò extrema caussa, non virtutis propriæ confidẽtia, ego peccator opperiebar mortem, cupiebamq; ab his peccatorum nexibus liberari. Quod cum intelligam, me in proximo consecuturum, Deo immensas gratias ago, cujus ope gratiam, atq; misericordiam me habiturum spero. Id vt faciliùs adipiscar, oro, atq; obtestor, vt si quid aliquando in vobis deliqui, veniam mihi, atq; indulgentiam præstare, atq; condonare dignemini. Cauete autem, ne mei fortaßis opinione ducti, huic corpusculo funeris pompas, cum è vita excessero, faciatis insignes; sed, vt Fratrem decet, apud venerabiles illos Sancti Pauli primi Eremitæ Fratres, meum, oro, corpus deponite: ipsi me seruent, & mihi apud Dominum sanctis illis suis orationibus suffragentur. Terræ igitur, tanquam propriæ matri, vos vnà cum eis hos mandabitis artus; funebres autem illas pompas, in suffragia, & orationes pro animi mei salute conuertite. Id enim & Deo erit acceptius, & necessitati meæ scio futurum esse melius.*

Quod

Quod autem vobis Fratribus, & filijs meis in hoc meo decessu relinquam, nihil inuenio, nisi vt pacis, & fidei semper jura seruetis, & mei memoriam vestris orationibus inseratis. Ea cum dixisset Antistes, collacrymantibus cunctis, ipse pariter lacrymatus est. Deinde omnibus ad Dominum consalutatis, & ad pacis deosculationem vera charitate, atq; omnium, qui aderant, deuotione susceptis, demùm extensa dextera, Pontificali eos benedictione consolatus est. Et cùm omnia jam & publica, & priuata munera esset prosecutus, veluti jam suo videretur functus officio, cunctis valedicens (jam pridem sacrosanctis Sacramentis omnibus deuotissimè roboratus) ac si subito arriperetur somno, felix ille spiritus relicto corpore, ex hac lutea domo, ad non manufactam, angelicis comitatus obsequijs evolavit. Fuit vir in omni genere virtutis excellens, apud quem in spirituali vita omnis mediocritas sordida semper videbatur, & erat.

CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Funus, & miracula ejus post mortem.

Vm verò ad ejus transitum commota omnis Ciuitas est, omnes artium officinæ occlusæ, singuliq; ad ejus funus in multa deuotione, & lacrymis concurrerunt. Præcedebant autem ex more Religiosorum omnium familiæ cordialibus lacrymis plenæ, quæ tanto patrono deflebant se jam destitutas esse, cui similem non existimarent se facilè reperturas. Circa vene-

rabile autem corpus ejus ingens erat luminum, ac funalium multitudo, familiaresq; ejus lugubri veste induti feretrum ambiebant, nec segniores illis lacrymæ erant, quàm si parentis, aut filij funera celebrarent. Prosequebantur autem funus, magistratus primùm, deinde proceres omnes, nobilium postremò, & popularium sexus vtriusq; innumera multitudo, qui omnes, vt in proprio funere, lamentabantur, atq; dolebant. Deportatumquè est venerabile corpus ejus ad templum Sancti Pauli primi Eremitæ, quæ domus in suburbano erat ciuitatis Budæ, ibiq; omnibus ritè perfectis, tandèm insigni sepulcro traditum est. Miraculis post mortem ad ejus tumulum illustratum, testantur omnes vitæ illius descriptores, nemine inficiante.

l. cit. S. Antoninus. *Ad cœlos migrauit sepultus in monasterio Fratrum S. Pauli primi Eremitæ, vbi dicitur miraculis clarere.* Io: Carolus, ex quo bonā partem vitæ hujus S. Viri

l. c. ipsis ejus verbis decerpsimus. *Ferunt autē in eo templo ad ejus venerabile corpus prodigia fieri multa, plurimasquè ibi imagines astare, prodigiorum testimonia referentes, quæ meritis hujus B. Viri fideles essent consecuti.*

li. 4. bibliothecæ Sixtus Senensis. *Sepultusq; est in templo Diui Pauli P. Eremitæ, miraculis multis coruscans.*

l. c. Ferdinandus Castillus. *Parietes sacelli, in quo corpus B. Viri jacebat, cereis, imaginibus, tabulis, alijsq; monimentis, voti caussa, ad annum usq; Christi 1540. quando Turcæ, Buda occupata, ejus ossa dissiparunt, sacraq; omnia violarunt, con-*

l. c. *spicui extitere.* Io: Michael Plodius. *Sanctè obijt Budæ, Su. Pont. Legatus, ubi gratias, & miracula multa patrauit, ple-*

risq́; à uarijs infirmitatibus ad illius sepulcrum curatis; ob quam caussam sacelli parietes, cereis olim, uotisq́; tegebantur. Corpus ejus dispersum fuit, uti etiam omnia sacra pessundata anno 1540. Turcis eam Vrbem occupantibus.

Abraham Bzovius. *Maximam opinionem sanctitatis apud omnes reliquit, quam etiam miracula ad ejus sepulcrum patrata, testata sunt, & merita illius viri apud Deum quanta sint, abundè declararunt.* *l. c.*

Pro his, quæ referunt Castillus, & Plodius, Turcas, reliquias sanctorum, resq́; sacras Budæ pessumdedisse, facit etiam quod nuper scripsit Author libri de Rep. & statu Regni Hungarici, Turcarum Principes, in ea Vrbe, publica balnea (quæ & viuentibus gloriosa, & mortuis sibi salutaria putant) exædificasse, incrustata monumentis marmoreis, quæ antea in templis Christianorum fuere posita, imaginibus tamen, siquæ insculptæ fuerant, resecatis, & toto opere perpolito; et, quæ loca Hungaris, incolumi & florente Buda, uoluptatis domilicia fuerunt, ea religiosè, *superstitiosè*, Turcas ornasse: flagitiosè contra prophanasse, quæ antea fuerant sacrosancta. *pagina 61.*

Migrasse ex hac luce B. Io. Dominici anno Christi 1418. scribunt S. Antoninus, Sixtus, Bzouius, alijq;, quibus potiùs credendum esse arbitror, quàm Ioanni Carolo, ad annum 1420. & Plodio, semel ad annum 1420. & aliàs ad 1419. obitum illius referenti præcipuè cùm S. Antoninus illis temporibus vixerit, ac pro magistro suo, viroq; tanto sollicitus, eam temporis circumstantiã non videatur potuisse ignorare. Licet enim ipso anno 1418. absolutum fuerit Concilium Constantiense, illoq; absoluto, *ll. c.* *Plo. p. 1 l. 1. col. 125. & 2. p. l. 2 col. 222*

Conc. Const. sessio. 45.

B. Vir cum Sigismundo Romanorum Rege in Hungariam profectus sit, quia tamen absolutio illa fuit die 22. Aprilis ejusdem anni, ut constat ex actis ipsius Concilij, octo adhuc mensium interuallo omnia ea præstari potuerunt, quæ à B. Ioan. Dominici pro legationis suæ munere facta, ac cœtera itidem, quæ ante ejus obitum contigisse narrantur.

Plod. p. 2. l. 2. col. 222. V. append. 2. ad Syn. Strig. a. 1629. 3. p. tit. 22. c. 7.

Quòd sepultus asseritur in templo S. Pauli primi Eremitæ, est omnium de illo scribentium sententia. An verò Ecclesia illa Ordinis nostri fuerit, non item. Asserit Plodius: sed reliqui, Sanctus cumprimis Antoninus, disertè docent fuisse Ord. Fratrum S. Pauli primi Eremitæ, qui in Hungaria (in qua etiamnùm loca aliquot obtinent) quondam maximè floruere, pietate, domorum, religiosorumq; virorum frequentia. Nec semel id adstruit Sanctus Antoninus, nam alio præterea loco ab illo, quem proximè dedimus, ita scribit: *Sepultus est autem in Ecclesia Fratrum S. Pauli primi Eremitæ regularitèr viuentium.* Cur verò apud illos Religiosos B. Ioan. Dominici sibi sepulturam elegerit, caussam reddit Ioannes Carolus, quòd Prædicatorum Ordo Cœnobium tempore illo non haberet in Vrbe Buda. Quæ sanè ratio admitti non potest, cum Budense nostri Ordinis Cœnobium, non solùm dignitate, propter Regiam aulam, Generaleq; Prouinciæ Hungaricæ studiũ, sed & antiquitate præcipuum extiterit, quando generalia in ipso Ordinis totius Comitia anno Christi 1254. sub Vmberto Burgundo, V. Generali Ordinis Magistro in eis electo, habita fuere. Regularis fortasse pietas, virensq; obseruantia, qua tunc, S. Antonino teste, Religiosi illi San-

cti

ꝺi Pauli primi Eremitæ vigebant, Sanctum virum illexit, vt sua illis ossa cuperet demandata, quò vel ea ratione, suũ in eos amorem, ipse regularis vitæ, quæ ob totius Europæ pestilentiã corruerat, in Ordine suo primus per Italiam reparator, apud omnes faceret, relinqueretquè testatum.

CAPVT QVADRAGESIMVMQVINTVM.

Encomia nonnulla, quibus B. Ioannes Dominici à Sancto Antonino, alijsq́ celebratus est.

MIræ sunt laudes, quibus B. Ioan. Dominici à viris illustribus commendatur. Sanctus Antoninus inter alia sic ait. *Frater Ioannes Dominici de Florentia] Cardinalis Ragusinus, vltra dignitatem eximiam in Ecclesia Dei, in scientia, & sapientia sermone, ac morum sanctitate effulsit. 16. ætatis suæ agens annum, vel circa, Ordinem ingressus est Prædicatorum, litterarum ignarus, sed egregiæ indolis. Qui otia horrens, totum se studio lectionum tradidit, somni tempus vigilijs occupando. memoriæ tenacißimæ, vt nihil obliuisceretur apprehensum, & perspicacis ingenij, tempore breuiori doctißimus in Logica, Philosophia, & Theologia euasit, nec etiam expers juris Canon. & Matheseos. Qui tamen sub jurejurando testatur in libro, quem Luculam noctis appellauit, se in nulla scientia habuisse Doctorem, unde, quasi alter Augustinus, per se omnia didicit, & intellexit, quæ legere potuit. opera ejus protestantur scientiam ejus. exhibebat in materia, & modo euangelizandi magnam grauitatem, & quasi Majestatem. Vox ejus sonora,*

quasi tuba, nec extollebat, nec supprimebat, sed valdè imprimebat, non solùm apertè docens, & delectans, sed & flectens, corda etiam obdurata emolliens. Rarißimè allegabat Poetas, vel Philosophos, cùm tamen dogmata eorum in mente haberet, & sententias eorum, sed sacra pagina erat testimonium suæ doctrinæ, quam nouis, & miris expositionibus decorabat. Vitiorum rigidus, sed honestus objurgator. Deuotus, & feruens quotidiè celebrabat. Humilis in habitu, incessu grauis, statura magnus, aspectu gratiosus, pauperibus, & ignobilibus affabilis, mediocribus communis, magnatibus reuerendus. Consilio magnus ad omnem materiam, facie jucundus, & cum grauitate. Pudicißimus, & circũspectus, ita ut nunquã sinistra vel minima suspicio de eo oriretur in hominibus. Nec solùm simplex, vt nemini machinaretur dolos, vel hypocrisim ostentaret, sed & rectus, vt aliorum non supplantaretur insidijs. Tantus paupertatis amator, vt non solum argentum, & aurum ei deesset etiam in via, aut in vestimentis duplicatis, sed nec libros ad legendum, & prædicandum, nec bibliam poßideret. In abstinentia cibi, & potus austerus sibi, & in vigilijs nimius, vt insomneitatem aliquando incurreret periculosè, singularitates euitans. Zelator religionis etiam in ceremonialibus, in laboribus plurimis, indefessus in legendo alijs, in prædicando populis, in audiendis confeßionibus. Primus suscitator obseruantiæ regularis in Jtalia, quæ jam collapsa erat in Ordine Prædicatorum. Defuncto Innocentio Papa VII. à Dominio Florentino destinatus ad curiam, vt futuro Pontifici suaderet vnionem Ecclesiæ, coram electo Gregorio XII. sermonem fecit in publico consistorio ad vnionem exhortans, & Ciuitates quaslibet offerens Communitati subjectas ex parte ejus, pro loco ad id efficiendum conueniendi.

expleto

expleto sermone cunctis gratissimo, Gregorius, qui ejus & prudentiam, & vitæ sanctitatem Venetijs nouerat, vt Angelum Dei sibi destinatum ad tantum opus suscepit, nec licentiam ad Ordinem redeundi concedere voluit, sed non se ingerentem, vel ambientem ad suscipiendum Archiepiscopatum coegit, postea etiam eum ad Cardinalatum exaltans. In eo plurimos labores, & persecutiones sustinuit, factus in derisum populo Florentino, cui priùs fuerat acceptissimus, quia noluit acquiescere injustitiæ quorundam satraparum, non sincerè vnionem tractantium. Sua virtute, & prudentia sustentauit curiam Gregorij. accessitq; ad Imperatorem Sigismundum in habitu transformato cum paucis tanquam Plebanus, & cum eo tractauit modum ad vnionem efficiendam, quæ demùm secuta est, cujus non modica causa ipse fuit, à Gregorio vice sua ad Concilium Constantiense legatus. Peracto Concilio, & vnione secuta in Martino V. ibi canonicè in Papam electo, & coronato, ad requisitionem Sigismundi missus est Legatus in Hungariam, ad extinguendam hæresim exortam Boemorum. Qui profectus illuc, videns gentem illam obduratam in ea hæresi, verbis, nec disputationibus posse reduci, consuluit Imperatori, vt illos gladio exponeret, cum adhuc debiles essent in potentia, ne fortè multiplicati postea domari non possent. Durus visus est Imperatori sermo iste, & carnaliter compatiens corporibus eorum ne occiderentur, & regnum illud desolaretur, non acquieuit fortè sperans per alium modum ab erroribus reuocandos. Pergens igitur Ioan. Dominici in Ciuitatem Hungariæ Budam, infirmatus grauitèr, spiritum suum Domino commendans, ad cœlos migrauit, sepultus in monasterio Fratrum S. Pauli primi Eremitæ cum honore decenti, vbi dicitur miraculis clarere. Obijt autem anno Domini 1418.

ætatis suæ 63. Cardinalatus verò sui anno 12. vel circa. Sic D. Antoninus, Sanctus discipulus pro Sancto Magistro suo laborans. Magnæ sanè virtutis argumentum sanctum adeò habuisse discipulum, & ab illo tam seriò commendari; at nec minor S. Ant. gloria, tã S. sortiti Præceptorem.

Ioannes Carolus. *Ioannes Dominici, Ragusinus Antistes, ac S. Sixti Cardinalis, vir omnium sua ætate clarissimus, ac præstantissimus, cujus si Religio nostra omnis in æuum lacrymis prosequeretur funus, ne minimam quidem ejus meritorum partem certè videretur, vt debuerat, persoluisse.*

Sixtus Senensis. *Ioannes Dominici, tit. S. Xisti Cardinalis, Archiep. Raguś., patria Florent., Ordine Dominicanus, Antonini Acbiepiscopi Florentini præceptor, vir Sanctitate, scientia, & hetrusca eloquentia effulgens, tantaq; ingenij solertia, & memoriæ tenacitate præstans, vt ipse in libro, quem Luculam noctis inscripsit, interposito juramento affirmet, se in nulla scientia præceptorem habuisse, sed exemplo Augustini, omnes per seipsum disciplinas adidicisse, & intellexisse. Hic cùm ad Concilium Constantiense à Greg. 12. pro unione Ecclesiæ missus esset, peracto Concilio, & unione inita, hortatu Sigismundi Imperatoris, à Martino Papa V. Legatus in Pannoniam mittitur ad extinguendas hæreses Boemorum nuper exortas. quò profectus, cùm reperisset animos ita in hæresi obduratos, vt nec exhortationibus flecti, neq; ullis aut precibus, aut minis possent ab incepto reuocari, desperatis rebus, contulis se Budam, Pannoniæ Regiam, ubi mœrore animi contabescens, mortalitatem exuit anno Dom. 1418. sepultusq; est in templo D. Pauli primi Eremitæ, miraculis multis coruscans.*

Ioan. Michael Plodius. *B. Ioan. Dominici, gloria*

Hetruscæ Prouinciæ, & Sanctæ Ecclesiæ ornamentum. & inter alia: *maledicta, injuriasquè ingenti animo perferebat, nulli vindictæ, sed soli tolerantiæ semper intentus.*

Verinus Poeta.

Verin. lib. de illustratione Vrbis Florentiæ.

Dominici plebea domus, splendore Joannis
Emicat illustris, morum probitate, vel ipsa
Doctrina insignis, vitæq; exemplar honestæ
Dominici Sancti, Fesulanam condidit ædem,
Cardineumq; apicem sola virtute recepit.

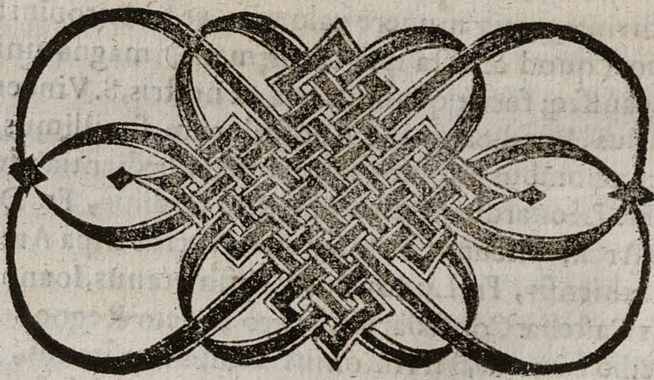
In Conventu Fesulano Hetruriæ, B. Ioannis Dominici curâ è fundamentis erecto, visitur ejus effigies cum hoc Epitaphio: *B. Joannes Dominici de Florentia, Archipræsul Ragusinus, & Presbyter Cardinalis, Regularis vitæ in Italia reparator, ac cœnobij hujus fundator.*

Porrò illud in hoc maximo viro præter cœtera commendatione apprimè dignũ, quod in dirissimo, periculosissimoq; schismate, quo Christi Ecclesia discindebatur, tantum divinæ gratiæ munere valuerit, vt S. Antonini testimonio (quod & acta ipsa confirmant) magna unionis pars, caussaq; fuerit; quamuis etiã ex nostris, S. Vincentius Ferrarius, Prædicator ille Apostolorum simillimus, qui suis concionibus populos à Benedicti obedientia revocavit, Fr. Leonardus Statius Magister Ordinis, Fr. Dominicus Archiepiscopus Tolosanus, Fr. Petrus Ripa Archiep: Corinthiensis, Fr. Ludovicus Vallisoletanus, Ioannis II. Regis Castellæ Confessarius, & pro eodem Regno in ipso Concilio Legatus, Fr. Antonius Acosta, Lusitanus, & Fr. Ioannes Nucibo, alijq; in eadẽ arena strenuè desudarint. Vt proinde non immeritò gloriari debeat Hungaria, quòd

Ferv. in con. præd. a. 1417 Grav. to. 3. præscr. fol. 305

in tantis neceſſitatibus, per Sigiſmundum, ſuum, & Romanorum Regem, ac deniquè etiam Imperatorem, & per ſuum Raguſinum Cardinalem, adeò validè Eccleſiæ Catholicæ ſubvenerit, vt ferè ipſis, ſecundùm Deum, illa ejus vnionis, paciſquè tranquillitas aſcribatur; quodquè ad cumulum illius laudis, & gloriæ, die feſto S. Martini Sabarienſis, Epiſcopiq; Turonenſis, cujus precibus, & interceſſioni res illas difficillimas Optimus Rex Sigiſmundus ſæpiſſimè commendarat, tantam vnius Eccleſiæ Catholicæ capitis electionem, Deus Clementiſſimus voluerit celebrari.

Haud dubitem, Pie Lector, complures etiam alios viros ſanctitate præclaros ex noſtro Ordine Hungariæ Regnum colluſtraſſe; quanquam hos tantum, quos mea interim aſſequi potui diligentia, vtcunq; deſcripſerim.

PARTIS SECVNDÆ DE REBVS PROVINCIÆ HVNGARIÆ ORDINIS PRÆDICATORVM.

Liber Secundus.

On virilis solùm, sed fœmineus etiam sexus sub Ordinis Prædicatorum insignijs in Hungaria gloriosè Deo militauit. Virgines enim, & mulieres Sanctæ, mundi regno, omniq; ornatu, ac delicijs ejus, propter amorem æterni Sponsi Christi Iesu, contemptis, ad sacra Monasteria convolantes, adeò spiritualis vitæ profectu conatæ sunt, vt virtutum omnium, ac totius sanctitatis perfectione conspicuæ, vniversis eandem religiosam perfectionem optantibus, exactissima se ad ævum omne præbuerint exemplaria. Quamuis verò eæ plurimæ, ac ferè innumeræ extiterint, illustriores duntaxat, & quarum memoriam injuria temporum abolere non potuit, ex optimis Authoribus, sincerisq; monumentis, servata annorum serie, describemus.

De Beata Helena Hungara, Virgine. ob. 1270.

CAPVT PRIMVM.

Vita B. Helenæ prorſus admiranda.

Eſprimium, Vrbs Hungariæ celebris, poſt Iaurinum, primò Fratres Prædicatores ſuſcepit, cœnobiumq; ad annum Chriſti 1 2 2 2. eis extruxit: nec ita longè poſt, etiam Sanctimonialibus ejuſdem Ordinis aſceterium ſub Sanctæ Catharinæ nomine collocauit: in quo vitam planè cœleſtem, & angelicam ſanè plurimæ, ſed Beata cumprimis Virgo Helena exegit, indequè, mortalitate exuta, cœleſtibus choris eſt adjuncta. Fuit illa natione Hungara, vſq; ad miraculum ferè admiranda, ac Magnæ illius Margaritæ, filiæ Belæ Quarti, Regis Hungariæ, Virginis Sanctiſſimæ Magiſtra; cujus ſanctitas, quanta, & qualis eſſet, Chriſtus Sponſus, multis, præclariſquè indicijs oſtēdit. Vehementiſſima enim Paſſionis ſuæ contemplatione correptæ, ſtigmata ſua in manibus, & dextro latere mirabiliter impreſſit, quæ tamen paulò antequā moreretur, obducta fuerunt. Cū die feſto S. Franciſci vulnus dextræ ejus manui imprimeretur, aureus circulus in vola, lilium candidū incluſum continens, apparuit. Quod cùm aſpexit, vociferari haud ſemel audita eſt. Ne, quæſo, fiat iſtud mi dulciſſime Ieſu: ne, oro, iſtud mi Redemptor appareat. Frequentiùs, cùm oraret, corpore in aera eleuabatur: cœleſtes quoq; melo-

diæ circùm illam personantes, nec non Sanctorum pluri-
mi illi colloquentes audiebantur. Crucifixi, & Deiparæ
Virg. imagines, ex altaribus, alijsq; locis ad ipsam, vnà
etiam in manus, & brachia illius descendebant. Lumina
cœlitùs accensa coram illa apparebant: epistolæ auro di-
vinitùs in manibus ejus scriptæ, legebantur. Nocte concu-
bia orante, & in extasim rapta, Cruci affixa Christi imago
ænea se à stipite explicauit, inq; amplexus Beatæ Helenæ,
non sine ingenti sonitu delapsa, nulla vi accurrentium So-
rorum, & admirandum spectaculum contuentium, auelli
ab ejus brachijs potuit; sed ipsa die sequente circa meri-
diem sensibus reddita, eam suo loco reposuit. Ingenti de-
votionis ardore erga sacram Eucharistiam flagrabat;
quam cùm à Confessario habere nequiret, Saluator ipse
visibilis suis manibus Virgini porrigebat. Spiritu Prophe-
tiæ claruit. Tantæ efficaciæ fuit ejus contactus, vt non
tantùm ægritudines corporeas à plurimis depelleret, sed
& herbas aridas virori pristino restitueret, ac floribus ver-
nantes redderet, quas statim convellebat, ne ab alijs aspi-
cerentur. Fœliciter deniq; ex hac mortalitate migrauit in
Monasterio præfato Sanctæ Catharinæ; cui morituræ, Sal-
vator, magno & admirabili cœlestium comitatu se præ-
sentem exhibuit, & miscens cum ea colloquia, ad peren-
nem immortalitatem euocauit, evocatamq; multis mira-
culis illustrauit. Paralytici namquè, & contracti, sanitati
restituti; obsessi à dœmone, liberati; alijq; curati. Propter
quorum frequentiam, & magnitudinẽ, cum post annos se-
ptẽdecim corpus ejus in aliũ locũ transferretur, imprimis,
Sepulcro effosso, terra aliquot palmos in aere suspensa su-

pra ejus cadaver, ne ab ea obrueretur, reperta est. Deinde ex illius corpore cum quidam nonnihil recidere tentasset, viuus sanguis effluxit. Ex vulnere quoq; lateris tunc sua sponte aperto, odorati liquoris vena instar balsami purissimi scaturiuit, quæ totam viciniam fragrantia sua mirum in modum recreauit.

CAPVT SECVNDVM.

Quòd B. Helena Magistra fuerit Sanctissimæ Virginis Regiæ Margaritæ.

Væ hactenus dedimus de B. Helena, ex bonis authoribus, Ferdinando Castillo, Ioan. Michaele Plodio, Abrahamo Bzovio, Seraphino Ractio alijsq; accepta sunt. E quibus Bzovius, & Plodius mortuam anno Christi 1270. testantur, ipso scilicet anno, quo & Sanctissima Virgo Margarita, secundùm ipsos, aliosq; plures, ex hac vita recessit, cujus fuisse Magistram B. Helenam, Plodius, Castillus, Indiculus ad Ordinis Priuilegia, alijquè tradiderunt. Nec hujus rei fidem elevat, quòd in manuscripta historia vetustissima Vitæ S. Margaritæ, Magistra ejus dicatur fuisse Olympias Comitissa, vt inter colloquendum R. P. Iacobus Nemethi Hungarus, ex Soc. Iesu, obijciebat, neq; enim propterea tantorum authorum testimonium infirmum existimauerim. Cùm enim B. Margarita in Monasterio Vesprimiensi Sacræ Religionis habitũ induerit, in eoq; per annos septẽ (vsq; ad 10. quippè ætatis suæ annum, quando ad Monasterium in insula B.

Castill. cent. 1. li. 2. c. vltimo Plod. 1. p. l. 3. co. 496 Bzov. t. 13. a. 1270. n. 16. Ract. de Vitis SS. & BB. Or. Præd.

Virg. Deip. à Bela Rege Patre extructum est translata) permanserit, dubitari nequit, quin Sanctissimæ alicujus Matris, quæ in vita spirituali, & religiosa, cunctisq; Ordinis institutis, & ceremonijs exactissimè versata esset, disciplinæ fuerit demandata. Atquè adeò ea indubiè fuit B. Helena, quæ omnium virtutum, & gratiarum decore florebat: quam etiam putem Magistram fuisse Olympiadis Comitissæ, quæ vidua vnà cum B. Margarita monasteriũ ingressa, post paucos dies habitum religiosum accepit. Neq; enim vlla ad Ordinem ex sæculo veniens, statim incipit esse magistra, quæ vitæ, & perfectionis monasticæ priùs debet esse discipula. Eadem tamen soror Olympias, vt tanquam nutrix, B. Margar. curam semper gessit, ita in B. V. Deip. Monasterio, per omnia ejus egit magistram (erat enim jam matura ætate, ac prudentissima) cui B. Margarita, præcipuo humilitatis exemplo, ad mortem vsquè voluit esse subjecta. Beata namquè Helena in Vesprimiensi, vt diximus, monasterio vitam mortalem exegit. Postquam hæc scripsi, reperi etiam in Petri Ranzani, ex Ordine nostro Episcopi, opere, quòd de rebus Hungaricis conscripsit, hujusce rei confirmationem. Is enim, agens per occasionem Regis Belæ, de S. Margarita, ita ait. *Est in Oppido, cui nomen est Vesprimium, monasterium, fama benè, beateq; viuentium præclarum, in quo per id tempus erat multitudo fœminarum Virginũ, Deo castè sanctèq; seruientium, sub regula, & institutis, atq; habitu Fratrum Prædicatorum. Is locus est visus præcipuè idoneus, vbi regia puella Jesu Christi sacris initiaretur. Ejus itaq; parentes, Deo factæ promißionis non immemores, eam illuc honesto comitatu perductam, Religio-*

Ranz. de rebus Hung. Indic. 15.

ni

ni B. Dominici deuouerunt. Suscepto deinde in tam tenera ætate Virginum habitu, adhibita ei fuit quædam ex illarum contubernio, quæ circa omnes seipsam bonorũ operum præbebat exemplum. Ab ea voluit Monasterij Antistes, quam vocant Priorissam, educari puellam, ita ut ab ipsa disceret spiritualia cantica, & cætera, quibus constitutis horis, ac temporibus psalleret, vt dignis Deo dicatæ Virgini moribus informaretur. Helenæ illi nomen fuit. Quæ adeò sanctè omnem suam egit vitam, vt, dum viueret, non solum multis claruerit miraculis: sed moriens etiam, ac post mortem, vt in hanc etiam diem, sanctitatis ostendere signa nequaquam desierit. Vndè & à Vesprimiensibus hodie quoq; Beata Helena nuncupatur. Tali itaq; sancta puella vsa magistra, vitæ illius integritatem imitari, quantum pueriles pati poterant anni, adnitebatur, matrem illam appellabat. Quicquid autem ei ab illa faciendum constituebatur, siue jejunandum, siue per noctem vigilandum, orandumq; Deum, siue dandam operam alicui vili seruitio, vt fit in Virginum monasterijs, absq; vlla mora exequi humilitèr, & alacriter, obedienterq; studebat. Hæc Ranzanus, rerum Hungaricarum sedulus indagator, qui triennium apud Matthiam Corvinum Legatum egit, eiquè opus præcitatum inscripsit. Notandũ verò potissimùm illud, quod ait, vsquè ad tempora, quibus hæc scribebat, in Hungaria Beatam Helenam miraculis effulsisse. per triennium porrò ad mortem vsq; Matthiæ, cujus & orationem in funere habuit, mansit Ranzanus in Hungaria, ab anno scil. 1487. ad annum Christi millesimum quadringentesimum nonagesimum.

CAPVT TERTIVM.

Monumenta, & authores, quibus B. Helenæ stigmata comprobantur.

IN astruendis stigmatibus corpori Beatæ Helenæ à Christo Sponso impressis, vniversi scriptores vnà consentiunt. Nam præter jam memoratos, breue Chronicon Generalium nostri Ordinis post Constitutionum declarationes, in Fratre Vgone Campano 16. Magistro Generali ait: *Beata Soror Helena de Hungaria, quæ habuit quinque stigmata Christi, & magnæ perfectionis mulier in Hungaria; Sanctimonialis Ordinis Prædicat. fuit. Hujus discipula Beata Margarita, Regis Hungariæ filia, similiter sanctimonialis, mirabilibus virtutibus fulsit.*

Indiculus post Priuilegia Ord. à Gen. Magistro Fr. Stephano Vsusmaris edita tit. Virgines, sic habet. *Soror Margarita, & Helena de Hungaria, hæc magistra, illa discipula, & Regis filia, vtraq; virtutibus refulgens. Helena tamen stigmata Domini Jesu in corpore passa est: magnum sanctitatis insigne.*

Et in alio catalogo post Ordinis Martyrologium, jussu Magistri Generalis, Fratris Hieronymi Xavierre, qui postea fuit, Sac. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, ita scribitur. *Soror Helena nostri Ordinis Sanctimonialis in Hungaria, Virgo omnium virtutum corona redimita, illud quoq; à Domino pro magno munere est consecuta, vt dolorum quinq; vulnerum*

Domini Nostri Jesu Christi in corpore suo sentire meruerit.

li. 15. c. 59. Thomas Bozius, de signis Ecclesiæ, postquàm S. Patriarchæ Francisco Assisiati divinitùs impressa sacra stigmata commemorauit, subdit: *Idem contigit S. Catharinæ Senensi, Helenæ Virgini Hungariæ, quæ fuerunt ex Ordine Sancti Dominici.*

disput. pro S. Cath. Sen. imaginibus. §. 8. M. F. Vincentius Iustinianus. *Diua Helena Hungarica, præstantis sanctimoniæ fœmina, & Diuæ Margaritæ Hungariæ Regis filiæ magistra, eisdem plagis compuncta fuit, vt Leander Bononiensis, & Fœlix Castel Francus literis consignarunt.*

in Voce Turturis p. 2. c. 12. M. F. Dominicus Gravina. *Helena similiter Hungarica Stigmatibus refulget, cujus disciplinæ tradita Margarita Regis Hungariæ filia, ad summum sanctitatis gradum pervenit.*

l. 13. histor. Eccles. ad an. 1270. n. 3. Ioannes Fridericus Matenesius. *Beata Helena, Virgo Ord. Præd. quæ Stigmata Domini Jesu, ipsomet Christo imprimente, in manibus, & dextro latere recepit.*

c. 18. M. F. Hyacinthus Coquetius, in opere verè aureo, quod nuperrimè editum, *Viscera materna B. Virg. in Ordinem Prædicatorum* inscripsit, in quo de stigmatis, Ordinis nostri hominibus impressis, edisserit, idem disertè confirmat.

Quod & antiqua monumenta, picturæquè testantur. Vt enim alia mittam, Ticini, sive Papiæ, quæ est Galliæ Cisalpinæ, Insubriæq; Vrbs inclyta, & olim Longobardorum Regum sedes, vetustissima, atq; celeberrima omnium facultatum Academia, hodieq; clarissima, in celebri templo S. Thomæ, ad altissimum fornicis arcum, à

centum

centum quinquaginta circiter annis cernitur Beata nostra Helena cum stigmatibus, quæ recipit à Christo Crucifixo, hisceq; verbis, *Beata Helena de Hungaria, Virgo.* Nec verò est, cur quispiam ea super re contendat, sacrorum vulnerum priuilegium ita alicui concessum existimans, vt id etiam alijs divinitùs præstitum esse diffiteatur. Nam, præter alios plures, quorum meminit Iustinianus præcitatus, vel ex vno Ordine nostro supra sexdecim personas ex certissimis monumentis ijs insignitas probat Coquetius loco prædicto, videlicet, præter Helenam nostram, etiam Gualterum juniorem Argentinensem, Iacobum Ravennatem, Catharinam Senensem, Brigittam Batauam, Osannam Mantuanam, Luciam Narniensem, Columbam Reatinam, Mariam ab Ajofrin Toletanam, Mariam à Sancto Dominico, Columbam Trocasani, Catharinam Ricciam Florentinam, Hieronymam Caruallo, Mariam Raggiam, Blancam Gusmanicam, Catharinam Raconisiam, Vrsulam Aguiriam Valentinam. Lege authorem, mirabere, & si amas, lætabere.

Coquetius mat. visc. c. 18.

De B. Helena nostrorum quidam sic ex tempore cecinit.

Quàm benè præcinuit (viuit post funera virtus)
Quisquis is est, probat hoc nobile Vesprimium.
Nam (taceo reliquos) Helenæ *decoratur honore*
Cui Diuinus amor stigmata sacra dedit.
Hujus cœlestem terreno in pondere vitam
Morbida jam, vita reddita turba docet.
Balsama quæ lateris spirant è vulnere, dicunt,
Non aliter redolent lilia, non rosulæ.

F. Hyacint. Schäffler Ordi. Pr. SS. Th. Lector.

DE BEATA MARGARITA, BELÆ QVARTI REGIS HVNGARIÆ FILIA, VIRGINE SANCTISSIMA.

IN gestis Sanctissimæ Virginis istius conscribendis, ob peculiarem, qua erga illam, Dei gratiâ, feror deuotionem, omnem conatum, ac diligentiam adhibui, vt nihil egregium omitterem eorum, quæ reperiri possent apud vitæ, & operum illius scriptores, qui sanè multi sunt, & præclari. Nam ex Ordine nostro de illa scripserunt,

Author vitæ M. S. antiquissimæ hungarico idiomate, quam vnà cum sacris ejusdem S. Virg. Reliquijs, Sanctimoniales, rabiem immanissimi Turcæ fugientes, ex Insula Danubiana B. Virginis Deip. Tyrnauiam detulerunt; & à R. P. Iacobo Nemethi, Hungaro, sæpè memorato descriptam, mihiquè commodatam, latinè vertendam curauit A.R. D. Michael Kaldi, Parochus Sopronienſis, ac deinde Lector Iauriensis, vir omni laude insignis, & Ord. nostri benefactor, ac Pater spiritualis.

Garinus, S. Theol. Doctor, qui ex fusioribus veraciuium testium dictis vitam ejus in compendium redegit Auinione, anno Christi 1340. *Apud Surium 18. Ianua.*

Petrus Ranzanus, Siculus, Episcopus Lucerinus, libro de rebus Hungaricis, in Bela Quarto. *Indic. 15.*

Georgius Eppius, VVimpinensis, S. Th. Lector, de Personis illustribus Ord. Prædicatorum.

Seraphinus Ractius, S. Theol. Doctor, In vitis Beat. Ord. Præd.

Ferdinandus Castillus, S. Theol. Doctor, Philippi 2. Regis Hispan. Concionator, qui omnium fusissimè, & elegantissimè gesta illius conscripsit. *Cent. 1 lib. 3.*

Ioannes Michael Plodius, S. Theol Doctor, & totius Status Mediolan. S. officij Inquisitor Generalis. *de Vir. ill. p. 1. l. 3. col. 497. & seqq.*

Thomas Maluenda, S. Theol. Doctor, in annalibus Ord. Præd. Centuria prima. *a. 1245.*

Abraham Bzovius, S. Theol. Doctor, & Annalista Pontificius post Cardinalem Baronium. *to. 13. a. 1270*

Scripserunt & alij; Laurentius Surius, Carthusianus, qui Garini stylum aliquantisper immutauit. *to. 1. 18. Ianua.*

Petrus Ribadeneyra, Toletanus, S. I. Theol. *2. p. floris sanct. 28. Ianuar.*

Reverendissimus Ioannes Tomko, Episcopus Bossinensis, libro de Sanctis Illyricis, Romæ approbato, & impresso. Præter hos authores, qui ex professo Sanctiss. Virginis Margaritæ gesta stylo prosequuti sunt, alij plures per occasionem, & strictiùs illius meminerunt, quos suo loco non præteribimus.

CAPVT QVARTVM.

Ortus Sanctißimæ Virginis Margaritæ.

BEatissima Margarita, patre Bela, hujus nominis Quarto, Hungariæ Rege, à Sancto Stephano, decimonono: Avo Andrea secundo, Sanctæ Elisabethæ parente: matre verò Maria, Theodori Lascari Græcorum Imperatoris filia, orta est anno Christi 1242. Ita enim, ex eo, quod vniversi ferè rerum ipsius descriptores affirmant, suæ ætatis annos 28. natam, anno Christi 1270. si ij nec dum completi, aut vero 1271. si completi, obijsse, subducta numeri ratione, colligitur. Cùm vtero gestaretur, grassantibus tùm per Hungariam Tartaris, votum Parentes ejus emiserunt, si Deus Regnum liberaret, & filiam impertiret, eam Sacrarum Ordinis Prædicatorum monialium cœtui, se perpetuò consecraturos, cùmprimis, quòd nulla è Regia Hungariæ stirpe monialis, religionis intuitu monasterium primùm ingressa, retroactis temporibus extitisset. Licet enim Helena, filia Belæ II. qui cœcus est dictus, in Egmundensi Monasterio jam multò antea vitam duxisset, non tamen ex primaria Deo vacandi intentione, sed suæ potiùs custodiæ caussa illud ingressa; quanquam Deo postea inspirante, sacram sit Religionem amplexa. Audivit Deus pias preces, & filiam concessit, ac deniq; Hungariã etiam à Tartaris liberauit. Neq; enim verum illud esse potest, quod aliqui scriptis tradiderunt, Tartaris à Rege Bela de-

Castill. & Ribad.

victis, & ex Hungariæ Regno depulsis, natam Sanctam Margaritam, cùm Tartari ab anno 1242. per triennium regnum illud incendijs, rapinis, cœdibusq; adeò devastarint, vt Bela ipso anno 1242. ingenti prœlio, quo maxima pars nobilitatis Hungaricæ, cum innumera plebe concidit, fusus, fugatusq; in Dalmatiam cum Conjuge, Proceribus, & gaza se receperit, ibiq; tamdiù delituerit, quoad Tartari ad suas sedes rediere, vt ex Hungaricis, Polonicisq; annalibus Maluenda benè notauit. *Malu. a.1245 c.18.* Quare votum à Bela, & conjuge Maria conceptum, illud fuit indubiè, si Deus Hungaricum Regnum à Tartarorum oppressione liberaret, ipsisq; restitueret, natam ex se filiam Deo in Religione Dominicana consecraturos, quod & factum. In Dalmatia, in Arce Clissiensi, in qua Reges post fugam degebant, editam Infantem, haudquaquam ambigimus; Deo, tam insigni prole, aliarum duarum eorundem Regum Catharinæ, & Margaritæ filiarum, morte in eadem Arce, ipso anno 1242. sublatarum, jacturam compensante. extat enim, Tomko teste, supra portam majorem nobilissimi templi, olim à Diocletiano Principe impuro Iovi dicati, jam verò Christiana pietate Metropolitanæ Ecclesiæ in Spalatensi Vrbe decori, tumulus, carmine (quod hujus rei fidem facit) more illorum temporum hujuscemodi addito.

Catharina fulgens, & inclyta Margari-} ta.
In hoc tumulo jacent absquè vi-}
Belæ Quarti filiæ Regis Hungaror-} um.
Ac Mariæ Lascari Regis Græcor-}

A perfidis

A perfidis Tartaris erant tunc fuga}
Mortua in Clissio, ac Spalatum transla} ta.
Sub annis Domini mille cum ducent}
Quadraginta duo insuper præbens legent} is.

Ex quo obiter colligere licet, non rectè scripsisse Aegnatium, Theodoro Lascari solam Irenem filiam fuisse, quam Ioanni Batazio in matrimonium junxit. Apparet etiam, post Catharinam, & Margaritam extinctas, atq; adeò non ante annum 1242. Beatam nostram Margaritam in lucem prodijsse. Id enim nomen Margaritæ repetitum indicare videtur, quo parentes dilectæ filiæ defunctæ memoriam, in sacro Baptismate (vt consuetudo obtinuit) innouare voluerunt. Quòd autem Margaritam potiùs quam Catharinam innovarint, ea fortasse ratio fuit, quòd jam tunc ob caput S. Margaritæ Virginis, martyrisq; ex Oriente ab Andrea Belæ parente delatum, præcipua ad Divam illam Reges incitarentur pietate; si non jam inter patronos, ac tutelares Hungariæ delegerant, vti nunc factum videmus.

Bapt. Aegnatius in Theod. Lascaro.

CAPVT QVINTVM.

Educatio pietas, ac prophetia in tenella ætatula.

Gitur anno prædicto ad finem vergente nata B. Margarita, & more justitutóq; regio, insigniq; cura, & pietate educata, à prima jam ætatula ingentibus diuinæ gratiæ muneribus ita excelluit, vt præter tenellam corporis staturam, orisq;

habitum, vix vlla infantis vestigia in illa extare viderentur. Quare adhuc bimula, Patris victoriam contra Ducem Austriæ, per Spiritum Prophetiæ prædixit, vt alio loco narrabimus. Cùm annum tertium puellula ageret, Regina Olympiadem Comitissam, relictam Comitis Thomæ Bodomarei, fœminam prudentissimam, accersiri curauit, eiq; filiam Margaritam ex tunc educandam, custodiendamq; tradidit; quam illa curam, ingentem fauorem, & gratiam arbitrata, libentissimè suscepit. Inde post sex menses, Regina, assumptam filiam cum Olympiade, Vesprimium ad Monasterium Sanctæ Catharinæ, in quo Sanctimoniales agebant Ordinis Prædicatorum, induxit, ibiq; (instar veteris illius Annæ, Elcanæ conjugis, quæ susceptum ex voto Samuelem, cùm jam esset ablactatus, in domum Dei adductum, ei perpetuò dedicauit) sanctam prolem, Deo, Beatissimæq; Virgini Deip. vt cum Rege vouerat, obtulit, & consecrauit: iterumq; illam Olympiadi commendans, rogauit, ne eam desereret, sed simul in monasterio commaneret; quod illa promptissimo animo exequuta, quarto deinde die sacra Religionis indumenta suscepit. Vix credi posset, quanto à toto cœnobio Sancta Virguncula excepta fuerit gaudio, cujus cum ætate, virtus, singularisq; pietas in dies augescebat. Dimidij anni spatio preces horarias Beatissimæ Virginis Deip. non ex codice, sed ab alijs sacris Virginibus psallentibus duntaxat auditas, perfectè memoriæ mandauit, ac recitauit. Ludos pueriles, quibus illa solet ætas gaudere, respuens, alijs ludentibus, orationi vacabat. Quòd si vrgeri ab alijs puellulis videretur, dicebat, mecum venite,

1. Reg. c. 1.

& templum priùs ingressæ, B. V. Deip. Angelicam precatiunculam recitantes, salutemus: deinde lusitemus. Nulla re capiebatur nisi seria, nullis aures accommodabat, nisi grauibus, & spiritualibus. Crucem aliquando conspicata, cœpit, quid rei esset, ex sororibus sciscitari. Illis ajentibus Signum esse Crucis, in qua Deus Dei filius, carnem humanam indutus nostræ caussa salutis, pretiosum sanguinem suum fudisset, ad eam protinùs accurrit, ibiq; prostrata adorauit, amplexibus excepit, oscula fixit, elataq; ad Crucifixum voce, dixit, Me tibi perpetuùm, Domine, credo, atq; committo.

CAPVT SEXTVM.

Quadrimula S. Ord. Præd. ingressa, Virtutibus fulget.

IAm verò quadrimula, exoptatum sacræ Religionis habitum popoſcit & flagitauit, eumquè tanta grauitate, & reverentia suscepit, vt circumstantes dederit in stuporem. Quo suscepto, juxta ætatulam, summa cum pietate ad omnem religiosam obseruantiam vitam instituebat. Potissimè verò precibus operam dabat; à quibus cùm magistra, ne corpusculum plus nimio gravaret, cuperet quadantenus reuocare, tamdiù plorauit, donec ipsa lacrymis puellæ innocentissimæ victa, liberam ei faceret in oratione perseuerandi potestatem. Porrò quinquennis, vbi vidit coeteras Sorores cilicia ad carnem gestare, mòx virtutis æmula, quasi ætatem pœnitentiæ opportunam ageret, à Ma-

gistra, vnum ex his sibi gestandum ardentibus adeò precibus depoposcit, vt ei cedere necesse fuerit, quamuis, ob corpusculi teneritudinem, ne conficeretur adhuc immatura, id illi postea sit ademptum. Sed nec sic conquiescere potuit, quin cilicino funiculo vteretur, eo virgineos lumbos ad nudam cuticulam incingens. Summoq; desiderio præstolabatur, quò tandem vegetiori ætate cilicinam vestem posset assumere. Hinc vbi septimum ætatis annum attigit, asperâ satis assumptâ, in Adventu Domini, Quadragesima, Iejunijs quatuor temporum, Vigilijs solemnitatum Christi, & B. V. Deip. Apostolorum, & præcipuorum Sanctorum corpusculum affligebat. Cernens etiam Sanctimoniales, potissimùm à Completorio, sanguine, propria, & aliena peccata expiantes, sese flagellis acritèr cœdere, ad Magistram humiflectens, flagellum instanter deposcebat, tùm in sacristiam secedens, seipsam validè pro viribus vellicabat. Vilissimis vestibus lætabatur; quæ si è meliore materia ei darentur, deferre eam pudebat: si verò à Præfecta gestare juberetur, lotione scutellarum, & vasculorum, in culina quàm citiùs maculare studebat. Si quando Regis filia vocaretur, maledictũ, & probrum objectum sibi esse cum lacrymis querebatur. Quantam mihi, mea Mater, (dicebat Magistræ) faciunt injuriam: namq; me Regis filiam appellant. Mirandum proinde non erit, B. Margaritam perfectionis religiosæ structuram ad sublimia adeò evexisse fastigia, quæ in humilitate, ejusdem immò etiam Christianæ perfectionis alphabeto, tàm solida, profundaq; à tantilla ætate jecerit fundamenta.

CAPVT SEPTIMVM.

In nouum Monasterium à Patre extructum inducitur.

HÆc, aliaq; id genus, Sanctæ Virginis Margaritæ egregia fuere in Ordine tyrocinia, quæ vbi parentes ejus notare cœperunt, ad insulam Danubij, quæ priùs Leporum, ab eo tempore B. Virginis, ac postmodùm Beatæ etiam Margaritæ Insula nominata est, Monasterium insigne, ad Dei, Beatissimæq; Virg. Deip. Mariæ honorem è fundamentis erexerunt, & ad finem perductum, regijsq; muneribus locupletatum, consecrandum curarunt. Ad hoc Sancta Margarita, annum decimum suæ ætatis agens, ex Monasterio Vesprimiensi cum nonnullis pijs alijs Sororibus devecta est. Ex ijs, vt colligere est ex indiculo Sororum pro processu Canonizationis S. Virginis, quem inferius describemus, fuerunt Sorores, Catharina, quæ jam supra annos triginta in Vesprimiensi Cœnobio vitam egerat, prima B. Margaritæ latinitatis Magistra: Eliana, quæ tantundem temporis ibidem vixerat. Agatha Vesprimiensis, Alexandra, Benedicta, Cæcilia, Helena. Elisabetha, filia Sor. Olympiadis, Socia B. Margaritæ, simul enim ex vno libro studuerant, simul tàm in choro, quàm alibi manserant. Iudith, quæ etiam S. Margaritæ Socia fuerat, simulq; colloquentes, quid legissent, vicissim examinabant, & oratiunculas perdiscebant. Fortassis & aliæ ex eodem Monasterio, quæ ad meam notitiam non venere. Fortè etiam plures sub no-

vum recentis cœnobij incolarum ad sacrum habitum sunt
receptæ, vt ex eodem indiculo facilè colliquescit; nam &
brevi tempore adeò excrevere Sorores, vt numerum se-
ptuagenarium implerent. Cui verò ex Ordinis Fratribus
Sanctimonialium præfectura, & cura tunc primum de-
mandata fuerit, hactenus non legi, nisi quòd Ranzanus
scribit, Fr. Vmbertum, virum pientissimum (qui inter
eos recensetur, quos antiquitas Beatorum vocabulo indi-
gitauit) eruditissimumquè, à Bela Rege vocatũ, Monaste-
rio fuisse præfectum, idq; muneris vsquè ad Sanctissimæ
Margaritæ in Ordine professionem, adeoq; biennium te-
nuisse. Verba ejus sunt. *Absoluto igitur opere, accersit in
Hungariam Vmbertum, Theologum doctissimum, ac religione
præstantem, qui per illud tempus erat Generalis Ordinis Prædi-
catorum Magister. Huic Rex, & Regina, à se constitutum
tradunt Monasterium, petuntq; vt ab illo eorum filia à Vespri-
miensi ad hoc in Insula, quam dixi, structum cœnobium trans-
ferretur, adhiberenturq; ei ex omni numero selectæ, quot vide-
rentur esse necessariæ, atq; vtiles virgines, cum quibus Deo, Bea-
tæq; Mariæ in Sancti Dominici Religione famularetur. A tem-
plo autem in honorem B. Virg. condito indidit Rex loco nomen,
vt diceretur Insula S. Mariæ, quæ antea vetusto vocabulo in-
sula Leporum cognominabatur: quamquam eam hodie vulgus
B. Margaritæ insulam vocitant. Vmbertum, vt talem, tan-
tumq; depositum thesaurum diligenter fideliterq; seruaret, illi
Monasterio præfecerunt Antistitem, qui regiam, sanctamq; puel-
lam, ac cœteras Deo dicatas Virgines regeret, ita ut illæ, non
quæ sunt mortalis hujus vitæ, sed, quæ essent cœlestia, ac futura
beatis parata bona, assiduè, & quantum pateretur humana im-*

becillitas,

becillitas, meditarentur. Quod & illæ mirum in modum exequi studuerunt. Et quanquam inter se, benè sanctèq; viuendo, plurimùm certarent, quænam ex ipsis esset, quæ Deo seruiret feruentiùs: comperit tandem earum prudens Antistes, Beatam Margaritam, in cunctis, quæ essent puritatis, sanctitatisq; atq; integritatis vitæ, cœteris antecellere. In Hungaria verò tantus vir, rogante, suadenteq; Rege, tamdiù demoratus est, donec Sancta puella peruenit ad duodecimum annum ætatis, quo idonea esset, & decreto Sanctorum Rom. Ecclesiæ Patrum de more profiteretur Religionem. & cœt. Sed planè hæc Ranzani narratio in aliquibus vera esse non potest; nam tempore ingressus B. Margaritæ in nouum Beatissimæ Virginis Deip. cœnobium, anno nimirum 1252. quando illa agebat decimum ætatis annum, Vmbertus, Ordinis nostri Generalis Magister adhuc non erat, qui biennio post, anno 1254. in Capitulo, Budæ, Hungariæ vrbis præstantissimæ celebrato (post mortem B. Ioannis Teutonici, qui obijt Argentinæ 1253. pridie Nonas Nouembris) inijt Magistratum, vt nostri Ordinis annales perhibent vniversi. Idem etiam Vmbertus, ex Provinciali Franciæ factus est Generalis, vt ijdem tradunt annales: non igitur tempore illo potuit in Hungaria Sanctimonialium curæ præesse. Itaquè, cui tunc primùm ex Patribus cura illa sit demandata, mihi hactenus non est omninò exploratum quamuis dubium non sit, virum omni sanctitate, & eruditione præstantem ad eam fuisse delectum. Plurimo sanè tempore Fr. Marcellus, qui etiam Hungaricam Provinciam moderatus est, B. Margaritæ spiritualis Magister, ac ductor fuisse, in ejus vita M. S. haud semel traditur:

num verò à principio ingressus ejusdem S. Virg. in novum monasterium, eam curam susceperit, non memini me legisse. Quod autem biennio transacto, duodecimo scilicet suæ ætatis anno, solemnem Religionis professionem B. Margarita Soror emiserit, & quidem in manus ejusdem Vmberti, Generalis jam electi in Capitulo, habito in Hungaria, petentibus Regibus, vt eò Professionis solemnitas esset augustior, & ipsorum in Ordinem amor, charitasquè testatior, concors scriptorum omnium sententia est. In ipsa porrò solemnitate Professionis, Bela Parens, regia Deo, Deiparæq; Virgini munera obtulit; è quibus adhuc visuntur candelabra duo ex lapide pretioso jaspide, calix cū patena, lōgitudine duorū palmorū, & amplius, latitudine ampla, vnionibus, auriq; pigmēto insigniter ornatus: vestes sacerdotales, quas casulas dicunt, auro, gemmisq; rigentes, in quibus Crucifixi extat imago, pretiosis margaritis, vnionibusq; constructa: quæ secum moniales nostræ, cum B. Margaritæ reliquijs, alijsquè rebus charioribus, ex Insula Danubij, à facie imanissimi Turcæ fugientes, olim Tyrnauiam, ac demum Posoniū, (eò translatæ) ab an. circiter vigesimo detulerunt. De ipsis Sanctimonialibus, quæ fuerint B. M. Magistræ, dictum. Sup. à pagina 114.

CAPVT OCTAVVM.

Professa, quàm egregiè virtutibus claruerit.

IGitur Ordinem S. Margarita professa, tàm multis atq; excelsis claruit virtutum insignibus, vt non modò Sororibus reliquis, sanctæ obser-

vantiæ, totiusq; perfectionis exempla præberet: sed & virgines alias, atq; matronas genere illustres, magnatum, ac Principum conjuges, ex omnibus regni partibus pertraheret, quæ de illius moribus vehementer ædificatæ, partim idem vitæ genus amplectebantur, partim ejusdem se pietati, ac precibus demississime commendantes, ad plagas suas remigrabant. Sive enim corporis castigatione, sive moderatione affectuum, sive constantiæ, justitiæ, prudentiæ, religionis, proximi, Deiq; dilectionis, cunctarumq; virtutum, donorum, & gratiarum Spiritus Sancti ornamentis adeò excellebat, vt ejus vnica vita totius rectè viuendi rationis compendium, & exemplar exactissimum omnibus esset, & porrò sit. Vulgaribus, monasterio consuetis cibis, ijsq; nusquam priuatim, sed in communi semper refectorio vtebatur, nisi matre, vel sororibus monasterium visitantibus, & id sanè quàm raro, nec nisi obedientiæ vi à Matre Priorissa adacta. Quod si cibus delicatior, aut paulò generosius vinum sibi apponeretur, respuebat. Crebrò mensæ cum reliquis assidens, majori temporis parte, quo illæ vescebantur, obvelata facie, secum tacitè perorabat. A festo exaltationis Sanctæ Crucis vsq; ad Pascha, pro more Ordinis, quotidie jejunabat. Si quando Priorissa, eam, quòd esset imbecillæ, tenerrimæq; constitutionis, cogere vellet vti dispensationibus, tamdiù plorabat, donec illa lacrymis victa, jejunare permitteret. In pervigilijs solemnitatum Christi Domini, Pentecostes, Beatissimæ Virg. Deip. Apostolorum, aliorumq; Sanctorum celebriorũ, per totam etiam Quadragesimam, & omnibus totius anni quartis, & sextis ferijs, vt plurimùm so-

lo pane,

lo pane, & aqua contenta, jejunabat. Toto triduo ante Pascha nihil omninò cibi, vel potus degustabat. A carnibus toto vitæ tempore abstinuit, nisi graui, patenteq; infirmitate detenta. Ægritudines namquè suas omni diligentia occultabat, ne propter eas hærere in valetudinario, & carnes sumere cogeretur. Quare grauem aliquando fluxum sanguinis per dies quadraginta perpessa, interfuit cum reliquis communi cœnaculo, cubauit in dormitorio, omniaq; monasterij officia, perinde ac si sana fuisset, obiuit, id vnica secretò resciente Sorore, cui vetuit, ne alijs ediceret.

CAPVT NONVM.

Lecti vestiumq; asperitas, cilicij, & disciplinarum usus.

ANte lectum, quem alijs persimilem habebat, expanso super pauimentum corio, lapideq; pro ceruicali apposito, tantillum quiescebat: quamquam cum ad matutinas preces media nocte consurgendum erat, tunc lectum intraret, vt ita semper lecto jacuisse crederetur. Lineis ad carnes nunquam usa est. Vestes, quibus induebatur, viliores, rudiores, asperioresq; erant vestibus cœterarũ, quas nunquam per totam quadragesimam, raro etiam admodum alijs temporibus permutabat. Inde propter vetustatem, longioremq; illarum usum, sordium, vermiumq; molestijs afflictata, cùm rogaretur, vt mundari, ac repurgari eas sineret, dicebat, Ne sit, dilectissimæ Sorores, ista res vobis curæ. Permit-

tite, quæso, corpus meum, amore Domini nostri Christi Iesu, ab his vermibus lacerari. Quod obsequium adeò ipsi Sponso Christo perplacuit, vt cuidam ex Seraphico Ordine S. P. Francisci Religioso, præ cœteris, sanctitatis fama præstanti, in visione ostenderet, vermes illos in uniones, lapillosq; pretij inæstimabilis, quibus exornaretur Virgo Sancta, permutatos, sicut ipse aliquibus postea reuelauit. Apparet hinc, non esse in quibusdam genium vnum omnium Sanctorum, cùm aliquibus sordes semper displicuisse, alios autem cum multo merito eas non abhorruisse legatur: quod exẽplo vno, vel altero ostendere non erit difficile. Nam de S. Simeone Stylita scribit Theodoretus, cum S. Meletij Episcopi jussu catena quadam ferrea, qua erat spontè alligatus, à fabro solutus fuisset, pelleq; hirsuta, qua tibiã texerat, ne rigor ferri eam morderet, ablata, plusquam viginti ingentes cimices, qui in ea nidificarant, & continuis Sanctum virum morsibus cruciarant, fuisse repertos, quos tamen tortores adeò multos invicta patientia tulit, vt ad nova tormenta pro Christo ferenda se præpararet. Et de S. Thoma, Cantuariensi Archiep. legimus, vbi sacrum ejus corpus post mortem Clerici suis vestibus exuissent, asperum repertũ cilicium nudis ejus artubus appressum, quod, vt erat densissimum, sic à collo ad vsquè genua erat protensum, totquè pediculis scatebat, vt qui tot mordaces bestiolas de suo corpore pavisset, novum sustinuisse martyrij genus videretur. Mitto hujusmodi sordes, propter Deum, lubentem, gaudentẽ S. sustinuisse Seraphicum Patriarcham Franciscum, quicquid aliquis ex Theologis contenderit inficiari.

Theod. li. SS. PP. c. 26.

Ribad. 29. Decembr.

V. Canm. l. 11 de locis c. 6. Malu. a. 1219. c. 25.

A duo-

A duodecimo ætatis anno, asperrimum cilicium, de setis equinis, porcinisq; multis nodis, retis instar, contextum, semper gestauit, sub quo ferreo cingulo duorum digitorum latitudinis (quod adhuc Posonij apud Clarissas cum particulis cilicij, & flagellorum cernitur) lumbos arctissimè præcingebat. Porrò ad cilicij molestias hilari, jucundoq; animo perferendas, animata vehementer fuerat S. Thomæ, jam memorati Archiepisc., & Martyris exemplo, quem vestem cilicinam, sibi à Beatissima Virgine Deipara collatam, ad nudam carnem, à collo ad talos vsq; deferre solitum intellexerat. Proinde Sorores ad cilicij frequentiorem vsum cohortari solebat. Soccos, siue calceos, clauiculis quibusdam ferreis, cum Sorore Agnete ita sibi concinnarat, vt, siue staret, siue incederet, pedum plantas pungerent, & cruentarent: quæ interim, quasi rosarum flores calcaret, amore Christi Sponsi succensa, lætabatur. Disciplinas, & flagellationes, quarum oblectamentum à tenella ætate suxerat, adeò jam grandiuscula frequentauit, vt corpus suum, flagellis, ex virgis, asperis sentibus, spinis herinaceis confectis, acritèr singulis noctibus verberaret. Potissimùm autem in Parascene, Natiuitatis Christi Dom. Assumptionis B. Virg. Deip. & solemniorum festiuitatum pervigilijs durè adèo se cœdebat, vt ex tenerrimo ejus corpusculo sanguinis riui copiosè manarent. Mirum proinde erat, vnde tantum illi suppeteret sanguinis, quem adeò frequenter, largèq; fundebat. Si fortè viribus destituta, aut debilitate brachiorum (ex qua quatuor ante obitum annis præcipuè laborauit) nequiret in seipsam flagris animadvertere, Socias advocabat, à qui-

bus id obſequij acciperet: & licet horrerent, ejus tamen in re hac authoritati contradicere non auſæ, obtēperabant inuitæ; inter cœdendum, non abſq; magno commiſerationis affectu lugentes. Inter eas verò Sorores, quas ea de cauſſa vocare ſolebat, recenſentur, Eliſabetha, Olympiadis filia, cui dicebat, tunde me fortiter, & acriter ſine compaſſione flagella: Benedicta, quæ illam vſq; ad graviſſimam ſui defatigationem aliquando cœcidit: Sabina, cui plura arcana fidentiùs S. Margarita committebat. Propterea mirabile quid in hoc genere coràm illa divinitùs factum eſſe narratur. Semel S. Margarita ad ſecretiorem locum in denſiſſimis tenebris cum Sor. Sabina, vt ibi manibus ejus flagellaretur, intrauerat: quando copioſa lux de cœlo deſcendens, locum illum adeò illuminauit, ac ſi ſol intra illius parietes radios ſuos cohiberet, tamdiùquè manſit, donec acri verberatione expleta, ſuas Virgo Sancta veſtes aſſumpſit. Semel, Chriſti comprehenſionem, & alligationem vehementiùs conſiderans, cum Sorore Anna reſtes canabinos elaborauit: dein rogauit eam, vt ijs brachia ipſius nuda ligaret, arctiuſq; conſtringeret: quod Anna (quamquā coacta illius imperio) ita præſtitit, vt tenerū S. Virginis corpuſculū propè diſcindi videretur.

CAPVT DECIMVM.

Virginalis puritatis cultrix inſignis.

Virginitatem corporis, & animi illibatam ad ſupremam uſq; vitæ horam cuſtodiuit. Pudoris ita amans, vt balnea, corporiſq; lauacrum nunquàm admiſerit, nec pedes ſupra talos

perluerit. Magnorum propterea Principum Poloniæ, juxta Bzouium, & alios, Regis: juxta Garinum, & Ribadeneyram, Ducis, cum S. Virgo adhuc septem circiter esset annorum: deinde, majori ætate, Caroli Regis Siciliæ, & prætereaRegis Boemiæ, qui sibi illam Sponsam magnis votis depopoſcerant, nuptias constantissimè refutauit. Quòd Regem Boemiæ attinet, Ranzanus dicit fuisse Georgium: belli tamen, de quo statim, circumstantiæ, Othocarum videntur indicare. is enim fuit, qui ad annum 1260. Bonfinio teste, cum Bela pugnauit, quo etiam anno, vt M. S. codex vitæ B. Margaritæ tradit, de illius cum Rege Boemiæ conjugio vehementiùs est actum. Etenim cùm Rex Bela, & Rex Boemiæ post grauissimum bellum in finibus Hungariæ gestum, in quo Hungari cœsi, & fugati sunt, ad prænunciatum annum 1260. pacem iniuissent, in signum pacis, ac fœderis, Rex Boemiæ Regi Belæ, de more amicorum, dona, & munera largitus est. Bela verò, unàq; Conjux illius, post alia, quibus Boemum honorificentissimè exceperunt, eum ad B. Virg. Deip. monasterium deduxerunt, filiam Margaritam inuisuri. Quam Boemiæ Rex primùm intuitus, specioso formæ illius decore oblectatus, sui impotens, cœpit deperire. Præclara namq; pulcherrimaq; corporis forma, ac venustate, quamuis rudi, laceroq; amictu, S. Virgo fulgebat, longèq; pulchriùs, humilitate, cunctarumq; virtutũ splendore micans Angelũ præseferebat, agens tunc ætatis annum decimum octavum. Affirmabat Boemus, se, regnumq; suum Belæ subjectum iri, modò sibi Margaritam desponsaret. Ajentiq; Belæ, hanc ejus voluntatem, peti-

Bonfin. dec. 2. l. 8.

tionemq;

tionemq; irritam esse, quòd virgo, quam optabat, jam esset ab infantili ætate, immò & antequam nasceretur, Deo consecrata, jamq; antè plures annos Ordinem Prædicatorum professa: reponebat ille, id haudquaquam obstare, quòd impossibile non esset, ab Apostolica Sede super eo vinculo dispensationem obtineri, quemadmodum non semel in consimili rerum statu fuerat impetratum. Tùm Bela, bona pacis, tumultuum, & procellarum sedationem, vim armatam Regis Boemiæ, contra insultus Tartarorum (quorum instantem reditum tùnc anxius trepidabat) opportunam considerans, multis prætereà cùm muneribus! tùm pollicitationibus victus, Boemo dixit: si mea filia Margarita, prævia summi Pontificis dispensatione, in connubiũ consenserit, añuam & ego petitioni tuæ. Nec mora. Procuratur ocyssimè dispensatio. Accedens deinde Margaritã Bela, præsente Regina, connubij illius bona in tantis præsertim regni necessitatibus, recensere, Pontificis facultatem præsto esse, assensum vrgere. At Virgo Sancta, cœlestis, immortalisq; Sponsi amore, cui se per omnia consecrarat, terrenum, periturumquè sponsum promptissimè repudiauit. Christus namq; illam, opem, & gratiam suam lacrymis, precibusquè continenter implorantem, ab omni sæculi hujus amoris æstu illæsam ita seruauit, vt à Sancto proposito diuelli non posset. Cum autem Rex ea de caussa sæpiùs eam visitaret, multisq; aliquando verbis ad assensum eam pellicere conaretur, S.V. honoro, humiliq; sermone parentem sic allocuta est. *Dilecte parens, quid frustra laboras? Desine, rogo, carnalia mihi conjugia proponere. Tu namq; à primis meæ ætatis annis,*

immò,

immò, & antequam nascerer, me Iesu Christo desponsasti. Nunc autem Deo factæ promissionis oblitus, ita mutasti sententiam, vt horteris me, abdicato cœlesti Sponso, violataq; mentis, & corporis puritate, nubam homini peccatori. Religionem, quam professa sum nunquam deseram; corporis, mentisq; mundiciam, quam regum Regi dedicaui, nunquam maculabo. Memoria teneo, cum tu, agentem septimum ætatis annum, Polonorum Regi me desponsare tentasti: credo equidem te meminisse, quid tunc tibi responderim. Dixi enim, illi me, dum viuam, velle seruire, cui me Sponsam ab ineunte ætate deuouisti. Quòd si tuæ voluntati, quæ adversabatur justitiæ, nequaquam gessi morem, assentiam ne tibi nunc, cum ætate sim grandior, atq; adeò sum facta cùm prudentior, tùm præcipuè gratiæ diuinæ capacior? Desine igitur, Pater, me à proposito Religionis auertere. Nam regno, & opibus, ac cœteris, quæ pollicetur Boemus, cœleste regnum, Christiq; omnis suauitatis delicias antepono. Malo igitur emori, quam tuis parere consilijs. Vrgente Rege coram Regina astante: *Nonne parentes tui sumus, & ex præcepto diuino parentibus reuerentiam, & obedientiam debes?* Respondit: *Ego te, Rex, Patrem, ac Dominum; te, Regina, Matrem, ac Dominam agnosco, & veneror in ijs, quæ secundùm Deum sunt, & ad ejus vergunt honorem: in ijs verò, quæ Deo contraria sunt, nec te, Rex, Patrem, ac Dominum: nec te, Regina, Matrem, & Dominam dicam esse meam. Siquidem Christus ait, si quis non reliquerit patrem, aut matrem propter me, non est me dignus, nec potest meus esse discipulus.* Cernens Bela filiæ constantiam, recessit. Sed nec sic cessauit vexatio. Non multò enim post, Rex Boemiæ, viros dignitate præstantes ea de caussa Legatos, ijsdem, quibus antea, pollicitationi- *Matt. c. 10.*

bus,

bus, misit ad Belam, vrgens ad postremam rei expeditionem. Tunc Regina, Fr. Marcellum Provincialem acciri curavit; cui dixit. *Mi Pater, Rex ob ingentes caussas filiam nostram Margaritam Regi Boemiæ nuptui tradere decreuit: ibis igitur ad illam, vt Regis parentis voluntate renunciata, mentem illius expiscère.* Provincialis, monasterium adiens, Margaritam Virginem cum Matre Priorissa, & Sorore Olympiade adesse jubet, præsentibus, mandata Reginæ referens, Virginem, cujus sit deliberationis, & animi sciscitatur. Cui S. Virgo candidè, ac resolutè respondet. *Certissimè scito P. Reu. malle me extrema quæcunq; pati, ac millies mori, quàm in hoc genere parentibus obtemperare. Nulla ratione, nulla vi à professione mea me patiar auocari.* Aliquandò ad Olympiadem, aliasq; Sorores ajebat: *Tamdiù me parentes super conjugio vexabunt, vt semel me narium, & labiorum præcisione, oculorumq; euulsione omninò deformem.* Matri etiam dixit: *Absit, vt me nuptui tradatis: malo toto corpore frustratim discerpi, quàm fidem Christo datam frangere: malo omni humanæ maledictioni subesse, quàm professionem meam deserere.* Vt verò ab hujusmodi infestationibus liberaretur, obnixè rogauit P. F. Marcellum Provincialem, vt Sacrum velum cum virginali benedictione quàmcitiùs exciperet. Quod & magna peractum solemnitate; ad quam Archiepiscopus Strigoniensis, Vaciensis, & Nitriensis Episcopi, Magnates plurimi, matronæq; convenerunt. Tùm enim Virgo Sancta, cum tribus alijs Sororibus sibi sanguine junctis, magno apparatu velata est, & consecrata, tertia die Pentecostes, ad altare Sanctæ Elisabethæ amitæ suæ, frequenti etiam Ecclesiasticorum, & Religiosorum præ-

sentia.

sentia. Ea ratione Cacodæmonis prælium dissipatum: astus, vires, machinationes, quas contra S. Virginem apparauerat, confractæ: nullasq; deinceps pro hisce conjugijs tentationes, aut molestias tulit. Cùm rumor percrebuisset, Tartaros iterum in Hungariam adventare, qui inter cœtera mala, sacras etiam virgines violarent, dixit Margarita. *Ipsa scio quid faciam; labia mihi, naresq; detruncabo, vt vbi me adeò deformem aspexerint, missam faciant.* Sed quid mirum Margaritam carnales illecebras in tantum exosas habuisse? Cùm tot divinis inundaret solatijs, tantoq; affiueret gaudio in spiritualibus contemplationibus, vt omnes terræ voluptates, cupedias, illecebrasq; merum crederet fel, præ delicijs spiritualibus, quibus occupata fuit vel à prima statim pueritia, & adeòquidem copiosè cumulatèquè, vt non corpore, aut sanguine, sed materia cœlesti constare videretur.

CAPVT VNDECIMVM.

Paupertate, & obedientia præstans.

Aupertatis amantissima erat, ac studiosissima. Vestes, quibus induebatur, rudiores, asperiores, vilioresq; vestibus cœterarum, quamuis omnium amictus in eo cœnobio esset pauperrimus, idest religiosæ paupertati conuenientissimus. Quem enim pannum pro se vestienda submissum accipiebat, cum pauperibus comutabat, vt hunc illæ, inuicemq; illa lacernas eorum susciperet. Proinde illi vestimenta, & tibialia

pervetusta, quæ pañi frustulis à Sorore vestiaria neglectis, sarcire solebat. Cùm pallium lacerum aliquando gestaret, & novum eadem vestiaria Soror illi exhiberet, illa recusans, rogauit, vt ex duobus aliquot vilioribus, veteribusq; pallijs, vnum sibi aptari, atq; sarciri curaret. Semel Rex parens eam invisit, qui ne offenderetur, quod ex laceratis manicis carnes Sanctæ Virgini prominerent, opus fuit, vt aliæ ei quam citiùs assuerentur. Velum illi semper inueterascebat. Quòd si novum illi, vel paulò subtilius præberetur, ipsum gestare renuens, crassiori, vilioriquè commutabat, ita vt sæpiùs ancillarum velo tegeretur. Calcei ejus, in ipsa etiam vehementiori hyemis asperitate, viles, ac laceri: de quo à Priorissa admonita, quoniam, si id Parentes ejus intelligerent, se haud dubiè incuriæ redarguerent, rogabat eã humillimè, vt ita sibi liceret incedere. Obedientiam religiosissimè seruans, quod Priorissa indiscriminatim, com̃unitèrq; demandabat, prima Margarita sic exequebatur, vt ad promptè, hilaritèrq; parendum omnes suo provocaret exemplo. Quodam æstiuo tempore, dùm Provincialis Fr. Marcellus, post reditum è Generali Capitulo, monasterium inviseret, Sorores, contra sacram silentij strictissimam observantiam colloquia miscere, deprehendit; quamobrem haud mediocritèr indignatus, illas redarguit, minitansq;, pro violatione pœnam daturas, abscessit, nulloq; pacto die illa adigi potuit, vt rediret. Tum B. Margarira, Sororem Olympiadem, & Sororem Margaritam, Gulielmi Ducis filiam, submisit ad ferream fenestram, P. Provincialem humiliter deprecari, vt eandem quam alijs, sibi quoquè ob violatas si-

lentij

lentij leges, mulctam injungeret, nec vlla ratione indulgeret. Quare Provincialis, die postera capitulo sororibus indicto, eas seuerè objurgans, jussit in medio refectorio, humi nudæ sedere, paneq; & aqua sola jejunare. Quod B. Margarita æqua submissione cum alijs impleuit.

CAPVT DVODECIMVM.

Mira ejus humilitas, & mansuetudo.

ADmiranda in S. Margarita humilitas, suiq; abjectio, toto vitæ tempore eluxit. Nam etsi Regum tantorum filia erat, nullo tamen magis erubescebat, quàm cùm se dici filiam Regis audiebat, perinde ac si tantum regiæ prosapiæ decus, dedecus summum existeret. Videbatur sibi omnium in toto cœnobio degentium abjectissima, vilissimaq;. Lætabatur, si monasterij rebus, & negotijs vel infimis occuparetur. Non Sanctimonialibus modo sororibus, sed famulabus etiam, & ancillis, quasi coancilla, etiam supra vires, famulabatur; & quò altiori gradu cunctis eminebat, eò humiliùs, & demissiùs vniuersis se submittere cõtendebat. Hebdomadariam se in culina adhibebat, Sororibus coquebat, ollas, scutellas, orbes, cœteraq; utensilia diligentèr abluebat; pisces purgabat magna brumæ asperitate, itaut glacialis aquæ rigore, teneræ virginis manuum delicata cutis abrumperetur, manusq; cruore maderent. Culinam emundabat, ligna humeris importabat, aquam hauriebat, itidemq; asportabat. Refectorij hebdomada-

riam frequentiùs se statuens, omnib⁹ humillimè ac promptissimè ministrabat, nec quicquam prægustabat, donec Sorores refectæ surrexissent è mensa. Si Sorores prandentes ejus ministerio non egerent, ad Capituli locum secedens, coram Christo prostrata feruentiùs orabat. Vbi illæ surrexissent, cum ancillis quasi coancilla parcè cibum sumebat; deinde eluuies efferebat, cunctaq; mundabat. Sacrum odæum, siue chorum, sæpissimè verrebat, claustrum, dormitorium, Sororum cellas, & quosuis earum angulos, sub lectis etiam, & scamnis incuruato poplite, expurgabat. Hortum aptabat; ipsa secessus loca diligentiùs emundare gaudebat; si aliud non occurreret, lanas lauare, & nere solebat. Quotannis die cœnæ Domini, obtentâ à Priorissa licentiâ, Sororum, quæ erant numero septuaginta, ancillarumq; pedes, piè, humiliterq; genuflexa lauabat, veloq; capitis sui abstersos exosculabatur. Cuivis hominum, & Sororum, honora hilaritate assurgebat, nullius vitam, vitæue merita sciscitabatur, vel temerè judicabat; sed sui ipsius contemptu magis magisq; proficere contendebat, primo ac firmissimo totius vitæ spiritualis jacto sibi humilitatis fundamento, quam nouerat virtutum omnium matrem esse, atq; nutricem. Si generis sui nobilitatem commendari audiret, ad sanctimoniam illorum, qui ea claruerunt, enarrandam sermonem vertebat. Humanas etiam virtutum suarum laudes plurimùm abhorrebat. Hinc cum juuenculæ Sorori stupenti, quòd S. Margarita pallore, & macie penè esset confecta, respondisset Soror Helena; si tu cilicium continenter gestares, flagellis te cœderes, jejunijs, solo pane, & aqua contenta,

macerares, in precibus integras noctes duceres insomnes, aliaq; faceres, quæ ego illam facere noui; næ tu quoquè non minus esses exhausta: ab audiente S. Virgine sic reprehensa est: malè fecisti amica Soror, quòd ista prodideris; non ego posthac tibi secretiora mea concredam. Ad mortem usq; sub disciplina Sororis Olympiadis, volens, lubensq; perseuerauit, non vt deprauatos mores dedisceret Virgo innocentissima, sed quò perfectissimæ demissionis, & humilitatis vestigijs hoc etiam pacto magis insisteret, Christumq; Sponsum imitaretur, qui humiliavit semetipsum, factus obediens usq; ad mortem. Rara itaq; in illa mansuetudo, vt nihil unquam in se dictis, aut factis commoueretur. Dum semel lauacri aquam ex refectorio cuperet exportare, nec sola valeret præ ponderis gravitate, subsidio Sororem Cunegundem vocavit, quæ cum aduenisset, & eluuiem unà cum B. Margarita efferret ex janua, decoram ejusdem S. Virginis faciem ipsa eluuie (stomachata fortasse) cæpit respergere. Id sancta Virgo læto suscipiens animo, atq; subridens, nihil aliud dixit, quàm, Soror mea quid agis? Aliquando etiam ab Olympiade Magistra sua de immoderata deuotionis ratione acriùs reprehensa in hæc verba: Quid agis Soror? immoderatiùs te afflictas, debilitasq;: continenter sistis in oratione humi prostrata, genis, & naso in morem suis terram euertens. Quid? an humi quærendus Deus? S. Virgo eadem verba in speciem contumeliosa, magna mansuetudine, absq; ullius prorsus perturbationis sensu tulit. Semel etiam in solemnitate Sanctorum omnium, priusquam Sancta Sacramenta Pœnitentiæ, & Commu-

nionis,

nionis cum alijs susciperet, ad quandã, cui, quòd à triduo sibi nihil loquuta esset, se offensam suspicabatur, accessit S. Virgo, & ad ejus pedes prouoluta, veniam est deprecata. Quod cernens Soror quædam Catharina, caussam inquisivit. cui illa. Veniam ab hac Sorore contendo, vt si quo à me læsa sit crimine, ignotum velit, priusquam Confessionem, Sacramq; Communionem accedam. Nullo vitæ tempore S. hujus Virginis sermonem quispiam injuriosum, detractorium, aut seueriorem unquam audiuit. Quinimmò si ab aliqua offensaretur, prostrata pedibus offendentis, præter legem, ac morem, veniam deprecabatur, pacis, & patientiæ studiosissima. Si fortè inter Sorores nata fuisset aliqua dissensio, hanc illa prudenter amanterq; componebat. Mira proinde fruebatur animi tranquillitate, serenitateq; simillima Olympi, quam sicut nulla tempestas, nullusq; turbo conturbat, sic illam neq; aduersa, neq; prospera variabant.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Charitas in Proximos.

Haritate erga proximos ardentissima flagrabat. Cùm Parentes Reges, Rex Frater Stephanus, alijq; cognati, ei mitterent aurum, argentum, purpuram, strenas, munuscula, nihil ipsa contingere ausa, per Priorissam, & Provincialem Fr. Marcellum, virum doctum, prudentem, & pium, suumq; Patrem spiritualem, ac directorem, illa pauperibus mo-

nasterijs, Ecclesijs, religiosis, alijsq; indigentibus distribui curabat. Pannum pro vestibus pretiosiorem cum pauperculis Sororibus de Priorissæ facultate commutabat, vicissim ab eis vilia, vt prædiximus, ipsarum indumenta recipiens. Per Chori fenestellam pauperes contuita, statim ad Priorissam properans, vt pro indigentia eleemosinam eis faceret, exorabat. Vidit aliquando hominem inopem, & nudum in acerrimæ hyemis algoribus, mòxq; tunicam exuens, eam cum Priorissæ licentia pauperi dedit. Quoties etiam ex eadem fenestella miserabiles, claudos, cœcos, mancos, varijsq; morborum generibus laborantes conspicaretur, vehementer ingemiscens, vbertim lacrymari solebat. Quærentibus autem ex ea Sororibus, quænam esset caussa lacrymarum, his respondebat verbis. *Miseret me egenorum, quos video, & vehementer afficior dolore, quòd opem illis afferre non possum. Cæterum ago, habeboq;, dum viuam, Conditori meo gratias, quòd absq; vllo membrorum corporis mei defectu, me & fecit, & in hanc diem pro sua benignitate seruauit. Quò fit, vt multò magis, quàm hi, quos cernimus, sim ego suæ in me clementiæ obnoxia.* Si qua Soror ob mortem, ægritudinem, aut alios adversos amicorum casus defleret, ex Apostoli consilio cum ea deflebat, eamq; confortans dicebat inter alia: *vtinam, Soror optima, dolor hic me, non te, occupasset.* Ad ægrotantes cumprimis maximo commiserationis affectu ducebatur. Nam prima illas noverat, & ad inseruiendum se offerebat. De nocte consurgens auscultabat, nùm aliqua propter dolorem aliquem ingemisceret; si quas deprehendisset, accedens, quibusdam vinum, alijs panniculos, juxta affectionis vim

ad Rõ. c. 12.

calefaciebat,

calefaciebat, affectisq; locis applicabat. Si qua præ debilitate, aut infirmitate officium suum nequiret persoluere, B. Margarita persoluebat. In valetudinario, quod rarò, ob Sororum multitudinem, infirmantibus vacabat, adeò frequens omnia charitatis obsequia exhibebat, vt cunctarum mater, & nutrix, communi elogio vocaretur. Capita, & pedes earum lauabat, capillos abradebat, vestes purgabat, lectos sternebat, haustam aquam ad culinam deferebat, rursusq; calefactam per aream ad valetudinarium referebat, medicamenta applicabat, cibos exhibebat: vomitum ipsum, si vasculum non suppeteret, vola excipiebat, ventris onera efferebat. Nihil horrebat, nihil erat tam humile, & aspernabile, quod non susciperet læta mente peragendum. Quare à Priorissa, vt in hyemis rigoribus, in æstatis calorib⁹, omniumq; temporũ majoribus incõmoditatibus, sibi infirmis ministrare liceret, impetrauit. Quædã ex ancillis lethaliter ægrotabat ulceroso, & cruento corpore, à reliquis Sororibus, putorem ulcerũ aspernãtibus, neglecta: ejus curam suscepit S. Margarita, manibus suis eam abluit, caput mundavit, capillos abrasit, in omnibusq; illi studiosiùs inseruiuit. Cuidam Sorori guttur vaccino stercore obligandum erat, præstitit id libentissimè Virgo Sanctissima, quod cæteræ detrectaverant. Soror quædam Elisabetha, procero, magnoq; corpore, cùm senio, tùm longa octodecim annorum ægritudine viribus destituta, lecto se mouere non poterat. Cùm ei die quadam Sorores, jam longo labore defessæ, inseruire quadantenus gravarentur, rogavit B. Marg. Priorissam, vt sibi decumbentis curam agere liceret. Annuit illa, ita ta-

men

men vt secum Sororem aliquam sociam assumeret. Quæ Alinkam vocauit. Accedunt; S. Margarita vbi longo morbo laborantem, eneruemq; Sororem affectu omni salutauit, & bono animo esse jussit, brachijs sustulit, sediq; collocauit. At verò Sor. Alinka, ob intolerabilem penè dissenteriæ putorem, uomitusq; abominationem, ad partem secessit, ferre non valens. Cui S. Virgo, si nequis, Charissima, tolerare, recede, mihiq; hanc operam linque. Tum expurgato, stratoq; ægrotantis lecto, eam suis iterum brachijs ad illum reposuit; stupente Alinka, quòd putorem adeò validum ferre, tantumq; hominem brachijs sustentare potuisset, cùm tamen jam sic illorum debilitate laboraret, vt aliorum manibus flagra necessariò susciperet; id enim tertio ante mortem ejus anno factum memoratur. Dein arreptis linteaminibus, sede, ac reliquis, quæ sordibus maculata fuerant, ad aquã pergens, omnia suis manibus emundauit. Alia Soror, suilla viscera flagitarat; procurauit sancta Virgo, feces ipsamet eluit, parauit, ægræ apposuit. Cùm ægræ Sorori carnes assaret, Soror Benedicta rogauit, vt sibi eas assandas permitteret, quòd id eam diceret non decere: cui S. Virgo, si tu, Soror, hoc faceres, tuum esset meritum: absit verò, vt meum apud Deum meritum ipsa deperdam. Carnes ad portam pro ægris Sororibus à se emendicatas, canistro super caput portabat, ijsq; coquebat. Aliquando per altas nives è culina ad Infirmariam, pullorum gallinaceorum ollam deferens, cecidit, palliumque, sive (vt vocant) cappam, jusculo perfudit, surrexit tamen patienter, ægrisq; allatos cibos hilariter porrexit. Sæpè etiam aliàs per altas

niues, & lutum, seruiendi ardore festinans, cadebat tenera Virgo, rursumq; consurgens, ad ministerium læta pergebat. Semel cum alia Sorore pro carnibus perrexerat, cùm verò corbem non inuenisset, scapularem vestem exuens, repositas in ea carnes gestauit: at vbi ad culinam ventum est, carnesq; extractæ, alterius Sororis scapulare, à carnibus infectum apparuit, Sanctæ Virginis veste pura emanente. Quando autem vestes ex ministerio maculabantur, non eas propterea deponebat, sed infectas etiam luto vsq; ad genua, dormiens, & vigilans retinebat. Nec Sororum, & ancillarum duntaxat curam gessit, sed pro extraneis etiam ægrotantibus fuit impensè sollicita. Namq; per Religiosum quendam seniculum, eos suo nomine perquiri, visitari, eorumq; necessitatibus, sumptibus à Regibus Parentibus per eundem acceptis, subueniri satagebat; per omnia in subleuandis pauperibus Sanctæ amitæ suæ Elisabethæ, *quæ manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperem*, virtutem assequi, studiosè, sanctèque æmulata.

Prov. c. 31.

CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Cultus, & deuotio in Sanctos.

SAnctos, Sanctorumq; imagines, atq; reliquias omni veneratione, & honore prosequebatur. nam, vbicunq; locorum Christi Do. Virginis Deip. & cœterorum Sanctorum imagines cerneret, genibus flexis adorabat, neq; id, quæcunq; actio vrgeret, vlla ratione prætermittebat; vt propterea ob cre-

bras ex pietatis officio genuflexiones, ei genua, & pedum tibiæ ingentem duritiem, & tumorem contraxerint. Quinq; Christi vulnera, lacrymis perfusa, exosculabatur. Crucem paruam cum ligno S. Crucis secum semper habebat, vt, siue quiescens, siue vigilans semper Crucifixo frueretur. ex deuotione ad Crucem, vt plurimùm, ad altare S. Crucis, vel Crucifixi imaginem feruenter orabat. tanta etiam deuotione ad dulce Iesu nomen afficiebatur, vt illud ferè semper haberet in ore, nec quippiam sibi saperet, nisi eo resonante conditum. B. etiam V. Deip. imagines cum summa dulcedine, & lacrymis, dissuauiabat, & ante illas angelicam salutationem piè, sanctèquè recitabat. Cujus eo flagrabat desiderio, amore, & honore, vt cum suaue ejus nomen ab alijs inaudiret, aut ipsamet proferret, prono ad terram capite, reuerentissimè sese inclinaret, nec alio ipsam titulo, quàm, *spem suam beatissimam, spem mundi*, & *Virginem Deiparam*, appellaret. Vitam, mores, exempla, miracula ejus auidissimè legebat, audiebat, enarrabat. Non solùm in peruigilijs Natalis Dom. & Annunciationis, (vt mos est Ordinis Prædicatorum) sed aliarum etiam B. V. Deip. solemnitatum, cùm ex Martyrologio eas pronunciari audiret, ad terram toto corpore prostrata, summa cum pietate Deo gratias agebat. Vitas etiam aliorum Sanctorum libentissimè legere, vel audire consueuerat: ingressaquè sororum laborantium locum, eadem ipsis gesta recensebat, hortabaturq; vt illorum exemplo vitam quàm sanctissimam instituerent. Legebat sæpissimè vitas majorum suorum, non planè singulorum, sed illorum, quorum fuerat vita,

Christiana pietate insignior. Qualis fuit vita S. Stephani, primi Hungarorum Regis, & Apostoli, qui fidei suæ professione, gentem suam ab idolorum cultu ad Christi fidem adduxit. S. Ladislai, Regis itidem, qui cùm gloriosum Hungariæ Regnum sanctè administraret, & contra illius grassatores, & paganos invictè defenderet, larga interim stipis erogatione, justitia, oratione, alijsq; virtutibus effulgebat. S. Emerici, cujus sancta, illibataq; virginitas, quam cum regalis generis Sponsa, forma, virtuteq; lectissima, Dei instinctu seruauit, toto orbe micabat. Sanctæ amitæ suæ Elisabethæ, quã sanctissimis meritis cumulatã, maximisq; miraculis fulgentem, Ecclesia in Sanctorum numerum scripserat. Secum igitur Sancta Margarita horum Sanctorum vitam, & merita corde voluebat: gaudebatq; & maximè lætabatur, tales se habuisse gentiles, quos sanctè vivendo posset imitari. Admiransquè virtutum opera, quibus vnusquisq; eorum Deo fuerat acceptissimus, seipsam hortabatur, & optabat, vt quemadmodũ illi, ita & ipsa, Deo piè, sanctèq; famularetur, illorumq; ad id à Deo impetrandum, efflagitabat auxilia. Sæpè verò dicebat, se in pietatis officijs adniti, vt Sanctam Elisabetham parentis suæ Sororem imitaretur.

CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Studium orandi perpetuum.

ORandi studium B. Margaritæ assiduum fuit. Omni tempore ad matutinas (quas vocant) preces, media nocte surgebat, nec unquam ab illis, missa, cœterisq; precibus horarijs abfuit,

nisi graui prorsùs morbo impedita. Diù ante pulsum ad nocturnas preces consurgens, ante lectum orabat; dato verò signo, ad lectulum se recipiebat, ne ab ea, cujus erat excitare, orans deprehenderetur. Inde iterum exurgens, ac muniens se signo Crucis, acceptam Crucem osculabatur, oculisq; apprimebat: atq; eam secum deferens, omnes præueniebat ad Ecclesiam; & ad aram S. Crucis, vel Crucifixi imaginem, donec Sorores chorum intrarent, preces fundebat. Post nocturnas preces, ad auroram ferè usq; in orationibus persistebat. Ab aurora ad prandium, auscultando missæ sacrificio, sacrisq; precibus identidem vacabat: interim vsq; adeò silentij tenax, vt nulli loqui vellet, ne ipsis quidem parentibus, fratribus, sororibus, aut eorum nuncijs, nisi per Priorissam cogeretur. Contigit, vt dum oraret, Soror ejus ueniret ad eam, asserq; caderet super caput orantis; at illa nec propter casum asseris, nec propter aduentum Sororis, orationem abrupit. Summo frigore, & brumæ rigore, quandò reliquæ Sorores, persoluto divino officio, ad hypocaustum sese recipiebant, ipsa sola vnico amicta habitu, vel in choro, vel in sacello in oratione perseuerabat. Priusquam adprandium conueniret, coram Crucifixi imagine in loco capitulari semper orabat: loca secretiora, & monasterij angulos, tanquã fundendis ad Deum precibus aptiores, potissimùm amans. In Refectorio (ad quod velato vultu, manibusq; in crucis formam complicatis procedebat) si reliquis inseruiret, jaculatorias preces ad cœlestem Sponsum vibrabat, subinde, quando nulla ejus interim erat opera necessaria, ad Capituli locum in preces excur-

rens: si mensæ assideret, sæpè toto prandio, citra esum, orabat: sæpè, vbi paululum cibi degustasset, obducto velo, Deum contemplabatur. A prandio, si manibus illi operandum, aut alijs, sive sanis, sive ægrotantibus ministrandum non esset, orationi operam dabat. Post completorium, donec fores clauderentur, orabat in templo, quod vt seriùs fieret, sæpè custodem rogabat: ijs verò obseratis, in Capitulum ad Crucifixi imaginem se colligebat: demùm ostijs omnibus clausis, sæpissimè ante lectum vsq; ad gallicinium fundendis precibus vigilabat. Nunquam fuit Sanctæ huic Virgini tædio oratio, cujus tota vita perpetuum studium fuit orandi. In magni Natalis Christi Dom. millies orationem dominicam; in adventus Spiritus S. millies antiphonam, *Veni Sancte Spiritus &c.* in singulis quatuor præcipuarum B. Virg. Deip. solemnitatum pervigilijs, millies angelicam salutationem, cum totidem ad terram sui corporis prostrationibus, recitabat, ijsdem diebus tota nocte in templo vigilijs, & orationibus vacans. Propter assiduas in cubitos, ac genua prostrationes, vestes ijs locis erant illi detritæ, cutisq; in genibus duritiem, & callos obduxerat. Duabus ante Pascha hebdomadis, commemoratione Dominicæ passionis (cujus historiam vulgari idiomate sibi legi curabat, & exponi, cum gemitibus, & lacrymis, attentissimè auscultans) occupata, nunquam ijs diebus sedebat: sed vel stans erecta, vel jacens prostrata, orationi, humilitati, & fletibus ita vacabat, ac si Christum ante se pati videret. Quandoq; in die Palmarum, dum passio recitaretur in Ecclesia, sic corde, totisq; præcordijs commota fuit, vt omnes illicò

expira-

expiraturam putarent. In cœna Domini post pedum lotionem, diuina officia, cœteraſq; ejus diei functiones, integrum psalterium Dauidicum sensim ac deuotiùs, Christi passiones contemplando, in choro persoluebat. Cum Crux nudata in Parasceue populo exhiberetur, tota humi procumbens, eam venerabatur, & adorabat, adeò vbertim lacrymans, tàmq; altum aliquandò vociferans, vt etiam extra templum posset exaudiri, & quo secùs faceret, sibi imperare nequiret. Totam etiam illam diem feruentibus precibus, & lacrymis innocentissimam Christi mortem, quasi sola ejus caussa extitisset, plorando transfigebat. In precibus, ex oculis, quasi perpetuis fontibus, uberrimi illi lacrymarum riui manabant, vt genas inde adustas haberet; & velum quoq; capitis, atq; sudaria sic immaderent, ac si aquis mersa fuissent. Raptus, & ecstases sæpissimè patiebatur. Non rarò in die Parasceues, pervigilio Assumpt. B. V. Deip. alijsq; temporibus visum est corpus ejus plusquàm cubiti altitudine è terra eleuatum, longo tempore, nullis adminiculis, nulliusq; sensus vsu, consistere. Aliquando in pervigilio omnium Sanctorum, cùm in choro longiùs ante nocturnas preces oraret, concidit, jacuitquè velut exanimis, quoad Soror Helena æditua, quæ aderat, totum Davidis psalterium, tractim, ad singulos etiam psalmos, venias, & inclinationes faciens, recitauit. Quo persoluto, Soror, crebrò, nutu, voceq; annuit S. Virgini, vt, humo surgens, modum faceret devotioni. Sed, cùm illa nullo signo annuere, aut renuere eam cerneret, territa satis, multumq; de vita illius addubitans, Sororem Olympiadem vocauit. Accurrit ocyùs illa, simulq;

cum

cum Helena, Beatam Margaritam velut mortuam contemplatur. Quæ tandem ad se rediens, objurganti magistræ Olympiadi nihil respondit. Helenæ verò sciscitanti, cur tanto animũ suum dolore percelluisset, præsalutans, subridensquè, ne doleas, inquit, perpusillum sic mansi: nimirùm Virgo Sancta bonas horas contemplationis, & raptus, breuissimam temporis morulam arbitrabatur. Aliàs in adventu Domini, cùm nocte concubia oraret, rapta fuit in Spiritu, & flamma ignis verticem capitis ejus obtexit. Porrò Soror Helena (altera à proximè dicta) ei assistens, crebrò illam vocavit, sed cùm non responderet, cucurrit ad templum, vbi plerasq; Sorores orantes invenit. Accurrentes illæ, diù ibi, cùm admirantes, tùm etiam varia signa, & strepitus, ad eam excitandam facientes, constiterunt: at illa in Deum correpta, nihil advertit. Vbi verò in se reversa, ex Sororibus intellexit, quòd ignis caput ejus operiret, illum manu discussit: sicq; flamma, odore suauissimo succedente, ac diù in eodem loco perseuerante, disparuit. Ipsa verò secretissimum silentium Sororibus indixit. Aliquando P. Provincialis Fr. Marcellus, ex ferrea fenestra per Sororem Stephanam jussit S. Margaritam acciri. Perrexit, eiq; in oratorio suo precibus operam danti nuncium retulit: sed cùm ea nihil responderet, redijt ad Provincialem. Iterùm ille misit pro S. Virgine, quæ septies, vel octies Provincialis nomine compellata, semper conticuit. Deniq; surgens, cũ diceret Stephana, grande Soror Margarita deliquisti, quæ me toties defatigasti; ait: & quamobrem me, Soror charissima, non vocasti? Cùm ex precibus rediret, tanta sæpè in ejus facie

venustas, & splendor relucebat, vt eam Sorores aspicere non auderent, quemadmodum, neq; filij Israel Moysis Legislatoris faciem glorificatam, cùm à Dei colloquio de sancto monte rediret. Constat etiam, sæpiùs in oratione à Cœlitibus visitatam, cum ijs colloquia miscuisse; audierunt enim non raró Sorores, dùm illa oraret, alios cum ea loquentes, quamquam voces ipsas intelligere non potuerint. Quanta porrò fuerit precum ejus apud Deum efficacitas, cum de miraculis per eam patratis disseretur, abundè patebit. Nihil enim petijt vnquam, quod non pro voto impetrarit.

Exod. c. 34.

CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Devotio eius ad diviniβimam Eucharistiam, & præparatio.

QVemadmodum Sanctissimum Christi corpus in divino altaris Sacramento devotissimè venerabatur, ita ut sub Sacrum ab elevatione ad communionem vsq; fleret vberrimè, &, præ devotionis vi, è corporeis sensibus abstracta, penè mortua videretur; sic eandem Sanctam Eucharistiam perceptura, omni studio se præparabat, die antecedente, non nisi panem, & aquam præsumens, ac nocte tota in vigilijs, disciplinis, precibus, sacrisq; contemplationibus, cœlestis Sponsi adventum expectans. Instante communionis tempore, expansis manibus humi prostrata, magno fletu, summaq; pietate, ac desiderio, divinissimo se convivio aptans, ea dulcedine, & veneratione communicabat, vt sæpè Spiritu

rapta, ceu mortua appareret, nec rarò, inter cœlum, & terram plusquam cubiti altitudine, nullis corporeis sensibus vtens, elevaretur. Post acceptam Eucharistiam, si raptum passa non fuisset, tenebat ab vna parte mappulam ante facies ad Communionem accedentium Sororum, vt identidem Christi Sponsi præsentia, & contuitu frueretur. Ipsa quoq; die, qua communicaverat, in precibus ad noctem vsquè continenter persistens, tunc primùm cibum modicè degustabat.

CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Proficiendi desiderium, & documenta.

Esiderio magis magisq; semper proficiendi S. Margarita, Collationum Patrum Ioannis Cassiani lectioni plurimùm vacabat, auidissimèq; conciones, lectiones, & spirituales collationes auscultabat: proptereaq; haud rarò Concionatores abiturientes, quorum ipsa conciones adhuc libentiùs audiret, miraculosè, vt postea dicemus, retinuit. Aliquando in spirituali colloquio Pater Provincialis, Religiosus valdè, devotusq; Dei famulus, ei revelavit, se multis olim precibus à Deo contendisse, vt sibi declarare dignaretur methodum, qua prisci illi, Sanctiquè Patres adeò divinam sibi Majestatem demeruissent, vt summam perfectionis vitæ spiritualis consequerentur: experrectumq; nocte quadam, vidisse codicem aureis literis exaratum, clarèq; has audisse voces: *Surge Frater, & lege:* sic lecto prosilijsse, paucaq; hæc

Ranz. in vita Sanctæ Marg.

verba,

verba, sed cœlestia, ac divina legisse: HÆC FVIT ANTIQVORVM PATRVM PERFECTIO, AMARE DEVM, CONTEMNERE SEMETIPSVM, NON SPERNERE, AVT IVDICARE ALIVM. Quæ documenta adeò altas in animo S. Margaritæ radices egere, vt quicquid faceret, aut cogitaret, identidem dispiceret, quemadmodum Deum diligeret, semetipsam odisset, atq; contemneret, aliorumq; augeret æstimationem. Hac via ad summam perfectionis hæc Virgo pervenit, vt esset omnibus norma, regula, & exemplar rectè viuendi. Hinc, si quid Sorores, minùs rectè facerent, eo dicto, *sanè hoc non est in regula Sororis nostræ D. Margaritæ*, invicem carpere solebant. Hinc illa magnæ perfectionis documenta. Sorori Catharinæ sæpè roganti, vt se modum orandi edoceret, respondit: *Soror, Præbe corpus tuum, & animam tuam Deo, & cor tuum semper sit apud eum, ita ut nec mors, nec tribulatio, neq; quippiam aliud te poßit abstrahere à charitate ejus: sic benè orabis.* Quibusdam dicentibus, de tanta austeritatæ vitæ nonnihil sibi parcere posse, quò diutiùs viveret, vitaq; diuturniore plus promereretur; vt nec adeò suam dignitatem contemneret, ait: *Qui nouit se diutiùs victurum, vitæ parcat seueriori, & in dies differat, quod hodie poßit præstare: ego sanè quamdiù viuam, & seriùsne, an ocyùs me Creator meus ex hoc mundo sit auocaturus, ignoro. Honores autem, voluptates, quietemq; hebdomadariam, turpe est in claustris appetere. Claustrum enim non eorum locus, & habitatio est, qui in stantis sæculi bona volunt, sed eorum, qui æterna, cœlestiaq; ardentèr perquirunt.* Alijs austeritatem obedientiæ, & orationis prolixitatem incusantibus, reponebat; *Melius esse obedire,*

 quàm

quàm obedere, plorare, & orare, quàm vorare. Sorores, vt pro egentibus, & infirmis, quos cernerent aliquandò, si aliter eis subvenire non possent, Deum rogarent, & saltem angelicam salutationem dicerent, hortabatur. Multùm propterea apud Reges, Belam Parentem, & Stephanum Fratrem, valebat authoritate, quos potissimùm rogabat, vt justitiam, quæ Deo gratissima est, *cujusq; neglectu, regna transfert de gente in gentem*, maximè colerent: ne aras, templa, bona Ecclesiastica desolari, tyrannide opprimi, aut militum sinerent cupiditate expilari: vtq; pauperum, pupillorum, viduarum, aut qualitercùnq; afflictorum caussas tuerentur. Atq; in omnibus penè, quæ petijt, cùm à Regibus, tùm ab alijs, exaudita est; quando ob manifestam ejus sanctimoniam, nullus propemodum ejus voluntati auderet repugnare.

Eccles. 10.

CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Peccatis, & ærumnis humanis, vehementer discruciabatur.

Dæmonis arte, & prauorum hominum assensu, & cooperatione, nefarius adeò belli tumultus inter Regem Belam Parentem, & Regem Stephanum filium, partibus hinc inde, citrà omnem juris, & æquitatis rationem, sepositoq; diuinæ vltionis metu, distractis, concitatus est, vt Christi Ecclesiam, non modò passim in Hungaria, verùm etiam in pluribus alijs totius Coronæ plagis, Principum crudelitate, & tyrannide

premi, atq; dispergi: claustra, ædesq; Religiosorum pietate exui, & vastari: miseros, innoxiosq; tantoperè cernetes afflictari, vt clamor eorum cœlorum cardines penetraret. Tanta clades, vt nulla ætatis, vel sexus ratione habita, omnes nullo discrimine opprimerentur. Tanta nequitiæ exundantia, & scelerum multitudo, vt præter Tartarorũ tyrannidem, nihil sæculũ illud simile viderit ejus temporis feritati. Hæc omnia S. Margarita intelligens, corpusculum, jejunijs, cilicio, flagellisq; multò plus solito macerabat, totaq; in fletum soluta, inquè preces, dies, ac noctes intenta, partim seditiosorum hominum scelus, partim afflictorum oppressionem, exitiumq; plorabat. Quin etiam Fratres, ac Sorores, sui, aliorumq; Ordinum obsecrabat, vt seriò Divinam clementiam implorarent, quæ dexteræ suæ virtute iratorum Principum animos conciliaret, innocentes defenderet, Ecclesiam pretioso Christi sanguine redemptam tueretur, ac vindicaret. Porrò Sorores, B. Margaritæ, amarissimè ea super caussa plorantis, ferè pertæsæ, dicebant: Quid ad te ò Domina? quid tua interest, vt te tantoperè debeas afflictare? Tum Sancta Virgo, alto ex imis præcordijs ducto suspirio, *Ecclesia*, ait, *veri cujuslibet Christiani hominis mater, membratim discissa, miserrimèquè lacerata, sæuissimè vndequaquè affligitur, & quæritis, quid ad me? non inter ejus filias ego? non ea me de Sacro Baptismatis fonte vobiscum genuit? Cur itaquè vicem ejus, ac dolorem tantum non doleam?* Hujuscemodi verbis Virgo Sancta non solùm se corripientium irritationem superauit, sed eas etiam ad ejusdem commiserationis spiritum inclinavit. Porrò ad pla-

candum

candum supremi judicis numen, nova pœnitendi instrumenta excogitauit; nam, præter cilicium, & cingulum ferreum, quæ gestare consueuerat, curauit sibi per duas Sorores ex decoriatis Herinaceis, quos per Sororem Alexandram aluerat, pellem, atq; ex ea trium digitorum latitudinis cingulum clanculùm apparari, quo se postea Virgo, spinis, & aculeis ad nudum corpus introversis, arctiùs constringebat. Residuis verò herinaceorum setis, virgis quibusdam circumligatis, crebrò se per ancillarum ministerium faciebat flagellari. Tàm cingulum, quàm flagella hujusmodi, Vir Sanctiss. Fr. Ioannes Vercellensis, Magister Gener. Ord. sextus, Sororibus, Fratribusq;, qui ad Capitulũ Generale an. Christi 1273. apud Pestũ convenerant, publicè ostentauit. Nec irritæ fuere S. Virg. preces. Impe- *Iob c. 25.* rauit enim ventis Deus, & fecit tranquillitatẽ, qui *& concordiam in sublimibus, & vnanimes inhabitare facit in domo.* *Ps. 67.*

CAPVT DECIMVMNONVM.

Martyrij desiderium.

MArtyrium pro Christo Sponso subeundi, vehementissimo desiderio S. Virgo Margarita flagravit. Cùm aliquando Sancti Iacobi Intercisi passionem, qua Regis Persarum jussu membratim in frusta dissectus fuerat, audiret, ardore patiendi, ait ad Sororem Helenam, sociam suam: Soror mea, placentne tibi, quæ audis? & illa: Quin immò maximè mihi placent ò Domina. Sed quid me juvat audire, & non imitari martyrium? Cui Sancta Margarita: *O vtinam illis*

ego temporibus vixissem: vtinam hæc etiam mihi sors obtigisset, vt Christi Jesu mei amore membratim, ac tessellatim concisa, post diuturnos artuum cruciatus, ac dolores, demùm hujus Sancti exemplo capite plexa fuissem. Hæc, dum diceret, summâ gestiens lætitiâ, externo corporis habitu, internum animi ardorem exerebat. Eadem ingeminabat, quoties in Martyrum vigilijs eorum gesta legeret, vel audiret: *Vtinam,* inquiens, *tempus alicujus persecutionis existeret, vt pro Christo Jesu martyrio consummarer. Vellem enim pro ejus amore detruncari, atq; comburi: &, vt cruciatus diutiùs perseueraret, per membra singula laniari, omniq; tormentorum genere examinari.* Singulariter autem Sanctas Virgines commendabat, quæ, fuso sanguine, testimonium dederant Christo, earum in ferendis supplicijs, optans, si fieri posset, se fuisse consortem. Cùm fama vulgaret, Tartaros iterum in Hungariam adventare, *orabo,* dicebat, *ne veniant, vti ne noceant populo Christiano: sed, quod me attinet, vellem jam venissent, vt per eorum manus martyr effecta, migrarem ad Christum.*

CAPVT VIGESIMVM.

Donum Prophetiæ.

FVit etiam Beata Virgo Margarita Spiritu Prophetiæ illustris.

Bimula adhuc, cùm Parens ejus Bela, post recessum Tartarorum, ex Dalmatia in Hungariam redux, contra Fredericum Austriæ Principem, qui, præter æquum, & fas, sibi, ac regno magnas irro-

garat injurias, duxisset exercitum, à Matre interrogata, quem bellum illud exitum esset habiturum, Deo, qui ex
Ps. 8. ore infantium, & lactentium perficit laudem, vt destruat inimicum, sic inspirante, respondit: Parentem suum victorem è castris, adversario interfecto, non tamen absq; militum suorum jactura, rediturum. Vaticinium probauit eventus. Alamannis namq; ab Hungaris strenuè dimicantibus magna clade profligatis, Fredericoq; ab Hungaro quodam milite singulari certamine cœso, Rex in patriam regreditur, non exiguam tamen exercitus sui passus
Dec. 2. lib. 8. fol. 501 jacturam. Bellum hoc extat in decadibus à Bonfinio descriptum.

Sorori Petronillæ Novitiæ, de vestium, sæculariumquè ornamentorum elegantia cogitanti, & ad sæculum redire deliberanti, quid mente agitaret, indicans, eam in arrepto Sac. Religionis proposito confirmauit. Rem fusiùs narrat author vitæ M. S. his, quæ subijcio, verbis. *Soror quædam eximia stirpe orta, nomine Petronilla, D. Petri Tongai filia, ejusdem Cœnobij B. Mariæ Soror, interrogata rigorosè de vita S. V. Margaritæ, respondit venerandis Patribus Episcopis, summi Pontificis Commissarijs, quòd, dùm nice quadam cum Sororibus collationi accumberet, de more Ordinis, ante Completorium, cæpit corde, animoq; versare, quàm deformi cappa, viliq; panno obuolueretur: è contra quàm præclaro, beneq; æstimabili amictu apud parentem domi suæ vestiretur, aut pro arbitrio vestiri potuisset. Erat tunc Petronilla novitia, ac ætate florens, adeòq; hujusmodi affectionibus moram fecit. Licet verò S. V. Margarita in collatione ita distaret à Petronilla, vt vix eam videret, nihilominus post collationem*

vocans

vocans eam ad se S. Virgo Margarita, cogitationum ejus, ac inanium cupiditatum seriem illi recensuit, reprehendensq; illam suaui, ac gratiosa mansuetudine dixit. Iam, video, pulchra es, & in vestitu tuo decora tibi places. & docuit eam, ne de cætero hujusmodi cogitationibus pretium temporis inaniter deperderet. Tùm Soror Petronilla, pudore suffusa, Sanctam V. humiliter rogauit, dignaretur pijs orationib⁹ sibi esse subsidio. S. Virgo promptè id fecit, humanæ salutis plurimùm amans, & studiosa.

Sororem quandam animo dolentem, quòd sæculo renunciasset, ad sanam mentem reduxit, cùm ei priùs totam cogitationum ejus seriem exposuisset.

De hoc idem author, sic habet. *Soror quædam Alinka nomine, illustris genere, D. Petri Aykai filia, quadam Dominica Aduentus, dùm in Refectorio cum Sororibus cænaret, graui cordolio elanguebat: nulla Sororum quippiam de illa cogitante. Tùm Soror Alinka in corde suo dixit: si non essem monialis, sed apud parentes meos, essent vtiq; plures, quibus ego, & valetudo mea curæ essent. Cæterùm, Sororibus post cœnam sueto ordine ad chorum procedentibus, sola mansit Alinka, cordolio depressa. Post gratiarum actiones redeunt rursum Sorores. Igitur S. Virgo Margarita, accedens ægrotam Alinkam, dixit illi. Quî vales, aut quo morbo laboras, charissima Soror? Cui illa. Quî valeo? en vbi sum. Et S. Virgo. Propter hunc dolorem Ordinem deserere cogitas? & te pœnitet Religionis? & omnia subjecit, quæ Soror valetudinaria cogitauerat. Illa verò tribus diebus S. Virginem aspicere summoperè verecundabatur, quòd ejus cogitationes cognosceret. Id contigit tribus ante mortem S. Virginis annis.*

Aliam iræ stimulis concitatam, cogitatibus, quos

animo secum voluerat, indicatis, pacauit. Author præcitatus, ita. *Soror, genere nobilis, nomine Catharina, D. Andreæ Varadi filia, Cautrix in eo cœnobio, accumbens mensæ cum reliquis Sororibus, toto prandio, cujusdam Sororis odio, liuore, & vindicta, sub mansueta fronte feruebat. Hujus arcanos affectus S. V. Margar. diuina inspiratione probè intellexit. Itaquè post prandium, & orationem, vocat eam ad se, & quærit, quidnam cogitasset sub mensa. Cui Soror, renuens indicare, edebam, inquit, & de cibo cogitabam. Tùm S. Virgo, æqua serie, cordis affectus, & cogitationes ei recensuit, & in charitate commonefecit, ne dehinc hujusmodi affectionibus cor inflammaret, & laceraret, neuè animum liuore contaminaret. Soror autem S. Virgini summas gratias habuit, quòd ex Dei reuelatione salutem animæ suæ curaret, admonitionemquè grata, & humili mente acceptauit: rogans eam sibi adesse precibus, ne deinceps hujusmodi criminibus se redderet obnoxiam.*

Sociam, quæ secum iverat pro carnibus ægrotantium, cujusq; vestis infecta fuerat, proptereaq; indignabatur, cogitationes ejus detegens, pariter sedauit.

Sororem Sabinam, ex molestia illatæ sibi injuriæ animo secum subirascentem, rogantemq; Deum, vt hanc à se turbationem depelleret, S. Virgo accedens, caussamq; totius commotionis aperiens, tranquillam effecit.

Tempus quoq;, & horam diei obitus sui, longè ante præsciuit, & prænunciavit, vt statim enarrabimus. Sap. 7. Sapientia enim illa, quæ *per nationes in animas Sanctas se transfert, prophetas, & amicos Dei constituit*, hanc etiam in Sponsam suam cumulatissimè gratiam effudit.

Nec hæreas, Pie lector, quòd S. Margarita supe-

rius dixerit, se tempus suæ mortis ignorare. Ignorabat enī tunc, quod postmodum, Deo reuelante, cognouit. Prophetica enim cognitio, non habitualis est per modū scientiæ, qua vti quis possit, cùm velit; sed actualis, transiensq́; illustratio est, quam Dei Spiritus distribuit, & operatur in vnoquoquè, prout vult.

V. D. Th. 22. q. 171. ar. 1.
1. Cor. c. 12.

CAPVT VIGESIMVMPRIMVM.

Vltima ægritudo, & Mors B. Margaritæ.

CVm Sactissima Virgo Margarita, se per cunctarum virtutum, donorumq́; actus, & exercitia, dies, ac noctes, ab ipsa infantili ætate, Christo æterno Sponso suo probasset, tempus tandem ex æternitate præfinitum aduenit, quo tantorum meritorum coronam perceptura, migraret in cœlum. Itaquè obitum suum, quem ante jam annum præuiderat, ac prædixerat, breui instare persentiens, *octaua Ianuarij die, cùm sana esset, & incolumis, multis astantibus, dixit, die ab illinc decima se morituram.* Dum etiam Soror quædam obijsset, & apud eam B. Virgo vigilias, de more Ordinis, duceret, Magistræ suæ Olympiadi, alijsq́; ætate confectis Sororibus, de instante morte colloquentibus, ait. Charissimæ Matres: *Prima ego inter vos Sorori huic defunctæ morte succedam.* Ad Sorores porrò cognatas suas, dixit: Dilectissimæ mihi Sorores: *Ipsa breui moritura sum: oro, obtestorq́; vos, in choro ad aram Sanctissimæ Crucis me sepelite. Sin verò illic Sororibus essem horrori, sepelite me in oratorio meo:*

(erat locus pro ipsa peculiariter à Regibus Parentibus extructus, multis sacris imaginibus, Sanctorumq; Reliquijs ornatus, ad quem priuatæ orationis caussa plurimùm conueniebat:) *neq; corpus meum putridis exhalationibus oliturũ perhorrescite; non enim vlla de illo graueolentia prodibit.* Quæ omnia planè, vt ipsa prænunciauit, sic euenerunt. Tertia namq; die, valida febre correpta, decubuit, quæ ad diem vsq; mortis, quem prædixerat, continenter perseveravit. Sorores vehementem illius ægritudinem cernentes, Conventibus, ac Monasterijs omnibus indicarunt. Accedit cum Fr. Marcello Exprovinciali Fr. Michael Provincialis, coram quo, postquam Virgo Sancta totius vitæ exomologesin sacro ritu peregit, petijt sibi Sacrosanctam Eucharistiam exhiberi: quam allatam, totius sui cordis, & corporis demissione, ac devotione libavit. Extremam deinde, ad vltimam luctam, Vnctionẽ à se postulatam, eodem Fr. Marcello præsente, devotissimè suscepit. Divinis hisce peractis officijs, ab omnib⁹ domesticis singulari lætitia comeatum petijt, *quas & hortata est ad amorem diuinum, mundi, vitæq; hujus mortalis contemptum, perseuerantiam in bonis operibus, patientiam in aduersis. Monuit etiam, vt semper ob oculos sibi ponerent illud cœleste brauium, quo Jesus dulcis Sponsus remuneraturus esset eos, qui vero, sinceroq; amoris affectu eum complecterentur.* Quibus cum luctu, & lacrymis astantium acceptis, Priorissæ Sorori Elisabethæ, claues suæ cistæ, in qua pretiosissimi ejus thesauri recondebantur, ad manus tradit. Aperitur seorsim coram Sororibus cista. Producit Priorissa Regiæ Virginis cyclades, ac torques inæstimabiles, duo videlicet cilicia, vnum qui-

dem vsu frequenti laceratum, alterum verò recentius: cingulum ferreum duorum digitorum latitudinis, quo cingi ad nudam carnem sub cilicio solebat: cingulum etiam ex pellibus, spinisq; herinaceis. Varijs generis flagella, ac inter illa virgas, pelle itidem, setisq; herinaceis imbutas. Rursus inuenta sunt regia sandalia, socci quippè pernobiles, acuminatis interiùs ferri clauiculis adornati, quos illa pro delicijs in majestate gestauit. Hi fuerunt thesauri inæstimabiles, quorum pretio Ecclesia ditata, egenos subleuat vniversos. Quod autem vitæ tempus B. Margarita reliquum habuit, institutis cum Deo colloquijs totum impendit, amorisq;, ejus, pro quo Parentes Reges, regiamq; dignitatem reliquerat, sæpiusq; recusaverat, ardentioribus, quò plùs fini appropinquabat, flammis correpta, vehementissimoq; illius fruendi desiderio exæstuans, pronuncians psalmum trigesimum, in ijs verbis, *In manus tuas Domine commendo Spiritum meum*, fœlicem tantis virtutibus animam in manus æterni Sponsi deposuit, die 18. Ianuarij, quæ dominica fuit, ad primum gallicinium, anno salutis, juxta communem computum, 1270. ætatis vero suæ 28. è quibus in monasterio 25. in habitu Ordinis 24. annos innocentissimè transegit. Anno namq; ætatis tertio cœnobium ingressa: anno verò quarto sacræ Religionis habitum induit. Qua distinctione conciliantur, quæ in hoc puncto apud scriptores dissentire videntur, dum alij 24. alij 25. annos in Ordine vixisse tradunt, illud enim de tempore, quo cum habitu, hoc autem de illo, quo absolutè fuit in monasterio, accipiendum est. Corpus Virginis Sanctissimæ in extremo,

eoq; pientissimo agone, absquè sensu omnium dolorum fuit, quemadmodum animus ejus innocentissimus semper fuerat sine aliqua corruptela. Porrò, quod apud Petrum Ribaden. Antonium Balinghem, Calendarium Germanicum, aliosq; quosdam, mors ipsius ad diem 28. Ianuarij reponitur, per errorem scriptorum factum, quo pro 18. n. 28. irrepsit. Nec facilè, qui veriùs sentirent authores, animaduerti potuisset, nisi author antiquæ vitæ M. S. ac Petrus Ranzanus omnem ambigendi occasionem sustulissent, dùm non semel in festo S. Priscæ Virginis, & Martyris (quod die 18. Ianuarij colitur) mortuam fuisse narrant. Nec omittam, authorem vitæ M. S. & Ranzanum, jam præcitatos, scribere, S. Virg. obijsse anno 1271. etsi alij communitèr in annum 1270. ejus mortem referunt. Si hoc accipiatur, non exegerat 28. annos completos ætatis, quando mortua est; nam cùm ad finem anni 1242. nata, & ad initium anni 1270. mortua sit, 27. ad summum annos egerat cum aliquot mensibus, vel diebus: si verò anno 1271. mortuam esse dicamus, faciliùs annos 28. integros, immò etiam menses aliquot, vel dies insuper natam tueri poterimus.

infrà cit.

CAPVT VIGESIMVMSECVNDVM.

Gloria eius varijs de cœlo testimonijs ostensa.

POst transitum, facies, & caro Beatæ Margaritæ tanto decore, ac fulgore resplenduit, vt quandam immortalitatis gloriam, (sicut de sancto Martino S. Sev. Sulpitius scribit) etiam extincta profer-

Epist. ad Socrum.

ret. Propterea, Philippus, Strigoniensis Archiepiscopus, vbi Sanctæ Virginis corpus aspexisset, Sororibus de illius morte contristatis, ac flentibus, dixit, *debere potiùs eas lætari, quòd Beata esset, & verè cum Christo regnaret in gloria, in cujus carne resurrectionis insignia adeò perspicuè refulgerent.* Sed & præter admirandam ejusdem carnis fragrantiam, insigniaq; miracula, de quibus postea scribemus, pluribus etiam præclaris visionibus, Christus Rex gloriæ, Sponsæ suæ gloriam ostendit.

Ac inter alia, Soror quædam Ordinis Præmonstratensis, quæ in Insula B. V. Deip. ad Claustrũ D. Michaelis degebat, paucis ante S. Margaritæ obitum diebus, vidit Gloriosissimam Dei Parentem, coronam inæstimabilis pretij, fulgorisq; gestantem, ac frequenti Angelorum Sanctorum, & Sanctarum comitatu stipatam, è cœlis ad Divæ Margaritæ cœnobium properare: quò cùm peruenisset, S. Virginem solemni ritu coronauit: coronatam per scalas arte cœlesti fabrefactas, Divis comitantibus, lætisquè vocibus concinentibus, & collætantibus, in cœlum perduxit. Hanc visionẽ eadem Soror corã Pontif. Commissarijs, cum juramento confirmauit. Author vitæ M. S.

Virgo quædam alia Ordinis itidem Præmonstratensis, Elisabetha nomine, Pesti apud S. Antonij cœnobiũ residens, S. Virginis Margaritæ mortis tempore, vidit fulgentissimam, ac supra modum radiantem stellam, ex ejusdem S. Virginis monasterio sensim assurgere, & in cœlum attolli. Tùm illa rei novitatem admirata, ex plurimis, qui aderant cœlestibus Angelis comitantibus, & lætum pæana canẽtibus, quid rei esset stella illa tam illustris, adeòq; mi-

rabiliter

rabiliter coruſcans, interrogavit. Cui illi: *Margarita eſt, Belæ Regis filia, quæ terris relictis, cœleſtes manſiones conſcendit.*

Fr. Petrus Iaurienſis, Lector AA. & S. Th. nocte, qua Sancta Virgo deceſſit, poſt nocturnas preces obdormiens, audijt in ſomnis vocem dicentem, *Agna mortua eſt.* Dùm id mane Fratribus enarraſſet, omnes de S. Virg. obitu dictum intellexerunt. Is poſtea, cùm ad monaſterium B. V. Deip. acceſſiſſet, ea ipſa nocte, qua vocem audierat, illam didicit emigraſſe.

Eadem nocte, mulieri cuidam nobili, quæ à monaſt. B. V. Deip. 26. vel 30. circiter milliaribus diſtabat, mors S. Margaritæ eſt manifeſtata. Vbi enim mane ſurrexiſſet, maritum, virum etiam nobilem, ſic allocuta eſt. Probè noſti, dulciſſime Conjux, me, Margaritam Belæ Regis filiam, & ſanctimonialē nunquàm nouiſſe. Hanc certo certiùs ſcias nocte iſta ex hac vita migraſſe. Vidi enim in Spiritu, magna illam cum gloria cœlum aſcendere; quæ me etiam allocuta, dixit. Veniâ criminum egetis, ea expiandi cauſſâ, ad ſepulcrum meum feſtinate: illic Dei miſericordiam obtinebitis. Vir inaudiens, diem ſilentio tranſigit. Dein inſcenſo equo, rem exploraturus, ad monaſterium pergit, eaq; nocte, qua vxor dixerat, mortuam reperit: Deumquè, ac Sanctiſſ. V. Margaritam glorificans, Fratribus Conjugis viſionem enarrat.

Frater Romanus, Iaurienſis Cœnobij incola, paulò ante S. V. Margaritam vita functus fuerat: is poſt dies aliquot ſuo Priori apparens, precum, & ſacrificiorum ſuffragia, quòd expiatorijs flammis detineretur, enixiùs

postulauit

postulavit. Cui Prior. Quomodo habet Soror Margarita, Belæ Regis filia, quæ ante dies viginti demigrauit? & F. Romanus: Soror, ait, Margarita, filia Regis Belæ, in cœlos statim delata; astitit à dextris Dei in vestitu deaurato, circumamicta varietatibus.

CAPVT VIGESIMVMTERTIVM.

Funus, & corporis fragrantia.

Orpus Sanctæ Virginis defunctæ, ea ipsa nocte, pro more Ordinis, post ea præstita, circa corporis lotionem, & aptationem, sacrasquè preces, quæ ex Ordinario præscribũtur, totius monasterij processione ad Ecclesiam, infra Chorum, Sanctimonialium humeris delatum, ac depositum fuit. Incredibilis planè erat Sororum omnium luctus, quæ se Matre benignissima, atq; dulcissima, puroq;, atq; pellucido totius Sanctitatis speculo priuas contuebantur. Propter populorum concursum, sacrum corpus quatriduo relictum est inhumatum. Nam ad ejus exequias Rex, & Regina Parentes, Magistratus, & Principes, Archiepiscopus Strigoniensis, Episcopus Vaciensis, cum plerisq; alijs Episcopis, & Prælatis, Viri Ecclesiastici, Religiosi, Prædicatores, & Minores, & aliorum Ordinum, cum innumerabili nobilium, pauperum, vulgiq; multitudine conuenerunt. Porrò Archiepiscopus, audiens Sororum præcipuè, ac Fratrum gemitus, atq; lamenta, remoto uelo, quo S. Virg. facies erat operta, vbi eam vidit quodam immortalitatis

Regis, Regin. præsentiam astruũt Castill. Ribad.

decore mirabiliter refulgentem, vt eos consolaretur, (quamuis & ipse, & reliqui, cùm ob astantium deuotionem, tùm ob admirabilem S. Virg. venustatem, vix ægrè lacrymas cohiberent) dixit. *Quid super æterni Regis filia contristamini, & ploratis? Quid ni potiùs ei collætamini, quam ex glorificata ejus facie, manifestè cernitis æternæ beatitudinis brauium jam assecutam?* Interim Provincialis, arcam ligneam fortem fabrefieri, vietisq; passim ferreis obligari curauerat, in quam deinde sacrũ corpus est illatum. Itaq; omnibus, quæ ad sepulturam necessaria erant, dispositis, Archiepiscopo Pontificalibus induto, solemni apparatu, & processione, sacrum corpus ad B. Virg. Deip. majorem aram deportatum est. Vbi idem Antistes, insigni celebritate sacrum cantavit, eoq; absoluto, sacros omnes sepeliendi ritus, ac ceremonias ipsomet perficiente, arca cum sancto corpore, tumulo, qui ad eandem supremam aram fuerat effossus, immissa est; non tamen eam terra, vel quacunquè re alia inhumarũt, sed velo duntaxat expanso operuerunt, sicq; complures dies permansit. Cœterùm, cùm ineffabilem odoris fragantiã virgineum corpus difflaret, Prouincialis F. Michael, coràm P. F. Marcello Exprouinciali, alijsq; P. P. in virtute Spiritus Sancti, sub formali præcepto, & sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, Sororibus omnibus mandavit, vti edicerent, nùm ipsarum opera, aut scitu, adhibitis floribus, vnguentis, vel alia re odorifera, aut humana quacunquè industria, factum esset, quòd odor ille fragraret: omnes verò sanctè jurarunt, neq; opera, neq; scientia sua id euenisse. Singulas etiam seor-

sum, diligentiùs examinauit, monens, quantum piaculum esset, quantaq; Deum, qui non eget, nec gaudet mendacio nostro, injuria afficeret, id quisquis humana arte procuraret; ac demq; eadem monita in sacro Confessionis Sacramento adhibuit: sed neq; sic humanitùs quippiam in ea re factum potuit reperire. Venerat F. Petrus elaurienfis, (cujus superiùs meminimus, quiq; posteà electus est Prouincialis) sex post S. Virginis sepulturam diebus: is, vbi in loco sepulcri tantam odoris suauitatem sensit, caputquè, ac manus ejus attrectans, majorem adhuc fragrantiam, ac si odorũ omnium ibi esset compendium, percepit, dixit ad Prouincialem. Pater, locus hic incredilem spargit fragrantiam: vide, ne aliqua sit arte delibutus. Cui Provincialis. ego rem istam rigoroso examine, & omni, qua potui, fide, à Priorissa, Sor. Olympiade, alijsq; Sororibus, coram hujus Virginis sepeliendo corpore, ac alijs etiam locis, super re hac indagaui, nec tamen quicquam humano artificio factum potui inuenire. Toto spatio, quo intectum mansit sepulcrum, tanta deuotione, ac reverentia illi Sorores astiterunt, vt non aliàs, quàm hodiariæ hymnodiæ, refectionis, & quietis tempore, ab eo diuelli se paterentur. Quarta decima verò die, rudi, & impolito lapide, sepulcri orificium, per Albertum, & Petrum è Lombardia, lapicidas, opertum est; qui jucundissimum etiam odorem inde exhalantem se percepisse, testati sunt. Demùm post tres circiter menses, cùm ijdem artifices, paratum jam è rubro marmore nobile sepulcrum aptaturi, superpositum pridem arcæ lapidem sustulissent, tanta iterum ex Virgineo corpore odorum fragrantia spirauit,

quantam Hyblarum deliciæ, & omnes præstantissimorum vnguentorum apothecæ, non possent exæquare.

CAPVT VIGESIMVM QVARTVM.

Miracula Sanctæ Margaritæ.

Era miracula, quæ fieri nequeunt, nisi virtute divina, tanquam caussa principali, operatur Deus, teste D. Thoma, ad hominum vtilitatem, vno quidem modo, pro assertæ veritatis confirmatione, quo pacto fieri possunt miracula per quemcumquè, qui veram fidẽ prædicat, & Christi nomen invocat, etiam si interdum malus existat: aliomodo, pro demonstranda sanctitate alicujus, quem Deus hominibus proponere vult in exemplum virtutis, qua ratione, miracula non nisi à Sanctis patrantur. Ex ijs porrò Sanctitas perfectè comprobatur, cùm confessio fidei, & operum justitia, tesseram miraculorum habet adjunctam. Propterea canonizandi, primò de fidei excellentia, vitæ Sanctitate, mòx de miraculis inquiruntur, maximè post mortem: nam, si quis calumnietur miracula eorundem, in vita, quòd non attestentur bonitatem, & sanctitatem, ab omni calumnia alienum est, quòd post mortem miracula, & non ad eorundem sanctitatem illustrandam, per illos à Deo sint facta. Si enim inuisi Deo decessissent, & non essent Deo chari, ad invocationem eorum, deprecationem per eorundem virtutes, sanctitatem, & merita, nequaquam Deus faceret miracula, qui falsitati testimonium,

Divus Thom. 22. q. 178. 2. & 3. p. q. 34. art. 1.

Dominicus Grav. to. 3. præscr. p. 2. pagina 268.

ipse

ipse veracissimus, ferre non potest: cùm verò Deo conjuncti sunt, & operum sanctitate illustres, signis divinitùs adornantur. Hinc Augustinus: *Quid agit Deus, mira opera faciendo circa Sanctorum corpora defunctorum, nisi testimonium perhibet, sibi non perire, quod moritur? & , vt hinc intelligatur, in quali honore habeat animas occisorũ, quando caro exanimis tanto effectu Diuinitatis ornatur. Sicut enim de mẽbris Ecclesiæ loquens Apostolus, similitudinem adhibuit de membris corporis nostri, quoniam, quæ inhonesta sunt nostra, his abundantiorem honorem circundamus: ita Prouidentia Creatoris, cadaueribus Martyrum tàm præclara miraculorum testimonia præstando, exanguibus hominum reliquijs circumponit; & cùm è vita migranti tanquàm deforme jam remanet, vbi euidentiùs præsens vitæ dator, apparet.* Ad Beatæ Virginis Margaritæ sanctitatem declarandam, plurima, mirandaq; signa, Dei omnipotentiã edidisse, omnes ejus vitæ scriptores, & qui, etiam absq; vitæ scriptione, de ea meminerunt, apertè testantur. Inter alios Garinus, qui septuaginta annis à morte ejusdem Virginis, vitam conscripsit, postquàm recensuit miracula facta tàm in vita, quàm post mortem, sic absoluit: *Multa quoq; alia miracula fecit, & facit continuè in honorem Sponsæ suæ, Sponsus Virginum, Jesus Christus Dominus noster, cui cum Patre, & Spiritu Sancto est honor,* & cœt.

Diuus Aug. apud Grav. l. c.

1. ad Cor. c. 12.

Garin. scripsit vitam S. M. a. 1340

Sanctus Antoninus, Archiepiscopus Florent. agens de Monasterijs Sororum Ordinis nostri in Hungaria, quæ extabant tempore suo, ait. *Jn Hungaria, monasteria quatuor, inter quæ præcipuum est apud Jnsulam, fundatum à Rege Hungariæ; vbi quiescit Soror Margarita, filia Regis Hunga-*

S. Anton. 3. p. hist. tit. 23. cap. 13. §. 3.

riæ,

riæ, quæ miraculis in vita, & post mortem claruit.

Petrus Ribad. *Quemadmodum Sancta Virgo se totam Deo consecrabat, continua ejus familiaritate, colloquijsq; gaudebat, ita vicissim Dominus, multis, magnisq; eam fauoribus cumulabat, & liberalissimè petitionibus ejus omnibus annuebat.* & subjectis pluribus miraculis, quæ gessit in vita, addit. *Plurimis alijs miraculis omninò stupendis Dominus Margaritam illustrauit, dùm meritis ejus quasdam monachas ægras sanauit, terribilem quandam tempestatem sedauit, ignem manibus innoxijs, ac illæsis contrectauit, cœlestem lucem quibusdam Deo deuotis hominibus detexit, molestasq; animi tentationes detersit, quibus afflictati, pœnèq; expugnati, decreverant aut Ordinem religiosum deserere, aut exijs, exquibus se læsos rebantur, vindices pœnas reposcere.* Et infra. *Corpus ejus, à morte adeò venustum, vt naturam vicisse videretur. Suauissimam odoris fragrantiam, virgineum funus multis diebus exhalauit. Et cœlestis Sponsus, multis miraculis mòx ab obitu illustrauit, illuminando cæcos, sanando claudos, curando hydropicos, & artritide laborantes, energumenos liberando, mortuos redanimando. Sic enim solet honorare Dominus eos, qui sui caussa sese regnis, bonisq; omnibus exuunt, seseq; ejus amore humiliant, ac demittunt.*

Abraham Bzouius. *Extinctæ corpus admirando odore fragrauit, facies autem admiranda puchritudine resplenduit. Viuens, atq; vita functa, ingentibus miraculis, sanctitatem suam illustrauit.*

Io: Michael Plodius. *Viuens, & mortua, miracula fecit, & gratias. Visum cæcis donauit, hidropicos, paraliticos, contractos, energumenos sanauit, mortuos suscitauit:* à va-

rijsquè, ac multiplicibus infortunijs homines liberauit. Ideò multiplicatis post mortem miraculis, Romanus Pontifex Inquisitores destinauit, vt ijs collectis, in Sanctorum numerum illam referret.

Nos ea omnia fideliter ex varijs authoribus, præcipuè ex vita M. S. sæpè relata, in qua, miracula multa, suscepta à Comissarijs Pontificijs, pro illorũ inquisitione destinatis, sincerè continentur, in vnum collecta, describere suo ordine curabimus, ab ijs, quæ in vita fecit, auspicantes.

CAPVT VIGESIMVMQVINTVM.

Miracula facta in vita.

§. I.

Circa lucem, & Corpora Cœlestia.

I.

DE his ita scribit Garinus. *Quadam nocte, cùm essent densissimæ tenebræ, duxit quandam Sororem* (hæc fuit Sabina, vt in vita ex M. S. recensuimus) *ad locum admodum secretum, vt ibi manibus ejus verberaretur; vbi cùm se spoliasset, & carnem nudam exposuisset, lux copiosa de cœlo super eam descendit, & totam illustrans domum, tamdiù durauit, donec completa verberatione, vestes resumpsit: quibus vbi se induit, lux euanuit, & duæ Sorores, quæ hoc viderant, accurrerunt, vt se precibus ejus commendarent.*

II.

Quadam quoq; die, cùm adhuc non nisi decem esset annorum, inueniens juuenculas virgines ludentes in valetudinario, & propter obscuritatem tenebrosi temporis, parùm, aut nihil videntes, dixit eis. Vultis, vt faciam vobis apparere So-

lem? illis desiderantibus, sed impoßibile putantibus, indicauit locum quendam digito, satis propinquum, & dixit eis: ibo vsq; ad locum illum, & antequàm reuertar ad vos, videbitis Solem clarè lucentem. Iuit, & orauit, & statim Sol apparens, & clarè lucens, totam domum illuminauit.

III.

Quodam tempore, cùm circa mediam noctem esset in ambulacro, quod est ante dormitorium Sororum, & de cœlestibus cogitaret, apparuerunt ei Sol, & Luna, lucentes in medio cœli.

§. II.

Circa ignem, aerem, & aquam.

I.

Garinus. *Ollam ardentem, & tripodem ferreum candentem, de medio ignis, nuda manu, sine læsione manus, extraxit.* De hoc etiam Vita M. S. *Quadam vice, dùm Soror Sabina, Sororibus pro cœna cancros coqueret, olla ita succensa fuit, vt eam Sabina igni subripere non auderet. Rectà aduenit S. Margarita. Videt Sabinam metuentem igni subtrahere ollam: nec mora, medijs manum committit flammis; & tantùm abest, vt manum S. Virginis flamma adusserit, vt ne pilum quidem rapuerit vestimenti.* Addi potest miraculosa flamma, quæ super caput ipsius orantis apparuit, vt superiùs de oratione ejus agentes retulimus. Sup. c. 15.

II.

Sequitur Garinus. *Accidit quandoquè, vt cùm alia Sorore portaret in tabula panes fermentatos ad furnum, map-*

pula

pula coopertos, eaquè Soror timeret ventum validum, qui jam suo impetu tectũ domus capitularis transtulerat in pomarium. Orauit ergo, & statim ventus cessauit.

III.

Quidam Frater, ad preces ejus manere nolens, vt concionaretur, vbi abscessit, cum tempus esset mirè serenum, Virgo, sicut ei comminata fuerat, orauit Deum, vt benè plueret, & manere cogeretur, vel inuitus; & statim tanta extitit pluuia, vt discedere non posset.

IV.

Quodam tempore, Danubius inundans, hortum Sororum triduo inuasit. At Prior Prouincialis, Margaritæ hoc narranti non credidit. Erubescens verò illa, quòd mendax putaretur, rogauit Deum, vt ostenderet, vera ipsam dixisse. Mòxq́ inundans Danubius, in cœnobium, & officinas Sororum sese intulit. Itaquè Sorores fugerunt in solarium, Priorq́ Prouincialis ad cœnobij murum ascendit. durauit autem inundatio vsquè ad preces vespertinas. Tùm verò Margarita, rogata à Sororibus, orauit Dominum, vt aqua discederet; statimquè recessit. & sub precibus nocturnis loca omnia adeò sunt exsiccata, vt nullum vel aquæ, vel luti vestigium ibi permanserit. De hoc M. S. sic habet. Quadam vice, tribus ante mortem S. Margaritæ annis, erat inundatio aquarum, & excursus fluminum, vt in magnam ancillarum aulam aqua penetrarit. Eo tempore, post festum Epiphaniæ, adijt monasterium F. Marcellus Prouincialis, dùmq́ cœnobium subintrasset, & ad locutorium Sorores accessissent, & honorificè loquerentur ei, S. Virgo Margarita ait etiam ad Prouincialem: Ven. Pater, nos ob exundantiam periclitatæ sumus; nam Danubius adeò exundauit,

vt claustrum permeans, vix non rapuerit. Et ostendit ei locum, ac vestigium exundationis; & ait, vbi fuissent reliquiæ nostræ? Respondit Prouincialis S. Margaritæ: Vade, jam hoc ego non credo. Igitur Deum deprecata est S. Virgo, dicens: Domine Jesu, rogo te, ostende Prouinciali, me vera dixisse. Ecce res mira. Danubius illicò exundauit, & magno murmure, fluctuquè cœpit aulam subintrare, altiusq; & altiùs semper crescere. Prouincialis erat tùm in horto cum Sororibus: qui videns, & audiens fluctuantium aquarum murmura, & subitaneum flumen, territus est, & in ambitum fugit ex horto: eò pariter insequitur aqua. In Capituli deinde locum fugit: nec illic tamen securus ab aqua. Postmodum fugit in campum quendam, quem nunc Claustri modium appellamus, in quo laborabant Sorores in æstate. In hoc horto, aut campo erant ligna, & asseres nonnulli, quibus ambitus confulciebatur, in eos etiam assurgit Prouincialis, metu fluctuum. Hoc modo testimonium accepit, quòd S. Virgo Margarita verum dixisset. Cæterùm, aqua rediit ad locum suum, ita vt ad vesperas nec vestigium ejus sit deprehensum, ea verò exundatio facta est ante vesperas.

V.

Garinus. Puella quædam (vocabatur Agnes ex M. S.) missa ab ea, nocte Paschæ, ad quærendam ejus tunicam, cùm esset nox obscura, & ingens pluuia, cecidit in puteum profundum. Dùm verò quæritur, non inueniebatur, donec orante Sancta Virgine, in superficie aquæ apparuit, & cum labore extracta est. Ejus autem omnia corporis membra confracta, & conquassata erant, carebatq; sensu, & motu, & planè mortua videbatur. Improperabant itaq; Virgini, quòd fuisset caussa mortis ejus. Orauit autem Virgo Beata cùm lacrymis; & statim

puella viua, & sana, nullam habens læsionem, surrexit, & ambulauit, prostrataq; ad pedes ejus, gratias egit, & postea multis superuixit annis.

§. III.

Circa res artefactas.

I.

DE his Garinus. *Cum Frater quidam ejus precibus nollet acquiescere, vt maneret, & die crastino haberet concionem, orationis B. Margar. virtute, nullo tangente, fractus est currus Fratris, & sic coactus est remanere. Peracta verò concione, rogauit Virginem, vt currum sibi restitueret. Orauit illa cum lacrymis, & statim currus, nullo tangente, sed multis videntibus, fuit diuinitùs reparatus.*

II.

Simile quiddam contigit etiam aliàs cuidam Fratri manere renuenti; cùm enim vsq; ad villæ limites processisset, orante Virgine, fractus est currus, & ejus absoluta concione, instauratus.

§. IV.

Circa ægritudines.

I.

GArinus. *Cum Sorores quandoq; medicamenta apponeret cuidam ossi ejus, & quædam Soror ea caussa murmuraret, mòx illa idem os similiter affectum sensit in suo corpore, donec ad Virginem veniens, culpam edixit suam, & veniam postulans, verbo illius statim curata fuit.*

De hoc ita M. S. *Quadam vice, dùm è terra surgeret ab oratione S. Virg. os armi ejus est eluxatum, cujus dolorem grauitèr persentiebat. Tùm Priorissa cum Sororibus tristari cœperunt, & remedia sollicitare, quibus dolorem S. Virg. obleuarent. Quædam Soror, S. Margar. consaguinea, Stephani Regis Neptis, nomine Margarita, animo versabat admirabunda, subridens, quanta sollicitudine, vni Religiosæ Moniali, tot personæ medicinam perquirerent: & ecce subitò sensit in humero dextro eundem, quem S. Virg. dolorem. Nec mora, vadit ad Sororem suam S. Margaritam, ad pedes ejus procumbens, aperit, quòd illa cogitarat, fassa quoq́, quo dolore corripiatur, ob temeram, & liuidam illam cogitationem, supplex veniam precatur. Cui S. V. Deus tibi parcat, & statim, verbis finitis, sanata est.*

II.

Sequitur Garinus. *Soror quædam, grauem patiens dolorem digiti, rogauit eam, vt, si quam haberet gemmam talis doloris expultricem, ipsi accommodaret: at illa strinxit digitum ejus, & confestim dolor cessauit.* M. S. sic habet. *Soror, nomine Eliana, quodam tempore, digiti dolore quopiam manus dextræ laborabat, vt ejus cruciatu à nocturna requie impediretur. Vadit igitur Soror ad lectum S. Virg. Margar. & dicit ei. Obsecro te, si lapidem bonum, proficuum contra cruciatus habes, præsta mihi, digitus enim mihi vehementer dolet. Sancta Virgo Margarita, cepit, ac strinxit digitum ejus, & dixit. Vade Soror, & dormi. Jllicò mirè Sororis digitus dolore liberatus est.*

III.

Prosequitur Garinus. *Prior Prouincialis, rogauit eam, vt curaret socium suum, Fratrem Conuersum, à quartana*

febre, quæ illum vexauerat à festo B. Dominici vsq; ad Purificationem B. V. orauit ergò, & quamprimùm curatus est. M.S. Frater Laicus Ord. Præd. nomine Ioannes, magnæ fidei, & pietatis, dùm quartana non mediocritèr à die S. Dominici ad B. Virg. Purificat. vsq; diem febricitaret, & medicorum pharmaca jam prorsus irrita essent, & mortem potiùs accelerarent, Pater Prouincialis, quia socius illius erat, eoq; ad conficienda longinqua terrarum itinera, vtebatur, ad S. V. Marg. eum misit, vt precibus suis eum febri curaret. Venit igitur Frater ad Claustrum, & S.V. Marg. ad rotundam fenestram accersiuit, nuncium relaturus. Accedit S. V. cum simplici humilitate. Tùm Frater ait: Pater tuus Spiritualis, Fr. Marcellus Prouincialis, me ad te misit, vt apud Deum pro me supplices, quò à proxima morte tuis precibus liberet. Cui S. V. silentio paulisper, ac cogitatione suspensa, respondit. Dominus noster Jesus Christus est, qui, sublatis infirmitatibus, restituit sanitatem. Et ego, quantum in me est, faciam, quod à Patre meo spirituali jussum accepi. Porrò tu etiam ora pro te diligenter. Quærit etiam S. V. qui est tuus febrium dies? & ille, hodiernus, inquit. Intrat igitur S. Margarita Oratorium suum (cubicellum intra Chorum, murumq;, quod illa Crucifixi, ac Sanctorum imaginibus, & reliquijs piè exornabat, hodièq; locum S. Margar. appellamus) tùm deuotas preces Deo litans, Fratrem febricitantem integrè curauit, vt pluribus Frater attestatus est.

IV.

Author V. M. S. Quodam tempore, P. Fr. Marcellus Prouincialis, cum quibusdam Fratribus Monasterium intrauit, & ad consolationem S. Margaritæ, & aliarum Sororum, inuisurus valetudinarium, assumit secum S. Margar. Magistram

giſtram ejus, & nonnullas è Sororibus. Dùm ibi Prouincialis ſpectat quatuor Virgines Nouitias, genere nobiles, tenerrimæ ætate, dira febre atrocitèr exanimari, rogatur ab eis, mandare velit S. Margaritæ, vt orationibus ſuis eas curaret. Dixitq́; Prouintialis, gratioſa, & honorifica reprehenſione. Quid hoc, Soror Margarita, quòd tuæ Sorores tanta ægritudine tenentur? vbi tua ſollicitudo, & miſericordia? Vade igitur, ora pro illis, vt Dei gratia conualeſcant. S. Margarita, ſancto pudore ſubridens, conticuit. Cœteroquì, cùm Prouincialis, ac Fratres diſceſſiſſent, S. Margar. obedientiam factura, petit Oratorium; die altera, ægrotantes Sorores, incolumitatem receperunt, benedicentes Deum, colentes Sanctam Margaritam.

V.

Vita M. S. *Aliæ quædam Soror, in cœnobio graui morbo laborabat. S. V. Margarita circa illam ſollicita cura, de more, ſtatagens, pharmacum, quod illi ægritudini curandæ idoneum eſſe intellexerat, ſubitò apparauit, & ægræ Sorori dedit, quo illa recepto, extemplò, linguæ, & intelligentiæ vſum amiſit. Tùm Sancta Virgo, metu ſubito perterrita, ne Sorori valetudinariæ mortis cauſſam dediſſet, cupiens ex animo illi ſalutem afferre, ocyùs dimiſit Sororem, quæ afferret auream tabellam, in qua particula Crucis Chriſti Redemptoris, & plures Sanctorũ reliquiæ erant repoſitæ. Coram hac profuſis lacrymis, extenſis, rurſumq́; complicatis manibus, magna fiducia orauit, dicens. Domine Ieſu Chriſte, ſi quid apud D. M. T. indignæ famulæ tuæ opera valuerunt, præbe mihi hanc de multitudine gratiarum tuarum miſericordiam, ne hæc infirma famula tua moriatur, ſed priſtinæ reddatur ſanitati. Quibus precibus abſolutis, ſtatim Soror ægra perfectè conualuit, vo-*

lente

lente Deo, S. Virg. adhuc in terris viuentem etiam hoc miraculo clarificare, quod firmißimo deinde testimonio à Commissarijs S. Pontificis receptum fuit.

§. V.

Confidentia magna Viri nobilis ad B. Margaritam adhuc viventem ob quam se ab omni periculo liberatum iri certò credebat.

X vita M. S. *Cum Rex Bela Claustrum B. Virginis Mariæ fundaret, præclaraquè hæreditate donaret, virum nobilem, nomine Carolum, Budæ veteris incolam, Personalem suum, & Judicem Budæ, præfecit ejus fundationis negotio. Is ergo de Sancta Margarita tale perhibuit testimonium, quòd à prima illa fundatione virgo illa pulcherrima, vitæ sanctitate præ omnibus floruerit: &, quòd ille tantam in ea adhuc superstite fiduciam semper posuerit, vt montes, valles, syluas, latronum speluncas, cæteraq; loca periculis obnoxia peruasurus, per S. Margaritam egregiè superaret, neq; vspiam crederet insidias, aut pericula sibi sic speranti posse nocere.*

CAPVT VIGESIMVMSEXTVM.

Miracula post mortem S. V. Margaritæ patrata.

Igna, quibus S. Virgo Margarita post mortem claruit, ex vita M. S. cujus author fatetur se illa excepisse ex processu, & inquisitione facta per Commissarios Pontificios, qui ejus

exemplar

exemplar Monasterio insulæ B. Virg. Deiparæ reliquerant (vno excepto) desumpta, sequenti ordine digessimus.

§. I.

Febre laborantes, curati.

I.

IPsa hora, qua B. Margarita ex hac vita mortali decessit, Soror Elisabetha, Ladislai Serenai filia, graui, & longa ægritudine decumbens, (quippe quæ à festo S. Laurentij ad diem vsq; S. Priscæ Virg. & Martyris, qua B. Margar. obijt, acri febre laborabat) è lecto sine ope surgere nullo modo poterat. Hæc mortem B. Margar. inaudiens, amarissimo corde doluit, quòd cum reliquis Sororibus in ejus funere inseruire non posset: & in mente sua proposuit, si Christus Dominus, meritis Sponsæ suæ illam sanaret, se ei ministerio libentissimè operam daturam. Vix hoc statuerat, cùm statim, absq; vllius auxilio, sana, & incolumis exiliens è lecto, & pergens B. Margar. corpus, ibi, vt optauerat, cœpit inseruire; acceptis enim de illa vestibus, quæ ob coquinaria ejus seruitia, maculata erat, mundioribus eam induit, aliaq; pietatis opera obiuit.

II.

Soror Frosina, D. Jacobi Nitrai filia, dùm quodam tempore ægrotaret, dixit in corde suo, scio, te, Virgo Margarita, Sanctam esse: pete Dominum, vt auferat à me hanc infirmitatem; votumq; fecit se in ejusdem S. Virginis honorem, quindecies orationem dominicam, & angelicam salutationem, diebus singulis, recitaturum; & illicò sanata est: sed cùm voti impletionem prætermittebat, iterùm infirmabatur.

III.

Soror Stephana, Domini Pousæ filia, graui ægritudine lecto deprimebatur; apparuit illi in somnis B. Margarita, & facto super eam Crucis signo, extemplò restituit sanitati.

IV.

Soror Margarita, Matthiæ Transyluaniæ Principis Mater, D. Papæ Commissarijs testata est, quotiescunq; sibi ægritudo aliqua, aut filijs suis clades accidisset, ad S. Virg. confugisse, & exauditam fuisse.

V.

Soror Cecilia, dùm post obitum S. Margaritæ ægrotaret, coràm Sorore Agatha, D. Serenai filia, eidem se commendans, opemq; ejus implorans, subitò conualuit.

VI.

Soror alia, per trimestre, quartana, vel tertiana identidem febre laborabat; cui Soror Elisabetha, Comitis Adriani filia, cùm vinum, in quo S Marg. crines eluti fuerant, potum dedisset, sanitatem recepit.

VII.

Frater quidam, Albertus nomine, vir honestus, ac pius in Deum & Sanctos, qui habitabat in Xenodochio, acerbißimo quartanæ dolore in dies confectus, etiam genibus contrahebatur. Is meritis Sanctæ Virginis confisus, votum vouit, magnoq; se illi deuotionis affectu commendauit. Finita commendatione, aliqua diei parte præterlapsa, cùm à quartanæ vexatione, tùm à genuum contractione, integræ valetudini restitutus, surrexit, & vota redditurus ad ejusdem Virginis tumulum magna deuotione accesit; vbi humi prouolutus gratias egit, ac deinde re Fratrib⁹, alijsq; plurimis manifestata, recesit.

VIII.

Quidam Nicolaus, vbi per annum quartana laborasset, toto corpore intumescens, consilio Medicorum lepræ proximus adjudicatur; ab ijs itaq; derelictus, spem in S. Virginem Margar. conijcit, vouetq; si ejus benignitate salutem obtineat, se monasterio, in quo ejusdem corpus quiescit, absq; pretio famulaturum. Vix dixerat, & sanatus est statim: votumq; deinde suum bona fide absoluit.

§. II.

Contracti.

I.

BEnedictus vietor, ac faber lignarius, annorum 40. de Pago Dan, & districtu Vaciensi, ex continuo morbo triennali, attractis genibus ad pectus, calcaneisq; cum sessili parte complicatis, jugi molestia, lecto, velut stipes, inhærebat. Jnaudiens verò S. Virginis Margaritæ miracula ingentia, rogauit parentes, & cognatos, vt se ad illius sepulcrum deferri curarent, confidens, ac sperans, si illud tangeret, se ab omni ægritudine liberatum iri. Cui mater, omni spe abjecta, si Pater, inquit, meus, morte jam pridem abreptus, surrexerit, tu conualesces. Vrgens nihilominus instanter petitionem, allatus ad sepulcrum, sic orauit. Credo, mea Domina S. Virgo Margarita, D. mei Belæ Regis filia, quæ à primæua infantia, spretis regijs Parentibus, mundi gloriam, & imperium, Dei Jesu Christi seruitio postbabuisti: credo, inquam, te, apud D. Jesum Christum tanti esse meriti, vt me ab hoc jugi cruciatu possis liberare, si velis. Rogo te supplex, & inuoco tota cordis pietate, impende mihi opem tuam medendi

præsentißimam. Jacet miser depositus ad sepulcrum; & ecce, dùm, præterlapsâ jam hebdomada, sacrum cantaretur, Dei misericordiam, quam S. Virginis meritis tota fide implorabat. Tota confestim corporis integritate recepta, surgit absq; vlla ope: terq; circumit sepulcrum, Deum mirabilem in Sancta Virgine sua Margarita glorificans. Pedibus deinde firmis in patriam remeauit, ex qua sæpiùs cum Compatriotis, more, & habitu peregrinorum sepulcrum frequentabat. Factum est hoc post mortem Sanctæ Virginis anno vno, & quinq; mensibus, anno Domini 1272. 13. Junij, die martis post octauam Pentecostes, post horam tertiam.

Ex tam exacta temporis hujus miraculi descriptione, colligitur, B. Margaritam anno Christi 1271. mortuam esse.

II.

Puella quædam annorum duodecim, nomine Piuba, cujusdam Patris familias filia, brachium sinistrum habens ad humeros retrouersum, atq; contractum, manumq; prorsus aridam, vt nihil in ea, præter ossa pelli affixa, apparerent: valdè deuota ad sepulcrum S. Virginis, & ad virtutes, quas de illa audiebat, frequentèr ad ipsum accedebat. Cùm igitur semel Summi sacri Euangelium decantaretur, Puella, coram ampla illic præsente multitudine, palmam, brachiumq; exporrigit, ac singulis integram se, & incolumem manifestat. Quæ deinde dies aliquot magna pietate ad sepulcrum consistens, videndi cupidis, quod meritis S. Virginis circa se mirabiliter factum fuerat, ostendebat.

III.

Erat Megyeri mulier, nomine Maria, genibus à

multo tempore sic contractis, vt vi nulla posset ea extendere, & si quopiam ire tentasset, se parte sessoria ad terram protruderet. Traha igitur perducta in Insulam, inde ad tumulum S. Margar. vlnis mariti deportata est. Cùm autem illic tunc sanitatem non recepisset, apud Sestras in eadem Insula juxta Claustrum, vt quotidie ad sepulcrum deportaretur, dimissa fuit. Delata itaq; diebus singulis à Sestris ad Ecclesiam, illinc ad sepulcrum reptando tendebat: sed duarum hebdomadarum spatio non est sanata. Die verò quadam, magna hominum frequentia ad sepulcrum existente, eò se vsq; traha perduci curauit, suo illo more vltra reptare præ multitudine verecundata. Cùm autem non longè esset, Frater quidam Vincentius, frustulum ex S. Virginis scapulari, & lixiuium crinium ejusdem ei tradidit, jubens genua lauare, pannoq; illo detergere. Quo peracto, mulier humi reptans, sepulcro se stitit: vbi Deus, suæ Sponsæ meritis, illam statim coram omnibus perfectæ reddidit sanitati. Quod cum Fratres Sororibus indicassent, eæ, Te Deum laudamus, decantarunt in organis, & cimbalis, campanis nimirum, benè sonantibus, Deum laudantes in Sanctis ejus.

§. III.

Aridis membris.

I.

VIr quidam honestatis non vulgaris, S. Virg. sepulcrum ex deuotione visitare cupiens, cùm Socios inuitasset, à quibusdam à sancto proposito fuit auocatus. Duobus elapsis diebus, iterum eos rogauit, vt ad Insulam B. V. Deip. non pietatis prioris, sed deambulandi, & vacandi studio vnà secum egrederentur. Vix remigan-

tes portu prouehebantur, cum viri illius dexteram repentinus dolor occupauit, qui continenter augescens, antequam transveherentur, brachium reddidit sine sensu, manusq; illius adeò exaruit, vt eam vltrò citròq; leuare non posset. Tum verò cognouit, dolorem inde profectum, quòd à pio peregrinandi proposito se auocari siuisset. Abijt propterea ad S. Virg. sepulcrum: quia tamen non eam, quam par erat, de illius sanctitate opinionem, & fidem conceperat, nullam gratiam est consecutus. Tunc agnito peccato suo, compuncto, & humili corde, cum planctu magno cœpit orare: ò Beata Virgo Margarita, Dei amica, è diuersis hujus regionis partibus, diuersis morbis laborantes, hùc venientes, tuis meritis conualescunt, incolumesq; cum gaudio repetunt domos suas: ego verò saluus egressus è domo, ob meam indeuotionem, & incredulitatem, ad perpetuam ipsiusmet, totiusq; mei generis ignominiam, illam repeto. Respexit Deus compunctionem, & lacrymas illius, meritisq; Sponsæ suæ opem illi pristinæ sanitatis impertiuit. Qui deinceps, magna, & feruenti pietate S. V. Margar. venerans, ejus sepulcrum frequens invisebat.

§. IV.

Immobiles.

I.

VIr quidam Nobilis, non longè distans à Villa S. Elisabethæ, quæ est juxta Pestum, morbo pressus, toto triennio stipitis in morem lectum presserat, nec manus, aut pedes potuerat dimouere, ac ne quidem loqui, aut cibum sumere, ita vt per plumas cibum in os ei ingerere opus esset. Dum ergò ita jaceret, nocte quadam apparuit ei S. Virg.

Margar. in somnis, & contrectans eum, dixit: Quid agis miser? Nocte insequente iteratò comparens Sancta Virgo, surge, ait, mando tibi: vade ad sepulcrum meum, & sanaberis. Hisce auditis, æger illicò sanatus exurgit, quem nati, & pueri ejus videntes, præ gaudio alij flebant, alij risu exultabant. Die altera cum consanguineis, & affinibus ad sepulcrum S. Margaritæ pergens, quæcumq; secum gesta fuerant, coram magna multitudine enarrauit, gratijsq; peractis Deo, & S. Margaritæ, ad propria lætus remeauit.

§. V.

Leprosi.

I.

Vacij (Ciuitas est Hungariæ) Sartor, nomine Benedictus, vno, & amplius anno lepra conficiebatur, vt non ipse solùm, sed & familia tota cum Medico spem omnem sanitatis, ac vitæ ejus abijcerent. Ille nihilominus toto cordis affectu se S. V. Margar. commendans, peregrinandi consilium iniuit ad ejus sepulcrum, jamq; tertio peregrinationis die, qui Sanctis Cosmæ, & Damiano sacer erat, integram obtinuit sanitatem; & coram turba magna, pro acceptis per merita S. Virginis à Deo beneficijs, gratias egit, alta voce inclamans, & enarrans misericordias, & virtutes ejus.

II.

Albertus Banus, post diuturnas ægritudines, toto corpore intumuit, ac manifestè leprosus factus, nulla Medicorum ope sanabilis censebatur. Is, vxoris suæ, aliorumq; condolentium amicorum consilio, vouit coram eis, sepulcrum S. V. Margar. se inuisurum, desperatam penitùs vitam suam illi commen-

dans: cum ecce eadem nocte ab omni prorsus morbo, atq; dolore liberatur. Postmodùm Anna Ducissa, vnàq; Albertus Banus ad sepulcrum conuenerunt, & illic jurati, miraculum, coram astipulatis testibus Nicolao Præposito Syrmiensi, & cæt. recensuerunt. Peractisq; omnibus, cum gaudio domum redierunt.

§. VI.

Podagrici.

I.

Soror Margarita, Neptis Stephani Regis, & Dominæ Annæ filia, audiens diuersarum ægritudinum genera, meritis S. V. Margar. miraculosè curari, mente prorsus incredula cuncta diffitebatur. Hæc aliquando ex fenestella Chori, qua Christi Domini corpus à populo visebatur), mulierem vidit podagra miserrimè confectam, adeoq; contractam, vt nullis, præterquam manuum, & capitis articulis vteretur: quæq; magna vi manuum, per pavimentum cum omnium commiseratione prorepebat, extra templum verò bigis quibusdam trahebatur. Dum itaq; miseram hanc aspiceret, voluit de S. V. Margar. sanctitate capere testimonium, dixitq;, Soror Margarita, si mulierem hanc, præsente me, ac spectante, sanaueris, magna Deum gratiarum actione glorificabo, & sanctitatem tuam merito cultu venerabor. Mira res: vix media hora præterlapsa, illic persistente adhuc Margarita, misera illa podagrica, & contracta, coram magna populi frequentia, diruptis morbi diuturni vinculis, perfectæ reddita est incolumitati. Ad sepulcrum itaq; properans, misericordias Domini decantat, grates S. V. Margar. rependit.

Transactis nonnullis deinde diebus, ex quo domum redierat, Parochus, & fideles districtus illius, pulcherrima instituta processione, cum Cruce, vexillis, cantu, & laudibus, mulierem sanatam ducentes, ad sepulcrum S. Virg. conuenere: ibiq; testimonium de diuturna ejus mulieris infirmitate ferentes, Deum in S. Virg. sua Margarita mirabilem, sacris, precibus, eleemosinis, aliisq; pietatis cultibus glorificauerunt. Soror verò Margarita, quæ priùs Virginis sanctitatem diffitebatur, in fide, ac deuotione ejus firmata, eam posthac corde, & ore semper exaltauit.

II.

Vir nobilis, Petrus Leatai, variis plus triennio ægritudinibus confectus, augescentibus doloribus, etiam podagra contabescebat, adeò vt nulla se in parte vltrò citròq; versare posset, sed sola ope ministrorū linteo inuolutus. Is crebra meditatione, desiderio, fideq; bona sepulcrum S. V. Margar. visitare cupiebat. Cùm autem Deum gemebundus precaretur, Sanctæq; Virg. opem imploraret, optans votum perficere, si dolor tantillum indulgeret, vt vel curru eò deuehi posset, fide, ac deuotione ipsius mota S. Margar. pulchro, decoroq; comitatu ei in somnis apparuit, manibusq; suis leniter ipsum contrectans, dixit, In nomine Dei Jesu Christi, juxta fidem tuam, optatam accipe sanitatem. & his dictis, disparuit. Petrus verò se integerrimè curatum persentiens, surrexit, & ad S. Virg. Margar. sepulcrum cum magno comitatu properauit; Deiq; misericordiam, & præsentem Sponsæ ejus opem, palàm omnibus ad mortem vsq; deprædicauit.

§. VII.

Epileptici.

I.

PVerum quendam, qui Theleuizi toto anno epilepsia discruciatus, indecorè vultu, oculisq; deformabatur, Parentes ejus, inito voto, ad sepulcrum S. V. Margar. deportarunt. Cumq; essent in progressu, puer coram subsequentis populi frequentia sanitatis beneficium adeptus est. Hinc Parentes ejus, cœteriq;, mirè gaudentes, cum psalmodia, & gratiarum laudibus institutam peregrinationem prosequuntur.

II.

Adolescens, epilepsia quadriennium laborans, ac ter quatèrue in die ipso morbo vexatus, mortuo simillimus videbatur. Hic accedens S. Virg. sepulcrum, vbi velum capitis ejus attigit, curatus est statim.

§. VIII.

Insani.

I.

IN arce Somogy, (latine est Simigium) Martinus quidam, insania diù fractus, corpore horridus, ac indecorus, concursuq; molestiarum in morem energumeni mentis impos, vinctus ferreis catenis detinebatur: alioquin è custodum manibus elapsus, plures grauiter vulnerabat. Custodes ergò, & consanguinei illius, uouent, si S. Virg. Margarita meritis liberetur, inde (longinquo planè loco) ad

ſepulcrum ejus, cum magna deuotione peregrinationem inſtituturos. Et ecce, vix poſt horæ dimidium Martinus inclamat, Sanus ſum, ſoluentes itaq; me, liberum dimittatis. Sed ei non prorſus credentes, vinctum adhuc per horam detinuerunt, poſtquam catenis ſolutus, rationis dominium cum priori manſuetudine, perfectaq; valetudine iniuit: & peregrinationis votum per cuſtodes, & conſanguineos ſuſceptum, cum eiſdem lætus, ac deuotus abſoluit.

II.

Nobilis fœmina, inſania vexata, ſecluſo loco detinebatur: cujus Conjunx Vpor, vir honeſtiſſimus, & amici, voto ſe ſe adſtringunt peregrinandi ad S. V. Margar. ſepulcrum, ſi ejus meritis, quibus eam Deo commendarant, ſalutem conſequatur. Peracto voto, mulier ſanitatem plenè adepta eſt, non exigua multorum ædificatione, quòd inſana, fide, ac deuotione aliorum, ad rectam mentem ſit reuocata.

III.

Joannis Kelti Judicis uxor, à mente alienata, & à multis energumena exiſtimata, ferro vincta detinebatur. Amicæ, vicinæq; ejus beneuolentia, & commiſeratione impulſæ, votum ineunt, S. V. Margar. humiliter deprecantes, & inſanæ mulieri mentem, ac ſanitatem integram impetrarunt: ſanamq; ad ejus ſepulcrum ducentes, multis hoc miraculum teſtibus comprobarunt.

§. IX.

Cœci, & oculis laborantes.

I.

QVidam, diù profluenti epiphora, oculorum lumen amiserat. Hic corde compuncto, cum alijs ad sepulcrum S. Virg. Margar. peregrinantibus, puero duce, perrexit. At verò arcano Dei consilio nullum sanitatis beneficium excepit. Tum moestus, ac gemens, trium, quatuorue dierum iter conficiens, redijt, domumq; subintrans, sellæ insidet de more juxta focum, & accersita vxore, ac filijs, suspirans ait: ò Domina S. Virgo Margarita, multi meritis tuis, Dei misericordiam consecuti sunt, vnicus ego, prout iui, cœcus redij ob peccata mea. Deinde jubet vxorem ob auræ suauitatem fenestras aperire. Vix illa aperuerat, cùm ipsi coram tota familia exoptatum oculorum lumen donatum est. Tùm domo se proripiens, accersitis amicis, cognatis, ac Parocho, summas Deo, Sanctæq; Virg. Margar. gratias egit, & apparato conuiuio, epulatus est cum lætitia. Transacta verò hebdomada, peregrinationem ad S. Virg. sepulcrum cum litatione magni Cerei, prout vouerant, ijdem perfecerunt, vbiq; beneficium adeò insigne deprædicantes.

II.

Cujusdam viduæ filia, nomine Anastasia, dolore oculorum à quinquennio cœcutiebat: ea, dùm duceretur ad S. Virg. sepulcrum, Religiosorum, ac vulgi multitudine præsente, & eò peregrinante, visum recepit.

III.

Elisabetha Teutonica, Ordinis de Pœnitentia, jam Octennium oculis laborabat; ob apostema namq; extuberantes genæ, oculos illi adoperuerant, proindeq; cœcutiebat. Delata ad S. V. sepulcrum, ejus meritorum fiducia dies nonnullos illic egit. Deniq; die Deip. Virg. Assumptæ, detumescentibus genis, nullumq; deformitatis signum retinentibus, visum recepit in conspectu magnæ multitudinis hominum, anno Christi 1273. & cum gaudio domum reuersa est.

IV.

Sorori Agneti, D. Gregorij Somogy filiæ, festo quodam die S. Joannis post obitum S. Virg. Margar. facies adeò intumuerat, vt offuso dextro oculo nihil cernere posset. Aqua, in qua S. Virg. crines eloti fuerant, faciem lauit, & sanitatem recepit.

V.

Jacobus Mihaly, Vir insignis, & Comitatus Nitriensis Comes, jurauit, & nobilium virorum testimonio probauit, quòd, dùm cephalalgia laboraret, & dolore oculi dextri ægrè cruciaretur tribus mensibus, adeò vt lumine illius amisso, de remedio Medicorum jam desperasset, ad opem S. Virginis Margaritæ confugiens, vbi apud illius sepulcrum cum magna cordis synceritate, ac pietate, quatriduum perseuerasset, perfectam capitis, oculorum, totiusq; corporis sanitatem recuperauit. contigit id tertio post ejusdem S. Virginis obitum anno.

§. X.

Qui loquendi vsum amiserant.

I.

Artinus è tractu Posgaino, Slavus, diuturno morbo decumbens, obmutuit, pedesq́ ac manus ei contabuerunt. Audiuit miracula S. Margar. fiducia plenus, ad ejus sepulcrum è longa distantia se curat deportari. Jbi linguæ vsum, membrorumq́ sospitatem, quibus à die bacchanaliorum ad festum vsq́ S. Georgij priuus erat, plenè recepit. Hoc miraculum, Martinus ipse, D. Papæ Commissarijs apertè deposuit.

§. XI.

Dentium dolore laborantes.

I.

Rater Petrus, Lector Lauriensis, grauem dolorem dentium, & tumorem in facie quatuor dies, ac noctes passus erat. Noctis igitur principio orauit Virginem Christi Margaritam, vt ipsum liberaret, promittens se diebus singulis in honorem ejus genua curuaturum, si voti compos fieret. Et ecce mane fuit penitus liberatus. Ita Garinus in vita S. Margar. Præter hoc vnum, miracula post mortem facta, ex vita M. S. describimus.

§. XII.

Dissenteriâ, & Cephalalgiâ vexati.

I.

Trigonij, mulier Ordinis de Pœnitentia, multæ honestatis, & famæ, aurinetrix, Meza nomine, jugi trium annorum dissenteriæ, & cephalalgiæ morbo

laborabat. Consumpto jam peculio, ad incitas redacta, audijt S. Virg. ope ægerrimos quosq; sanitati restitui. Confidens itaq; se salutem consecuturam, cum per se proficisci non valeret, curat se ad sepulcrum curru vehi. Cum adhuc esset in via, dolore cœpit alleuiari: vbi verò ad sepulcrum pervenit, contrectato S. Virg. velo, exoptatæ salutis beneficio potita est.

§. XIII.

Languidi.

I.

Dolescens quidam, per omnia languidus, jacens in Xenodochio S. Elisabethæ sub monte Gerardi (sic nuncupatur, quòd sub eo monte S. Gerardus à gentilibus adhuc Hungaris atrociter fuerit interemptus) cum accepisset, ad sepulcrum S. Virg. Margar. morbidos quosq; miraculosè curari, omni studio sategit, vt eò posset deferri. Delatus, vi morbi, in marmoreo pauimento coactus fuit jacere: vbi S. Virg. intercessionem, & opem piè implorans, confestim restitutus est sanitati.

§. XIV.

Dæmoniaci.

I.

Vella quædam, nomine Elisabetha, postquam desponsata fuisset, Sponsus ejus in regionem longinquiorem recessit. Cujus absentiæ pertæsa puella, cœpit ad varia loca sola diuagari. Tum Sathan infernalis, assumpta Sponsi figura, puellæ occurrit, eam subintrat, & obsidet. Jam

dæmoniaca puella, procurrens, Patrem, Matrem, Fratres, & obuios quosq; grauissimè vexat, interdum pugnis, & vnguibus impetens, nonnumquam lapide, ac fustibus cædens. Tum à Parentibus capta, & catenis fortissimè vincta est. & cum antea, nullo, præterquam hungarico idiomate loqueretur, quinq; menses, Teutonicâ, Sclauonicâ, aliysq; diuersissimis linguis loquebatur. Porrò Parentes ejus, intelligentes miracula, quæ Deus ad sepulcrum S. V. Margar. operabatur, filiam eò deducunt. Transactis verò aliquot diebus, die anniuersaria obitus ejusdem S. Virg. quæ S. Priscæ sacra est, præsentibus Rege Stephano, (Fratre illius vterino) Proceribus, aula tota, magna & insigni frequentia ex tota Hungaria, ac puellæ parentibus, (qui audientes puellam varÿs linguis loqui, cernentesq; eam miserabiliter discerpi, vniuersi Deum rogabant, vt meritis Sponsæ suæ Sanctissimæ, dignaretur miseram liberare) expulso stygio dæmone, curata est, & cæterarum linguarum oblita, solam hungaricam, quam didicerat, loquebatur. Vix credibile est, quantùm Rex Stephanus, cæteriq; Proceres gauderent, suis oculis videntes, mirabilia hæc S. Margar. meritis à Deo patrari.

§. XV.

Carcere detenti.

I.

ALexander, Regis Hungariæ ad Regem Siciliæ Legatus, dùm per Austriam iter faceret, à Germano quodam captus, & vinctus, in teterrimum carcerem, opaco turris cujusdam fundo situm conÿcitur, totumq; triennium detinetur. Js cùm ab Alexandro triginta jam talenta accepisset,

adhuc tamen quadringenta pro ejus liberatione postulabat. Fortè tunc Alexander Seruum in Hungariam, rerum suarum caussa, miserat, qui cùm illic insignia S. Virg. Margar. miracula inaudisset, rediens enarrauit Domino suo. Ne metue, inquit, Domine mi; nam est in Hungaria S. V. Margarita, Regis Belæ filia, quæ miracula patrat, claudos, & mutilos sanat, cæcis visum restituit; ad cujus sepulcrum, totum Hungariæ Regnum confugit; & ego ipse illic fui. Illi igitur te commenda, & liberaberis. Alexander hæc inaudiens, spem omnem in S. V. Margar. collocat, in ejusq; honorem Orationem Dominicam sæpiùs recitans, deprecatur ab ea liberationem. Et ecce nocte quadam, Alexandro inter somnum, ac vigiliam constituto, Virgo pulcherrima astitit, dicens: Tantum spera in S. V. Margarita, quantum in S. Elisabetha. Tribus post eam visionem diebus, Domino illo Austriaco, à Compatriota quodam miserè in morem pecudis interfecto, Vxor illius, Alexandrum è fundo carceris ereptum, liberum gratis dimisit. Sicq; Deus illum S. V. meritis liberauit. Cujus rei testis ipsemet Alexander, locupletissimas latino sermone literas detulit coram Legatis S. Pont.

§. XVI.

Ad mortem infirmi, & agonizantes.

I.

REx Ladislaus, hujus nominis Quartus, filius Stephani Regis, & S. V. Margar. Nepos, cùm decimum tertium ætatis suæ annum ageret, in grauissimum, ac planè desperatum morbum incidit. Tanta enim cephalalgia laborabat, vt mentis, suiq; impos, deniq; sine

vllo

vllo prorsus sensu redderetur. Et licet illius experiendi gratia, vesicatorijs, alijsq; remedijs arctiùs premeretur, nullum tamen inde signum apparebat. Proinde insignes quatuor Medicinæ Doctores, quibus Regis cura incumbebat, omnem jam spem sanitatis, & vitæ ejus abjecerant. Qui aderant, Anna Ducissa Regis Amita, Elisabetha Conjunx Moysis Palatini, Matthias Banus, Princeps Transyluaniæ, & Regis Præceptor, Nutrix ejusdem Regis Margarita, D. Pekibai Medi filia, Regni Hungariæ Proceres, Religiosi, Nobiles, omnes acerbo luctu Regem deplorantes, S. V. Margaritam pijs precibus, ne Nepotem suum Regem Hungariæ mori permitteret, interpellabant. Festinanter etiam Sorori Elisabethæ, Stephani Regis filiæ, & Regis Ladislai Sorori, nunciarunt, vt velum, & vittam, quam S. Margar. gestabat sub mortem, eis mitteret: quod illa statim per duos Fratres Ordinis Prædicatorum effecit. Porrò Rex eo tempore propè B. V. Deip. monasterium decumbebat. Igitur Anna Ducissa sacro velo caput Regis inuoluit, vittaq; incingit, cœteri S. Margar. opem, voce, cordeq; supplici implorant. & ecce res mira: Rex incipiens à vertice, dein toto corpore, salutifero sudore immadere, sensus mentis, ac corporis recuperat, notitiam capit astantium, ac tandem eodem temporis articulo plenam assequitur sanitatem. Qui sacrum velum, ac vittam, quibus inuolutus erat, venerans, Christo Dom. ejus Matri Virg. Beataq; Margar. debitas gratias egit: deinde verò pedester, Peregrini more, ad sepulcrum ejusdem S. V. cum tota aula profectus, reddidit ampliores.

II.

Agnes, Caroli Regis Belæ Personalis, ac Budæ Judicis neptis, primò febre correpta, pleuretidi postea adeò laborauit, vt contracta, sine ope ancillarum, vltrò citròq; in latus se ver-

tere nequiret. Parentes ejus, in Medicinæ peritos magnam pecuniæ summam insumpserant, nec tamen ij quicquam profecerunt, quin immo tres de illius sanitate desperarunt. Agnes igitur à mente alienata, adq; vltima deducta sacrosanctis Ecclesiæ Sacramentis, Pœnitentia, Eucharistia, & Vnctione extrema communitur. Parentes verò, & amici, votum ineunt, si Dei misericordia, & B. Margar. intercessione, Agnes salutem recuperet, se annuam ejusdem S. Virg. obitus diem solo pane, & aqua jejunaturos. Voto magna fide, ac deuotione peracto, Agnetem ad S. Virg. sepulcrum deuehunt: vbi illius cingulo à parentibus deuotè præcincta, menti est restituta: attingens deinde sepulcrum, perfectam sanitatem, plurimis, qui aderant, videntibus, recuperauit. Quæ postea suorum pedum gressu, domum, Budam sc. magno Parentum gaudio reuersa est. Contigit hoc anno Christi 1272.

III.

Comes Ampudinus, vir eximiæ nobilitatis, pro miraculo erga filiolum suum Joannem facto, cum juramento testatus est apud S. Virg. Marg. sepulcrum: illum sugentem adhuc nutricis vbera, tam graui ægritudine fuisse correptum, vt vix ægrè spiritus in illius ore potuerit deprehendi. Tùm se vnà cum ejus matre conjuge sua, infantulum, penè jam agonizantem S. Virg. Margar. meritis commendasse, & velo illius à D. Anna Ducissa impetrato, caput ejusdem infantis obuoluisse: atq; hoc peracto, illũ apertis oculis, exhilarato vultu, vbera, (quod jã quatriduũ non fecerat) abundè suxisse, & S. V. Marg. meritis, sanitati, & vigori optimo restitutum. Actum id apud Claustrum S. Irenæi, præsente Anna Ducissa cum sua aula, anno post B. Margar. obitum Quarto.

IV.

Soror Lucia, Ottonis Vesprimiensis filia, in Monasterio Insulæ B. V. Deip. grauissima ægritudine decumbebat. Huic, cùm jam per quinq; dies loquendi vsum amisisset, tanquam proximè moritura omnia Ecclesiæ Sacramenta sunt ministrata. Postmodùm Sorores, S. Virg. Margar. crinibus in aquam immissis, eam lotiunculam ægræ Sororis ori infuderunt, quæ statim voce, memoria, sensibusq; omnibus recuperatis, integræ sanitati fuit restituta.

§. XVII.

Mortui suscitati.

I.

DVm honestus quidam Pater familias, nomine Boch, in Fel-béy-viz juxta Budam, sub vesperum in cella lapidea cum vxore, ac familia cœnaret, parte loci ruente cum fornice, ruina filium illius septennem, somno indulgentem oppressit, parentibus, & cœteris, qui remotiùs à ruinæ loco consederant, ob metum se illicò proripientibus Fit clamor, ac gemitus ingens. Concurrunt propinqui, & amici, sollicitè effodiunt ligonibus, paxillis, opera non mediocri; magnaq; lapidum strue auoluta, puerum extrahunt sanguine conspersum, pressumq; adeò, & contusum, vt nulla esset in illo integritas, quem exanimem, & gelidum in domo reposuerunt. Inter lacrymas, & ploratus, Parentes, filium Deo, & S. Margar. commendauerunt. O Domina, ajentes, S. Virgo Margarita, de Deo benè merita, suscita ope tua filium nostrum, vnicum animi nostri delicium: scimus namq; id à te facilè fieri pos-

se. Amici, propinqui, vicini, easdem preces ingeminabant. Pater præterea, spe, fideq; plenus, cum cereo, & oblatione, concito cursu properat ad sepulcrum, ibiq; puerum feruentibus precibus totam noctem commendat. Cùm verò orto jam sole domum reuertitur, occursant ei homines dicentes, Vade lætus, Filius tuus viuit. Domum veniens, filium, vt audiuit, à mortuis suscitatum reperit, accurrit, brachijs excipit, exosculatur, Deo, ac S. V. Margar. cum astantibus gratias agit. Reuertitur ad sepulcrum cum puero, consanguineis, & amicis. Puer jam suscitatus, incolumis, integer, absq; vlla vulneris, conuulsionis, aut contusionis cicatrice omnibus demonstratur. Ostensus est etiam Præposito Veteris Budæ, Capitulo, & Venerandis Patribus, ac Dominis, Episcopo Vaciensi, & Varadiensi, Abbati Ord. S. Bernardi, Commissarijs deniq; summi Pontificis, S. V. Margaritæ sanctitatem explorantibus. Quod miraculum rubro marmori sculptum, hodie in ejusdem S. Virg. sepulcro visitur.

Hucusque Rohoncij in arce D. Ill. Com. Bathiani descripta 1636. à medio Augusto vsq; ad 6. Octobris. cætera vsq; ad li. fin. Soprō. apud A. R. D. Kaldi, &

II.

Pestensis cujusdam incolæ vxor, manuum opera vehementer defessa, filium vnicum, nonum ætatis mensem agentem, dormituriens in sinum reclinauerat, quem somno excitata reperit à se inter dormiendum oppressum, & (quòd esset brumæ tempus) penitus rigidum, & congelatum. Ingemiscit, plorat, vociferatur, maritum, matrem, ancillam somno grauatos, vicinos etiam, & amicos ejulatu grandi consciscit. Collocatur infans in medio domus. Parentes, dolentes nedum de morte infantis, sed etiam, quòd illius caussa extitissent, illum S. Virg. Margaritæ magnis precibus commendarunt, voueruntq;, si puer suscitaretur, adeòq; mater, quæ illum oppresserat, libera ab ignominiæ labe euaderet, eundem per totam vitam apud B. Virg.

Deip.

Deip. claustrum seruitio mancipaturos. Annuit Omnipotens Deus pijs precibus, ac votis: nam post noctem brumalem longissimam, circa solis exortum, demortui corpusculi venulæ sensim incalescunt, & reuertente spiritu puellulus reuiuiscit: aperit oculos, matrem prospectat, magna promptitudine papillas capit, eisq; labia infigit. Hinc parentum, familiæq; totius tristitia in gaudium conuertitur. Die verò magis illucescente, concurrunt vicini, atq; propinqui, viuum cum lætitia spectantes, quem priùs defleuerant mortuum. Parentes, resuscitatum puerum frequenti comitatu ad sepulcrum S. V. Margar. deportarunt, eumq; D. Papæ Commissarijs, ab ejusdem S. Virg. morte anno secundo commonstrarunt.

Tyrn. ad A. R. D. Iosephi Baghi. vsque ad 25. Octob.

§. XVIII.

HActenus Miracula B. Margaritæ, explicatè ab authoribus conscripta, recensuimus, duo alia sequenti cap. daturi. Sed plura etiam alia post mortem ab illa patrata fuisse, inde constare potest, quòd jam recensita, facta sint vsq; ad annum 1276. quo habita est secunda Inquisitio per Commissarios, destinatos ab Innocentio Quinto, qui eodem anno diem obivit. Author enim vitæ M. S. vnde miracula à morte facta decerpsimus, fatetur ea descripta esse ex exemplari ab eisdem Commissarijs relicto. Garinus autem, quem integræ fidei scriptorem omnes agnoscunt, quiq; scripsit vitam S. Marg. an. 1340. vt Surius, pius eruditusq; author recenset; testatur, eo ipso tempore, quo scribebat, Deum in honorem illius miracula facere solitum, ajens: *Multa*

Garin. in Surio 18. Ianua.

quoq;

quoq; alia miracula fecit, & facit continuè in honorem Sponsæ suæ, Sponsus Virginum Jesus Christus &c. Petrus etiam Ranzanus, qui postremis tribus annis Matthiæ Coruini Regis, de rebus Hungariæ scripsit, Deum, ad ea etiam vsq; tempora, in honorem S. Margar. miracula effecisse, ita scribit. *Claruit & viuens, & post pium ipsius obitum in hanc vsq; diem varijs miraculis, quibus ipsam innocenter, & religiosè, sanctèq; vixisse, manifestè demonstratum, est.* Qui etiam, cur illa non enarrauerit, adijcit, *ea*, inquiens, *miracula fide dignissima, non existimaui, vt hoc loco à me commemorarentur, cùm sat intelligam, me, præter meum institutum, nimiùm excessisse à narratione rerum, quas perstringere decreueram.*

Indice 15. in fin.

CAPVT VIGESIMVMSEPTIMVM.

De tractatu Canonizationis B. Virg. Margaritæ.

Ctum de Canonizatione, siue de S. Virg. Marg. in catalogum Sanctorum per Rom. Pontif. inscriptione, etsi ex comemoratis testimonijs, & miraculis, in quibus mentio fit de Apostolicis Commissarijs pro vita, atq; miraculis ejusdem S. Virg. inuestigandis, apertè colligitur; ut tamen rei hujusce cognitio plenior, vti par est, habeatur, placet paulò fusiorem de ea sermonem instituere. Igitur de tractatu Canonizationis meminit S. Antoninus, agens de Archiepiscopis Ordinis Prædicatorum. *Fr. Andreas*, inquit, *Archiepiscopus Antiliarensis, qui fuit missus ad curiam à Rege Hungariæ, pro Canonizatione Margaritæ, filiæ Regis Hungariæ, Monialis Or-*

S. Anton. 3. p. tit. 23. cap. 11. §. 1.

dinis Prædicatorum, quæ sanctè vixerat in Prouincia Hungariæ. Hujus etiam Fr. Andreæ, pro eodem missionis negotio mentionem faciunt Leander, Plodius, Fernandez, vt postea referemus. meminere etiam, Plodius alio loco, ajens. *Cùm B. Margar. miracula post illius mortem multiplicarentur, Sum. Pontifex, Roma Inquisitores legauit, vt collectis, visisq́; miraculis, eam in sanctorum album referret.* Antonius Senensis. *Pro illius,* B. Margaritæ, *canonizatione laboratum fuit aliquando: sed res nondum fuit optatum effectum sortita.* Indiculus post Ordinis nostri Martyrologium: *Soror Margarita, filia Regis Hungariæ, virginitate, & vitæ sanctitate, & miraculorum effectione conspicuâ. Actum de ipsius Canonizatione: sed res procurantium incuria excidit.* Laurentius Surius: *etsi autem nedum certò mihi constat, eam esse relatam in numerum Sanctorum; attamen, vt id fieret, & Hungariæ Rex petÿt, & aliqui Romani Pontifices diligenter jusserunt inquiri de vita illius, quæ ab ipsis propè incunabulis fuit Sanctissima.* Petrus Ribaden. *Margarita, quantum constat, non est canonicè in album sanctorum relata, quamuis Clementis Papæ nominis hujus Quinti tempore, de eo negotio actũ sit nomine totius Pannoniæ: tamen, ob eorũ temporũ perturbationem, nihil tunc perfectum.* Tractationis hujus initium, & series, vt ex vita M. S. colligere est, sic habuit. Gregorius Decimus, qui anno 1272. Pontificatum iniens, quatuor annos supervixit, audiens B.M. vitæ sanctitatem, & signa admiranda, quæ Deus in illius honorẽ, in vita, & post mortem effecit, injunxit Philippo Archiepiscopo Strigoniensi, Episcopo Vaciensi, & Abbati Ordinis Cisterciensis de Bahon Beel, vt accedentes ad Monasterium Insulæ B. V.

Plod. p. 1. de V. Ill. lib. 3. pagina 499.

Ant. Sen. in Chron. pagina 183.

Surius t. 1. 18. Iã.

Ribad. 2. p. flor. SS. 28. Ian.

Deip.

Deip. informationem vitæ, & miraculorum ejusdem B. Margar. ad finem Canonizationis illius, desumerent. Ij verò pergentes, jussa Pontificis exequi cœperunt. Quo tempore mira planè visio Sorori, nomine Candidæ evenit. Ea, cùm morbo adeò graui decumberet, vt desperata salute, proximè moritura à Medicis crederetur, mane quodam, orto jam sole, ad Orientem prospectans, tres portas aspexit, è quibus Sancti, Bartholomæus Apostolus, Demetrius, & Laurentius, Martyres, ordine, phalangeq; triplici monasterium ingressi, tantisper ad lectum suum substiterunt. Cui percontanti, cur adessent, responderunt: vt Philippo Archiepiscopo de sanctitate Virginis Margaritæ investiganti, eam comprobemus, indubiamq; reddamus: quod cùm suo testimonio effecissent, disparuerunt. Advenientibus deinde Sororibus, Candida decumbens totam visionis seriem enarrauit. At illæ: næ tua visio, Soror, fide digna est. Adest enim Philippus Archiepiscopus, S. Margaritæ sanctitatem exploraturus. Porrò ante visionem Candida, morbo oppressa, nihil horum perceperat. Mirum etiam aliud tunc accidit. Nam, cùm Soror Alinka renueret Archiepiscopo edicere, quæ sibi de B. Margar. sanctitate comperta erant, præcipuè verò, quòd prophetico spiritu arcana cordis sibi pandisset, subita febre per sex dies adeò conflictata est, vt se proximè haud dubiè morituram putaret. In se igitur reversa, vovit, se, si sanitati restitueretur, testimonium super Virginis sanctitate reddituram: desiderij verò sui compos effecta, reddidit Altissimo vota sua. Cùm itaq; Archiepiscopus, cœteriq; Commissarij Pontificij, demandatam si-

bi inquisitionem sedulò peragerent, compererunt S. Virg. Margar. magna cùm sanctitatis, tùm signorum gloria refulsisse. Verùm priusquam negotium absolueretur, Archiepiscopus è viuis excessit, nec ita multòpost Gregorij etiam summi Pontificis mors subsequuta; adeoq; res imperfecta ad successorem deuenit. Gregorium secutus in Pontificatu Innocentius Quintus, antea Petrus Tarantasiensis, Episcopus Cardinalis Hostiensis, sanctitate, eruditione, & prudentia celebris, ex Ordine Prædicatorum, negotium hoc ad vmbilicum perducendum, Capellanis suis, Vmberto, & Blanco, Iuris Pontificij Doctoribus, & Veronensis Ecclesiæ Canonicis commisit: qui fideliter, & impigrè impositam Provinciam exequentes, brevi tempore, (cùm jam ferè omnia per Commissarios Gregorij majori ex parte essent peracta) rem totam confecerunt, scriptisq; consignatam, Innocentio Pontifici (exemplar illius monasterio B. V. Deip. relinquentes) detulerunt. Porrò immatura mors Innocentij anno 1276. cùm sedisset menses quinque, & dies aliquot: mors etiam Stephani Quinti, Regis Hungariæ, quæ eodem anno contigit, effecere, ne res ad optatum Canonizationis exitum perduceretur. Ipse namquè primùm (si non Bela Parens) sive anno Christi 1275. sive priùs, juxta quorundam sententiam, Regni Hungariæ gubernacula susceperit, audiens, proprijsq; oculis cernens mira, & stupenda B. Margar. miracula, magna in eam devotione incensus, negotium Canonizationis apud sedem Apostolicam maximè promouit, ac vrsit; cujus etiam devotionis ergò, morti occurrens, in Ecclesia, qua S. Virginis lipsana asseruabantur, corpus

ſuum ſepeliri mandauit. Stephano in regno ſucceſſit Ladislaus Quartus, filius ejus, & S. Marg. nepos, qui etiam à morte impendente, per illam fuit, vt ſuperiùs enarrauimus, miraculosè liberatus: ſed deniquè Pellicum Cumanarum amore dementatus, indeq; Chunus vocatus, ad cenſuras etiam Pontificias, illum ab ea ſcandaloſa conſuetudine reuocantes, adeò obſurduit, vt in deprauatæ fidei ſuſpicionem veniret, tantùm abeſt, vt Canonizationis Prouinciam cordi haberet. Is enim fuit, cui Cumanæ pellices in delicijs fuere, vt rerum Hungaricarum ſcriptores vniuerſi produnt, non Bela Quartus, (quem tamen non nemo tanti criminis traduxit) cùm Belam cuncti comendent, tanquam honeſtatis, pietatiſq; cultorem, in quo nullam boni Regis deſiderares virtutē, niſi quòd meliore dignus fuerit fortuna. Tanta igitur Provincia per años aliquot interrupta, iterum deinde ſuſcepta eſt. Miſſum enim à Rege Hungariæ ad Clementem Quintum in Gallijs commorantem, Frat. Andream Hungarum, virum eruditione, prudentia, cunctiſq; virtutibus præclarum, vt negotium Canonizationis promoueret, qui ab eodem Pontifice anno 1306. Antiliarenſi Metropolitanæ præfectus fuerit, certum eſt. Ita enim expreſſè tradit Leander Albertus. *Andreas*, inquit, *Hungarus, inſignibus præfulgens virtutibus, cùm in Gallias à Rege Hungariæ ad Clementem Quintum miſſus fuiſſet, Burdegalis exiſtentem, vt taliter ageret, quòd Beata Margarita, filia Regis ejuſdem Regni, Sanctimonialis Ordinis Prædicatorum, inter Diuos referretur; viſa hominis præſtantia, Clemens eum Archiantiſtitem Antiliarenſem continuò declarauit, anno Domini milleſimo trecenteſimo ſexto.* & Al-

cap. præc. §. ad mortem infirmi n. 1.

Bzov. a. 1241 n. 10. Vide Bonf. dec. 2. lib. 8. pagina 303. & 305.

Leand. de Vir. ill. fol. 86.

phonſus

phonsus Fernandez. *Fr. Andreas Hungarus, à Clemente Quinto Archiepiscopus Antiliarensis factus, cùm à Rege Hungariæ ad curiam missus est, vt Beatam Margaritam, filiam Belæ Regis, Sororem nostri Ordinis, Sanctarum Virginum catalogo ascriberet, circa annum millesimum trecentesimum sextum.* Quare errorem irrepsisse putauerim vitio scriptoris, aut typographi, in Plodio, dùm Andreas missus pro ea re à Rege Galliæ legitur. Quis autem fuerit Rex ille Hungariæ, qui Fr. Andream legauit, omninò certò constitui non posse videtur, quòd eo tempore Hungariæ Regnum inter illustres familias, velut Eridis pomum (vt quidam non ineptè dixit) jactatum, varijsq; studijs, contentionibus, & bellis convulsum fuerit. Si tamen probabilibus conjecturis agere liceat, credibile est, fuisse Carolum Robertum, Caroli Martelli, ex Maria Regis Stephani Quinti filia progeniti filium, qui anno Domini 1302. vel 1303. Fr. Andream pro Canonizatione promovenda miserit ad Benedictum Vndecimum, ex Ordine Prædicatorum, ad Pontificatum nuper assumptum. Benedictus enim, cùm adhuc esset Cardinalis Hostiensis, Legatus de Latere missus fuerat à Bonifacio Octauo in Hungariam, vt seriò ageret, quò Carolum Robertum, Regem à se constitutum agnoscerent, acceptarentq;, vt etiam toto pectore, & viribus ille fuit conatus. Cùm itaquè is Bonifacio immediatè successisset, procliue est credere, Carlobertum ad eum misisse Fr. Andream pro Canonizationis negotio, cùm pietatis erga S. Virg. Margaritã, quam etiam quarto consanguinatis gradu attingeret, tũ gratitudinis causâ erga Sum. Pontif. cui id negotij sciret cordi non esse non posse,

Fernã. in Cõc. præd. tit. Archiepiscopi Hungari Or. Pr. Plod. 2 p. vir. ill. Or. Præd. a. 1306 Gaspar Ens li. 3. de rebus Hung. in prĩc.

propter religiosam maximè Prædicatorij Ordinis propinquitatem ; qua etiam de caussa Pontificiam voluntatem magis deuinctam sibi fore speraret, vt in Regno, cujus hactenus spem potiùs obtinuisset, quam rem, firmiùs posset stabiliri. Nec dubitauerim, Benedictum, cùm legatum ageret, visitato sæpius S. Virg. sepulcro, gestisq; perspectis, oppidò deliberasse, se, si sua aliquando interesset, inter Sanctas illam adscripturum : Cùm verò Benedictus breui tempore, novē scilicet mensiū interuallo, quibus 1302. & 1303. attigit annos, ad superna vocatus, naturæ concessisset, Andream, nutu Regis, novum Romæ Pontificem expectasse. Verùm, quia Clemens Quintus, Benedicti successor, in Gallia, (in qua erat, dùm fuit electus anno 1305.) sedem figere maluit, illò ejusdem Regis jussu, bono (vt credibile erat) omine, commeauit. Nullus enim non æstimasset, Clementem Quintum, qui opera, atq; solertia Fr. Nicolai Pratensis, Cardinalis Dominicani, ad Petri Cathedram conscenderat, Dominicanis hominibus gratificaturum, adeòq; optimam esse temporis opportunitatem, & ad Canonizationem, & ad aliorum quoq; negotiorum fœlicem successum, per ejusdem instituti viros graves, tanti cumprimis Cardinalis interventu, procuranda. Sed caussæ Templariorum, & hæreticorum, ob quas indictum statim fuit Generale Viennense Concilium, aliarumq; rerum difficillimarum moles, quibus Pontifex, & tota cum eo Ecclesia distinebatur, effecit fortasse, ne optatum exitum Canonizationis procuratio fuerit assecuta. Quòd verò nec postea, id fortasse procurantium incuriæ cum præcitato indiculo adscribi possit. Nam

certè CarloBertus multos postea annos feliciter regnavit. Addeimpedimenta suborta ex pestilentia, quæ eodem seculo, ab anno 1348. per vniversam Europam, longè lateq; sævissimè grassata est, vt ex decem hominum partibus vix vna remanserit:vt, si quis fuit procurantium conatus (quemadmodum Fr. Garini, qui ex Canonizationis processu vitam S. Virg. in compendium redegit anno 1340. Avinione, vbi Romani Pontificis curia tunc residebat) facilè ea de caussa cessare potuerit. Vt vt verò fuerit, id nihil officit inclytæ S. V. Margar. sanctitati, stupendisq; miraculis, quibus eam vivam, mortuamq; Deus illustravit, vt Petrus Ribaden. dicebat. Norunt Theologi, nihil Canonizationem ad meritum, præmiumue essentiale adijcere; quibus plerique necagniti, excellunt aliquos albo Sanctorum inscriptos. Illustrissimum, Reverendissimumq; Georgium Lyppai, Episcopum Vesprimiensem, Regni Hungariæ Cancellarium, virumquè vndequaquè insignem, non semel audiui dicere, tantam esse B. V. Margaritæ sanctitatem, vt ejus vita lecta, vel audita, pro quacumq; solemni sufficere debeat Canonizatione. *Divus Ant. 3 p. hist. t. 23. c. 14.*

CAPVT VIGESIMVMOCTAVVM.

Indiculus eorũ qui pro ferendo testimonio de B. V. Marg. sanctitate, & Signis, examinati à Commissarijs S. Pontificis, vel aliàs eadem per se attestati sunt.

IN libellulo vitæ M. S. non solùm miracula, quæ descripsimus, per Apostolicos Commissarios examinata recensentur, sed etiam Sororum primùm, quæ priùs cum S. V. Margar. cohabi-

tantes, pro ea testimonium tulerunt, dein Ecclesiasticorum virorum, illustrium laicorum, & vulgi, eadem attestantium catalogus attexitur: sed hic mutilus est, qui, vix cœptus, desijt describi. Vtrumquè, vt in eodem extat libellulo, hic fideliter damus.

§. I.

Nomina Sororum.

Rima Soror Catharina, tùm temporis Priorissa, cùm S. V. Margar. vitæ sanctitas exploraretur. Ea in Vesprimiensi Monasterio septennis monialis effecta, annos septem & triginta illud incoluit, vbi & primam ejusdem S. Virg. latinitatis egit Magistram; postmodùm cum eadem ad Insulam transmigrauit. & cùm esset septuagenaria, firmum de S. V. Margarita perhibuit testimonium. Ex hac annorum supputatione colligitur, Sororem istam anno Christi 1215. in Monasterio Vesprimiensi factam esse Monialem. Demptis namquè annis 37. ex 1252. quando ad Insulam fuit commigratio, anni 1215. supersunt. tunc verò Ordo noster necdum fuerat confirmatus, tantum abest, vt quicquam in Hungaria possideret. Quod si nihil est vitio scriptoris erratum, (vt non adeò difficilè in numeris irrepere solet) dicendum videtur, Monasterium illud, alterius antea, sub nostri postea Ordinis disciplinam, jusq; concessisse. Quòd verò eadem Soror dicitur fuisse septuagenaria, non in puncto, sed quòd ad illam ætatem vergeret, accipiendum putaverim. nam, si de postrema etiam inquisitione vitæ, & miraculorum sit sermo, jam

annum egerat sexagesimum octavum, quippè quæ esset (habita ratione eorum, quæ hic dicuntur) annorum 44. anno Christi 1252. ex quo tempore ad annum 1276. cùm ea inquisitio peracta, fluxerunt anni 24. qui additi ad 44. reddunt 68.

2. Soror Eliana, Monasterium Vesprimij decennis ingressa, in insulam B. V. Deip. quadragenaria transmigrauit; testis extitit sexagenaria. Ea fuit, quæ noctu digito laborans, per contactum, & compreßionem manus S. Margaritæ, liberationem obtinuit.

3 Soror Helena, quadragenaria (& hoc haud in puncto accipias) *dùm S. V. Marg. sanctimoniã testimonio cõprobaret. Septennis Claustrum Vesprimiense ingressa est: & dùm inde cum eadem S. Virg. migraret, 14. annorum fuit. Ipsa viderat S. V. in oratione raptam, dùm psalterium integrè persolveret. Testis inter alia dixit; non esse linguam, quæ sufficeret admirabilem vitæ illius Sanctimoniam enarrare.*

4. Soror Margarita, Stephani Quinti Regis, Neptis, & Annæ Ducissæ filia. Testis, annorum 28. Ordinem ingressa anno suæ æt. quarto. Ea fuit S. V. comes, & socia laborum, quibus circa ægras fungebatur: quæq; eandem deriserat, quòd pro dolore humeri illius tantam Sorores susciperent sollicitudinem. &, quæ sanctitatem Virginis discredebat, donec coram illa mulier contracta, & podagrica, curata est.

5. Soror Elisabetha, Stephani Quinti Regis filia. Testis annorum 21. anno ætatis quarto Ordinem ingressa. Dum esset paruula, accedens S. Margaritam in ejus dorsum manum immisit, exploratura, nùm cilicio indueretur, & ita comperit. S. V. Margar. eam abegit, dicens, recede, dimitte me.

Ea fuit

Ea fuit ejusdem S. V. sanctitatis æmula, cum qua multa humilitatis opera exercebat.

6. Soror Margarita, Gulielmi Ducis Makoniensis filia, testis annorum 36. ordinem ingressa anno ætatis nono. De pluribus pietatis, pœnitentiæ, humilitatisq; actibus circa coquinæ, & ægrotarum ministeria testis fuit, & in plurimis comes, ac socia. Coram ea dixit S. Margar. se pro Christo libentissimè omnem mortem subituram; & aliàs, breui se è viuis decessuram.

7. Soror Benedicta, filia D. Buce Tobolj. Testis anno ætat. 30. ingressa Ordinem anno 14. Vidit, dùm Soror Cunegundis S. Virginis faciem conspurcaret, & plures ejus humilitatis actus.

8. Soror Elisabetha, D. Stephani Badoboraj filia, testis annorum 48. relig. ingressa anno 15. fuit socia Sacristana S. Margar. & dùm eadem S. Virgo moreretur, Priorissa, cui claues cistæ suæ, in qua thesauri pœnitentiæ ejus asseruabantur, tradidit.

9. Soror Elisabetha, Ladislai Serennaj Comitis filia, testis ann. 34. Ord. ingressa anno 7. maxima testis sanctitatis S. Margar. quæq; illam defunctam induit, quòd magnam ejus ægritudinem in momento sustulisset.

10. Soror Sabina, D. Donati Fel-béy viz filia, testis an. 36. Ordinem ingressa annó 12. ætatis. Erat S. Virg. secretæ fidei, quæ sæpiùs ei disciplinam inflixit, quando etiam semel obscura domus diuinitùs est illuminata Janitrix, & coadjutrix fuit S. ejusdem Virg. dùm farra, vel pisces coemeret, & suis humeris imposita, ad destinatum locum humillimè deportaret.

11. Soror Helenæ, Eliæ Serennaj filia. ea testis sancti-

moniæ S. V. Margar. certam suam ætatem non sciebat, præterquam quòd vigesimus illi esset annus ab ingressu Religionis. Ipsa S. Virg. in contemplatione rapta, verticem flamma exardescentem aspexit, eamq; S. Margar. coarguit, quòd secreta, quæ in illius laudem cederent, reserasset.

12. Soror Elisabetha, Comitis Thomæ Bodomeraj, & Olympiadis Comitissæ filia. Testis ann. 35. ingressa Ord. Vesprimij, 7. ætatis anno. Fuit S. Margar. familiaris socia; ex vno enim libro studuerant, simulq; manebant tàm in Choro, quàm alibi; quare plurima dedit sanctitatis ejus testimonia.

13. Soror Stephana, D. Pousæ filia, testis ann. 31. bimula Ordinem intrauit. Ea fuit, quæ bis missa à P. Prouinciali Fr. Marcello, & S. Virginē octies compellans, ab ea rapta in oratione, non est audita: quæq; post illius mortem lecto decumbens, impresso sibi Crucis signo ab apparente S. Margarita, sanitatem recepit.

14. Soror Olympias, D. Comitis Thomæ Bodomeraj relicta. Testis ann. 55. dùm Religionis habitum Vesprimij induit, 24 ea fuit nutrix, & magistra S. Margar. quæ sub ejus disciplina ad mortem vsquè, humilitatis ergò mansit. Fuit etiam ejus Priorissa; deq; tota ejusdem vita luculentum testimonium dedit.

15. Soror Frosina, D. Jacobi Nitraï filia. Testis nesciebat certum ætatis suæ tempus edicere; sed 20. annos in Monasterio se moratam fuisse asseuerabat. Ægrotans, vouit, se quotidie in honorem S. Margar. quindecies, Pater noster, & Aue Maria recitaturam, & statim sanata èst.

16. Soror Agnes, Sororum, & præcipuè S. Margaritæ ancilla. Testis, certum annorum numerum ignorauit, nisi

quòd annos 12. in Monasterio Sororibus ancillata fuisset. Illa fuit, quæ in puteum delapsa, per eandem S. Virginem liberata est. Testabatur etiam, illam humiliorem se in omnibus præstitisse, quam ancillas.

17. Soror Agnes, D. Pauli Berki filia. Quinquagenaria erat, & monasterium jam 18. annos incolebat, quando super S. V. Margar. sanctitate testimonium tulit.

18. Soror Judith, Comitis Hyppolt filia, quæ ex teneris annis comes, & socia fuerat S. Marg. quando inuicem colloquentes, orationes ab inuicem perdiscebant, & quid legissent, vicissim examinabant. Testis, certum annorum numerum scire non poterat, solùm se medio anno ante S. Margaritam, monasterium intrasse dicebat.

19. Soror Cæcilia, Vesprimiensis, D. Moysis filia, quæ in vtroq; Monasterio, Vesprimiensi, & Insulæ B. V. Deip. habitauerat, & testis, se quinquagenariam probabiliter æstimabat.

20. Soror Lucia, Ottonis Vesprimiensis filia, testis 27. annorum, ingressa Ord. anno 7. ætatis: hæc clanculùm genua S. Margar. aspiciens, animaduertit, ob frequentiam precum, & genuflexionum, instar corticis veteris ligni induruisse, rugasq; contraxisse. Quæ etiam ad mortem decumbens, hausta potione, in qua S. Virg. crines eloti fuerant, statim reddita est sanitati.

21. Soror Catharina, D. Sennye Strigoniensis filia. Hæc certum ætatis numerum ignorans, 25. annos in Ordine se fuisse affirmabat, & tres ex illis Albæ Juliæ impendisse. Viderat S. V. veniam postulantem à Sorore, quæ sibi triduum non loquebatur.

22. Soror Alexandra, D. Alexandri Rakj filia. 40.

annorum,

annorum, è quibus 26. & Vesprimij, & in Insula B. V. Mariæ egerat. Illi S. Margar. septem Herinacios tradidit educandos, è quorum corio & spinis, confectis deinde cingulo, & flagello, seipsam incingebat, cædebatq́, vel cædi procurabat.

23. Soror Agnes, D. Gregorij Somogy filia, ætatis, 37. annorum: susceptæ Religionis 25. festo quodam S. Joannis die post S. Margaritæ obitum, cùm ejus facies adeò intumuisset, vt dextro oculo videre non posset, detersa facie ex lotione crinium S. Virginis, repente salutem est consecuta.

24. Soror Benedicta, D. Stephani Kanak filia, quæ 20. annos in Claustro B. Virg. Deip. impenderat: sed, quot Vesprimij impendisset, ignorabat. Rogata à S. Margarita, ad summam vsq. sui fatigationem illam verberauit.

25. Soror Margarita, Matthiæ Transyluaniæ Principis Mater, æt. 51. à viduitate 22. ann. quibus fuit in Monasterio, & 13. ex quo habitum Ordinis induit. S. V. Margaritam vnicè, & tenerrimè diligebat. Papæ Commissarijs fassa est, quotiescunq́, sibi ægritudo aliqua, aut filijs suis quæcunq́, clades accidisset, se ad S. Virginem confugisse, & exauditam fuisse.

26. Soror Judith, Moysis Palatini filia, annorum ætatis 44. Ordinis 14. audierat Olympiadem reprehendentem S. Marg. quòd humi Deum quæreret in morem suis, propter crebriores in terram prostrationes, ac ejusdem exosculationes. Quam contumeliam S. Virgo patienti silentio neglexit.

27. Soror Anna, D. Meloau Nitraj filia, annos in Relig. agens supra 20. S. Margaritæ brachia resti, illa jubente, adeò constrinxerat, vt tenerrima ejus brachia scinderentur.

28. Soror Catharina, Cautrix, D. Andreæ Varadj filia, certum ætatis suæ annorum numerum ignorans, & vigesi-

mum annum agens in Ordine, cui S. Margarita liuidas cogitationes, quas versabat in mensa, reuelauit.

29. Soror Margarita, Bosanni Drisi filia, ætatis 44. ab Ordinis ingressu 28. ann.

30. Soror Candida, Taurini Gaurai filia, ætat. ann. 28. ab ingressu in Ordinem 21. ei apparuerunt S.S. Bartholomæus Apostolus; Demetrius, & Laurentius Martyres, vt attestarentur S. V. Marg. sanctimoniæ excellentiam.

31. Soror Elisabetha, D. Geminiani Saloni Comitis filia, ann. æt. 27. ab ingressu Ordinis 20. audierat S. Margaritam dicentem suæ Matri Reginæ, malle se tessellatim concidi, quàm nubere.

32. Soror Elisabetha, Comitis Adriani filia, quæ ætatis annos nesciens, 20. à suscepto habitu agebat. Ipsa Sorori per tres menses, tertiana, & quartana laboranti, potum dedit vinum, in quo eloti fuerant crines S. V. Marg. & sanata est.

33. Soror Catharina, Marci Somogy filia, ætatis ann. 25. relig. susceptæ, 20. Viderat, dùm ægram Sororem S. Margar. vaccinio stercore circumligaret, & vlcerosam aliam balneo sine fastidio lauaret.

34. Soror Cunegundis, Comitis Bagoldj filia, æt. annorum 30. Relig. 21. ea audiuit S. Margaritam, dùm oraret, alijs colloquentem, vocum tamen significationes non percepit.

35 Soror Agatha, D. Andreæ Vesprimiensis filia, æt. ann. 50. ab ætate, qua solent dentes decidere, Religionem ingressa. asserebat S. Margar. deuotioni, diuinisq; officijs summè addictam, diutiùsq; orationi immorari solitam: maxima etiam Charitate ægris, & pauperibus suetam ministrare, nec plura dicere potuit, nimia ægritudine oppressa.

36. Soror Alinka, D. Petri Aykaj filia, ætatis ann. 30. relig. 20. plurima sanctè gesta B. Margar. viderat, & cordis ejus secreta S. Virgo cognouerat; cumq; primùm de S. Virginis sanctitate nihil, ob sui criminis pudorem, prodere voluisset, graui proinde morbo punita, magna, plurimaq; de illa asseuerauit. Vidit hæc dùm S. V. Margar. Elisabetham senio, & ægritudine confectam, procero sanè corpore, absq; fastidio vlnis excepit.

37. Soror Maria, D. Michaelis filia. Nihil commemorat Legenda de hujus Sororis testimonio, aut ætate. Solùm illic legitur, quòd huic Soror Margar. Annæ Ducissæ filia, dixerit, se admirari, quod S. V. Margar. ob humeri dolorem tot remedia conquirerentur: &, quòd illicò etiam Sorori Margaritæ eundem locum occupauerit, sed à veniam petente recesserit.

38. Soror Agatha, D. Ladislai Serennaj filia, de qua ibidem non notatur, quot annos habuerit. Notatur verò, quòd, dum Soror Cæcilia ægrotaret post obitum S. V. Margar. in ejus præsentia, eadem Soror Cæcilia, interpellatione S. V. Marg. conualuerit.

39. Soror Petronilla, D. Petri Tongaj filia, cujus cogitationes circa amictus, & ornatus sæculares, S. Virgo Margarita propheticè cognouerat. Neq; etiam Sororis hujus ætas ibidem annotatur.

§. II.

Nomina Venerandorum PP. Virorum illust. & ex vulgo hominum, qui super sanctitate B. Virg. Marg. testimonia dederunt.

PRimus sanctitatem Virg. Margar. probauit Philippus, Archiepiscopus Strigoniensis. Dum enim S. Virgo ex hac mortali vita migrasset, & mortem ejus inaudisset, ad Monasterium B. V. Deip. in Insula cum honorifico comitatu conuenit: vbi cum Episcopo Vaciensi, Præposito Veteris Budæ, Patribus, ac Religiosis ad corpus S. Margar. pergens, dùm Sororum, Fratrumquè fletus, & ejulatus audiret, (quamuis nec ipse lacrymas cohibere potuerit, tanta omnium deuotione commotus) pro eorum consolatione dixit: Non est ejulandum, neq; dolendum super æterni Regis filia, quin potiùs gratulandum: nam æternæ brauium fœlicitatis eam jam percepisse, luculenter intuemur, resurrectionis gloriam in ejus corpore prospectantes. Cœtera desiderantur.

CAPVT VIGESIMVMNONVM.

De Corpore, Reliquijsq; S. Virginis Margaritæ.

COrpus, cæteræq; exuuiæ Sanctissimæ Virginis Margaritæ, in Monasterio Insulæ B. Deip. seruata colebantur, quoad, Solymanno Turcarum Tyranno, Hungaria deuastata, Sanctimoniales fu-

gam inde arripientes, sacra pignora secum Tyrnauiam ad Conventum S. Ioannis Baptistæ asportarunt. Vbi Fratres loco ipso diuiso, partem sibi retinentes, partem Sanctimonialibus concesserunt. Extinctis deinde Fratribus, totum Sorores obtinuerunt, donec elabente tempore, Monasterio Societati Iesu addicto, ipsæ cum sacris ossibus, & reliquijs rebusq́; cœteris, Posoniũ in Monasteriũ Clarissarum, multis ex eis nequicquam reluctantibus, deductæ sunt: è quibus etiam anno 1636. duæ adhuc valdè provectæ ætatis, quæ fuerunt Priorissæ, nec vnquam Sacrum Ordinis Prædicatorum habitum permutarunt, superstites erant; sed vna ex eis mortua non adeò longè ab anni ejusdem initio, adhuc altera, dùm hæc edimus, anno 1637. viuit. Cùm mihi anno 1635. piè investiganti de loco sanctissimarum harum Reliquiarum (nonnullorum enim nostrûm fama ferebatur, eas Viennæ apud Clarissas quasdam existere) à D. Stephano Sennyei Episcopo Iauriensi, & Regni Hungariæ Cancellario, indicatũ fuisset, Posonij asseruari, ingens animum desiderium incendit, illas, quando mihi per studiorum occupationes liceret, primo quoq́; tempore visitandi. Itaq́; instituta peregrinatione, præmissisq́; aliquot precum, jejunorum, consimiliumq́; pijs exercitijs, Posonium, octo germanicis milliaribus Vienna distantem Vrbem, septima Septembris die perveni. Vbi à Religiosis Sanctissimi Patris Francisci de Obser. hospitio beneuolè exceptus, P. Guardianum, & P. Provincialem, qui tunc aderat, enixiùs rogaui, vt sacra pignora (cujus caussa illuc veneram) visitandi facerent facultatem; ac deniquè (licet initio Patres aliquanto diffi-

ciles se præbere viderentur) quod tantoperè cupiebam, & efflagitabam, R. etiam P. Iacobo Nemethi agente, obtinui. Quare ad horam primam pomeridianam, ipsa die Natali B. Virg. Deiparæ, R. P. Rector Collegij Societatis Iesu cum P. Nemethi, ego, sociusq; meus ad Clarissarum templum, juxta præscriptum, accessimus: quandò P. Confessarius Sanctimonialium, vnàquè socius illius, sacras Reliquias, è fenestella Sacristiæ ministratas, paullatim ad summum altare detulerunt. Tùm porrò solutis mihi ex oculis vberrimis lacrymis, Deo pro tantæ Virginis gloria, tantaq; gratia mihi collata, gratias, quas potui maximas, egi: laudes ejusdem S. Virg. meçum feruentiùs celebraui; meis, confratrumq; delictis coràm Deo confessis, veniam per illius merita humillimè postulaui, me, Ordinemq; meum in Hungaria extinctum, per illam et seriò commendans: ac deniq; ad ipsas Sanctas Reliquias propiùs contuēdas, & venerandas, qua potui pietate, spe, gaudioq; plenus, ac lacrymis perfusus accessi. Aderat Caput, cui circulus Excellentissimæ, & Illustrissimæ D. Christinæ, Excellentissimi, & Illustrissimi D. Nicolai Esterhasy Comitis, & Principis Palatini Conjugis lectissimæ, pietate, & opera pretiosè elaboratus, cum hac inscriptione ex vnionibus confecta, *Caput Beatæ Margaritæ Virginis, Filiæ Belæ Quarti, Regis Hungariæ.* Aderant etiam ossa plurima ex costis, tibijs, brachijs, alijsq; partibus. Quamquam multa etiam illorum pars desideraretur, quòd ij, ad quos spectabat custodia, vel minùs diligentes pro tanto thesauro, vel plus justo prodigi, nedū liberales olim extiterint. At verò cùm caput, tùm ossa reliqua, colore subrubro, & nigricante. Ex vestibus

etiam aderat pars integra candidæ vestis scapularis, in descensu sensim se in latum porrigentis. Frusta etiam tunicæ satis detrita, Frustulū itidē panni serici albi florigeri, quod Pater ille Confessarius, ex antiqua traditione, ajebat esse particulam cappæ (quam vocant) sive pallij serici nigri coloris, quod (cùm illo humatum fuisset sacrum corpus virgineum) immutato colore, candidum miraculosè redditum fuit. Vidi etiam cingulum duorum digitorum latitudinis, quo Virgo Sanctissima ad vivam carnem incingebatur: vidi præterea partes cilicij, ejus præsertim, quod in modum retis erat intextum, flagellorum etiam, & virgarum particulas, quibus se Virgo Sancta macerare, & cœdere consueverat. Quanta tunc mihi lætitia, quot sacris illis reliquijs, (demptis ossibus, quibus præ reverentia ausus non fui) oscula fixerim, quibus lacrymis perfusus sim, novit Deus, qui etiam mihi hæc scribenti, ex sancta illa recordatione, vbertim eas subministrat. Optabam reliquiarum illarum Patronæ meæ Sanctissimæ, longèq; singularissimæ, aliquid mihi dono dari: preces adjunxi: negatum. Tùm nihil moratus, exempta forcipe, quæ mihi erat in promptu, tenues ex cilicij, & tunicæ partibus particulas abscidi, & pia rapina correptas, thesauri sanè quàm pretiosissimi loco retinui. Ex certissima hac relatione nostra colligere licet, non verè, (minimè tamen mala fide) à viris grauibus scriptis consignatum, Sacrum Virginis corpusculum, post varias illius per Hungariam translationes, hodie Posonij requiescere ita integrum, vt non à quatuor sæculis, sed à paucis annis videatur depositum. Nec id minuit Virg, sanctitatem, cùm neq; id tem-

per majoris sit sanctitatis argumentum; nam quorundam minorum Sanctorum corpora adhuc integra, majorum verò ossa sola, vel etiam cineres extant, vt oculari demonstratione potest ostendi. De qua re placet hic annotare, quæ S. Antoninus, agens de translatione corporis S. Catharinæ Senensis, quod ossibus remanentibus, in cineres redactũ fuisse narraverat, in hanc sententiã scriptũ reliquit. *Nec incineratio ipsa arguit minorationem sanctitatis ejus, cùm & corpora Apostolorum, quibus nullos Sanctos credimus in merito, & præmio excellentiores, incinerata inueniantur. Præseruatio autem integritatis cadaueris, accidere potest aliquando naturaliter, vt ex siccitate complexionis talis personæ defunctæ, vel ex influxu cœlesti, vel ex qualitate loci sepersonæ... remoti ab humectatione, vel ex aromatibus præseruantibus à corruptione in eo compositis. Aliquando verò, & communiùs, ex speciali priuilegio illi concesso diuinæ virtutis, conseruantis illud. Nec est rationem assignare, cur magis istud, quàm illud, voluerit conseruare, nisi voluntate sua.*

Divus Ant. 3 p. hist. tit. 23. c. 14. §. 19.

CAPVT TRIGESIMVM.

Laudes, & præconia, quibus S. Virgo Margarita à Scriptoribus celebratur.

DE illa scribentes, non solùm Beatam, sed etiam sanctam, Divam, Sanctissimam appellant. Author enim vitæ M. S. nunquam aliter, quàm *Sanctam Virg. Margaritam* nominat.

Petrus Ribaden. sic vitæ illius titulum præfigit:

Vita Illustrißimæ, & Sanctæ Virginis Margaritæ, Filiæ Regis Pannoniarum, Monachæ Ordinis S. Dominici. & passim in descriptione vitæ sanctam vocat, vt cum ait: *Quemadmodum S. Virgo sese totam Deo consecrabat, continua ejus familiaritate, colloquijsq; gaudebat: ita vicißim Dominus, multis magnisq; eam fauoribus cumulabat, & liberalißimè petitionibus ejus annuebat.* Et: *Meminit ejusdem S. Virginis Antoninus, cujus sanctitatem multis laudum præconijs attollit.* &: *Quemadmodum vel in hac Sancta Margarita videre licet, cujus exemplum nobis proponitur, &c.*

Ioannes Tomko, Episcopus Bossinensis, in ejus vita Romæ impressa anno 1631. cum approbatione Magistri Sac. Palatij, Fr. Nicolai Riccardij, sic titulum apponit: *Vita S. Margaritæ Virginis, filiæ Belæ Regis Hungarorum*, & in vita S. Elisabethæ: *siquidem gemelli fœtus sanctitatis eximiæ Elisabethæ nostræ contigere. Margarita nempe, mòx describenda, ex Bela Fratre neptis, Virgo Sanctißima, Dominicani sacri instituti pretiosißima Margarita, & ex Sororis Teresæ filio Petro Rege Aragonum Elisabetha*, & cœt.

Ioan. Tomkus in libro inscripto, Regia Sanctitatis Illyricanæ fœcunditas.

Antonius Balinghem, Societatis Iesu, in Ephemeride B. V. Mariæ, 28. Ianuarij. *Natale S. Margaritæ, filiæ Regis Hungariæ, ex Ordine S. Dominici.*

Martyrologium Germanicum, ex recensione Petri Canisij Societatis Iesu 28. Ianuarij. *Item in Hungaria, Illustrißimæ, & Sanctißimæ Virg. Margaritæ, filiæ Regis Hungariæ; Ordinis Prædicatorum.*

Thomas Maluenda in annal. Ordinis Prædicatorum anno 1221. c. 8. *Conuentum quidem Lauriensem in Hun-* *c. 8.*

garia esse Ordinis Prædicatorum, in rebus gestis Sanctæ Marga-
c. 18. *ritæ, filiæ Regis Hungariæ, habetur.* & anno 1245. *Initia tantæ Virginis Fr. Garinus, S. Th. Doctor Ord. Præd. qui optimâ fide ex juratorum testium dictis res Sanctæ Margaritæ conscripsit, in hunc modum refert. & cœt.* & inf. *Porrò Regem Belam ejus nominis Quartum, Patrem Sanctæ Margaritæ.* &: *Sed pergit Fr. Garinus de Sancta Margarita dicere.* Simili titulo
c. 1. eam compellat anno 1246. *Sanctißima,* inquit, *V. Margarita, filia Regis Hungariæ, monasticum vitæ genus in Dominicana Religione superiori anno inchoatum ardenter exercebat, & in tantilla ætate nimiùm adhuc teneris membris, duriores asperitates libenter pro Christo excipiebat.* & inf. *Reliqua de Sancta Virgine suis locis dicemus.*

S. Anton. 3. p. hist. tit. 23. c. 13. § 3. to. cit. cap. 11 §. 1. — Præclarissimis etiam alijs elogijs, & laudibus, ab omnibus commendatur. nam, S. Antoninus de ea sic ait. *Soror Margarita, filia Regis Hungariæ, sanctitate præcipua, quæ miraculis in vita, & post mortem claruit.* & alibi: *Fr. Andreas Hungarus, Archiepiscopus Antiliarensis, fuit missus ad Curiam à Rege Hungariæ, pro canonizatione Margaritæ, filiæ Regis Hungariæ, quæ sanctè vixerat in Prouincia Hungariæ.*

In vita S. Marg. — Fr. Laurentius Surius, Carthusianus. *etsi autem nondum mihi certò constat, eam esse relatam in numerum Sanctorum, attamen, id vt fieret, & Hungariæ Rex petijt, & aliqui Rom. Pontifices diligenter jusserunt inquiri de vita illius, quæ ab ipsis propè incunabulis fuit sanctißima.* & de illius humilitate. *erat sanè summa humilitate prædita, nec Regis filia dici voluit: sed, quoties sic appellata fuisset, cum lacrymis conquerebatur, se audiuisse vituperium. atquè hac de caussa rarò voluit loqui cum parentibus suis, ne ex illorum colloquio glorio-*

sior

ſior appareret. Dixit aliquando: Vtinam Deus hanc mihi largitus eſſet gratiam, ut non Regis eſſem filia, ſed potiùs ruſtici cujuſdam: non nobilis, ſed ancilla paupercula: ita enim liberiùs poſſem inſeruire.

Martyrologium Germanicum, præcitatum *Jn Hungaria, Jlluſtriſſimæ, ac Sanctiſſimæ Virginis Margaritæ, Filiæ Regis Hungariæ, Ordinis Prædicat. ſanctis orationibus, humilitati, aliiſquè virtutum exercitiis addictiſſimæ, & innocentia vitæ puriſſimæ.*

Hieronymus Platus, Societatis Ieſu. *Ex Prædicatorum Ordine tanquam ſidus quoddam effulſit in orbe terrarum Margaritæ virtus, quæ ab Hungariæ Rege Bela progenita, ex octo & viginti, quos vixit annis, viginti quatuor in Religione egit, cui ſcilicet quadriennis ex parentum voto dicata eſt. Quamquam in ea quidem minimum fuit, ſanguinis nobilitas, multò enim illuſtrior fuit vitæ ſanctitas, & rigor in corpore caſtigando, tùm perpetuis jejuniis, tùm echinatis flagellis; deniq; etiam ſumma quædam humilitas in curandis præſertim ægrotis, cujus officii ſtudioſiſſima ſemper fuit: quæ omnia erant in illa longè mirabiliora, quàm ipſe regius ſanguis. Hunc verò religioſum ſtatum tanto ſtudio complexa dicitur, vt trium Regum, Poloniæ, Boemiæ, & Siciliæ quoq; conjugium conſtantiſſimè recuſauerit; quin etiam cùm Summi Pontificis diſpenſatio in votis ab ea editis afferretur, reſpondit intrepidè, nares ſibi potiùs, ac labia ſe præciſuram, & oculos eruturam, quàm aſſenſuram vlli matrimonio.* Li. 2. de bono Stat. relig. c. 27.

Petrus Ribaden. miris eam laudibus per totius vitæ deſcriptionem effert, ſed inter alia hæc ait. *Margarita, quantùm conſtat, non eſt canonicè in album Sanctorum* In vita S. Marg.

relata,

relata, quamuis tempore Clementis Papæ nominis hujus Quinti, de eo negotio actum sit nomine totius Pannoniæ: tamen ob eorum temporum perturbationem nihil tunc perfectum. Cæterùm id nihil officit ejus inclytæ sanctitati, stupendisq; miraculis, quibus eam viuam, mortuamq; Deus illustrauit. &: Quis non videat in hac Sancta Virgine, quanta sit amoris diuini vis, quantumq; operari possit in his, qui monitis ejus, culturæq; patientem accommodant aurem? Quis vnquam conjungere potuisset cum corpusculo adeò tenero, ac debili, tantum rigorem, tantamq; asperitatem? Quis ætati puerili, prorsusq; immaturæ tantam morum maturitatem, tantamq; prudentiam copulare? Quis vnire tantam modestiam, & humilitatem, tantæ nobilitati, regiæq; dignitati? Quis conjungere tantam celsitudinem tantæ vilitati, tantamq; componere æqualitatem inter personas statu, condicioneq; adeò inæquales? Quis animam Virginis hujus Margaritæ solis sustentare precibus, & cælesti manna potuisset? Quis eam tanto cælestis amore Sponsi potuisset inflammare, vt probro sibi duceret esse Reginam terræ, malletq; semet exoculare, ac denasare, quàm licitæ etiam veneris gaudia libare? Hæc omnia, multòq; plùs etiam potest verus, sincerusq; amor Dei, quemadmodum vel in hac Sancta Margarita videre licet, cujus exemplum nobis proponitur, vt illius imitati vestigia, nihil de nostra dubitemus infirmitate, sed de diuina virtute confidamus.

In Epē. B. V. 28. Iā. Antonius Balinghem Societatis Iesu. *Natale S. Margaritæ filiæ Regis Hungariæ, ex Ord. S. Dominici. Hæc vix quartum ætatis annum attigerat, cùm Deiparæ officium recitaret, quod ex solo religiosarum cantu in choro didicerat. ergo ab ipso ferè lacte eam coluit. Nullam ejus imaginem præteri-*

bat,

bat, ante quam non se prosterneret, & salutatione angelica eam compellaret. Nomen Jesu, & Mariæ in ejus ore æternabat. Quòd si solemnes Virginis feriæ celebrarentur, illa eandem salutationem proximis ante diebus millies recitabat, ac in ipsa recitatione simul se humi prosternebat. Ei Rex Parens Monasterium in quadam Insula Danubij ædificauit, quod nuncupauit Monasterium Diuæ Virg. Mariæ. Profestis Deip. solo pane, & aqua contenta, ab omni alio cibo, potuq; se continebat. Lubentissimis auribus excipiebat voces Concionatorum, potißimùm vbi de Dei Genitrice sermonem habebant, quam in aduocatam singularem sibi delegerat, eamq; non nisi altero nominum horum appellabat, scilicet Matris Dei, & Spei suæ beatißimæ. Audito insuper ejus nomine, aut ab ipsamet prolato, profundè corpus demittebat, honoris ergò. Tanto ejus erga Deiparam affectui respondit etiam ipsa vicißim, eam honorando. Nam visa sub mortis tempus ad eam venire, stipata magno cœtu Sanctorum, & Angelorum, ejusq; capiti coronam imponere. Visa etiam scala, à terra ad cœlum vsq; pertingens, per quam Deiparam in cœlum reuertentem Sancta Margarita sequebatur, sereno, & læto vultu, quòd se diademate gloriæ cinctam videret.

Abraham Bzovius, cùm priùs de B. Helena Hungara egisset, quam prædixerat vsq; ad miraculum ferè admirandam fuisse, hoc elogio Sanctam Margaritam commendauit. *Beata Margarita, nascitura regali superior, atq; sanctitate huic non inferior fuit. Belam Quartum, & Mariam Hungariæ Reges parentes nacta, ex voto concepto ab illis, Deo dicata est. Duos tantùm annos nata, ac pœnè adhuc infans, casum Friderici Austriæ Ducis, & paterni exercitus internecionem prædixit. Biennio post, postquam infantula in-* *in annal. a. 1270 n. 17.*

gentium

gentium virtutum semina indita præmonstrasset, Prædicatoriæ religionis Sororum habitum Vesprimij induta est.
In quo tantùm virtutibus profecit, vt penè omnes perfectionis numeros impleuerit. Cilicium ei asperrimum perpetuum, cinctus catena ferrea vsq; ad mortem: vestes vilißimæ, jejunia quotidiana, orationes in singula momenta, deuotio erga Beatam Deiparentem ferè ab ipso lacte, lectus durus, corio instratus: ceruical durum saxum: vigiliæ quasi perennes: lacrymarum profluuium tam exuberans, vt velum, ei madidum omnibus horis esset: meditandæ paßionis Dominicæ adeò vehemens studium, vt in extases raperetur. Nullam imaginem B. V. Mariæ præteribat, ante quam non se prosterneret, & salutatione Angelica illam compellaret. Nomen Jesu, & Mariæ in ore ejus æternabat. Humilitas profunda, obedientia promptißima, contemptus totius mundi obduratus, pietas in ægrotos officiosa, charitas in omnes ardentißima, sacramentorum vsus quotidianus, disciplinæ, & virgæ in scapulis ejus commortuæ, desiderium martyrij feruentißimum, & in summa omnium virtutum in ea summa. Antequàm voto solemni se obligaret, in matrimonium à Regibus Boemiæ, Poloniæ, & Siciliæ expetita, respondit: priùs se naso detruncare, atq; luminibus priuare, totoq; vultu deformare malle, quàm Christo desponsam Virginitatem violare.
Interna animorum, spiritu diuino, prophetico autem futura multa, & inter hæc, mortem longè ante cognouit, & suam prædixit. Tandem, cùm se dignam cœlesti Sponso reddidisset, in illis verbis Psalmi, In manus tuas, Domine, Comendo spiritū meum, animam purißimam cœlis dedit. Extinctæ corpus admirando odore fragrauit: facies autem admiranda pulchritudine resplenduit. Viuens atq; vita functa, ingentibus miraculis

sanctitatem

sanctitatem suam illustrauit. Ex octo & viginti, quos vixit, annis, viginti quatuor in Religione egit.

Hyacinthus Coquetius. *Inibat annus 70. duodecimi sæculi, cùm clementissima Dei Mater, aliud quoq; jubar micantissimum ex suo Prædicatorum Ordine, inter fulgentissima gloriæ astra in cœlum inuexit, nimirùm lectissimam Regij sanguinis Virginem, quam ipsa suis manibus æterno diademate redimiuit. Ea est Margarita, Belæ Quarti Hungarorum Regis filia, Regum Boemiæ, Siciliæ, Poloniæ thalamis expetita: sed illibatæ integritatis sacro, æternoq; vinculo, sanctioris vitæ merito, & prodigiorum laude, fæliciores longè Christi amores, thalamosq; promeruit. Sacra quædam Virgo, paucis ante Margaritæ nostræ mortem diebus, Deiparam perspicuè intuita est, genijs cœlitibus circumuolitantibus stipatam, auream coronam exquisitissimis gemmis ornatam, manibus gestare, atq; ad Margaritæ cœnobium properare. Vidit quoq; scalas è cœnobio eodem in cœlum vsq; protensas, per quas ipsa Virgo Deipara in suam majestatis sedem reuertebat, quam proximè sequebatur Margarita. Altera quoq; Monialis eodem ipso tempore vidit elegantissimam supraq; modum radiantem stellam, ex Margaritæ asceterio sensim assurgere, atq; in cœlum attolli. Plurimi aderant noui sideris comites Angeli festiuè concinentes. Spectatrix, rei, quæ gerebatur nouitatem, & pulchritudinem admirata, ex Geniorum vno, quæ stella esset, quiduè portenderet, quærit. Cui ille, Margarita inquit, est, Hungariæ Regis filia, quæ, terris relictis superas Beatorum sedes adit.*

Coque. Viscera mater. c. 29. pagina 178.

Thomas Bozius, agens de Virginibus sanctitatis admirandæ in Septentrione, ait: *Diuinum munus, perpetua mentis, ac corporis Deo dedicatarum Virginitas, sed longè diui-*

De sig. Eccles. l. 22. c. 3. tit.

Virg. sanctitatis admirandæ. *nißimum, si præterea sit illi adjuncta reliquarum virtutum, non mediocris quædam, sed excellentißima præstantia. Tales autem plurimas Septentrio produxit, ex quo secutus est Pontificem Rom.* & subdens catalogum, in eo recenset *Margaritam, filiam Regis Hungariæ.*

Epit. rerum hungaric. indice 15. in Bela 4. Petrus Ranzanus, Episcopus Lucerinus: *Hujus* (Belæ) *filia fuit Beata illa Christi Virgo Margarita: cujus sanctitatis nomine apud Ordinis Prædicatorum Fratres, magna vbiq; veneratione celebratur.* Refert etiam, Insulam, quæ prius Leporum dicebatur, & à templo Monasterij in honorem B. Virginis Deip. dicato, Rex Bela, Insulam S. Mariæ vocaverat, tempore, quo fuit in Hungaria, ab anno sc. 1487. *Insulam Beatæ Margaritæ* vocitari solitam. Distabat verò insula ab Vrbe Buda, mille fermè passibus, teste eodem Ranzano.

hist. Eccl. li. 13. a. 1270 n. 3. Ioannes Fridericus Matenesius. *Beata Margarita, Bela Quarto, & Maria, Hungariæ Regibus procreata, quæ biennis infans casum Friderici Austriæ Ducis, & paterni exercitus internecionẽ prædixit, virginitatis ad miraculum amantißima.*

Ant. Senen. in Chr. pagina 183. Antonius Senensis, cùm egisset de B. Helena his verbis (quæ, propterea quod agentes de illa nos fugerint, libenter adijcimus) *Claruit per hæc tempora in Hungaria Soror Helena, Sanctimonialis nostri Ordinis, quæ fuit miræ perfectionis Virgo, & omni virtutum genere adornatißima, & a Domino hoc promeruisse proditur, vt scilicet quinque paßionis illius stigmata, in suo corpore ejus amore sentiret;* Subdit. *Sub præfatæ Helenæ disciplina fuit etiam nostri Ordinis Sanctimonialis B. Margarita, filia Regis Hungariæ, Virgo Sanctißima,*

& vitæ

& vitæ sanctimonia mirabilis, quæ & miraculorum gratia extitit gloriosa.

Indiculus post Ordinis Martyrologium, sæpè citatus. *Soror Margarita filia Regis Hungariæ, virginitate, & vitæ sanctitate, & miraculorum effectione conspicua.* *Titul. Sorores*

Chronicon Magistrorum Generalium nostri Ordinis in Fr. Vgone Campano Magistro 16. *Hujus*, B. Helenæ, *discipula Beata Margarita, Regis Hungariæ filia, similiter Sanctimonialis, mirabilibus virtutibus fulsit.* *folio 63.*

Catalogus post priuilegia Ordinis à Gener. Mag. Fr. Stephano Vsusmaris edita. *Soror Margarita, & Helena de Hungaria, hæc magistra, illa discipula, & Regis filia, vtraquè virtutibus refulgens.*

Magister Fr. Dominicus Gravina. *Helenæ disciplinæ tradita Margarita, Regis Hungariæ filia, ad summum sanctitatis gradum peruenit.* *Voce Turt. p. 2. c. 12.*

Sed & Indulgentiæ, sacrum Beatæ Margaritæ Corpus venerantibus concessæ, Officiumquè in ejus die Natali recitari, & decantari solitum, ad cumulum etiam laudum illius maximè faciunt; quæ nos tibi sine mora, Pie Lector, offerimus.

CAPVT TRIGESIMVMPRIMVM.

Indulgentiæ centum quadraginta dierum, concessæ visitantibus Corpus B. Virginis Margaritæ, & cæt.

IOannes Dominici, Cardinalis Ragusinus, in Hungariam ad Sigismundum Regem Legatus à Latere, pro dirimendo schismate, quo Ecclesia discindebatur, à Gregorio XII. missus, an-

no III. ejus Pont. Christi 1409. literas insequentis tenoris, pro 140. dierum iudulgentia, Corpus B. Margaritæ Virg. visitantibus concessit; quas ex autentico Originali, à Sancti-moniali nostri Ordinis Posonij ad Clarissas degente, ad meam instantiam postulato, desumptas, vti etiam Officium ejusdem B. V. R. P. Iacobus Nemethi, Societatis Iesu, solita charitate communicauit.

Ioannes, Cardinalis Tit. S. Sixti, Legatus, dat omnibus visitantibus hanc Ecclesiam, & Corpus Beatæ Margaritæ Virginis, Centum & Quadraginta dies Indulgentiarum perpetuis temporibus, qualibet vice.

Oannes, Miseratione Diuinâ Tit. S. Sixti Presbyter Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus. Vniuersis Christi fidelibus, præsentes nostras literas inspecturis, Salutem in Domino sempiternam.

Splendor paternæ gloriæ, qui suâ mundum illuminat ineffabili claritate, pia vota fidelium de clementissima ipsius majestate sperantium, tunc præcipuè benigno fauore prosequitur; cùm deuota ipsorum humilitas, Sanctorum precibus, & meritis adjuuatur. Cùm itaquè, sicut accepimus, sit Monasterium, & locus Ecclesiæ, Beatæ, & gloriosæ Virginis Mariæ de Insula Danubij, Ordinis Prædicatorum, diœcesis Vesprimiensis; in quo quidem Monasterio, siue loco, gloriosum Corpus Beatæ Margaritæ Virginis, in Domino requiescit; ad quod Corpus visitandum, maxima se dirigit deuotorum multitudo: Nos cu-

pientes, diuinum cultum, & Sanctorum Dei, vbilibet ardenter reuerentiam augeri; vt eadem Ecclesia congruis honoribus frequentetur; & Corpus dictæ Beatæ Virginis, sedulis deuotionibus, eò feruentiùs, ac libentiùs fideles Christi visitent, & confluant ad eosdem, quò exinde dono cœlestis gratiæ vberiùs conspexerint se refertos; auctoritate Apostolicâ, qua specialiter fungimur in hac parte, omnibus verè pœnitentibus, & confeßis dictam Ecclesiam, Beatæ, ac gloriosæ Virginis Mariæ, & dictæ B. Margaritæ Virginis Corpus devotè visitantibus, ac ad dicti Monasterij, siue Ecclesiæ fabricam, manus porrigentibus adjutrices, vice qualibet, in perpetuum, Centum & quadraginta dies de Indulgentia, tenore præsentium, misericorditer elargimur. Datum Budæ, dictæ Vesprimiensis diœcesis, sub nostri Majoris Sigilli appensione, Vndecimo Calendas Aprilis, Pontificatus Sanctißimi in Christo Patris, & Domini nostri, Domini Gregorij, diuinâ prouidentiâ, Papæ XII. Anno tertio.

Sigillum fuit confractum

Ioan. Saluatus,

CAPVT

CAPVT TRIGESIMVMSECVNDVM.

Officium in Festo B. Margaritæ, die 18. Ianuarij, decantari solitum ab Ordine Prædicatorum in Hungaria.

Incipit Historia B. Margaritæ Virginis eximiæ, Quarti Regis Belæ Filiæ.

Ad Vesperas, Antiphona.

Iocundare ex nouella floris, Cœlum, plantula; cujus vigor, carnis bella strauit sedula.

Psalmus. Laudate pueri, & cœt.

Sap. 8. *Capitulum.*

Hanc amaui, & exquisiui eam à principio: & quæsiui Sponsam mihi eam assumere, & amator factus sum formæ illius: dicit Dominus omnipotens. ℞. *Deo gratias.* ℞. *I X. Sole sub ardenti.*

Hymnus.

Novo sacrata gaudio,
Cœli concors lætitiæ,
Votiuo laudem studio
Depromat vox Ecclesiæ.
Sub Natali nouitio,
Noui festi solemnia
Candenti vernans lilio
Jnuexit Virgo Regia.
Margarita puellula,
Mortalis culmen generis,
Vitæ fulgentis æmula,
Annis fastidit teneris.
Alta spernens palatia
Claustro regēda clauditur,
Regalis pompæ copia
Sub paupertate graditur.
Præsta Deus supplicibus,
Præsentis prece Virginis
Nostris ascribi mentibus
Beati sortem luminis. Am.

℣. Ora pro nobis Beata Margarita.
℟. Vt digni efficiamur promißionibus Christi.

Ad Magnificat, Antiphona.

Fœlix planè, fœlix per omnia, summa semper ducens fastigia, quam terrenæ stemma propaginis, & cœlestis insignit gloria; de Regalis radice germinis, in regnorũ scandens imperia.
Canticum, Magnificat.

Oratio.

DEus, qui Beatam Margaritam Virginem, filiam Regiæ celsitudinis Hungarorum, ad te vocare, & ipsam tuis aspectibus adstare dignatus es: præsta quæsumus, vt gratiâ tuâ præueniente, ejus meritis, & precibus suffragantibus, à cunctis malis mentis, & corporis liberemur. Per Dominum nostrum &c.

Ad Matutinum, Invitatorium.

Regi Christo laude lætâ soluamus obsequium: Cujus Regni Margarita confortatur gaudium. Ps. Venite exultemus.

Hymnus.

HYmnis agamus fidei
Castæ parentis gaudia:
Floris amictu niuei
Matrem investit Filia.
Hæc mundi fraudis latebras,
Lucenti Sanctimonia:
Hostis carnis illecebras,
Dissoluit Castimonia.
Virgo venusta facie
Aquæ supportans hidriam,
Candore conscientiæ
Cœlestis vitæ gratiam.
Plena fontali fluuio
Lassos camelos reficit,
Sociali collegio
Dum cultum legis adijcit.
Præsta Deus supplicibus,
Præsentis prece Virginis
Nostris ascribi mentibus
Beati sortem luminis. Am.

In I. Nocturno.

Ant. *Mundi plenum luxu rete, damnans pudicitia, Cœli nuptum Margaritæ sperat innocentia.* *Ps.* *Domine Dominus noster.*

Ant. *Cilicio se ambiens Virgo jam velata, Flagris se percutiens Christo consecrata, Zona quoq; ferrea cinxit se beata.* *Ps.* *Cœli enarrant gloriam.*

Ant. *Voto vitæ stabilis loco permutata; tanquam arbor fertilis creuit transplatata.* *Ps.* *Domini est terra.*

℣. *Diffusa est gratia in labijs, & cœt.*

Lectio I.

VEnerabilis Virgo, & Soror Margarita, DEO, & ejus Sanctißimæ Genitrici semper deuota, Soror extitit Ordinis Fratrum Prædicatorum. Cujus vitæ simplicitatem, & conuersationis synceritatem, non tàm auditam, quàm visam, & certißimâ cognitione probatam, cunctis Christi fidelibus notificare, & scriptitare intendimus. Ex illustri igitur prosapia, & stirpe Regum Hungariæ duxit ipsa Virgo Margarita originem. Cujus Pater carnalis, fuit Hungarorum Illustris Rex Bela Quartus: Avus verò ejus Andreas Secundus, qui fuit Pater Beatæ Elisabeth secundùm carnem: Rex autem Stephanus Quintus, extitit Beatæ Margaretæ Frater vterinus. Quam, cùm adhuc Mater sua Regina gestaret in vtero, tempore Tartaricæ persecutionis: pro sua liberatione & Regni pariter, cum Rege marito suo, quasi placationis hostiam DEO deuouerunt: vt si filia nasceretur, Sanctimoniali vitæ eam traderent, atquè offerrent. Nam præter ipsam, nulla vnquam ex stirpe Regum Hungariæ, Sanctimonialis est effecta. Natam verò, & , vt de-

cet prolem Regiam, sub magna diligentia enutritam, in ipsa suæ infantia, cum multa deuotione, Rex, & Regina, seruitio Domini nostri Jesu Christi, & suæ Genitrici gloriosæ Virgini Mariæ, in similitudinem Prophetæ Samuelis, perpetuò oblatam dedicauerunt. Tu autem Domine miserere nostri.

℟. Jn decliuo vitæ fine, nostri casus vt ruinæ restaurentur gratiæ, dum regali stirpe nata, Jura vendit abdicata voluntatis propriæ. ℣. Hæc, exemplum, DEI templum, Margarita, laude spretâ mundi, præbet patriæ. Jura vendit.

Lectio II.

QVæ, cùm esset coram Matre sua, annorum circiter duorum, Patre suo cum Domino Rege Stephano ducente exercitum contra Austriam: requisita à Matre sua, (ipsa Margarita, ad tabulam Matris appodiata, vel stante) quem exitum habiturus esset exercitus? semel ac secundò, quasi propheticè respondit, dicens: Dominus meus Rex sanus de bello reuertetur; exercitus verò ejus dispergetur: sed Dux Austriæ occidetur. Quod post paucos dies rei probauit euentus. Nam & Dominus Rex, licet non sine suorum damno, sanus quidem redijt; & Dux dictus Austriæ, in eodem exercitu per militiam Hungarorum occubuit. Tu autem Domine.

℟. Ortus, cœlo conscio, germinis magnifici, Paupertatis pretio voto cultu subijci, Patris almi Nuncio panditur Dominici. ℣. Summi ciuis ætheris, forma vitæ cœteris, Juris vsu cælici. Patris almi.

Lectio III.

CVm autem esset annorum trium, vel parùm plus, in Claustrum ac Monasterium Sororum Ordinis Fratrum

Prædicatorum, in Ciuitate Vesprimiensi, ex deuotione parentum, ipsis Sororibus est commendata; vbi ab ipsa sua tenera ætate, regularibus consuetudinibus Sororum Ordinis Prædicatorum imbueretur. Cùm verò illa Virgo tenera, vitam Sororum, & morum honestatem perspicuè & diligenter considerasset: habitum Ordinis Prædicatorum deuotâ mente postulauit, atq; suscepit. Tu autem Domine.

℟. Virgo decens æuo, pugil in certamine sæuo, Mundum vicisti, Felici fœdere Christi. ℣. Dum regis orditam claustrali tramite vitam. Mundum. Gloria. Felici.

In II. Nocturno.

Ant. Sub regulari ferula, tranquilla parens tremula, professi status creditum, ad plenum soluens debitum. Ps. Eructauit cor meum.

Ant. Sanctitatis populo spargebat fundens odores, exemplari speculo fulgens inter Sorores. Ps. Deus noster refugium.

Ant. Dum sordescit prouoluta ancillarum pedibus, tergit rixæ labiis luta ex earum cordibus. Ps. Fundamenta ejus.

Lectio IV.

CVmq; annorum esset citra quinquè, comperiens, ex industria aliquas ex Sororibus indutas ciliciјs incedere; ex eorũ affectione jam efflictim rogauit Margarita suam religiosam matronam & nobilem, quam cunctis diebus vitæ suæ, Matrem vocabat; vt ei aliquod cilicium tribueret. Quod illa, quantocitiùs potuit, præstitit, & eidem cilicium dedit. Oblatum igitur cilicium, deuotè induit. Sed præ nimia teneritudine puellari, sustinere non potuit. Tu autem.

℟. Sub clausura vitæ primordia stringens calcat insignia, Summi Verbi victa inopia, Plagis vrget membra nobilia.
℣. Culpæ adhuc nescia, lætatur pœnitentia. Plagis.

Lectio V.

POst ætate aliquantulùm proficiens, tunicas duriores, & interdum quasdam cincturas cilicinas super nudo paulatim ferre consueuit. Ecce mirabile, quòd tanti sanguinis nobilitas, & altitudo, adbuc tam tenera, si vestes, seu habitus de panno pretioso supra alias coquas suas fuissent, erubescebat jam illas portare. Et si quandoq; cogebatur, ob reuerentiam Parentum, vel eorum aduentum, & præsentiam, squaloribus coquinæ, & ablutionibus ollarum, & cæterorum vasorum coquinæ, ac pulueribus communium scopationum denigrare festinabat. Gaudebat enim jam ex tunc de Insignibus humilis paupertatis. Tu autem.

℟. Abnegata patris consortia, tempestatis flagellans pluuia, Cœli secum pugnante gratia, Voti compos solatur anxia.
℣. Lacrymarum profusis imbribus, vim pluuiæ ministrat nubibus. Voti compos.

Lectio VI.

CVm autem ætatis suæ decimum ageret annum, cum multa diligentia Parentum suorum, & Fratrum Ordinis Prædicatorum, cum bona deniq; Sororum remanentium societate, de Claustro Vesprimiensi portata est in Claustrum, quod Parentes ejus in Insula Danubÿ, ad honorem DEI omnipotentis, sub titulo DEI Genitricis semperq; Virginis MARIÆ, à primo fundamento vsq; ad consummationem ejus, ædificauerunt, &, vt Regiam Majestatem decebat, regaliter dotauerunt. Tu autem.

℟. Carne sub exili cœlesti nupta cubili, Languet in amplexu Diuino saucia nexu. ℣. Optat, quærit, amat, gemitu, prece, verbere clamat. Languet in. Gloria Patri. Diuino.

In III. Nocturno.

Ant. Impetrandi gratiam prouocans jejunio, feruet in fiducia tali ductu prævio. Ps. Cantate. 1.

Ant. Castigante transitum corporis molestia, impendentem spiritum cogit ad cœlestia. Ps. Dominus regnauit.

Ant. Nuptiali conuiuio consors vna fruentium, Sponsi fusa gremio, canit epithalamium. Ps. Cantate 2.

℣. Adjuuabit eam Deus, &c.

Lectio VII.

VBi cùm, factâ Professione in manibus Fratris Vmberti, protunc Magistri Ordinis Prædicatorum, esset Virgo reclusa, vnà cum Sororibus suis, vt moris est, Claustri Sororum Ordinis nostri: adeò euidenter & efficaciter in virtutibus cœpit proficere, vt non solùm Sorores ejus sociæ, vel Fratres mirarentur Ord: sed & nobiliores Matronæ, & Dominæ, Principum conjuges in regno, quæ eam multo affectu desiderabant videre. Venientesq; ad ej⁹ aspectum, in ejus honestis & præclaris moribus multùm ædificabantur: laudes DEO de tam tenera Virgine referentes, seq; ejus deuotis orationibus toto mentis desiderio commendantes, ad propria remeabant. Tu autem.

℟. Explicati fruitura laboris stipendio, jam præiuit nascitura cœli stillicidio, Vox superna mortis jura rorat vaticinio. ℣. Tali priuilegio vim amoris amplioris parit desiderio. Vox superna.

Lectio VIII.

Diffusa autem erat quædam gratia ejus faciei, & gratiosa maturitas ejus aspectui; ita, vt vix asperis, vel blandis verbis mutari, aut deijci, vel extolli videretur notabiliter, sed paucis verbis semper contenta erat, amatrix taciturnitatis. Et nunquam se in risum resoluit. Virtute etiam pudicitiæ, & humilitatis prædita, nullo modo ab aliquibus se laudari patiebatur. Vocabula deniquè, jactantiam, vel vanitatem sonantia, omninò respuebat. Feruebat insuper igne Diuini amoris; & accensa orabat aßiduè, quasi sine intermißione; ita vt ad altum prandium Conventus, Orationes suas semper continuaret. Imagines quoq; Domini nostri JESV Christi crucifixi, & quandoq; loca vulnerum, profusis sæpiùs lacymis ore deosculabatur. Imagines etiam ejusdem Genitricis summo venerabatur affectu: ita, vt non solùm vigilans, verùm etiam dormiens, viuificæ Crucis signum, & suæ Genitricis imaginem, circa se semper deuotißimè conseruaret. Imaginibus deniq; aliorum Sanctorum, flexis genibus humiliter salutatis, sic Conuentum ingrediebatur, seu Refectorium, & ibidem cibis communitatis erat peroptimè contenta. Nam extra Refectorium Conventus, non nisi ratione matris suæ, vel Sororum suarum Ducissarum pœnitentium in Claustro, & vix etiam coacta, comedebat; & hoc raro. Tu autem Domine.

℟. O spectanda sæculo nouo res miraculo, gestu singularis, votum mater astruit, Viri sexum induit forma puellaris. ℣. Compeditus carcere clarè visitatus, suffraganti munere gaudet liberatus. Viri.

Sexus puellaris in uirilem permutatus.

Lectio IX.

NOctes quoq; plures in orationibus magna ex parte perducebat insomnes, vna, vel duabus Sororibus se eidem deuotè socianiibus, licet aliquantulum procul, humiliter quamlibet cum rogatu postulans, obseruare, ne aliqua Sororum superuenientium orationum suarum instantiam, quibusuis modis impediret. Frequenter etiam inter amaros cordis gemit⁹, & singultus, vt sæpiùs compertum est, quasi quodammodo extra se rapta, lacrymosas erumpebat in voces. Nunquam enim singularis, vel sola, extra Dormitorium esse volebat, nisi ratione compassionis, vel quietis Sororum se comitantium: & extunc, ante lectum suum, suas deuotas complebat orationes. Tu autem Domine.

℟. Sole sub ardenti rutilantem luce latenti, Aptat inesse choris stabiliti palma pudoris. ℣. Lilia conferto redolens gerit insita serto. Aptat. Gloria. Aptat.

Ad Laudes.

Ant. Jam Margarita rediuiua pace quieta, se rapit ad pronam radio vibrante coronam. Ps. Dominus regnauit.

Ant. Congaudete superi, vobis sidus inseri; vas cœlestis roris, laudis & honoris. Ps. Jubilate Deo.

Ant. Nostri tegmen Ordinis femineo flore, virginalis agminis fulget in decore. Ps. Deus Deus meus.

Ant. O felicem famulam, puritatis gerulam! quæ subintrat chorum Regis Angelorum. Canticum. Benedicite omnia.

Ant. Heres Regis strenua supernorum ciuium, Cœli nobis ardua confer pandens ostium. Ps. Laudate Dominum de cœlis. Capitulum. Hanc amaui, &c. vt supra.

Hymnus.

Hymnus.

Gratuletur Hungaria
De Christi beneficio,
Cujus extat vicaria
Salutari suffragio.
Ex ipsius prosapia
Valor virtutis oritur,
Qua morborum sæuitia
Pulsu frequenti moritur
Pedum, manus officia,
Lucis amissæ claritas;
Naturæ quæque deuia,
Rectas deducunt semitas.
Margaritæ, pro meritis,
Quibus solamur corpore,
Grates ex cordis abditis
Reddamus omni tempore.
Præsta Deus supplicibus,
Præsentis prece Virginis
Nostris ascribi mentibus
Beati sortem luminis.

Ad Benedictus, Antiphona.

Dulci dignè respondens præmio, sub perennis lucri commertio, Virgo Christi grata seruitio, Cœlum tibi blanditur gaudio.

Ad Primam, Antiphona I.

Laudum.

Ad Tertiam, Antiphona II.

Capitulum. *Hanc amaui.*

Ad Sextam, Antiphona III.

Capitulum *Dominus omnium dilexit illam; Doctrix est enim disciplinæ Dei, & electrix operum illius.* Sap. 8. v. 4.

℟. *Deo gratias.*

Ad Nonam, Antiphona vltima Laudum.

Capitulum. *Breuis est in volatilibus apis, & initium dulcoris habet fructus illius.* Eccles. 11. v. 3.

℟. *Deo gratias.*

Carmen

CAPVT TRIGESIMVMTERTIVM.

Carmen de Sancta Margarita, Belæ Quarti Hungarorum Regis Filia, Ordinis Prædicatorum, à D. Francisco Leonardo Szegedj, Nobili Hungaro Tyrnaviensi A. A. & Phil. Magistro, M. S. Vitæ ejusdem S. V. ex Vngarico in Latinum Jnterprete, decantatum.

Concha Divæ Margaritæ.

Orte Venus stipata rosis, tymbraq; curule
Pressit ebur, pulchroq; sedens temone Cupido,
Jucundamq; vehens per cœli nubila matrem,
Fessus, Amyclæos ad fræna citauit Olores.
Illa fatigatos per nubila corporis artus,
Et duras quassata strias, lirasq; viarum,
Et pertæsa polos, natales marmoris vndas
Visere, cœruleasq; Deas parat, & freta puppi
Findere, seu molli volitare per æquora sulco,
Siue Cypron charam, grauidamq; Amathunta metallis,
Dilectamq; Paphon, cultu celebremq; Cytheram,
Regnaq; Neptuni læuâ peragrare carinâ,
Deniq; Sidoniâ mens est considere conchâ.
Prouehitur, fusos euentilat aura capillos,
Et Zephyri ludunt. Euri, Boreæq; furores
Et sæuas mittunt iras, dominæq; secundant.
Circum præludens tenerum volat agmen Amorum,
Dorida nunc jaculis feriens, leuibusq; sagittis
Jrritare studens vastis Nereidas vndis,
Nunc ipsum cogens varios assumere vultus
Prothea, quo formis juuenilia tela fatiget.

Jamq;

Iamq; procellosum (sed quis mare credat amare?)
Vorticibus blandos puerorum senserat ignes,
Et placidè stratum dominæ compescuit Euros.
Exhilarata Venus puerorum lusibus, ibat,
Jamq; venustatem Charitum mirata, tuetur
Tam blandas sortita Deas, quantumq; decore
Anteit has, tantum se contemplata, superbæ
Indulget formæ, candoreq; pectora mulcet.
Visitur interea placido per cærula ferri
Æquora Virgo Noto, vibrare niventia ponto
Brachia, Sidoniâ pariter considere conchâ,
Margaris, adgenitæ referens cognomina gemmæ:
Iam medio Veneri se se tulit obvia ponto,
Dulcibus & Zephyris, & præludentibus auris,
Accelerat, conchamuè Deæ vicina coercet.
Cujus in auratis postquam Dea vultibus hæsit,
Eximium speculata decus, multumq; decori
Oris honestatem, pulchros & corporis artus;
Cujus lacteolis hærens nix candida malis,
Sanguine, vel Tyrio madefacta recenter ab ostro,
Deleret natum liliisq; rosisq; colorem:
Florida labra, poli radiantes ignibus orbes
Et Berenicea collecta modestia frontis,
Et sive stellato cervix formosa monili,
Deliciis satis una ferox, croceiq; capilli
Idaliam tenuere Deam. cui talia fatur:
Quæ Dea cœruleo consurgis marmore? summo
Nondum visa Iovi, sublimiq; invida Cœlo,
Et cui Nympharum species non sufficit, ipsum

Cogis in Idæo formæ renovare tribunal
Vertice, cui summi conjux, Iovis, atq; Minerva
Cedere sponte parant; quantum Soror aurea Phœbi
Najadum niveos vultus, & Oreadas omnes,
Quantum egomet pulchas formâ Nereidas exto,
Delicijs ô Virgo ferox, me cedere cogis,
Et tibi, quæ nulli didicit parere Dearum,
Frons paret Veneris. nasci tuq; unica mecum
Digna mari, nostrâq; potes considere conchâ.
O mihi præ reliquis dilecta virago Deabus,
Laurentesq; inter multum formosa puellas!
Quis morum, fideiq; modus? quæ causa viarum?
Quis Deus est felix his vultibus inclyta Virgo?
Quisve thoro? an viduos ducis sine conjuge Soles?
O pensa niveæ fugientia damna juventæ!
Exerce formam, quam non tibi, Regibus illam,
Atq; Iovi natura dedit; non lilia malis
Hanc ve rosam dedit, vt solo marcescat in horto,
Sed Genio, ac celso Regum libetur honori.
Macte voluptatem naturæ sumito, celsis
Regibus indulge thalamos. Sed plura volentis
Præscindit vocem, dictis simul increpat illam
Virgo, verecundo suffusa rubore. quid, inquit,
His animum mulcere paras Venus improba dictis?
Lascivis Regum thalamis, Genioq; salaci
Jndulgere jubes, & Virginitatis amatæ
Candorem temerare, brevi & violare voluptæ?
Non Dea, Cerbereo magis ast idea malorum
Orta mari, lupa diræ, scelus, stuprumq; Deorum,

Fœda libidinibus, terraq; exosa, poloq;,
Mentibus astrigeris, apage, iq; furentibus vndis
Marmoris, adverso ventorumq; agmine facto,
Atq; procelloso lascivam vortice concham,
Vesanasq; faces iratum devoret æquor.
Non ego sum ponto, conchâve Sidonide saxum,
Margaris, at casto Regum prognata cubili
Pannonidum, cui Bela parens hoc nomine quartus
Vngariam latè Sceptri moderamine rexit.
Non mihi sacra parent Venus, atq; Thalaßio, nulla
Connubÿ sociata placent commercia: mitto
Corde jocos, & mitto faces, rixasq; jugales,
Lascivasq; thori lites sine lege pudoris,
Deniq; mille cruces, quas fœda libido crearet.
Virgineo cœlestis Hymen, castusq; Thalassus
Cordi fixus erit, pulcherq; Cupido Tonantis
Virgineo jam corde cubat. Cœli vna cupido
Me tenet; hæc jaculis præcordia fixit, & igne
Æthereo placidum Christi inspiravit amorem.
Non ego vel crines hos pectine como procaci,
Non frontem, non hasce genas, auresq; lapillis
Eoâq; onero gemmâ, Divisq; Dynastis,
Principibusve procis, aut furtis Nympha Deorum:
Sed magis exonero, quod majestate coruscat,
Exornoq; animum candore pudoris, vt omne
Virgineæ fidei tuear sine crimine fœdus
Virgineo Sponso, cujus castißima tæda
Hoc tenerum pectus castis ardoribus vrit.
Imò sub hac forma si forte pericula ferret

Aurea virginitas, nec tuta micare procorum
Impetu jam posset, Cytherëia quicquid amare
Occipiat, scindam, spargamuè cruore pudico.
Seu oculos: fodiendo oculos, ero Lucia (totum
Quæ sine luce satis conspexit Lucia mundum)
Sive mamillarum decus, hinc ero Virgo Sicana:
Seu nares, seu dentis ebur, seu brachia, tuto
Seu labra, sive pedes, pro virginitatis amore
Aut nova Apollonia, aut Euphemia corpore læso
Dulci virgineum Sponso servabo pudorem.
Per mare, perq; Notos, & mille pericula, mille
Vulnera, mille neces, vitæ discrimina mille
Dulci virgineum Sponso servabo pudorem,
Inter vt hasce rosas, & candida lilia cordis,
Pulchrior hisce rosis, lilijsq; quiescat Iesus.
Increpat his Venerem dictis. sic fata rudentes
Laxavit, fugiensq; faces, & inane Dionæ
Carmen, & inceptâ decurrit marmora conchâ.
Provehitur, sed non potuit vitare suaves
Sirenum scopulos; Matris, Regisq; Boemi,
Atq; Patris, qui dulce melos cecinere jugali
Lucentes tæda, demulcentesq; cubile,
Et claros Regis thalamos suasêre Boemi.
Præterit hanc etiam generosa virago Charibdim,
Atq; iterum per mille cruces, per mille mucrones,
Virgineos mavult in frusta secarier artus,
Quam mutare fidem, dulcemq; relinquere Sponsum.
Vrget iter felix, evitat & æquoris vndas
Scyllæosq; canes, truculentaq; saxa Malææ

Lethiferasq́ faces Veneris, scopulosq́ minaces
Delicijs linquit Sirenum dulce venenum.
Post vigiles curas, exanthlatosque labores,
Et fusas cœlo lacbrymas, & flagra, precesq́
Et perpeßa malas hyemes, perpessa rigorem,
Frigoraq́ ac æstus, virtutumq́ inuia quævis,
Arida mox castos febris depascitur artus.
Fatum postremas immitere jußit habenas
Virgineæ conchæ, dum jam satis æquoris undis,
Et jactata malis, metiri cœrula concha
Marmora desierat. Tandem Cynosura beatis
Illuxit radijs, cœliq́ appellere ripis,
Figereq́ æternum ad cœlestia littora clavum
Suasit, vt æternâ felix statione quiescat.
Per Boreas, gelidosq́ notos, sævasq́ procellas
Per mala mille, cruces, jejunia, flagra, labores
Sponte vel invitò, placidâ sed mente subactos,
Virgineâ conchâ lascivum enavigat orbem,
Tangit & optatæ portumq́ ortumq́ salutis.
Navigijq́ istam discedens præbuit artem;
Non est ad cœlum molli spirante Favoni
Flamine puppis iter, rapido sed flumine sævum:
Euris, non auris spirantibus, itur ad astra.

S. Margarita Taumaturga.

SIve diuturnis sine spe contabuit æger
Febribus, interno diriguitq́ gelu,
Seu lymphis tumidus, seu flammis aridus omnes
Depastus diri sanguinis igne fibras,

Sive lacessebat lento cephalalgia letho,
Sive venenatus torruit ossa calor:
Margaris ægrorum medicina parata, vel vno
Sustulit emplastro cuncta venena precum.
Et cum Pœonias lassarunt vlcera vires,
Atq; Machaoniam destituere manum;
Virgo rogata preces summo cum fundit Olympo,
Penè prius recipit, quam roget æger opem.
At cum deseruit terras, & adiuit Olympon,
In tumulo medicam Virgo reliquit opem.
Virginis ad tumulum, mutisq; repagula vocis
Laxantur, cœci lumina grata ferunt.
Repunt aut claudi, aut curuâ pleuritide fracti,
Aut pacti nervos, & tamen inde volant.
Dæmones obsessos linquunt, deliria cessant,
Pestifer atq; calor, lethifer atq; dolor.
Vlcera quosq; graui damnant Chironia lecto,
Quin letho; ægrorum liberat alma parens.
Curre, vola huc patiens, & linque Machaonas omnes,
Hoc tumulo gratis mors tibi vendit opem.

Paruula, videns Crucifixum fleuit amarè.

Parua decussato Virguncula stipite vidit
Affixum, & crebro vulnere corpus hians,
Et latus, extractosq; pedes, & brachia tensa,
Perterebrata, graue hem! vepribus atq; caput.
Sistit, & eliso miratur membra dolore,
Iam lachrymas oculis vix cohibere potest:

Vertitur ad sociam, dilecta Sororcula dixit;
Qualis ab erectâ pendet imago trabe?
Rescÿt esse Deum, per acerbaque vulnera duram
In cruce pro nobis oppetÿsse necem.
Mox in lachrymulas virguncula solvit ocellos,
Penè infans, pœna non tamen illachrymans.

Ollam ferventem illæsa flammis surripit.

CAncros coxerat ut Soror Sabina,
Exarsit focus igne sæviente,
Flagrabantq́; cavo lebete cancri,
Ardebatq́; focus magis, magisq́;:
Non accedere, nec Soror flagrantem
Audebat rapere è foco lebetem.
En rerum studiosa Margarita
Accedit, rapidumq́; mox ahenum
Flammis eripit, ustulata nulla
Vi flammæ crepitantis; at probata.
Non aurum modo; sed sereniores
Jam probat pia flamma Margaritas.

Ejus jussu fluvius exundat, & rursus aret.

QUondam invisurus, solaturusquè Sorores,
Sacratos petÿt Cœnobiarcha lares.
Occursant illi reliquævè, & Margaris illum
Virgo statim querulo consulit ore Patrem.

O Pater, inquit, aquis sæpè exundantibus Istri
Voluimur, & Sacræ Relliquiæ, atquè domus.
Ille verecundæ narrata pericla puellæ
Risit, & à vero dixit abesse procul.
Virgo pudica fidem factura, fluenta Danubî
Mox prece adesse jubet, jussa fluenta ruunt.
Ister aquas glomerat sinuoso vortice, latè
Implet aquis terras, Cœnobijq; situm.
Et fugit, & quærit collesquè, struesquè, gradusquè,
Vitet ut iratas Cœnobiarchus aquas.
Vt fecêre fidem, rediere fluenta: Puella,
Ceu Moysi, paret lympha, paratquè fidem.

Agnovit secreta cordium.

C Ognoscit cordis penetralia Margaris imi,
Cunctaquè secretâ mente prehensa videt.
Si quid præcipiti voluissent corde Sorores,
Hasce monet dictis, has prece Virgo movet.
Si cordis jam sensa vides, ego verba relinquam,
Et tecum solâ, Margari, mente loquar.

Forma Stellæ cœlum ascendit.

M Argaris ut fato cessit, successit & astris,
Pannone visa fuit surgere Stella solo.
Scilicet Hunniadum terras Astræa reliquit,
Virgo Zodiaco digna micare poli.
Quam placidum veris spirabit ab æthere lumen,
Cum vagus in rosea Virgine Phœbus erit.
Sed quid ego rabidosquè Canes, interquè Leones
Te Sacra Virgo locem? Lucifer esto Dei.

Sancta Margarita à Deipara coronata.

Virgo pudoris Margari lilium,
Prognata Regum sanguine Pannonum,
Divûmq; claro Margaritum
Beliadum genitum cubili.
Quid alta Regum nomina negligis?
Ullis nec unquam nota Quiritibus
Quæris sub obscuro latere,
Despiciens asarota, claustro?
Conchiliatæ serica purpuræ,
Et fulgurantis chromata syrmatis,
Et Ceston, aurata atquè bullis
Cingula, fœmineumquè mundum
Regina solvit: Sentibus horridam
Setisq; duram corpore castulam
Assumit, ut vellus Calabrum
Corrigijs violenter arctat.
Sandaliorum clavibus asperis
Plantas striatas, promptior induit,
Solumquè pulsat excitato
In superos animosa passu,
Tenella Virgo! quò pede saucio
Corpus fatigas? præq; tragematis,
Regumquè mensis, ferculorum
Quisquilias analecta Divûm
Censes: & artus virgineos gravi

Jejuniorum, tergaq; verberum,
Flagro laceßis, ſpiculiſque,
Senticeis laceras, & haſtis,
Regina! ſiſtas vulnera, mollior
O parce vitæ. Molior arduo
De colle Virginem vocare:
Abripior, graviorquè telo
Percellit aures ſermo puellulæ.
O PARCAT, inquit, vulnera corpori,
Qui pollicetur clarum Ibero
Luciferum remeare ponto.
Non audit vllam Virgo Acheloidum
Chelyn Sororum. calcar amabile
Sunt gloriæ flagra æviternæ,
Calcar habet generoſa virtus.
Sed ecce; pulchrum nil, vel amabile,
Linquunt inauſum tela Cupidinum.
En Regias vibrant ſariſſas
Virginis in niveum pudorem.
Reges ab igni Margaris æſtuant,
Vultus decori lactea lilia,
Venuſti & oris tincta cocco
Labra, Ducum thalamum ſuádent.
Fruſtra fatigas tela Cnydi puer,
Quo figis audax ſpicula, Deliæ
Templum eſt Dianæ; quamvè ſpectas,
Nympha, thoros agapeta temnit.
Sed dum nec audit Regia filia,
Nec vlla celſi nomina ſtemmatis,

Honor fugacem quærit. ornat
Spina rosas, diadema virtus.
Regina Divûm Virgo puerpera,
Stipata Divis sydereum latus,
Per pulchra cœli (nube scissâ)
Fert niveos anabathra passus.
Gemmis coruscam Virgineâ manu
Tendens coronam, sydere pulchrior
Divam coronat Margaritam,
Ducit ad astra manu prehensam,
O Diva! non de rore Sidonidis
Prognata conchæ Margari, gemmeæ
Asserta Virginum coronæ,
Fulge tuis age Margarita.

Epigramma.

MArgaris in laudes peramœnè lude Camœna,
Omnem de Cyntho Phœbe move lapidem.

GEMMEA ACROSTICHIS.

S *apphyrus,*	M *agnes,*
A *mianthus,*	A *damas,*
Z *ichomar,*	R *adianus,*
C *hrisoprasus,*	G *emites,*
T *riphtalmus,*	A *lectorius,*
A *nthracites,*	R *ubinus,*
	I *aspis,*
	T *opazius,*
	A *urophylax.*

SAPPHYRVS CARBVNCVLI parens.

Sanctæ Margaritæ vermes in gemmas versi.

SApphyri genitus partu Carbunculus ardet,
Magnus, & ignitus; non ita carbo micat.
Non Sapphyrus erat, sed de Beleide conchâ
Margaris, & gemmas hanc generasse ferunt.
Scilicet infestos (regali Cyclade temptâ)
Vermiculos domito corpore passa fuit:
Gemmiparo at vermes fiunt de corpore gemmæ.
Digna quod an gemmis Margari Virgo gemis?
Vermes in gemmas versos, natura creata
Obstupuit. Gemmas sola Virago parit.

AMIANTHVS.

S. Margarita nuptui contraria.

CEdere nec flammis, maculis nec discolor vllis,
Ferre venenati nil lapis iste potest.
Nec spargi maculis, nec Margaris ignibus vri,
Nullaq; Sirenum colchica ferre potest.
In mediјs illæsa focis manet innuba Virgo,
In medio fulget gemmea Virgo luto.
Dividat in scrupos silices violentia flammæ,
Non faciet scrupulos hic ferus ardor amor.

NICHOMAR.

Victoria, & amicitia.

FIxit in hoc tacitè currum victoria Saxo,
Atque latens pharetræ vincula fixit amor.
Nichomari vires complexa est Margari, docta
Seu vincire polum, vincere sive Stygem.

CHRYSOPRASVS.

Vestibus exuta repslenduit.

FVlgura Chrysoprasi celat lux, prodit opaca
Nox, tantùm in tenebris fulgurat iste lapis.
Margaris obscuram detectâ veste serenat
Luce domum: innubi Sol velut axe diem.
Indutáq; iterum tanquam caligine veste
Obscurat, Solem qualiter umbra tegit.
Lumina te celant, tenebræ Sacra Margari produnt
Celabas vitæ lumina, nocte patent.
Prodidit in Cœlo Venerem lux: Margarin at nox,
Aut gemma, aut Virgo, Margaris ergo fuit.

TRIPHTALMOS.

Oculata prudentia.

COllucet ternis hominum Triphtalmus ocellis,
Tuq; vides oculis Margari Virgo tribus.
Præsens, præteritum, Visuq; trifonte futurum.
Janus eras, quod si non Mar-iana fores.

ANTHRACITES.

Lachrymæ.

HIC lapis ardet aquis, rapido reſtinguitur igni,
Virgo faces Cyprias neſcia, flagrat aquis.
Imber ocellorum Cœlorum ſuſcitat ignes,
Sopit at æthereas terrea flamma faces.
Margaris in lachrymis rorantibus ardet ocellis,
Dum cor Cœlum orat, rorat ocellus aquas.
Non lachryma Heliadum, ſed Margaris vnio ſtillat,
Vnio, nam ſequitur gemmea nexa cohors.

MAGNES.

Ferreus Cingulus.

MAgnes mirifico ferri devinctus amore,
Arctat in amplexus ferrea cuncta ſuos.
Magnas Virgo latus perſtringit vimine ferri.
Vincta fuit ferro, ſed fera victa caro.

ADAMAS.

Regios procos contemnit.

INnuba non adamas quamvis adamere Virago:
At, quia dura procis es, potes eſſe Adamas.

RADIANVS.

Precum ſuffragia.

FErt votis Radianus opem. Pia Margari, noſtras.
Fac Cœlo faciles, cœlitibuſuè preces.
Saxa movent animos. Seu ſis Lapis, annue Virgo.
Saxa peto: ſed non verbero jam Lapidem.

GEMITES.

Pietas.

GEmites geminas ostentat imagine dextras,
Quas Natura suâ Dædala sculpsit acu.
Gemites Pietas, geminæque ad sydera palmæ,
Vota, lapis plus hic se Pietatis habet.
Margaris ignito votorum plena calore,
Tendebat geminas in pia vota manus.
Et (Niobe ne fors certaret fabula vero)
Duriùs in lachrymis Margaris uda suis.

ALECTORIVS.

Pugna cum Dæmone.

VIcit Alectorio Virgo Phlegetonta lapillo:
Alecto lapidem sensit Alectorium.

RVBINVS.

Pudicitia.

NON rubet in collo, sed Virginis ore Rubinus.
Auribus, haud digitis pendula gemma rubet.

JASPIS.

Ægrorum medicina.

INsculpsit medicum parvo huic natura lapillo,
Qui medicam herbarum fasce ligabat opem.
Virgo Machaonios (ceu Jaspide) corpore succos
Continet, ac morbis æqua propinat opem.
Defecit morbis natura noverca: medendi
Suffecit cunctis Margaris arte plagis.

TOPAZIVS.

Flamma in vertice S. Margaritæ ludens.

DIcitur à longum quærendo Topazius; hoc est
Rara quod in terris vnio, cara polis.
Occuluit latebris Claustri se Regia Virgo,
Cœli ignem casto condidit atque sinu.
Emicat at ludens, in vertice proditor ignis:
Perdita quævè fuit, prodita luce sua est.

Aurophylax.

DIcitur Aurophylax custos fidißimus auri:
Virtutum; Auriphylax. O pretiose lapis.
Abjecit roseo gemmata monilia collo,
Margaris, hanc gemmam liquit in auriculis.

Tota gemmea es Margarita.

TOta gemmea Margarita, tota es,
Venustißima Margarita tota es.
Et pulcherrima Margarita tota es.
Rubenti rubicundior Rubino,
Albicantior albicante Myndan,
Et florentior Indico Smaragdo.
Tuo purpurat Amethystus ore,
Jaspis lacteolo sereniore
E frontis cilio nitet nitore.
Lychnis fulgurat in pijs ocellis,
Et Carbunculus ardet in labellis,

Gena est pulchrior omnibus lapillis.
Tota es gemmea Margarita tota.
Sed hem! Sidonios manu Beryllos,
Elenchos rapit auribus lapillos,
Omnes abijcit hos, & hos, & illos,
Non conchilia, non amoeniores,
Coctos murice vestium nitores,
Nullos ambigit Oebalis colores.
Suggestumq; comæ serenioris,
Purpuramquè genæ venustioris,
Solus inficit aut rubor pudoris,
Solus inficit aut pudor ruboris.
Non es gemmea Margarita, non es.
Corpus gemmiparum tuum Virago,
Vita gemmea gemmeumquè nomen.
Rursus gemmea Margarita tota es.
Non es gemmea Margarita; gemma es.

Simile est regnum cœlorum Margaritæ pretiosæ.

QVisquis divitias, opumquè gazas,
Et longè vagus intueris agros,
Et latè numeras greges opimos,
Cui boum juga mille aratra vertunt,
Balant lanigeri greges, sub aureis
Spumant alipedes equi capistris:
Cui opes Ceres, & Pater Lyæus,
Fundit nectareos meri liquores.
Pleno copia diffluitque cornu:

Non sunt hæc benè tuta, crede non sunt,
Nullis tuta manent reclusa gazis:
Res fortuna dat has, & has, & illas,
Et fortuna tuetur has, & illas.
Sed fallax Dea cum dedit; resumit.
Vt tuto tamen has opes beatus
Condas scriniolo, periculiquè,
Et discriminis, atquè sortis expers:
Vendas omnia, & vniens acervos,
Emas ô bene cautus Vnionem.
Quam tutâ potes obserare cista.
Par cœlo pretiosa Margarita est.
Cœlumquè æquivalere Margarita,
Cœloquè æquivalere Margarita
Eelici pretio potest. At emptor
Si vis marmora prævalere cœlo,
Aut mutare polis tuum lapillum,
Conjungas Adamanta Margaritæ:
Pluris veniet inde Margarita,
Tum gemmæ benè comparabis astra.
Et gemmam benè comparabis astris.
Et gemmâ benè comparabis astra.
Sic cœlumquè lapillulosquè felix
Non abs fœnore, dive fœnerator;
Vsurâquè tenebis æviterna:

Dubito cœlumne Margaritæ, an Margarita Cœlo sit similis.

ET Cœlum vibrat igneos focellos
Et virgo vibrat igneos ocellos.
Cœlum stellifero coruscat axe,
Pulchris ignibus absidem coronat,
Distinctisquè polum serenat astris,
Diffusisquè solum, salumquè lustrat,
Et totum radijs serenat orbem:
Cœlis æmula Virgo Margarita.
Quovis sydere pulchrior virago,
Auratis & Atlantidum capillis,
Cnoßiâque serenior coronâ,
Formosis & amœnior Diana,
Et comis Veneris, comisquè Phœbi.
Seu cum Virgineo cubat grabato,
Seu cum puniceo excubat nitore,
Ceu Pallantias axe purpurato
Vecta, Virgineo resplendet ore.
Virgo fessa laboribus diurnis,
Strato liliolis, rosisque lecto,
Et sparso violis Achantulisquè,
Et chaltis hyacintulis crocisquè,
Lacteisquè ligustrulis decoro;
Ast inter rosulas Achantalosq;
Strato vepriculisq;, carduisq;,
Sævis clavibus, assulisq; lecto,
Virgo lacteolos reponit artus.

Hac stipata satellitum coronâ,
Securas videt vt rosas pudoris,
Securas violasq́; castitatis,
A nullis violabiles pharetris,
Cedit suaviolo Virago somno.
Sed compuncta vepriculis rosarum
Vix clausos aperit virago ocellos.
Mox Cœlo tenus elevata mentem,
Cœlum spectat ocellulis apertis
Et stellantibus astra lustrat astris,
Et surgens jubar aureum per orbem
Spargit sydereo ore Margarita,
Totum Lychnide castitatis orbem,
Virtutumq́; nitore Virgo lustrat.
Et Cœlum creat, & creat Virago
Argentum, lapidesq́; fulgurantes:
Et Cœlum rubet, & rubet virago,
Christi sanguine, vel suo pudore:
Et Cœlum micat, & micat Virago
Jllud lumine, Numine ista Divûm.
Pallet Cynthia, pallet & Virago,
Pulchri Numinis hoc amore forsan.
Sed; Cœlum domus est, & arx Tonantis.
Sed; est Margaris arca castitatis,
Templum, regia, cella puritatis,
Cujus dulcis Jesulus roseta, &
Jnter lilia pascitur puellus.
Cùm Cœlo pretiosa Margarita,
Et versâ vice par olympus illi

Pulchritudine purpurâq; certent,
Dic Amphibolicè benigne Lector;
Jam Cœlum superare Margaritam.

Inauris aurea & Margarita fulgens. Prov. 25.

E*T digitis adamas, & fulva monilia collo,*
Lunula fronte micat, pectora torquis obit;
Auri cultus abest. Hanc Nympha appendito baccam.
Jam Cœlos Atlas fortis in aure feres.

Gemmula Carbunculi in ornamento auri. Eccl. 32.

Q*Ualis gemmula fulgurans in auro,*
Fabrè Pyrgotelis polita scalpro,
Accendit digitos amoris igne,
Et binas sociat faces amantûm.
Talis Margaris annulo Sororum,
Et castâ Monialium coronâ,
Talis fulgurat orbe Virginali,
Virgo circulus ipsius annularis,
Nullo fictilis annulus Magistro.
Cujus si pretium sit æstimandam.
Auro vilius hic nihil videbis.
Isthic Margarin annulus maritat
Cœlo pignore Virginum Marito.
Cui dilectior hoc fuit Puella,
Primævos dedit annulos quod illi.

Lapides excavant aquæ, & alluuione paulatim terra consumitur. *Iob. 14.*

NOon Zephyri pennâ, nullo mansuescit ab igne;
Sed guttis Adamas cedere suevit aquæ.
Margaris ut malas lachrymâ stillante rigavit,
Saxea du itiesmox liquefacta fuit.
Continuo bibulus paulatim flumine limus,
Et lachrymæ tellus alluvione perit.
Permansit candor. Quem candida bacca nitorem
Non bibat? aßiduis quam mare lavit aquis:

Placuerunt ancillis tuis lapides ejus. Psal. 101.

BEleide ex conchâ cupidos sumpsere Sorores
Virgineæ lapides, vis quibus alta fuit.
Hæc lachrymæ baccas; ignem tulit illa pyropi;
Virtutemq; suam qualibet inde tulit.
Diffusis tandem baccarum gemmea mater
Virtutum radijs Margaris; astra petit.
Mutarunt elementa fidem, Beleia bacca
Si lapis est; sursum qualiter ire potest?

Lapides Sancti elevabuntur super terram. Zach. 9.

REum opifex Sanctum lapidem super astra levavit
Margarin, ut Cœlo Pergama forte struat?
At, fundone Deus, laquearibus anne locabis
Margarin? ah nostræ sit rogo porta viæ:

Duode-

Duodecim portæ duodecim Margaritæ snnt. Apoc, 21.

B Issenos numerant baccato cardine postes
Panditur empyrei quâ plaga sacra poli.
Margaris an decimus non tertius esse valebit?
Post te nos facili Margart poste trahe.

MARGARITOPHORON
alterius Authoris.

Sancta Margarita à se domitum Margaritum.

Aboriosi carminis arbiter
Apollo, doctâ dic age Tibiâ
Melos; sonoro læta Musæ
Carmina deproperate plectro.
Dicenda Virgo, credite posteri!
Non virgo, sed vir. Tergora MARGARIS
Lassavit iratis flagellis,
Sanguineo crepitante rivo.
Cubile crebris fluminibus rubet,
Natat virago Purpureo lacu,
Mæstumquè, Larvæ flent nefandæ
Tartarei Laris, & minantur.

Formido-

Formidolosus Gutture Cerberus
Allatrat umbras: fulminat inferos
In se cruenta Virgo; Reges
Exuperat Stygiæ paludis.

Non usitatæ monstra protervia,
Bello gemiscunt, arma minantia,
Cristas, & immanes hiatus
Illacrymabilis auget orcus.

Severa lætum prælia despicit
Cœlum; Deorum ridet amabili
Rector labello: blanda nexis
Huic Elementa favere nodis

Certant. Celebres roboris indicat
Ausus virago, non muliebriter
Pavescit hostem, nec latentes,
Insidias Erebi tremiscit,

Non jam triumphos ferreus Hercules
Ad Astra tollat laudibus: ut canem
Orco trifaucem traxit. Acres
Æacides sileat favente

Mavorte pugnas. Sanguineum ciet
Virago bellum; sauciat ictibus
Hostem severis, terga quotquot,
Vulneribus rubicunda signat.

Sancta Margarita Patriæ Margaritum.

VT numeret gemmas currit Mercator ad Indos;
Et nulli fidas Navita Sulcat aquas.

Si pretioſa tibi ſubridet gemma viator,
Hanc tibi Rex Belus, Pannonis ora dabit.
Accipe tam charum quàm rarum munus, habebis
In Gemma hac totas divitias Patriæ.

Idem.

GEmma Panomphæo non tantùm naſcitur Indo,
Naſcitur Vngarico par quoque gemma ſolo.
Par aio, an melior? niſi ei quæ flagrat in Aſtris,
Par ſit in Oceani quæ tumulatur aquis.
Vivite Pannonij: vos vivere fecit honoros
MARGARIS Vngarico nata puella throno.
Spernite jam poſt hac (quo multum excellitis) aurum,
Sint veſtræ ſola hæc gemmula divitiæ.

Sancta Margareta pretium omnis Margariti.

INdici flammêis rutilant Pyropis
Montium colles, Adamante fulgent,
Explicant conchis rubra Margaritas
Marmora Ponti.
Gaudet Ægyptus Cereris Sicanæ
Fructuum donis: Libyæque Tellus
Falce ſcindendas ſegetes gravatis
Præbet ariſtis.
Balſami jactant Arabes fluorem,
Ferreum laudant Chalybes metallum,
Maßicus ſpumat ſaturata pingui
Pocla Lyæo.

Pannonum tellus superat Sicanos,
Memnonis vincit segetes, Libyssam
Vincit, & furvi rubicunda ponti
Semina vincit.
Vincit Extremi freta Margariti
Vincit Eoas, Arabesq; virgas,
Vincit Indorum sola, MARGARITA
Virgine Gemmâ.

S. Margar. Stellis comptius Margaritum.

S*Tyx præliant & Æther,*
Sed detriumphat Æther,
Stellas tuas, jubarquè
Deposcit, obtinetq;.
Non Concha, non smaragdus
Non fulgetrans Beryllus,
Et Cecropis maritæ
Non prævalent Elenchi.
Omnes prais Pyropos,
Superquè Margaritas
Tu MARGARIS coruscas.
O MARGARITA, sole
Micantior nitente!
O Lux jubarquè Phœbi
Clarum Serenioris,
Ardentior Boote,
Et Phosphoro nitente:
Flagrantior Capellis
Ardentior Caniclis

Fulgentior Gemellis,
Septentrione Stella
Ornatior polari.
Vincis caput Leonis,
Et cingulum Orionis,
Vincisq; Capri cornum
Atlantidasq; vincis.
Est nempe major iste
Splendor tuus, decusq;,
Quam quidquid est in astris,
Quam quidquid est sub astris,
Quam quidquid est quod Astrum est.

Sancta Margareta Cæli Margaritum.

Regina ad superas festinat MARGARIS Oras,
Vt solet ad vitreas currere Cervus aquas.
Non, inquit, tutum est terrenis sistere Gazis,
Cæli Thesaurus tutior ille mihi est.
Si mea quid valeant gemmarum pondera; si quæ
Gemma ego sum; gemmis me sociare volo.
Non ibi Latro ferus furtivis imminet ausis,
Non metuo fraudes fur malesane tuas.
O si mille irent tales ad sydera gemmæ,
Quàm nunc est, Cæli ditior aula foret.

Sancta Margarita Coronatum Margaritum.

Dia coronatur Cæli diademate Virgo
MARGARIS, hanc gemmam tanta corona decet.

Gemma coronatur. si gemmas Astra coronant,
Cedite stellati lucida signa poli.
Nempe Deus si non esset diadema: Coronam
Ipsa coronaret Gemma puella suam.

CAPVT TRIGESIMVM QVARTVM.

Mathiæ Corvini Regis Hungariæ, ad Papam Pium II. & Cardinalium Collegium pro Canonizatione B. Margaritæ V. Epistolæ.

Vm præcedentia carmina cuderentur, R. P. Iacobus Nemethi, in vetusto quodã codice paria literarum à Matthia Corvino, Rege Vngariæ, ad Pium II. Sum. Pontif Cardinaliumque S. R. E. Collegium, pro Beatiss. Virginis Margaritæ Canonizationẽ datas se comperisse, earundem exemplaribus transmissis, sueta charitate mihi significavit his verbis: *R. in Christo Pater, P. C. Nuper reperi in veteri quodam M.S. libro inter Epistolas Matthiæ Corvini Regis Hungariæ binas literas, vnas ad Papã (qui tunc fuit) Pium videlicet II. alteras ad Collegium Cardinalium: ratione Canonizationis B. Margaritæ Virg. uti videbit ex ipsissimet literis à me ex illo libro descriptis. Annus, & dies datarum non est adscriptus, uti nec aliarum Epistolarum ejusdem Regis in hoc libro M. S. (quæ scriptoris magna inconsideratio fuit) ego tamen ex personarum non paucarum in illo M. S. libro facta mentione, ad quas literæ sunt directæ, colligo manifestè, literas illas à Matthia Rege scriptas esse ad Papam, & Cardinales anno Christi*

1463. vel summum 64. &c. Posonij die 26. Martij, 1637. R. P. V. S in C. Iacob. Nem. eas, vt mihi jucundissimum fuit perlegere, ita & tibi, Lector Pie, ad majorem Dei, ejusdemque Beatiss. Virg. Margaritæ gloriam, sine mora communicare, par esse judicavi.

Sanctissimo in Christo Patri, & Domino, Domino Pio, divina Providentia Sacrosanctæ Romanæ, & Vniversalis Ecclesiæ summo Pontifici, Domino nostro Clementissimo.

BEatissime Pater, & Domine, post humilem nostri commendationem ad pedum oscula beatorum. Inter multa ardua negotia, quibus nunc maximè vrgemur, & de ijs etiam solliciti sumus, quæ ad honorem D. Majestatis, & Sacræ Religionis pertinent incrementum: immò quodammodo magis in præsentiarum veniunt in mentem ea, quæ devotionis sunt, quàm in otio domesticæ quietis. Proinde non erit mirandum, si hoc potissimùm tempore Vest. Sanctitati ea suggerimus, quæ plus pacis tranquillitati, quàm Castrensibus negotijs convenire videntur. Verùm, vt apertiùs intelligi possit, quod intendim⁹, paulo altiùs repetito initio, summam tamē breviter proponem⁹. Est quædam Insula Danubio circumflua, in conspectu hujus Civitatis nostræ Budensis, quæ olim Leporum, postea B. M. Insula dicta est. In ea Insula Monasterium existit Sanctimonalium Ord. Prædicatorum, quod quidem Monasterium, quondam Rex Bela, Prædecessor noster fundaverat, & in eodem filiam suam, nomine Margaretam, Deo Virginem dedicârat. Ea Margareta, vitæ honestate, & sanctis operibus tantam cælitùs gratiam promeruit, vt tàm in corpore, quàm post obitum, magnis,

& evidentibus miraculis coruscarit, quemadmodum adhuc multorum fide digna testimomia comprobant: & post ejus mortem à diversis Romanis Pontificibus vel deputati, vel missi Inquisitores, examinatis inde pluribus idoneis testibus, & tota profitente Hungaria, comperisse, ac scriptum reliquisse dinoscuntur. Sed, vt fit, Regum pariter, & rerum frequenti mutatione, suscepta rei consummatio vel prorogata fuit, vel neglecta. Nunc igitur Beatitudini V. in eo quàm humillimè, & studiosissimè supplicamus, quatenus rem hanc intermissam, & sibi forsitan divinitùs, vt alia multa, & præclara, jam diù servata, per se, aut per suos recognoscere dignetur. & cùm intellexerit, omnia, quæ ad id opportuna, & necessaria fuerint, satis constare, & ita placuisse Altissimo, divinæ exinde benignitatis affluentiam, Apostolicæ auctoritatis præconio, & solemni publicatione declaret. Faciet in hoc V. Sanctitas rem gloriosam, & nobis, ac nostris omnibus optatissimam: immò, quod vel primùm, vel solùm in talibus ponderandum est, multorum devotioni, & saluti profuturam, ac Omnipotenti Deo planè acceptam, qui accensam lucernam non vult abscondi, sed illuminantẽ eam in edito poni, & se in Sanctis suis præcipit laudari. Qui & Beatitudinem Vest: diù felicem servet Ecclesiæ suæ regimini, & augmento. Datum

Matthias Rex Hungariæ.

Illis verbis, *post obitum, magnis, & evidentibus miraculis coruscarit, quemadmodum adhuc multorum fide digna testimonia comprobant*, Rex ad miracula suo tempore facta respicere videtur.

Collegio Cardinalium, ex parte Domini Regis.

Scripsimus Sanctissimo D.N. pro elevatione Corporis, sive

Canonizatione B. Virginis Margaretæ, olim Belæ Regis, Prædecessoris nostri filiæ, Sanctimonialis quondam Ordinis Prædicatorum, in Monasterio Sanctæ Mariæ de Insula, juxta Civitatem nostram Budensem, Danubio circumflua: de cujus Virginis sanctitate, & miraculis, multa, & magna testimonia produci possunt. Proinde Rever. Paternitates Vestras quàm diligentissimè rogamus, quatenus rei tàm honestæ, & piæ, ac salutiferæ, promotionibus, & suffragijs suis adesse velint. In quo nobis quidem, & nostris plurimùm, sed Deo longè ampliùs complacebunt. Datum. Missa hæ literæ Romam à Rege Matthia Corvino, per Marcum Episcopum Tininiensem, Oratorem suum ad sedem Apostolicam Anno. Vrsit Rex Opt. sed Pio, Anconæ, dum in bellũ adversus Turcas proficiscitur, mortuo an. 1464. 17. Cal. Sep. res ad exitum non pervenit.

Alia de B. Virgine Margarita ab optimis amicis expecto, quæ, si data fuerint, in operis appendice legenda, Deo favente, proponam. Quod si quippiam id genus, quisquis es Pie lector, apud te est, ne pro mutua charitate impartiri gravere, vehementiús obtestor. Interim verò, te ò Clementissima Patrona, ac Domina mea, Virgo Sanctissima Margarita, vt hos clientuli, famulique tui qualescumque, pro tua, æternique Sponsi tui Christi Domini, qui te elegit de mundo, gloria susceptos, aliosque graviores, vtroque auspice, suscipiendos, benignissimis oculis tuis è Cœlis labores aspicias, & approbes, conatibus faueas, atque ejusdem Regis gloriæ, sancta prece tua, validaque intercessione, gratiam, qua illo tecum vnà frui merear aliquando, exores, ex intimis cordis penetralibus devotissimè precor.

CAPVT TRIGESIMVM QVINTVM.

De Sororæ Elisabetha, Stephani V. Regis Vngariæ filia. florvit anno Christi 1278.

M. S. vita S. Marg. Eppius de Per. illust. Ordin. Præd. Plodius p. p. col. 499 et Taegius apud ipsum.

INter Vngaricæ nationis Sanctitatis præcipuæ Sanctimonales, Elisabetha, Stephani V. Regis Hungariæ nata, ab Auctore vitæ M. S. Sanctæ Marg. Ambrosio Taegio, Georgio Eppio, Ioanne Michaele Plodio recensetur. Quadrimula Ordinem Præd. in Monasterio Insulæ B. V. Deiparæ ingressa, adhuc parvula, amitam suam Sanctam Virg. Margaritam accedens, clanculum manum in dorsum illius immisit, nùm cilicina veste tegeretur, exploratura, quam ipsa verbis illis, recedas, meque dimittas, abegit. Virginitatem corporis, animiquè illibatam perpetuó custodiens, magna orationis, spiritus, sanctitatisque laude excelluit. Humilitate, sanctæ cum primis amitæ suæ Margaritæ exemplo adeò eluxit, vt auctor vitæ M. S. duas humilita- ideas, & exemplaria ambas nuncupaverit. Per hebdomadam coquinæ ministerio inserviens, cibos mundabat, & parabat, scutellas, ollasque abluebat; domum quoque & officinas everrebat, & ad omnia abjectionis opera eidem Sanctæ Margaritæ sociam se libentissimè adhibebat. Præfecta Monasterio, hæreditatem illi à Patre Rege Stephano postulavit, literisque obfirmatam impetravit. Is enim Filiam, & Ordinem diligens, pluribus idem Monasterium bonis, potissimum verò portu Irenoo, Portorio cum Villa, Insulæque Villa locupletavit: qui etiam

ad majorem templi ejusdem loci aram corpus suum sepeliri mandavit, quod & supra Evangelij locum, sub alto rubri marmoris tumulo factum. Testimonium sanctitatis B. Margaritæ, Papæ Commissarijs, 25. ætatis annos nata perhibuit. Quare lóngè supra annum 1270. vitam produxisse, certum est, cúm & Ladislao Rege ejus nepote, qui regnare cœpit ab anno 1278. viveret, quando forsasse etiam erat Antistita: quæ rogata, velum, ac vittam S. Margaritæ, pro arcenda proximè instante eidem Regi adolescenti morte destinavit, & pro eo Sanctimonialibus preces indixit; vt ex Auctore M.S. vitæ inter miracula ejusdem S. Virg. Margaritæ prænarravimus. Spiritu adeò præclaræ Virginis in Cœlos recepto, in Capitulo coràm Crucifixi imagine humatæ fuerunt exuviæ, quod & præfixa olim inibi scriptura testabatur.

CAPVT TRIGESIMVM SEXTVM.

De Sorore Elisabetha, Filia Andreæ III. Regis Vngariæ. obijt anno Christi 1336.

DE hac F. Georgius Eppius VVimpinensis, S. T. Lector Ordinis Præd. ita scribit. *Elisabeth, filia Andreæ Regis Hungarorum Illustrissimi, vita, religione, virtutibus, & miraculis præclarissima. Sicut enim lucerna splendens super candelabrum, ita hæc in congregatione Sororum singulariter radiavit exemplis eximiæ sanctitatis. Habebat hanc gratiam, tam apud Deum, quàm apud Sorores, quam mirabantur valde, & intuebantur vultum ejus tanquàm vultum Angeli stantis inter illas.* Per-

Georg. Epp li. de personis vtriusq; sexus Illust. Ord. Præd.

acto demùm laudabiliter cursu vitæ suæ, in pace in idipsum obdormivit, stolam immortalitatis accipiens à D. Iesu Christo, scopultaque honorificè anno Domini 1336. Concinit hisce post Ambrosium Taegium & Plodius, qui tamen asserat, quo anno ex hac luce migraverit, se nescire, quòd, cujus Andreæ nata fuerit, nequiverit invenire. Cœterùm fuisse illam filiam Andreæ III. qui dictus est Venetus, quòd natus sit filio Regis Andreæ II. Stephano ex Maurocenæ familiæ conjuge, cui nupsit, dùm post varia discrimina Venetias se contulisset, omninò putem exploratum esse debere. Nullus enim Andreas alius, ex quo Ordo noster fuit in Hungaria, præter II. & hunc III. extitit, vt ex vniversis Regum ejus regionis descriptoribus licet contueri. Hanc porrò, de qua sermo, Elisabetham, filiam Andreæ II. sub quo ab Ordine nostro sunt in eodem Regno capta primordia, minimè fuisse, certius est, quàm vt indigeat comprobari. Huic enim filia, Elisabetha nomine non fuit alia, præter eam, quæ nupta Ludovico Thuringiæ Landgravio, sanctitate clarissima à Gregorio IX. in album Sanctorum ascripta est, quæ Sanctimonialium vitam in Monasterio non duxit; immò neq; ex tertio Ordine Beati P. Dominici fuit, quamquam sub cura, directioneque Magistri F. nostri Conradi Marpurgensis, Inquisitoris per Germaniam, martyrijq; laude celebris, qui & gesta illius, ejusdem Gregorij jussu, libris octo complexus est, ad mortem vsque perseverarit, vti Thomas Maluenda ad annum Christi 1233. scitè deducit. Consequens igitur est, vt Andreæ III. qui ab anno Domini 1291. usque ad 1301. Hungarici Regni habenas moderatus est,

Plod. pp. vir. Illust. col. 499.

Maluenda anno 1233. c. 17.

nata

nata fuerit. Porrò ipsa longè Parenti superstes, denique anno Christi 1336. concessit mortalitati, quemadmodum Eppius scriptum reliquit.

CAPVT TRIGESIMVM SEXTVM.

Gradus Consanguinitatis inter recensitas Regias Virgines, aliasq́; sanctitate per eadem tempora celebres ex eadem Regia Vngarica stirpe personas.

ANtequam ex hoc loco recedam, gaudio plenus, contineri nequeo, quin Regiæ Hungaricæ, sanctitate, religionequè clarissimæ consanguinitatis per hæc tempora, lineas ducam, vt tantis exemplis, fideliter, & sanctè in religioso stadio Deo omnium conditori, ac redemptori omnes deseruire discamus. Sex insigni sanctitate personæ, nec tempore, nec consanguinitatis gradibus inter sese longè distantes fuere; tres ex Ordine Angelico Prædicatorum; Sanctissima Virgo Margarita Belæ IV. Elisabetha Stephani V. Elisabetha Andreæ III. filia: tres itidem ex Seraphico Ord. Minorum: S. Elisabetha vidua, quam pleriq; inter tertij Ordinis personas accensent, S. Ludovicus, Mariæ Siciliæ Reginæ filius, S. Isabella, Petri Aragonum Regis filia. Andreas namque II. duas habuit vxores. Prior fuit Gertrudis Germana, è qua suscepit filios, Belam, Colomanum, Andream: filias, Sanctam Elisabetham, & Hioelesiam, sive Ardeuram, quæ nupta Iacobo Aragonum Regi, inter cœteros Petrum Regem peperit, ex quo prodijt Isabella, quæ nupsit Dionysio Regi Lusitaniæ, & post ejus mortem Mi- *V. Frãciscum Taraphade Regi-*

 norum

bus Hispan. anno 1215. et 1262. & Lucium Marineum Siculũ de reb. Hisp. li. 10. p. 846. & l. 11. p. 857.

Bonf. dec. 2. l. 9. à princ.

norum Ordinis institutum complexa est, falsus proinde, qui in vita S. Elisabethæ scripsit, Iacobum ex conjuge Teresa, Andreæ Regis Vngariæ filia, & S. Elisabethæ sorore, Petrum Aragonum Regem filium progenuisse. Teresa namquè non conjunx, sed pellex fuit Jacobi Regis Aragonum, non Andreæ II. Vngariæ Regis, sed Ioannis Biduræ filia, è qua habuit Petrum, non Regem, sed alium quendam, cui Castrum Ayerbæ dedit; & Jacobum, quem Dominũ Castri Xericæ fecit in Regno Valentiæ: nec Petri Regis filia fuit S. Elisabetha, quod eidem placuit auctori: sed, S. vt ex rerum Hispanicarum scriptoribus diximus, Isabella Posterior Andreæ vxor, filia Marchionis Estensis, quàm ex Syriaco bello in Hungariam per Italiam redux, ab eodem Marchione regali cultu exceptus, duxit: ex eaquè Stephanum genuit, qui à Patris obitu, (cùm mater, quæ se manifestis indicijs gravidam comprobaverat, impetrata à Proceribus abeundi licentia, ad parentes redijsset) in lucem editus, pro Hungariæ Regis filio educatus est. Is ex ephebis necdum excesserat, cùm immatura imperandi cupidine stimulatus, avum maternum dominatu spoliare conatus est: sed vbi res ex animi sententia minimè successisset; ad Iacobum Aragonum Regem affinem suum (qui sororem suam Hioelesiam, sive Ardeuram haberet vxorem) contendit; vnde in Italiam reversus, à Ravennatibus Vrbi præfectus est. At inde exactus (caussa nescitur) Venetias se contulit, vbi Patricij cujusdam ex Maurocenorum clarissima familia præditis filiam duxit vxorem, è qua filium, quem Patris Regis nomine vocavit Andream, cognomento deinde Ve-

netum

netum, quòd in ea & natus, & educatus vrbe fuisset, accepit. Is, vivente adhuc Ladislao, filio Stephani V. Rege, avunculis, cúm instigantibus, tùm opitulantibus, in Pannoniam venit, & post Ladislai interitum Rex salutatus, & inauguratus est. ex hoc prodijt Elisabetha nostri Ordinis Sanctimonialis. Porrò Belæ, Andreæ II. filio, Maria Theodori Lascaris Imperatoris Græcorum filia, inter cœteros, Stephanum V. Regem, Sanctissimamq; Virginem Margaritam filios dedit. Stephanus filios habuit Ladislaum IV. Regni successorem, Elisabetham nostri Ordinis Sanctimonialem, & Mariam, è qua Carolo Claudo Siciliæ Regi nupta, S. Ludovicus ex Seraphico Minorum Ordine Tolosanus Episcopus ortus est.

Jgitur Sancta Virgo Margarita, & Elisabetha Stephani V. filia, secundo: Sancta Margarita, & Elisabetha Andreæ III. filia, tertio se consanguinitatis gradu contingunt, vt deducta lineatione facillimum est contueri.

Bela IV. Stipes		Andreas II. Stipes	
B. Margar.	Stephanus V.	Bela IV.	Stephanus
	Sor. Elisabetha.	B. Margar.	Andreas III.
			Sor. Elisabet.

A Sancta Elisabetha Vidua, S. Margar. duobus, vtraque nostra Elisabetha tribus gradibus distat.

Andreas II. Stip.		Andreas II. Stip.		Andreas II. Stip.	
S. Elisab.	Bela IV.	S. Elisab.	Bela IV.	S. Elisab.	Steph.
	S. Marg.		Steph. V.		And. III.
			Sor. Elis.		Sor. Elis.

Jpse

Ipsæ duæ Elisabethæ nostri Ord. Sanctimoniales, tertio consanguinitatis gradu conveniunt.

Andreas II. Stipes	
Bela IV.	Stephanus
Stephanus V.	Andreas III.
Sor. Elisabet.	Sor. Elisabetha.

Sancto Ludovico S. Virgo Marg. tertio; Sor. Elisabetha filia Stephani V. secundo; Soror Elisabetha filia Andreæ III. quarto gradu appropinquat.

Bela IV. stipes.		Steph. V. Stip.		Andreas II. Stipes.
B. Marg.	Steph. V.	Sor Elis.	Maria.	Bela IV. Step.
	Mar. Reg. Sic.		S. Ludov.	Steph. V. And. 3.
	S. Ludov.			Maria Sor. Elis.
				S. Ludov.

S. Virgo Margarita & vtraque nostra Elisabetha, S. Isabellam tertio gradu contigunt.

Andreas II. Stipes.		Andreas II. Stipes.		And. II. Stipes.	
Bela IV.	Hioelesia.	Hioelesia.	Bela.	Hioelesi.	Steph.
S. Mar.	Petr. R. A.	Petr. R. A.	Steph. V.	Petrus.	And. 3.
	S. Isabella.	S. Isabella.	Sor. Elis.	S. Isabel.	Sor. Eli.

Sancta Elisabetha S. Isabellæ, tertio; S. Ludovico gradu quarto jungitur.

Andreas

Andreas II. Stipes.		Andreas II. Stipes.	
S. Elisabetha.	Hioelesia.	S. Elisabetha.	Bela IV.
	Petrus.		Stepanus V.
	S. Isabella.		Maria.
			S. Ludovicus.

Denique S. Ludovicus, & S. Isabella quarto gradu conveniunt.

Andreas II. Stipes.	
Hioelesia	Bela IV.
Petrus R. A.	Stephanus.
Isabella.	Maria R. S.
	S. Ludovicus.

DE REBVS HVNGARICÆ PROVINCIÆ SACRI ORDINIS PRÆDICATORVM.

Pars Tertia, Liber Primus.

De Viris Ecclesiastica Dignitate præclaris.

CAPVT I.

Quantæ excellentiæ Pastores, & Rectores Ecclesiæ, quantumque ex eis Religiosis Ordinibus ornamenti accedat.

Cclesiasticæ Monarchiæ partes præcipuæ, Rectores sunt, atq; Pastores, eximijs salis terræ, & lucis mundi titulis à Christo Domino comendati, quòd sibi subjectos à vitiorum tabe purgent, & præseverent, rerũ cœlestium amore, cunctarumq; virtutum præstantia divino palato sapidos reddant; ijsq; in tantis mortalis vitæ tenebris ad cœlestes sedes conscendendas lumen clarissimum præferant. Tanta etiam illos autho-

Matt. 5.

ritatis firmitate donavit, ut ipsorum leges, atq; præcepta, haud secùs, quàm si à se lata essent, custodiri mandarit. Hos ad magistrorum, religiosas verò personas ad discipulorum seriem spectare, suis Patres sancti scriptis tradiderunt: adeoq; tanto plus honorandi, ac suspiciendi, quantò à Catholicis Religiosi omni honore, & observantia digni semper æstimati. Nec dubitari potest, quin multùm Ordinibus sacris gloriæ, atq; splendoris accedat, cùm ad Ecclesiæ fasces, & gubernacula, viri sanctitate, eruditioneque insignes ex eis assumuntur. est Religio, Prælatorum seminarium, Ecclesiæq; firmamentum, proinde eò laudabilior, quò plura, insignioraq; fulcra, & lumina in commune ejus bonum contulerit. Quòd si familia quælibet ex suis hominibus ad eas dignitates promotis illustratur, nobilitaturq;, quidni honore, & splendore augescat Religio, in quam, tamquam in suam familiam, professionis jure translati sunt, qui ex ipsa ad easdem assumuntur? Jure itaq; optimo, qui religiosum statum laudandum, Religionumq; historias conscribendas susceperunt, viros, qui ad Ecclesiæ fasces ex eis evocati sunt, magnis semper præconijs celebrarunt. fecit id S. Severus Sulpitius, cum in laudem S. Martini, ejusq; Monasterij, plures Episcopos ex eo tradit fuisse delectos, ita, ut nulla esset Civitas, aut Ecclesia, quæ non sibi de Martini Monasterio cuperet Sacerdotem. fecit S. Antoninus Archiepiscopus Florent. fecit Hieronymus Platus, vir doctus, & pius ex Soc. Iesu, opere de bono status Religiosi præclaro: fecerunt alij. &, ut reliquos sileam, fecit vir gravissimus nostri Ord. Magister Fr. Dominicus Gravina, *Ordinum omnium Defensor*, in

Matt. 18. Lucæ 10. Dion. eccl. Hier. c. 6. D. Tho. 22. q. 186. ar. 7.

Seve. Sul. in vita S. Martini. S. An. to. 3. p. hist. t. 23. c. 11. & tit. 24 c. 8. Hier. Plat.

de bono status religiosi. Dom. Gravina.

voce primùm Turturis, ac secundò, dùm in Congemina-
ta ejusdem Turturis voce, contra Caueatorem idem argu-
mentū validè propugnavit. Faciemus & nos hic, ut in hac
etiam parte, Hungaricam Prædicatorum Provinciam de
Ecclesia haud malè meritam ostendamus.

CAPVT II.

Supremarum Dignitatum Ecclesiasticarum distinctio.

Ræmittendum autem ducimus, in hac dignita-
cum serie S. R. E. Cardinales, post Ecclesiæ ca-
put, quod est Papa, cœteris omnibus ejusdem
Ecclesiæ membris, ac partibus, superiores exi-
stere, ut Eugenius IV. sum. Pontifex ad Henricum Archi-
episcopum Cantuariensem, qui litem ea super re contra
Joannem Cardinalem Tit. S. Balbinæ ausus fuerat inten-
tare, data epistola, fusè, & solidè nimis ostendit. Ipsis nam-
que jure competit vox cùm activa, tùm passiva in supre-
mi Vrbis, & Orbis totius electione. His Ecclesiæ caput, ve-
lut aurea circumdatum corona, tamquam fidelissimis
Consiliarijs, ac Senatoribus utitur, ad graviores Ecclesiæ
caussas prudenter, ac solidè decernandas. Hinc nomine
ducto à cardinibus, de quibus olim fuerat à Spiritu Sancto
prædictum, *Domini sunt Cardines terræ, & posuit super eos orbem*, jure optimo nuncupati. Ad quod alludens Pius II.
sic eos compellebat, *Consiliarij nostri, Conjudices Orbis terræ, super quos militantis Ecclesiæ ostium volvendum est.* & Pa-
tres Basiliensis Concilij, sic de illis ajebant: *Cum Summo*

Extat epist. apud Bzovium anno 1439. n. 143. V. etiam Gravinam tomo 4. p. 2. à fol. 338. apud Card. Paleot. de Consult. S. Consist. pp. q. 5.

Ponti-

Pontifici S. R. E. Cardinales in dirigenda Christiana Rep. collaterales assistant, necesse est, ut tales instituantur, qui, sicut nomine, ita re ipsa Cardines sint, super quos ostia Vniversalis versentur, & sustententur Ecclesiæ. Illi, ait Pius V. *sunt Templi Dei bases, clarissima Ecclesiæ lumina, qui pro animabus populorum, pro Fide, pro Iustitia, pro Veritate pervigilant. Illorum proprium munus est*, inquit Sixtus V. *assistere Christi in terris Vicario, eiq; in regenda Ecclesia Catholica consilium, & operam assiduè præstare, atq; cum eo Ecclesiæ necessitatibus providere.* Cardinalitius ipse habitus, sanguineum referens colorem, omniaq; ejus insignia, nil aliud, quàm veluti symbola quædam, debitam ab eis fidem, religionem, justitiam, publicæq; rei zelum usquè ad ipsam sanguinis effusionem, commemorant. Quare summus Pontifex cum purpureum his galerum imponit, ait: *Ad laudem omnipotentis Dei, & S. Sedis Apostolicæ ornamentum, accipe galerum rubrum, insigne singulare dignitatis Cardinalatus, per quod designatur, quòd usq; ad mortem, & sanguinis effusionem inclusivè, pro exaltatione S. Fidei, pace, & quiete populi Christiani, augmento, & statu Sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ, te intrepidum exhibere debeas.* Ex ipsis quidam Legati à Latere dicuntur, Cardinales, sc. illi, quos summus Pontifex ex Vrbe, & curia Romana mittit, sive ad certam Provinciam administrandam, sive ad negotia cum Regibus, Principibus, vel cum Republica aliqua tractanda. Qui, quòd quasi è Latere Pontificis, cui assistunt, mitti solent, sic appellantur. Post Cardinales, Primates, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi recensentur. Episcopi, qui Parochis unius, vel etiam plurium alicubi Civitatum: Archiepiscopi, qui plu-

ap. Pal. l. c.

ap. Pal. l. c. ex l. P. Cerem. sect. 8. c. 7. in fine.

V. Azor. 2. p. li. 5. c. 27.

V. Azor. p. 2. l. 3. à c. 27. usq; ad 37.

ribus Episcopis unius Provinciæ: Patriarchæ, qui pluribus Provincijs, & Archiepiscopis præficiuntur. Primates verò ijdem sunt, qui Patriarchæ: nam, qui Græcis Patriarchæ, Latinis Primates dicuntur. Vsu autem receptum est, ut, præter Romanum Pontificem, quatuor præcipuè Patriarchæ nominentur, Alexandrin⁹, Antiochenus, Hierosolymitanus, Constantinopolitanus. Reperiebantur etiam Corepiscopi, quorum alij veram Episcopalem consecrationem acceperant, sed Corepiscopi dicebantur, quòd propriam aliquam Ecclesiam non habentes, in aliena diœcesi ministrarent, ut mos est hodie nonnullis Episcopis titularibus, qui Suffraganei vocitantur: alij verò, cùm simplices essent Presbyteri, in villulis & oppidulis, Episcoporum loco curam gerentes animarum, Episcopos aliquomodo repræsentabant. Sed age, qui in hujuscemodè dignitatibus Ordinem in Hungarico Regno, ex illove illustraverint, videamus.

Bell. de Claricis c. 17.

CAPVT III.

Cardinales.

TRes fuerunt Legati de Latere Cardinales, non equidem ex Hungariæ Provincia assumpti, sed, qui sanctitate, eruditione, rerumquè agendarum præstantia ad stuporem insignes, pro Regno illo allaborantes, plurimùm ei splendoris, & decoris attulerint. Ex his primus fuit, Beatus F. Nicolaus, Jtalus Tarvisinus, Cardinalis Ostiensis, (à quo Rom. Pontifex consecratur) qui ex IX. Generali totius nostri

Ordinis Magiſtro, à Bonifacio IIX. ad Cardinalatum promotus, ab eodem Pontifice pro rebus difficillimis componendis Legatus in Hungariam miſſus fuit anno Chriſti 1301. ex Annalium conditore res erat. *Cum Hungari, relicto Carolo Roberto, quem titulo ſucceſſionis paternæ Bonifacius Octavus Hungaris Regem deſtinabat, Regnum in Vladislaum filium VVencenlai Regis Bohemiæ, contra auctoritatem Sedis Apoſtolicæ, Archiepiſcopo Colocenſe inaugurante contuliſſent, Bonifacius, quòd Regnum Hungariæ Sedis Apoſtolicæ fiduciarium eſſet, nec quiſquam invito Rom. Pontifice, illud uſurpare poſſet, tùm, quòd Carolo Roberto jure propinquitatis magiſquàm VVenceslao, aut Vladislao competeret, tùm, quòd Archiepiſcopo Strigonienſi, non Colocenſi poteſtas indicendi comitia, renunciandiq́, atq́, inaugurandi Regem Hungariæ à Sede Apoſtolica collata eſset, tùm quòd rebus orientalibus ſive recuperandis ſive defendendis potiùs Caroli ſucceſſio, quàm Bohemi alicujus electio conferre videretur, VVenceslaum Regem datis litteris admonuit, vt ea, quæ in præjudicium Sedis Apoſtolicæ in coronando filio admiſerat, corrigeret, Vladislaum ex Hungaria in Bohemiam revocaret, bellis, & cœdibus per diſcordiam procerum exortis ne materiam ſubminiſtraret, quin potiùs & auferret, & anteverteret, & prohiberet, & coet Et vt eò potentiùs rem Caroli in Hungaria perurgeret, Bonifacius Papa, alterum ab Vrbe Legatum miſit Cardinalem Oſtienſem F. Nicolaum Tarviſinum Ordinis Prædicatorum, vt Hungaros Carolum pertinaciùs recuſantes anathematis ſeveritate corriperet, Eccleſiaſtica cenſura percelleret, animadverteretq́, in gentis aſperitatem, & pertinaciam, niſi pontificio obſequerentur imperio.* Legatus, *Budam profectus, nihil aliud*

per dies aliquot diligentißimè curavit, quàm Antistitum, & Optimatum dißidentes animos ad concordiam revocare; quos ita discordes offenderat, vt rem continuò desperaret. Multi, & si se Carolo infestos dißimulabant, & Pontificis mandata observaturos pollicebantur, tamen re acerrimos adversarios se praestabant. Tam varias hominum mentes mirabatur Legatus, ex quibus tandem quid intra se sentirent, nunquã intelligere poterat, quoq; magis eorum animos percontabatur, eò plus verborum sibi dari noverat. Suam demùm operam frustratus, non priùs abire voluit, quàm Budensibus templis, & sacris omnibus totius Regni, opera, & auctoritate sua, fuisset interdictum. Ea occasione VVenceslao Bohemiæ Regi persuaserat, vt academicum litterarum studium Pragæ instituerat, sed maiore procerum numero reclamante, res tùnc effectum non habuit. Sic Abraham Bzovius. Novum etiam Chorum Fratrum Prædicatorum Viennensium eodem tempore, sive eundo, sive redeundo, Nicolaus consecravit. Ecclesia enim jam anno 1237. ab Eberardo Archiepiscopo Salisburgense fuerat consecrata. Quod grati animi ergò in S. Mariæ Rotundæ Viennense Cœnobium, in quo jam septennium studij Generalis indignum Regentem, sacræque Th. Profess. in ejusdem verò Vrbis celeberrima Academia, quadriennium S. Scripturæ Interpretem, cùm ab alijs nostri Ordinis Doctoribus substitutus, tùm Professor Ordinarius, egi, per transennam narratum. Romam reversus Nicolaus, eidem Bonifacio successit in Pontificatu anno Christi 1303. Benedictus XI. nominatus. Jn Pontificatu plurima Ecclesiæ utilissima constituit, & cùm majora sperarentur, sedissetque menses octo, dies

Martyrol. pergamenum Con. Vienn: et alia ejusdem Con. monu.

Septem-

ſeptemdecim, nonis Julij 1304. veneno ficubus illito, ex hac mortalitate ſublatus, ad regna ſuperna commigravit. Fulſit poſt mortem plurimis, inſignibuſq; miraculis, quæ à vitæ illius vniverſis ſcriptoribus fuſè percenſentur. Extat inſigne volumen Commentariorum ejus in Matthæi Caput V. ante annos aliquot luci mandatum.

Secundus fuit Beatus Fr. Ioannes Dominici, Jtalus Florentinus, Archiepiſcopus Raguſinus, vir potens in opere & ſermone, pectoriſq; Apoſtolici, qui à Gregorio XII. ad Cardineam eminentiam evectus, ab ipſo Legatus à Latere miſſus eſt in Hungariam ad Sigiſmundum Regem, ut apparet ex litteris ab ipſo Cardinale Budæ datis, anno 3. Pont. ejuſdem Greg. hoc eſt anno Chriſti 1409. quas in vita S. Margaritæ deſcripſimus. Deinde Gregorio in Concilio Conſtantienſi per ſuum Legatum ipſum Ioannem Dominici Pontificatui renunciante, cum idem ipſe ſtatim à ſe Cardinalatum abdicans, in Epiſcoporum locũ deſcendiſſet, Concilio jubente, Sigiſmundo demùm Imperatore, tunc verò Hungariæ & Romanorum Rege applaudente, in eadem dignitate confirmatus, plurimis maximiſq; laboribus pro Catholica Eccleſiaglorioſè perfunctus; poſt Concilium, à Martino V. Sum. Pontifice, rogante Sigiſmundo, in Hungariam ad impias Huſſitarum hæreſes, quæ in Regno illo graſſabantur, extirpandas, ab eiſq; excitatos tumultus compeſcendos, fuit ſecundò deſtinatus. Tanta enim erat illi apud Sigiſmumdum auctoritas, fides, devotioq;, ut eum ſuis omnibus conſilijs admitteret, arcta & intima cum eo familiaritate ſuſcepta: & quo majore ſibi eum nexu copularet, ad id muneris Lega-

tum postulavit, impetravit, & in Hungariam ipse perduxit. Quò cum pervenisset, invenit hæresim tantopere confirmatam, multorum Principum, & Procerum favoribus roboratam, ut nec adhortationibus, nec optimis virtutum exemplis, non solertissimis disputationibus, nec Ecclesiæ interminationibus, à concepta jam pridem pertinacia moverentur. Apparebat igitur Viro Sancto, eos non nisi armis, violentia, & supplicijs, ad fidei veritatem esse reversuros. Verùm Sigismundus eorum magis corpora, quàm animas diligens, cum posset parva manu pertinaces extinguere, (nam vis solùm in capitibus erat) maluit eos hæreticos vivere, quàm fideles omnes paucorum morte salvare. Dicebat autem, non leviter ad arma veniendum, mortuos homines ulteriùs converti non posse. Quamdiù verò vixerint, tempore quandoq; in meliùs commutari. Cui Cardinalis. *Tu quidem, ô Invictißime Rex, innata bonitate ductus, adversus hos pestilentißimos viros nequaquam armis decertandum putas, credisq; eos bonis verbis ad veritatis viam reducere: ego verò prædico tibi, me hos homines talibus conjecturis hoc tempore cognovisse, ut sperare non poßim, eos nisi in peiora, & perniciosiora ruituros. Tu igitur eo loco, & tempore adhibere remedia tentabis, cùm majorem in modum roboratis, facere idipsum non poßis. Melius fuerat, cum adhuc res ipsa recentior est, cum nondum tantos pestis invasit, eorum perfidiam armis opprimere, quàm in illud differre tempus, in quo plurimi fidei quam magna pericula sint incursuri. Talis enim hæc pestis est, ut sensim multos invadat, nec bonis poßit verbis adhortari ad meliora, & saniora converti.* His allocutus Cardinalis Imperatorem, ubi se nihil

V. Joannem Caroli apud Lea. l. 3. fol. 81. Concertat. Præd. anno 1418.

vidit

vidit proficere, plurimùm pro illorum populorum perditione indolens, Budam Regni metropolim se recepit, ubi, quasi jam animo præsagiret, ocyus sibi vitæ terminum affuturum, vigilijs, precibus, jejunijs, rebusq; divinis vehementiùs incumbens, deniq; Sacramentis Ecclesiæ roboratus, ad immortalitatem migravit anno Christi 1418. Ad cujus tumulum multa prodigia fieri solita, imagines ibi plurimæ repositæ ante Hungaricam vastationem, testabantur.

Tertius fuit F. Thomas de Vio, Italus Cajetanus, priùs Ordinis Prædicatorum Gen. Magister 38. ac postea Cardinalis S. Sixti, ingeniorum Phœnix, & omnium sui temporis Philosophorum, ac Theologorum nulli secundus. In collegium Cardinalium à Leone X. Pontifice cooptatus, mòx in Germaniam cum Legationis munere missus ad compescendos prophanos rumores, quos Martinus Lutherus, novus hæresiarcha, apud Germanos excitaverat. Inde verò reversus, iterùm ab Hadriano Pontifice maximo, anno 1523. Legatus in Hungariam mittitur, cũ ingenti pecuniarum vi, ad comparandas copias adversus Solymannum Turcarum Imperatorem, Hungariam infestis armis invadere molientem, Ludovico II. Regi optimo à Sede Apostolica flagitanti subsidium, eroganda. Itaque in Hungariam profectus, summa omnium, Regis inprimis, lætitia exceptus, ita illorum animos authoritate, consilio, eruditione, opera confirmavit, ut non solùm qua ratione resisterent, sed & de bello ultrò hostibus inferendo cogitarent. Illud etiam fideliter, & fortiter præstitit Cajetanus, quòd cùm ea, quam afferebat, pecunia,

Agit etiam de Legatione hac Isthuãffi de reb. Hung. li.b. ad fi. V. Flavium Aquilanum in vita Th. Caiet. Plod. de vir. ill. p.p. l.4. col. 585.

ita demùm distribuenda esset, si expeditio aliqua memoranda ab Hungaris in Turcam pararetur, eam ille nullo modo alitèr atq; ex præscripto erogare sustinuit, tametsi nonnulli Proceres Hungari, magnis & convitijs, & minis, ut pro eorum potiùs arbitratu erogaretur (qui se necessitates suas magis, quàm quivis exterus, nosse se dicerent) urgebant. Et quousque sanè ille in Hungaria permansit, felicitèr ac prosperè cum illa universa peracta. Sed brevi tempore Adriani morte subsecuta, à Clemente VII. qui eum meritò plurimùm diligebat, plurimiq; faciebat, inde revocatus, Romam redijt; ubi capta incensaq; Vrbe à Cæsariano exercitu, perditissimorum latronum præda factus, quinque millium aureorum pretio, ab eorum manibus se redemit. Deniquè cum Clemens in gravissimam, & à Medicis deploratam ægritudinem incidisset, ipse quoquè gravissimè ægrotare cœpit (quasi se imminenti Pontificatus onere surripere vellet, ad quod communi omnium expectatione, votisq; vocabatur) morteq; sua, Pontificis mortem prævenit, fœlicem animam Deo reddens 4. Jdus Augusti, ætatis suæ anno 66. à Christo verò nato, 1534. sepultusq; est Romæ in vestibulo templi Minervæ, pro foribus, in sepulchro humi effosso, quod vivens sibi paraverat. Egregias commentationes edidit in Hungaria, de quibus postmodum inter Doctores sermo recurret.

Cæterùm ex ipsa Hungariæ Provincia Cardinalis fuit Fr. Joannes Stoicus, Ragusinus, Doctor insignis, & in Basiliensi Concilio contra Boemorum errores de communione sub utraque specie disputator acerrimus, glorio-

susq;

ſusq; triumphator; de quo inter Doctores uberiùs. Is ab eodem Concilio, non ſolùm Legationem ad Joannem Paleologum, Græcorum Imperatorem Conſtantinopoli exiſtentem habuit, ſed etiam Cardinalis creatus eſt. Teſtatur hoc narratio Concilio Baſilienſi ex Marco Ortuino Gratio, in Biniana editione præfixa, in qua dicitur. *Cardinalis Iulianus eò loci, id eſt, Baſileam, præmiſit Ioannem Polomarium, Pontificij Iuris Doctorem, Sacriq; Palatij Auditorem: & Ioannem de Raguſio, Theol. Profeſſorem, Ordinis Prædicatorum tùm Procuratorem Generalem, qui poſtea Argenſis Epiſcopus factus, etiam in Cardinalium numerum meruit recipi, titulum S. Sixti adeptus.* Teſtatur quin etiam planè S. Antoninus de actis illius Concilij ediſſerens. Quòd verò is ſyllabo Cardinalium noſtri Ordinis minimè accenſeatur, (unde quibuſdam recentioribus, rerum noſtrarum ſcriptoribus haud ignobilibus, circa hujus rei hiſtoriam dubitatio ſuborta eſt) factum, quòd ejuſdem Concilij acta, ab Eugenio IV. Sum. Pontifice, à cujus obedientia ſe ſubtraxerat, meritò fuerint abrogata. Dignus alioquin profectò ea dignitate Joannes, ut etiam Nicolaus Fudeſcus, Siculus, Abbas Panormitanus, ex Ord. S. Benedicti, juris eruditione clariſſimus, ab eodem Concilio ad Cardinalatum evectus. Refert Joannes Michael Plodius, legiſſe ſe apud nonnullos authores, eundem Joannem cujuſdam Eccleſiæ *Patriarcham* extitiſſe.

Meminit etiam ejus legationis Ioannes Segoviensis præfat. ad partes indeclinabiles Concordan. Bibliorum, et Bzov. fusè anno 1435. à n. 28. V. Plo. 2. p. li. 3. col. 18.

Plod. lo. c. col. 17.

CA-

CAPVT IV.

Archiepiscopi.

Vxta annorum seriem Archiepiscopos, Episcoposq; recensibimus, sive ij Hungari, vel ex Hungariæ Regno, ibidem alibiue præfuerint, siue exteri Ecclesias ejusdem coronæ intra nostri Ord. Provinciam Hungaricam administraverint. Vsi verò sumus, ut plurimùm, S. Theol. Magistrorum, Fr. Antonij Senensis, Fr. Joannis Michaelis Plodij, atq; P. F. Alphonsi Fernandij opera; ita ut nostra annorum supputatio illorum supputationi fermè responde-at: proinde ab auctoribus percensendis, nisi quid peculiariùs occurrerit, supersedebimus.

Ant. Senen. in Chronico. Plo. p. 2. de Vir. Illust. verbo Archiepisc. Episcopi. Fernandez in appendice. 1. ad Concertat. Prædicat.

Itaque primò omnium offert se Fr. Andreas Hungarus, magna religione, doctrina, & prudentia vir, qui à Rege Hungariæ Burdegalam in Gallias ad Clementem V. missus, ut canonizationem Sanctissimæ Virginis Margaritæ, filiæ Belæ IV. promoveret, ab eodem Summo Pontifice Archiepiscopus Antiliarensis, sive, ut ait S. Antoninus, Ancoliarensis, circa annum Christi 1306. creatus est. Js, ubi commissum sibi gregem exemplo, & eruditione pavisset, regendi defessus, Præsulatu cedens, inq; Ordinem se recipiens, piè diem clausit extremum. Plodius scribit, missum Burdegalas à Rege Galliæ, sed veriùs censeo cum Leandro, missum á Rege Hungariæ, ut etiam monui in gestis S. Margaritæ, quo itidem loco, à quo Hungariæ Rege missus, dictum copiosè.

Fr.

Fr. Alexander, *Plodio* Hungarus, Fernandio Croata, vir varijs, maximisq; dotibus insignis, Archiepiscopatum Cretensem in Græcia administrabat, An. Ch. 1327.

Fr. Nicolaus Sezzensis, ex Romana *Provincia*, cunctis virtutibus, quas in optimo *Præsule* requirere possis, præclarè exoultus, Vrbis Zaræ, quæ Dalmatiæ caput est, Archiepiscopus fuit, ad annum Christi 1345.

Fr. Andreas à Dyrrhachio, Theologus præstantissimus, ad Ragusinam sedem à Bonifacio IX. sive, ut alij sentiunt, ab Vrbano VI. anno Christi 1389. evectus, cum annos 4. illi Ecclesiæ præfuisset, ex hac luce decessit, anno 1393. in D. Dominici æde sepultus.

Fr. Nicolaus de Ovis, Jtalus Forocorneliensis, suscepto *Prædicatorũ* habitu, magnos in pietate, & theologicis studijs progressus fecit: annoq; 1393. præcitato Fr. Andreæ, in Metropolitanæ Ragusinæ Ecclesiæ præfectura successit: quam cùm annos undecim, piè, & sanctè rexisset, multò antea die obitus sui prænunciata, non sine sanctitatis opinione spiritũ Deo reddidit anno Christi 1406. conditusquê est in Ecclesia Ordinis ejusdem civitatis.

Fr. Joannes Dominici, natus Florentiæ, adolescens habitum Sac. Religionis induit: & post multa virtutum insignia, eidem Ragusinæ Ecclesiæ à Gregorio XII. anno 1406. omninò invitus præficitur, qui humilitatis ergò quantum potuit, renuit consecrari.

Fr. Michel, Jtalus Murianensis, Magister in S. Th. sapientissimus, Metropolitanæ Spalatensis in Dalmatia Ecclesiæ Archiepiscopatum tenebat sub annum Christi 1451.

CA-

CAPVT V.

Episcopi.

FR. Joannes Teutonicus VVildvensensis, sive
VVildeshemensis, latinè, græcè, germanicè,
hungaricè eruditus, Juris Cæsarei, Pontificij-
què Doctor, Papæ Capellanus, & Pænitentia-
rius, adulta jam ætate habitum Ordinis suscepit, ac dein-
de ex Provinciali Hungariæ Episcopus Bosnensis,
quamquàm repugnans, à Gregorio IX. factus, Ecclesiam
illam cunctarum virtutum exemplo per tempus aliquod
administravit. Magnis deindè precibus, vt Episcopatui
renuncians Ordini restitueretur, ab eodem Pontifice ob-
tinuit; cumq; quietè, sibiquè tantùm sollicitus vivere cu-
peret, invitus, multùmque reluctans totius Ordinis Præ-
fecturam inire compulsus, in ea sanctè in Domino ob-
dormivit. Fuisse illum primùm ex Ordine nostro Episco-
pum, qui ad eam dignitatem anno Christi 1228. assump-
tus fuerit, censuerunt nonnulli. Quod si verùm esset, e-
tiam illud laudis Hungaricæ Provinciæ accederet, quòd
omnium prima, virum adeò præstantem, & sanctum, ad
Ecclesiæ gubernacula dedisset. Cœterùm nec anno
Christi 1228. Joannes, Bosnensis, cùm ab eo tempore
non nisi post decennium circiter Bosnensis Episcopatus e-
rectus fuerit: nec primus ex Ordine esse potuit Episco-
pus, cùm Thomas Maluenda in perscrutanda antiquita-
te, solertia, & ingenio plurimum valens, tradat, primùm
ex Ordine nostro assumptum Episcopum, fuisse Fr. Ray-

Malu. anno. 1231. c. 2. in fine.

mun-

Raymundum de Falgario, olim Beatiss: P. Dominici socium, qui Fulconi, viro celeberrimo, magnoq; Ordinis patrono, successit in Episcopatu Tolosano, anno Christi 1231. vixitquè in eo ad annum usquè 1270. Crediderim tamen indubiè, Joannem primùm fuisse Bosnensium Episcopum, quod nedum Joannis Tomco, Bosnensis Episcopi, qui id mihi expresèè asseveravit, testimonio, sed ea etiam ratione comprobatur, quòd Bosnensis Episcopatus sub annum 1238. primùm fuerit institutus, vt ex Gregorij IX. literis eo ipsè anno datis Priori, & Fratribus Ord. Præd. diœcesis Quinq; ecclesiensis, quibus mandabat, vt in ædificatione Cathedralis Ecclesiæ Bosnensis, & in propagatione, atq; defensione Fidei Catholicæ, Ecclesiæ Episcopali Bosnensi assisterent, liquidò constat: cùm enim Joannes, triennio ab erecto episcopatu illo, anno nimirum 1241. electus fuerit (factus post cessionem Episcopatus Provincialis Lombardiæ) Magister Gen. Ord. Præd. non videtur alius priùs illi sedi præfuisse. Facilè in scriptoribus nonnullis pro 1238. numerus 1228. irrepsit. Biennium plùs minùs Episcopatum administravit.

Georg. 9. epist. 211. apud Bzov. anno. 1238. n. 4

F. Nicolaus Hungarus, Inquisitor Hæreticæ pravitatis, ac deinde cujusdam Hungariæ Ecclesiæ Episcopus, ad cælos per martyrium, quo ei vivo, ob Fidei catholicæ defensionem, & propagationem, pellis, instar S. Bartholomæi, detracta fuit, fœliciter evolavit.

Fr. Joannes Hungarus, cùm etiam S. Inquisitionis officio præfuisset, ad Episcopatum evectus, non ita multò post eadem ex caussa, quòd Sanctam Catholicam Fidem prædicans longè lateq; diffunderet, ab hæreticis sub-

ditis suis, lapidibus appetitus, & post mortem sævissimè trucidatus est. De tempore mortis vtriusq; martyris omninò non constat. Plodius, Fernandiusq; eam in annum Christi 1230. referunt. Quibus tamen obstat, quòd ex Maluenda jam diximus, primùm Ordinis Episcopum fuisse renunciatum anno 1231. quodquè vulgò dicitur, Protomartyrem Ordinis fuisse Fr. Magistrum Conradum Marpurgensem, quòd non simpliciter, sed in serie Inquisitorum accipiendum esse, idem Plodius meritò adnotavit: id namquè veritate nutaret, si jam Hungari nostri F. Nicolaus, & Fr. Joannes, martyrio anno 1230. obijssent, cùm certùm sit, F. Conradum non nisi anno 1233. pro fidè occisum fuisse; nisi forte dicas nostros Hungaros, factos Episcopos, Inquisitores esse desijsse. Malpeus, recentissimus author, meminit ipsorum in Palma fidei ad annum 1241. vbi etiam scribit, aliquos tradere, Fr. Joannem anno 1250. Fr. Nicolaum anno 1270. ex hac luce subtractos. Verùm, quicquid sit de tempore, de re ipsa dubitari non potest, cùm ejus, vna sententia, scriptores meminerint vniversi; è quibus author indiculi virorum illustrium Ord. nostri, post librum Privilegiorum, opera Fr. Stephani Vsusmaris Generalis M. Or. Romæ anno Christi 1555. editum, sic refert.

V. pro hac Chronologia Ant. Sen. in Chron. p. 99. et 135.

Fr. Nicolaus, & Fr. Joannes, vterque Hungarus, vterquè Episcopus, & Inquisitor, vterq; ab hæreticis interfectus, ille quidem decoriatus, iste verò lapidibus obrutus, & ense transixus.

Fr. Paulus, Episcopus in Hungaria anno Christi 1240. vt ijsdem omninò verbis scribit Fernandez in Con-

Fernãd p. 474.

certatione

certatione *Prædicatoria*: nec plura hactenùs de eo scire licuit.

Fr. Herbordus, sive Riboldus, Hungarus, *Provinciæ* Lombardiæ, & Conventus S. Stephani Bergomensis, antequàm pro extruenda arce, à Sfortia Pallavicino, anno Christi 1561. dirveretur, sanè celeberrimi, filius; quem Alexander IV. ejusdem Vrbis Episcopum, anno 1261. propter eximias illius virtutes, creavit. Erat enim Pater pauperum, bonorum omnium amans, prudentia, & eruditione excellens, zeloq; Dei plenus. Statim atque Ecclesiæ regimen suscepit, curam, & Ecclesiam S. Jacobi de Porta, Ecclesiæ S. Stephani sui Ordinis adjunxit. Totis viribus laboravit, vt in ea Vrbe *Consortium misericordiæ*, ad pauperum inopiam sublevandam, erigeretur, Fratrum suorum *Prædicatorum*, atque Minorum consilio, & opera potissimùm vsus; ac deniquè de Canonicorum Capituli Bergomensis assensu, anno 4. sui *Pontificatus*, opus planè dignissimum ad exitum perduxit, eamq; regulam, seu vivendi normam, quam Sanctus F. *Pianamon*, primus Beatissimi *P.* Dominici in ea Vrbe Socius, & Conventus S. Stephani fundator, eodem Episcopo demandante, conscripserat pro eodem Consortio, approbavit, confirmavitquè. Manet in hodiernem vsq; diem Consortium cùm annuo plusquam quatuor millium aureorum proventu; è quibus in S. Mariæ Majoris templo supra quinquaginta Sacra celebrantur: Clerici quinquaginta cùm Magistris pro humanoribus, & cantu ecclesiastico, ad inserviendum eidem templo, sustentantur: Virgines complures in matrimonium honestè collocantur, non

Plodius P. 2. lib. p. col. 53. & 54. & in Preg. S. Domi. l. 2. c. 8.

exiguuíq; egenorum numerus ſublevatur. Tantum boni (præter alia) Vrbs Bergomenſis debet huic ſuo digniſſimo Præſuli, qui anno XI. ſui Pontif. Chriſti 1272. plenus bonis operibus, coronam juſtitiæ recepturus, evolavit in cælum. Corpus eius in Cathedrali æde S. Alexandri, quæ anno 1561. deſtructa eſt, conditum fuit.

Con. cert. p. 474. Fr. Andreas Hungarus, Epiſcopus Boſnenſis anno Chriſti 1280. apud Fernandium loco jam præcitato.

Fr. Auguſtinus Hungarus, à Benedicto XI. Su. Pontifice Eccleſiæ Zagrabienſi in Croatia anno Chriſti 1302. vel 1303. præficitur. Temporis vero tractu, ad Eccleſiam Lucerinam in Appulia à Joanne XXII. tranfertur. Moritur anno 1332. ſanctitate, & miraculis clarus.

Fr. Petrus Hungarus, homo prudens & gravis; atq; propter ſummam eruditionem in litteris, & concentu, ſuo tempore celebris, magnoque Cardinali Fr. Nicolao Pratenſi ex noſtro Ordine, apud quem diù vixit, gratiſſimus, Boſnenſem Eccleſiam regebat anno Chriſti 1315.

Fr. Benedictus Hungarus, Epiſcopus in Tranſylvania à Fr. Gentili Montis Flori Minorita, Cardinali, & Apoſtolico in Hungaria de latere Legato, creatus eſt ſub annum Chriſti 1309. tametſi quidam Boſnenſem Epiſcopum faciant. fuiſſe vitæ quàm integerrimæ, eximiæquè eruditionis, proditur.

Fr. Joannis à Dyrrhachio, vir magna honeſtate, & fama, cujuſdam Eccleſiæ in Dalmatia fuit Epiſcopus ad annum Chriſti 1397. Is cùm diù gregi ſuo attendiſſet, novam Ordinis reformationem in Cœnobio S. Dominici Veneto fœlicibus auſpicijs incohatam inaudiens, Epiſco-

patui

patui renuncians, illò se contulit, vbi reliquo vitæ tempore, magna cùm religiosissimis illis Patribus austeritate transacta, fœlicitèr ad Christum perrexit.

Fr. Jacobus Ragusinus, Episcopus Tribunensis, & Mercanen. in Illyrico anno, Christi 1413.

Fr. Joannes Stoicus, Ragusinus, quem Argensem, alij Argentinensem Episcopum fuisse scribunt. Plura de eo inter Cardinales, atq; Doctores.

Fr. Bartholomæus Italus Bononiensis, morum integritate, solidaq; eruditione præcipuus, Signiensem Ecclesiam in Dalmatia multo tempore sanctè administravit. Vivebat anno Christi 1450.

Fr. Blasius Constantinus, Ragusinus, vir doctrina præclarus, & in generali studio Bononiensi quondam Regens, ad Ragusini Senatus instantiam factus est Episcopus Tribunensis. Illud de illo memoratur, cum ab eodem Senatu ei Abbatia in Melidensi Insula ea oblata fuisset conditione, vt sui Ordinis habitu dimisso, nigrum S. Benedicti, sub quo illius Abbatiæ Religiosi militabant, assumeret, ea super re deliberandi tempus accepisse: vbi verò se quieti dedisset, apparuisse illi Beatiss: Patriarcham Dominicum, qui acritèr ipsum reprehendens, quòd de sui Ordinis habitu, quem diù magna cùm gloria gestasset, jam dimitendo tractaret; humeros etiam ipsius, (quos denudare jussit, vt moris est, cum Superiores Ordinis, pro moribus coercendis, suis manibus subditis disciplinam infligunt) flagello, quòd gestabat, adeò acritèr verberaverit, vt mane consurgens, præter vehementem dolorem, etiam verberum loca livida, & nigra suismet oculis aspe

ctaret. Quare Abbatia recusata, Sanctissimum Ordinis sui habitum, etiam in ipso Episcopatu, ad mortem vsque retinuit, ad quam perveniens, efflictim petijt, vt sub fratrum pedibus sepulturam haberet, quod obtinuit. Vivebat anno Christi 1465.

Fr. Blasius, alter à superiori, qui ei in Tribunensi sede, teste Fernandio, successit, anno Christi 1480.

Fernād Con-cert. p. 415. Fr. Antonius Dalmata Iadrensis, doctrina, & religione egregius, cùm Budæ Vicarius Provincialis, Matthiæ Corvini Regis Hung. Capellan. & Beatricis Reginæ, ejus conjugis, Confess: existeret, ad Episcopatum Modrusiensem, procurante Rege, electus est anno Christi 1481. ut ex Petri Nigri epistola ad eundem Regem dedicatoria Clypei Thomistarum editi anno 1481. videre est. ei postea M. Gen. Fr. Joachimus Turrianus, duos apud se Ordinis Fratres, clericum, & conversum habendi facultatem fecit anno 1482. ut in ejusdem Magistri registris apparet.

Fr. Thomas Batka, Hungarus, ab Alexandro VI. Sum. Pont. in Moldavia Episcopale onus suscepit, ut ejusdem Magistri Generalis registra demonstrant, in quibus an. Christi 1497. authoritas etiam illi dabatur, bonorum aliquorum, quæ Ordini Comitissa quædam ademerat, restitutionem procurandi.

Fr. Ioannes Hungarus Claudiopolitanus, sive Colusvariensis, virtute, & doctrina insignis, à Pio IV. Summo Pontifice Episcopus Chanadiensis creatus est. Interfuit Tridentino Concilio, in quo etiam diem extremum clausit anno Christi 1562. 24. Novembris, ut index Prælatorum ad idem Concilium ostendit.

Haud

Haudquaquàm negaverim, benevole Lector, alios etiam in eodem Regno, aut ex ipso alibi Pontificia cura, & sollicitudine Ecclesiæ deseruisse; qui tamen per qualemcunq; nostram diligentiam certò resciri potuerunt, hic repositi sunt. In Catalogo Episcoporum Ecclesiæ Nitriensis, qui tomo tertio Decretorum Regni ejusdem annectitur, sedecimo loco *Frater Dominicus primus, qui fuit Pœnitentiarius Papæ,* & à 1379. usque ad 1390. Christi annum ei præsedit, recensetur. Quem, ut ex fratris nuncupatione indubiè religiosum agnosco, ex Dominici nomine non improbabiliter Dominicanum existimo, omninò tamen affirmare non ausim. Nec ambigas propter quædam loca jam recensita, nam omnes etiam Croatiæ, Dalmatiæ, Illyriciq; Conventus usque ad annum Christi 1486. (ut alio etiam loco dicemus) ad unam Hungariæ Provinciam attinebant.

Tom. 3. decr. Regni Hung. p. 616.

Sed erit fortasse, qui inter Episcopos accensendum putet *Fr.* Andream Hungarum, insigni probitate virum, qui Carolum Regem, in bellum contra Bazaradum, Valachiæ Ducem, comitatus, re infœliciter gesta, Rege, ac toto exercitu fuso, ab hostis milite, cum socijs clavis confossus est: de quo Bonfinius ita scribit. *Incredibilis ibi legionum facta jactura, ingens patrata strages. Hic Andreas Albæ Basilicæ Antistes eximius, qui Regi serviebat ab epistolis, & Michael Poseganus, ac Nicolaus Albæ Transylvaniæ Sacerdos; item Andreas Sarubensis ædis Antistes, è Sacro Dominici Collegio editus, singulari quadam probitate pollens, cum socijs plerisq;, defixis in capite clavis, cùm in hostis potestatem venissent, omnes crudeli morte expirarunt.*

V. D. Ant. 3. p. t. 23. c. 13. §. 3. Plod. 2. p. vir Ill. in princ. annot. 3.

Bonif. Dec. 2. l. 9. an. 1331.

At verò, quòd Andreas Bonfinio dicatùr Sarubensis Antistes, Episcopum illum fuisse, minimè comprobatur; cùm nullus sub totius Vngarici Imperij corona sit, fueritvè vmquã Sarubensis Episcopatus; & Antistitis, nuncupatio latiùs pareat, quàm Episcopi. Turocius de eadem re tractans, Andream nostrum Sarubensis Ecclesiæ Plebanum, & (si rectè memini) Andream alium, Albæ Præpositum appellabat.

CAPVT VI.

Episcopi, Nuncij & Inquisitores Pontificij, Regumquè Legati.

NOn defuerunt etiam ex Ordine nostro Episcopi, qui à summo Pontifice, atque Regibus pro varijs gravibusq́; caussis in Hungariam missi fuere. Ex ijs à me reperti sunt insequentes.

Fr. Bartholomæus Lapacius, *Florentinus*, Episcopus Coronensis, græcè, & latinè egregiè doctus, magnusque Theologus, (qui in *Florent.* Concilio strenuam adversus Græcos operam navavit, Marcumq́;, Ephesium Episcopum, acerrimum disputatorem, in ipso Concilio per Ioannem à Latinis ex Ord. nostro triumphatum, nec tamen resipiscentem, publica Constantinopoli disputatione adeò convicit, vt præ confusionis tristitia gravitèr infirmatus, brevi animam egerit) pro munere Inquisitionis Sancti officij in Hungariam mittitur ab Eugenio IV.

Pontf. anno Christi 1430. ut alibi, cum de Inquisitoribus sermo fuerit, dicetur.

Fr. Paulus Ligur Moneliensis, & theologicæ facultatis eruditione, & vitæ regularis observatione clarissimus, post pleraquè munera, atque officia, & inter ea Lombardiæ Provincialatum egregiè administrata, ab Innocentio VIII. Pont. ad sacri Palatij Magisterium evectus, doctrina, & religione ita resplenduit, vt Alexander VI. Innocentij successor, primùm Episcopatum Chiensem in Græcia ei detulerit, deinde Nuncium suum, sive Legatum in Hungariam destinaverit. Qui etiam Budæ mortalitati devotissimè concessit, æterna sui nominis memoria relicta, quòd tota sacra Biblia commentarijs illustraverit.

Fr. Petrus Ranzanus, Siculus *Panormitanus*, Episcopusquè Lucerinus, poesi, arte oratoria, historiæ peritia, & theologica doctrina præstantissimus. Illum, ob celebrem ejus famam, Ferdinandus Rex, Neapoli accersitum, filio suo præceptorem esse jussit, deinde ad Matthiam Corvinum Hungariæ Regem ei etiam legationem dedit, quo ille munus triennium obivit. Meminit huius legationis Bonfinius, cùm scribit. *Multi ex universo orbe ad Matthiam Oratores confluxere, eousq; nomen ejus excreverat, vt universus eum orbis veneraretur, & timeret, & non solùm Christiani Principes, verùm etiam prophani, huc missis è remotissimis partibus Oratoribus, instarent, & amicitiam anhelarent.* *Superiori anno*, sc. 1486. *Petrus Siculus*, ad marginem, Ranzanus, *Episcopus Lucerinus, Historicus, & Orator optimus, à Ferdinando Rege missus erat.* Et alio loco

Bonfin. dec. 4. l. 8. fol 647.

loco agens de funere Regis Matthiæ apud Albam Rega-
pag. 652. lem: *Legatus Apostolicus, ac omnes, qui aderant, Oratores eòdem concessere, imprimisq; Ferdinandi Regis Orator Petrus, eloquentia, doctrinaq; non mediocri.* & inferiùs, habitam ab eo in Regis funere orationem, referens, *inter Sacrifican-*
pag. 653. *dùm*, ait, *Petro Episcopo Lucerino viro doctißimo, & Oratori Neapolitano, datum laudandi Regis est negotium. Is de laudibus, & gestis ejus sat ornatam, & copiosam habuit orationem; & multis (annuente Senatu, cunctisq; Pontificibus) jam rationibus ostendit, Matthiam Regem, Christianæ Reip. assertorem, Principem invictißimum, & de Romana semper Ecclesiâ optimè meritum jure inter Divos esse referendum: quòd ab universa concione acclamatum est, & gravißimum super ea Senatusconsultum factum.* Sic Antonius Bonfinius. Elaboravit Ranzanus, dum Legatum ageret, librum de rebus Hungaricis, aliaquè; proinde de illo etiam inter Scriptores sermo recurret.

Abbates.

NEc defuere fortasse etiam in Regno Vngariæ ex Ordine Prædicatorum Abbates: nam R. P. Iacobus Nemethi, sæpè laudatus, me monuit, se, in quodam M. S. literarum Matthiæ Corvini, Regis Vngaricæ codice, etiam epistolam ejusdem Regis ad Pium 2. legisse, de quodam Fr. Eustachio Ordinis Prædicatorum, quem Abbatiæ cuidam in diœcesi Zagrabiensi, Topouzka nomine, præfici cupiebat, illum à morum honestate, & vitæ probitate commendans.

P. Iacob. Nemethep. ad me data Poson. 26. Mart. 1637.

DE REBVS VNGARICÆ PROVINCIÆ
Ordinis Prædicatorum.

PARS TERTIA,

LIBER II.

DE SANCTI OFFICII CONTRA HÆRETICAM pravitatem Inquisitoribus in Hungaria.

CAPVT I.

Quid Sanctæ Inquisitionis Officium : à quo institutum: quis Primus omnium Inquisitor : quantùm in eo laboraverit Ordo Prædicatorum: quantoperè hæreticis hominibus invisum.

Roprium, ordinariumq; Episcoporum, jure divino eis conveniens munus est, creditam sibi plebem ab omni errore, & pravitate hæretica custodire, atquê defendere, seduloquè advigilare, ne perversorum dogmatum homines, luporum more ir-

V. Plo. dium in Pr. l.p. c. 11.

rumpentes, pium fidelium gregem pessundent, ut Sacra Conciliorum decreta testantur. Verùntamen, cùm ob tot curas, ingentemq; negotiorum molem, rei tantæ vix ab eis satisfieri posset, placuit Summo totius Ecclesiæ Pastori Innocentio ejus nominis III. (suggerente per Apostolicæ Sedis Legatum B.P.N. Dominico, qui ad Albigensium nefariam hæresim nuper exortam, & per multas Europæ partes, Gallicanam præcipuè Provinciam, serpentem, fortitèr debellandam exstirpandamq;, apud Tolosates, pietate, vitæ austeritate, prædicatione, disputatione, signisq; laborabat) coadjutores adjungere, & aliquos designare, qui Summi Pontificis hac in parte personam repræsentantes, non tanquàm Ordinarij, sed vt Delegati, negotijs fidei superintenderent, atquè cum proprio tribunali, maximaq; auctoritate, hæreticorum caussas, severè, juxtà meritorum, & scelerum modum animadvertendo decernerent. Ii Inquisitores, ab officio inquirendi hæreticos, & delicta, extrinsecùs verbis, vel factis in hæresis materia perpetrata, canonicè, juridicèq; pervestigandi, sunt appellati. Porrò Innocentius Pontif. Beatiss: B. Dominico, cujus sanctitatem, eruditionem, prudentiam, & ardentissimum divinæ gloriæ, salutisque animarum zelum jam optimè noverat, id muneris demandavit, contraquè hæreticam pravitatem primum Inquisitorem instituit, & declaravit, Quod etiam Sixtus Quintus Pont: Max. apertè profitetur, cùm in diplomate de S. Petri Martyris solemni celebritate sic ait.

Incipit Invictorum Christi militū

Imitatione accensus B. P. Dominici, vt ille perpetuis & concionibus, & disputationum congressibus, Officioq; Inquisitionis,

quòd ei primùm Innocentius III. & Honorius III. commiserant, contra hæreses mirabiliter se gessit, & coet. Namq; Officium Inquisitionis primùm commissum fuisse B. Dominico, est eundem primum omnium Inquisitorem fuisse. Quòd enim dicitur à Pontifice, *primùm*, alios Inquisitores respicit, vt ipse primus ante omnes officium illud acceperit; neq; ullo modò ad ipsum solùm B. Patrem secundùm diversa tempora referri potest, quasi primò factus sit Inquisitor ab Innocentio, & Honorio, postea verò ab alijs, cùm idem S. Pater obierit anno 5. Pontificatus Honorij, cui post alios 5. annos Gregorius IX. successit. Sed de hoc Inquisitionis Primatu, quem aliqui B. Patri, non injusto minùs quàm irrito conatu præripere nisi sunt, adeò doctè, solidè, ac fusè scripsit Fernandius in Concertatione Prædicatoria, vt operam perdat, quisquis plura dicere contendit. Illum adeat Lector ingenuus, si rem è radicibus nosse desiderat. Laboravit in eo Officio strenuè Dux gloriosissimus, ingentesque fructus, atque bona innumera attulit Ecclesiæ. Quòd cernens Apostolica sedes, alios tanti Patris filios per totam Europam, in Gallia, Germania, Hungaria, Hispania, Italia, Polonia, Russia, Tartaria, vtraq; Valachia, Græcia, & Hibernia: Per Asiam in Armenia, Georgia: perq: Africam, ad Orbem vniversum cùm repurgandum, tùm conservandum, instituit. factum id primùm per Honorium III. nam anno Christi 1225. qui fuit IX. Pontif. Honorij, Fridericus I. Imperator constitutionem edidit contra hæreticos, in qua meminit Inquisitorum ex nostro Ordine per sed. Apostolicam in Imperio datorum. *Quicumq; hæretici re-*

anno 1586. idib April Romæ 1. sui Pont.

Fernād in Concert. anno 1216.

Extat epist. apud Bzou. anno 1225. n. 5.

perti fuerint in civitatibus, oppidis, seu aliis locis Imperij, per Inquisitores ab Apostolica sede datos &c. & inf. *ad hoc no- tum fieri volumus, fratres Prædicatores de Ordine Prædica- torum pro fidei negotijs in partibus Imperij nostri contra hære- ticos deputatos, &c.* factum deinde ab alijs, nàm de Gre- gorio IX. Honorij successore ita scribit Antonius Senen- sis. *Anno 1227. mortuo Honorio III. eligitur Sum. Pontif. Greg. IX. qui illo anno per totam ferè Christianam Remp. ex nostro Ordine instituit Censores hæreticorum. Nulli enim cen- suit hoc munus aptiùs committi posse, quàm illi Ordini, quem per antonomasiam, magni Ordinis viri, Ordinem veritatis dixere, eò quòd pro veritate fidei propugnanda, & Ecclesiæ v- nitate conservanda, multa semper tulit, & fecit.* De Vrba- no VI. Ludovicus Paramus hæc refert. *Vrbanus VI. anno 1378. Magistro Generali Ord. Præd. datis litteris, potesta- tem fecit tres Inquisitores fidei instituendi, vnum in Arme- nia, & Georgia, alterum in Græcia, & Tartaria, tertium verò in Russia, & vtraq; Valachia.* Quòd ita executioni mandatum, vt etiam in Insula Chiensi, non ita pri- dem Inquisitores esse desierint. Fr. enim Antonius Ju- stinianus Archiepiscopus Naxiensis, qui in indiculo Conc. Trid. inter Archiepiscopos Pij IV. recensetur, & eidem Concilio interfuit, in eadem Insula fuit Inqui- sitor, pro jurisdictione, & fide tuenda multa passus. Quòd in Africano Æthiopum tractu extiterint, atq; eti- amnùm extent nostri Ordinis Inquisitores, scribit ad extensum Frater Ludovicus Vreta, suis de rebus Æhtiopicis libris. In Indijs Orientalibus Vrbe Goa, Inquisitores fuere Frater Gaspar de Mello Ord.

Ant. Sen. in Chron. anno 1227.

Par. de orig. S. Inq. l. 2. t. 2. c. 29.

Plod. 2 p. vir. Illust. ad an. 1566.

Ant. Sousa de orig.

Præd. S.Th. M. anno 1583.& *Fr.*Thomas Pinto Or. *Præd.* S.Th.M. an.1586. vt M.*Fr.* noster Antonius Sousa supremi Concilij S. Jnquisitionis Lusitaniæ Senator, ex certa fide recenset. At ne longior sim, lege Ecclesiasticos, nostriq; Ordinis Annales, Paramum, Concertationem *Prædicatoriam*, Directorium Jnquisitorum cùm Scholiaste, aliosq; authores, si cernere cupis, quantùm semper sollicita fuerit Apostolica Sedes Sanctum Inquisitionis Officiũ vbiq; terrarum per instituti *Prædicat.* viros promovere, & amplificare. Et verò, cùm vltra quatuor secula in eo munere invictissimè illi militarint, adhuc operam suam Ecclesiæ indefessè præstare non cessant. In Italia enim, præter Commissarium generalem S. Officij in Vrbe Roma (cui ex meo etiam Viglevanensi cœnobio præfuerunt *Fr.* Michael Ghislerius, postea *Pius* V. F. Thomas Scotus Viglevanensis, Episcopus Jnteramnensis, *Fr.* Archangelus Blanchus, ex agro Viglevanensi S.R.E. Card. Theanus) sunt in diversis vrbibus, & regionibus plusquàm 30. Jnquisitores. In Gallia tres, Tolosanus, *Carcassonensis*, Avinionensis. *Per* Dalmatiam totam, Generalis Jnquisitor Zarensis. In Germania, Coloniensis, qui etiam Trevirensem, & Moguntinum districtum complectitur. In Hispania, Regius *Confessarius*, *Fr.* Antonius Sotomayor, Archiepiscopus Damascenus, totius Hispaniæ Supremus & Generalis Inquisitor, quem in eodem officio *F.* Ludovicus Aliaga præcessit. Jn Lusitaniæ supremo S. Jnquisitionis Concilio, *Patres Provinciæ Portugalliæ* Ordinis *Præd.* (sicut & in eodem supremo Senatu Inquisitionis Hispaniæ, *PP. Provinciæ* Hispaniæ) *Philippi* III. Catholici Re-

Inquis. in Lusitania p. mihi 32.

gis

Mal. in annal. an. 1215. c. 8.

gis munificentia, locum perpetuum obtinent. Quantùm verò gloriæ (ut Thomæ Maluendæ verbis utar) splendoris, dignitatis, Ordo *Prædicatorum* habeat, quòd authore Sancto Dominico istud adeò Sacrosanctum Inquisitionis Officium primam originem cœperit, deincepsq; in posteros fratres *Prædicatores* fœliciter propagatum sit, vix exprimi possit. Divinum hoc planè inventum fuit, & ingens in eo Dominicana Religio Christianæ Reip. momentum intulit, quandò eo potissimùm præsidio hæreticorum audacia retunditur, puritas, & sinceritas Christianæ fidei, illibata conservatur, evulsis, radicitusq; extirpatis pravis, noxijsq; hæresum, & falsorũ dogmatũ fruticibus, deniquè quibusvis hæreticis sanæ doctrinæ novatoribus, & alteratoribus, igne, ferro, ni resipiscant, extinctis, vel saltem deterritis, fugatis, profligatis. Quòd sanè verissimum esse, discrimen illud inter eas nationes, in quibus hoc Officium viget, Jtaliam, Hispaniam, Siciliam, &c. & eas, in quibus, aut esse desijt, aut munus suum Jnquisitores liberè obire non possunt, luce meridiana clariùs ostendit. Hinc tanoperè Luthero, alijsq; hæreticis tribunal illud invisum. Hinc illæ sannæ Cornelij Agrippæ hominis vanissimi, libro de Vanitate scientiarum, & libelli cujusdam ementito nomine Sylvestri *Prieratis*, magni Inquisitoris, sacriq; Apostolici Palatij Magistri, (qui primus ex Jtalia contra Lutherum calamum strinxit, & ejus scripta, ac statuam, hæreticum publicè damnans, Romæ exussit) non jussu Cardinalium ad Officium S. Vniversalis Jnquisitionis deputatorum, sed hæreticorum hominum opera editi. Nihil enim magis tenebrio-

nebrio-

nebriones hujusmodi, quàm lux veritatis offendit. nihil æque lupi horrent atq; canes latrantes, & à grege arcentes: nihil magis fures & latrones, quàm iudicem, patibula, & cruces oderunt. & sanè optimè Ioannes Cochlæus, vir doctus & pius, Luthero fratribus Prædicatoribus insultanti illud reponebat. *Habet Venerabilis iste Ordo Prædicatorum propter soliditatem sanæ doctrinæ B. Thomæ, jam diù singulare à Sede Apostolica privilegium, vt habeat Inquisitores per totum orbem terræ. Quid mirum igitur, si hic ex professo hæreticus jam pridem publicè condemnatus, insectatur istius præcipuè Ordinis Patres? Nam & multi ex ÿs in eum scripserunt, quibus justè respondere non potest.* Sylvester Prieras M.S.P. Tho. Caiet. Card. Sylvester Ferrar. Chrisost. Iavellus, Amb. Catharinus, Conradus Cholin, Joannes Dietembergius, Joannes Tetzelius, Jsidorus Jsolanus, Thomas Radinus, Jacobus Hochstrassen, Bernardus Lutzenburgensis, Ambrosius Pelargus, Hieronymus Meropolitanus, Michael Vehus, & alji. Sed de his hactenus, jam ad præcipuum institutum, propter quòd hæc opportunè præmisimus, accedamus.

Cochl. in libello sanarũ. Lutheri c. 9.

CAPVT II.

Quo tempore sanctum Inquisitionis Officium inductum in Hungariam, quiq; Primi Inquisitores existerint.

HVngaria, ex primis fuit, quæ inter universas regiones sanctum Inquisitionis Officiũ à Beatissimi P. Dominici morte suscepit. Nam quo tempore Inquisitores in Germaniã missi sunt ab Honorio III. circa annum Christi 1225. & à Gregorio

IX. an-

Plod. l. p. de Prog. 5. Dom. c. 13.

IX. anno 1228. eodem (Plodio teste) etiam in Hungariam se diffuderunt; cùm tamen in Italia nonnisi ab anno 1238. & in Polonia à 1327. sub Ioanne XXII. fuerint propagati. Quod equidem, ut ex ingenti inclytæ gentis Hungaricæ tuendæ & amplificandæ Catholicæ Fidei studio profectum est, sic in summam illius laudem, gloriamque sempiternam cedit. Sed quid mirum in Censoribus Fidei pro erroribus propulsandis, & tuenda veritate Catholica, excipiendis, sedulam fuisse, in cujus insignibus illa fulget, quæ cunctas hæreses sola interemit in universo mundo, ea inscriptione PATRONA HUNGARIÆ? Altissimas quippè radices Fidei ardor, Deiparæq; Virginis honor à tempore Sanctissimi Regis Stephani in Vngarorum cordibus egerant, ut ad hæc tuenda, augendaq; opportuna media libenter exciperent; ac si quicquam labis tantæ dignitati ex hæretica pernicie aspergi conspicerent, id statim latis sanctissimis legibus elui curarent. Quod & sub Ludovico II. Rege optimo, factitatum; nam cùm Lutheranum virus sensim in Hungariam serpere videretur, præstantissima illa antidota publicis Regni statutis sunt adornata. Omnes Lutherani, & illorum Fautores, ac factioni ipsi adhærentes, tanquàm publicos hæreticos, hostesq; Sanctissimæ Virginis Mariæ, pœna capitis, & ablatione omnium bonorum suorum, Majestas Regia, veluti Catholicus Princeps, punire dignetur, &: Lutherani etiam omnes de Regno extirpentur, & ubicunque reperti fuerint, non solum per Eccle-

In Constitut. Budensis Conventus sub Ludov. II. anno 1523. art. 54. In Con. in Campo Ra-

siesticos

siasticos, verùm etiam per sæculares personas liberè capiantur, & comburantur. Porrò illorum priorum temporum Inquisitores (quamquam, qui primi omninò fuerint, adhuc me lateat) duo magni Viri inter cœteros recensentur, qui sanguinis sui purpura tantum munus illustrius reddidere, Fr. Nicolaus & Fr. Ioannes, de quibus inter Martyres, & Antistites, sumus elocuti. Iis verò, quæ ibi diximus, testimonium ex indiculo, qui annexus est Martyrologio Ordinis, cum Clementis IX. approbatione Romæ edito, addimus in hæc verba. *Fr. Ioannes Hungarus, ex Inquisitore Episcopus, ab Hæreticis pelle detracta, crudeli morte occubuit. Fr. Nicolaus Hungarus, & etiam ex Inquisitore Episcopus, lapidibus obrutus, & gladio transverberatus, interijt.* Kos sub Ludo. 2. an. 1525. ar. 4.

CAPUT III.

Egregia quædam ab Inquisitoribus in Hungariæ Regno patrata.

SI Sanctæ Inquisitionis Hungaricæ acta, & archæa jam extarent, haud dubium, quin plurima, eaq; insignia ab Inquisitoribus facta ad æternam ejusdem Sacrosancti Officij, Ordinisq; Prædicatorij gloriam dare, liceret, sed quandò omnia, quà Turcarum, quà Hæreticorum vastitate pessundata, vix aliqua ex annalibus Ecclesiasticis collecta hic annotabo. Strenuè verò etiam cum viris Principibus munus suum obijsse Inquisitores, illud prodit, quod apud Bosniam Hungariæ Regni Provinciam factum fuisse, Annalium Condi- Bzou. anno 1233. n. 14.

tor ad annum Christi 1233. ita recenset. *Dux Regionis illius Bosnæ Nicoslavus, opera Fratrum Prædicatorum per id tempus hæresim ejurarat, & in Fide Orthodoxa se perseveraturum sanctè spoponderat, dato Filio obside in manus eorundem Prædicatorum, cui vehementer metuebat, ne à Rege Hungariæ Feudi jure privaretur. Consuetudo enim Regni obtinuerat, ut Rex Hungariæ ejusmodi jura Hæreticis abrogaret, & recens ad Fidem conversis pro voluntate sua concederet. Cùm autem Nicoslavus multis argumentis Fidem suam Ecclesiæ probasset, scripsit Gregorius Regi quidem, ut ex ea laudata consuetudine benignè se erga eum, atq; Filium in Feudo concedendo, seu conservando, haberet. Fratribus autem Prædicatoribus, ut Filium ejus obsidem Patri restituerent, cùm de ejus Fide nulla dubitatio ampliùs remaneret. Vtrisque dedit litteras Anagniæ. 6. Id. Oct.*

Ad Templarios (tanquàm de Hæresi, idololatria, alijsq; nefandis sceleribus in Concilio Viennensi damnatis) funditùs in Hungaria, ut & in cæteris Orbis partibus extinguendos, Clementem V. Pont. Max. Sancti Officij Inquisitorum opera usum, idem author scribit ad annum Christi 1308. his verbis. *Clemens Quintus, Regibus, & Inquisitoribus Majoricarum, Siciliæ, Navarræ, Daciæ, Sueciæ, Portugalliæ, Cypri, Hungariæ, Trinacriæ, Noruegiæ, Boemiæ, Aragoniæ, Castillæ, Comiti Sabaudiæ, Delphino Viennensi, Duci, ac Senatui Venetiarum, ut si qui adhuc Templariorum capti non essent, eos caperent, & tùm loca, tùm bona eorum in custodia fideli, usque ad Apostolicæ Sedis dispositionem retinerent, commisit, adeoq; præcepit.*

Bzov. anno 130. n. 3. ex epist. data Tolosa 3. Cal. Ianuarij.

Pro Fraticellorum hæresi radicitùs extirpanda in Hungaria, eorundem Inquisitorum opera adhibita est.

Cùm

Cùm enim illa Germaniam potissimùm pervagata, vicina Boemiæ, Hungariæ, & Poloniæ Regna attigisset, Summus Pontifex Joannes XXII. datis anno Christi 1327. Provinciali Hungariæ Ord. Prædicatorum Calendis Febr. litteris, potestatem ei fecit, Inquisitores contra Hæreticos instituendi, quibus licitum esset, jus in delinquentes in Fide dicere, & ex præscripto sanctionum Ecclesiasticarum, reos castigare. Parem potestatem, datis 3. Cal. Maij litteris, Provinciali Poloniæ ejusdem Ordinis Prædicatorum largitus est, ut in eisdem annalibus est videre. Fratieelli, qui & Fratres de paupere vita, nihil proprij habendum, nec Respublicas à Christianis administrandas esse, dicebant. Promiscuos concubitus licitos fatebantur, visionem divinæ essentiæ in novissimum usque diem, contra illud, *Hodie mecum eris in Paradiso*, animabus sanctis differebant, aliaquè multa phanatica divulgabant. Facultatem verò datam à pontifice Inquisitores instituendi in Hungaria, sic accipito, nõ quòd priùs absolutè non essent, sicut in Polonia, sed, ut vel multiplicatis hominibus, vel aptioribus, secundùm temporis, & circumstantiarum exigentiam, subrogatis, res aptiùs ex animi sententia pro Ecclesiæ bono confi ceretur.

Bzou. anno 1327. n. 18.

Prateolus in Elencho Haret. l. 6 c. 13.

Luc. 23.

CAPVT IV.

Missos in Hungariam aliquandò speciales Inquisitores.

SPeciales etiam aliquandò missos in Hungariam Inquisitores, animadvertimus: nam Eugenius IV. anno sui Pontif. XII. Christi verò 1442. F. Bartholomæum Lapacium, Florentinum, Episcopum Coronensem, ex Ordine Prædic. in utramq; Pannoniam, & Poloniam contra hæreticam sectam, quæ animi simplicis nomine vulgabatur, Inquisitorem allegavit. Quod sacrum munus fœliciter gessit, plurimis ad fidei veritatem reductis, vt nobilis author Ludovicus Paramus opere de orig. S. Inquisitionis scriptis consignavit. Isthæc animi simplicis hæresis fuisse scribitur, qua præsertim, more antiquorum hæreticorum, fœminarum vsum promiscuum quidã licitum esse volebant: quæ cùm nova tùm esset, & carnalibus hominibus abundè placeret, longè, lateq; serpens, mortalium plures infecerat.

Param l.2.t.p. cap. 5. Ioann. Carol. apud Leand. lib. 3. fol. 80.

Verùm Lapacius vir egregiè prudens, & doctus fuit, non latinæ tantùm, sed græcæ etiam linguæ peritissimus, qui in Concilio florent. anno Christi 1438. pro Catholica Ecclesia contra Græcos strenuè laboravit, ac deinde Constantinopoli, Marcum Episcopum Ephesinum, in eodem Concilio à Fr. Joanne de Montenigro Ord. Præd. qui Joannes à Latinis dicitur, convictum, ita coram Imperatore, Cardinali Legato Apostolico, (cujus erat

Leg. Div. Ant. 3.p.hi. t.22. c.11.

comes)

comes) & Proceribus, publico adhuc certamine superavit, confuditq; ; ut mærore, ac tristitia contabescens, intra paucos dies, in sua perfidia, alui etiam fæcibus blasphemo ore egestis, animam efflarit.

v. Josephum Episc. Metonensem cont. Marcũ Ephes. post Concil. Floren.

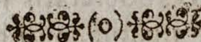
CAPVT V.

Quousq; S. Inquisitionis Officium perduraverit in Hungaria.

PErseverasse Sacrosanctum Inquisitionis Officium in Hungaria cum Ordinē nostro, ut minimúm, usq; ad tempus Mohacianæ cladis, quando anno Christi 1526. Rege Ludovico II. cum universo Hungariæ flore à Solymaño Turcarum Imperatore infœliciter profligato, ea ferè tota in ipsorũ ditionẽ concessit, exploratum est. Nam ad finem seculi præcedentis, anno nimirum Christi 1493. sub Rege Vladislao, per universum Hungariæ Regnum, Fr. Nicolaus Mirabilis Colusvariensis, S. Theol: Doctor, & Professor, Apostolicusq; Concionator, idem officium administrabat. Ita enim habetur in quodam ejus libro de Prædestinatione, in membrana manu pulchrè descripto, auroq; ornato, quem ex Budensi, ut ajunt, Bibliotheca Regia, ceu monile acceptum, Joannes Faber, Episcopus Viennensis, Bibliothecæ Collegij S. Nicolai ejusdem urbis donavit anno Christi 1540. cujusq; per Patres Societatis Jesu, ejusdem Bibliothecæ jam curã habentes, copia mihi humanitèr facta est, & exceptum exemplar apud me retineo. In epistola siquidem ejus libri nuncupatoria ad Regni totius Cancel-

larium, titulus hic præfixus est. *Fr. Nicolaus, ex Mirabilibus natus, Colusuariensis, Ordinis Prædicatorum, Divæ Theologiæ Professor, ac per universum Dominium Serenissimi Regis Hungariæ hæreticæ pravitatis Inquisitor, & Apostolicus Prædicator, Magnifico Domino, Ioanni de Schellenberg, Regio Cancellario se commendat. Magnifice Domine, & si pro exhibita mihi humanitate, &c.* Opus verò illud perfectum fuit 12. Cal. Septemb. eodem anno 1493. ut ad finem ejusdem annotatur. Cùm itaque ab eo tempore usque ad cladem Mohacianam, triginta tres anni interfluxerint, & credibile sit, Fr. Nicolaum adhuc per aliquod tempus in eo officio perdurasse, (nam etiamnùm cernimus Inquisitores superstites, Mag. Fr. Paulum à Garrexio, Bononiensem, & Mag. Fr. Cornelium Nasium, Dalmatinum, qui supra triginta annos S. Officium egregiè administrarunt) vel si mortuus fuit, aut amotus, cùm adhuc res illius Regni essent, quoad Fidem, & Religionem, rectè constitutæ, alios illi in eodem Officio esse suffectos: non est, cur opinemur, ante esse desijsse sacrosanctum illud tribunal, quàm Regnum Hungariæ immanissimi Turcæ penè protriverint; adeò ut verè steterit Inquisitio, quoadusque stetit Regni potentia, steteritq; potentia Regni, quoad stetit Inquisitio; Monarchia enim à Religione, & hæc vicissim ab illa suscipit adjumenta.

CA-

CAPVT VI.

Rebus Hungariæ deploratis, Fr. Antonius à Grosupto, S. Th. Doctor, pro illa, alijsq́ partibus, Sancti Officij Commissarius designatur.

REgno Hungariæ in summam calamitatem redacto, quod è Turcarum manibus reliquum fuit, hæretici homines sic occuparunt, ut vix ullam regionem reperias, in qua plures sit recensere. Ibi enim Luth. Calvinicolæ, Anabaptistæ, Ariani, (forsan & Athei,) alijq́; perditissimarũ factionum sectatores, magno numero nidificarunt; vt si aliunde, Cæsaris, & Principũ aliorũ reformatione secedere cogantur, sive ij Prædicantij, sive ipsorũ auditores existant, non aliò libentiùs commigrare soleant; & qui ante cladem, sibi, licèt occultis, vitam non credidissent, jam in manifestissima perfidia, nullibi aliàs tutiùs, aut fœliciùs degere se posse confidant. Nec ex proximioribus tantùm partibus plurimi, sed vel ex ipsa Italia, homines corruptissimi, Georgi⁹ Blandrata Arianus, Melius, Socinus, Transylvaniæ pestes, alijque, quò conceptum virus in fidei veritatem liberiùs evomerent (quod in patria Vulcani terrore minimè ausi) eò se contulerunt. Cui malo occurrere volens Ecclesia, aliquos ex nostris ad eas partes pro sancti Officij munere designavit. Etenim anno Christi 1562. sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, totius Christianæ Reip. Inquisitores Generales, Commissarium contra hæreticam pravitatem per Germaniam, Hungariam, Boemiam, & alia loca, in om-

nes,

nes, sed in eos præcipuè, qui ex Italica natione, hæretica
pravitate essent infecti, inquirendi, cunctaq; faciendi, quæ
opportuna essent, usque ad sententiam definitivam exclu-
sivè, P. F. Antonium Grosuprium, S. Theol. Doctorem,
instituerunt diplomate sequenti, ex originali, quod in ar-
chivo Fratrum Prædicatorum Viennæ extat, fideliter de-
scripto. *Christophorus Madrutius, Episcopus Albanensis, Otto*
Truchses S. Mariæ in Transtyberim, Bartholomæus de la Cueua
S. Crucis in Hierusalem, Bernardinus Scotus S. Matth. Ioan-
nes Romanus S. Priscæ, Michael Ghislerius S. Sabinæ, Ale-
xandrinus, & Clemens Olera S. Mariæ de Ara Cœli Titul. mi-
seratione divina S. Romanæ Ecclesiæ Præsbyteri Cardinales in
universa Repub. Christiana contra hæreticam pravitatem Ge-
nerales Inquisitores à S. Sede Apostolica specialiter deputati, Ve-
nerabili Fr. Antonio Grosupto, Ord. Præd. salutem in Dn̄. sempit.
Fortasse Poloniæ. *Cum ad aures nostras, fide dignorum relatione, dudum*
pervenerit, quod multi ex Italica natione viri hæretica labe
infecti, ad alia regna, & provincias Hungariæ, Boemiæ, Pa-
lernæ, & ad alia loca ex Italia confugientes, se transferant, ut
securiùs hæreticorum more degere possint, & liberius contra
Fidem Catholicam, & Sanctam Matrem Ecclesiam Catholicam
Romanam, ejusq; Prælatos obloqui valeant, & quod pejus est, ad
Italiam, eorumq; Patriam aliquando pro eorū mercimoniis, aut
rebus familiarib⁹ alias personas mittentes, Catholicos pestiferis
eorum hæresibus inficere moliuntur, in maximum salutis anima-
rum præjudicium: eapropter nostro ex officio super hujusmodi
excessibus providere volentes, confisi de tua probitate, doctri-
na, & sufficientia, ac fidei zelo, te, Fr. Antonium prædi-
ctum, tenore præsentium Commissarium nostrum, autoritate A-

postolica, qua fungimur, instituimus, & subdeputamus in omnibus & singulis Civitatibus, Oppidis, & locis prædictorum Regnorum, & Provinciarum, ad quæ, & quas te declinare contigerit, cum gratijs, & privilegijs, quæ hujusmodi Commissarijs nostris concedi solent, cum facultate, & authoritate contra quascumq; personas, præsertim nationis Italicæ utriusque sexus, cujuscumq; status, ordinis, dignitatis, & præeminentiæ, tàm Ecclesiasticas, quàm sæculares, hæreticas, aut de hæresi quomodolibet suspectas, informationes, & depositiones, seu denunciationes capiendi, & recipiendi, ac processus informativos tantùm formandi: processusq; informativos, depositiones, seu informationes quascumq; per te contra hujusmodi personas, ut supra, factos, & receptos in publica, & autentica forma fideliter, & per fidum nuncium, ad nostrum Sacrum Officium, ad manus nostras, vel Commissarij nostri Generalis in Urbe transmittas. In quorum omnium, & singulorum fidem, præsentes nostras litteras exinde fieri, & per Notarium nostrum Officij nostri S. Inquisitionis infrascriptum subscribi, sigilliq; dicti Officij, quo utimur, jussimus, & fecimus appensione communiri. Datum Romæ in Ædibus nostris, sub anno à Nativitate Domini Millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, Indictione Quinta, die verò vigesima mensis Januarij, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. Domini Pij, divina providentia Papæ Quarti, anno ejus tertio.

Claudius de Valle, S. Romanæ Universalis Inquisitionis Notarius.

Fuit Fr. Antonius Patria Italus, Grosupto oppido Vallistellinæ, sub ditione Rhætorum, oriundus: ex Provincia Lombardiæ, & Conventu Morbinensi, aut Novo-

comensi, S. Th. Doctor egregius, & in Tridentina Synodo in societate nostræ Civitatis Viglevanensis Episcopi Mauritij de Petra, Theologus; quamvis diù Tridenti, ob præcitatum vrgens fidei negotium, in Germaniam citiùs remeaturus, non hæserit. Satis verò diù multumq; Viennæ mansit & Commissarius S. Officij per totam Austriam, ab anno Christi 1558. (juxtà litteras S. R. E. Cardinalium Gener. Inquisitorum eodem anno, die 13. Junij, anno 4. Pontif. Pauli IV. datas, in archæoq; ejusdem monasterij servatas;) & Vicarius Generalis Austriæ, & S. Theologiæ in celeberrima, & antiquissima Viennensi Academia publicus Ordinarius professor, sæpe etiam Jnclytæ facult. Theologicæ Decanus; qui deniquè Jncl. Nationis Austriacæ Procuratorē agens, añoChristi 1570. l. 71. in brumali pestilentia, per totam ferè Austriam desæviente, piè in Domino obdormivit. De Legatione illius à Summo Pontif. Pio V. ad Archiepiscopum Strigoniensem, & alios illius Suffraganeos, pro extruendis Seminarijs juxta S. Concilij Trid. decreta, libro quarto dicemus.

CAPVT VII.

Extare adhuc in Regnis Dalmatiæ, & Illyrici, quæ olim sub Hungariæ Provinciæ ambitu continebantur, Sacrosanctæ Inquisitionis Officium.

QVo tempore Regna Dalmatiæ, & Croatiæ, & Jllyrici, sub una Ordinis Hungariæ Provincia continebantur, Jnquisitores ex nostro Ordine habuerunt. Disertè enim tradit Ludovicus Paramus, circa annum Christi 1320. in Provincijs, & Regnis Dalmatiæ, Croatiæ, Jstriæ, Bosnæ, Ragusiæ, ex Prædicatoria familia Jnquisitores extitisse. Narrat etiam Illustriss: & Reverendiss: D. F. Franciscus Gonzaga, Episcopus Mantuanus, ex Ord. Min. in historia de origine Ordinis Seraphici in Provincia Dalmatiæ, in archivis Conventus Jadrensis seruari bullam Joannis XXII. S. Pontif. qua statuit, ut Prædicatorum Ordinis Fratres, in eadem Provincia ad S. Jnquisitionis munus assumpti, Fratres Minores coadjutores sibi assiscere possint. Quare mendum in Concertationem Fernandij per scriptoris, aut typographi incuriam irrepsit, dùm refertur ex Gonzaga, vetitum à Joanne, ne Jnquisitores nostri Minoribus coadjutoribus vterentur; cùm Gonzaga, non inhibitionem, sed concessionem Pontificiam, quàm diximus, scriptis prodiderit. Porrò tempore illo omnia earum partium monasteria, præterquàm Jstriæ, ad unam Hungariæ Provinciam spectabant, vt in catalogo Provinciarum à Sancto Antonino

Paramus l. 2. t. 2. c. 11. et 28.

Fran. Gonzaga pag. 45.

Fernãd. p. 181.

conſcripto licet intueri. Fœliciùs ſanè cùm illis, (quòd munus Dei eſt) actum. Adhuc enim in eis Sanctum Inquiſitionis Officium perſeverat, & viget, multas Civitates, & inter eas Cherſium, Jadram, (vulgo Zaram,) Sebenicum, Tragurium, Spalatum, Leſinam, Vrbem veterem, Curzolam, Catarum, &c. earumquè oppida comprehendens. Præeſt illi jam à tringinta annis, plus minus, Fr. Cornelius Naſius, S. Theol. Magiſt. doctrina, pietate, zeloquè inſignis, qui Jaderæ, urbe præcipua, regulariter conſidens, alibi, vt mos eſt, Vicarios habet. Horum opera Marcum Antonium de Dominis, Archiepiſcopum Spalatenſem, hæreſiarcham detectum fuiſſe, non ſemel è Patribus noſtris Dalmatinis audivi.

Marci Anto. geſta habes apud Bzoviū anno 1479. à n. 19. vſq; ad 26.

CA.

DE REBVS HVNGARICÆ Provinciæ Ordinis Prædicatorum.

PARS III. LIBER TERTIVS.

DE DOCTORIBVS, ATQVE Scriptoribus.

CAPVT I.

Doctorum, Scriptorumquè nobilitas & præstantia.

ILlustri excelsoq; loco sitos esse in Ecclesia Doctores, satis ostendunt verba illa Pauli, quibus eos Ecclesiæ principibus, atque rectoribus adjunxit, cum diceret. *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios verò Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores.* Et: *posuit Deus in Ecclesia primò Apostolos, secundò Prophetas, tertiò Doctores.* Vsque adeò namq; ad Ecclesiæ regimen doctrina necessaria est, ut omnes

ad Ephes. 4.

1. ad Corint. 12.

nia illius capita, quibus alios regendi munus incumbit, Doctores esse debeant, dicente per Jeremiam Deo, *dabo vobis Pastores, secundùm cor meum, & pascent vos in scientia, & doctrina*; & Apostolo scribente, *Oportet Episcopum esse Doctorem.* Et verò, quamvis ad Apostolos præcipuè, quibus dictum est, *euntes in mundum universum, docete omnes gentes*, Episcoposq; Apostolorum successores, munus docendi pertineat: alij tamen etiam ad ejus muneris consortium assumuntur, è quibus, qui revelationes à Deo immediatè suscipiunt, Prophetæ, qui verò de his, quæ alijs revelata sunt, populos erudiunt, Doctores à Paulo vocantur. Adeoq; nostri Ordinis Fratres, vel maximè Doctores esse decet, quos Clemens V. *Episcoporum, & Parochorum coadjutores* nuncupavit, quiq; *essentialitèr, ex fine nimirum proprij instituti*, ad salutem animarum, medio sacrarum litterarum studio procurandam, ordinati sunt, quare *Prædicatores* vocantur. Porrò Doctoris nomen, accipi potest uno modo pro quocumque, qui ex commissione majorum, vel plebem pro concione, vel in scholis discipulos, lectionibus, disputationibus, alijsq; litterarijs exercitijs informat, qua ratione quilibet Concionator, aut Lector Philosophiæ, sive Theologiæ, Doctor dici potest, Lectoresq; in sacris nostris Constitutionibus Doctores non semel nuncupatos invenies; aliomodo, eoq; insigniori, Doctor is dicitur, qui in Ordinis, vel etiam orbis Vniversitatibus, aut Pontificiæ, sive Cæsareæ facultatis vigore, peractis actibus ad assequendum Doctoratus gradum præscriptis, solemni ritu solet inaugurari. Quomodo usus jam obtinet, ut Magistri, sive Doctores in Theolo-

Jerem. c. 3. 2. ad Timot. 3. Matt. c. 24. D. Th. Lect. 3. in cap. 12. p. ad Corint.

Clem. dudum. de Sepult. in 6.

Const. Ord. Pred. dist. 2. c. p. n. 2. & c. 26. n. 8.

gia dicantur. Vtrovis autem modo, quidam doctrinam suam scriptis ad posterorum etiam commodum consignarunt, alij verò minimè, quibus, cæteris paribus, illi præferendi videntur, ut Bartholomæus Cassaneus ostendit: eis enim præcipuè quadrat, qud sapiens ajebat, *Non mihi soli laboravi, sed omnibus exquirentibus veritatem.* Quãvis ad omnes dirigatur, quod Angelus dixit Danieli, *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Et quod Christus ad suos Discipulos: *Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cœlorum.* Dixi, cœteris paribus, nam scio scriptum esse à sanctissimo Præceptore, omniumq; Theologorum Principe D. Thoma, Doctores plerosque excellentissimos, quales inter gentiles Pythagoras, & Socrates habiti sunt, nihil scribere voluisse; unde etiam confirmat, à Christo Domino doctrinam suam scripto non fuisse tradendam. Profectò Magister ille meus, Hispaniæ Flos, totius sapientiæ pelagus, post D. Thomam Doctorem Angelicum, nulli in ordine nostro secundus, Fr. Petrus de Herrera, deniq; Episcopus, quem primarium Salmanticensem, ceu Angelum loquentem frequentissimi ex universis Ordinibus auditores, arrectis auribus, summoq; plausu semper auscultabant; nunquam etsi à magnis viris sæpè rogatus, & ferè impulsus, adduci potuit, ut commentaria sua, omni acuminis atque eruditionis splendore referta, in totam Sacram scripturam, Theologicamq; S. Thomæ summam, ut ab omnibus vehementissimè exoptabatur, typis evulgaret; quod si fecisset, haud

Cassan. Catal. glo. mundi par. 10 consid. 28.
Eccles. c. 24.
Dan. c. 12.
Matt. c. 5.
D. Thomas 3. p. q. 41. art. 4.

dubitem, quin solis instar inter sidera, præ Scriptoribus alijs, effulsisset.

CAPVT II.

Plurimos Viros eruditißimos, etiam Doctoratus insignibus condecoratos extitisse in Provincia Hungariæ, qui libros non ediderint.

INnumeros fuisse ex Hungariæ Provincia, viros doctissimos, etiam Doctorali laurea ornatos, qui concionibus, lectionibus, disputationibus errores confutando, veritatem firmando, ad fidem infideles trahendo, in hæreticos animadvertendo, consulendo, Sacramenta administrando, aliaq; munera obeundo, in vinea Domini laborantes uberrimos fructus in Ecclesiam detulerint, maxima multitudo Martyrum, qui pro Fide, & animarum salute, quam ardentissimè sitiebant, sanguinem suum effuderunt: numerus plurium monasteriorum utriusq; sexus hominum brevissimo tempore constructorum, tot Præsules, Regum, ac Principum Confessarij, Fidei Censores, Peregrinantium ad partes infidelium missiones, commissiones Pontificiæ pro maximis Christianæ Reipublicæ negotijs, aliaq; id genus plurima, de quibus cum nonnulla dicta sint, multa supersunt dicenda, satis ostendunt. Quod si ex initio, & fine, liceat de intermedijs ferre judicium, nullus non credet, quod diximus, verissimum esse, cum primus Hungaricæ Provinciæ fundator fuerit Vir litteratissimus, qui ante Ordinis ingressum publico stipendio in Bononi-

ensi Academia Doctor rexerat, & docuerat gloriosè; in Ordine verò ipso tantùm gratia, & eruditione in docendo valuit, ut *Dux verbi*, quasi alter Paulus Apostolus, & Doctor gentium, Apostolus ipse, & Doctor gentilium Cumanorum, sit appellatus. ex postremis autem anno Christi 1560. vivebat Fr. Georgius Szegedinus, in eadem celeberrima Bonnoniensi Academia jam pridem, anno scilicet 1539. S. Theol. Baccalaureus, cum summa laudis commendatione creatus, ut litteræ patentes Decani, & Doctorum Theologicæ facultatis ejusdem Academiæ, quæ etiamnum extant in archivo Conventus Viennensis nostri, declarant. Anno etiam 1562. in sacrosanctis Concilij Tridentinensi consessibus Fr. Joannes Colusuariensis Episcopus Chanadiensis cùm reliquis Patribus decernebat. Memorabat mihi, ex seniorum Claudiopolensium relatione certissima, P. Iacobus Nemethi Soc. Jesu, quendam F. Joannem Colusuariensem sive Claudiopolitanum, qui in Sacra Theologia, & jure Canonico Doctor præstantissimus eodem ferè tempore Claudiopoli floruisset. Sed facilè potuit is esse jam dictus Episcopus Chanadiensis, quem ad eam dignitatem Pius IV. vt habet indiculus eidem Concilio affixus, adeòquè circa tempora illa (quibus regnabat Pontifex iste) promovit. Non deerit (sat scio) qui ista contemnat: sed ille, quisquis fuerit, meminerit, me non ex monumentis accuratè descriptis, quæ vel non fuerunt, vel temporum immanitate absumpta sunt, sed ex ipsis ruderum segmentis eruere vetustatem.

CAPVT III.

Scriptores.

Ioan. Tritemius in Catalogo scriptorum.

D scriptores accedentibus nobis, primo loco se præbet Fr. Joannes Teutonicus, Provincialis Hungariæ, Episcopusque Bosnensis. De hoc Tritemius Abbas Spanheimensis, sic scribit. *Joannes, nomine, & natione Teutonicus; ex Civitate Friburgensi oriundus, Episcopus Bosinensis in Hungaria, Ordinis Prædicatorum, vir in divinis multùm exercitatus, & doctus in jure, & in sæculari Philosophia egregiè peritus; qui propter eruditionem, & vitæ sanctitatem, ex Ordine ad Episcopatum assumptus priùs fuerat, quem postea deserens, ad Ordinem suum reversus est, & post Raymundum Generalis Magister Ordinis constitutus, multa bona fecit. Scripsit notabilem Summam Confessorum libris quinque, & quædam alia. Claruit temporibus Friderici II. anno Domini 1250. sepultus verò in Conventu suo Argentinensi, multis olim, (vt fertur) coruscans miraculis,* Tantum ille. Cæterùm non fuisse Joannem nostrum, Friburgensem, sed VValdeussensem, superiùs ex vniversis vitæ illius scriptoribus enarravimus. Nec celebrem illam *Confessorum summam* edere ipse potuit, cùm author illius, sæpius Quæstiones suas resolvat ex doctrina non solùm Innocentij, Hostiensis, Raymundi, è quibus, duo illi indubiè priùs scripserunt, potuit & S. Raymundus scripsisse priùs; sed etiam S. Thomæ, & Fr. Petri Tarantasij, discipuli ejusdem Angelici Doctoris, ac deinde summi Pontificis, Ioanne nostro ætate, & scriptione

postre-

posteriorum, cùm & ipse S. Thomas adhuc adolescens, à Ioanne nostro clavum totius Ordinis moderante, Coloniam ad studendum sub Magno Alberto missus fuerit. Fuit verò Summa illa edita à Fr. Joanne Friburgense, qui, quòd etiam Ioannes Teutonicus dicatur à S. Antonino, & alijs, quadam nominum communione factum est, vt opus vnius alteri, à Tritemio, authore alioquin solertissimo, tribueretur. Antonium Senensem ascribere nostro Joanni, quæ sunt à Beato Jordano primo Ordinis Magistro conscripta, Plodius annotavit. Nihilominus, Ioannem litteratissimum, (qui plurium linguarum notitia præditus, nec Sacræ Theologiæ duntaxat, sed juris etiam cùm Cæsarei, tùm Pontificij peritia insigniter excultus, cuius, priusquàm Sacri Ordinis habitum indueret, Doctoratus lauream adeptus fuerit, adeoquè quorundam Cardinalium Capellanus, & Summi Pontificis Pœnitentiarius extiterit) Magist. Fr. Raphael de Parnaso, *glossemata, seu commentaria super Decretum*, illa nimirum, quæ Joannis Teutonici titulo vulgò præscribuntur; & Michael Plodius, *plures epistolas sanctitatem, & zelum vndiquè spirantes, ad totum Ordinem* scripsisse, tradiderunt. Post virum tantum insignes habentur, qui sequuntur,

S. Anton. 3. p. hist. t. 23. c. 10. & 11.

Raphael de Parnaso l. de proprio non habendo. c. 3. Plodius.

F. Augustinus Vngarus, Episcopus primùm Zagrabiensis, postea Lucerinus, vir doctrina, & sanctitate celebris, reliquit lucubrationes eruditissimas, inter quas extant concio habita anno 1303. ad Clerum Zagrabiensem, quando inijt Pontificatum, & oratio, quam habuit anno 1309. coram Cardinali Legato Apostolico F. Gentili Montis Flori Ord. Min. & Regni Proceribus, pro Ca-

roloBerto in Regno firmando, quas Ioannes Tomco Episcopus Bosnensis, in vita ejusdem B. Augustini descripsit.

Fr. Gregorius Ragusinus, Sacræ paginæ eruditione præstans, & in theologicis egregiè versatus, scripsit *Commentaria in Epistolas D. Pauli* ad annum Christi 1305. Sic de eo Fr. Antonius Senensis, & Fr. Alphonsus Fernandez.

Fr. Boetius, ex Transsylvania, Theologus præclarus, Philosophus profundus, & consummatus, alijsq; disciplinis haud ignobiliter excultus, atq; regularis vitæ meritis conspicuus, scripsit super libros Aristotelis Stagyritæ, Peripateticorum Principis, de

Sensu & sensibili,
Vita & morte,
Somno, & vigilia.

Edidit etiam *opus de Mundi æternitate.* Floruit ad annum Christi 1345. sic P. Nemethi in suis adversarijs. Verum est, Ant. senensem, illum inter Provinciæ Daciæ, alterius à Provincia Hungariæ, (ut liquet ex S. Ant.) alumnos recensere.

P. Nemethi Ant. Sene. in Bibliotheca. S. Anthon. 3. p. hist. tit. 23. cap. 11. parag. 13. Sixtus Senen. in biblioth. l. 4.

Fr. Ioannes Dominici, cujus non semel gesta recenset hæc historia, patria Florentinus, Archiepiscopus Ragusinus, & Cardinalis de latere Legaus in Hungariam, in qua & mortuus est, S. Antonini Archiepiscopi Florentini præceptor, vir sanctitate, scientia, & eloquentia insignis; tantaq; ingenij solertia, & memoriæ tenacitate præstans, vt ipse in libro, quem Luculam noctis inscripsit, interposito juramento affirmet, se in nulla scientia præceptorem habuisse, sed exemplo Augustini omnes

perse-

perseipsum disciplinas philosophicas, mathematicas, legales, theologicas edidicisse, & penetrasse. Hic Doctor celeberrimus elucubravit inter alia,

Commentaria in { *Ecclesiasten,*
Cantica Canticorum,
Euangelium Matthæi vsq; ad caput XIX.
Canticum Magnificat,
Epistolam ad Romanos. }

Reliquit etiam *in Psalmos Conciones quinquaginta,* quas Florentiæ in Ecclesia Cathedrali à Dominica septuagesimæ vsque ad feriam tertiam Paschæ, ad populum habuit.

Librum de Charitate super cap. 12. prioris Epistolæ ad Corinthios, qui incipit, *Si linguis hominum loquar & coet.* 44. circiter sermonibus digestum, elaboravit.

Itinerarium edidit, in quo Psalmi, & Cantica Canticorum explicantur.

Luculam etiam noctis conscripsit, in qua validè invectus est contra Christicolas illos, qui penè contemptis divinis oraculis, & ecclesiasticis libris, nimio studio, & cultu genthium libros evoluunt.

Præclarissimis illum laudibus S. Antoninus ejus discipulus commendavit. Et inter alia de ejus prædicatione, ita dicebat *Prædicauit eximiè Quadragesimis multis, Venetijs, Florentiæ permaximè, & alijs Ciuitatibus, de diversis materijs. Et inter alia, vna Quadragesima Florentiæ in Ecclesia Cathedrali omnes Regulas Iuris, quæ habentur in Libro Sexto, bis dietim deprædicauit cum magno concursu audientium, vnam de mane, aliam de sero proponendo cum The-*

mate

mate Euangelij, vel Epistolæ currentis, admirantibus cunctis. Subdit post alia, quæ quasi prædicandi regula possint Concionatoribus deservire.

Exhibebat autem in materia, & modo euangelizandi, magnam grauitatem, & quasi majestatem. Vox ejus sonora quasi tuba, nec extollebat, nec supprimebat, sed valde imprimebat, non solùm apertè docens & delectans, sed & flectens, corda etiam obdurata emolliens. Rarißimè allegabat Poetas, vel Philosophos, cùm tamen dogmata eorum in mente haberet, vt patet in opusculis ejus: sed sacra pagina erat testimonium suæ doctrinæ, quam nouis, & miris expositionibus decorabat. Vitiorum rigidus, sed honestus objurgator, & cæt. quibus sanctus ille pro sancto laborans, excelsis illum laudibus jure deprædicabat.

Fr. Ioannes Stoicus, Ragusinus, de quo etiam inter Cardinales, & Episcopos diximus, Magister fuit in Philosophia, Theologia, Sacraq; Scriptura eminentissimus, qui propterea in Basiliensi Concilio, cùm ad ipsum auspicandum, tùm in disputationibus contra hæreticos, consultationibus, legationibus magni ponderis, adhibitus fuit. Nam cùm Eugenius IV. Julianum, Sancti Angeli Cardinalem Diaconum, Apostolicæ sedis Legatum in Germaniam destinasset, sacram œcumenicam Synodum Basileæ, ex præscripto Concilij Constantiensis de celebrando generali Concilio post lapsum quinquennij, eo fine indictam, vt in ea ageretur de moribus fidelium reformandis, & Hussitis, qui totam ferè Boemiam occupaverant, compescendis, celebraret, eiq; nomine suo, & Apostolicæ sedis præsideret, idem Cardinalis, dum Præ-

Bzov. anno 1431. n. 10.

latos,

latos, & Principes opperiretur, Ioannem Polemarium, Iuris Pontificij Doctorem, Sacriq; Palatij Apostolici Auditorem, & Fr. Ioannem Ragusæum S. Theologiæ Professorem, Ordinis Prædicatorum tunc Procuratorem Generalem, Basileam, qui Concilium auspicarentur, ante se præmisit. Qui die Iovis 19. Iulij, anno 1431. Basileam venientes, die 23. ejusdem mensis, omnibus Ecclesiasticis personis tàm extraneis, quàm intraneis, convocatis in Capitulo majoris Ecclesiæ Basileensis, authoritate Apostolica, Iuliano Cardinali Legato, à fœlicis record. Papa Martino V. à superstiteq; Eugenio IV. Pont. facta, & ab eodem delegante vtrique concessa, veluti Præsidentes, Concilium incohaverunt. Ioannes Ragusæus, sumptis pro themate illis verbis, *Venit Angelus testamenti, quem vos vultis. Malach.* 3. multa de potestate, & voluntate Cardinalis Legati ad celebrandum Concilium; præterea necessitatem hujus Concilij plurimis ostendit, vtq; omnes animis, & consilijs adessent, Remq; publicam Catholicam juvare non negligerent, admonuit. Sacris de more absolutis, decreverunt singulis quintis ferijs pro communibus Ecclesiæ necessitatibus celebrari, ac interim alios Prælatos expectari. Sic itaquè ab ipso anno Christi 1431. cœptum Concilium, & ad 1449. vsque perductum. & sanè à principio vsq; ad annum 1436. legitimum fuit: sed deinceps, erecta cervice adversus Sum. Pontificem Eugenium IV. cujus authoritate contemta, eo deposito, alium non Papam, sed Antipapam, Amadeum Ducem Sabaudiæ, Felicem vocans, supposuit, in Sathanæ Synogogam, *Basilea basiliscum*, vt

S. Anton. 3. p. hist. tit 22. c. 6. pag. 4. in fine

pulchrè

pulchre ait S. Antoninus, *pariente*, degeneravit. Dùm legitimum esset, strenuam in illo operam navavit noster Fr. Ioannes, per octiduum anno Christi 1433. Hussitis, quoad necessitatem communionis sub vtraque specie, confutatis. Quam rem, quoniam scitu digna est, dabo ex bonis authoribus apud Fernandium in Concertatione Prædicatoria, & ex ipsis actis Consilij Basileensis juxta Binianam editionem, Annaliumq; Conditore. Bohemi Hussitæ, impetrato salvo conductu ab omnibus Principibus, & civitatibus, per quorum ditionem erant transituri, die 4. Ianuarij anni 1433. Basileam, quo tempore Synodus apud Fratrum *Prædicatorum* ædes convenerat, pervenerunt. *Porrò* inter cæteros præcipui nominis Hussitas, celebris habebatur Ioannes de Rokizana, concionator, & *Pseudoapostolus Pragensis*, quo omnium nomine, diem, vt audirentur, postulante, decimasexta ejusdem mensis fuit destinata. Ipsa igitur die, Rokizana articulum de communione sub vtraquè specie vsquè ad diem tertiam proposuit, horis antemeridianis. Secundò Nicolaus Taborita, articulum de publicis peccatis corrigendis, per bidui tempus in medium protulit. *Post* hunc, Vdalricus Præsbyter Orphanorum, tertium articulum de libera prædicatione verbi Dei, duobus etiam diebus proposuit. IV. denique articulum de civili dom. Clericorum triduo Petrus Rayne absolvit. ij verò suarum disputationum copiam in scriptis sacro Concilio fecerunt, gratias agentes, quòd auditi fuissent; quamquam tres posteriores nihil veriti fuerint, Ioannem VViclephum, & Ioannem Hus, quos jam Ecclesia damnaverat, Doctores

Fern. in Concer. anno 1433. Acta Conc. Basiliensis. to. 4. Conc. Bzovius anno 1433. n. 59.

evan-

evangelicos (quod etiam de de suis magistris faciunt nostri temporis hæretici) vocitare. Iam res postulare videbatur, vt Boemis responderetur; quare Fr. Ioannes noster Ragusinus, surgens in medio Concilij, facultatem priuato nomine respondendi sibi concedi, clara voce poposcit. Annuente Sacra Synodo, per octo dies ad primum articulum, horis antemeridianis, vberrima profundissimaq; disputatione respondit. Deinde respondit ad secundum articulum insignis Theologus Aegidius Carlerius, Decanus Ecclesiæ Cameracensis, per dies quatuor. Ad tertium articulum Fr. Henricus Kalteisen, Confluentinus, Ordinis etiam Prædicatorum, in celebri Coloniensi Academia S. Th. Professor, & hæreticæ prauitatis Inquisitor, vir doctissimus, per dies tres. Ad quartum postremò, Ioannes Polomarius præcitatus. Extant singulæ Disputationes impressæ tomo quarto Conciliorum ex editione Biniana. Est vero illa Ioannis nostri ad justam libri mensuram, quam tamquam profundam, præcelsam, & veram, Aegidius Carlerius in eodem Concilio meritò commendauit. P. etiam Franciscum Amicum, è Societ. Iesu Doctorem Theologum, & in Græcensi Academia olim Professorem primarium, virum pietate, humanitate, eruditione, editisq; libris præclarum, eandem non semel miris laudibus prædicantem audiui. Habuit etiam Ioannes ab eodem Concilio legationem ad Joannem Palæologum, Græcorum Imperatorem. Scripsit Doctor iste insignis, præcitatum opus *contra hæresim Boemorum de Communione sub vtraque specie,* *Quodlibeta Theologica,* *Antō. Sen. Plodig Fernādez.*

Sermones de tempore.

Ambrosius Taegius p.p. monu. Ord. Fernād Senen.

Fr. Iulius Dalmata, in ſcholaſtica diſciplina, & ſcriptura ſacra ingenuè verſatus, reliquit

Commentarios ſuper XII. Prophetas minores,

Opus de Animæ potentÿs. Vivebat ad annum Chriſti 1460.

Ambr Gozzæus lib. de ſcrip. Or.Pr. Fernād

F. Bernardus Ghetaldus, Raguſinus, genere, & moribus clarus, ſcripſit *hiſtoriam virorum Illuſtrium Patriæ Raguſinæ* circa annum Chriſti 1470.

ex l.R. & Cōſt. verſarum in fine.

Fr. Paulus Vngarus Vatienſis, M. Artium, & Sac. Th. Lector ſcripſit, & tranſtulit Regulam, & conſtitutiones Sororum Ord. Præd. in Hungaricam linguam de verbo ad verbum, & alicubi majoris claritatis, ac Hungarici ſermonis leporis gratia, ad ſenſum, anno 1474. abſoluitq; die S. Remigij, in Conventu Sigetij, pro Inſula leporum.

Gozzæus Fernād

Fr. Ioannes Barbeta, Dalmata, edidit *hiſtoriam Dalmatiæ* circa annum Chriſti 1480.

Gozzæus Fernād

Fr. Leonardus Raguſæus, Veneti dominij ſumptibus, publicus magna cùm laude in Patavina celeberrima toto terrarum orbe Academia S. Th. Profeſſor, *volumen Scholiorum in vniuerſam D. Thomæ Summam Theologicam*, & alia *quædam opuſcula* non contemnenda elaboravit ad annum Chriſti 1480.

ex epiſtolis ejus in principiis lib. ſuor.

F. Petrus Niger, Germanus, ingenio excellens, Philoſophia, & Theologia inſignis, in ſcriptura ſacra, linguaq; hebræa egregie peritus, & declamator illuſtris, variarum Provinciarũ Academias, Montepeſſulanenſem Galliæ, Salmanticenſem Hiſpaniæ, Friburgenſem, & Ingolſtadienſem Germaniæ, quarum omnium fuit S. Theologiæ Bac-

calau-

calaureus formatus, laboris patientissimus, discendiq; studiosus, perlustravit. Hebraicam linguam à Magistris Iudæorum in Hispania se didicisse, epistola ad Episcopum Ratisponensem *tractatui contra Iudæos* à se edito præfixa, ipse testatur. In quo libro, assumpto ex *Ps.* 117. themate, *Lapidem, quem reprobauerunt ædificantes*, & cæt. ostendit 1. Christum in primo suo adventu venturum fuisse in statu paupere, non in Imperiali Majestate. 2. eundem Christum esse verum Deum, & secundam sanctissimæ Trinitatis personam, Verbum carnem factum. 3. tempus, quo Deus humanandus erat, jam præcessisse. 4. reprobandam gentem Iudeorum Messiæ incredulam, paucosq; ex eis salvandos fuisse. 5. quòd Lex noua per Regem Messiam danda erat, veteri reprobata. 6. Regem Messiam de Virgine nasciturum, sacris literis fuisse prænunciatum. & singula sanè ex hæbriaca sacræ scripturæ veritate, verbis latinis ad hæbraica verba sigillatim redditis & subjectis, rationibusq; efficacibus inde deductis, & Rabbionorum ratiunculis refutatis. Quæ puncta omnia in Vrbe priùs Ratisponensi coram Episcopo, *Prælatis*, *Consulibus*, populo innumerabili, Rabbinis totius Alemanniæ nominatissimis, & magna Judæorum vtriusq; sexus frequentia, ex ipsismet Iudæorum voluminibus, tempore paschali, sub divo, septem sermonibus, quorum quilibet trium horarum spatium occupabat, luculenter, deduxit, ac pronunciavit. Deinde verò ejusdem Ratisponensis Ecclesiæ hortatu, publicam, sive privatam, quæ in scripta redigi posset, disputationem, quatuor vel sex menses, aut integrum etiam etiam annum duraturam,

coram viris doctis, qui & veritatis agnoſcendæ capaces eſſent, & Iudæorum numerum non excederent, doctiſſimis quibuslibet Iudæorum Rabbinis indixit: qui, cùm labentis anni evoluto circulo, ijs, quæ contra ſe erant propoſita, haudquaquam reſpondere valerent, eos Petrus à veritatis fidei comprobationibus, victos adeòq; erroris ſui falſitati protervè adhærentes, vivis publica concione coloribus expreſſit. Rem geſtam narrat Petrus ipſe eodem libro, quem Ratiſponenſi Epiſcopo nuncupatum typis mandavit anno Chriſti 1475. in Eslingensi Villa imperiali, extatq; in noſtra Viennenſi bibliotheca. Cui ingeniosè ad thema aſſumptum, nomenq; ſuum alludens, tetraſtichon etiam iſtud adjunxit.

O fidei Petra, nunc luſtra lumina Petri
Nigri, vel tetri, queat vt caligine tetra
Judaicæ gentis diſploſa, Cunctipotentis
Pandere virtutem Patris, mundiquè ſalutem.

Tanti Viri fama, & celebritate permotus Magnus ille Matthias Corvinus, Hungariæ, & Bohemiæ Rex, eum per *Fr.* Andream Dalmatam Jadrenſem, S. Th. D. Regis Sacellanum, & Reginæ à Sacris Confeſſionibus, ac deniquè Modruſienſem Epiſcopum, Herbipoli Budam accerſendum curavit, vbi inſtituta, vel deſignata apud Fratres Prædicatores cunctarum ſcientiarum Academia, Petrum ei præfecit. Quod Petrus ipſe eidem Regi ſcribens commemorabat. *Audenter id dixerim, te vnam omnium eſſe Chriſtianorum ſpem, te ſolùm oppreſſis ab truculento Turca præſidium, te periclitanti Apoſtoli Petri naviculæ vnicum portum exiſtere. Nec tantùm armis, ac viribus populum tuum, Cele-*

berrime Princeps, splendidum reddere, tutumq́ atq́ tranquillum servare desudas, sed industria, & censu, magnoperè curas eum bonis artibus, & litteris adornare. Instituisti namquè hac Civitate Buda, florentissima Regni tui sede, apud Prædicatores Ordinis Fratres universale gymnasium, ubi cuncti generis disciplinæ, Philosophiæ, Theologiæ, sanctæq́ Scripturæ, ubertim possit, quod quisque cupit, haurire. Operi verò tàm pio, tàmque mortalibus profuturo, non solùm originis & fundamenti unicus author existis; sed gratiæ quoquè, & authoritatis, conservationis, atq́ proventus, benignus es semper indultor. Præceptores namquè, & qui regendo studio præsidentes habentur, aurum quotannis abs tua Majestate affluenter excipiunt. Scholaribus verò ipsis, conservis meis, cibos, vestimenta, lectos, & quæ hominibus per diem, ac noctem opportuna sunt, abundè largiris. Præseferunt namq́ hæc in omnes beneficia tua; te Regem clementiæ, & bonitatis esse, demonstrant, sapientiam, humanitatem ostendunt, munificentiamquè declarant. Ad cujus dignissimi studij ineunda principia, ex Herbipoli Germaniæ Civitate, evocatus sum per Vener. Virum Fr. Antonium Jadriatinum, in Ordine meo doctrina, atquè Religione præstantem, quem antea & tuæ Majestatis Regiæ Capellanum, & Illustrissimæ Reginæ Beatricis ornatissimæ, amantissimæquè Consortis tuæ Spiritualem Patrem, & Confessorem cognoveram, nunc verò electum, tuæ Clementiæ gratia, in Modrusiensem Antistitem perjucundè cognosco. Iam data sunt rei exordia sua, & Summo opitulante Deo, dulces litterarum fructus carpuntur in dies, ut nimirum queas & quidem pulchrè cùm Sanctissimo Apostolo dicere, Ego plantavi, rigarunt præceptores, Deus verò incrementum dedit.

Eo ipso tempore, & occasione, opus edidit, quòd *Clypeum Thomistarum* inscripsit, Regiq; dicavit, planè eruditum, & insigne, in quo subtilissimè æquè ac vberrimè, logicæ, physicæ, metaphysicæ, theologicæquè difficultates, ex sincerissima, miraq; Angelici Doctoris D. Thomæ Aquinatis, ejusque veterum discipulorum doctrina expediuntur, elucidantur, & adversus impugnantes quoscumquè defenduntur, De hoc volumine ad Regem author ipse memorato loco subdebat. *Ego qui tanti Gymnasij, quamvis indignè, ago, Regentem, & caput nuncupor, atquè Magister, dicabo tibi mentem, animumq; meum, quo præstantius habeo nihil, adijciamq; omnes operas meas, industrias, atq; labores. Librum igitur quendam ab me noviter editum tibi dedico, cui conficiendo plurimum contuli study, plurimùm sudoris, atquè vigiliarum. Inscribo codicem Clypeum Thomistarum, ea potissimum ratione, quòd D. Thomæ Aquinatis singularem incomparabilemq; doctrinam adversus impugnantes quosq; defendo.* Liber Venetijs, anno Christi 1481. prodijt in lucem. Videbitur alicui ex prænarratis à *Petro*, (nec sine caussa) Magnum, Regem Matthiam formalem Vniversitatem Budæ apud *Prædicatores* vel fundasse, vel saltem ejus initia dedisse. Næ ille, postquam Regina, Beatrix Neapoli in Hungariam advenerat, maximum studium erga Religionis, vitæquè cultum, & litteras adhibuit. (nam, si Bonfinio credimus) *ex Italia Grammaticos, Poetas, Rhetores invitavit, Pannoniam alteram Italiam reddere conatus: viros quaquè arte præstantissimos vndiquè disquisivit, conduxit Astronomos, Medicos, Mathematicos, Jurisqueconsultos dilexit, nullam artem contempsit vn-*

Bonfin. dec. 4. lib. 7.

quàm

quàm. Biblothecam statuit, mira græcæ & latinæ linguæ fæcunditate completam, cultus quoq; librorum luxuriosissimus. Cúm enim Vniversitates litterarum, studiorumquè sint officinæ, & in Jtalia tunc etiam plurimùm florerent, qui etiam studiorum cultu voluit Hungariam Jtaliam efficere, credendum est, Vniversitatem, vel instituisse, vel datis initijs instituere decrevisse. Fuisse illum ad litteratos, inprimis verò Academicos maximè, propensum, etiam illud testatum reddit, quòd. vbi Viennam bello cepisset, clementissimè se erga totam gessit Academiam, vt ex narratione libri secundi *Porcuratiæ* Inclytæ Nationis Austriacæ ejusdem Academiæ (quem percurri, dùm anno Christi 1635. indignus Procurator existerem) fit manifestum, ea est: *eodem anno* 1488. *die Conceptionis Mariæ, tota Vniversitas ad Matthiam Regem Hungariæ ivit, & petivit confirmationem Privilegiorum, & stipendiorum, ad quam D. Rex statim respondit, & se voluntarium obtulit, & dixit magnas gratias Lectoribus de eorum diligentia, & porrexit Magnificis Doctoribus, & Magistris manum suam, suscipiendo, & benedicendo; fecitq; intrare omnia supposita ad magnam stubam, vbi Vniversitas audientiam subivit, & fecit orationem D. Doctor Joannes ex Salisburg.* Vbi, & quo anno Petrus Niger ex corporis vinculis euolaverit, non reperio. *fol. 8. pag. 2.*

Fr. Petrus Ranzanus, Siculus *Panormitanus*, Episcopus Lucerinus, vir maguus, trienniumquè Legatus in Hungaria apud Matthiam Regem, plura fertur scripsisse, & inter ea,

Quatuor volumina de scientijs vniversis speculabilibus,

practicis

practicis, geographicis, historia. Vitam S. Vincentij Ferrarij, Ord. Præd. tribus libris distinctam.

Librum de Vrbis Panormitanæ antiquitatibus.

Annales omnium temporum.

Scripsit etiam librum ad Matthiam Regem *de rebus Hungaricis* in Hungaria existens, qui cùm alijs aliorum authorum de rerum ejusdem Regni tractatibus impressus fuit cura Præclari Viri Joannis Sambuci Tyrnaviensis: estq; , ipso Sambuco teste, LXI. liber, sive volumen eorum, quos omnium temporum scripsit annalium: unde & Ranzanus in hoc libro de reb. Hung. alios libros priores, vt XLV. &c. solet referre. Sic verò Sambucus Ranzanum commendat, vt nulli rerum Hungaricarum scriptori, ne ipsi quidem Bonfinio, qui præcipuus habetur, postponat, nam in Epistola, operi Ranzani præfixa ad Maximilianum Regem, ait. *Hic verò Author Ranzanus per indices quosdam Regum à Beatrice sibi Viennæ datos, ex ijsdem, vnde Bonfinius sua descripserat, ita deduxit, vt qui de rebus Hungaricis aliquid prodiderunt, nulla ex parte sit postponendus. Etenim hac brevitate cuncta eleganter est complexus, ac nihil, quod in historia requiritur, vspiam omisit. Atquè hoc nomine hic scriptor vel præcipuè cognoscendus: quòd aliqua in Bonfinio vel interrupta, vel mendosa librariorum incuria cùm sint, hinc omnium admoneri, & non parùm, ad sinceram, & integram veritatis cognitionem juvari queamus. Non iccirco tamen Bonfinius ipse negligendus, qui amplissimè res quoquè externas prosecutus est. Sed ob brevitatem hic etiam commendabilis, & in quibusdam omninò præferendus. Qui cùm diù latuisset (vti adhuc reliqua ejus desi-*

derantur, quippe qui annales omnium temporum alios LX. & hunc LXI. & vltimum reliquerit) à me opera quorundam amicorum deniquè lucem aspicit: dignus, qui ante Bonfinij natalem apparuisset. Joannes etiam Listhius, sic cecinit de Ranzano.

Claros Pannonij soli triumphos
Bello, paceque splendidè peractos
Jn compendia digerens, latebat
Multos Razanus hic Petrus per annos:
Dignus, secula quem legant in ævum,
Laudent, concelebrent, ament, honorent.

Obijt provecta ætate in Episcopatu suo Luceriæ, anno Christi 1492. omnium lacrymis in funere cohonestatus. Scribunt de illo etiam Leander Alb. Thomas Fazzelus, Thomas Porcatius, Plodius, Fernandius.

Leand. in desc. Italiæ Fazzelus in decad. de reb. Siciliæ Porcatius in descrip ejusdē Insulæ. Plo. p. 2 an. 1492. Fern. p. 412.

Fr. Paulus Ligur Moneliensis, Episcopus Chiensis, Nuncius Alexandri VI. Su. Pont. in Hungariam, vbi cùm summa pietate Budæ ex hac luce migravit. Reliquit posteritati in omnes libros Sac. scrip. tàm veteris, quàm novi testamenti, postillas eruditissimas sub an. 1496.

Plo. ib. id. an. 1496. Fern. p. 410. ex lib. ejus de Prædestin.

Fr. Nicolaus de Mirabilibus, ex Transylvania Claudiopolitanus, hodie Colosuarinus, S. Th. Doctor, & Professor, Apostolicus Prædicator, & Hæreticæ pravitatis Jnquisitor per totum Regnum Hungariæ, scripsit anno Christi 1493. tractatum subtilem & eruditum de Prædestinatione ad Joannem Schellenberg, Regium Cancellarium, occasione concionis à se habitæ in solemnitate na-

talis S. Joannis coram Rege Vladislao, Matthiæ Successore; in qua de eodem argumento differuerat. Scripsit etiam opus aliud de Vera fœlicitate ad eundem Regem Vladislaum, cujus idem author meminit ad calcem præcitati libri de *Prædestinatione*.

Fr. Thomas Vius Cajetanus, ex Gen. Ordinis Præd. S. R. E. Cardinalis, insignium, plurimorumquè commentariorum in *Philosophiam, Theologicam D. Thomæ Summam*, cujus primus fuit expositor, (interpres propterea D. Thomæ per antonomasiam à magnis viris vocitatus) ac in *totam Sac. Scripturam*; *aliorumq́ præstantissimæ eruditionis librorum de varijs rebus*, pro temporum necessitatibus, sive spontè, sivè à magnis viris ex tota Europa sæpissimè interpellatus, Summorum etiam *Pontificum* commissione, conscriptor. Qui Schismaticorum in *Pisano* conciliabulo congregatorum audaciam, *editis doctissimis de Summi Pontificis Primatu, & authoritate, lucubrationibus*, fregit, atquè disiecit: & *adversus Lutheranos, de fide, & operibus, Sanctorum invocatione, missa, communione, confeßione, satisfactione libris*, vel ab ipso Erasmo Lutheranismi fautore, de soliditate, & modestia commendatis, Ecclesiam Catholicam defendit. Hungariam quin etiam nobilissimis scriptis nobilitavit; cùm enim Legatus de Latere ab Adriano VI. ad illam missus fuisset, *Summulam de Peccatis*, Posonij, quæ Vrbs est Hungariæ transdanubianæ prænobilis, octo germanicis milliaribus Vienna distans, perfecit, vt author ipse ad illius finem fatetur. *Sit*, inquit, *Omnipotenti Deo laus, & gloria, pro perfecta vtcumq́ hac Summula inter Hungaricæ legationis discrimina, Posonij in die S.*

Cæciliæ, anno salutis 1523. ætatis autem meæ quinquagesimo quinto. Amen. Est liber planè aureus, gemmeusq́; , summis laudibus à doctis omnibus celebratus. Sapientissimum Magistrum meum, F. *Petrum* Ledesmium, Vespertinæ Theologorum cathedræ Salmanticæ moderatorem, magni nominis virum, librorumq́; multorum authorem clarissimum, cùm semel publicè in scholis prælegeret, & per schedulas circa lectionis dimidium (vt moris est in Hispania) de variarum rerum dubitationibus interrogaretur, illudq́; quispiā disquisijsset, quid de Summula casuum Cajetani sentiret, sic respondentem audivi; *adeò insigne opus esse, vt si nihil aliud tantus Cardinalis edidisset, pro eo solo dignus immortalitate, & de Ecclesia Dei optimè meritus esset.* dicebat etiam, *si quotquot Doctores suo tempore extabant, jungerentur, vt summam aliquam conficerent, nihil Cajetanicæ simile effecturos.* addebat: *omnes cæterorū authorum summas, etiam suam tomis duobus comprehensam, quisquilias esse, si ad Cajetani Summulam comparentur.* Denique, *par esse, cunctos adeò illius esse studiosos, vt memoria haustam haberent.* In Hungaria præterea Cajetanus egregium illud *opus* dictavit *duodecim Ientaculorum*, in quo loca varia Novi testamenti difficiliora, per quæstiones doctissimè subtilissimeq́; explicavit. Curientacula vocaverit, aperuit ipse in ejus libri ad Clementem VII. Pon. M. epistola dedicatoria. *Sapientiæ diuinæ, Clemens septime Pon. M. mensam post perfectam peccatorum summulam instruere, cùm Hungarica peregrinatio vetaret: ne jejuna omninò mensæ manusque transiret, jentacula quædam parare curaui. Absq́; ordine siquidem, & delectu, occurrentes nonnullæ per*

Fui sub ejus disciplna Salmātica anno 1613. 14. 15. 16.

nouum testamentum sententiæ litterali sensu hic declarantur.
1. 2. & 3. jentaculum Posonij : 4. in celeberrimo P. P.
Benedictinorum monasterio S. Martini de sacro monte
Pañoniæ, à Stephano 1. Vngariæ Rege fundato: à S. usq; ad
11. Budæ : 12. in regressu ex Vngaria, vt in singulorum fi-
ne patet, apparavit. Id enim inter cætera dona insigne tan-
tus vir habuit, vt etiam magna negotia tractans, & in ipsis
itineribus constitutus, adhuc de rebus gravissimis, ac diffi-
cillimis, libros optimos (vnde & commentaria super 2. 2.
D. Th. in ipsa Ordinis visitatione Gen. Mag. elaboravit) cõ
scribere posset. Miræ sunt laudes, quib⁹ vivens, & post mor
tem, à viris maximis est celebratus, è quibus placet non-
nullos referre, vt appareat, quanto Hungaria sole fue-
rit collustrata. Ferunt, cùm in Romana deprædatione
ab improbissimis latronibus captus fuisset, à magno
viro illis sic imperatum: *Ne extinguatis lumen Ecclesiæ.*
Franciscus Ferrariensis, ille, qui libros S. Thomæ contra
gentiles nobilissimis commentarijs elucidavit, ita ait.
*Thomas Cajetanus omnium ingeniosissimus hominum, & Car-
dinei consessus, nedùm familiæ nostræ insigne ornamentum.*
Bartholomæus Spina, Sac. Apostolici Palatij Mag. *Tho-
mas Cajetanus, postremus quidem tempore, sapientiæ verò ac
vitæ splendore his diebus nulli fortè secundus.* Sixtus Sen.
*Thomas Vius, Cardinalis tit. S. Sixti, Ordinis Prædicatorum,
natione Italus, patria Cajetanus, ejus deniquè Vrbis Episco-
pus, vir tàm vitæ Sanctimonia, quàm ingenij præstantia il-
lustris, subtilissimus Dialecticus, admirabilis Philosophus, &
Theologus incomparabilis, & inter eruditissimos sui seculi lon
gè eruditissimus.* Bartholomæus Medina, Primarius Sal-

Fran. Ferrar. præfa. in Com. l. Con. gent. ad Cle. 7.

Barth. Sp. præfat. ad

manti-

manticensis. *D. Thomam proximè insecutus est Cajetanus, doctrinæ D. Thomæ defensor acerrimus, flos ingeniorum omnium, vir ingenio, prudentiaq; acutissimus.* &: *Hoc solo nomine magnum nomen promeritus est Franciscus Victoria, quòd Cajetani sensum, & mentem, in aperto, & quasi ob oculos posuit, quod sanè difficilius puto, quàm clauam de manu Herculis eruere. Nam in hoc authore difficilius videtur benè illum exposuisse, quàm selectissima, & pulcherrima inuenisse.* Dominicus Bannez etiam Primarius Salmant. de Alphonso à Castro, & Prateolo, Cajet. oblocutoribus, illud vsurpabat, *Leoni mortuo etiam lepores insultant.* Dominicus etiam Gravina, Thomam Cajet. *florem ingeniorum* sæpè vocat. Flavius Aquilanus, qui XVII. annos eidem Cardinali fuit à secretis, & vitam illius, soluta, ligataq; oratione scriptis consignavit, in oratione parentali ad Cardinales ait. *Thomæ Cajetani matrem, castissimam foeminam, inter alia, D. Thomam Aquinatem puerum docere, atq; ad cœlum vsq; gestare, per quietem vidisse, satis constat.* & de illius sanctitate. *Patres Amplissimi, cùm satis signorum, atque miraculorum habeatis, quid tandem cessatis hunc hominem verè Sanctum in album Sanctorum ascribere? atque illi meritos honores decernere? nùm ad probandum illius hominis sanctitatem sunt nobis trecentorum annorũ testimonia requirenda? Non dubito, si nunc cessatum fuerit, aliquando tamen tantæ virtutis habendam esse rationem. Non patietur posteritas tantam virtutem inhonoratam jacere.* Martinus ipse Lutherus hæresiarcha, tanti viri doctrina, & argumentorum acumine prestrictus, sic ad eum supplex aiebat. *Reuerendiss. in Chirsto Pater, cùm diuino*

Comm Cajet. in 22. Six. Sen. li. 4. bibl. S. Barth. Med. Præfat ad 1. 2. D. Th. Dom. Ban. pp. 9. 92. a. 3. Grav. t. 3 par. 1. p. 317. extat Oratio Flavij to. 19 an. Bzo. in fine.

munere fis unus insignitus dotibus, præsertim judicij acrimonia donatus, rogo humiliter Rev. Tuam Paternitatem clementissimè mecum agere. Nec opponas, Gabrielem Prateolum, & Alphonsum à Castro in suis catalogis inter hæreticos Cajetanum ascripsisse, id enim per summam injuriam factum adversus virum sanctissimum, & de Catholica Ecclesia, opere, sermone, scriptisq; optimè meritum, Bzovius, & Gravina comprobarunt. Clamat enim contra hujusmodi authores solemne illud D. Augustini contra Manicheos, etiam in canones relatum. *Qui sententiam suam, quamvis falsam atquè perversam, nulla pertinaci animositate defendunt, præsertim quam non audacia suæ præsumptionis pepererunt, sed à seductis, atque in errorem lapsis acceperunt, quærunt autem cautâ sollicitudine veritatem, corrigi parati, cùm invenerint, nequaquam sunt inter hæreticos deputandi.* Item. *Qui in Ecclesia Christi morbidum aliquid pravumquè quid sapiunt, si correcti, ut sanum, rectumquè sapiant, resistunt contumaciter, suaq; pestifera, & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt, hæretici sunt.* & : *constituamus aliquem sentire id de Christo, quod Photinus opinatus est, existimantem ipsam esse Catholicam fidem: nondum illum hæreticum dico, nisi manifestata sibi doctrina Catholicæ fidei, resistere maluerit, & illud, quod tenebat elegerit.* Quam enim unquam Cajetanus singularem opinionem pertinaci præsumptione defendit, qui omnia sua scripta, & dicta, judicio sacrosanctæ sedis Apostolicæ semper subjecit, paratus ex animo retractare, nedum si illa aliter sentiret, sed siquis etiam privatus certiora, verioraq; docuisset? Neque is retractationum

Tomo I. operum Lutheri, in actis Augustanis.

Bzov. 1534. n. 96. Grav. to. 3. præf. p. p. pag. 317. Aug. epist. 162. 24. 3. dixit Apost. lib. 4. contra Donatistas c. 26.

com-

commentarium, exemplo D. Augustini, erat neglectu-rus, nisi mors illum præmatura sustulisset, vt auctor gravissimus Gravina, testatur.

Videbitur nonnemini, eorum etiam, qui Principum à sacris Confessionibus in Hungaria extiterunt, me catalogum contexere debuisse. Fecissem sanè libentissimè, nisi hujusce rei, vt & aliarum multarum notitiam, exactiorem, tùm temporum injuria, tùm scriptorum incuria nobis abripuisset. Alioquin & in hac parte nostros laude haud exigua floruisse, vel ex eo constare possit, quòd Ordo Prædicatorum in eo Regno doctrina, & sanctitate, quæ ad id muneris apprimè desiderantur, cum primis floruerit, illoque præcipuè tempore, in spiritualibus ejus operam Principes nonminimini facere solerent; atq; in alijs, (etsi per transennam) ejus rei vestigium aliquod etiamnum conspiciamus. Nam Cumanos Principes, Ordinis nostri primitias ex gentibus, peccatorum exomolegesin fratribus peregisse; Fr. Gerardum, virum sanctissimum, Mariæ filiæ Imper. Græcorum, Belæq; IV. uxoris; & Fr. Antonium Iadrensem, Episcopum deinde Modrusiensem, Beatricis, Matthiæ Corvini Regis conjugis, Confessarios fuisse, superiùs ex antiquis monumentis descripsimus.

DE REBVS HVNGARICÆ Provinciæ Ordinis Prædicatorum.

PARS III. LIBER QVARTVS.

DE MVNERIBVS, PRO Ecclesia, Regniquè Hungarici bono ab hominibus Ordinis Prædicatorum susceptis.

EGregiè Sacrum Prædicatorum Ordinem intra Hungaricum Regnum, & extra, pro Ecclesia, totiusq; ejusdem Regni bono laborasse, plurima, & insignia, Apostolicæ cum primis Sedis jussu, ab eo susceptа, feliciterquè munera peracta declarant: ea nos, quanta assequi quivimus diligentia, ex Annalibus Ecclesiasticis, atquè alijs sinceris monumentis, servata annorum serie designamus.

I. Historiola M. S. Con. Vienn. Anno Christi 1221. Honorius III. datis literis Apostolicis Beato F. Paulo Hungaro, S. P. Dominici Discipulo,

primo Hungaricæ Provinciæ Provinciali, & Fundatori, ac socijs, eos pro felici in patria ad majorem Dei gloriam, salutemq; animarum, Ordinis Prædicatorum erectione omnibus commendavit. Harum literarum meminit historiola quædam Con. Viennensis M.S. ad secundam secundæ Ang. Doctoris, sub primam typographiæ infantiam in membrana excusam.

Año Christi 1222. Cum Bosina, (olim Dardania) & Dalmatia maximis agitarentur erroribꝰ, populos hæreticis seducentibꝰ, ab Honorio III. Pōtifice Maximo Colocensis Antistes illuc Legatus missus est, vt seu suasionibꝰ, seu Crucesignatorum armis ad sanam mentem redire compelleret. Sed cùm nec verbis, nec armis ab erroribus suis avelli possent, rem prorsus desperatam, jussu Pontificis, Prædicatoriæ familiæ commisit Antistes. Qui Pontificis jussa diligenter, & intrepidè perficientes, cœperunt disceptationibus litterarijs, & concionibus, hæreseos labe inquinatos tàm acriter urgere, Colomanno Rege assistente, vt plures coegerint à tenebris ad verum fidei lumen redire. Verùm initio ex Fratribus plures, dum constantissimè fidem Christi tuerentur, Martyrio coronati sunt. Tandem pede firmato, multos erroribus implicitos, & in sua perfidia obstinatos igni tradiderunt, deinde Fratrum opera, templa destructa, spinis, fruticibus, virgultis oppleta, sunt instaurata II. Leand. l. 2. p. 59. Bzov. anno 1222. n. 10. Malv. eod. an. c. 25.

An. Christi 1233. apud eandem Bosnam, Provinciam Hungarico Regno subjectam, Dux regionis illius Nicolauus opera fratrum Prædicatorum per id tempus hæresim ejuraverat, & in Fide Orthodoxa se perseveraturum III. Bzovius anno 1233. n. 14.

ex ep. 293. & 294. sanctè spoponderat, dato filio obside in manus eorundem Prædicatorum, cui vehementiùs metuebat, ne à Rege Hungariæ feudi jure exveretur. Consuetudo enim obtinuerat, vt Rex Hungariæ ejusmodi jura hæreticis abrogaret, & recèns ad fidem conversis pro voluntate sua concederet. Cum autem Nicoslauus multis argumentis fidem suam Ecclesiæ probasset, scripsit Gregoris IX. Regi quidem, vt ex ea laudata consuetudine benignè se erga Ducem, atquè filium in feudo concedendo, seu conservando haberet. Fratribus autem Prædicatoribus, vt filium ejus obsidem Patri restituerent, cum de ejus fide nulla dubitatio ampliùs remaneret.

IV. Bzouiꝰ anno 1234. n. 11. ex ep. Greg. an. 8. Ponti. 282. Perus. 8. cal. Noueb. Anno Christi 1234. Cúm Fratres Prædicatores ex Hungaria vnà cum B. Paulo Hungaro excurrentes, magnos profectus Fidei Christianæ apud barbaros illos fecissent, monebat Greg. IX. Pont. suggerentibus ijsdem Prædicatoribus, Belam Regem Hungariæ, vt ad imitationem majorum suorum, recèns conversis Cumannis, & Episcopo eorum, nuperà sede Apostolica Prælato, Ecclesiam aliquam Cathedralem erigendam designaret, ædificaret, atque proventibus assignatis locupletaret.

V. Bzou. anno 1238. n. 4. ex epis 213. Anno Christi 1238. Greg. IX. scripsit Provinciali Hungariæ Ord. Prædicatorum, & Ministro Ordinis Minorum Prov. Strigoniensis, vt vota Crucesignatorum pro subsidio Terræsanctæ facta, in jam contra Asanum, Dominum Bulgarorum, hominum hæreticorum, atquè schismaticorum, expeditionem susceptam, commutarent, & contra eundem piam militiam Christi signo insignirent. Scripsit in eandem rem Belæ Regi Hungariæ, vt

arma in Asanum schismaticum, & hæreticum susciperet: quæ etiam ex eo caperet, ea sub jure retineret. *Bzou. ibidem ex ep. 211.*

Eodem anno, Priori, & Fratibus Ord. *Præd.* diœcesis Quinq; ecclesiensis, vt in ædificatione Cathedralis Ecclesiæ Bosnensis, & in propagatione, atquè defensione Fidei Catholicæ, Ecclesiæ Episcopali Bosnensi assisterent, præcepit. *VI. Bzou. ibidem ex epis. 357.*

Anno Christi 1239. Gregorius IX. Provinciali Hungariæ Ordinis Præd. mandavit, vt Fratres suos ad prædicandum schismaticis, & hæreticis Bosnensibus mitteret. *VII. Bzou. anno 1239. n. 11. ex ep. 175.*

Anno Christi 1242. Innocentius IV. Fratres Prædicatores ad Bathum Tartarorum Ducem, Hungariam devastantium legavit; quibus jussu Pontificis, quamnam Religionem profiteretur, quærentibus, Christianum se esse dixit: quod ni crederent, Pontificem monerent, vt rei experimentum facturus, veniret. Cùm Fratres adderent, quamobrem in Christicolas crudeliter adeò, & immaniter desæviret, Christo suis mansuetudinem, & dilectionem ad proximos imperante; respondit: majoribus suis, sibiquè mandatum à Deo fuisse, vt de vniversis scelestis hominibus, cujuscunque Religionis existerent, vindicarentur. *VIII. Petrus Mat. in vita S. Lu. Regis Galliæ, li. p.*

Anno Christi 1247. Cùm Archipiscopus Colocensis maximas expensas in eradicandis, atq; convertendis Bosnensibus hæreticis fecisse assereret, ac propterea in Episcopum Bosnensem jus Metropolitani prætenderet, Innocentius IV. Episcopo Iauriensi, & Priori Albano Ordinis Prædicatorum, vt eam rem certo certiùs inquire- *IX. Bzou. anno 1247. ex epis. 155.*

rent, & sedis Apost. auctoritate, Ecclesiam, Episcopumq; Bosnensem Colocensi subijcerent, commisit.

X. Bzou. anno 1250. n. 4. ex epis. 61. Anno Christi 1250. Inocentius IV. Pontif. sui anno IIX. præcepit Provinciali Hungariæ Ord. Præd. vt aliquos Fratres eruditione, ac pietate præstantes submitteret ad schismaticos in convicinis Provincijs ad gremium Ecclesiæ convertendos; ipsis verò potestatem fecit, vt reduces absoluerent.

XI. Bzou. anno 1253. n. 5. ex epis. 416. Anno Christi 1253. Innocentius IV. universis, & singulis Fratribus Prædicatoribus, apud Cumanos verbum Dei prædicantibus, vt 20. vel 30. vel 40. dierum indulgentiam, his, qui concionibus eorum interessent, elargiri possent, indulsit.

XII. extat l. Priu. Or. P. Mag. Gen. F. Steph. Vsusmaris. fol. 30. Anno Christi 1253. Innocentius IV. Fratribus Prædicatoribus apud Cumanos, & Hungaros, aliosq; infideles prædicantibus tale dedit diploma. *Innocentius Episc. Servus Servorum Dei. Dilectis filijs, Fratribus de Ordine Prædicatorum, in terris Saracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Comanorum, Aethiopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Zicicorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Mostelitarum, Tartarorum, Hungarorum majoris Hungariæ, Christianorum captivatorum apud Tartaros, aliorumq; infidelium nationum Orientis, seu quarumcumq; aliarum partium, proficiscentibus, salutem, & Apostolicam benedictionem. Cum hora vndecima sit diei hominibus, vt exeant ad opus vsque ad mundi vesperam deputati, & illud Apocalipsis eulogium citò credatur cum matris Ecclesiæ consolatione complendum, videlicet oportere viros spirituales, vitæ munditiam, & intel-*

ligen-

ligentiæ gratiam cum Ioanne sortitos, populis, & gentibus, linguis, Regibusque multis denuò prophetare, quia non sequetur reliquiarum Israel per Isaiam prophetata salvatio, nisi (juxta Paulum Apostolum) priùs introeat gentium plenitudo: Nos, licèt immeriti, super Apostolicæ sedis speculam constituti, fideliter ac prudenter dispensandis Dei ministerijs, & operibus coadiuuandis, intendimus, si vergente plenitudine temporis, post pia priorum studia in viam Domini Sabaoth novos, & penè novissimos, qui sapientiam longum didicere per otium, operarios mittere procuramus. Vos igitur, quos juxta professæ Religionis officiũ, zelus comedit animarũ, & in quadriga quarta, quam varijs charismatum donis, & fidei fortitudine trahitis, vbique discurrere, vexillum Regis gloriæ procul levare gestitis, ad gentes, quæ Iesum Christum Dominum non cognoscunt, & ad subtractionis filios, qui Sacrosanctæ Rom. Ecclesiæ non obediunt, destinamus; vobis in remissionem peccatorum omnium injungentes, quatenus seminaturi super aquas multas, in illo tantùm, qui mundum dixit se vicisse, confisi, ad illuminationem cœteræ multitudinis, & exterminium hereticæ falsitatis, ad confirmandum nutantium animos, & fidelium confortandos in luce sermonis, & certitudine operis propositum vobis iter sine quorumlibet offensione curratis. Vt autem ministerium vestrum honoretur pleniùs, & honorabiliùs impleatur, præsentium vobis auctoritate concedimus, vt in terris, quæ adhuc sedis Apostolicæ Magisterio non intendunt, proponere verbum Dei, & constitutis ibidem, (non obstante, si aliqua sint excommunicatione ligati) in verbis, officio, & cibo, ac in alijs securè communicare, & ipsos, seu etiam alios, converti ad vnitatem fidei cupientes, recipere, baptizare, & aggregare Ec-

clesiæ

clesiæ filijs valeatis: & Presbyteri ex vobis, ipos aggregatos possint insignire caractere clericali, & ipos ad Acolytatus Ordinem promovere. Liceat etiam vobis ibidem, redeuntibus ad obedientiam sedis Apost. qui sunt excommunicatione ligati, absolutionis beneficium juxta formam Ecclesiæ impartiri, & super eo dispensare cum ipsis, qui sacros receperunt Ordines, & divina celebrarunt officia sic ligati: hoc ipsum vobis sit licitum circa illos de terris eisdem, qui temporibus indebitis, vel infra ætatem legitimam, aut qui omnes eodem die, vel superiores, prætermissis inferioribus, conferre, seu recipere Ordines præsumpserint, (si tamen in hoc servata talis forma extiterit, per quam Ordines recepissent:) vobis præterea dispensare liceat, vt illi ex nationibus vestræ prædicationi commissis: qui post susceptionem sacrorum Ordinum, vel in gradibus, & casibus à divina minimè lege prohibitis, matrimonia contraxerunt, remaneant in eisdem: & hi, qui ad Ecclesiæ Cath. redierint vnitatem, vt inter suos habitent, communicent: nec non, quòd Clerici nationum ipsarum publicè ad obedientiam sedis Apost. redeuntes, gaudeant privilegio clericali. Sit etiam vobis licitum, omnium fidelium in terris prædictis confessiones audire, ac ipsis injungere pœnitentias salutares, & excommunicatos à Canone, vel alio modo, juxta formam Ecclesiæ absolvere, dummodo injuriam, & damna passis satisfaciant competenter. Cùm irregularibus autem partium earum, in casibus, in quibus solent Legati Sedis Apost. dispensare, ac etiam cum Clericis ipsarum partium, patientibus defectum natalium, (dummodo non sint de adulterio, vel incestu, aut de regularibus procreati) sit vobis dispensandi facultas: quam circa illos similiter habeatis, qui ab vnitate Ecclesiæ Cathol. seu

Religione, vel clericali Ordine discesserunt, si humiliter redire voluerint, & dignè satisfacere de commissis. Ita quòd ipsi Religiosi ad sua loca, salva disciplina Ordinis, resumantur, & illos ex jam dictis, qui excommunicationis vinculo sunt astricti, juxta præmissam formam, & prædictæ satisfactionis modum, absolvere valeatis, & cum irregularibus ex eisdem (sicut est expressum superiùs) dispensare. Ad hæc sit vobis absolvendi facultas occisores Clericorum, & religiosarum personarum, in prædictis partibus constitutos; fundandi de novo ibidem Ecclesias, & reconciliandi ipsas, quæ sunt casu aliquo prophanatæ, ac de novo fundatis rectores idoneos providendi, & illis, qui de gentibus, vel de schismaticis noviter sunt conversi, dandi licentiam, ut uxores suas, cum quibus in gradibus à lege divina non prohibitis contraxerunt, valeant retinere. De causis matrimonialibus, quas in partibus illis ad audientiam vestram deferri contigerit, legitimè cognoscendi, ac discordantes inter se ad invicem, quòd ad pacem, & concordiam redeant; necnon, quòd inordinatè viventes, de suis excessibus, sicut justum fuerit, satisfactionem exhibeant, compellendi per censuram Ecclesiasticam, vobis libera sit facultas. Insuper in locis, in quibus vos hospitari contigerit, vel in locis partium earundem, in quibus residentiam facietis, missam, & cœtera divina celebrare officia, & in eisdem partibus, Coemeteria benedicere, ac dare indulgentias, commutare vota, facultatem, & licentiam habeatis. Cæterum vobis concedimus, quod à Catholicis Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, Ordines, & alia Ecclesiastica Sacramenta suscipere, & altaria portatilia, more ipsorum, à jam præfatis Episcopis benedicta, habere, & illis uti possitis, si contingat vos aliquo casu nostra

alta-

altariola non habere, ac vestes Sacerdotales, altaris pallas, corporalia, per eos, qui ex vobis sunt Presbyteri (cùm necesse vobis fuerit) benedicere, vbi Catholicorum Episcoporum copia non habetur, nec non alia facere, quæ ad augmentum Dominici nominis, & ampliationem Cath. fidei; ac reprobationem, & irritationem illorum, qui Sacris Traditionibus contradicant. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ con-concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli, Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Assisij X. cal. Augusti, Pontificatus nostri anno vndecimo.

Bzov. anno 1254. n. 9. Fernandez in Conc. Præd. eod. an. n. 11. Castil. p.p. li. 2. c. 50. Platus l. 2. c. 29. & 30.

De eodem Pontifice Inocentio, ita scribitur. Ejus authoritate magnus numerus Prædicatorum ad infidelium destinatorum, multas barbarorum Provincias peragravit, in quibus nulla adhuc Christi notitia, nullum lumen erat; idquè eo fructu, vt scriptum sit, iniri non posse numerum animarum ad rectam fidem per eos traductarum, præsertim verò in Cumanorum gente. Vnde Benedictus, qui cœteris præerat fratribus, ad Generalem Magistrum Vmbertum scribens, (quæ adhuc extant literæ) hoc narrat, multa hominum millia, non solùm ex plebe, sed etiam ex prima nobilitate, baptismum juxta ritum S. R. E. suscepisse. Refert etiam, Cumanos, jejunia quadragesimæ, & alias Ecclesiæ ceremonias, ad unguem observasse; ipsosq; ingenuè profiteri solitos, hæc omnia bona per fratres Prædicatores esse consecutos. Quia verò plurima damna à Tartaris patiebantur, Magistrum Generalem Ordinis efflagitabat,

vt in Comitijs generalibus cunctis fratribus injungeret, vt suis precibus pro eorundem neophitorum conversione, & protectione, apud Dominum intercederent.

Anno Christi 1264. Vrbanus IV. Provinciali Hungariæ Ord. Præd. vt Episcopos, & Prælatos, ad pacem inter Belam Patrem, & Stephanum filium, Reges Hungariæ, conciliandam inducerent, admonuit. Quæ denique post diuturna dissidia anno Dñi. 1266. stabilita fuit, quando condiciones ejusdem in Insula B.V. Mariæ, die 9. Martij in instrumentum publicum à Philippo, Strigoniensi Archiepiscopo, aulæ Cancellario, redactas, ad preces vtriusque Regis, Papa Clemens IV. ad æternam rei memoriam, eodem anno 10. Cal. Iulij. Viterbij confirmavit, donationemque bonorum Reginæ vxori Belæ, consensu Stephani factam, in perpetuum approbavit idem Clemens, 12. Calend. Iulij.

XIII. Bzou. anno 1264. n. 10. ex ep. 6. Bzov. anno 1266. n. 18. ex ep. 90.

Anno Christi 1274. cùm ex decreto Concilij Lugdunensis Sacra militia contra Saracenos in Syriam indicta fuisset, vt Christifideles eò ferventiùs sacram militiam susciperent, & tanto majora subsidia corrogarent, scripsit Gregorius X. Pont. Lugduni idibus Novembris ex decreto ejusdem Concilij, undecim Provincialibus Ord. Prædicatorum, Lombardiæ, Romanæ, Franciæ, Provinciæ, Hispaniæ, Hungariæ, Græciæ, Teutoniæ, Angliæ, Daciæ, & Poloniæ, in reliquis verò partibus Italiæ, fratribus Ordinis Minorum, vt sacrum bellum indicerent, & ad illud, sive jurandum, sive prosequendum, Christi fideles incitarent. In super injunxit eis, vt Indulgentiam plenariam prædicarent his, qui in Syriam

XIV. Bzou. anno 1274. n. 16. ex ep. 295.

proficiſcerentur, multaque privilegia, gratias, & immunitates fidelibus impertirent, qui vel armatos, vel pecunias, vel aliqua alia ſacræ expeditioni neceſſaria ſubminiſtraſſent.

XV. *In lib. Privi. apud Vſuſmar. fol.*

Anno Chriſti 1288. Nicolaus IV. fratribus Prædicatoribus, apud Hungaros, Cumanos, & partes infidelium prædicantibus idem diploma, eiſdem verbis, Reate, 3. Non. Septembris, Pontif. anno primo, quod Innocentius IV. ſuprâ num. XII. expedivit.

XVI. *Bzov. 1301. n. 4. 5. 6.*

Anno Chriſti 1301. Bonifacius IIX. Su. Pont. Fr. Nicolaum ex Ord. Præd. Cardinalem Epiſcopum Hoſtienſem, qui ei poſtea in Pontificatu anno ſequente ſucceſſit, Legatum de latere in Hungariam miſit, vt ageret, quò Carolo Bertum, jam à ſe renunciatum Regem cuncti ſuſciperent, ei (vt par erat) obtemperantes. Quam rem hac ipſa parte libro I. fuſiùs enarravimus. Sed poſt ibi ſcripta incidi in vitam illius, quam Mag. Fr. noſter Georgius Lazari, Tarviſinus, operi tanti Pontificis ſuper Matthæum in lucem à ſe emiſſo præfixit; in qua res paulò aliter, quàm ibi inſinuavimus, tradi videtur. aitenim: *illo* Nicolao *ad tantum faſtigium* Cardinalatū *exaltato, repente florentiſſimum Hungariæ Regnum ob mortem ſine liberis Andreæ Regis hujus nominis III. tres potentiſſimi Regni competitores, maximo, eoquè pernicioſiſſimo totius gentis ſchiſmate, varijs prætenſis juribus, coronam inſtantiſſimè poſtulantes, inſurrexerunt. Atque inprimis Otho Bavariæ Dux ſibi deberi contendebat, eo quia Stephani V. Regis, ex ſorore nepos eſſet. Quo etiam nitebatur argumento Venceslaus, Venceſlai Boemiæ Regis filius, ejuſdem Stephani ex altera ſo-*

Editus fuit liber Venetijs apud Damianum Zenarium, 1603.

rore nepos. *Vrgebat verò, præ cœteris, Carolus Martellus Caroli Siciliæ Regis natus, eo quòd non jam ex sorore, sed ex filia Stephani V. genitus erat; atquè regium diadema sibi decem ante annos a Primoribus Regni (superstite adhuc verùm impotente Rege) collatum; non tam petere, quàm repetere videri volebat.* *Fervebat ea res, vt plerumque varia erant hominum, & Principum hinc inde fluctuantium, & dißidentium studia; atquè propè vergere ad seditionem videbatur, & demum res erat plena periculi; cùm Pontifex opulentißimæ illius Provinciæ (at veriùs totius ferè Christianitatis) miseratus excidium, & vastitatem, præsentißimum remedium attulit. Videbatur enim sibi tot tamque periculosa dißidia, nonnisi vnius Nicolai Boccaßini Cardinalis, & Episcopi Ostiensis, citiùs, & magis, quàm alterius dexteritate posse sedari.* *Neque illum fefellit opinio.* *Nam legati illuc mißi prudentia ita demum factum est, vt brevi cedente Othone, & Venceslao à Catholico Patre domum revocato, Pannonia tota, Carolo Martello à quo potißimùm jura stabant, facilè atquè obsequentissimè cesserit, Buda tantùm eo quòd cœteris pertinaciùs obstitisset, jussu Pontificis interdicta.* Sic Lazarius. Verùm non Carolo Martello, sed hujus filio Carolo Roberto Regnum addici voluisse Pontificem: nec tunc ex animi sententia rem perfectam (non equidem aliquo Legati peccato, qui vir fuit æquè prudentissimus, ac sanctissimus, nihilque prætermisit eorum, quæ in illa, sive suavitate, sive rigore desiderari possent, vtque VVenceslaus Pragam revocaretur, effecit) sed propter optimatum animos aliò propensos, & à Bonifacio, quasi jus Regem instituendi sibi

v. Bonfinium dec. 2. li. 9. pag 315 Abraham Bakschay p. 920. Casparu Ens l. 2. de

reb. hũg. p. 92. & deinceps.

arrogaret, vehementissimè aversos, tradunt Hungarici annales vniversi.

XVII. V. supra p. 2 lib. 2. c. 27.

Anno Christi 1302. vel 1303. Fr. Andreas Hungarus, vir præclaris virtutibus excultus, Romam ad Benedictum XI. Su. Pont. procurandæ B.^mæ^ Virginis Margaritæ Canonizationis caussa à Rege Carolo Berto missus: inde, ipsomet Rege demandante, in Gallias ad Clementem V. anno 1305. pro eodem negotio contendit, quem Pontifex anno 1306. Archiepiscopum Antiliarensem esse jussit.

XIIX.

Anno Christi 1262. S. Thomas Aquinas Ordinis Prædicatorum, Angelicus, Quintusquè latinæ Ecclesiæ Doctor, *Pius V. bulla, Mirabilis Deus, Romæ anno 1567. Pontif. anno 2.* ac Divinæ Voluntatis Interpres, *Clemens VIII. brevi ad Cives Neapolitanos,* cui illud donatum insigne, vt plurimos libros non sine speciali Dei infusione, *Ioannes 22. in bulla canonizat ejus, Redemptionem, anno Christi 1328. Pon. 7* & totam suam doctrinam absq; vllo prorsus errore conscriberet, *Clem 8. in alio brevi ad Cives Neap.* apud Vrbanum IV. Sum. Pontificem (qui illum eximiæ sanctitatis, & doctrinæ merito, plurimi faciebat, cuique, inter alia, Solemnitatis Corporis Christi Officium, quod hodiequè per vniversam Catholicam Ecclesiam recitatur, componendum, Catenam auream ex Patribus in Evangelia texendam, & ad librum de Græcorum placitis responsionem injunxit) Beatum, *relationes Patrum Sancti Pauli 1. Eremitæ in Vngaria,* Eusebium Vngarum Strigoniensem, primum Sancti Pauli 1. Eremitæ instituti

auctorem, qui eo tempore, cum Socijs quibusdam, pro Ordine suo, & pro S. Augustini Episcopi Regula impetranda, ad Vrbem ex Hungaria convenerat, plurimum adiuvit, religiosus religiosos promovens, & pro Sanctis Sanctus ipse laborans. Quamobrem memoriam ejusdem S. Doctoris, Patres Pauliniani ab eo tempore gratitudinis ergo semper servarunt, diem etiam obitus, & canonizationis illius suis annalibus peculiariùs annotantes. Initia dederat Ordini illi B. Eusebius, Strigoniensis primùm Canonicus, cùm alijs nonnullis pijs viris anno Christi 1215. vel 16. qui sæculo valedicentes, imitatione Sanctorum anacoretarum, *Pauli*, Antonij, Hilarionis, Macharij, & coet. in sylvis, & montium radicibus Deo vacare cœperunt. Quorum numero aucto, pietate ac religione vulgata, Bartholomæus Episcopus Quinqueecclesiensis, nobile eis, S. Iacobi nomine, primum omnium monasterium in *Patak* extruens anno 1225. eosdem in vnum coegit, formulam in communitate vivendi præscripsit, eosquè in suam tutelam cooptavit. Ab alijs subinde Vngariæ *Prælatis*, plurimis Ordo ille favoribus, gratijsquè cumulatus, & à Fr. Gentili Ord. Min. Cardinali de Lat. Legato in Vngaria, auctoritate Clementis V. sub eadem B. Augustini Regula, anno 1308. confirmatus, in Poloniam, Germaniam, atquè Hispaniam sese diffudit. Sed cùm primis in Vngaria, cœnobiorum numero, & amplitudine, pietate, ac sanctitate claruit; itaut magnus ille Beatus N. Joannes Dominici, Cardinalis de Latere in Vngaria Legatus, *Patrum* illorum religione allectus, sibi Budæ moriens apud eos sepulturam elegerit. Corpore

Bzouius ex Onuphrio refert in annum 1216.

Bzov. anno 1308. n. ult. Alphõ Ciaccõ. in Clemẽte V.

enim

enim solo in terra degentes, cogitatione, & aviditate in cælesti patria conversabantur, contemptis terrestribus, in lacrimis, & precibus, dies, noctesquè ducebant; deprimentes seipsos, vt à Deo exaltarentur, carnem fame, siti, frigore, æstu, solitudine, vigilijsquè conficientes, vt æternorum gaudiorum delicijs frui mererentur. Verè illis quadrabat, quod Athanasius in vita Magni Antonij scribit. *Erant in monte* Hungariæ *monasteria* Pauli I. Erem. *tanquàm tabernacula plena divinis choris psallentium, lugentium, orantium, qui infinitam regionem quandam à mundana conversatione sejunctam videbantur incolere.* Habitu interiori albo, instar Dominicanorum, vtuntur à 18. cal. Decemb. anni 1381. qua die, S. Pauli I. Erem. corpus, per Ludovicum I. Regem Vng. à Venetis acceptum, Demetrius Cardinalis SS. IV. Coronatorum, Archiepiscopus Strigon. ad monasterium S. Laurentij supra Budam, in quo trecenti, aut quingenti religiosi olim inhabitasse dicuntur, solemni processione, & pompa transportavit. Gaudent indulto Pont. Privilegijs Carthusian.

D. Athanasius in vita S. Ant.

XIX *Bzovius anno 1308. n. 3. ex epist. data Tolosa 3. cal. Ian.*

Anno Christi 1308. Clemens V. Regibus, & Inquisitoribus Majoricarum, Siciliæ, Navarræ, Daciæ, Sueciæ, Portugalliæ, Cypri, Vngariæ, Trinacriæ, Norvegiæ, Boemiæ, Aragoniæ, Castillæ, Comiti Sabaudiæ, Delphino Viennensi, Duci, & Senatui Venetiarum, vt si qui adhuc Templariorum capti non essent, eos caperent, & tùm loca, tùm bona eorum in custodia fideli vsque ad Apostolicæ sedis dispositionem retinerent, commisit, adeoq; præcepit.

XX. *D. Io-*

Anno Christi 1309. Fr. Gentilis, Ordinis Minorum

Cardinalis, pro negotijs Regni componendis à Su: Pont: Clemente V. missus Legatus de latere, opera B. Fr. Au- *anno Tomco*
gustini Hungari, Episcopi Zagrabiensis, in re difficillima, *Episc. Bosne-*
potissimùm usus est. Qui Magnates singulos priùs con- *sis in vita B.*
veniens, eruditissima deinde ornatissimaq; in totius Reg- *Agu-*
ni Principum, ac Procerum consessu habita oratione, *stini*
multis solidis, nervosisquè rationibus ostendit, Carolo *Ep. Za-*
Roberto Regnum jure deberi: adeoq; persuasit, vt una- *grab.*
nimi consensu illud ei decernerent, firmiterquè sanci- *& Lu-*
rent. Orationem R.mus D. Ioannes Tomco in vita ejus- *cerini.*
dem B. Augustini exaravit: quàm, cùm illius M. S. legen-
dæ copiam fecisset, ob temporis angustiam, & varias oc-
cupationes, describere non licuit.

Anno Christi 1324. Joanes XXII. Su. Pontif. F. Jo- *xxI.*
annem Dominicum Ordinis Prædic. in Dalmatiam pro *Bzou.*
gravissimis Sedis Apostolicæ negotijs internuncium de- *anno*
stinatum, datis 7. Idus Martij literis, Avinionem revoca- *1324.*
vit; vt certo certiùs cognosceret, quanta auxilia Austrio-
rum contra Scalamum conquisivisset, quidve in adjuvan-
dis orientalibus Guelfis cum Jllyrijs statuisset.

Anno Christi 1327. Cum Fraticellorum hæresis Ger- *xxII.*
maniam præcipuè pervagata, vicina Bohemiæ, Hunga- *Bzou.*
riæ, & Poloniæ Regna attigisset, Joannes XXII. datis Pro- *anno*
vinciali Hungariæ Ord. Præd. Calendis Febr. literis, po- *1327.*
testatem ei fecit, Jnquisitores contra hæreticos institu- *n. 16.*
endi, quibus licitum esset jus in delinquentes in fide dice- *17. 18.*
re, & ex præscripto sanctionum Ecclesiasticarum reos ca-
stigare. Parem potestatem, datis 3. cal. Martij litteris,
Provinciali Poloniæ ejusdem Ordinis Præd. largitus est.

Cre-

Credibile verò est, non ad Provincialem dumtaxat, sed & ad Regem, & Archiepiscopum Strigoniensem in Hungariam Pontif. scripsisse: cùm non ad Provincialem solùm, sed etiam ad Regem, & Archiepiscopum Gesenensem, eis vehementer Sancti Officij caussam commendans; in Poloniam literas dederit, quas Bzovius in gratiam patriæ singulariter descripsit. Vrsi precibus apud eundem Annalistam non semel, si quomodo in Vaticano eæ literæ comperirentur; sed cùm à longo tempore, penè desperato morbo; (quo, & anno 1637. mense Februario, heros insignis, piè, Romæ, tot tantorumq; laborum pro Dei Ecclesia exantlatorum, decreta in Cœlis præmia percepturus, ex hac vita decessit) decumberet, nihil accepi.

xxiii. Bzov. anno 1330. n. 58. Anno Christi 1330. cùm Malendæ, & Alani Gentiles, sub dominio Hieratimi, ex Hungariæ Regum stirpe progeniti, Prædicatores postulassent, Ioannes XXII. Fr. Thomam Dominicanum, Senuscatensem Episcopum, quòd magnæ religionis prædicator, & lege in Domini eruditissimus esset, aliosque Socios quàm plurimos, ad eos convertendos destinavit.

xxiv. Bzov. anno 1348. n. 30. ex ep. 2. cal. Iun. 6. Anno Christi 1348. Clemens VI. Prioribus Fratrum Prædicatorum, & Ministris Fratrum Minorum Provinciæ Hungariæ, vt ad prædicandam Fidem Catholicam Cumanis, & alijs populis infidelibus, intra fines Regni Hungariæ constitutis, viros doctrina, eloquentia, & morum integritate præstantes submitterent, delegavit.

xxv. Bzov. anno 1370. n. 11. Anno Christi 1370. cùm Ludovicus Hungariæ, Rex, finitimas quasdam Provincias, permissione Sum. Pontificis, recèns subjecisset, destinati eò Franciscani octo,

&ali-

& aliquot ex Ordine D. Dominici, non pluribus diebus, quàm quinquaginta, ducenta millia hominum ad Christum adduxerunt. Quo successu impulsus Rex optimus, ad Ordinis vtriusque Generales scripsit, vt duo mille fratres ad se mitterent, quoniam nulli esset opus defuturum. Leguntur adhuc Vrbani V. Pontificis ad vtriusquè Instituti religiosos epistolæ, quibus eos ad tàm optabiles, & religiosos labores, piè & ferventer invitabat, multisque privilegijs, & gratijs excitabat.

Anno Christi 1374. in Valachia, magna pars populorum, ejurato schismate græcanico, opera Fratrum Prædic. & aliorum cooperariorum, ac Ludovici Hungariæ, & Poloniæ Regis, ad vnitatem fidei hoc tempore reverterat, exemploq; alijs fuerat, vt reliqui ad idem ovile catholicum redire cogitarint. Vnum oberat, quòd Episcopum proprium nondum habebant, qui ex officio pastorali huic ministerio advigilaret, ferè omnibus ex Clero Vngariæ Prælatis. Hortatus est Pontifex Strigoniensem, Colocensem Archiepiscopos, qui ex sententia Regis, quid expediret saluti illorum populorum, decernerent. XXVI. Bzov. anno 1374. n. 2.

Cùm año Christi 1378. Catharina Senensis, Virgo Sanct. Ord. Pr. tùm revelationum, tùm miraculorum gloria id temporis illustris, Vrbanum VI. legitimum Sum. Pontificem agnovisset, simulquè Carolo Imperatori, legitimè electum, coronatumque à Cardinalibus, nec in metum conferendam esse electionem, scripta epistola significasset; nec non tres Italicos genere Cardinales, qui ab Vrbano desciverant, vt ad sanitatem mentis redirent, illumque ab eis ritè, non autem metu creatum Pontificem XXVII. Bzovius anno 1378. n. 36.

ſequerentur, datis illis literis admonuiſſet: octo etiam epiſtolas Vrbano ſcripſiſſet, quibus eum hortabatur, ad Eccleſiam Romanam, vt hortum optimis ſuaviſſimisquè floribus, ita ſanctiſſimis Cardinalibus muniendam, qui eſſent velut columnæ firmiſſimæ, & ad omnem ſatanæ impetum inconcuſſæ: eadem S. Virgo anno 1379. pro
Bzov. anno 1379. n. 13. eadem cauſſa Vrbani VI. veri legitimique Pontificis Romani, Carolo R. Gallorũ ſcripſit epiſtolam, qua nihil gravius nihil elegantius aut concipi animo, aut ſcribi ab ullo illius temporis viro potuiſſet: & eodem argumento nihilo inferiores ad Ludovicum I. Regem Vngariæ dedit, quibus hortabatur, vt Vrbano adhærerent, auxilium, & ſuppetias pro Eccleſiæ pace, & vnitate quamcitiùs ferrent. Literæ ad Ludovicum ex etruſco in latinum verſæ ſic habent.

ex lib epiſt. S. Cat. Senen. epiſtol. 199. *Chariſſime in Chriſto Jeſu dulci, Pater. Ego Catharina ſervorum Chriſti Jeſu famula, & mancipium, tibi in pretioſo ejus ſanguine ſcribo, in vera, te, perfectiſſimaq; charitate fundatum videre deſiderans. Jn charitate, inquam, quæ non, quæ ſua ſunt, ſed puram gloriam, laudemq; nominis Dei in ſalute animæ, nec proximum propter ſe, ſed duntaxat propter Deum inquirit. ea, quæ vera parens eſt, ad vbera ſua proles virtutum enutriens, quâ ſine nulli vitâ ineſſe poteſt virtuti. Nam etſi poteſt homo vtcumq; virtutis actum habere, at non, qui verè ſit actus virtutis, abſque charitatis affectu. Jdeoq; glorioſus ille Apoſtolus, Evangelÿ tuba, Paulus ajebat:*

I. Cor. 13. ſi linguis hominum loquar & Angelorum, & noverim myſteria omnia, ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meum ita ut arde-

am, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. *Charitas ea diligit, quæ Deus diligit, adeoq; illam habens, expoliat se veterem hominem, peccatum nimirum, quòd ita Deus odio habuit, & abominatus est, vt ipsum in Filij sui corpore mulctare decreverit; induitq; novum dulcem Jesum Christum: charitati adeò devinctus, vt cujuscumque fuerit status, aut conditionis, Christi amplectatur doctrinam, neque vnquam obliviscatur sequi vestigia ejus. Anima manens in charitate, mundum spernit cum vniversis divitijs, & oblectationibus suis, æstimans illas ad justi ponderis libram, tanquam res sc. quæ nulla firmitate, vel soliditate subsistunt, adeoquè quasi commodato acceptas, cernens aut eas sibi, aut se illis morte adveniente deficere. Charitas hæc, animam benevolam efficit, amantemquè inimicorum suorum, quos nimirum inimicos mundus arbitratur, cum revera non sint. Veri namque, proprijque hominis inimici, mundus, dæmon, fragilisque caro, & concupiscentia nostra sunt; quæ omnia adversus spiritum prælia vrgere consueverunt. Mundus quidem, oblectationibus ad cordis levitatem, inanem inordinatamquè lætitiam alliciens: dæmon, pluribus, diversisquè cogitationibus etiam corda hominũ ad irrogandas nobis injurias instigans, vt iræ, & impatientiæ stimulis agitati, charitatis, quæ vitæ nobis gratiam impertit, indumento nudemur: nostra denique concupiscentia, magna in nos rebellione, impugnationibus & motibus vitiorum vniversorum insugens. Hi sunt nostri inimici. Verum nihilominus est, si ratio velit, eos vi sanguinis Christi, potentiaquè facilè debellari. Tunc enim eos, quos, vt dixi, homines (sive quòd injuria nos afficiant, sive quòd nostra diripiant) æstimant inimicos, ipsa sibi facit amicos, diligens eos tanquam*

Dei creaturas, ea presertim ratione, quòd Deus jubeat illos amari: quo quidem amore, odij tenebris ex corde proximi sæpè depulsis, carbones etiam igne charitatis succensi, super illius caput congeruntur. Hoc vnum est è signis præcipuis, quibus, nùm anima sit nec ne in charitate, dignoscitur. In charitatem nulla cadit indignatio: sed patienter sustinet proximorum defectus: non est iracunda, sed benigna: non efficit hominem injustnm, sed justum, vnicuiq; sive domino, sive subdito, jus suum reddere paratum. Deo laudes & gloriam; sibi cum odio, & detestatione peccati, confusionem; proximis amorem, & benevolentiam tribuit. Quodsi is dominus sit, cui administrare justitiam incumbat, hanc, magno, & pusillo, pauperi, & diviti jus suum reddens, nec blanditijs, nec minis, nec suavibus, nec asperis patitur contaminari; sed æquæ lance singulis exhibet, quod illis jure debetur. Magno, & vigilanti studio proximo suo deserviens, quam habet ad Deum dilectionem, in illum ostendit: cumq; Deo commodum afferre nequeat, ratione prædita, Deo prædilectæ creaturæ conatur afferre. Verè dulcem parentem charitatem, quæ nullam habens amaritudinem, perenni gaudio afficit se poßidentem. At dices Chariss. Pater. Vehementer capior hoc charitatis affectu; sed vnde potißimùm me illum habere dignoscam? Respondeo: dignoscet, si eas in se condiciones, quibus charitatem ornatam esse diximus, anima persentiscat. Eæ verò ad duas deniquè præcipuè colliguntur, videlicet ad patientiam, qua vniversas injurias, parvas & magnas, vndecunq;, & à quacunq; creatura illatas, mente pacata tranquillaquè sustinet; & ad obsequium, quo in neceßitate, pro viribus, humanæ creaturæ deservit. Illa æquo suscipit animo illatas injurias, hoc elargi-

tur.

tur. Ecquid verò elargitur? Charitatis affectum, proximum diligens sicut seipsam: quantumquè sive spiritualium, sive temporalium donorum, Deus impertit, tantundem eidem proximo suo benignè subveniens. Redditur quin etiam charitate animæ gustus ad cibum verbi Dei percipiendum idoneus, quòd ipsa ad mortem vsq; servare contendit. Plura sanè alia ex charitate promaneant, sed ne longior sim, hæc tantùm præcipua sufficit enarrasse. O verè nimis beatam animam ad hujusce tam dulcis parentis ubera educatam. Ea namq; per omnia humilis est, & obediens, quæ millies præeligeret mortem oppetere, quàm Christi Crucifixi, ejusq; Vicarij obedientiam semel prævaricari. Nequaquam ita se gerit, quemadmodum ij, qui illius expertes, proprio astringuntur amore, quo jam planè veneno orbis infectus est universus. Profecto venenum, amor est proprius, quo intoxicata anima, ira repletur, impatiens efficitur, odij contra Deum, & proximum germina emittere nunquàm cessat. Ipse animum offundit tenebris, nè veritatem cernere, aut dijudicare poßit: ipse sanctam illibatamquè fidem contaminat, atquè pessundat Equidem, quantum dulce istud lumen pravi homines seipsos amantes in mystico Christi corpore Ecclesia S. obfuscarint, manifestè cernis amantißime Pater. Heu, qui Fdei sancta columnæ, & propugnatores esse debuerant, ipsimet eam abnegarunt. Ecquid enim Vicarij Christi Papæ Vrbani VI. Electores concitavit? Vrbani, inquam, VI. quem adeò legitima electione elegerunt, tanta solemnitate inaugurarunt, tanquàm Sum. Pontificem, (vt verè est) reverendo consalutarunt, pro gratijs & beneficijs ei supplicarunt, per orbem totum, non metu hominum, sed ipsißima veritate perurgente, Pontificem e-

vulga-

vulgarunt; jam verò verum esse Pontificem inficiantur? Elegeruntq; antipapam, veriùs Diaboli membrum nuncupandum: nam si foret Christi membrum, mori potiùs, quàm tantæ præbere consensum abominationi sustinuisset. Ajo, amorem proprium universi mali istius causam extitisse. Si namquè ipsi virtutem, propria neglecta concupiscentia, dilexissent, haud quaquam hæc ausi fuissent perpetrare: immoverò ab illo, qui in terris est Christus, vitam, moresquè suos corrigi, atque plurimarum, quæ per ipsos & alios in Ecclesiæ viridario committebantur, iniquitatum foeces expurgari, æqui, boniquè consuluissent. Liquidò sanè apparet, dæmonis illos sibi assumpsisse provinciam. Is enim, qui Deum amiserit, visionequè illius sit æternùm privatus, ut omnes eundem amittant, exoptat, utque in perpetuam damnationem incidamus, quantum valet, connititur: sic cœci isti, coecorumque duces, tenebris, & erroribus, quibus tenentur, nos offundere omni studio contendunt: non attendentes miseri, ante supremi Iudicis tribunal, pro se, animabusquè omnibus ipsorum causa pereuntibus, districtissimam se reddituros esse rationem. Non pluribus grande malum, & pravitatem eorum exaggerabo. Apparet enim, Deum ipsum, ut eorum mendacium, & Urbani Papæ VI. quam ijdem ipsi nobis annunciarunt, justitiæ veritatem, manifestè cognoscas, mentis tibi oculos reserasse; nisi enim eam agnosceres, sectareris, (quod non facis) ipsorum miseriam. Magnum profectò in te Dei nostri beneficium, quo veritatis suæ radijs collustratum, illorum tenebris te comprehendi non permisit. Quinimmò qui Fidei nostræ defensor, illiusq; dux contra infideles semper extiteris invictus, ut jam nunc Ecclesiæ suæ sanctæ propugnatorem agas, dulcis Redemptor noster decrevisse videtur.

tur.

tur. Age igitur, ad veritatis, Fideiquè ſanctæ, adverſus hæreticos, falſos Chriſtianos, veritatis abnegatores, defenſionem, quaquaverſum armator. Nullæ nectendæ moræ: magna ſollicitudine, Deo, ad hoc te miniſterium vocanti, reſpondendum: alia poſthabenda univerſa. Vult, qui tanto amoris ardore vitam pro tua ſalute profudit, dulcis, & amantiſſimus Ieſus, vt præcipuos Eccleſiæ Sanctæ, ſanctiſſimiquè Fidei luminis inimicos, tibi duntaxat habeas adverſarios. Cum coeteris quibuſcunquè alÿs tuis inimicis, cùm ob amorem virtutis, ne charitatis affectu privere, tùm ob inſtantes Eccſiæ Sanctæ neceſſitates, pax tibi eſt ineunda. Nùmquid enim ab Antichriſto, diaboli membro, mulierculaque vna, ad interitum, tenebras, & confuſionem, vniverſam Fidem noſtram redigi ſuſtinebis? Sane prædico, ſi Tu, coeterique Principes, qui poteſtis, remedium omni ſtudio, & conatu adhibere neglexeritis, fore, vt coram Deo confuſi, duriſſimè de incuria, atquè cordis veſtri tepore coarguamini. Nolim tamen, vt redargutionem illam, quæ valdè horribilis eſt, longequè ab humana diſſimilis, præſtolemur: ſed, vt adventum matures, nec vlteriùs differas, precor, quæſo, & obteſtor. Attende diligentiùs, Deum hanc tibi provinciam committere, cui par eſt cum debita reverentia humeros te ſupponere. Patri noſtro Papæ Vrbano VI. quòd oviculas ſuas ad tartareum lupum trahi oculis ſuis cernat, in vehementi amaritudine animi conſtituto, te decet commiſereri. Verum eſt, ipſum ſe in Conditore ſuo confortare, quippequi ſpem ſuam omnem fidemquè in eo locaverit: eundem etiam ad onus hoc pro ſuo honore, atquè Eccleſiæ Sanctæ ſuæ adjutorio ſuſcipiendum, te aptaturum, optimè ſperans. Mentis, quæſo, oculos, heu ſuper mortuis hiſce recludas. Diſcas ex

Glorio-

Gloriosis Martyribus illis, qui seipsos, dimissis omnibus, abnegantes, ad omnia supplicia, mortemque corporis omnem, sese comparabant. Orbis jam totus ea de caussa discerpitur, per latam spatiosamq́ perditionis viam concurritur, nec est qui obsistat: quòd non sint, nisi homines seipsos amantes, nihil prætereà, quàm divitiarum, ditionumq́ mundi (quæ sunt summa paupertas) bona cogitantes, atq́ adeo animas pretioso Christi Crucifixi sanguine redemptas nihili pendentes. Cupiens itaque (quod initio dixi) in vera, te, perfectaque charitate manere, volo omninò, vt cæteris quibuscunq́ pro Dei honore, & fide sancta posthabitis, ad omne, quod possit, efficiendum, tanquam reipsa vir, te quam citiùs accingas. Porrò spero, Deũ, quem enixiùs rogo, pro immensa bonitate sua, mentẽ, conscientiamq́ tuã adeò arctaturum, vt ea sit tibi stimulus, qui, quoadvsq́, quod à te Deus ipse requirit, perfectum aspiciam, numquàm recedat. Jn hoc itaq́ opus toto pectore, sine cunctatione tibi incumbendum: id enim ego non sine causa urgeo, multum vtiquè de tuo adventu confisa. Fortè namq́ etiam veritas hæc sine vi vlla humana manifestabitur, & paupercula Regina hæc, sive metu, sive amore, à pertinaci, obfirmatoq́ animo illo suo dimovebitur. Vide, amabo te, quam clementer à Christo in terris cùm illa actum fuerit, qui non ea ipsi de facto ademerit, quibus ipsa se jure privavit; idq́ duntaxat vt videat, nùm ad cor, sui miserta, redeat, atq́ etiam amore tui. Sanè si jam id hodie efficiat, justè coram Deo, & te ipso, sit excusatus; vt enim id fiat, (cùm ipsa nolit ad misericordiam confugere) à te æqui boniq́ consulendum. Neq́ verò aliqua te fallat affectio, quasi illa publicè hæretica renunciata, tibi, tuove Regno dedecus ullum obveniat: cùm enim publica jam & manifesta hæresis

ipsius

ipsius existat, nequaquàm ea de causa metuendum est. Quinimmò magno tibi erit decori, quòd & justa fieri, & contra hoc, aliudue quodlibet crimen in hominem quemcunq; animadverti decernas; quia si adversus ipsum filium tuum justitiam à te concontingeret administrari, ad majorem procudubio tibi cederet decus & gloriam. Optimè novi, quòd si in dulci maneas charitate, sic rem se habere cognosces: secus verò, si fumos, & mundi blandimenta, non excelsi, & regij, sed demissi, & vilis animi hominum more consectareris. Deus, lumen tibi, & gratiam suam infundat, quò Ecclesiæ sanctæ naviculæ protectione suscepta, ad pacis tranquillitatisq; portum eam perduci procures. Nihil adijciam ulteriùs. In sancta & dulci maneas dilectione: siq; verbis meis fui tibi gravior, ignoscas. Animarum amor, dolorquè damnationis ipsarum, divina etiam voluntas, quæ me, tibi ut scriberem, coegerunt, excusabunt. Iesu amor. Reginæ me commenda, & Christi nomine, atq; meo etiam illam conforta.

Ita S. Catharina ad Luodvicum scribebat. & licèt apud Carolum Galliæ Regem nihil effecerit, quòd Ioanna Siciliæ Regina (de qua in hisce literis tacito nomine, sermo, quæque Clementis VII. Antipapæ partes tuebatur) Ludovico Caroli Regis ex fratre Duce Andegavensi nepoti in filium adoptato, etiam regnum Siciliæ detulisset: tamen Ludovicum in Vrbani fide sic confirmavit, vt insequente anno 1380. tuendi Vrbani desiderio incensus, magnis Hungarorum copijs per Tarvisinum, Vincentinumquè agrum in Italiam descenderit, ac per Etruriam ducens, augensque, tandem ad extremos anni menses Romam venerit, nevè Vrbanus adversarijs succum-

Bzov. anno 1369. n. 6. & 13.

Bzouis anno 1380. n. 6.

beret, effecerit. Porrò Ioanna hæc, Siciliæ Regina fuit, cujus jussu, maritus ejus Andreas, Ludovici Regis frater, adhuc adolescens, fuerat laqueo præfocatus; cui Ludovicus licèt maximè esset infensus, adeò tamen labis hæreticæ in Jamiam, qua ex affinis damnatione, quoquomodo affici posse videretur, perhorrescebat, vt hunc ei Scrupulum in suis, S. Catharina, literis fortissimo argumento debuerit ex mente convellere: vt hinc etiam appareat, quanti Fidei Catholicæ sinceritatem, antiqui Pannonum Reges, & Principes facerent, & æstimarent. Sed non te prætereat, Pie Lector, egregius ille titulus, quo S. Virgo Catharina Romanum Pontificem exornat, dùm illum non semel *Christum in terris* appellat.

28. *V. sup. p.* 187. 140. Anno Christi 1409. Fr. Ioannes Dominici, Cardinalis Ragusinus Ord. Præd. à Gregorio XII. Legatus à Latere in Hungariam, ad Sigismundum Regem, pro difficillimis Ecclesiæ negotijs in magno schismate componendis, mittitur. Inter alia, Budæ etiam 140. dierum Indulgentiam, Aedem B. Virg. Deip. in Insula, Corpusque S.^{mæ} Virginis Margaritæ visitantibus concessit, vt ex literis ejus, datis ibidem anno III. Pontif. ejusdem Gregorij, superiùs memoratis, manifestum est.

29. *Bzov. anno* 1411. *n.* 5. Anno Christi 1411. Gregorius XII. eundem Fr. Ioannem Dominici, ad Sigismundum Regem Hungariæ, & Romanorum Regem recèns designatum, iterum destinavit: si fortè potuisset Principem, atque unà cum eo Germaniam, Hungariam, & Boemiam, nec non circumvicinas Provincias in suam sententiam adducere. Qui habitu transformato, persona Paræci, seu Sacerdotis sim-

plicis

simplicis assumpta, naviculæ parvæ sese commisit, Cæsarem convenit, acta Concilij Pisani accusavit, Gregorium Concilij Generalis convocandi, unitatisque ecclesiasticæ in eo conficiendæ cupientissimum esse ostendit: simul de convocando alio Oecumenico Concilio, deque modo tùm convocationis, túm actionum, admonuit: postquam etiam P. P. Pisani suum coetum necdum absoluisse, sed in alium locum distulisse, adeòque novum Concilium elegisse viderentur.

Anno Christi 1418. idem Fr. Ioannis Dominici, vbi multa, eaq; præclara in Constantiensi Concilio pro Sacra Vnione, (cujus magna fuisse pars, & Sanctus Antoninus, & ipsa acta testantur) præstitisset, eo ad diem 22. Aprilis absoluto, Legatus Martini V. Pont. in Hungariam à Sigismundo Rege, ad Hussitarum hæreses compescendas, convellendasq; ductus, pro ea plurimum laboravit: sed cùm altiùs malum radices jecesse videret, quàm vt sine ferri sectione curari posset; nollet vero Rex, ad sancti, prudentisq; viri hortatum, id remedij adhibere: Cardinalis, pereuntium animarum moerore contabescens, denique vita sanctissima per felicissimum finem expleta, eodem anno ad Coelos Budæ evolavit, miraculis multis post mortem nobilitatus. Sed de his, alijsque maximi hujusce viri gestis, consulenda sunt, quæ alibi in hoc opere scriptis consignavimus.

x x x. V. sub. à pag. 499.

precip. in vita illius p. 2. l. p.

Anno Christi 1420. Fr. Iacobus de Clavaro (Civitas, sive oppidum est in Liguria) S. Th. Doctor egregius, Cardinalisque Brandæ Placentini, per Germaniam, & Hungariam Legati Theologus, Ord. Præd. pro conuer-

x x xi. Bzou. anno 1420. n. 23. & 24.

sione pervicacissimi cujusdam in eodem Hungariæ Regno hæretici, quæcunque evidenti, atque naturali ratione de rebus Catholicæ Fidei demonstrari nequeunt, inficiantis, cum alijs quibusdam strenuè prudenterque laboravit: quem deniq; ad lumē veritatis perductum, in S. Pauli I. Eremitæ Ord. dare nomen lætus aspexit. Rei seriem Ioannes. Nider, Viennensis Academiæ, Ordinisq; nostri splendor, his verbis enarrabat. *Quo tempore in Vniversitate Viennensi legi Biblia, vel Sententias, non longè in Hungaria repertus est quidam Artium liberalium Baccalaureus, & Præsbyter, sed hæreticus talis, qui nec vetus, nec novum Testamentum, neq; Doctores admittebat. Hic tàm mirabiliter singularis extitit, vt secundum, (me sciente) non habuerit. Nam in Vniversitate præfata post studium trivij, aliquandiù lectiones à Sacræ Theologiæ Doctoribus audivit: postea factus Sacerdos, in Hungariam descendit, & ibidem prædicationis officium, & collationis Sacramentorum exercitium habuit. Interim sciolus modicum de artibus, displicentiam in ritu Fidei Christianæ acquisivit, & syllogizando, vel paralogizando potiùs, secū tacitè de articulis fidei, & de toti⁹ Ecclesiæ ceremonijs conferens, majora sibi hæc videbantur, quàm antea, esse deliramenta. Et, vt perstringam breviùs, ad hoc miser iste devenit, vt nihil penit⁹ crederet, de his, quæ sunt Cath. Fidei, nisi pro quanto à naturali Philosopho hæc, propriè dicta demonstratione Philosophica, evidenter & efficaciter probari valerent; veluti demonstratur, vnum esse Principem totius Vniversi, & primam caussam. Derisit ergo ceremonias omnes fidelium, parvipendit doctrinas Christicolarum, sprevit Sacramenta Ecclesiæ om-*

Nider in Formicario li. 3. c. 10.

nia,

nia, vetus Testamentũ non admisit, novum nihil magnipendit: utriusque glossas, & Doctores pro deliramentis habuit; & omnium eorum imitatores. Sed in his omnibus, multis Sacramenta Ecclesiastica latens hereticꝰ ministravit, & Sac. Missæ officium sæpiùs celebravit. Accidit autem quodam die, ut quidã ad celebrandum Missæ S. officium indutus sacris, versus altare, se, iturus prædisponeret. Cui ille ait: Visne iterum conficere fatuæ filium? vel aliud detestabile verbum simile infelix evomuit. Hanc blasphemiam alter ægrè ferens, finitis divinis, perfidum privatim adijt, dicens. Dixistine, inquit, mihi celebraturo, an fatuæ filium iteratò consecrare vellem? Respondit Reus, quod sic: nec negavit: immò plusquàm antea de infidelitatis toxico evomere coepit. Quo audito, est Episcopo denunciatus, captus, incarceratus; atque examinatus, inventus est, ut præmisi. Supervenit interea Legatus totius Germaniæ, Dominus Placentinus Cardinalis, cum tribus, tam Theologiæ, quàm Iuris Canonici devotis, prudentibus, & litteratissimis Professoribus: qui dictum Reum, in carceribus, ut salvaretur anima, visitarunt, atquè pijs suasionibus, errantem, ut resipisceret, reducere curaverunt. Sed nihil penitùs in tumido profecerunt. Nam de Sectis varijs VViklivistarum, & Boemorum, quæ pro tunc currebant, VValdensium, Arianorum, Iudæorum, Saracenorum, & quorumcunque perfidorum quæsitus, constanter omnes istas derisit, & in suo tantummodo errore perstitit. Verùm, ut vbique clavum clavo retunderent, Artibus videlicet, & Philosophia, quibus præfati viri tritißimi erant, operam dederunt, ut exinde jacula reciperent, præsertim F. Iacobus de Clavaro, nostri Ordinis, & Mag. Martinus de Hispania, ambo Sac. Paginæ Professores, qui errantem

argu-

argutiùs aggressi sunt. Et licèt, ut mihi idem, M. Iacobus retulit, hæreticus astutissimè, & cautissimè sibi caveret, ne contradictoria concederet, tamen sæpè in eisdem deductus est ad metas: ubi, cùm aliter respondere nequiret, ait.. Homines estis, non mirum, si homini concluditis. Cumque hæc lucta multis continuaretur diebus, & perfidus in sua pertinacia perseveraret, quinimmò diceret, se in sua sententia mori velle; excogitavere viri prudentes (animæ ipsius miseri plus faventes, quàm corpori) aliud consilium. Vinculetur, (dicebant ad Episcopi Officialem) secretiùs versipellis iste, arctiùs ponatur ad cippum, & loris stringatur. In his fortè pernoctans, vexatio dabit intellectũ. Quo per ordinẽ facto, venerunt in crastino sæpedicti fideles animæ Cyrulogi, videre volentes suum ægrotum, ad quos impatienter clamavit. me, quæso, incinerate: paratus enim sum: quousque animam meam frustra vexatis? Illi verò fomenta acriora animæ, de Aegiptiorum thesauro philosophico applicantes, ostenderunt erranti, quàm imbecille foret humanum ingenium, quàm ars multa, vita brevis, judicium fallax tempus acutum, & similia: & meditativum in his iteratò relinquẽtes, non minùs quàm antea, vinctũ, abierũt. In crastino verò redeuntes, per divinum lumen inspiratum, bonum hominẽ invenerunt. Vidi, (inquit reus) quòd salutem animæ meæ indefessè quæritis, literis eminentes estis, & in orbe terrarũ famati: paratus sum ingenium meum vobis submittere. Iubete, quod placuerit, quia paratus sum sine fictione parere. Itaque revocare suam perfidiam jussus est, & fecit publicè. Et ne mundo ulteriùs serviens deciperetur à vanis, petiuit in Ordine Paulitarum recipi in monasterio, ubi Deo simpliciter, & valde devotè Deo servitur in Hungaria, ubi Ordo iste in magno est vi-

gore.

gore. Ibi receptus militavit Christi tyrocinio, de cætero, vt spero, constans, & firmus remansurus.

Anno Christi 1431. Fr. JoannesStoicus, Ragusinus, S. Theol. Ord. Præd. vnà cum Jo. Polemario, authoritate Apostolica, Juliano Cardinali Legato à Martino Papa V. & deinde ab Eugenio IV. facta, & ab eodem delegante, vtriquè concessa, velut præses Basiliense Concilium incohavit. De quo lege fusiùs ante descripta. xxxII. *p. 3. li. 3. c. 3.*

Anno Christi 1433. idem Fr. Joannes contra Ioannem Rochizana de Communione sub vtraquè specie per octiduum acutissimè, validissimeq; pro fidei Catholicæ defensione disputavit; vt præcitato loco licebit intueri. xxxIII

Anno Christi 1442. Eugenius IV. anno XII. sui Pontificatus, F. Bartholomæum Lapacium, Florent. ex Ord. Præd. B. Joannis Dominici Cardinalis Ragusini discipulum, Episcopum Coronensem, virum æquè religione atquè omni eruditione præstantem, ad hæresim, quæ simplicis animi nomine per aliquot regiones vagabatur, compescendam, extinguendamq; in Hungariam, & Poloniam destinavit Inquisitorem; qui rem feliciter, Deo favente, peregit, ut paulo fusiús superiùs attigimus. xxxIV. *Ludovicus Paramus de Orig. S. Inquisit. li. 1. tit. p. c. 5.*

Anno Christi 1448. Sum. Pont. Nicolaus V. cupiens turcicum gladium à cervicibus tùm Constantinopolitani Jmperatoris, tùm Regni Hungariæ depellere, totaq; Europa hostem Christiani nominis eijcere, non contemnendas suppetias Ioanni Huniadi, sive Corvino, misit, eundemq; Fr. Bartholomæum Lapatium in Hungariam destinavit, qui Sacram militiam, more Ecclesiæ recepto, propositis quàm maximis indulgentijs indiceret, & copijs xxxv. *Bzouius anno 1448. n. 7.*

Cru-

Crucesignatorum vndequaquè collectis, cum potestate Apostolici Legati præesset. Verùm perfidia Georgij Despotæ, Rasciæ Principis, stetit, ne, quam sperabat de Turcis Huniades, victoriam eo tempore consequeretur. Cum duobus & vigintimillibus hominum ex Hungaria castramoverat, atquè Valachiæ montanæ Palatinum in hujus belli societatem asciverat. Sequebatur illum Legatus Apostolicus, prænom. Coronensis Episcopus, cum Proceribus Hungariæ, & innumera multitudine nobilium. Superato amne Tybisco, trajectoq; Istro, cùm per Daciam in Mysiam descendissent, & ad Severinum vsquè oppidum promovissent, Huniades, Despotem, (qui clandestinis cum Turcis internuncijs, recuperato Mysiæ Regno, pacem servare nitebatur) per Legatos oravit, ut sæpè à se rogatus ad sacram expeditionem veniret, beneficiorumq;, quæ ab Hungaris acceperat, memor esse vellet: de bello benè sperandum, quando nequè pecuniæ, neque copiæ deforent: proinde impensiùs obsecrare, ut, coactis continuò equitum turmis expeditissimorum, sua castra sequeretur. At Despotes malè sentiens, ut honestiùs militiam detrectaret, varijs se modis excusans, abeunte Huniade, celeribus internuncijs, Hungarorum adventus, & copiarum multitudinis Amuraten admonuit, & quotidiana itinera significavit, cùm invidia, tùm gratificationis gratia, qua pacem cùm eo facilè servatam iri confidebat. Hinc Huniades Amuratis insidijs circumventus, Sandarobechi Albanensium Principis auxilijs (qui ad condictum locum, & tempus non occurrit) opportunis destitutus, pugnandi necessitate ab Amurate

impo-

imposita, viribus imparibus, (Turcarum enim octogintamillia numerabuntur) depugnavit. Superiores aliquantò viribus nostri Crucesignati fuere: ad extremum tamen, hostium multitudine superati, succubuere, non incruenta Turcarum victoria, triginta quatuor Barbarorum millibus, Crucesignatorum octomillibus occisis; in quibus tamen Coronensis Episcopus, (egregia B. Ioannis Dominici Cardinalis proles, qui magistri etiam amore, nō semel legationem lætus susceperat in Vngariam) & vniversa ferè Panoniæ nobilitas occubuit. Huniades verò saluti suæ fuga consulvit, in qua infestam, & variam fortunam expertus est.

Anno Christi 1460. Rex Bosniæ, Manichæos, qui erant in Regno suo quamplurimi, nisi baptismum Christi acciperent, è regno migrare coegit, substantia relicta. Duo circiter millia baptizati sunt: quadraginta aut pauloplures pertinaciter errantes, ad Stephanum Bosniæ Ducem, perfidiæ socium, confugere. Tres principes hæreseos, in aula Regis potentes, Episcopus Novensis vinctos ad Pium II. Pontificem Max. duxit, quos Pius per monasteria relegatos edoceri Christianum dogma curavit. Fr. Joannes Turecremata, Cardinalis S. Sixti ex Ord. Præd. ad se vocatos instruxit, persuasitq; tandem, abjuratis erroribus, Ecclesiæ Rom. quæ nec falleret, nec falleretur, documenta suscipere. Reconciliatos Pius ad Regem remisit. Duo in fide permansere, tertius more canis ad vomitum revertens, ex itinere dilapsus, ad Stephanum confugit.

XXXVI Bzovius anno 1460. n. 38.

37. *ex trãſumptis literarum autent. apud P. Iacobum Nemeti Soc. Jeſu.*

Anno Chriſti 1481. Joannes de Aragonia, Tit. S. Adriani S. R. E. *P*resb. Cardinalis, per Vngariam, Bohemiam *P*oloniam, Sixti IV. Sum. Pontif. Legatus, Joannem, Plebanum Caſſovienſem, Decretorum Doctorem, & F. Dominicum *P*riorem Ordinis Prædic. Commiſſarios in S. Jubilæi negotio delegavit, vt conſtat ex litteris autenticis, datis Caſſovij ipſo anno 1481. 8. Martij, quibus ij fidem faciebant, quòd Stephanus Lengyel de Chontosfalua, cum filijs Joanne, & Franciſco, & filia Clara, debitum feciſſet, ponendo, & conſtituendo ad cippum pro expeditione facienda contra impijſſimos Turcas, Chriſtiani nominis atrociſſimos hoſtes, juxta ordinem præfati D. Legati; & ideò poſſet ab idoneo Confeſſore à ſe eligendo, ab excommunicationis ſententijs, & peccatis omnibus contritis & confeſſis abſolvi, & aſſequi S. Jubilæi omnium peccatorum remiſſionem, & in mortis articulo *P*lenariam Jndulgentiam, &c.

38. *monumentis ſæpe citatis.*

Anno Chriſti 1486. Fr. *P*etrus Ranzanus, Epiſcopus Lucerinus, ex Ord. Præd. vir doctrina, & eloquentia ſuo ſeculo nulli ſecundus, à Ferdinando Rege Neapolitano, ad Matthiam Corvinum Regem Vngariæ miſſus Legatus, apud eum triennium manſit, quando & librum numquàm plenè laudatum de rebus Vngaricis ad eundem Matthiam inſcripſit, in ejuſq; funere luculentiſſimè peroravit.

39. Anno Chriſti 1492. Alexander VI. Sum. Pontifex Fr. *P*aulum Ligurem Monelienſem Epiſcopum Chienſem, Nuncium ſuum Budam legavit, vbi & ſpiritum cum

ſumma

summa pietate redidit Conditori. Is in Chronico Magistrorum Ordinis post librum Sac. Constitutionum nostrarum, sic commendatur. *Floruit hoc tempore etiam vir præclarissimus, & doctissimus, Magister Paulus de Monelia, Ianuensis, qui cùm post Provincialatum Lombardiæ superioris, Sacri Palatij Magister effectus, plures annos in dicto officio cum magna gloria, & omnium Prælatorum Curiæ gratia peregisset, per Dom. Alexandrum VI. Episcopus Chij effectus, in Legatione ejusdem Pont. in Buda Vngariæ ad Dominum devotissimè migravit.*

Chron. Magist. Ord. fol. 69. pag. 2.

Anno Christi 1523. Fr. Thomas Vius, Cajet. Cardinalis S. Sixti, ex Ord. Præd. Hadriani Pont. Max. Legatus ad Ludovicum II. Hungariæ Regem cum magna pecuniarum vi, pro comparandis adversus Solymannum Turcarum Imperatorem, Regnum ejus infestis armis invadere molientem, copijs, profectus est. Vbi summa omnium, Regis præcipuè, adgratulatione exceptus, eorum animos sic cōfirmavit, vt & de bello Tyranno inferendo, vltrò cogitarent, nedum ad resistendum essent animati. Porrò, pecuniam, quam secum detulerat, in alium vsum, quàm in eum, pro quo receperat, erogari nulla ratione permisit. Et quidem, feliciter peracta omnia, quamdiù ibi ille permansit; sed brevi Hadriano morte sublato, à Clemente VII. ejus successore revocatus, Romam redijt, vbi Mohacianam funestissimam cladem, in qua Ludovicus Rex optimus cùm toto Regni flore, & robore (heu) extinctus est, non absque summo mœrore, & lacrymis multis, audivit anno 1526. Nonnulla, vir mortalium omnium sui seculi eruditissimus, ingenio suo acutissimo dig-

40.

M. Flau. Aquil in vita Thomæ Cajet. apud Bzouio to. 19. in fine. Plod. de vir. ill. p. p. l. 4. col. 585

na, elaboravit. Sed plura de illo in præcedentibus scripta.

41. Anno Christi 1562. Cardinales S. R. Gen. S. Inquisitionis supremi Inquisitores, Fr. Antonium à Grosupto, S. Th. Doctorem, & in S. Tridentino Concilio Theologum, per Hungariam totam, aliasquè partes, contra hereticam pravitatem, in omnes, præcipuè verò in eos, qui ex Jtalica natione eadem pravitate essent infecti, inquirendi, universaq; opportuna, usque ad sententiam definitivam exclusivè, faciendi, Commissarium instituerunt, vt agentes de S. Off. Inquisitoribus ostendimus.

42. Anno eodem F. Joannes, Hungarus Claudiopolitanus, sive, (ut nunc vocant) Colosvariensis, Ord. Pr. vir in Theologia, & Pontificio jure præstantissimus, Episcopus Chanadiensis, ex Ord. Prædicatorum pro Hungariæ, vniversæq; Ecclesiæ bono, cum reliquis Patribus, fidei dogmata definiebat, & reformationis decreta condebat in Oecumenica synodo Tridentina, in qua ipso anno 1562. die 24. Novembris, solutus est mortalitate.

Indic. Præl. Conc. Trid. Plodi9 2. p. vir. ill. anno 1562. tit. Epi. Relat. Hung.

43. Anno Christi 1566. Pius V. ex Ordine Præd. Sum. Pontifex Sanctissimus, (de cujus Canonizatione Romæ à multis annis jam agitur) sciens, quantùm ad hæreses profligandas, moresq; componendos Sacri Concilij Tridentini, ad hoc ipsum celebrati, observatio, & Seminariorum potissimùm erectio, in quibus exactè juniores Clerici instituerentur juxta ejusdem Sacri Concilij decreta, valerent, cupiensq; ex animo ea executioni in Vngaria mandari, non solùm Ecclesiasticos Præsules ad eam per litteras suas est cohortatus, sed etiam Magistrum in S. Th.

Fr. Antoninum à Grosupto Ord. Prædic. quem virum sibi probatissimum appellabat, ad Archiepiscopum Strigoniensem Vngariæ Primatem, & ejus Suffraganeos, Oratorem delegavit, qui illos ad eadem seminaria erigenda suo nomine moneret, & hortaretur, vt patet ex insequentibus literis anno p. sui Pontif. Christi 1566. datis.

extant harum literarum paria in Vienensi Ord. P. Archivo.

Venerabili Fr. Archiepiscopo Strigoniensi, Regni Vngariæ Primati, & Suffraganeis ejus.

Venerabiles Fratres Sal. Ad exequendum Apostolicæ servitutis Officium, quòd non sine timore, ac tremore, in spiritus humilitate divinæ vocationi obedientes, suscepimus, oportet nos, omnium, qui in sollicitudinis nostræ partem vocati sunt, auxilio tantò studiosius sublevari, quantò infirmiores vires nostræ, & Ecclesiæ graviora sunt tempora. Nullum verò occurrit nobis mentem nostram huc & illuc versantibus aliud remedium, ad Ecclesiam ipsam in commodiorem, & tranquilliorem statum redigendum, quàm, vt Sacrum generale Concilium Tridentinum, quod sub fel. record. Pio Papa IV. Prædecessore nostro, Deo Auctore, tandem feliciter peractum fuit, vbiq; servetur. Nullum certè est aliud remedium, quod tot & tantis Ecclesiæ malis adhiberi possit: nullum restat auxilium, quo possit Religioni Catholicæ, & saluti gregis Dominici subveniri. Hoc bonorum omnium votis optatum, hoc precibus à Deo expetitum semper fuit. Proinde vos in Domino salutantes, obtestamur, vt Officij vestri memores, cùm alia, quæ tam piè, tam maturè, tam providè in ipso Concilio statuta fuerunt, debita diligentia observare curetis, tùm illud de Seminario in vnaquaque Ecclesia instituendo; quo nihil utilius, nihil his temporibus Ecclesijs opportunius, neque accommodatius statui potuit.

Actum

Actum de ea re audimus fuisse vobiscum, dùm idem Prædecessor viveret, à dilecto filio nostro Zacharia Cardinali Delfino, & à duobus alijs sedis Apostolicæ Nuncijs, & vos, responsum dignum vestra pietate dedisse: & speramus, vos, id quod promisistis, præstituros. Sed quia vehementer optamus, decretum, quod tantopere Ecclesijs utile esse constat, atq; adeò necessarium, sine longiore mora ad effectum vbique, quacunque ratione fieri poterit, adduci; mandavimus dilecto filio Antonino de Grosupto Ordinis Prædicatorum Professori, viro nobis probatissimo, vt vos ad id, quod tùm polliciti fuistis, sine longiore mora præstandum, nostro nomine admoneat, & hortetur. Cujus Orationi, vt fidem habeatis, et, vt præclarum testimonium, quod de vobis ab eodem Cardinali habuimus, re comprobetis, petimus. Si quid autem ipsi à nobis requiretis, quod vobis, ac vestris Ecclesijs opportunum sit, desiderijs vestris, quantum cum Deo poterimus, satisfacere, & vos, vt eximios filios, juvare, atque honorare curabimus. Dat. Romæ apud S. Petrum, die 11. Februarij, 1566. Pont. n. anno p.

44. *ex lit. datis ex Vrbe ad quendã Germaniæ Principem anno 1567. 25. Martij*

Anno Christi 1567. Sanctissi. idem Pont. Pius, de Vngariæ Regno valdè sollicitus, cùm de Turcico exercitu audisset tùm numeroso, tùm instructo ac minaci, vehementer timuit, ne detrimentum aliquod Vngaria acciperet. Nequeverò se tam hoc timere dixit, quàm peccata, quibus iram Dei in nos provocamus in dies, adeoque ad auxilium Dei esse recurrendum. Itaque edixit per suum Vicarium omnibus Sacerdotibus, monachis omnibus, vt sacra facerent, pias item orationes ad Deum haberent; quibus veniam Christianæ reipublicæ precarentur, vt iracundia Dei à nobis averteretur. Idem voluit per

Con-

Concionatores Populo commendari. Illud prætereà addidit, præter hunc dolorem, ac sollicitudinem de Turcis conceptum, infinita se animi molestia affici, quòd multi sint Principes, multi Episcopi, qui zelum Dei non sentiant, discrimen, in quo Christianismus versatur, non percipiant; & cùm rerum spiritualium, cultus divini, ac reformationis morum primi rationem habere deberent, atque adeò vnici, toti tamen in conservandis rebus temporalibus sint intenti, ac dediti: quare mirum nō esse, si populum suum in opprobrium det Deus hostibus suis. *apud M. f. Archangelum de Ripalta pag. 56.*

Eodem anno, idem Sanctiss. Pontifex acerbissimè tulit expugnationem Sigetij in Hungaria, qua intellecta, secessit ad Palatium Capitolij, quod Ara Cœli appellatur, atque ibi à negotijs segregatus, illud grave incommodum deploravit pijssimus Pontifex, Dominum precatus, vt nostri per Christum miseratus, flagella iracundiæ suæ, quæ pro nostris peccatis meremur, avertat. 45. *ex eisdem literis 26. Septemb. apud eundem Ripal. pag. 59*

De Re-

DE REBVS VNGARICÆ PROVINCIÆ Ordinis Prædicatorum.

PARS QVARTA.

LIBER VNICVS.

Restat jam Postremo loco, vt quæ ad Prouinciæ nostræ Vngariæ Institutionem, Conuentus, Vniuersitates, Loca, Monasteria, Generalia Capitula, Rosarij Sodalitatem, Peregrinantium Societatem, Reformationem, Desolationem, Occasum, Reparationemq; illius attinent, quantum cum Deo poterimus, stylo prosequamur.

CAPVT I.

Prouinciæ Vngariæ initium, Primus Prouincialis, Locus.

Vngariæ Prouincia, Anno Christi 1221. in totius Ordinis Generali Capitulo secundo, Bononiæ, ad Pentecosten sub S.mo P. Dominico celebrato, duxit Originē; quando Ordo Præd. etsi habens plura in varijs orbis terræ partib⁹ coenobia, nullis adhuc Prouincijs distinctus,

in hasce denique, Hispaniam, Franciam, Lombardiam, Romanam, Provinciæ, Teutoniam, Vngariam, Angliam, ita distributus fuit, vt quamuis sex priores, propter jam tunc extructos Conventus, essent erectæ Provinciæ, Vngarica tamen, & Anglica, designatæ duntaxat intelligerentur, quæ brevi, per destinandos jam tunc fratres constructis coenobijs, forent erigendæ. Quod & factum: nam, vt in Angliam Beatissimus P. Dominicus post Capitulum misit Fr. Gisilbertum Anglum Provincialem cum alijs fratribus, qui domos vbique extruentes, paullatim in Scotiam, Hiberniam, Scandiam, Norvegiam, Suetiam, Gothiam, Groentlandiam &c. propagati sunt: sic in Vngariam missis á B. P. Dominico Ss. Viris B. Fr. Paulo Hungaro, & B. Sadoch cum alijs socijs; brevi tempore monasteria complura ædificata sunt ipso B. Paulo primo hujusce Provinciæ rectore, & Provinciali, vt alibi gravium authorum testimonio dicebamus. Porrò cum inter Provincias cœteras ordinem habuit, vt locus illi septimus ab ejus erectione perpetuò fuerit attributus; quod Patres Capituli Gen: Romæ celebrati anno Christi 1553. sub Gen: Mag. Fr. Stephano Vsusmaris in eodem Capitulo electi, planè testantur, cum ita ajunt. *Declaramus conformiter ad ea, quæ in actis vetustissimorum* Capitulorum Gen: reperta sunt, quòd deinceps in Capitulis Gen: & vbique Provinciæ nostri Ordinis servare debeant infrascriptum ordinem, juxta quem tenebunt loca sua, &c.

Malu. anno 1221. c. 6. & 7.

p. p. li. vn. c. 3.

Cap. Gen. Romæ anno 1553. tit. De clarationes.

1. Prov. Hispaniæ.	25. Calabriæ.
2. Tolosana.	26. S. Crucis Indiarum.

3. Franciæ.
4. Vtriusque Lombardiæ.
5. Romana.
6. Regni.
7. Vngariæ.
8. Teutoniæ.
9. Angliæ.
10. Poloniæ
11. Daciæ.
12. Græciæ.
13. Terræ Sanctæ.
14. Aragoniæ.
15. Boemiæ.
16 Provincia Provinciæ.
17. Saxoniæ.
18. Dalmatiæ.
19. Trinacriæ.
20. Portugalliæ.
21. Scotiæ.
22. Bethicæ.
23. Germaniæ inferioris.
24. Apuliæ S. Thomæ.
27. Hiberniæ.
28. S. Iacobi de Mexico.
29. S. Io: Baptistæ del Perù.
30. S. Vincentij de Chiapa.
31. S. Antonini de novo Reg:
32. Occitana.
33. S. Dominici Venetiarũ.
34. Nesciovanensis.
35. S. Cathar. M. de Quito.
36. S. Laurentij de Chile.

Qui ordo Proviuciarum cõfirmatus fuit Romæ 1558. Postea vero creatæ sunt aliæ sex Provinciæ, nempe P. S.mi Rosarij Philippinarum, P. S. Hippolyti mart. de O axaca, P. S. Petri Martyris P. S. Cath. de Senis, quæ etiam dicitur Aprutina: & Romæ 1612. fuit creata Provincia Russiæ. Ita declarat. Constit. nostri Ord: d. 2. c. 4. ad. n. 3. l. a.

C A-

CAPVT II.

Conventus Provinciæ Hungariæ.

ORdinis nostri loca, si Sanctimonialium sint, Monasteria, propriùs loquendo; sin autem virorum, & chorum habent cum duodecim professorum fratrum numero, è quibus decem ad minus Clerici sint, dicuntur Conventus: si minore numero constant, Loca vocantur; si cum majore etiam numero sine Choro solo studio vacant, qualia sunt plurima in Hispanijs, Collegia nuncupantur. Et verò vsque ad annum Christi 1363. in Hung. Provincia Conventus 35. numero recensebantur, vt patet ex Fr. Bernardi Guidonis Chron. m. s. Bononiæ asservato cum additionibus factis ab alijs vsque ad annum præcitatum: ex quo, nullo dempto, vel addito Conventu, suum indiculum S. Antoninus ita descripsit.

Bern. Guido scripsit anno 1303.

S. Anton. 3. p. hist. t. 23. c. 13. §. 3.

In Provincia Vngariæ, quæ comprehendit Pannoniam, Sclavoniam, & Dalmatiam, sunt Conventus 35. &

In Pannonia quidem sunt isti Conuent:	Ferrei Castri.	Bihig.
Albæ Regalis.	Camariensis	Iadrensis.
Pestensis.	*In Sclauonia sunt isti Conuent.*	Canstronovensis.
Budensis.	Chamensis.	*In Dalmatia sunt isti Conuentus.*
Strigoniensis.	Veronica.	Spaletanus.
Jauriensis.	Possega.	Ragusinus.
S. Martini.	Zagrabiensis.	Durachium.

Novensis.	Albēsis Transylv:	Banen.
Quinque Ecclesi:	Histricæ.	Cassa.
Marchianus.	Transylvanensis.	Budruch.
Zeuriensis.	Similij.	Francavilla.
Potochensis.	*Citra Danubium isti.*	Asserficulos.
AlbæTransylvanæ		
Soybiniensis.	Tyrva.	

Appendice 2. ad Synodum dioecesanam Strigon.

Auctis deinde numero Conventibus, Vngariæ Provincia à Dalmatina sub annum Christi 1486. sejuncta est, postquam separationem, ad Eminentiss. Cardin. Petri Pazmany calculum, insequentes conputabantur.

In Alba Regali.
In Pest, ad S. Antonium.
Budæ, ad S. Nicolaum.
Strigonij, ad S. Martinum.
Zagrabiæ, ad S. Nicolaum.
Iaurini.
Quinque Ecclesijs.
Vesprimij, ad S. Catharinam.
In Sancto Martino.
In Castro ferreo, S. Crucis.
In Bihach, sive Bich, in Croatia.
Tyrnaviæ, ad S. Ioannem Baptistam.
Cassoviæ.
Budorach.
Agriæ, propè Ecclesiam S. Michaelis.
Albæ Iuliæ, B. Mariæ Virginis
Cibinij.
Bistricij.
Szegedini.
In Temes-var.
Claudiopoli in Veteri Civitate
Veròviciæ.
Szechènij.
Bereg-szâszij.
In InsulaLeporũ, ad B. Virg:
In Czobor-Szent-Mihály.
Asserficulis, h. e. Szèkely-Vásarhely.

At verò juxta Mag. Fr. Io. Michaelis Plodij, S. Officij contra hæreticam pravitatem per Statum Mediolani Gen. Inquisitoris, indiculum, numerus major apparet: sic enim eos recenset.

Lib. 2. de Prog. Sancti Dominici per Italiã c. 63.

Albæ Regalis.	Albæ Iuliensis.	Tyrnaviensis.
Pestanus.	Vbiniensis.	Frisacensis.
Budensis.	Cibiniensis.	Segedinensis.
Strigoniensis.	Bistricensis.	Temesvariensis.
Zagrabiensis.	Allensis.	Colosvariensis.
Iauriensis.	Transsylvanensis 1.	Casmensis.
Quinque Ecclesie:	Transsylvanensis 2.	Verovicensis.
Vesprimiensis.	Clamensis.	Zechiensis.
S. Martini.	Leuriensis.	Schebniczensis.
Ferreo castrensis.	Potochensis.	Cassimensis.
Veronicensis.	Soybiniensis.	Nomensis.
Posegensis.	Albensis.	Bugensis.
Bibachensis.	Kerezzechiensis.	Garisiensis.
Bagnensis.	Leubenensis.	Znoymensis.
Histricensis.	Posegauerensis.	Vervensis.
Similiensis.	Symozornensis.	Tenarviensis.
Tirvensis.	Garensis.	Beregszalziensis.
Cassensis.	Coronensis.	Insulæ Leporum.
Budruchensis.	Boritensis.	S. Mariæ Angelorũ,
Francavillanus.	Segbaviensis.	Czobor Szét Mihaly
Asserficulensis.	Petoviensis.	Marchianus.
Aregh.	Cassoviensis.	

Cœterum, quamvis certò teneam, plures fuisse Fratrum nostrorum Conventus, quàm relati sint ab Eminen-

cis. *Pazmany*; & adhuc à M. Plodio, aliquos, vt in Cumania unum, aut plures; in Moldavia & Valachia Cerętensem, Perusensem, Primicellensem; in Hungaria Sirmiensem, Sigehiensem, Camaroniensem, Vaciensem omissos fuisse: haud tamen ægrè crediderim, in hoc Plodij catalogo non semel eundem locum reperi, propter aliquam unius vel alterius literæ, aut syllabæ, vt apud diversos scriptores exteros (qui nomina peregrina variè pronunciant, & scribunt non rarò) reperiri potuit, mutationem, additionem, subtractionem; quo factum sit, vt diversa censerentur loca, quæ aliqua vocis varietate à diversis essent descripta, vt Tirvensis, Tenarviensis, Tyrnaviensis; Cibiniensis, Vbiniensis: Posegensis, Posegaverensis: Albensis Allensis. Itaque Syllabum alium, abacedario, ad faciliorem comprehensionem, ordine, cum omnibus locis à Plodio, & à nobis jam enumeratis conficere, & circa singula, quæ occurrerint explicanda, placet annotare.

Albæ Iuliæ. Ea urbs est in Transsylvania vetustissima, sede Episcopali celebris, olim Regum Daciæ regia, & jam Principum Transylvaniæ sedes; à Iulio, vel à Giula Hunnorum Duce nomē habens, vt aliquibus placet; vel, quod verius est, à Iulia Augusta Marci Aurelij Antonij Pij Imperatoris matre. In qua arbitror fuisse duos hujus Provinciæ Conventus, quos Guido, & S. Antoninus vocant Albæ Transylvanæ & Albensis Transylvaniæ: Plodius verò Transylvanensem 1. & Transylvanensem 2. vt inibi etiam monebo.

Bonfin. dec. 1. li. 9. p. 134. Auctor Reipub Vng. p. 37.

Albensis, ab Alba Regali Civitate Vngariæ sic di-

cta,

cta, quòd olim Vngariæ Reges, in ea coronari, & vita functi, tumulari solerent. In ea Conventus ante annum Christi 1247. extabat; nam Episcopo Iauriensi, & Priori nostri Ordinis Albensi, dicto anno Innocentius IV. commisit, vt viderent, an Bosnensis Ecclesia Colocensi Metropolitanæ, propter expensas in ejus erectione factas, foret subijcienda; siquè justum æstimarent, porrò subijcerent; quod & factum.

Allensis. Fortassis est, (vt præmonui) Albensis: viri enim geographiæ hungaricæ periti, ajunt, nullum esse locum, unde hæc denominatio sumatur. Attamen, præter Albam Iuliam, & Albam Regalem, est etiam in Regno Vngariæ Alba Græca, quæ & Taurunium, & Belgradum vocatur. Hungari enim (Bonfinio teste) vt progenitorum memoriam propagarent, tot Albas dixere: Nam illi ab Vnnis, Vnni à Leucis, idest, Albanis Asiaticis, qui à Scythis orti sunt, originem duxerunt. Sed nùm Albægræcæ nostri Ordinis Coenobium fuerit, hactenus, quod meminerim, non legi. *Bonfinius dec. p. li. p. pag. 23.*

Agriensis (quem, me judice, Plodius dicit Aregh) ab Agria civitate Episcopali inter Tibiscum, & Danubium, quæ olim à Tartaris, Bela IV. Rege, destructa, majore ab ipso magnificentia instaurata est. Aliqui ab Agrianis Illyrici populis, qui eam condiderint, alij ab interfluente fluvio, nonnulli minus verè, quòd gens agrestis esset, & inurbana, appellatam dicunt. Coenobium in ea fuit non procùl à S. Michaele. *Bonf. pag. 4.*

Asserficulensis, ab Asserficulis, sive Foro Siculorum, aliàs *Zeckel VVassarhel*, Siculiæ (quæ Daciæ est angulus,

Mol-

Moldaviæ contiguus) oppido amplissimo, ubi frequentes Siculorum conventus esse solent. Coenobij istius origo antiqua, quando & illius meminit S. Antoninus.

Banensis, à Bano oppido præcipuo in ea parte Macedoniæ, quæ hodie Scutari nominatur; juxta Plodum ajentem, Conventum hunc fuisse in Albania: alioquin Banensis etiam dici potest à *Ban-Monostra*, aliàs *Bak-monostra*, Sede Episcopatus Sirmiensis in Vngaria. extat & apud S. Antoninum.

Beregszaszziensis à Beregszszas, Vngariæ Civitate celebri in Beregiensi Comitatu. Conventus vigebat circa annum 1566. quando universi illius Religiosi odio fidei ab hæreticis trucidati sunt.

Bichensis, sive *Bibachensis* à Bich, sive Bihach oppido in Croatia. memoratur Conventus à S. Antonino, Plodio, & Card. Pazmany.

Boritensis apud Plodium, fortè Bosniensis, Bosnensis, Bossinensis; neque enim dubitaverim familiæ Prædicatoriæ loca fuisse in Bosnia; ubi primus ejus Episcopus extitit noster B. Ioannes Teutonicus, & per homines suos, (vt non semel scripsimus) plurimum pro animarum beneficio, & gloria Dei laboravit. Quin etiam Plodius, Provinciæ Vngariæ Conventus in Bosnia extitisse disertè testatur.

Budensis, à Buda Vngariæ Metropoli, quam sic dictam putant à Buda Atilæ Hunnorum Principis fratre, & imperij consorte; sive, (quod verius censentur) à Budinis Scythis, accolis Boristhenis, qui cum Atila in

Panno-

Pannoniam egressi, eam condiderunt. Is, propter Regiam, & Generale Studium, celebris hujus Provinciæ Conventus fuit; in quo etiam Comitia totius Ordinis anno 1254. sub Vmberto de Romanis, V. Gen. Magistro, tunc electo, celebrata sunt. Ecclesia, olim S. Nicolai nomine, in equorum stabulum ab impijssimis Turcis versa adhuc visitur, vt ab ijs, qui in ea Vrbe fuerunt, accepi.

Budruchensis, vel Budorachensis, ab oppido Budruch, sive Budorogk in Comitatu Bodrogiensi. ejus meminerunt S. Antoninus, Plodius, Pazmanius.

Bugensis, à Plodio recensetur alius à Budensi; sed nihil certius invenire hactenus potui.

Cassensis. Cassam, locum diversum ab Vrbe Cassovio, in confinibus Vngariæ, & Moraviæ, ad montes Carpathios, legimus in tabula Germaniæ Rumoldi Mercatoris, impressa anno 1612.

Cossoviensis, à Cassovio, olim Cassionia, à Cassio Cive Romano, sic appellata, sicut alia Regni Vngariæ loca, Posonium à Pisone, Sopronium à Sempronio, Sabaria, à Fabio, (vt quidam putant,) Alba Iulia, à Iulia, Iulio Cœs. Giula, Severinum à Severo Imperatore: estque urbs cultissima atq; clarissima, multum adhuc retinens antiqui splendoris. Coenobium nostrum, sacrarum literarum studio, pietatis observantia, structuræ opere, fuit insigne: sed ob incendium, quo ex igne fortuito urbs tota cum majori templo, ipsum nostrum, & Franciscanorum Coenobia conflagrarunt; aliasque, bellorum, & religionis acatho-

De hoc incendio, Isthuanffi, de

rebus Hung. li. 19. pag. 373.

acatholicæ perturbationes, deniquè desertum est à nostris hominibus. Cives autem Cassovienses, Cœsari Rudolpho 2. supplicarunt, vt ipsis Templum pro communi Civitatis frumentario daretur, quod impetrarunt anno 1578. ea tamen conditione, vt repetentibus illud Dominicanis, sine mora restituerent, vt patet ex Cœsarearum literarum exemplari, quod sequitur.

Nos Rudolphus, & coet. Memoriæ commendamus tenore præsentium, significantes, quibus expedit, universis, quòd Nos, attentise & consideratis constanti fidelitate, fidelibusq; servitijs fidelium nostrorum prudentum, & circunspectorum Iudicum, & Iuratorum, totiusq; Communitatis civitatis nostræ Cassoviensis, tùm verò benignum habentes respectum humillimæ supplicationis ipsorum nobis propterea factæ: totale desertum templum, aliâs ad Religiosos Fratres Ord. S. Dominici pertinens, sed per complures hactenus annos à fratribus prædicti Ordinis desertum, tam ex incendio, conflagrationeq; præfatæ Civitatis nostræ Cassoviensis, omni prorsus tecto destitutum, quàm temporis, & aeris injuria penitus corruptum, & desolatum, in inferiore ejusdem Civitatis nostræ Cassoviensis parte, & area situatum, ijsdem Iudici, Iuratis, & Communitati civium Civitatis nostræ Cassoviensis, pro domo Frumentaria reparandum, & extruendum clementer dedimus, contulimus, & concessimus. Ita, & sub ista condicione, vt fideli nostro Reverendiss. Stephano Radesio Episcopo Agriensi, per Vngariam Locum tenenti, & Consiliario nostro, tanquam Diœcesano ipsorum, literas sub sigillo Civitatis ipsius Cassoviensis publicè consignatas, dare teneantur, Quod si successu temporis prædicti Fratres Ordinis S. Dominici in integrum restitui, ac

templum prædictum ab ipsis Civibus Cassoviensibus per illos repeti contingat: tunc ijdem illud, absq; resistentia, difficultateq; aliquali, eisdem remittere, & restituere debeant, & teneantur. Immò damus, conferimus, & concedimus, harum nostrarum vigore, & testimonio literarum mediante. Datum in Arce nostra Regia Posoniensi, Die 10. mensis Aprilis, anno 1578.

Ceretensis, unus ex tribus Conventibus in Moldavia, & Valachia, qui ex Vngariæ Provincia, Congregationi Peregrinantium traditi fuerant, & eidem postea Provinciæ, à Magistro Gen. Fr. Martiale Auribelli Auinionensi, restituti. *V. de re hac Plodiū 2.p.Vir illust. li.3.col 36.*

Chasmensis, S. Antonino Chamensis in Sclavonia. Meminit Isthvanffi Chasmæ arcis in Illyrico, non longè à Crisio, quam Vlamanes Persa, Turcarum Dux, occupavit, sæculari præpositura gaudentem. Putem Conventum istum esse etiam, quem Cassimensem Plodius vocat, dum distinctos ponit Chasmensem, & Cassimensem. Erat in diœcesi Zagrabiensi. *lib.19. p.352.*

Cibiniensis, à Cibinio Transsylvaniæ metropoli, quæ Cibinij amnis nomen retinet, & voce alia *Hermanstat*, ab Hermanno primo ejus conditore dicitur; cultissima illa quidem Civitas ædificiorum stucturis, & magistratu policiæ laude præclaro; muris, propugnaculis, & ad vitam necessarijs non solùm egregiè instructa, sed cui etiam, quæ ad delicias, & voluptatem faciunt, suppetant abundè. Conventus Cibiniensis non extat in S. Antonini indice, benè apud D. Pazmanyum, & Plodium, ut paulò recentior videri possit; nisi ei sit Soybiniensis.

Plodio 2. p. uir illustr. lib. 4. col. 145

Cilmiensis. meminit hujus Plodius, dùm narrat, Mag. Generalem Ord. Fr. Franciscum Sylvestrium Ferrariensem, in Conventu Cilmiensi Studium Generale Prov. Vng. constituisse; vt proinde nō nisi majoris momenti locus esse debuerit. Sed pro Cilmiensi, Sirmiensis, legendum.

Chomariensis, sive *Comarionensis*, à Comara, vel Comaronio, sive *Komaron*; qui locus hodie est arx sita in extremo angulo Insulæ cujusdam Danubianæ non longè à Iaurino, adversus omnem vim valdè munita. Conventus, (quem S. Antoninus vocat Chamariensem) Ecclesiam extare adhuc, bonaq; illius Præfecto, sive Mandanti arcis commendata, feruntur.

Clamensis, apud solum Plodium describitur, cujus loci nomen investigare non potui.

Claudiopolitanus, (voce recentiori Colosvariensis) à Claudiopoli Civitate Transsylvaniæ, quam Claudius ædeficavit; quæq; sita in planicie peramoena, hodieq; tam murorum ambitu foris, quàm ædificiorum structuris intus splendida est. Nobilissimum planè, & amplissimum fuit coenobium; jam locus totus ab Arianis occupatur, in quo Scholas habent Sathanæ, & digna fulmine, ac mille inferis docent dogmata, moreq; damnatorum loquuntur blasphemias; nam, vt religiosus quidam noster ejus vrbis civis, se audivisse, dum adhuc esset in sæculo, referebat; *Prædicantem* ex ipsis quendam, Perpetuam Virginem Deiparam, cœli, mundiq; Dominam, supra mulieres, immò & creaturas universas benedictam, quæ vel in prima sui sanctificatione Angelorum vertices gratiæ cumulo longè superavit, corruptissimæ suæ vxori

V. Theologos 3. p. q. 27.

com-

comparare non puduit, verbis illis, *mater Christi talis quædam fœmina fuit, qualis uxor mea.* Sed nos nefandissimi hominis, seu dœmonis potiùs, os loquentis iniqua, illo Sanctissimi Ioannis Chrisostomi, Episcopi Constantinop. in Magnæ Matris, Hungariæ Patronæ laudem, obstruamus, elogio: *Magnum revera miraculum fuit Beata semper Virgo Maria, qua nihil majus, aut illustrius ullo tempore inventum est, seu aliquando inveniri poterit, quæ sola cælum, ac terram amplitudine superavit: qua nihil sanctius. Non Prophetæ, non Apostoli, non Martyres, non Patriarchæ, non Angeli, non Throni, non Dominationes, non Seraphim, non Cherubim, non deniquè aliud quippiam inter creatas res visibiles aut invisibiles, majus, aut excellentius inveniri potest.* Claruerunt ex ea urbe in nostro Ordine, Fr. Nicolaus Mirabilis, S. Th. D. Prædicator Apostolicus, & per totum Vngariæ Regnum Inquisitor; & Fr. Ioannes, Chanadij Episcopus, ad Concilium Tridentinum à Cœsare Ferdinando missus cum alijs quibusdam apud Isthuanffi li. 21.

Homil. in Hypopanton Dom.

p. 436.

Coronensis, Coronæ, sive Brassoviæ, Transsylvaniæ Civitate, mercibus turcicis celebri, intra montes amoenissimos sita, moenibus, fossis, & propugnaculis probè munita, per cujus singulos ferè vicos, riuuli salubri fontium scaturigine perennes descendunt; frumento, linoque adeò abundante, vt quasi horreum vicinarum gentium habeatur. Hujus Conventus mentionem facit Plodius.

u. Auctor. Reip. & statu Regni Hūg. pag. 26

Cumanus, in Cumania, regione olim gentilium populorum extra Regnum Vngariæ, vt non procul ab initio hujus opellæ narravimus; unde tamen Cumanorum

colo-

coloniæ in Vngaria propagatæ: quod præter alia, quæ ibi tetigimus, Campi Cumani descriptio apud Cosmographos, Palatini titulus, & authoritas in Comanos manifestant. Sic Valachi in Vngaria, ad Austriæ, Styriæq; confinia, & Saxones in Transsylvania (quorum omnium primæva patria longè inde distat) modò visuntur. Sed in ipso Cumaniæ Regno, B. Paulum Vngarum, & fratres ex Provincia Vngariæ, conventum & vnum, & plures habuisse, traditur à Guidone, Malvenda, Plodioque.

Bern. Guido in Chronico Malvenda anno 1222. c. 23. Plod. in Prog. li. 2. c. 63.

Czobor-Szent-Mihaly. Sancti Michaelis nomine locus est in Vngaria. Hujus Conventus mentio est apud Em. Pazmanium, & Plodium.

Ferreo castrensis, ab oppido Castro ferreo, Sabariâ duobus circiter hungaricis milliaribus ultra Rabam fluvium distante, ex quo Comitatus Castriferrei in Vngariâ notissimus. Olim fuit florentissimum, Præpositurâ, & Capitulari etiam dignitate gaudens: sed jam vix justi pagi nomen meretur, adeò Turcarum vastationibus est desolatum. Ad eum locum anno 1636. mense Augusto per Ad. R. D. Præpositum ejusdem Capituli, (quod modo Sabariæ residet) tuto cum comitatu, propter Turcarum excursiones, perductus, non sine lacrymis, ruinas tùm oppidi, tùm nostri Sanctæ Crucis titulo Conventus aspexi. Is erat olim intra oppidum. Tota adhuc Ecclesia absque tecto conspicitur; cujus longitudo àb extremo usq; ad supremi sacelli parietem (in quo magnæ Christi Crucifixi B. V. Deip. S. Ioannis Evang. imagines apparent) 133. latitudo 45. pedum existit. Turris, quæ à læva est, summitas dejecta: latitudo, 20. circiter pedum

est. Dormitorij locus in crucis formam benè commodus, ad 24. cellas complectebatur. Intra monasterij septa non procul à reliquo ædificio, sacellum, & ædiculæ, quasi ad quendam recessum constructa. *Parietinæ* duntaxat omnium extant: sed planè ea antiquitatis vestigia, quibus fuisse pristinæ illi paupertati, & sanctitati religiosæ locum accommodatissimum, innotescat. Raba fluvio pertransito, apparet sylva grandis, quæ adhuc *Barat Erdú* hungaricè, i. e. monachorum sylva dicitur, & ad ipsum Conventum spectasse memoratur; vt & alia pleraque bona spectabant, ab hominib' familiæ cujusdā nobilis per vim usurpata, sicut ex insequentibus Ad. Reu. Capituli Castri ferrei literis apparebit. *Nos Capitulum Ecclesiæ Castri ferrei, Memoriæ, &c. quod Reverendus Dom. Fr. Gasparus de Kermend, Ordinis Prædicatorum Tyrnaviensium, nostram personaliter veniens in præsentiam, in suo proprio, ac totius Provinciæ præscripti Ordinis Prædicatorum, ex familia Divi Dominici, per modum solemnis ptotestationis, & inbibitionis, nobis significare curavit in hunc modum. Qualiter superiori tempore, dùm videlicet ipse protestans in persona ejusdem totius Provinciæ ejusdem Ordinis hic in Oppido Castriferrei personaliter constitutus fuisset, tunc omnem curam, & provisionem Claustri Sanctæ Crucis in hoc Oppido Castriferrei fundati, simul cum cunctis suis vtilitatibus, & pertinentijs quibuslibet, Honorabilibus Magistris Ioanni Karoli de Kérmend, Custodi, & Ioanni Nagy de Halso, fratribus videlicet, & Concanonicis nostris tali modo commisisset, vt videlicet ipsi, prædictumClaustrum, juxta vires eorum, protegere, & vineas simul cum terris, & foenetis, ad prædictum Claustrum vbivis per-*

tinen-

tinentibus restaurarent, fructusq; usq; ad ingressum Fratrum ejusdem Ordinis perciperent, directamq; tertiam partem eorum eisdem Fratribus futuris, & superviventibus reservarent, ex alijs verò duabus partibus totalium proventuum, vineas restaurarent: tamen postea statim Egregij A. de M. & B. de M. nescitur quibus rationibus, prædictum Claustrum simul cum universis suis utilitatibus, & pertinentijs quibuslibet, terris similiter arabilibus cultis & incultis, ac foenetis, nec non vineis in promontorijs Henie, & Oloska existentibus de manibus præfatorum protectorum, seu provisorum, ad id, ut præmissum est, deputatorum, excepissent: & præfati A. & B. de M. vineas in præfato promontorio Oloska, pro seipsis, via facti, potenter propria authoritate occupassent, & ab eo tempore fructus, & utilitates quaslibet percepissent: alteram verò vineā, nempe in promontorio possessionis Henie existentē, annotatus B. de M. & Egregi⁹ C. similiter de M. Provido D. de N. Iobbagioni ejusdē C. de M. in oppido Castriferrei commoranti, æstimare, & nendere fecissent, absq; scitu, & voluntate totius Ordinis fratrū: alias etiam utilitates uniuersas ejusdē Claustri præscripti, A B. C. de M. Iobbagionesq; eorū percepissent, perciperentq; etiam modò potentia mediante, in præjudiciū, & derogamē, damnumq; præscripti Ordinis; totiusq; Provinciæ Fratrum præscriptorum manifestum. Vnde facta hujusmodi protestatione, idem Fr. Gaspar, in suo proprio, ac totius Provinciæ Fratrum præscriptorum, memoratos A. B. C de M. & alios vniversos, & singulos, ab occupatione, vsurpatione, &c. prohibuit, contradixit, contradicit, & prohibet publicè & manifestè. Harum nostrarum &c. Datum feria sexta, in festo Transfigurationis Domini, Anno ejusdem, millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo.

Peper-

Peperci occupantium, & familiæ ipſorum nomini, ne quo loco, vt & ubique, cupimus omnibus deſeruire, quiſpiam ſe putaret offenſum.

Francavillanus. Hujus inter Vngariæ conventus meminere Guido, S. Antoninus, & Plodius. Franciſcanis etiam fuit in Vngaria monaſterium de Franca Villa apud Em Pazmanium.

Friſacenſis. Conventus hic ex Carinthia, prò reſtauranda Vngariæ Provincia, ad annum Chriſti 1580. aggregatus eſt; quem Friſaci, Noricorum quondam vrbe celebrí, Virunium, ſive Viruvium appellata, S. Hyacinthus, à Beatiſſimo P. Dominico ad prædicandum Evangelium in Poloniam dimiſſus, primum omnium ædificavit anno 1218. De quo Clemens VIII. in bulla canonizationis ſic ait: *in itinere, cùm vsq; ad Civitatem Friſacenſem proceſſiſſet, verbo ſimul & exemplo tantum illic profecit, vt ipſis ſex menſibus monaſterium Ordinis Prædicatorum, multis ibidem Fratribus, & Hermano illis præpoſito relictis, conſtruxerit.* fuiſſe ampliſſimum, & religioſis numeroſiſſimum, & ædificium ipſum adhuc, & alia vetera monumenta teſtantur. Tanta pietate floruit, vt memoriæ prodatur, divinitùs cuidam Fratri revelatum fuiſſe, locum ſepulturæ illius Conventus Religioſorum, terram eſſe Sanctorum, nullumq; loci palmum extare, in quonon eſſent eorum reliquiæ.

Garenſis, à Gara, oppido Dominorum de Gara, qui maximi fuerunt in Vngaria; & pro ſuo zelo, Catholicam Religionem quàm maximè promoverunt.

Gariſienſis. Hunc memorat à præcedente diſtin-

ctum Plodius: sed nihil magis hactenus scire licuit de illo.

Gracensis. & hic pro ejusdem Provinciæ reparatione Græcij Styriæ metropoli accesserat; vbi intra moenia, præter Dominicanarum Monialium, quod etiam num extat, fuit ad Sancti Sanguinis loco præclaro Fratrum cœnobium, Mag. Fr. Alexij Butzl opera ædificatum, sub initium 14. seculi; vt ex hoc epitaphio, quod in templo ibidem adhuc legitur, constat. *Anno Domini 1411. 5. Novembris, obijt Reuer. P. Mag. Alexius Butzl, Sac. Th. professor, ac hæreticæ pravitatis Inquisitor, nec non Vicarius nationis inferioris Bavariæ, Conventus Viennensis F. hujus loci primus Prior, & inceptor: cujus anima requiescat in pace.* Postea verò Templo majori parochiali P. P. Societatis Iesu tradito, & loco nostro Parœciæ addicto, ad D. Andreæ extra Vrbem, infra Muram fluvium, & cœmeterium concessimus; vbi, vetere ædicula diruta, non adeò pridem nobile templum, devotione Sanctiss. cum primis Deiparæ Rosarij frequentissimum, constructum est cum Conventu benè amplo, in quo Studium est Congregationis Styriæ, & Carinthiæ generale; cui ab anno 1627. per triennium in Regentiæ officio indignus desudavi.

Histricensis. Sub hoc nomine à Guidone, S. Antonino, & Plodio memoratur: sed fortassis idem fuerit, qui Bistriciensis; præsertim, cùm à Guidone in Transsylvania locetur.

Iauriensis, à Iaurino, Vngaricè *Raba*, Vrbe, Episcopali sede, & primario jam totius Vngariæ adversus Turcas munimento, præclara. Omnium totius hujus Provinciæ conventuum antiquissimus existimatur, qui per B.

Paulum Vngarum anno 1221. vel insequente proximè fuerit fundatus. Is est, quem Garinus Lauriensem in vita S. Margaritæ vocabat: non antiquitate solùm, sed & Beati Mauritij Chakij, Fr. Cari vel Caroli, germani ejusdem, è regio stemmate; Fr. *Petri* Iauriensis AA. & S. Theol. Profess. qui mortem Beatiss. V. Margaritæ meruit per nocturnam revelationem audire, aliorumq; sanctitate, atq; doctrina clarissimus. Ita jam Ecclesia, & Convent. deleta sunt, vt neq; quo loco fuerint, indigitare quisquam possit. Prædia tamen ipsius, ad Patres Societatis, qui ibidem Collegium habent, dicuntur pervenisse.

Insulæ Leporum. Ea est Danubij Insula, mille passib⁹ Buda distans, quæ à Belæ tempore, B. Virginis Mariæ, & deinceps etiam B. Margaritæ titulo est insignita. In qua, præter Regia Palatia, erant etiam Religiosorum Ordinum Monasteria complura, Cisterciensium, *Præmonstratensium*, Franciscanorum, Paulinianorum, Dominicanorum: & quidem, præter Monialium Ord. nostri Monasterium, extitisse ibidem Fratrum Conventum, non tantùm *Plodius*, sed etiam Cardinalis Pazmany testatur. In vita m. s. S. Margaritæ passim occurrit mentio Fratrum, qui in ea Insula, Monialibus, pro Sacris, & religiosis functionibus, inserviebant; quod fieri non poterat, nisi ibidem proprium locum habuissent, cum Buda longiùs distaret; nec Regiam Belæ Majestatem, qui filiæ intuitu Monasterium magnificentissimum Sororibus extruxerat, aliter cum Fratribus facere decebat.

Kereszegiensis, à Kerefech, sive Kereszeg, oppido juxta fluvium Kerez, in Bihoriensi, aut Torontaliensi Vngariæ

Comitatu, vnde etiam sese inscribunt Mag. Dom. Cakij, nimirum de Kereszeg. Conventus hic, vt posset renunciari, indultum est à Capit Gen. Romæ, anno Christi 1553. hisce verbis. *Concedimus Provinciæ Vngariæ, quòd possit relinquere Conventum Kerezzeghiensem.*

tit. de Conces-sionib9

Leubenensis, hic est Leobiensis, à Leobio Civitate in Styria, qui cum alijs ejus Conventibus, *Prov.* Vngariæ, fuit, vti diximus, incorporatus.

Sancti Martini. De loco hujus nominis loquens auctor libri Reip. & status Regni Hung. dicit. *Tria ab Iaurino milliaria, orientem versus, est mons S. Martini, in cujus jugo insigne monasterium*; Benedictinorum nimirum de Sancto monte *Pannoniæ*, à S. Stephano Rege I. fundatum: *ad radicem verò oppidum, ligneo sepimento terra expleto, præcinctum.* An verò hic fuerit nostri Ordinis Conventus, asserere non possum, quòd multa in Vngaria dicantur loca nomine Sancti Martini: illum tamen concorditer agnoscunt Guido, S. Antoninus, *Pazmanius*, & *Plodius*.

pag. 48

Marchianus. Meminit ejus Guido, S. Antoninus, & *Plodius*. Em. etiam *Pazmany*, inter Præposituras Ordinis *Canonicorum* S. Sepulchri Hierosolymitani in Vngaria, recenset unam de Marchia.

Pagina 111.

Novensis, S. Antonino Nomensis, *Plodio* Nonensis, à Nova, Civitate Dalmatiæ, Episcopali sede ornata. Antiquus sanè Conventus, qui, *Plodij* testimonio, sub annum Christi 1228. fuerit fundatus.

Plodi9 2. p. li. p. col. 13.

Pensutensis, vnus ex tribus in Congregationem *Peregrinantium* olim ascitus, iterumq; *Provinciæ* huic restitutus.

Pesta-

Pestanus, à *Pesto* oppido, è regione Budæ, in vlteriore ripa Danubij (vt ſolo navali ponte vltrò citroq; veniatur) ſito, natura, & arte cumprimis munito, & civibus frequenti. S. Antonij nomine, inter antiquiores acceſebatur, qui anno Chriſti 1233. 12. nimirum ab Ordinis in Hungariam ingreſſu, jam eſſet erectus, vt ex literis B. Fr. Buzad Banffij, illo anno, in ipſo Peſtenſi Monaſterio datis, quas & prima hujus commentarioli parte deſcripſimus, liquidò conſtat. Fundarunt Michael de Beſenye, & vxor illius Anaſtaſia, & ejus filius Gregorius; itemq; Blaſius de Kenderes. Celebrata ſunt in ipſo Comitia totius Ordinis Generalia, ſub B. Ioanne Vercellenſe VI. Ord. Gen. Magiſtro, anno Chriſti 1273.

Pettovienſis. Pettovium, Civitas eſt Styriæ præclara, in quo, ad ripam Dravi fluvij præterfluventis, non exiguum eſt Ordinis noſtri, S. Mariæ ſuperioris titulo, Cœnobium, quod in reparationem *Provinciæ* Vngariæ ab anno Chriſti 1580. eſt cooptatum: præcipuumq; eo tempore fuit, à *PP.* etiam Capituli Generalis Romæ anno 1589. celebrati, pro examinandis juvenibus, nomine ejuſdem *Provinciæ* recipiendis, deſignatum.

Poſegenſis. Poſega, citerioris Vngariæ regio eſt, vicina Illyrico, quæ intra Savum, & Dravum flumina, non imparibus ferè intervallis ſita eſt; ita vt à ſeptentrione Dravo, à meridie Savo claudatur. In ea arx eſt, *Poſega* nomine, à qua omnis regio nominatur, quam à paucis cuſtoditam, Solymanus Turcarum Imperator, dum ab irrita Viennæ anno Chriſti 1529. obſidione reverteretur, ex improviſo aggreſſus, facili negotio cepit cum Collegio

Iſthuâſfi pag. 208.

Sacer-

Sacerdotum S. Petri *Posegani*, quod in propinquo ad mille passuum spatium distabat, Sacerdotibus, trajecto Dravo, versus QuinqueEcclesias in tutiora loca profugientibus. *Posegensis* Cœnobij meminere Guido, S. Antoninus, & Plodius: an verò illud fuerit Collegium S. Petri, quod ex Isthuanffio memoravimus, nescio.

Posegavarensis; hunc à præcedente distinguit *Plodius*; sed, vt nihil vetat, duos in Posegana regione nos Conventus habuisse, sic in re obscuriore, nihil mihi datur certò posse definire.

Potochensis, sive *Potokensis*, commemoratur non tantùm à *Plodio*, sed etiam à Guidone, & S. Antonino: de quo consultus à me R. P. Nemethi ita respondit: *Patakinij, sive Potokÿ, legi fuisse Prædicatorum Conventum. Nunc hunc locum possidet Illustriß. Transsylvaniæ Princeps. Est oppidum cum arce in Vngaria situm.*

Primicellensis, vnus ex assumptis pro Peregrinantium Congregatione.

Quinqueecclesiensis, á QuinqueEcclesijs, nobili, & Episcopali Vngariæ Vrbe, quæ à quinque Basilicis, Bonfinio teste, sortita est nomen; jam verò sub Turcarum ditione est ab anno Christi 1543. quo eam Solymanus occupavit. Conventus hic anno 1238. erat fundatus; quoniam illo ipso anno Gregorius IX. Pont. Max. Priori Quinqueecclesiensi, & Fratribus, vt in ædificatione Cathedralis Ecclesiæ Bosnensis, & in propagatione, defensioneq; Fidei Catholicæ, Ecclesiæ eidem assisterent, demandavit, vt ante narravimus.

Bonfin. Decad. p. li. p. pa. 23. V. Isthuäffi li. 15. pag. 270.

p. 3. l. 4 n. 6.

Schemnicensis (*Plodio Schebnicensis*) á Schemni-

cio

cio, vna ex montanis Hungariæ Civitatibus, (quæ liberæ sunt, & plurimis immunitatibus gaudent, auri, & argenti fodinis celebres) vnde oriundus fuit Abraham Bakchay, Chronologiæ de Regibus Hungaricis, quæ Bonfinio annexa est, eruditus conscriptor. In Montanis Civitatibus nos habuisse Cœnobia, sæpius mihi retulit piæ m. P. Magister Fr. Albertus Ernestus à Pranch, Invictiss. & Pijssimi Ferdinandi II. Augusti collactaneus, verè egregius, & Apostolici spiritus *Prædicator*, atque in hæreticorum controversijs dirimendis, cavillisq; enodandis fœliciter versatus, ex *Conv.* Viennensi; qui in Vngaria in bonis Illustriss. D. *Comitis Pauli Palffij*, Vngaricæ Cameræ Præsidis, Ordinisq; nostri singularis *Patroni*, non exiguo tempore, cum pietate, & proximorum ædificatione degens, plurimos, & inter alios, totam *Civitatem* Morech, quæ est in Vngariæ confinio, ad eundem D. *Comitem* spectans, ferventi prædicatione ad Fidei Catholicæ veritatem perduxit. Is, earundem Montanarum *Civitatum*, in quibus ferè solius germanici idiomatis usus est, salutem zelatus (paucissimi enim ibi Catholici) ad illas, ferè jam cunctis dispositis, decreverat cum alijs commilitonibus ex nostris proficisci; sed morte præventus, non potuit. Nec tamen omninò desiderio suo frustratus. In ipsa enim suprema sua ægritudine, non semel ad me dixit: rogare se Deum, vt, si non esset sibi ex ea infirmitate migrandum è vita, largiretur salutem, quò quamcitiùs destinatum iter arripere posset: sin autem moriendum esset; ipsa hebdomada sancta, quo tempore jam ante plurimos annos in Prædicatoriam familiam

Incipit hæc Chronologia a pag. 914. operis Bonfiniani.

nomen

nomen dederat, animam redderet Redemptori. Quod & factum; ipsa enim feria quarta ejusdem sanctioris hebdomadæ, media circiter 7. matutina, cùm priùs peccatorum exomologesin fecisset, piè decessit Viennæ, anno Christi 1633. sepultusq; est in quarta claustri defunctorum parte, versus refectorij caput, juxta magnam statuam B. V. Deiparæ de *Pietate*, (quæ tunc ob novi templi ædificium ibi extabat) cui fuerat peculiari devotione affectus.

Segbaviensis apud *P*lodium: sed hactenus nihil ampliùs scire licuit.

Similiensis, sive Simigiensis, in oppido Simigio, ex quo Comitatus Simigiensis in Vngaria præcipuus. In hoc Conventu fuerunt pretiosissimæ illæ S. Patris Dominici Reliquiæ, quibus novem mortui suscitati, & innumera miracula patrata fuerunt, vt parte prima hujusce scriptionis ex certissimis monumentis enarravi. fuit Conventus perantiquus; cùm Vincentius Bellovacensis in Speculo historico, quod anno Christi 1244. absolvit, multa ex miraculis facta in hoc Vngariæ Conventu recenseat: & Fr. Constantinus, Vrbevetanus Episcopus, in Officio, quod pro solemnitate ejusdem Sanctiss. Patriarchæ anno 1248 confecit, ad eadem miracula sub id temporis proximè facta, (me judice) respiciens, dicat ad Christum, *Per quem multos à morte suscitas, pœnas nobis relaxa debitas*. Lubet autem hic annotare, quod jam nunc, dum hæc scribo, ex P. M. Fr. Gullielmi de Moncaluo, (inter primas vtriusq; ProvinciæLombardiæ dotes partibus omnibus insignis) literis datis ex Bononiensi

Vincentius ipse in fine illius operis.

Senensis in bibliotheca. an. 1248.

Fernandez pa. 344. extat offic. in Breviar. Præd.

nostri

nostri Ordinis Academia, in qua secundam S. Th. cathedram pro Baccalaurei munere, moderatur, accepi; nimirum in Chronico Fr. Bernardi Guidonis de rebus nostri Ordinis præcitato, vbi in codice ponitur Similu (in S. Ant. Similij) ad marginem scriptum esse, (etsi caractere alio) Simulu: vt scilicet intelligamus, unum eundemque locum esse, quem Guido Similu, Theodoricus Simulu, S. Antoninus Similium vocabat, vt jam dicta prima parte monebam. Quæ pro Vngarorum consolatione, qui, quòd à me interrogati de voce Simulu, sive, vt Bellovacensis scribebat, Sinulu, etiamsi versatissimi in rebus, & locis Vngaricis, nullum credebant esse locum illius nominis in ea regione, rebus gestis, à nobis enarratis, fidem fortasse etiam non adhiberent, dicta esse velim. Neque enim de Similij, sive Simigij loco vnquam dubitabunt.

Sirmiensis, à Sirmio, vel Syrmio, Vrbe Pannoniæ celebri & perantiqua, à Syrmo Triballorum Duce, vt Bonfinius ait, appellata. In ea, Maximo patre, ortus est Probus Cœsar, qui Imperij Rom. habenas moderatus ab anno Christi 279. per quinquennium, plurimis, maximisque victorijs ejus gloriam auxit: vnde & lapidi ejus sepulcrali hic titulus inscriptus est. *Hic. Probus. Imperator. Et. Verè. Probus. Situs. Est. Victor. Omnium. Gentium. Barbararum. Victor. Etiam. Tyrannorum.* Deo sic illi rependante, quòd prædecessorem suum Tacitum Imp. imitatus, sublata Christianorum persecutione, pacem Ecclesiæ permiserit, vt notavit Baronius. Sirmij etiam celebratum est anno Chr. 357. œcumenicum quidem, quod Sirmiense dicitur, Concilium, cui, præter Orientales, in-

Bonf. dec. p. li. p. pag. 20 V. Vopiscum in Probo. Bonfinium supra. Baronium ab anno 279. anno 280. V. Baron.

terfuerunt 300. & ampliùs Episcopi ex Occidente: sed planè reprobatum, adeoque Conciliabulum: cum in eo, Constantio Imperatore Ariano præsente, ex Fidei formula vox, *Consubstantialis*, sublata sit ab Arianis, Photinum in speciem damnantibus, vt Catholici esse viderentur: vbi etiam ab omnibus Orthodoxis deploratus Magni illius Osij Cordubensis contigit casus; qui jam grandævus, exilio, erumnisq; multis à Constantio attritus, deniqùe Arianis, dequibus sæpiùs gloriosè triumphaverat, assensit. Conventum nostri Ordinis Sirmiensem, censeo esse illum, quem apud Plodium in Mag. Ord. Francisco Sylvestrio, sub corrupta blæsi hac oris voce, Cilmiensis, legimus; ei enim nulla aptiùs potest respondere, quàm Sirmiensis.

anno. 357. & ibi Bzouium. Binium in notis ad Concil. Sirmiese to p. Concil. Grauinā to. 4 p. 2. pag. 77 V. Barō an. 375. & Bzou

Sigebtiensis, à Sigetho, Vngariæ oppido, arceq;, Solymani obsidione, & morte, illustri; quanquam enim Tyranni copijs sit expugnata, is tamen sub ipsa victoria, alui profluvio extinctus est. In eo Conventu, (cujus neque S. Antonini, neq; Cardinalis Pazmanij, neque Plodij catalogi meminere) Fr. Paulus Hungarus A. A. & Philosoph. M. & S. Th. Lector, Regulam, & Constitutiones pro Sororibus Monasterij Leporum se ex Vngarico latinè vertisse fatebatur anno 1474. in die S. Remigij. vt autentica exemplaria, quæ apud me sunt, attestantur, alibi tamen memoratur à Plodio.

Isthuāffi l. 23. pa. 485

Soybiniensis. Hujus meminere Bernardus Guido, S. Ant. & Plodius; & quidem Guido, quasi in Transsylvania fuerit. An fortè Cibiniensis, errore perperam pronunciantis? In tabula geographica Germaniæ jam prænarrata, describitur *Sobien* in confinibus Vngariæ, &

Tabula Rumol di Mercatoris.

Po-

Poloniæ, vltra montes Carpathios. Certè magis placet esse Cibiniensem.

Strigoniensis. Strigonium, Pannonicarum Vrbium penè vetustissima, & nobilissima, Archiepiscopi totius Vngariæ Primatis sedes, sita est ad Danubij ripam, quatuor oppidis constans, quorum primum, arcem regiam cum primario Templo colli impositam complectitur: 2. Hydropolis nominatur, ad collis medium in ripa Danubij situm: 3. in adversa ripa è regione positum: 4. Rascianorum Civitas in citeriore ripa appellatur. Occupatum est Strigonium à Solymano anno Christi 1543. quo & anno alijs duabus nobilissimis Hungariæ vrbibus, Alba Regali, & QuinqueEcclesijs, haud magno labore, neque multo suorum sanguine potitus est: cùm Christiani *Principes* (vt meritò queritur, familia, calamoque Magnificus Isthuanffi) execrabili vecordia diducti, ac perpetuis inter se armis dimicantes, de vicinæ Pannoniæ salute, ac permansione nihil pensi habere viderentur; tamdiuque insanirent, donec ipsi, debellatis ejus Regni calamitosi reliquijs, eorundem barbarorum armis, injuriæq; expositi, aut ab extremo ignominiæ pudore ad pietatis decus revocati, necessaria arma sumere, aut similem sibi, ac suis populis, & regnis calamitatem, clademque expectare condidicerint. Prudenter ille quidem, & justissima sanè querela; quam, si ij, ad quos est, jam denique attenderent, meliora sperare liceret: sed res (proh dolor) ita constitutæ videntur, uti verendum sit, ne non nisi exemplo suo, seroque sapiant Phryges. Conventus

Auctor lib. Reip. & Stat. Regni. Vng. pag. 49.

libro 15. pag 270.

Strigonienſis, (qui ex antiquioribus totius Provinciæ fuit) Templum, ad honorem S. Martini, Deo dicatum fuit. Ejus cunctorum indiculi meminerunt.

Symozornenſis, apud Plodium. *Simon-Tornenſis* P. Nemethi; qui tamen ſcribat, nihil ſe de illo legiſſe.

Szechenienſis Pazmanyo; l. Secenienſis, à Secenia arce capta ab Aly EunuchoBudæ Præfecto anno 1552. cujus meminit Iſthuanffi libro XVIII. vel Secenenſis à Seceno arce alia, ad quam magna clade noſtros affectos fuiſſe à Turcis idem auctor memorat libro XXI. *pag. 416. & 417.*

Szegedinenſis, ſive Segedinenſis, à Seged, ſive Szegedino, oppido Vngariæ in Comitatu Bachienſi; cujus Conventus meminere Plodius, & Card. *Pazm.* in catalogis: & fundatum fuiſſe anno 1319. alio loco refert Plodius; licet addubitet, an is potiùs, vel Sighetienſis ſit illo anno fundatus. *2. p. Vir. Illuſtriũ li. 2. col. 147*

Temeſvarienſis, à Temeſvario Vrbe Vngariæ in Comitatu Temeſienſi celebri, quæ à fluvio Temes, vel Temeſſo, ex alpibus ad Severinum urbem non longe à Danubio ſitis profluente, vrbemq; & arcem præterlabente, nominata eſt, quaſi Temeſſi arx; *Vár* enim hungaricè, arx dicitur. Hebet duo oppida, quorum alterum ab oriente, Inſula vocatur: alterum vero ſeptentrionale, Temeſvarium dici ſolet; quæ oppida ſimul cum arce, foſſa præalta aquis plena irrigantur. Eam Achomates Turca anno Chriſti 1552. expugnavit. Conventus Temeſvarienſis noſter à Plodio, Pazmanyoque recognoſcitur. *V. Iſtvanffi li. 18.*

Tenar-

Tenarvienſis, *Tirvenſis*, *Tyrnavienſis*. } Hi tamquam diſtincti recenſentur à *Plo*dio. Vt vt tamen ſit, certum eſt, nobis fuiſſe Cœnobium, S. Jo: Baptiſtæ nomine, quo loco nunc degunt *P. P.* Societatis, Ternaviæ, ſive Tirnaviæ, vel Tyrnaviæ, (variè enim pronunciatur, & ſcribitur) quæ vrbs eſt Vngariæ ſupra Danubium, viginti quinque circiter mille paſſibus *Poſonio* diſtans; à capto Strigonio, Strigonienſis Archiepiſcopi, & *Capi*tuli ſedes: jam verò munificentia Eminentiſſimi *Paz*many, Vniverſitate apud *P. P.* Societatis Ieſu, egregijsq; *P. P.* Franciſcanorum, & *P. P.* Societatis, (quibus, Excell. & Illuſtriſs. *Princeps* Palatinus, *Comes* Nicolaus Eſtheraſy de Galantha, magnificentiſſimum templum, ad S. Ioannis Baptiſtæ, ingentibus ſumptibus poſuit: delatiſque eò ex Civitate ferrea ſuorum lipſanis, hoc anno 1637. die 30. Auguſti, per Illuſtriſs. D. Georgium Lippay, Epiſcopum nunc Agrienſem, & Regni Cancellarium dedicavit) ædificijs ornata. Vetuſtum Ord. Cœnobium fuit, quando & à Bernardo Guidone anno Chriſti 1305. memorabatur: ſed & omnium poſtremò Ordini defecit.

Tranſylvanenſis 1. *Tranſylvanenſis 2.* } Sic *Plodius*. Sed & Guido, ac S. Antoninus, præter alios Conventus in Tranſylvania, etiam vnum vocant ſimpliciter Tranſylvanenſem: potuit ergo alius eodem nomine ſuperaddi, cui ad alterius diſtinctionem, temporis appoſita ſit nota. Sed & illud occurrit; cùm Guido, & S. Ant. recenſeant inter Tranſylvaniæ Conventus, duos ex Alba, videlicet Albæ Tranſylvaniæ, & Albenſis Tranſylvaniæ, fortaſſe recentiores, illos notis temporis 1. & 2. diſtinguere vo-

luiſſe.

luisse. Quomodo apud Italos, existentibus duobus conventibus in uno loco eademq; provincia, non alia nota solent distingui; vt Genuæ 1. Genuæ 2. Ferrariæ 1. Ferrariæ 2. &c. Vtcumque autem res se habeat, addo, (quod hujus indiculi initio cæpi dicere) cùm ex Guidone, & S. Anton. disertè habeamus, duos Albenses Conventus fuisse in Transsylvania; ac certum etiam sit, nullam, præter Iuliam, Albam esse ibidem: colligi binos Albæ Iuliæ Conventus extitisse.

Bonf. dec. 2. li. 3. p. 215.

Paciensis. Vacia, vrbs in Vngaria ad ripam Danubij sita, vbi, teste Bonfinio, magnum nemus olim fuit, à Vacio quodam S. Eremicola inhabitatum, ex cujus nomine Rex Geisa, Belæ I. filius, ædificatam à se Civitatem, Vacjam vocavit, in qua & voluit (tanta erat Regum priscorum pietas) tumulari. Fuisse domicilium Musarum, scribit author Reip. Regni Vng. Episcopum habebat Suffraganeum Strigoniensis Arch. sed ipsa à multo tempore statione malè fida Christifidelibus, & ab anno 1597. à Turcis occupata, Episcopus inde cogitur exulare. In ea Vrbe illud magnum factum miraculum, quòd Beatus Mauritius Chakius Vngarus, nostri Ord. vnà cum Socio, nocte concubia, ex clausa hospitis sui domo, in clausam Ecclesiam, Sacras Deo preces soluturus, penetrarit. & verò quamvis eo tempore non esset ibi Dominicanis Conventus, ædificatum tamen exinde fuisse sub S. Jacobi nomine, Reverendiss. D. Gregorius Nagy Falui, Vaciensis Episcopus longè Digniss. & Iauriensis Ecclesiæ Custos, cùm alijs, tùm mihi cumprimis omni nomine maximè colendus, ex certis Vaciensis Ecclesiæ monumentis enarrabat.

Pag. 47.

Vbini-

Vbiniensis, apud Plodium in Transsylvania; sed non difficilè crediderim esse Cibiniensem, quamvis eidem Plodio sit distinctus: nullus enim locus extare dicitur in Transsylvania, è quo ea denominatio sine corruptione sumatur. Ita etiam sentit P. Nemechi in literis, quas posthæc scripta ab illo accepi.

Vesprimiensis. Vesprimium, alijs Besprimium, Episcopali sede nobile, inter primarias olim Vngariæ Vrbes numerabatur. Arcem habet longè amœnissimam in colle sitam, unde in subjectum oppidum, vel potiùs defuncti vasti oppidi ruinas, agrumque vicinum, longè lateque patet prospectus. Episcopo illius ex veteri concesso privilegio competit, Reginas Diademate inaugurandi, atq; coronandi, qui & Cancellarius Reginæ esse consuevit, singularis privilegij prærogativa. Vesprimiensis Conventus nostri, quot quot de hisce scripserunt, authores meminere: & Cardinalis quidem Pazmanius, sub S. Catharinæ M. nomine. Plodius etiam originem illius in annum Christi 1221, vel 22. refert, vt proinde censeri debeat fuisse vetustissimus, atque ex omninò primis à B. Paulo Hungariæ Apostolo ædificatis. Visuntur adhuc parietinæ, cœteris, per Turcarum cum vastationem, tùm viciniam, (ob quam nec ipse Episcopus absque denso militum comitatu, audet extra arcem pedem efferre) desolatis.

Au-ctor Resp. Regni Hung. pag. 247.

Verovicensis, *Veronicensis*, *Vervensis*. } Quamquam hi distinguantur à Plodio, veriùs tamen censeo, hisce vocibus eundem Conventum designari; nam Veronicam locant Guido, & S. Antoninus, in Sclavonia, sive Illy-

rico; certum autem est, locum simili voce gaudentem nullum esse ibidem, præter Veròviciam, sive Veruciam, oppidum, & arcem, quæ non procul à Dravo sita est, & circa annum Christi 1553. à Turcis occupata fuit, Duce Vlamane Persa, qui factis in monasterio Fratrum, quod propè arcem erat, aggeribus, tormentorum explosionibus, mænia arcis vetusta, & invalida, vt ictus diù possent perferre, adeò concussit, vt nostri cum illo pacisci, & deditionem facere fuerint coacti. De quo videri potest Isthuanffius. Meminere Conventus hujus Guido, S. Antoninus, Plodius, *Pazmanius*, Quod unus Conventus illis tribus vocibus significetur, postquam hæc scripsi, *P.* Nemethi etiam credere se significavit.

li. 18. pag. 352.

Zagrabiensis, à Zagrabia, quæ est Vrbs Episcopalis Croatiæ celebris; dicta secundùm Bonfinium à terræ fœcunditate, antea Vicus Italicus; cujus cathedræ B. Augustinus Hungarus, Ord. Præd. sanctitate, & miraculis celeberrimus, plurimis annis præsedit; effecitq; vt Officio Divino, Dominicanorum vt plurimùm, consimili, per totum Episcopatum uterentur. Porrò Conventus priùs fuit in ipsa Civitate Capitulari Zagrabiensi; deinde verò ad Montem Græciæ, sive Græcensem, fuit translatus. Quæ duæ Vrbes, quasi contiguæ sunt, etsi mœnijs, & nominibus ipsis hodieq; distinguuntur. & illa munita quidem, & inferior; sed hæc instructior, & editiore loco, quondam à Rege Bela IV. vt fertur, ædificata. Ea translatio sub Fr. Leonardo Mansueto Perusino 31. Magistro Ordinis Gen: qui illum in sui curam suscepit, est facta. S. Nicolai titulo juxta Pazm. vocabatur.

Dec. p. li. 7. pag. 39

Zechi-

Zechiensis. Hujus meminit *Plodius*, tanquam à reliquis omnibus diversi. fortasse fuit in Zechze, loco Hungariæ in Albensi Comitatu sito, quem apud Mercatorem cùm in Geographia Germaniæ, tùm in Atlante habes descriptum.

Znoymensis, à Znoyma Vrbe Moraviæ nobili, in qua adhuc ad partem ampli fori cernitur domus, vbi pientissimus Cœsar Sigismundus, Hungariæ, & Boemiæ Rex, mortuus est anno Christi 1437. Conventus nomine S. Crucis, olim perquàm insignis, jam propter incendium, & temporum injurias, magna egens reparatione; aliquando *Plodio* teste, Vngariæ adiunctus fuit: pertinet nunc ad Boemiæ *Provinciam*.

Zeuriensis, cujus meminerunt Guido, S. Anton. *Plodius*, fortasse dicitur à Zeurin oppido in Transalpina, sive Valachia, quod latinè Severinum dicitur, à Severo Imperatore, (vt Bonfinius ait) conditum. Si ab alio loco dicatur, mihi non est compertum. Certum est, eam vocem fuisse Vngaris non insolentem, vt ex Bonfinio patet. *Dec. d. p. li. p. pag. 6.*

Adverterim verò, Conventus hujus *Provinciæ*, successu temporum, quoad Regnum integrum steterit, excrevisse; cum & præcedente seculo, anno *Christi* 1518, Conventum, à Moyse quodam, Regis Vngariæ Vladislai II. Cameræ *Præfecto*, apud *Plodium* in Magistro Ord. Gen. Fr. Garcia de Loaysa, Hispano, fundatum legamus. En promissis steti, ingenue Lector, immò, si rectè advertas, plures dedi (largitas enim decet promissorem) alijs etiam quibusdam, præter eos, quos præfatus fueram, *Conventibus* annumeratis. Sed enim, priusquam ad vlte- *Plod. 2. p. li. 4. col. 129.*

riora progrediamur, operæ pretium me facturum existimo, si catalogum Conventuum à Fr. Bernardo Guidone, Gallo de Castro S. Vincentij, descriptum, ex chronico m. s. Bononiæ apud nostros servato, (quod jussu F. Almerici Placentini, XII. Mag Ord. Generalis, Tolosæ electi anno Christi 1 3 0 4. atque adeò non 1300. vt videntur velle aliqui, quos aliàs, cùm certiora non haberem, sum secutus; nec 1303. vt sub hujusce capitis initium per collectoris mendum irrepsit; sed 1305. contexuit) cum additionibus factis vsque ad annum 1365. hic reposuero; quem seriùs acceptum, absque impressoris impendio, fortassis & stomacho, primo loco reponere non licebat. Ibi ergo sub tit. *Conventus Ordinis Fratrum Prædicatorum*, ad rem nostram sic scribitur

Fernandez pag 341.

In Provincia Hungariæ.

In Pannonia isti.

Conven. Albæ Regalis. Pestensis. Budensis. Strigoniensis. Iauriensis. Con. S. Martini. Ferrei Castri. & cum alio caractere additus. Camariensis.

In Schlavonia isti.

Conven. Thamensis. Veronica. Possega. Cagrabiensis Byhig. Iadrensis. & alijs caracteribus adjecti, Castrianensis. Insulensis.

In Dalmatia isti.

Conv. Spaletanus. Ragusinus. Duratinus. Novensis. QuinqueEcclesiensis. Marchianus. Zeuriensis. Potokensis. Vltransylvani.

Albæ transylvanæ. Soybiensis. Albensis transylvanæ.

Histricæ. Transylvanensis. Similu. ad marginem, Simúlu.

Citra Danubium.

Tirva. Banensis. Cassa. Budrat. Francavilla. Apud Siculos.

Ex hoc catalogo colligere inter alia possumus, 1. multò antiquiores S. Antonini ætate fuisse Conventus, quos recenset; cum ijdem sint, cum hoc Guidonis indiculo recitatis. D. enim Antoninus, qui extremo vitæ suæ tempore tertiam partem historialem absoluit, (agit enim de Pij II. Sum. Pontif. electione, multis ejus gestis post illam, legatione Reip. Florentinæ ad Pium, describitque elegantem & eruditam, à se, qui in eadem legatione primas tenebat, habitam orationem anno Christi 1458.) ex hac mortali vita anno 1459. ferè vno seculo post factas additiones ad scripta Guidonis, & supra sesquiseculum, ex quo Guido scripserat, emigravit. 2. plures dubio procul fuisse S. Antonini tempore Hungariæ Conventus, cùm incredibile sit, tanto intervallo numero non succrevisse. 3. ex notula illa *Vltratransylvani* præfixa à Guidone, omissa vero, (saltem in meo codice) à D. Antonino, præferri nobis lucem, vt judicium ferre possimus de subjectis Conventibus, illis præcipuè, qui obscurioribus vocibus designantur, vt Soybiniensis, Histricensis; vt sc. ille sit Cibiniensis, hic Bistriciensis, vt in nostro indiculo est annotatum. Nihilominus tamen scias, casu aliquo inversum fuisse ordinem inter Conventus Similù, sive Simil j, & apud Siculos, sive Assersiculis: verè enim Assersiculensis erat in Transsylvania, & Similiensis in Hungaria Cisdanubiana. Tandem, diversitatem aliquam

3. p. hist. tit 22.

in voce, non semper diversa loca denotare; nam Thamensis, Similù, Apud Siculos, Budrat, Castrianensis, Guidoni: Chamensis, Similij, Asserficulos, Castronovensis, Budruch S. Antonino, conveniunt. At de his jam satis: ad alia stylus vertatur.

CAPVT III.

De Collegijs, & Studijs Generalibus, sive Vniversitatibus.

IN toto Prædicatorum Ordine, vt plurimùm, vix reperire estCœnobium, (si tollas desolatas Provincias) in quo etiam studium non vigeat, & Religiosi Fratres, alijq; extranei, (si lubet) in Philosophicis ac Theologicis lectionibus, conferentijs, repetitionibus, disputationibus non erudiantur, exerceanturque; vt proinde haud ineptè quispiam, Dominicanorum familiam quandam in orbe terrarum dispersam Vniversitatem vocaverit. Hoc ab Ordinis principio originem traxit, in cujus primævis legibus sic legimus esse sancitum. *Conventus citra numerum duodecim fratrum professorum, quorum decem ad minus, sint Clerici, & sine licentia Generalis Capitul. & absque Priore, & Doctore, non mittatur, nec postquàm missus fuerit, dictus numerus fratrum minuatur.* vbi in declarationibus, præter alia: *ac debet habere Doctorem, id est, Lectorem, qui fratribus legat.* Cùm enim Ordo noster pro salute animarum principaliter, essentialiterquè fuerit institutus, opus erat, vt sac. studia

Constit Ord. Præd. dist. 2. c. 1. n. 2

 lite-

literarum, quæ ad id muneris omnino necessaria sunt, vbique seriò promoverentur. Verumenimuerò selectiora, & insigniora quædam studia in singulis Provincijs designata sunt, quorum Moderatores peculiaribus gradib⁹, & titulis insigniti, de cœteris ad munera legendi, concionandi, laureasq; graduum Philosophiæ, ac Theologiæ promovendis, ex instituto decernerent; quæ Generalia, Ord. Vniversitates, & alicubi etiam Collegia, (è quibus nonnulla omnino sunt à Conventibus separata, vt in Hispanijs, quædam verò etiam ipsis conjuncta, vt ferè in Italia.) nuncupantur. Itaque in Provincia Vngariæ, Generale studium Conventui adjunctum, diù viguit in Vrbe regia Buda, vbi etiam vir celebris M. F. Petrus Niger, Clypei Thomistarum auctor, sub annum Christi 1481. Regentem, sive studij ejusdem Caput agebat. Cum verò aliquo postea tempore inde fuisset amotum, eòdem, M. G. Fr. Thomæ Vij Cajetani jussu, revocatum est. Deinde Mag. Gen. Fr. Franciscus Sylvester, Ferrariensis, qui creatus anno Christi 1525. obijt anno 1528. in Cilmiensi, sive Sirmiensi potiùs Conventu, illud instituit, & erexit.

Plod. 2. p. in Gen. Cajet. colum. 108. Idem in Gen. Ferr. col. 145

CAPVT IV.

De Locis, sive Vicariatibus.

REperiuntur interdum loca quædam in Provincijs, in quibus duodenario numero pauciores fratres degere solent, qui non Conventus, sed simpliciter Loca, & alicubi Vicariatus dicuntur, ad populorum devotionem, & itinerantium

fra-

p. 2. li. 3. col. 97. fratrum solamen erecta: qualia in Vngaria etiam fuisse certum est; meminit enim *Plodius* loci S. Crucis in Vocrtes, sub Gen. M. Fr. Vincentio Bandello, anno Christi 1505. fundati.

Albæ etiam Iuliæ datus est Locus Ordini à Cœsare Ferdinando I. Rege, & Capitulo, acceptatusque anno 1553. vt constat ex actis Capituli Gen. Romæ anno illo celebrati, in quibus sic dicitur. *titulo: Acceptationes.* *Acceptamus Locum, concessum Provinciæ Vngariæ in Alba Iulia Transsylvaniæ, à Regia Majestate, & Capitulo Ecclesiæ Cathedralis.* Nec moveat, quod diximus, Albæ Iuliæ duos nostri Ordinis Conventus extitisse: nam esto etiamtùm illi permanserint, præter Conventus plures, etiam Loca, sive Vicariatus in præcipuis Vrbibus, vt Mediolani, Romæ, Neapoli &c. esse nostris, vel isto tempore conspicimus. Locum, vel ex Conventibus alterum, B. Mariæ Virginis nomine insignitum liquet ex Em. Pazmany.

CAPVT V.

Sanctimonialium Monasteria.

Ernardus Guido de Sanctimonialium Vngariæ Monasterijs agens, ita scribebat. *in Chronico MS. Bononiæ asservato.* In Vngaria Monasterium apud Insulam fundatum à Rege Vngariæ, vbi pro thesauro habetur pretiosa Soror Margarita, Virgo electa, & sancta, filia quondam Regis Hungariæ, nomine Bela, quæ in vita, virtutibus, & miraculis multis effulsit, & post mortem vivere cum Deo miraculis demonstratur.

Monasterium apud Vepremium.
Monasterium apud Iadre.
Alio caractere additum, Albaregalense.

S. Antoninus ita. In Vngaria Monasteria quatuor. Inter quæ præcipuum est apud Insulam, fundatum à Rege Vngariæ; vbi quiescit Soror Margarita, monialis dicti monasterij, filia Regis Vngariæ, sanctitate præcipua, quæ miraculis in vita, & post mortem claruit.

3.p.hist tit. 23. c. 13. parag. 3.

A M. F. Joanne Michaele Plodio, prætermisso Iadrense, (quòd divisa Vngariæ à Dalmatiæ Provincia, ad eam non attineret,) sex recensentur. (zasz.

Lib. p. de Prog S. P. Dom. in Ita- c. 63.

1. Albæ Regalis. 2. Quinque ecclesiense. 3. Beregs-
4. Nemeti. 5. Vesprimij. 6. Insulæ Leporũ.

Qui tamen, dùm subdit, hæc & alia Monasteria in amplissimo Vngariæ Regno, finitimisque regionibus erecta, partus, (fas est dicere) Sancti Fr. Pauli Vngari, Conventus Bononiensis filij, extitere, &c. insinuat plura fuisse.

Eminentissi. Pazmany, octo enumerabat. (zász.

Appẽdice 2. pag. 115.

1. Albæ Regalis. 2. Quinque Ecclesijs 3. In Beregs-
4. In Nemeti. 5. Vesprimij, ad S. Catharinam.
6. In Insula Leporum, ad B. Virginem. (ke.
7. S. Margaritæ Virg. & Martyris de Hahold, in Peles-
8. B. Mariæ de Angelis in Lábatlan.

Ego juxta fundationis antiquitatem, ad singula, quæ occurrunt, annotabo.

Vesprimiense S. Catharinæ V. & Mart. omnium primum sub ipsum exordium Ordinis in Hungaria, anno ni-

mirum 1221. vel 22. fundatum; in quo per Septennium educata fuit Beata Margarita V. sub disciplina B. Helenæ Virg quousque cum alijs ad Insulam Leporum transmigravit. In eo corpus ejusdem B. Helenæ, vitæ sanctitate ad miraculum stupendæ, quiescebat. Stetit, vt creditur, vsque ad cladis Sigethianæ tempora, annum sc. Christi 1566. quando Moniales Vesprimio relicto, Kermendium, Civitatem Illustrissimi D. Comitis Adami de Botthian, citra Rabam fluvium, profugerunt: vbi bonis multis ad vitam religiosam honestè transigendam donatæ, vsque ad Boscaianæ perduellionis injurias sub annum 1605. perdurarunt, quando fuga sibi consulentes, ad tutiora, prout poterant, loca se receperunt. Rebus deinde pacatis, quæ superstites fuerant, redeuntes, diruta, & disiecta reparare cœpere: Sed illis extinctis, earũ bona alijs distributa, præter aliqua, quæ Ordini n. in Vng. restituendo, se redditurum, Illust. & Rev. D. Georgius Draskovit Epis. Iauriensis, sanctè non semel asseveravit. Vidi vestigia reparationis cum nota anni 1615. circiter.

De Boscaianæ rebellione lege Isthuanffiũ lib. 33. & 34.

S. Catharinæ V. & Martyris de Habold, in Peleske, fundatum fuit à Comite Arnoldo ex familia Banffiorum de Also Lindua anno Christi 1234. vt ex certa rerum Hungaricarum notitia scribere se refert *Pazmanius*. Crediderim Arnoldum istum filium fuisse B. Buzad Bamffi Martyris præclari, qui jam provecta ætate, relictis bonis suis, filijs, Ordinem nostrum professus est sub annum 1233. vt scripsimus parte prima.

Insulæ Leporum, B. Mariæ Virg. Insigne fuit illud Monasterium, quod Bela IV. in gratiam Beatissi. Virginis

ginis Margaritæ filiæ suæ, magnificè, & regaliter fundavit, ac dotavit; perfecitque anno 1252. ex quo deinceps Insula eadem, B. M. Virginis, & postea etiam Beatæ (vt Ranzanus scribit) Margaritæ, est dicta. Ad ipsum B. Margarita decennis cum alijs Sororibus ex Vesprimiense Claustro est deportata; in quo decem & octo annos, nimirum ad XXVIII. ætatis suæ annum, vitam innocentissimè, sanctissimèque transegit; atque ibidem sepulta innumeris, maximisque miraculis coruscavit; vt in ejus vita, quantùm Dei munere valvimus, ex certissimis monumentis referre conati sumus. Vbi tamen, sicut nescius non sum plura me alia effugisse, sic & illud valde mirabile missum: quòd per Sanctissi. Virg. Margaritæ intercessionem, pijs precibus, & voto imploratam, mulier quædam, prolem, quam fæminei sexus ediderat, in masculeam obtinuerit permutari. Hoc enim in respon. ad lectionem ejus officij octavum perspicuè asseritur ijs verbis. *O spectanda sæculo novo res miraculo, gestu singularis, votum Mater astruit, viri sexum induit forma puellaris, &c.* Tale etiam de S. Patriarcha Dominico narrat ex vetustis scriptoribus egregius Noster Malvenda, addens: *Haud sanè hujusce generis transformationes illæ censendæ, cùm fœminæ in veros mares aliquando fuere commutatæ, quas Plinius lib. 7. cap. 4. & Photius in Bibliotheca Codice 244. è Diodoro Siculo memorant: hæc enim divina virtute, maximoq; miraculo in gloriam S. Dominici,* S. Margaritæ *effecta fuit.* Insinuatur etiam in lectionis secundæ responsorio, ortum S. ejusdem Virg. vitæq; in Ordine *Prædicatorum* institutionem, fuisse à Sanctissimo P. Dominico cœlitus

Ranzanus de rebus Vngar. indice 15.

Thomas Malvēda anno 1221 c. 56.

apparente revelata. *Ortus, Cœlo conscio, germinis magnifici, paupertatis pretio voto cultu subijci, Patris almi nunc io panditur Dominici. ℣. Summi civis ætheris, forma vitæ cæteris, juris vsu cœlici. Patris.* In eodem templo Stephanus V. Rex, B. Margaritæ Germanus, qui bonis pluribus Monasterium locupletavit, corpus suum humari mandavit,; quod factum,. Ibidem Elisabetha Stephani V. Regis, Elisabethaq; Andreæ III. sanctitate illustres filiæ, sepultæ. Maxima in eo Regij, Illustrissimique stemmatis nobilitas, relictis sæculi dignitatibus, Deo semper studuit famulari, præcipue autem circa ejusdem B. Marg. tempora (vt ex indiculo Sororum, quæ pro vitæ ejus sancti-
p. 2. li. 2. tate tulerunt testimonium, superiùs colligi potuit) quando & septuaginta moniales in eo degebant. Sicque tanquàm omnis pietatis, religionis, cunctarumq; virtutum laude clarissimum, planeque sanctissimum Deo dicatarum Virginum asceterium, per tria, & ampliùs secula perseveravit: donec Turca per immanissimam tyrannidem vniversa devastante, Sanctimoniales, correptis Sanctissi. V. Margaritæ reliquijs, alijsque charioribus rebus, & inter eas, muneribus à Bela Rege in professione ejusdem S. Virg. oblatis, vestibus nimirum Sacerdotalibus, auro, gemmisque regentibus, candelabris ex Iaspide, calice cum patina, vnionibus, aurique pigmento insigniter exornato, sacris Chori libris, scripturis etiam, atque alijs, (vti in metu, & periculo tanto licuit) in fugam sese conijcientes, Tyrnaviam appulerunt. Vbi Fratres, ad S. Ioannis Baptistæ degentes, extorrium Consororum calamitatis (vt par erat) commiserantes, diviso Cœnobio, partem sibi vnam,

alte-

alteram illis, ita tamen, vt vltrò citroq; aditus non pateret, attribuerunt. Quoniam verò, pro sustentatione vitæ bonis aliquibus indigebant, Cœsari Maximiliano II. supplicarunt; quibus annuens, eis totales possessiones Nagy-Kolos, Kis-Kolos, & Iaczho nuncupatas, in Civitate Nitriense, quæ aliàs ad Abatiam Kolosiensem (tunc penitus desolatam) pertinebant, clementer concessit. Hoc, tam indulti Cœsarei, quàm illius executionis insequentes literæ, apertè testantur.

Nos Capitulum Ecclesiæ Strigoniensis, memoriæ commendamus, tenore præsentium significantes, quibus erpedit, universis, Nos literas Serenißimi Principis, & D. D. Maximiliani II. Dei gratia, electi Romanorum Imperatoris semper Augusti, & Germaniæ, Hangariæ, Boemiæ, &c. Regis, Archiducis Austriæ, Ducis Burgundiæ, & Domini nostri Clementißimi, Introductorias, & Statutorias, nobis præceptoriè sonantes, & directas, honore, & reverentia, quibus decuit, recepisse in hæc verba. Maximilianus II. Dei gratia, electus Rom. Imperator semper Augustus, & Germaniæ, Vngariæ, Boemiæ, &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, &c. Fidelibus nostris, Honorabilibus, Capitulo Ecclesiæ Strigoniensis, salutem, & gratiam. Cum nos, cùm pro ea, qua erga Ecclesias Dei afficimur pietate, & devotione, tùm verò considerantes Religiosas Virgines Sanctimoniales de Insula Leporum, sedibus suis, per Turcas, Christiani nominis hostes expulsas, & nunc Tyrnaviæ, & in Monasterio S. Ioannis Baptistæ commorantes, non habere, quo se sustentare poßint, ideoq; volentes eis clementer providere, totales poßeßiones Nagy-Kolos, Kis-Kolos, & Iaczho vocatas, in Civitate Nitriensi existentes, quæ aliàs ad Ab-

batiam, Kolos appellatam, pertinebant; sed nunc eadem Abbatia Kolosiensis penitus defecta, & vacua, per ipsas Sanctimoniales, ex annuentia, & consensione Reverendiss. olim Nicolai Olahi, Archiepiscopi Strigoniensis, & Locumtenentis nostri, &c. fuerunt possessæ, simul cum vniversis suis vtilitatibus, & pertinentijs quibuslibet, quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis, &, ex antiquis, limitibus existentibus, ad easdem de jure ab antiquo spectantibus, & pertinere debentibus, memoratis Venerabilibus Virginibus, Sanctimonialibus de Insula Leporum, nunc in præfato Monasterio S. Ioannis Baptistæ, Tyrnaviæ fundato, commorantibus, vsque ad illud tempus, quo rursum in locum veteris suæ residentiæ poßint redire, vigore aliarum literarum nostrarum donationalium superinde emanatarum, dederimus, donaverimus, & contulerimus: velimusq; easdem in dominium earundem, & dicti juris nostri Regij in eisdem habiti, per nostrum Regium, & vestrum homines legitimè facere introduci. Super quo fidelitati vestræ, harum serie committimus, & mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem, pro testimonio fidedignum, quo præsente, Egregius Georgius Sambokrèsi, aut Balthassar, & Ioannes Vysalusi; sin, Gregorius Babindali, vel Emericus, & Franciscus Elefanti, siue Nicolaus Roson, vel Lucas Posar, alijs absentibus, Homo noster Regius, ad facies præscriptarum totalium posseßionum Nagy-Kolos, Kis-Kolos, & Iaczho, in dicto Comitatu Nitriensi existentium, habitantibus, vicinis, & commetaneis eorundem vniversis, inibi legitimè convocatis, & præsentibus, accedendo, introducat prænominatas Religiosas Virgines Sanctimoniales de Insula Leporum, in dominium earundem posseßionum, & dicti Iuris nostri Regij in eisdem

habi-

habiti, statuatq́ easdem, & idem, & eisdem, præmissæ nostræ donationis, & Iuris nostri Regij titulis, ipsisq́ incumbentibus, simul cum cunctis suis vtilitatibus, & pertinentijs quibuslibet (si non fuerit contradictum.) Contradictores verò, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatas Religiosas Virgines Sanctimoniales, in Curiam nostram Regiam, nostram sc. personalem in præsentiam, ad terminum competentem, rationem hujusmodi contradictionis suæ reddituros. Et post hæc hujusmodi contradictionis, & statutitionis seriem, simul cum contradictorum, & evocatorum, si qui fuerint, vicinorumq́, & commetaneorum, qui præmissæ statutioni intererunt, nominibus, terminoquè assignato, vt fuerit expediens, eidem personali præsentiæ nostræ suo modo fideliter rescribatis. Secus non facturi. Datum Posonij die 14. Octobris, anno Domini 1572.

Nos itaquè mandatis suæ Majestatis, in omnibus, vt tenemur, obedire volentes, vnà cum supradicto Egregio Sambokrèsi de eadem Sambokrét homine suæ Majest. Regiæ, vnum ex nobis, Venerabilem videlicet Michaelem Tapolchàni, fratrem, & Concanonicum nostrum, ad præmissa fideliter peragenda, nostro pro testimonio transmiseramus fidedignum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis sub Iuramento, in Generali Decreto superinde expresso, consona voce retulerunt in hunc modum: Qualiter ipsi feria quarta proxima post festum Sancti Vrbani Papæ, recèns transactum, ad facies præscriptarum totalium possessionum, Nagy-Kolos, Kis-Kolos, & Iaczho vocatarum, in dicto Comitatu Nitriensi existentium habitarum, Vicinis, & Commetaneis earundem vniversis, præsertim Egregijs Christophoro Bosány Iuniore de eadem Bosány, & Ioanne Turchàni de Turchán, Alberto de de Fekete de Korpona, & Paulo

Doma-

Domanyiczki de eadem Korpona: item providis Paulo Alsyk, Iudice in Nedanouvecz, & Stephano VVrbanovuich, Ionanni Aponyi, & Georgio Kmech, Matthiæ Apony, Nicolao Gotbko, Georgio Loyko, & Laurentio Bodor, & Széplak, alias Krazno, familia Dominorum de Tapolchány, Georgio Zuvorad in oppido Sambokrèth, dicti Georgÿ Sambokrésí, Laurentio Bakos in Szuchan, prædicti Ioannis Turkchányi, Martino Mathussouuich, in jam dicta Nedanouuecz, possessionibus, vocatis, præfati Matthiæ Aponyi, commorantibus, Egregiorum Colonis: alijs etiam quamplurimis inibi convocatis, & præsentibus, accessissent: idemquè Homo suæ Majestatis Regius, dicto nostro testimonio præsente, introduxisset prænominatas Virgines Sanctimoniales de Insula Leporum, in dominium earundem possessionum, dictiquè Iuris suæ Majest. Regiæ in eisdem habiti, statuisset easdem idem eisdem, præmissæ suæ Serenitatis donationis, & juris suæ Majestatis titulis, ipsis incumben. simul cum cunctis suis vtilitatibus, & pertinentÿs quibuslibet, nullo tunc ibidem Contradictore apparente. Veruntamen infra resolutionem quindecim dierum, hoc est, feria 2. proxima post octauas Corporis Christi, Nob. Emericus Paulouuick de VVindya, nostram personaliter veniens in præsentiam, suo, hæredumq; suorum nominibus, & in personis, præmissæ statutioni, ratione domus, & curiæ suæ nobilitatis, ac cunctarum ejus pertinentiarum, in possessione Nagy Kolos, in antedicto Comitatu existen. habitæ, si, & quatenus prætactæ Religiosæ Virgines Sanctimoniales, se & eo statui fecissent, contradictionis velamine coram nobis in Capitulo obuiavit. Ob quam quidem contradictionem, nos quoque eundem Emericum Paulouuich de Vuindya, mox ibidem, & eodem die personaliter con-

tra annotatas Religiosas Virgines Sanctimoniales, in Curiam S. Majestatis Regiam, suæ videlicet Majestatis Regiam, suæ videlicet Serenitatis personalem in præsentiam, ad terminum competentem, rationem contradictionis suæ redditurum, evocassemus quidem; nihilominus tamen, antequam literæ nostræ relatoriæ super præmissa introductione, & statutione, pro aliqua partium extractæ fuissent, feria 3. proxima ante festum nativitatis B. Ioannis Baptistæ, memoratus Emericus Paulouuich, ad nos in Capitulum personaliter reversus, prætactam suam contradictionem, suo, & hæredum suorum nominibus factam, in toto, & in qualibet sui parte annihilandam, cassandam, & revocandam esse duxit; prout annihilavit, cassavit, & revocavit: statutionemq́ ipsam, pro præmissis Religiosis Virginibus Sanctimonialibus, firmam reddidit coram nobis, harum nostrarum vigore, & testimonio literarum mediante. Datum ipso die revocationis, & pertractationis An. Domini 1572. Hisce igitur bonis à Maximiliano Cœsare donatæ Sanctimoniales, Deo Altissimo in altera Monasterij parte famulabantur, quousque fratribus universis morte extinctis, totus illis locus solidè cessit; ubi ad annum circiter 1614. perseverarunt: quando Majoribus agentibus, vrgentibusque, etsi nolentes, reluctantes, Deumq́ue obtestantes, injuriam se pati, adeoque inde exturbatæ veriùs, quam eductæ, Posonium denique ad Clarissarum Monasterium cum rebus suis deportatæ fuere. Ibi quibusdam Ordinem permutantibus, aliæ in primæva sua professione constanter perstiterunt; è quibus año 1635. duæ adhuc erant superstites; quæ fuerant Tyrnaviæ cœterarum Antistitæ: sed altera jam piè defuncta, altera vi-

vit hoc ipso anno 1637. mense Septembri. Nonnullis visa est res illa Superis minimè placuisse; quòd intra annum, aliquot præcipua illius capita sint morte sublata; præter Maximi sanè cujusdam Principis ædes, etiam ipsum forum incendio conflagrarit: Ecclesia S. Ioannis Baptistæ novas reparationes nunquam sustinuerit; neque quicquam effici potuerit, donec novis jactis fundamentis, aliud extructum est ædificium. Verùm ego nihil temerè suspicatus, quicquid est, divinæ sententiæ committo. Denique illud hic addiderim; cùm Conventus fratrum Vesprimij, S. Catharinæ V. & M. & Con. in Insula Leporum, B. Mariæ Virginis nomine, non secus ac Monialium Claustra, nuncupati legantur, videri fuisse Conventus Monasterijs ad communem Ecclesiam adjunctos, quippè qui cum sufficienti fratrum numero ad spirituales Sanctimonialium opportunitates forent coaptati.

Albæ Regalis. Hoc videtur constructum post annum 1305. quando ejus mentio habetur in additionibus ad Guidonis m. s. quæ factæ sunt ab eo anno vsque ad 1365. vti jam præmonuimus. Et adhuc reliqua *Quinqueecclesiense*, *Beregszasziense*, *Nemetense*, *Labatlanense*, quæ nullo modo memorantur, recentiora fuisse videntur: licet hoc prorsus necessarium quoad singula non sit, cùm potuerit subterfugere illos scriptores, sicut contigit in Monasterio, secundo loco commemorato.

Porrò duplex locus describitur in Vngaria, *Nemeti* nomine; alter in Barsiensi Comitatu, propè Schemnitium:

alter in Comitatu Neugradiensi juxta Danubium: sed in priori Monasterium fuisse putatur.

Labatlan verò oppidum est ad Danubium, non procul à montibus, qui Verther dicuntur, alias Schiliperg, suntque in Sopronìensi Comitatu. Vocabatur Monasterium S. Mariæ de Angelis, vigebatque anno 1492. teste Em. Pazmanio.

Dixi ego, quantùm licuit, *Provinciæ* Hungariæ loca, illis demptis, quæ Dalmatinæ, per sejunctionem unius ab altera, anno, juxta *Flodium*, 1486. factam, addicta fuere; de quibus loco isto nihil scribendum existimavi. Namque & sine illis, in Moldaviam, Valachiam, Transylvaniam, superiorem, inferioremque Pannoniam, Croatiam, Bosniam, Illyricum, Provincia nostra tractu suo porrigebatur. Filiæ illius indubiè sunt *Provincia* ipsa Dalmatiæ, *Peregrinantium*, Ragusijque Congregationes. Idem de *Provincijs Poloniæ*, Daciæ, Boemiæ, Congregationeque Styriæ, & Carinthiæ, sentit in literis ad me datis Eximius P.M. Fr. Gullielmus à Moncaluo, cujus ingenio, judicioque cum singulari prudentia, & pietate conjunctis, plurimùm ego semper meritò tribui: verùm de re hac enucleatè scribere, currente proelo, modò non datur.

2. p. in præfatis annotatione 3.

CAPVT VI.

De Generalibus Capitulis in Provincia Vngaria celebratis.

INsigniores semper extitere *Provinciæ*, in quibus habita Generalia Comitia, ad quæ condendis legibus, decernendisq; illis, quæ pro communi totius Ordinis bono opportuna sunt, ex vniverso Orbe, Patres gravissimi juxta præscriptas leges electi, designativè conveniunt. Neque enim vnquam in nuper exorientibus, vel jam collapsis, sed in optimè constitutis Provincijs semper habentur. *Porrò* in nostra Vngarica *Provincia* duo insignia Generalia Capitula, de quibus sæpenumero meminere Sac. Constitutionum nostrarum declarationes, sunt celebrata. Prius in Vrbe Regia Buda, à Christo quidem nato, anno 1254. ab ingressu verò Ordinis in Vngariam, 33. Bela, & Maria Regibus instantibus, quo & tempore Beatiss. Virgo Margarita earum filia, annum agens ætatis duodecimum, solemnium trium votorum professionem, in manibus B. Vmberti de Romanis Burgundi, V. Mag. Gen. in eodem Capitulo electi, nuncupavit. *Posterius* apud Pestum, (oppidum è regione Budæ, solo Danubij, qui per pontem, ultrò citroque traijcitur, interjectu distans) anno Christi 1273. ingressus Ordinis 57. sub B. Ioanne Vercellense Mag. Ord. VI. ad Regum etiam instantiam, quando eadem Virgo Sanctiss. Margarita, cùm ante biennium jam

ad superos evolasset, multis maximisq; signis, solis instar, de cœlo coruscabat. Præcipua, quæ in illis Capitulis sancita fuere, diligens scriptor Ambrosius Taegius, in suis monumentis, quæ tomis aliquot in Mediolanensi nostro S. Mariæ gratiarum bibliotheca manuscripta servantur, fidelissimè collegit: ea ad me transmissa, verbis ipsius, in tui gratiam, studiose Lector, censui describenda. De Budensi igitur, sic ait. Fr. Ambrosius Taegius Mediolan.

Anno Domini 1254. à confirmatione Ordinis 38. à transitu B. Dominici anno 33. pridie Calendas Iunij, in festo Pentecostes celebratum est 33. Capitulum Gen. Budæ in Provincia Vngariæ, sub Mag. Vmberto de Romanis, tunc nouiter electo. In quo Capitulo Constitutiones quædam factæ sunt, & cum alijs in libris Constitutionum suis sunt locis insertæ.

I. In cap. de Domibus concedendis, in fine additum fuit sic. Statuatur semper aliquis Fr. Clericus, vel Conversus maturus, discretus, & securus, qui sit Portarius, & diligenter, quæ ad officium portarij pertinent, exequatur. Poterit autem aliquem Fratrem, vel Sæcularem honestæ conversationis habere in adjutorium, cum necessitas hoc requiret.

II. In capitulo de Capitulo Generali, vbi dicitur de Magistro, seorsum corrigant, & emendent, additum fuit: Qui coram ipsis humiliter se prosternens, veniam faciat: & stans de suis excessibus se accuset; & Diffinitores audiant accusantem.

In hoc Capitulo quamplurimæ factæ sunt pro bono statu Religionis conservando Ordinationes.

I. Quòd de B. Petro Martyre fiat per totum Ordinem festum totum duplex, & Pax in Conventu detur.

II. Quòd provideant Priores, quòd in diebus Communionis fratres Conversi sermonem habeant in vulgari.

III. Quòd Suppriores non constituantur per scrutinium, sed de consilio discretorum, qui coram Priore conferant.

IV. Quòd Priores, & alij fratres curam diligentem habeant, quòd nomen B. Dominici, & B. Petri Martyris in Calendarijs, & Litanijs scribantur; & picturæ fiant in Ecclesijs nostris, & quòd eorum fiant festa.

V. Concessum fuit Fratribus, quòd in festo B Dominici fiat processio, vbi commodè fieri poterit, si Priori, & Fratribus visum fuerit.

VI. Quòd Fratres observent jejunia, quæ communiter in patriæ observantur.

VII. Quòd nullus Frater libros sibi commissos in vita sua, aßignet alicui Conventui speciali, nec alicui super hoc concedatur licentia.

VIII. Quòd in quolibet Conventu constituatur unus, vel plures, si multitudo Fratrum hoc requirat; qui non solùm post Completorium, sed etiam de die omni tempore, quando sibi videbitur, circuire debeant omnes officinas, & loca, in quibus Fratres solent conversari, & insolentias, quas viderint, Prælato referre, & delinquentes in Capitulo proclamare teneantur.

In eodem Capitulo concessæ sunt domus quædam Provincijs quibusdam, videlicet Provinciæ Hispaniæ, duæ: Provinciæ, duæ: Lombardiæ, duæ: Teutoniæ, duæ; & Poloniæ duæ.

Sequens Capitulum generale aßignatum fuit apud Mediolanum in Provincia Lombardiæ.

De Pestensi verò ita scribit. *Anno Domini 1273.*

à confirmatione Ordinis anno 57. à transitu B. Dominici anno 52. pridie Cal. Iunij, in festo Pentecostes celebratum fuit 52. Capitulum Generale apud Pestum in Provincia Vngariæ, sub Magistro Ioanne Vercellensi; in quo Constitutiones quædam factæ sunt, & cum alijs in Constitutionum libro suis sunt in locis insertæ. Ordinationes quoque multæ sunt pro bono statu Religionis factæ.

I. in cap. de Capitulo quotidiano, vbi dicebatur, similiter quicumque frater caveat, ne malum, quod audivit, &c. totum deletum est, vsque ibi, auditis verò &c.

II. In cap. de Visitatoribus, vbi dicebatur, generali Capitulo studeant denunciare, totum hoc est remotum, & sic fuit positum. Si quis Frater nostri Ordinis, per se, vel per alium, ordinationē de se, vel de alio factam, vel obedientiam sibi, vel alij fratri injunctam, per quamcunque personam extra obedientiam nostri Ordinis constitutam, quocumque modo procuraverit revocari, vel in aliqua Provincia, vel Conventu, aut in officio, seu Studio generali poni, vel remanere, vel inde removeri, vel cum personis extraneis commorari, ipso facto, ex vi præsentis statuti, omni voce tàm in accusationibus aliorum, quàm in electionibus, & tractationibus eorum, quæ mittenda sunt ad Capitulum generale, vel Provinciale, penitus sit privatus: nec ad prædicta restitui valeat, nisi per Magistrum Ordinis, vel Capitulum generale.

Secundò in hoc Capitulo Ordinationes quamplures factæ sunt pro bono Religionis statu conservando, ex quibus aliquas magis necessarias hic apponere necessarium existimavi.

I. Quòd priores, & eorum Vicarij non mittant ad Studia

dia generalia fratres discolos, vel ineptos; & si quos tales miserint, studeant revocare.

II. Quòd Constitutio de non equitando, & de carnibus non comedendis diligentiùs observetur; & qui culpabiles inventi fuerint, per Priores Provinciales, & Visitatores graviùs puniantur.

III. Quòd Priores conventuales, Constitutionem de silentio tenendo, & de pœnitentia pro fractione silentij, & de jejunijs Ordinis diligentiùs observari faciant.

IV. Quòd Fratres discoli, & indisciplinati, ad Conuentus paruos, & novos non mittantur; & missi, per Priores Provinciales revocentur; & ponantur in illis, in quibus meliùs sub disciplina teneri poterunt.

V. Quòd Priores provinciales, quando aßignant fratres periculosos Conventibus, qui ignorant conditiones eorum, statum ipsorum Prioribus illorum Conventuum studeant renunciare.

VI. Quòd nullus Prior apostatam alterius Conventus accipiat ad Ordinem, sine Prioris provincialis, vel ejus Vicarij licentia speciali.

VII. Quòd Constitutio de receptione fratrum Conversorum, secundùm quòd scripta est, observetur; & ipsi à Prioribus in officijs occupentur.

VIII. Quòd Studentes, pecuniam sibi à Provinciali, vel à Conventibus aßignatam non expendant, nisi in libris Theologicis, & nisi de Prioris provincialis licentia speciali. Cùm autem de studio redierint, de receptis, & expensis, Priori provinciali, vel conventuali teneantur reddere rationem, secundum quòd ab ipsis pecuniam receperunt.

IX. Quòd

IX. Quòd nullus frater habeat vestes Ecclesiasticas, vel ornamenta, seu aliqua paramenta, Cruces aureas, vel argenteas, vel cum lapidibus pretiosis, nec annulos, vel lapides pretiosos: qui habuerint, expedire se infratres menses à notitia præsentiarum teneantur. Quòd si non fecerint, illis Conventibus, de quibus fratres illi fuerint, aßignentur.

X. Præceptum fuit in virtute obedientiæ fratribus vniversis, quòd in Alchimia non studeant, nec doceant, nec aliquatenus operentur, nec aliqua scripta de scientia illa teneant: sed Prioribus suis restituant, quàm citò poterunt, bona fide per eosdem Priores Provincialibus Prioribus aßignandos.

XI. Quòd Priores, & Diffinitores Capitulorum Provincialium, nullum locum recipiant, nisi priùs eis constiterit, quòd sit locus idoneus pro Conventu ædificando, per fratres, idoneos ad hoc inquirendum, destinatos.

XII. Quòd Priores, & eorum Vicarij, Diffinitores Capitulorum generalium per eorum Conventus transeuntes, & redeuntes, deducant, vel deduci faciant ad proximos Conventus, eis necessaria ministrando.

Tertiò in hoc Capitulo concessæ sunt domus quædam nonnullis Provincijs; vz Hispaniæ, duæ, quarum vna in sede Vrgellensi poneretur: Provinciæ, una: Franciæ, vna in Polomato ponenda: Prou. Teutoniæ, duæ, & P. Angliæ, vna.

Sequens Capitulum gen: apud Burdegalam in Pr. Provinciæ aßignantum fuit, vel in loco secundùm exigentiam Concilij, vbi Magister Ordinis duxisset eligendum. In eo tamen Conventu celebratum non est, sed apud Lugdunum, vbi Concilium generale celebratum est, &c. Ita Taegius.

De

Castil-lus Cet. p. li. 3. c. 9.

De hoc Capitulo Gen: Fr. Ferdinandus Castillus in Centuriis Ordinis prudenter quædem scripsit, digna, quæ legantur. Commendant verò cumprimis Patrum illorum studium, et zelum in omnibus, quæ in majus Dei obsequium, & gloriam ex Sacro Ordine nostro poterant redundare. Quisquis enim, ait, hortum possidet, si talem, qualem esse decet, videre desiderat, diligentissimam sanè illum navare opus est operam, vt ab omni graminis, & malæ herbæ genere, semper expurget. Cum enim, quò pinguior humus, excultiorque fuerit, eò prava germina citiùs, ac faciliùs repullulascere, & succrescere soleant, sarculum ad ea excindenda, convellendaque, præmanibus omni tempore habendum est. Siquidem opinari, quòd ea serpere, ac propagari non adnitantur, insipientiæ, seu veriùs dementiæ fuerit. In eisdem Comitijs, ferreum cingulum, flagella, cilicia, cœteraque sanctissimæ, innocentissimæque Virginis Margaritæ pœnitentiæ instrumenta, Magister Ordinis, Fratribus, ac Sororibus publicè ostentavit.

CAPVT VII.

De B. Virg. Deiparæ Rosarij in Hungaria instituto.

QVin de re Hungarico Regno apprimè profutura, vt de vitiorum, & hæresum monstris, Turcis, & adversarijs omnibus gloriosè triumphet (si eam ex animo amplecti voluerit, vt pro

avita illius in Beatiss. V. Deiparam pietate non dubitamus) Sacratissimi sc. Rosarij, quæ olim in eodem Regno floruit, sodalitate, hoc loco, cùm pro susceptæ scriptionis ratione, tùm pro meo in eam gentem amore, aliquid edisseram, prætterire non possum. Rosarium, quod & Psalterium B. Mariæ nuncupatur, est quædam formula precandi Deum in honorem ejusdem Deiparæ, qua centies & quinquagies recitata Angelica Salutatione instar Davidici Psalterij, & cuilibet decadi interjecta oratione Dominica, per quindecim decades, quindecim præcipua humanæ instaurationis mysteria pijs meditationibus percensentur. Secatur verò in tres partes, quarum prima, gaudiosa: secunda, dolorosa: tertia, gloriosa mysteria comprehendit.

Brevi. ar Prædicat. Dominica p. Octobris.

Gaudiosa.	Dolorosa.	Gloriosa.
1. Dominicæ Incarnationis annunciatio.	1. Christi oratio in horto.	1. Christi Resurrectio.
2. Visitatio B. Vir. ad Elisabeth.	2. Flagellatio.	2. Ad Cœlos Ascensus.
3. Incarnati Verbi Nativitas.	3. Coronatio ex Spinis.	3. Spirit⁹ S. in Discipulos missio.
4. Ejus in Templo Præsentatio.	4. Crucis gestatio.	4. Virg. Deiparæ Assumptio.
5. Ejus in Templo inventio.	5. Crucifixio.	5. Ejusdem Deip. Coronatio.

V. Bzovium anno 1213. a. n. 9. & Malvendā anno 1215. à cap. 10. Albigensiū errores fusè apud Bzov. an. 1199 à n. 33. Mal. anno 1205. à cap. 4.

Vt ita pulchrè admodúm rei congruat Rosarij nomen, dùm frondibus, vitæ; sentibus, passionis; floribus, gloriæ triumphantis cum Virgine Matre Christi Domini mysteria correspondent. Hujus adeò præclari inventi, Beatissima Deipara edocente, auctorem fuisse S. Patriarcham Dominicum, certum est. Cum enim Albigensium nefaria hæresis, Sacrosanctæ Matris Dei (quam per summam impudentiam voce impurissima meretricem appellabant, ejusque illibatam virginitatem infami ínfamia violabant) dignitati potissimùm infesta, in regione Tolosatium impiè grassaretur, ipse Beatissimus P. Dominicus, qui eo tempore Prædicatorum Ordinis fundamenta jecit, divino incensus ardore, Tolosam, ad debellandas hæreses, & fidem Catholicam propugnandam se contulit. Vbi cùm omniá hæresum, ac vitiorum incendio deflagrare vidisset, ad sacram anchoram Beatissimam Virginem se convertit: precibus eam assiduis interpellat, vt tantæ malorum inundationi sua benignitate subveniat. Admonet ipsum divinitùs Cœlorum Regina, ac jubet, vt Rosarium populis omni mentis fervore prædicet. Hoc esse vnicum, ac singulare ad evertendas hæreses, vitia extinguenda, virtutes promovendas, Dei misericordiam, suffragiaque sua impetranda præsidium. Cœpit igitur saluberrimum Rosarij institutum per B. Dominicum, ejusquè Fratres Prædicatores incredibili cum animarum fructu vbiquè propagari, erectæquè sunt ejusdem complures societates. Vt, sanè, cùm dicim⁹ S. Dominicum Rosarij auctorem fuisse, non sit accipiendum, quasi ipsum primum, & à se tam sancti ritus invento-

rem

rem, & excogitatorem affirmemus. Ipsa enim Beatiss. Deipara, viro Dei, vt diximus, apparens, illum docuit Rosarij institutionem: ore, verbis, monituque B. Virginis, eaque præeunte S. Dominicus Rosarij formulam didicit: adeoque Sacra Dei Genitrix inventrix: Sanctus Dominicus potiùs promulgator extitit, vt Thomas Malvenda loquebatur. Nequis verò de hujusce rei veritate ambigat, Summorum Pontificum, qui eam apertè profitentur, testimonijs placet stabilire. Leo X. sic ait: *Olim, prout in historijs legitur, à S. Dominico quadam Confraternitas vtriusquè sexus fidelium, de Rosario ejusdem B. Mariæ Virginis nuncupata, ad honorem Angelicæ salutationis instituta, & in diversis mundi partibus prædicata fuit.* Pius V. *Spiritu sancto, vt piè creditur, afflatus B. Dominicus, Ord. FF. Prædic. auctor, cujus institutum, cùm in minoribus essemus, expressè professi sumus, occasione, qua Albigensium hæresis per partes Galliarum, & Italiæ, miserè grassabatur, & tàm multos excoecaverat sæculares, vt in Domini Sacerdotes, & Clericos sævissimè furerent, levans in Cœlum oculos, & montem illum gloriosæ Virg. Mariæ, almæ Dei Genitricis respiciens, modum facilem, & omnibus pervium, ac admodùm pium orandi, & precandi Deum, Rosarium, seu Psalterium ejusdem B. Mariæ nuncupatum, quo eadem Beatiss. Virgo, salutatione Angelica centies & quinquagies ad numerum Davidici Psalterij repetita, & oratione Dominica ad quamlibet decimam cum certis meditationibus, totam Domini nostri Iesu Christi vitam demonstrantibus, interposita, veneratur, excogitavit; excogitatum per Sanctæ Romanæ Ecclesiæ partes propagavit.* Gregorius XIII. *Memores, B. Dominicum, Ord. Præd. institutorem, cùm &*

Ann. 1215. c. 19.

Bulla data Romæ pridie non Octobris anno 1520. Pont. sui an. 8. initiũ est, Pastoris æterni.

Bulla, cujus initiũ, Consueverũt, data Romæ anno 1569. die 27. Sept. Pont. ejus an. 4.

Gallia, & Italia à perniciosis premeretur hæresibus, ad iram Dei placandam, & Beatiss. V. intercessionem implorandam, pijssimum illum orandi modum instituisse, quod Rosarium, sive Psalterium Beatissimæ Virginis nuncupatur, &c. Sixtus V. *Attendentes itaquè, quàm Religioni nostræ fructuosum fuerit, Sanctiss. Psalterij, Rosarij nuncupati gloriosæ, semperq; Virg. Mariæ almæ Dei Genitricis, institutum, per B. Dominicum, Ordinis Fratrum Prædicatorum auctorem, Spiritu S. vt creditur, afflatu excogitatum, quantaq; exinde mundo provenerint, & in dies proveniant bona, &c.* è quibus nemini non facile erit judicium ferre de eo, quod aliqui in Hungaria dixere non ita pridem, Rosarij institutum ante annos LXX. non extitisse, quòd fortasse illud à tempore navalis contra Turcas pugnæ, sub Pio V. Sum. Pont. anno nimirum Christi 1571. sumpsisse originem existimaverint. Verùm aliud fuerit loqui de festo die Rosarij prima Octobris Dominica, quod inde ortum habuit; aliud de Rosarij, Sodalitatisque illius institutione, quam & ante secula quatuor fuisse, inficias ire non licet, cùm à Beatissimo P. N. Dominico initium cœpisse, annales vniversi, summique Pontifices jam præcitati, suis diplomatibus disertè testentur. Sed (vt ad historiæ seriem revertamur) cùm temporis decursu, celebris consuetudo, vel hominum negligentia, vel dœmonis astu paulatim cœpisset excidere, vt penè jam extincta videretur, Sacratissima Virgo, immenso circumdata lumine, B. Fr. Alano Britanno, eximio Concionatori, ad annum Christi 1473. se visendam exhibuit, atque monuit, vt cùm ipse, tùm ejus Socij Prædicatores, collapsam Sacri Rosarij devotionem totis viri-

Bulla, quæ incipit, Monet Apostolꝰ data Romæ p. Apr. an. 1573. Pont. an. p.

Bulla, Dùm ineffabilia Romæ 30 Ian. anno 1586. Pōtif. an. p.

Breu. Præd. Bzou. anno 1475. n. 22.

bus restituere conarentur. Siquidem hoc genus orandi promptum ac facile, esse sibi gratissimum, ad impetrandam divinam misericordiam accomodatissimum, populis salutare, & contra quævis adversa præsens auxilium. Priorem etiam Conventus Prædicatorum Coloniæ Civitatis, Fr. Iacobum Sprengerum, eadem Sacratiss. Virgo, ad eundem instaurandum sacrum ritum, cùm se ipsam illi fecisset conspicuam, vehementer accendit. Tantùm verò prædicatione, & opera fratrum Prædicatorum divina ista devotio in Christiano populo ubique promovit, tot, tantæque in honorem Dei Genitricis sub Rosarij nomine fundatæ sunt Societates, in quas Reges, Principes, Imperatores, atque Ecclesiæ Præsides pro summo ducunt honore cooptari, vt vix verbis exprimi possit. Romani etiam Pontifices innumeris indulgentijs, privilegijs, favoribus, atque gratijs, sacrum istud Rosarij institutum prosequentes egregiè ornarunt. Sed cumprimis ipsa beatissima Deiparens Maria, quod ipsa contulit mundo salutare Rosarij donum, mirificè fouet, & auget, cultores ejus insignibus afficit beneficijs, clarissimisque miraculis illustrat, vt plurium, grauiumque virorum scripta, in quibus per quatuor etiam seculorum annales, seriatim digesta sunt, palàm ostendunt. Inter quæ illud meritò singularissimum celebratur, quo Dei Genitricis auxilio sacris Rosarij precibus implorato, anno Domini 1571. Sept. Octobris, quæ Dominica fuit, ad Naupactum Achaici sinus, de Turcarum classe, viribus, & numero longè majore, à Christianis Principibus navali bello maxima post hominum memoriam victoria parta fuit. Cùm

Breu. Præd. Bzou. sup. n. 28.

Bzou. anno 1478. n. 1. And. Coppenstein in Rosario.

Diplomata Pontificia in unum collecta habes in Thesauro Apostolico Fr. Petri Louuet impresso

enim

enim ea die per vniversum Christianum orbem Sodalitates Rosarij, pias preces, ac processiones ad sacram Virginem de more haberent, ab omnibus fidelibus piè creditum est, ejusmodi preces, ad obtinendam Dei Genitricis opem pro Christiana classe plurimùm profuisse. Quod & Gregorius XIII. literis Apostolicis apertè testatus est. Quocirca Clemens IIX. Apostolica auctoritate confirmans Festum Rosarij Dominica p. Octobris à Gregorio XIII. institutum, publicis Ecclesiæ tabulis hæc inscribenda mandavit. *Die septimo Octobris Commemoratio S. Mariæ de Victoria, quam Pius V. Pont. Maximus, ob insignem victoriam, à Christianis bello navali ejusdem Dei Genitricis auxilio hac ipsa die de Turcis reportatam, quotannis fieri instituit: & Gregorius XIII. prima hujus mensis Dominica die, annuam Solemnitatem Rosarij ejusdem Beatissimæ Virginis celebrandam decrevit.* Sed & hisce proximis annis plurima & ingentia beneficia Sacri Rosarij precibus impetrata sunt. Genuensis Respublica, illis, se à Gallis magna irruptione, & longo tempore inuadentibus, liberatam agnoscit. Bononiæ impij quidam hæretici homines, qui Sacras imagines, Deiparæ potissimùm Virg. confringebant, sordibus commaculabant, varijsque modis tempore multo labefactabant, nunquàm, etsi maximis (vt par erat) diligentijs, precibus, supplicationibus, alijsquè publicis, & privatis sacris adhibitis exercitijs, detegi potuerunt, donec solemni, ac frequentissima Rosarij Sacratiss. processione, unus quidam ex ipsis, (qui, vt Catholicos derideret, intererat,) in Sac. Beatissimæ Virginis statuam, quæ circumferebatur, obtutum defigens, mirabili, ac minaci

Duaci 1635. V. inter alios Alphonsũ Fernandez in Rosario.

Bulla cit. Monet Apostolo

Martyrol. Rom. 7. Oct.

Bulla cit.

ejus aſpectu ictꝰ, atque timore magno perculsꝰ, geſtorum pœnitens, Sanctæ Inquiſitionis tribunal ad D. Dominici adijt, ſeipſum, cœteroſque tanti ſceleris complices revelavit, accuſauit, damnauit. Quibus comprehenſis, alijsque jure peragendis peractis, Vrbs æquè religioſiſſima, ac illuſtriſſima, à nefaria impietate liberata, mœroreque, quo diù contabuerat, ſoluta, gratias Deiparæ liberatrici ſumma animorum lætitia, & devotione peregit. Ipſamet Bononia, plurimæq; aliæ Civitates, lue vehementiſſima, per Italiam graſſante, ad ſacram Virginis Deip. opem per Roſarij preces, ab innumeris vtriuſque ſexus hominum turmis, alternis choris efflagitatam, confugientes, præſentiſſimo numine ſe fuiſſe defenſas agnoſcunt. Mediolani, Roſarij precibus, oleoque lampadis, quæ ad B. V. Deiparæ Gratiarum ardebat, annis 1630. & 31. propulſata peſtilentia, quæ non auræ infectione ſolùm, ſed & ferali prauorumq; hominum maleficio validè ſerpebat, iſtud ad perpetuum rei monumentum ſupra templi valuas carmen inſcriptum.

Gratiarum Mariæ
Quæ primas gratias
Mediolani in hac Eccleſia fecit
Peſtiferamq; recens
Vnctionem proficua fugavit
Vt protegat ſemper
Gratias læti reddite Cives

Et dum iſta cuduntur, Bononia, M. Fr. Gullielmus à Montecaluo, laudatus, atque laudandus, ita ſcribit: *in*

omni-

omnibus hisce civitatibus multùm percrebuit S. Rosarij devotio, maximè post pestilentiam. Hic Bononiæ (quæ se Rosarij Vrbis nomine insignivit) in singulis angulis Rosarium, cum primis verò in templo nostro quotidie magno populi concursu recitatur.

Verùm præstat nonnulla ex Magno viro Mag. Generali nostro, Fr. Nicolao Rodulfio in epistola encyclica, quam ad Ordinem vniversum dedit anno 1631. quæque mihi hæc scribenti ad manus occurrit, brevi perstringere. is enim de mirabilibus illis, quæ sub illud tempus, sanctissimi Rosarij virtute in orbe universo patrabantur, sic propemodum edisserebat. *Bononiæ sæviente pestilentia, Civitas promisit, ac vovit Deo, Beatæq; Virgini de Rosario, si è malis eriperentur, quotannis, se, in perpetuam obtenti beneficij memoriam, publica supplicatione, sedis Apostolicæ Legato, & Regimine intervenientibus, ad D. Dominici accessuros; sacrum in Deip. honorem solemne Deo facturos; vestitu, ac dote, puellas, sive ad conjugium, sive ad Religionem, donaturos. Haudquaquàm irritum votum: quam enim exoptabant gratiam, feliciter assecuti sunt. Plures lampadis oleo, multi rosis benedictis, alij Rosarij recitatione, alij ad Deiparæ Virginis Rosarij commendationem integræ valetudini restituti. Iuvenis quidam peste ad extrema deductus, cùm ij, quos spectat illo morbo affectos deferre ad Xenodochium, quod S. Lazari domum vocant, aduenissent, Deip. Rosarij se commendans, Sanitati statim restitutus, ad S. Dominici pro gratiarum actione properavit. Victoria Petri Mascarelli, eodem contagio perculsa, vbi se Deip. Rosarij tutelæ commendásset, ex morbo convaluit. De Angelo Gabrielio conclamatum erat;*

paren-

parentes circa illũ Rosarium recitarunt, & factus est sanus. Hippolytus Bandellus, Laura Campegia, Anna Manzolina, Isabella Zacharina, Alexander Tabrissola, Anna Georgij, Orsina Campani, Violanta filia Io. Baptistæ Vaccæ, alijq; innumeri, ope ejusdem Deiparæ curati sunt. Porrò Civitas pro obtento beneficio eo apparatu solemnitatem Rosarij celebravit, vt magnificentiæ fines, ac terminos excessisse videatur. Supplicationes, sacra solemniora, munerum pretiosiorum oblationes, à parœcijs, sodalitatibus, personisq; privatis in plures dies, mensesq; protracta. Delegerunt etiam in Patronam Deip. V. de Rosario, præter Bononienses, Respublica Lucensis, Fanum, Auximum, & Perusium, Civitatem se Rosarij compellans. Genuensis Respublica, unicam adversus bella præterita protectricem, & præsentis contagij præservatricẽ eandem Deiparam agnoscit. Neapolis, tota S. Rosarij devotione exardescit. Florentia, inter præcipuas pro quadragena contra pestilentiam sanctiones, edixit, vt quotidie, hora tertiarum, vicatim B. Deip. Rosarium, Sacerdote in publica platea mysteria comtemplanda proponente, domorum incolæ è fenestris per choros recitarent. Mediolani oleo lampadis Deip. Rosarij ingentes curationes factæ narrantur. In Gallijs, Rege Christianissimo Luodvico XIII. superstite Rupellanam arcem inexpugnabilem, in qua sese hæretici contutabantur, obsidente: Regina Parens, memorans Rosarij deuotionem à Deipara V. pro hæreticis in Gallia debellandis S. P. Dominico inspiratum fuisse: Parisijs in æde nostra B. V. Annunciatæ, ad Rupellanos, cœterosque Ecclesiæ hostes devincendos, hanc devotionem promovit. Proprioq; motu, ac pietate cum regnante Regina, Regis fratre, atque alijs Principibus ad memoratam ædem accedens, incipiente Parisiense

Archiepiscopo, cum populis, lacrymis & summa pietate orantibus, & victoriam deposcentibus, Rosarium recitavit. Quàm verò efficaces eæ fuerint preces, insignis inde, gloriosa, nulloque unquam senio obliteranda consecuta victoria, manifestè declarat. Pater M. Fr. Sebastianus Michaelis, Sacratiß. Rosarij devotionem apud Montem Pessulanum divinitùs inspiratus innovavit: quo ex tempore Civitas illa ab hæresi liberata, quæ priùs fuerat arx munitißima hæreticorum, facta est fortißimum Catholicorum præsidium. Ex Chio præclara Græciæ Insula scribebat anno superiori 1630. 11. Augusti, Vicarius ille Generalis, adeò per Insulam totam Rosarij devotionem invaluisse, vt jam Beatiß. V. non sine Rosarij titulo soleant nominare. Conveniunt, inquit, populi ter in hebdomada ad ipsum persoluendum devotione tanta, vt infœlicitati ducant, interesse non posse. Quibus verò diebus in Ecclesia non dicitur, à familijs in proprijs ædibus recitatur. Puellæ insontes, sub vesperum, in Ecclesiam, Deum per Rosarium comprecaturæ, concurrunt. Ea devotione factum est, vt Schismatici, Ecclesiæ Romanæ hostes infensißimi, qui vix aliàs per colloquia, & acres disputationes ad illius ritum adduci poterant, jam nunc ad Catholicam fidem vi tanta alliciantur, & trahantur, vt nullus ægrè elabatur mensis, quo non ex ipsis quispiam ad eam convertatur. Tot enim mirabilia, atque stupenda, Rosarij virtute patrantur, vt nihil umquàm simile Schismatici expertos fuisse se dicant. Ex Sac. Congregationis de propaganda fide literis, hoc anno 1631. ad me datis, accepi, quòd novi Martyres Cath. fidem, Religionemq; nostram illustrarint in Iapone; & ex Congregatione nostra Indiæ Orientalis mißi à P. Fr. Ludovico de Spiritu Sancto ad Insulam quandam supra

Mala-

Malacam quindecim nostrorum, quibus praeerat P. Fr. Michael Regius, ita se gesserint, vt jam laborandum non sit, qui baptizentur, sed, qui ob innumerabilem populorum ad fidem conversorum multitudinem poßint baptizari. Quòdq; cùm Monotapa, ad eos, qui nuper conversi fuissent, perdendos, centummillium hominum exercitum coegisset, illi verò ad P. Fr. Ludovicum, ceù ad arcem, confugissent: is ipsorum instantia, precibusq; permotus, collecto magno hominum numero, quos ad fidei, vitæ, & larium defensionem animavit, Virg. etiam Deip. Rosarij, cujus mysteria in Christianorum vexillis jusserat repræsentari, ope invocata, tàm propitium divinum numen expertus est, vt obtenta felicißima, eaq; miraculosa victoria, in Augustali Vrbe, triumphanti Liberatrici sub nomine Rosarij Ecclesiam erexerit, & sacra Deo in ejusdem bonorem pro gratiarum actione cum ingenti gaudio obtulerit. Cùm verò devicti Imperatoris Auunculum Imperij successorem instituisset, victorias illas, quibus animi Christo Domino non mancipentur, parvifaciens, octimestris spatio pro nuperi Imperatoris conversione laboravit, quem tandem cum Imperatrice conjuge, ac plurimis Regni Principibus ad fidem Catholicam perductum, Sacro Baptismatis fonte regeneravit; Imperatricemq; ex nomine matris B. P. N. Dominici Ioannam nuncupavit. Ejusdem verò Imperatoris Nepos, qui simul cum noua Christianorũ meßis manipulis, Goam, pro fidelium consolatione missus fuerat, vt in nostra Prædicatorum Goensi Ecclesia, omni, qua fieri posset, solemnitatis pompa baptismo initiaretur, egit S. Inquisitionis Officij Deputatus cum Lusitaniæ Priore Provinciali. Tantùm èx literis illis P. N. Generalis. Verùm & pauciora quædam ex ijs, quæ in Germaniæ, Vngariæ conterminæ regionibus,

recentiùs ejusdem S.mi Rosarij virtute contigere, mihi videor absque piaculo præterire non posse.

Constantiam Suecicus Dux Hòrn anno 1634. die Natali B. V. Mariæ sacro, axiliantibus Heluetis, ex improuiso obsederat: sed licèt Vrbem diù noctuque, quà tormentorum explosionibus, quà militum assultu diù ex diversis partibus lacesseret, itaut crederet hostis cuncta intro ædificia diruta esse, atque vastata: interim tamen Civibus, B. Virg. opem per Rosarij potissimùm preces implorantibus, nihil, stupente hoste, illa passa est detrimenti: quin etiam ipsa Dominica I. Octobris, ejusdem Dei Genitricis Rosario dicata, post processionem, & recitationem Rosarij, cæteraque omnia à Sodalibus ea die haberi solita, ampliori fide ac devotione peracta, à dira arctaq; efferi hostis desperantis, adeòque recedentis, per integrum mensem obsidione liberata fuit. Quam liberationem pij homines censuerunt sacris Rosarij precibus à Deo concessam; quod & Concionator summi Templi Constantiensis, è Soc. Iesu P. è Suggestu sincerè populo prædicavit. Villingensis Civitas in Sylva Ercinia cùm acri obsidione à Suecis ter vallaretur parùm ante illa tempora vovit inter alia, Rosarij Sodalitatis, vrgente P. Fr. Ludovico Ord. Min. Convent. ibidem Guardiano, institutionem. Quare, cùm à nostris, eò propter hostem pergere non valentibus, indultum esset, vt Sodales inscriberentur, Archifraternitatisq; gratijs omnibus potirentur, tanta devotione, edocente præeunteq; ipso R. P. Guardiano, Rosarij preces cum pijs meditationis ad quaslibet etiam angelicas salutationes, & orationes Domi-

nicas

nicas frequentarunt, vt eo ſolo quaſi invicto pectoris robore armati, & per viſibilem B. Virg. apparitionem mirificè conſolati, nihili ducerent adverſarios; à quorum denique oppugnatione feliciſſimè B. Virginis auxilio vendicati ſunt. Id ejuſdem P. Ludovici libellus Roſarij germanicè editus, cum inſcriptione *Villingeriſche Brüſtvvehr*, pleniùs teſtatur. Vberlingenſis Civitas propè lacum Morispurgenſem, Conſtantia trium horarum itinere diſtans, triennio antequàm à Duce Hòrn obſideretur, Archifraternitatem Roſarij per F. F. Prædicatores Conſtantienſes quàm devotiſſimè inſtituendam curaverat. Sub ipſa verò obſidione anno 1635. cùm jam omnia quaſi eſſent in extremo diſcrimine conſtituta, vt de deditione aliqui non ſatis in fide fortes cogitarent, & nihilominus ſe cum ſumma pietate Deo, ac B. Virg. per ſacram communionem, & Roſarij preces commendare non deſiſterent, ecce eadem Deipara ſupra turrim Civitatis circumamicta Roſario, una manu Hoſtiam ſalutarem tenens, altera gladium hoſtibus minacem intentans, illis & noſtris in clariſſima luce refulſit. Qua viſione hi recreati, & confirmati, illi verò animis conſternati, ac per ſummam blaſphemiam, & Albigenſibus, vt prædiximus, olim uſitatiſſimam, ajentes, *meretrice illa obſiſtente, impoſsibile eſſe, ſe quicquam efficere* (ecce blaſphemi inimici noſtri ſunt judices) poſt dies paucos abſceſſere. Friburgi ſub annum 1626. mulier per biennium circiter infirma, cum nec manus nec pedes ampliùs dimovere poſſet, nocte quadam graviùs ægritudinis moleſtia conflictata, in Beatiſs. Virginem ſpe majori conjecta, pro

ſanitate, quotidie ſe duas Roſarij partes perſoluturam devovit. Quæ ſtatim incolumitati reddita, die inſequente ad templum Prædicatorum ſoſpes acceſſit, & Deo, ac B. Virg. gratias agens, quæ ſecum contigiſſent, Patribus enarravit. Styræ ſuperioris Auſtriæ Civitate, anno proxime præterito 1636. mulier olim hæretica ad fidem converſa, & Sodalitati Roſarij inſcripta, paulopoſt graviſſimè infirmata, pedum, ac manuum vſum amiſerat, neque tamen Roſarij recitationem omiſit. Cum verò inter orandum ſæpius quaſi extra ſe rapta à circumſtantibus viſa fuiſſet; narrabat poſt orationem, B. Virg. cum Ieſulo infante ſibi apparuiſſe, magnaſque conſolationes impertijſſe: proinde durante ægritudine vehementiùs ſemper oravit, feliciſſimam ſe æſtimans cum ea infirmitate talibus frui Cœli delicijs. Sed nocte quadam, cùm quaſi agonizans apparuiſſet, à duobus P. P. Societatis fuit viſitata, quibus loquentibus, & interrogantibus, vt aſſolet cum in agone conſtitutis, ne verbulum quidem reſpondit, tota in Roſarij preces abſtracta. Illis autem abſolutis, extendens ſenſim manus, ac pedes, in integrum ſanitati reſtituta, Deo, & B. Virgini cum ſummis laudibus gratias perſoluit, quòd per eandem Deiparam non ſolùm corporis ſalutem recuperaſſet, ſed & de Catholicæ fidei myſterijs fuiſſet inſtructa. Hem Catholice, Pieque Lector, mirabilia magna, quæ ad depellendam peſtilentiam, hæreſes, & infidelitatem profligandas, victoriam, atque hominis vtriuſque ſalutem impertiendam, Roſarij merito hiſce etiam diebus Deus nuſquam non operari non ceſ-

ſat. Haudquaquam dubitem, quiſquis hæc piè ſincereq́ue perpenderit, quin ad hanc Deiparæ devotionem ſanctè affectus, ac certiſſime cuiquam nullo vnquam tempore auctor futurus ſit, ne adeò ſanctum, ſalubreq́ue inſtitutum, ubique, & in ijs potiſſimum plagis, quæ varijs obnoxiæ ſunt calamitatibus, quoad fieri poſſit, promoveatur. Sanè quemadmodum B. Virgo Deipara, ſui hujuſce inſtituti cultores mirificè fovet, & adiuvat; ita ipſum inane, ac leve exiſtimantes, valdè ſibi diſplicere, ſæpè ſignificavit, neque inultos eſſe permiſit, vt ex annalibus, alijſq́ue monumentis, ſtudioſis promptum eſt contueri. O utinam vox mihi, tubæ, aut potiùs conitrui inſtar obtigiſſet, qua vniverſos populos, præcipuè quos Vngarici Regna corona umquam complexa eſt, ad ſaluberrimum hoc orandi genus toto pectore capeſſendum, frequendumq́ue concitarem. Vtinam iterum autem vtinam, fœliciſſimum hoc inſtitutum in eodem quàm citiſſimè refloreſceret Regno: ſperarem enim indubiè aliam ejus faciem brevi conſpectum iri, vt alia erat, cùm magna ibidem devotione populorum excolebatur. Certiſſimè enim perſuaſum habeo, B. Paulum abſq́ue illo Ordinem noſtrum in ſua Patria nec inſtituiſſe, nec propagaſse, qui per omnia Præceptorem ſuum Beatiſs. Patrem Dominicum conatus imitari, totus non eſſe non poſſet in amplificando cultu, & devotione Sacratiſſimæ Deiparæ, Vngariæ Patronæ, & quidem ritu ab ipſa tradito, adeoquè illi gratiſſimo, nuperi Ordinis peculiari, ſignis, portentiſq́ue celebri, & ad quæcumque beneficia cælitus obtinenda vſquequaque efficaci. Nec credibile eſt, minus pater-

Bzouius anno 1218. n. 10. & an. 1247. n. 28. Lovetet in theſauro à pag. 287.

næ hæreditatis tuendæ & excolendæ, Vngaricæ, quàm reliquarum Provinciarum Patres studium tenuisse, præcipuè cùm Beatus ille Alanus hortante Deipara, per totam Germaniam, adeoquè Europam, Rosarij ritum denuò excitavit, & longè lateque diffudit. Quod si per varias Orbis regiones, Italiam, Hispaniam, cœterasque, in quibus viget Catholica fides, vîx oppidum, aut pagum invenias, in quo non sit hæc sancta Sodalitas complantata, cur putemus, in Vngaria, in Dominicanis saltem domibus non extitisse, præsertim cùm in Ordine toto, fundato Conventu, fundata & Sodalitas semper habeatur? Profectò, quòd prima cujuslibet mensis Dominica die processiones Rosarij Sodales habere soleant, colligit Su. Pont. Gregorius XIII. prima Dominica die Octobris anni 1571. per totum Christianum orbem habitas Rosarij processiones: quæ sanè nulla esset illatio, nisi in toto Prædic. Ordine, qui per totum orbem Christianum diffusus est, Rosarij Sodalitates ad minimùm extitissent. A fide dignis accepi, Tyrnaviæ, in æde S. Ioannis Baptistæ, quæ olim ad Prædicatores spectabat, Iconem Beatiss. Virg. de Rosario, cùm ob excitatum incendium cœtera quæquè conflagrassent, illæsam divinitùs ab igne fuisse præservatam. Verum enim verò, etsi jam cum extincto Ordine in Vngaria, (si prorsus extinctus dici possit, superstite pientissima adhuc vna Sanctimoniali) extinctam ploramus & societatem; vtrumque tandem quadantenùs restitutum iri speramus; nec sine caussa, cùm pro vtroque igniculos in piorum animis passim excitari videamus. Illustrissim. & Rever.mus D. Georgius Jakosich, ex Sirmiensi jam nunc

Bulla, Monet Apostolus cit.

Vesprimiensis Episcop⁹ Dignis. dùm Romæ esset superiorib⁹ annis, sacris hujusce Sodalitatis precibus, & exercitijs, quæ summo exemplo, & devotione per totam Italiam habentur, piè affectus, ab Ordinis nostri totius Superioribus illius fundandæ in Vngaria facultatem, (vt ipse narrabat) exoravit. Pijssima æquè atque Illustrissima D. Comitissa Catharina Palffi, Illustrissimi D. Comitis Sigismundi Forgaz, Vngariæ Palatini relicta, de eodem Instituto Tyrnaviæ anno proximè præterito 1636. erigendo, vbi priùs libellum Rosarij R. P. Fr. Eustachij Mayer S. T. Præsent. & de ipsa Sodalitate opt. meriti, è germanico in Pannonium vertendum curasset, pecuniamque pro Oratorio in ea re necessariam designasset, agebat; cujus votis si aliorum, qui obierunt, voluntas, & animus non obstitisset, hodie rem perfectam læti conspiceremus.

CAPVT VIII.

De Peregrinantium Societate.

Celeberrimæ Ordinis Prædicatorum Peregrinantium Societatis cùm pars non minima fuerit Vngarica Prov. illam præterire minimè æquum esse censemus. Ea fuit Fratrum Ordinis, ad infidelium conversionem, in Orientalibus præcipuè regionibus degentium, ex varijs Orbis terræ plagis commeantium congregatio. Putant aliqui initium duxisse sub annum Christi. 1222. alij anno 1255. quan-

l. Bzou. anno 1325. n. 11. Plod. 2. p. in prou. tract. de Congregat. notatione 3.

do ex omnibus ferè Ordinis Provincijs, literis B. Vmberti V. Ord. M. datis eodem anno ex Capitulo Gen. Mediolani celebrati, excitati Fratres, ad illas regiones magno numero commigrarunt.

extant ea literæ in S. Ant. 3. p. hist. tit 23. c. 13. parag. 4.

Verùm ante Vmberti Generalatum primordia duxisse certiùs existimarim, cùm anno 1 2 5 3. Innocentium IV. fratribus Ordinis in Saracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Aethiopum, Syrorum, Iberorum, Alanorum, Gazarorum, Gothorum, Zicicorum, Ruthenorum, Iacobitarum, Nubianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Mostelitarum, Tartarorum, Vngarorum majoris Hungariæ, Christianorum captivatorum apud Turcas, aliarumque Orientis infidelium partes proficiscentibus literas dedisse, earum descriptis exemplaribus, ostensum sit. Mihi credibile fit, cœpisse, ex quo per B. Paulum Hungarum, Sociosq; ejus, Cumanis populis Christi verbum cœpit annunciari: inde enim ad alias etiam barbaras, schismaticas, & hæreticas gentes, cùm traducti, tùm submissi fratres, ab illo tempore nunquam intermiserunt verbum salutis infidelibus annunciare, & dogmata sinceriora asseverare hæreticis, & schismaticis, ea non tantùm fiducia, constantiaque, quam per martyria frequentia ostenderant, verùm etiam, qua par fuerat, integritate, & sinceritate. Quamobrem, cùm multos ubberesque Evangelij fructus, per lucra animarum, quas Christo, & Ecclesiæ laborib⁹ suis adjunxerant, reportassent, & in ingentem multitudinem inter eos populos fœliciter excrevissent, judi-

p. 3. l. 4 n. 12.

carunt è re fore, si sub vno capite jungerentur, quo fælicius sancta illorum studia, & opera dirigi possent. Cùm itaque longo tempore nullum caput, præter Generalem Ordinis, Summumq; Pontificem agnoscentes, sejuncti fuissent, Ioanni 22. Papæ supplicarunt, vt eos in vnum corpus Societatis alicujus reduceret, Vicariumque eis, vel Prælatum aliquem Generalem præficeret, à quo faciliùs directi, acriùs ad opus inflammarentur; sub ejusque cura, & vigilantia, huic vni operæ incumberent, vt gentiles, cœterosque errantes populos, possent à tetra caligine ad veritatis lucem traducere. Porrò Pontifex, non modò justè postulata non negavit, sed & anno Christi 1332. datis literis, quarum initium est, *Gratias agimus*, summas pro laboribus, quos in amplificanda, tuenda, expurgandaque fide illic posuerant, grates Deo habuit, multis ingentibusque privilegijs illos umulavit; Generali M. Ordinis, Vicarium super eosdem Peregrinantes inter gentes instituendi potestatem fecit. Generalis, Vicario instituto, eos Socios peregrinantes, eorumque Congregationem, Societatem Peregrinantium nuncupavit. Non tamen eis tunc Conventus assignavit; sed, vt diversarum Provinciarum Priores provinciales, fratres ab eodem Vicario generali requisitos subministrarent, injunxit: à quibus proinde ad Evangelij prædicationem vitæ integritate, & doctrinæ pietate præstantes viri destinabantur. Gregorius deinde XI. anno Christi 1378. illiusque temporis Generalis, eis decem Conventus ex propinquioribus Provincijs Græciæ, Hungariæ, & Poloniæ; Hungarica quidem Ceretensem, Pansutensem, Pri-

Habetur in Bullario Gen Vsumaris à folio 84. data anno 14. Pötificat9 adedq; 1332.

Plodi9 lococit.

micellensem, in Moldavia, & Valachia existentes: ex Polonica, Leopoliensem, Camenecensem, Smoticensem; ex Greca, Caffensem, Chiensem, Constantinopolitanum, Perensem assignavere: quo denique laboribus fessi, & senecta debilitati, loca quædam haberent, ad quæ sese recipere possent, in ijsque confoveri. Peregrinationis eorum nullus certus limes, cùm & in Persidem, & in remotiores alias partes penetrarent, totum ferè Orientem peragrantes. Potestati Vicarij generalis pro tempore subjecti, cui, vel quid juberet obtemperabant, neque pedem, præter ejus jussionem, aut linguam movebant. Diù, multumq; florens ingens Ordini decus, & maximam Ecclesiæ peperit vtilitatem; ob quam plurimi ex ea sanguinem intrepidè fuderunt; Optimates, Principes, Reges, Imperatores Ecclesiæ addicentes; Magnum etiam Canum Tartarorum, ad fidem, & Paleologum Imperatorem Orientis, ad unionem ecclesiasticam perduxerunt; per indomitas, efferatas, expertesque vt plurimum totius humanitatis gentes iterfecerunt: domosq; vbiq; ædificantes in immensum excreverunt. Plurimi ipsorum in illis regionibus Episcopali, Archiepiscopalique dignitate fulserunt, vt ex Ioannis 22. Pontif. M. diplomate colligi datur. Multi Sanctæ Inquisitionis contra hæreticam pravitatem munus objuerunt. Ingentibus illi Privilegijs ab innocentio 4. & Nicolao 4. bulla *Cùm sit hora dici vndecima*, Joanne 22. *Gratias agimus*, Gregorio 11. *Qui relictis parentibus*, Eugenio 4. *Plantatus olim*, Pio 2. *Dùm levamus*, Sixto 4. *Apostolicæ servitutis*, cumulati. Ac licèt, Plodio teste, Asia à Turcis occupata, cœsis Perregrinan-

Bulla Inn. apud Vsusinaris f. 30 Nicolai f 64

nantibus, locisque ipsorum magna ex parte destructis, anno Christi 1456. in Gen. Capitulo Montepessulanensi sub Fr. Martiale Auribelli Ord. Mag. Congregatio fuerit penè extincta, qui superstites ex ea, ad suas Provincias remeaverint, jamque dicti Conventus, Provincijs, è quibus fuerant accepti, restituti; certum nihilominus est, iterum à Pio 2. (cui qualemqualem extinctionem magnoprè displicuisse, proindeque Martiali infensum fuisse scripserunt nonnulli) anno Christi 1464. reparatam, & in vnum corpus reductam fuisse cum gratijs, & privilegijs longè amplissimis, & restitutione Con. præcipuè ex Lituania, Russia, Ypodolia, qui ad Poloniæ: Moldaviæ, & Valachiæ, qui ad Vngariæ Provincias reducti fuerant, subjectioneque ad illius Vicarium: *quem etiam deputavit, & constituit hæreticæ pravitatis Inquisitorem in partibus orientalibus tam fidelium, quàm infidelium, & quàm maximè in Civitatibus Caffæ, & Peræ, Chij, & in terris Saracenorum, Paganorum, Græcorum, Bulgarorum, Cumanorum, Aethiopum, Iberorum, Alanorũ, Gazarorum, Gothorum, Zirorum, Ruthenorum, Syrorum, Iacobitarum, Nubianorum, Nestorianorum, Georgianorum, Armenorum, Indorum, Agolesticorum, Tartarorum, Carelorum, Hungarorum majoris Vngariæ, & aliorum, qui nondum Sacramenta fidei perceperant &c. cum potestate, vt idem Vicarius, & Inquisitor alios Inquisitores hæreticæ pravitatis in Provincijs, de quibus sibi videretur supradictis substituere, & ordinare valeret.* quæ omnia Sixtus 4. confirmavit, & amplificavit anno 1473. Icones, & præcipuorum altarium imagines illis erant stans Salvator cum Cruce, plagis, Sanguineq; madens, à lateribus, B. Virgo,

Ioannis f. 84. Eugenij 108. Pij 141 Sixti 141. Gregorij apud Rodriquez in bullario pag 62. Auctor li. m. s. de Prov. Russia

&S.

& S. Ioannes Evangelista, juxta quos Divi Petrus, & Paulus Apostoli: paratos sanguinem fundere pro Christo, & pro sede Apostolica legatione fungi: atque, quod ijdem Sancti Apostoli Petrus, & Paulus, B. P. Dominico, filijsq; ejus, vnus cum baculo, alter cum libro, ijs verbis *Vade, prædica verbum, ad hoc enim electus es*, demandarunt, exequi sese significantes. Sigilla etiam ipsorum, nudum Salvatorem, sanguinem è latere derivantem referebant. Habitui Ordini Prædicatorio communi, rubri coloris pileos, cingulos, caligas, & calceamenta, ex Innocentij IV. indulto superaddebant. Sic sancti Vincentij quasi socij Peregrinantis depicta Leopoli docet imago: sic Patris cujusdam cadaver, ante majus altare anno Christi 1567. ibidem repertum, quod mòx contactus dissoluit, attestatum. ijs porrò symbolis, Sanguinis Christi pro salute hominum fusi, ac sui quoque pro ejus gloria fundendi perpetuò monebantur. Leopoli præcipuus erat eorum Conventus, in quo Comitia celebrantes, graviora negotia definiebant. Etsi verò varios status pro temporum condicionibus experta fuit societas, adhuc tamen anno Christi 1553. cum suo Vicario, Fr. Benedicto de Filicaria Florentino, superstes fuisse ex act. C.G. Romæ illo anno celebrati luce clariùs apparet, cùm dicitur: *Confirmamus in Vicarium Societatis Peregrinantium, P. Fr. Benedictum de Filicaria Florentinum, vsque ad aliud biennium, & ultra, ad beneplacitum Reuer.mi Generalis, cassantes, & annullantes quamcunque vnionem hactenus factam præfatæ Societatis cum nostra Prou. Graciæ.* Tantúm de insigni hac Societate, quæ in B. Paulum, primum Vngariæ Pro-

Cap. gen. anno 1553. tit. Cōfirmationes.

vincialem, Cumanorumque Apoſtolum, originem refert, & ex Fratribus, atque Conventibus ejuſdem Provinciæ coalvit.

CAPVT IX.

De Prouinciæ Vngaricæ reformatione.

REformatio, in Religioſis Ordinibus vocatur, collapſæ diſciplinæ regularis, morumque, ad regulam, & leges primorum Inſtitutorum reparatio. Vix autem Ordo eſt, aut fuit aliquando in Eccleſia, in quo longo temporum tractu illa opus non fuerit, vt experientia rerum magiſtra ſemper oſtendit. Naturam ſiquidem humanam tanta ex peccato primorum parentum invaſit curruptela, vt eadem veluti maximo pondere deorſum aſſiduè preſſa, in calcanda virtutis via laſſata, ad priſtina vitia facilè relabatur. Quod perpendens Apoſtolus, ad continuam reformationem, renovationemq́; ſpiritus, & morum, fideles exhortabatur. *Reformamini*, inquiens, *in novitate ſenſus veſtri, vt probetis, quæ ſit voluntas Dei beneplacens, & perfecta.* & alio loco: *Renovamini ſpiritu mentis veſtræ, & induite novum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in juſtitia, & ſanctitate veritatis.* Verum enim verò peſtilentia illa ingens, quæ ab anno Chriſti 1348. per totam ferè Europam graſſari cœpit, maximam, morum, & pietatis Ordinibus vniverſis attulit vaſtitatem. Devoravit illa majorem Europæ partem, cumprimis Galliam, Germaniam, Vngariam, Hiſpaniam, Italiam, in quibus loca pleraque

ad Rom. 12.

ad Eph. 4.

Diſcurſus eſt P lodij p.p. uir illuſt. col. 358 poſt Caſtillum.

adeo

adeò depopulata eſt, vt mortalium nemo reliquus fuerit ſuperſtes. Templa, cœmeteria, agri, humandis cadaveribus deficiebant; & (quod erat gravius) quoniam ad veſtis duntaxat attactum lues contrahebatur, non erat, qui traderet ſepulturæ: proinde non homines tantùm, ſed & domeſtica animantia, relictis ædibus, ad loca deſerta ſe recipiebant. Peſtilentiæ ſucceſſit fames, quòd propter auræ intemperiem agrum excrecere nullus auderet. Maximo interim numero è vivis religioſi deceſſerunt, atque cum ipſis legum ſacroſanctarum obſervantia per omnia ferè pereunte, ex incauta multitudine, proprietatis, inobedientiæ, vanitatumque vitia in omnium ferè Ordinum Cœnobijs irrepſere. Nam cùm illa adeò deſerta eſſent, ac deſolata, vt penè Ordo vnuſquiſque putaretur extinctus, qui ſuperfuerant, ſuæ Religioni inclementer miſericordes, cujusque generis hominibus, pueris, adultis, ſenioribus, ineruditis, ineptis ad habitum ſuſcipiendis, ne penitus Ordo periret, operam dare cœperunt: & ad hoc quidem neceſſitate quaſi quadam compelli videbantur; ſed & quædam boni apparentia in gravius illos erratam induxit. Vt enim hujuſcemodi homines eruditionis, patientiæ, ac ſpiritus parum compotes devincirent, omni eis commoditate libertateque indulta, pravè ipſos educarunt, fore ſperantes, vt ea ratione ad leges, ſtatutaque ſervanda redderentur aliquando promptiores. Verùm ſerò (heu) noverunt, ex otioſitate, atque delicijs, nihil boni fructus colligi potuiſſe, multorumq; irreligioſitatem pauciores etiam extra regularis obſervantiæ normam abripuiſſe. Quapropter

paucis

paucis adhuc bonis viris illis, qui ex contagio residui fuerant, occumbentibus, obliteratus planè fuit rigor Patrum antiquus, & novus absque legum, & superiorum ratione vivendi modus inductus. Exilio pulsa fuerant jejunia, vigiliæ, silentium; carnes per refectoria excurrebant; in cellis proprietas, vndique dissolutio visebantur. Iam nulla clausura, exibant pro voto è cœnobio vniversi; genio indulgebant, illorumque complures prædia, & reditus possidebant. Tanto infortunio, tamque ingenti clade indoluerunt vehementiùs præclari quidam & sancti viri, qui quamquam rari, in diversis conventibus residentes, & plangentes singuli secum contritionem populi sui, & civitatis sanctæ lamentabantur: atque omni, quo valuere conatu, cadenti matri ingenti vitijs indicto bello opitulari adnisi sunt. At verò cùm majus esset malum, quàm vt soli homines illud penitus propulsare valerent, Deus etiam efficaciora, per damnatorum quorundam, qui jam è vivis excesserant, apparitiones, (vt scripserunt aliqui, etsi alij non sine ratione ejus historiæ fidem inficiantur) perque B. P. Dominici oraculum, quo & orantes fratres, filios suos, & se rogatum, Parentem illorum palàm esse negavit, remedia clementissimè dignatus est adhibere. Quibus è diuturno lethargo tandem exciti, vita in melius commutata, in totius Ordinis Provincijs, strictiori sanctioriq; ad sacrosanctarum legum amussim observantiæ sese addixerunt. Ac vti res fœliciores successus haberet, viros Deus, zelo, pietate, prudentia, eruditione, constantia, verbo signisque potentes excitavit, qui tanquam belli antesignani,

affirmant Senen. in Chrō. pag 199 P lodi9 p.p.col. 358. negat inter alios Ioannes Lopez Ep. Monop Centuria 3. in princ. ex pro-

fesso agens de illa apparitione.

& duces, cœteris anteirent. Tales ex Italia Beati viri, Raymundus Capuanus Mag. Ordinis, Ioannes Dominici Florentinus, Marcolinus Forolivienſis, Nicolaus de Ravenna, Thomas de Senis, Robertus de Neapoli, Hieronymus à Fulgino. Tales in Germania, Conradus de Groſſis Prutenus mirabilium magnalium patrator, Franciſcus Rethza, Ioannes Nider, Iacobus de Aſſendſa, Iacobus Stubach, S. etiam Theologiæ Doctores & Profeſſores, Vniverſitatis Viennenſis ab ipſo ferè initio & deinceps luminaria magna; è quibus Niderius in prima Con. Viennenſis ad regularem pietatem inſtitutione præcipuè commendatur. nam in m. s. quodam ejuſdem Conventus monumento ſic ſcriptum reperio. *Anno 1434. in die ſanctorum Martyrum Kiliani, & Sociorum ejus, reformamatus eſt iſte Conventus per Patres Convent. Nürumbergenſis. Inſtitutor verò regularis vitæ hîc fuit eximius Sac. Theolog. Profeſſor Magiſter Ioannes Nider, Conventus Columbarienſis, in hoc quoque Conventu ſub eximijs Magiſtris Franciſco de Rethza, atque Henrico Röttſtock, ſtudio educatus. Cooperabatur autem ad reformationem plurimùm Sereniſsimus Do. ac Illuſtriſsimus Romanorum, Vngarorum, Boemorum Rex, atque Archidux Auſtriæ, Dom. Albertus.* Nec minus illuſtres alibi, qui collapſam monaſticam vitam, verbo, & exemplo erexerunt vbique, ſuſtentaruntque. Porrò ſtudio, ac zelo Patrum Conventus Viennenſis reducem fuiſſe in Hungaricam Provinciam ſtrictiſſimam regularis diſciplinæ normam, ſub annum Chriſti 1453. tribus de cauſſis potiſſimùm compertum habeo. 1. quoniam celebris per ea tempora erat ejus Cœnobij religio, ita vt

inde Fratres ad alios Conventus reformandos passim assumerentur. Ratisponensis siquidem, Frisacensis, Brunensis Con. & Offenhusensis Monasterij reformationem M. Fr. Jacobo Stubach, Primario Academiæ Viennensis Professori demandatam fuisse, constat ex literis ad eum à Generali Mag. Ord. Fr. Leonardo Mansueto anno Christi 1475. die 5. Iunij, alijsque antea Superioribus ex commissione Gen. Mag. Fr. Martialis Auribelli 1465. 7. Iulij datis, quæ in vetusto quodam m. s. Conv. Viennensis codice exaratæ leguntur. Budovitiensis, aliorumque in Boemia, instante Matthia Rege Vngariæ & Boemiæ, per Gen. Mag. Fr. Leonardum Mansuetum, Fr. Petro Fuldner Viennensi, ac deinde Fr. Chrisostomo S. Th. Profess. ex eodem Conventu, viro ab eodem Rege de prudentja, zelo, sancta conversatione, probata vita, sana doctrina, regiminis experimento, discretione, aljsque virtutibus plurimùm commendato, cum opportuna facultate, & auctoritate, anno 1478. die 18. Aprilis fuit injuncta. 2. quia inferiùs dabo Superiorum in Provincia Vngariæ literas, & alia, quæ id manifestant. 3. quia Fratres Viennenses pro feliciori sub id temporis in Vngariam introductæ strictioris observantiæ successu, F. Augustinum Zagrabiensem, ad Curiam Romanam direxerunt, cum Aeneæ Sylvij Senensis Ep. postea Summi Pontificis, ad Magistrum, & Procuratorem Ordinis, Pontificemque Max. literis; quas, pro rei gestæ confirmatione, atque Conventus Viennensis, (in quo septennium & ampliùs, ab anno nimirum 1630. ad præsentem vsque 1637. Nonis Octobris, Deo, quanquam indignus, studui fa-

mulari) æterna memoria dignis laudibus à viro tanto celebrati commendatione, hic lubet ad verbum exarare.

Ad Generalem Ordinis Prædicatorum.

Reverendo in Christo P. Fr. Martiali Auribelli, S. Th. Prof. ac Ordinis Præd. Mag. Generali Digniss. Amico nostro honorando.

ex m. s lib. antiquo multarum epistolarum Conu. Vien.

Aeneas, Dei gratia, Episcopus Senensis, ac Imperialis Consiliarius. Reu. in Christo Pater, Amice honorande. Quamuis ea, quæ vestri saluberrimi, & Deo acceptissimi Ordinis augmentum, atque honorem concernunt, curæ vobis esse minimè dubitemus: singularis tamen affectio, & ardor immensus, quo vestram prosequimur Religionem, veluti stimulus quidam, nos vrget, vt fratres vestros dignationi vestræ ex superbundantia commendemus, quos boni operis cupidos, & ad fructificandum in agro dominico feruentes esse conspeximus, quales sunt fratres Australicæ nationis, & præcipuè Conuentus Viennensis in Austria, inter quos viget excellens doctrina, & vitæ mundicia laudabilis: itaut odor eorum, sicut odor agri pleni, cui Dominus benedixit, cunctos in circuitu lætificet. ij nunc propter nonnulla negotia pia, & occasione paupercularum plantationum in Regno Vngariæ nouiter introductarum, quæ per Dei gratiam, jam florere incipientes, fructus vberes in horreum Domini repromittunt, Honorabilem Fr. Augustinum de Zagrabia, Cursorem Sententiarum, ad vestrum conspectum dirigunt. Cupientes igitur votis dictorum fratrum geri morem, rogamus obnixè, vt eundem Fr. Augustinum de Zagrabia, cùm ad præsentiam vestram venerit, & audire benignè, & in commissis sibi negotijs ita exaudire dignemini, vt præsentes nostras

apud P. V. R. efficaces fuisse percipiant. Id erit nobis, superquam dicere possimus, gratum : studebimusque pro nostra virili, vbicunque fuerimus, sive hic apud Cæsarem, sive in Rom. Curia apud Max. Pontif. sic agere, vt & V. P. nos deditos, & Ordini vestro affectuosissimos omnes intelligant. Dat. in Nova Civitate Austriæ, die 10. Novemb. anno 1453.

Procuratori Ordinis Præd. in Romana Curia.

Aeneas, Dei gratia, Episcopus Senen. Imper. Consiliarius, Venerabilis, Amice Chariss. Venit ad Rom. Curiam Honorabilis Fr. Augustinus de Zagrabia, Cursor Sententiarum, quem mittunt Fratres Conventus Vienn. Provinciæ Austriæ Ordinis u. super nonnullis negotijs pijs, & aliquarum plantationum in Regno Vngariæ noviter introductarum, quæ, cùm sint honesta, & salubria, dignum putavimus, vt ea Sanctiss. D. N. literis nostris commendaremus. Verùm, quia is facilè non poterit sine vestro favore expeditionem bujusmodi rerum obtinere, hortamur, & rogamus V. R. quatenus, vltra favorem, quem ratione Ordinis u. dicto Fr. Augustino impartiemini, etiam nostro intuitu sibi assistere velitis, & ejus negotia promovere: ita ut Fratres præfati Conventus, quibus plurimùm propter suas virtutes afficimur, scripta nostra sibi aliquid intelligant profuisse. Id erit nobis singulariter gratum, paratis, vbicunque facultas se offerat, vicissitudinem reddere. Ex Nova Civitate die 10. Novemb. 1453.

Ad Summum Pontificem.

Beatissime Pater, & Clementissime Dom. post deuota pedum oscula beatorum, & humilem recommendationem. Mittunt ad Sanctit. V. Fratres Conventus Vienn. Ord. Præd. Honorabilem Fr. Augustinum de Zagrabia, Cursorem sententia-

rum, propter nonnulla negotia pia, & præcipuè occasione quarundam plantationum in Regno Hungariæ, noviter introductarum sub reformatione regulæ, quæ jam illic erat omnino aboleta. Sanctus eorum zelus mihi videtur, & Apostolico favore dignißimus. Eam ob causam, quamvis benè agentes ad conspectum V. Sanctit. semper facilem habere aditum soleant, & gratiam inveniant; quia tamen Conventus ille Viennensis, doctißimis viris, & Deum timentibus, ac Sedis Apostolicæ devotißimis refertus est, debitum meum existimavi, eorum petitiones Beat. V. meis literis efficere commendatas, cùm ipsos nossem de Romana Eccl. benè merentes, & talis vitæ, qualem placere Culmini V. non dubitarem. Scriberem plura, nisi scirem illius Conventus mores, & observantias jam dudum vestram novisse pietatem, cujus pedibus me cum illis devotissimè recommendo. Ex Nova Civitate Austriæ, die 10. Novembris, A. 1453.

Demandatam autem Romæ tantæ rei provinciam M. Fr. Leonardo de Valle Brixinensi, Primario Viennensis Academiæ Profess. anno insequenti 1454. apparet ex eo, quod is ipse in libro m.s. Vien. Bibl. quem de Corpore Christi, & Communione laicali contra Hussitas composuit, valedicens Magistro Civium Viennensium, eique librum offerens, ad Conventum Cassoviensem pro sancta reformatione à Generali designatum, eo ipso anno, cum alijs se proficisci, Buda in hæc verba scribebat.

Spectabilis mi Domine Magister Civium Civitatis Viennensis, Miles perstrenue. De beneplacito Gloriosißimi Domini nostri Regis, nec non & Reverendißimi Dom. Cardinalis Legati Archiepiscopi Strigoniensis, atque ex rogatu Domino-

rum

rum Civium Caſſovienſium, ex commiſsione quoque Reverendiſsimi Pat. Generalis Mag. Ordinis noſtri, jam cum Fratribus aliquot iterfacio ad reformationem Conventus noſtri Caſſovienſis. Rem itaque, quam Dominatio veſtra petivit, mitto; quæ vtinam alicui prodeſſe poſsit ad efficaciam ſalutarem. Plura intendebam ſcribere, ſed tranſitu illo obſiſtente, expectare cogor meliorem opportunitatem. Feliciter valeat Dominus, & Fautor meus ſemper venerandus, in Domino Ieſu. Datum Budæ die ſeptima Iunij, anno &c. 1454. Frater Leonardus de Valle Brixin. Ord. Præd. Conventus Viennenſis, Regens inutilis in Facult. Theologica Vniverſitatis Viennenſis.

Nec moveat, quòd ſupra hoc epiſtolium in libro linea diducta appareat: id enim, ne opusculum multùm æſtimatum, elaberetur ex Ordine, factum duntaxat. Profectum enim, & impoſitum ſibi munus per triennium ſtrenuè obijſſe, etiã inſequentes Fr. Iacobi Riech Baſileenſis, Mag. Fr. Leonardi Succeſſoris, literæ ad Fratrem Vmbertum Lectorem Con. Caſſovienſis, ex Provincia Vngariæ, quæ in codice epiſtolarum jam præcitato leguntur, manifeſtè teſtantur. Eæ ſic habent.

In Dei Filio ſibi Cariſsimo, Fr. Vmberto, Lectori Conventus Caſſouienſis, Ordinis F. F. Prædicatorum Provinciæ Vngariæ, Fr. Iacobus Riech de Baſilea, ejuſdem Ordinis, ac per Provinciam prædictam Conventuum reformatorum Vicarius Generalis, Sal. & ſemper incedere per viam ſalutis. Propter cauſſas ſpirituales non leves, fortaſſe ſpeciales *, neceſſe eſt, me per tempus aliquod extra Provinciam Hungariæ eſſe. Ne ergo propter meam abſentiam Conventus reformati jam dictæ Provinciæ aliquos in conſolatione, & viſitatione defectus patiantur, cùm*

in litera Magiſtri Reverendißimi mea inſtitutio in officio contineatur cum auctoritate ſubſtituendi, tenore præſentium, Vos, de cujus religioſitate, & experientia in agendis, plenè multorum Patrum approbatione confido, meum ſubſtituo Vicarium ſuper omnes Conventus reformatos, juxta omnem auctoritatem, & cunctas particulas in litera Magiſtri Reverendißimi meæ inſtitutionis incluſas, (cujus tranſumptum ſub ſigillo autentico apud vos eſt) vſque ad reditum meum ad ipſam Hungariæ Provinciam: in remißionem peccatorum veſtrorum committens vobis, vt ſingulari ſagacitate vigilare velitis ſuper Conventus per Rev: Magiſtrnm Leonardum reformatos, *ne à vita regulari declinent: et, ſi quos invenietis, vt fertur de Conventu Gilnizenſi, ad priſtinum ſtatum vitæ regularis reducere ſatagite. Mandans auctoritate Mag. Reverendißimi, in virtute Sanctæ Obedientiæ Præſidibus, & Fratribus Conventuum reformatorum ſupradictæ Provinciæ, vt Vobis, tamquam habenti plenariam auctoritatem Mag. Reverendiß. obediant ad effectum. Valete, & Fratrum orationibus me recommendate. Datum Budæ manuprop. ſub ſigillo, quo vtor, 17. die menſis Iulÿ, an. Domini 1457.* Apparet ex hiſce literis, non vnum aut alterum, ſed plures in Vngaria Conventus M. Fr. Leonardum per triennium circiter, ab anno ſc. 1454. vſque ad 1457. ad ſtrictioris vitæ normam traduxiſſe. Favebat ijs temporibus inclyta domus Viennenſis ſtanti Vngaricæ Provinciæ, promovebatque pietate, atq; doctrina, (nec immeritò, quæ inter cœtera ſciret, in lapidibus Vngaricis angularibus pretioſis jacta olim fuiſſe, anno ſc. 1225. prima ſuæ ſanctitatis, eruditioniſque exordia, & fundamenta:) eadem

diebus hisce Studij generalis proventu, & strictioris disciplinæ rigore (qui aspirante, juvanteque Deo, ac Reverendiss. P. M. Ordinis Gen. Fr. Nicolao Rodulfio, seriò & efficaciter perurgente, denique anno Christi 1634. à die festo Exaltationis S. Crucis, ipsis primis mensibus Prioratus A. R. P. Fr. Georgij ab Herberstein, jam Teutoniæ Provincialis Dignissimi, quando & novum Templum nostrum divinis laudibus cœpit frequentari, postliminio reductus est) clarissima, avitæ virtutis æmula, consurgenti de puluere, auxiliares hauddubiè manus porrigere non cessabit. Et verò strictioris, ac sanctioris disciplinæ cultu, atque virtute, sanctitatis fama quaquaversum pervagante, adeò Vngarica Provincia promovit, vt magno numero intra 33. annorum circiter spatium Conventibus & Monasterijs multiplicatis, necesse fuerit illam à Dalmatina separatam in unnm corpus per se redigere; exindeque plura constrinxerit loca, quàm vbi ante reformationem Dalmatinæ erat adjuncta. Tanti scilicet valet ad Ordinis amplificationem, veræ solidæque pietatis exemplum.

CAPVT X.

De Inclinatione, reparatione, & eversione Provinciæ Vngariæ.

Eformata Vngariæ Provincia, doctrinæ, & pietatis laude eminuit ad cladis vsque Mohacianæ tempora; cùm anno Christi 1526. universo nobilitatis nervo, & flore, ab innumeris

Turcarum myriadibus absumpto, Rex ipse Ludovicus II. dùm fuga sibi consulere niteretur, in profundam paludis voraginem vnà cum equo demersus interijt. Inde hostibus universa sacra, profanaque occupantibus, demolientibus, (nam & sacratas Deo ædes nostras in stabula convertere) desolari Provincia sensim, & extingui. Nec minorem stragem accepit ab hominibus acatholicis, Luthericolis, Calvinicolis, Anabaptistis, Arianis, (forsitan & Atheis) per regionem (sive quà Turcarum manus evasit, sive quà ex eis recuperata fuit) agmine magno sese infundentibus; quibus Fratres Prædicatores, qui ob Sanctæ Inquisitionis contra hæreticam pravitatem munus, eis se validiùs opponerent ex adverso, præ alijs invisi fuere. Nam & Lutherus nuperorum Sectariorum fons, parensque, ea de causa nostros sibi præcipuè infensos insectabatur. Quod Joannes Cochlæus, vir doctus, & pius, vivensisque Lutheri antagonista præclarus, non tacuit, dùm ei in nostros debachanti, sic reponebat. *Habet Venerabilis iste Ordo Præd. propter soliditatem sacræ doctrinæ B. Thomæ, jam diù singulare à Sede Apostolica priuilegium, vt habeat Inquisitores hæreticæ pravitatis per totum orbem terræ. Quid mirum igitur, si hic ex professo hæreticus, jam pridem publicè condemnatus, insectatur istius præcipuè Ordinis Patres? Nam & multi ex ijs in eum scripserunt, quibus justè respondere non potest.* Hussitæ, (quos suos Lutherus parentes agnoscit) eam ipsam ob caussam, Dominicanos inter alios persecuti, plurimos trucidarant, domus eorum solo æquarant. Etenim anno Christi 1418. in Boemia, ait alibi idem Cochlæus, *Fratres Prædicatorum, qui*

Jo: Cochlæus li. Sanarum Lutheri c. 9.

per solidam San. Thomæ Aquinatis Theologiam hæreticis acerrimè resistere solent, præ cæteris, invisi erant Hussitis: cumq; apud Clatoviam nobile haberent Monasterium extra mœnia oppidi situm, primùm in illud impetum fecerunt, & à fundamentis dejecerunt. Inde in nobilissima alia monasteria furente plebe grassari cœperunt; adeò vt viginti & ampliùs monasteria Prædicatoriæ familiæ incenderint, & solo æquaverint. Et quia doctrina, disputationibus, concionibusq; intrepidè adversus hæreticos declamabant, ducenti & ampliùs Fratres ab Hussitis sunt trucidati. Meminit & illustris scriptor Bonfinius vastationis Cœnobij Clatoviensis, cùm agens de Hussitis, ait: *ad Glatoniam, nobile Prædicatorum Collegium evertunt; idq; primum in Boemia Cœnobium Hussitarum impietate ruinam dedit, quod ædificijs, & præstanti rerum sacrarum apparatu juxta pollebat.* Alio etiam loco narrat Cochlæus, quòd anno Christi 1429, ijdem *Hussitæ, in Moravia, & Silesia monasteria subvertentes, Moniales constuprantes, Fratres trucidantes, in maximam Christi Domini, omniumq; Sanctorum ejus contumeliam, coacervatis vndique eorum imaginibus, & in pyram collectis, alligatum quendam Suppriorem Ord. Præd. qui maximo zelo accensus, in hæreticos publicè invehebatur, posuerunt; atque igne supposito, illum simul cum universis imaginibus concremaverunt, tragicum exercentes ludum, crudeli cum risu.* Quidni igitur hi, quos præcensuimus, novatores, simillimæ horum parentum soboles, eorum actiones imitarentur? *Planè* ita; nam & Claudiopoli templum nostrum, cœnobiumq; pro scholis nefandorum dogmatum, & ædibus, in quibus cum uxoribus, & prolibus degunt, vsurparunt. Bereg-

Cochlæus in historia Hussitarũ li. 4. pag 172. apud Fernandez in concertat. pag. 209.

Bonfinius dec. 3. li. 2. p. 387.

Cochl. in Historia Huss. li. 6. p. 212. apud Fernãdez pag 213.

ſzaſzij Fratres vniverſos odio Fidei Catholicæ trucidarunt. Alibi Eccleſias in vſus profanos applicarunt. Bona atque proventus, noſtris, vt ſacris vigilijs, divinis laudibus, & precibus, atque ſtudijs perpetuò inſtantes, commodiùs Deo vacarent, populorumque ſalutem procurarent, à pijs fidelibus elargita, vbique pro viribus diripuerunt, &c. Sic itaque à Turcis, & Acatholicis, præclara Provincia peſſundata fuit, vt Ordinis Mag. Generalis XLVII. F. Vincentius Iuſtinianus, poſtea S. R. E. Cardinalis, in epiſtola actis Cap. Gen. anni 1565. præfixa ijs verbis illius vaſtationem lamentaretur: *In ampliſſimo Regno Vngariæ, vix vnum, & alterum Cœnobiolum nobis remanſit.* Et quidem jam antea, occupatis vaſtatiſque domibus, coeſis, & fuga elapſis Religioſis, neceſſe fuerat, Gen. Ord. M. XLV. Fr. Franciſcum Romeum, Vngariæ Provincialibus Prioribus indulgere, ne ob inopiam, aliaſque calamitates, ad Capitula generalia convenirent. Quod in Gen. Capit. anno 1553. ſub Gen. M. Ord. XLVI. Fr. Stephano Vſuſmaris Romæ habito, in quo quartus Diffinitor erat pro Provincia Vngariæ Fr. Ambroſius Zylagh, hocce decreto fuit confirmatum: *Confirmamus conceſſionem Mag. Generalis nuper defuncti factam ſuper electione, & confirmatione Prioris Provincialis Vngariæ, & de non veniendo ad Capitulum, durante deſolatione dictæ Provinciæ.* Ab eo ſubinde tempore vſque ad annum Chriſti 1580. nullus ex Vngaria, quæ nomine magis, quàm reipſa provincia erat, generalibus in Comitijs apparuit. Quæ autem ex ea reliquiæ ſuperfuerant, curæ Provincialis Boemiæ demandatæ fuere, qui jam Boemiæ Vngariæque Provincialis

Titulo Confirmationes.

audie-

audiebat: unde in vetusto Conventus Vienn. Martyrologij Calendario, *obitus Fr. Michaelis de Genua, Boemiæ, & Vngariæ Provincialis*, qui Viennæ mortuus fuerat, & sepultus, anno Christi 1569. 2. Cal. Novemb. recensetur. Cœterùm addictis, assignatisque Vngariæ per Gen. M. Ord. Frisacense ex Carinthia, Pettoviense, Græcense, Leobiense, Novoclaustrenseque ex Styria Conventibus, proprio etiam ei deputato Provinciali, rursus anno Christi 1580. ad Capit. Generalia remearunt. Ex Provincialibus autem illis, viris sanè egregijs, fuit etiam Fr. Sebastianus Cataneus Mediolanensis, Archiepiscopi Salisburgensis (post Mag. Fr. Feliciani Ninguardæ Morbiniensis, de Salisburgensi Metropolitana optimè meriti, ad Scalensem infulam assumptionem) Theologus: qui officio Provincialatus expleto, iterum per Capit. Gen. Romæ anno Christi 1589. (quo & ego editus sum in lucem) sub Gener. Ord. Mag. Ll. F. Hippolyto Maria Beccaria tunc electo, celebratum, in eodem munere confirmatus fuit hisce verbis. *Confirmamus in Provincialem nostræ Prouinciæ Vng. R. P. Magistrum Fr. Sebastianum Cataneum, Illustrißimi Archiepiscopi Salisburgensis Theologum, et, quatenus opus esset, de novo creamus, & instituimus, cum solita auctoritate, tùm in spiritualibus, tùm etiam in temporalibus, usque ad Capit. Gen. proximè celebrandum.* In eo etiam Gen. Cap. Conventus Pettoviensis, in quo Prior cum tribus antiquioribus ejusdem Conv. Patribus, ad habitum Ordinis pro Prov. Vng. recipiendos examinaret, designatus est. Porrò P. Cataneus, multùm splendoris, & ornamenti, doctrina, pietate, ac prudentia attulit Provinciæ suæ; &

Cap. Gen. an 1589. tit. Cõfirmationes.

tit. Cõnev. designati pro exam. &c

inter

inter alia, cùm Religiosi, sublato sibi S. Sanguinis Græcij Cœnobio, ad locum longè imparem, S. Andreæ nomine, extra moenia concedere detrectarent, persuasit ipsis, suaque effecit auctoritate, vt qualemqualem illum acceptarent, asserens satiùs esse tantillum possidere, quàm vtique excedere. fore, dante Deo, cúm (excepta Vrbis opportunitate, situque) fortasse non inferiorem, immò superiorem condicionem essent habituri. Prudentem prædictionem rei comprobavit eventus. Ecclesia enim non ita pridem è fundamentis extructa, neque minus frequens, & longe jucundior; Conventus loci amplitudine, horti amœntate, Studioque generali, nifallor, illustrior. Vtinam vel vnum etiam pedem (vt ajunt) nostri in ipsa Pannonia servassent; neque enim in reparando ibi Ordine nostro tantas nunc experiremur moras, & difficultates. Ex Provinciali Vngariæ, Episcopum Chiemensem Salisburgensis Suffraganeum, sub anno Christi 1592. factum docet Summa casuum, quam eodem anno die 25. Iunij Fr. Michaeli Bonello, Cardinali ex Ord. nostro dicavit: præter quam libros etiam de Censuris, Controversijs Hæreticorũ moderni temporis, Examine Ordinandorum, & alia quædam evulgavit. Qui denique renunciato Chiemensi Episcopatu, cùm jam provecta ætate, patriæ meæ Viglevanensis, cum spe successionis, Coadiutor designatus esset Episcopi, Mediolani apud D. Eustorgij, anno Christi 1609. 28. Aprilis piè in Domino obdormivit. Fit etiam mentio in actis ejusdem Capituli Gen: (quod ad hanc Provinciam attinet) cùm aliorum insignium Patrum, tùm præcipuè Fr. Ioa-

Tit Institutiones, & Tit.

chimi

chimi Pizzoni Veneti, ad S. Th. Baccalaureatum licenciati, in eo Capitulo Diffinitoris. Fr. Vincentij Antuerpiensis Con. Petoviensis filij, ad Magisterium promoti. Fr. Alberti Augustani, Prioris tunc Frisacensis, *de plurimis inclytis Civitatibus, ac alijs locis, tùm verbo, tùm exemplo multos annos prædicationi insistendo, optimè meriti*, instituti, & creati in Prædicatorem generalem. Nec ipsi Ordinis Magistri, (quantùm licuit) adjutrices manus releuatæ vtcunque Provinciæ porrigere destiterunt. Nam, cùm in Gen. Cap. anni 1592. commissum esset Generali Beccariæ, vt cœptum ab eo opus sublevationis, & relevationis Provinciarum desolatarum, solito suo zelo, & diligentia, Visitatores cumprimis viros prudentes, & religiosos, & discretos ad easdem Provincias ablegando, prosequeretur: ipse summis laboribus ad eas pergens, primam omnium Vngariam perlustravit, & coràm de illius miserijs, verbis, & ope plurimùm consolatus est. Perstitit eo pacto Provincia circiter ad annum Christi 1611. quando vniversis religiosis ex hungarica natione morte sublatis, Conventibusque ex Styria, & Carinthia, in Capitulo Gen. Parisiensi (sub Mag. Generali LIII. Fr. Augustino Galaminio, (ex eo tempore vsque modò Cardinali de Ara Cœli superstite) Provinciæ Teutoniæ subjectis, re, nomineque desijt esse Provincia, solis Monialibus Kermendianis, quæ Vesprimio, & Tyrnaviensibus, quæ ex Insula Leporum, sive venerant, sive propagatæ erant, emanentibus; ad quas à superioribus nihilominus Visitatores destinabantur: sed Kermendianis post fugas, & exilia, denique sensim deficientibus, Tyrnaviensibus Posonium

Licentiæ pro moventorum.

Tit. de Com. missionibus.

depor-

deportatis, præter vnicam olim Priorissam, cunctis demortuis, videri etiam possit deplorandus Ordo noster in Vngaria prorsus extinctus. Verùm ego vel hac vna Deo dicata Virgine Sanctimoniali superstite, gaudio adhuc, atque spe plenus, beneficia, & clementiam Dei perpendens, illud potiùs Ieremiæ decantem, *Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti.* Quis enim sciat, an & hic Isaiæ vaticinium impleatur? *Quomodo si inveniatur granum in botro, & dicatur, ne dissipes illud, quoniam benedictio Domini est: sic faciam propter servos meos*, Dominicum, Paulum, Buzad, Augustinum, Mauritium, Helenam, Margaritam, &c. *vt non disperdam totum: & educam de Iacob* Dominico *semen*, *& de Iuda* Thomæ Scholis *possidentem montes meos* Prædicatores, & Doctores, quibus dicitur, *ascende in montem, qui evangelizas Sion. & hæreditabunt eam* Vngariam *electi mei, & servi mei habitabunt ibi. & erunt campestria*, Sept. saltus *in caulas gregum*, vt (D. Hieronymo interprete) latrones ibi latitare desistant, & bestiæ, noxiaque animalia; & loca quondam insidiarum & sanguinis, in Ecclesias Domini transeant, ibique greges fidelium, verbi Dei pabulo, per discipulos ejus, qui posuit animam suam pro ovibus suis, pascantur: *& vallis Achor*, in qua quondam maledictio fuit, atque supplicium, *erit in cubile armentorum populi mei*, vt tutus in Catholicæ fidei confessione, & divinis laudibus conquiescat. Sed & Deo patre misericordiarum, ac totius consolationis, immittente in nos lucem miserationum suarum, auget spes nostra quotidie. Nonnulli enim Vngarorum, ex annis aliquot nomen dederunt in Ordinem

Thren. 3.

Isaiæ 65.

Is. 40.

Hieron lib. 18. in Isaiam.

Iosue 7

no-

noſtrum, dareque ſolent in dies: non à pauco ſanè tempore noſtri in miſſionibus, illorum populorum prædicationi, & inſtructioni deſudant: quidam, & ij præcipui, Regni Optimates, Ordini benè faventes, illius promotionem exoptant, atque procurant.

CAPVT XI.

Acta vt denuò Ordo Prædicatorum repararetur in Vngaria.

Cùm ordinis noſtri ſcopus præcipuus ſit, animarum pretioſiſſimo Chriſti Ieſu Sanguine redemptarum ſalutem totis niſibus procurare, vt in Vngariam, (vbi propter ſæpe commemoratas cauſas, hæreticam contagionem, turcicam tyrannidem, indeque conſequentes corruptelam morum & operariorum paucitatem, maxima pereuntium eſt lucrandorum neceſſitas) poſtliminio reduci poſſet, Mag. Fr. Ioannes de Valdeſpino Hiſpanus, (in Alma Vienn. Vniverſit. Profeſſor Prim. Cæſaris Ferdinandi II. Conſiliarius, Viennenſiſque Conventus opt. meritus Prior, qui, præter alia & Studia multum promovit, & novum etiam Templum, inſigni, vt eſt animo magnifico, opere ædificavit) primus videtur cogitare cœpiſſe; quemadmodum colligi poteſt ex literis ad Gener. M. Ord. LIV. Fr. Seraphinum Siccum, ab Ill.mo R.moq; Achiepiſcopo Strigonienſi Petro Pazmanio, ac deinde S. R. E. Card. Em. anno Chriſti 1628. 9. Aprilis, Poſonij datis, quibus ſic ajebat: *Venit ad me Reu: P. Ioannes de Valdeſpino, Profeſſor Primarius Aca-*

demiæ Viennensis, Ord. S. Dominici, cum quo ego pluribus verbis contuli de modis, & medijs, quibus Sacer Ordo Prædicatorum in Vngariam introduci posset, &c. Sed ipso anno, Sicco, post Comitia generalia Tolosæ habita, dùm Italiam cogitaret, ad fœliciorem vitam translato, illius Successor Reverendiss. P. Fr. Nicolaus Rodulfius, pia hac P. Valdespino mente gratè excepta, illum cum plenissima auctoritate ad Religionem introducendam, fundandos, acceptandos, regendosque Conventus per totum Vngariæ Regnum, Commissarium Generalem suum non semel præfecit. Interim de alumnis, suppositisq; ex natione Vngarica providere cupientibus, idonei quidam adolescentes sese Viennæ obtulerunt, quibus in nostram familiam cooptatis, ex eis probati, tempore suo Sacrum Ordinem solemni ritu professi sunt. Agebatur Chisti annus 1634. cùm Dominus quidam Comes Vngarus, (cujus jam nomen non occurrit) in nostros benè affectus, se vehementer optare in bonis suis Cœnobium nobis extruere significavit: quod vbi commemoratus aliàs Illustr. & Rever. D. Stephanus Sennyei Iauriensis Episcopus, Regnique Cancellarius, ex Valdespino, cui ego insinuaveram, accepisset, hortatus est, vt si animo sederet, Ordinem nostrum in Vngariam reducere, in ipsius potiùs diœcesi apud Illustriss. D. Comitem Adamum de Batthian, Conventum cum commoditate longè majori, speque ingentis fructus certò certiùs erigendum deligeremus. Placet oblatio: tempore condicto Sabariam profecti, omnibus benevolentiæ, beneficentiæq; significationibus ab Episcopo, & Comite excepti, ab hoc subinde ad ditionis suæ

Civi-

Civitates, Rohoncium, Kermendium, Nemet-Vi-Var, vt, vbi magis collibuerit, locum seligamus, optione data, perducimur. Visus est Rohonciensis fore commodior, quòd Viennæ proximior, & docendo opportunior: Kermendiensis verò conterminus Turcarum imperio; Nemetvivariensis ex adjacentibus piscinarum lacunis domi vsque ferè degentibus Religiosis aura nequiret esse salutaris. Exemplar, seu formula construendi ædificij, ab architecto Italo, quem Vienna abduxeramus, statim apparatum: sed expeditione ad tempus dilata, Viennam post mensis circiter moram remeamus: vbi haud longè post cum Comite agitatum; quòd verò non per omnia vtrinque conveniret, nihil perfectum. Sic res ad annum insequentem 1635. suspensa pependit. Quo tempore, cùm Regni Vngarici Comitia Sopronij haberentur, ibidem patronis, & ipso etiam pijssimo Cæsare Ferdinando II. agentibus, Comes ad rem suscipiendam penitus animatur. Absolutis Comitijs, à Cancellario in Vngariam pro Ghinsiensis acatholicæ Civitatis reformatione, præmissis Cæsareis Commissarijs, ducimur; sed cùm res, Civibus obnitentibus, majores videretur difficultates habere, Rohoncium ejus jussu pergimus, quò & ipse insecutus, quæcunque pro Conventu XXIV. Religiosorum ritè fundando necessaria esse possent, chirographo coràm disponit; locum alumnis suis à nobis erudiendis designat: de omnibus proximè instante sanctiori hobdomada Sabariæ cum Comite pro recipiendis Sacris Mysterijs illic affuturo, se definiturum edicit. Interim P. Fr. Paulo Tannaman Vienn. S. Th. *Præsentato*, pro concionibus,

& Sacramentorum ministerio ibi dimisso, Viennam regredimur. Haud longè post Cancellarius ægrotat, vixque convalescens in Croatiam pro negotijs apud Varasdinum cum Valachis alijsque componendis, à Cæsare destinatur: verùm ibi graviùs infirmatus, in Vngariam redux, Sabariæ, festo die S. Bartholomæi, hora noctis circiter nona, magno nostro detrimento, (quòd multùm apud Comitem autoritate valeret, plurimumque nos diligens, si cum Comite non succederet, se nobis fundationem facturum spopondisset,) ex hac luce migravit. Deinde verò secundùm P. Valdespino ad Vrbem profectionem, à Comite pro toties agitati negotij expeditione vocamur: cùm autem facta tunc oblatio minor esse videretur, quàm vt vel ad rem incohandam sufficeret, sub annum insequentem 1636. Comite litem de paternis bonis cum matre apud Cæsarem agitante, erigitur nobis à viris magnis spes minimè levis, si caussã obtineat, ad quatuor-millia florenorum, quæ proximè promiserat, Ecclesiam apud Solonokium, locumq; Monasterij inibi olim constructi, quæ mater jam possideret, additurum. Monemur bono animo esse, non desistere à cœptis, magnas res, magnas habere difficultates. Optimè Comiti precati, libellum supplicem C. M. offerimus: favet Cæsar, Comitiq; adjudicans, nos illi benè jubet esse commendatos, se etiam suis ea in re partibus, quò fœliciùs succedat, non defuturum: denique & literas ad Illus.mum & Rever.mum D. Georgium Draskovith, Episcopum Iauriensem, vt in sua nos diœcesi exceptos apud Comitem promoveat, dat clementissimas. Ab Episcopo perhumaniter suscepti,

cum paribus literarum Cæsarearum, suisque identidem ad Comitem ablegamur; qui, quòd bona Solonokensia necdum recepisset, & ob alias caussas, rem infectam dimisit: fidem tamen facientibus viris apud eum primarijs, vbi ea ad manus suscepisset, Ecclesiam, locumque Monasterij non negaturum. Interea commissionem, & facultatem pro rebus hisce à Rev. P. Generali Rodulfio denuò sanequàm amplissimam accipio, insequentis tenoris.

In Dei Filio sibi dilecto R. A. P. Mag. Fr. Sigismundo Ferrario Viglevan. Ordinis Præd. Fr. Nicolaus Rodulfius, totius ejusdem Ordinis humilis Mag. Generalis, in Domino sal.

Vix verbis explicare possemus conceptam animo lætitiam, ex literis, quibus V. P. de firma spe introducendæ quamprimùm in Vngariæ Regnum nostræ Religionis ad majorem fidei Catholicæ amplificationem nos monuit. Atque adeò, vt quod à Deo O. M. ardentissimis dudum votis petivimus, zeloq; , & diligentia V. P. ad finem ferè redactum conspicimus, ex providentiæ nostræ defectu, moram vllam, aut obstaculum minimè patiatur; ampliorem quandam facultatem pro necessarijs rebus, & negotijs, ea occasione peragendis, vobis conferendam duximus. Quare tenore præsentium constituimus te Commissarium, & Procuratorem nostrum, pro dicta introductione nostrorum Religiosorum in Regnum Vngariæ, apud Cæsaream Majest. & apud quascumque publicas privata sue Personas sæculares, vel Ecclesiasticas curanda, nostroq; , & Religionis nomine promovenda. Dantes tibi auctoritatem, omnia, & singula faciendi, quæ nos ipsi facere possemus, tam pro dicta introductione, quàm pro Conventuum Ordinis in eodem Regno fundatione, acceptatione, & regimine: tuæq; authoritati, ac

juris

jurisdictioni subdentes in spiritualibus, & temporalibus, omnes, & singulos nostri Ordinis Religiosos, & quoscunque nostræ obedientiæ quomodolibet subjectos, in præfato Regno degentes, & qui in posterum ad illud accedent pro ejusmodi missione. Facimus etiam tibi potestatem fundandi per teipsum, vel per alios à te delegandos, in Vrbibus, & Locis ejusdem Regni, Societatem & cultum Sanct.^mi Rosarij B V.^is Atque vt meritum obedientiæ cæteris laborum tuorum meritis accedat, vt ejusmodi munus, atque onus acceptes, sub formali præcepto tibi mandamus: sicut sub eodem præcepto formali mandamus quibuscumque nostræ obedientiæ quomodocumque subditis, ne quid contra hanc nostram deliberationem sub quocumque prætextu audeant attentare: sed potiùs auxiliares manus, vti par est, & speramus, ad prædicta omnia præbeant. In nomine Patris, & Filij, & Sp. S.^ti amen. In quorum fidem &c. Dat. Romæ, die 6. Septembris, 1 6 3 6.

Fr. Nicolaus Magister Ordinis.

Locus Sigilli.

Reg. folio 2 9 4.

Fr. Adrianus de Genua Magister, & Socius.

Hisce perlectis, majori quàm vnquàm ardore incensus, S.C. Majest. in Comitijs Ratisbonensibus existenti per supplices libellos; Regni etiam Optimatibus, cumprimis autem Eminent. Cardinali Pazmany, Excellentiss: Palat. Estherasy, Illustriss. & Rever. Lippaj Regni Cancell. Illustriss. Comiti Paulo Palffi Vngaricæ Cameræ Præsidim, alijsque Ordinis negotium, ad majorem Dei gloriam, & animarum salutem, quàm diligentissimè com-

mendo. Inde anno 1637. ſub Februarij finem à Comitibus *Palffijs Paulo* jam memorato, & Franciſca Conjuge in Ordinem noſtrum ſingulari devotione propenſis, Viennæ acciti, cùm adveniſſemus, Comes Batthyan, qui aderat, eis præſentibus, Eccleſiam Solonokenſem, locum Monaſterij conſtruendi, aliquot millia florenorum, ligna, lapides, calcem, ſubditorum operas pro ſtructura, Ordini ſe daturum liberaliſſimè pollicetur; addensque plura facturum, quàm ſpondeat, paratos eſſe jubet in Vngariam proficiſci. Quæ omnia à nobis cum ſumma lætitia, & gratiarum actione ſuſcepta. Tùm D. Comitiſſa Franciſca Palffin, vnum noſtrum alloquens, & à vobis, *Patres*, ait, pro D. Comite Batthyan aliquid indubiè præſtandum. Nihil, inquit ille, erit vnquam poſſibile nobis, quòd non libentiſſimè ſimus pro benefactore, & fundatore noſtro facturi. Eja verò, ait Palffin, vt maſculeam prolem ex D. Comitiſſa Aurora conjuge feliciter ſuſcipiat, efficite. At ille: cùm id ſuperet facultatem noſtram, fidem obſtringimus, pro hoc alijſque beneficijs, D. Ma. precibus noſtris, licet indignis, imploraturos. & Comitiſſa. At, quod dixi, vobis omnino faciendum. & quomodo? inquit Frater. *Per* Sanctum, ait illa, Domînicum. Tunc Frater nihil hæſitans, per Sanctum Dominicum polliceor, D. Comiti Batthyanio maſculum prolem ex voto naſcituram. Nec vana promiſſio; nam intra octiduum læti advolavere nuncij, domum revocantes Comitem, quòd filium Comitiſſa fœliciſſimè fuiſſet enixa. Poſtquàm igitur in Vngariam veniſſemus, denique D. Comes Batthyan, per literas ſuas, & Eccleſiam Solono-

kenſem

kensem concessit, & ter mille florenos pro Conventus ædificio, aliaque, quibusdã appositis conditionib⁹, promisit; vtque reversales, quas dicunt, daremus, poposcit. Verùm, cùm earum conditionum Episcopo diœcesano, sine cujus licentia Regularibus Monasteria erigi nequeunt, quædam minimè arriderent, & inter longiorem rei tractationem, in Poloniam, Reginam Serenissimam Ceciliam Renatam, C. Ferdinandi II. filiam, & C. Ferdinandi III. germanam, nuper Ladislao Poloniæ Regi desponsam, comitandi illi etiam ex insperato cura fuisset demandata, deliberationem ad Regni Vng. Comitia, in diem 21. Septembris ejusdem anni 1637. pro Augustæ Mariæ Austriacæ Imper. Ferd. III. Conjugis potissimùm inauguratione Posonij indicta, prorogavit. Quia verò Comitia ad D. Martini dilata sunt, & Episcopus ex Polonia non redijt, properant autem operæ typographicæ, huic nostræ scriptioni jam modus esto: non sine spe fœlicioris successus, cùm D. Episcopus, priusquàm discederet, aut in locum à D. Comite oblatum consensurum, aut alium non minus gratum, & idoneum nobis se daturum receperit.

Conc. Tridẽ. sess. 25. de regularib. cap. 3.

Ad Beatiß. Virg. Deiparam Peroratio.

TErræ, Cœlique Domina, Plantatrix Sanctissimi Rosarij, quo te, Clementissima Virgo Deipara Maria, quamquam indignus, per dies singulos ab adolescentia mea interpellare non cesso, age cum omnium Conditore, & humani generis Redemptore, Deo vero de Deo vero, æternoque Patri Consubstantiali, Filio tuo

Chri-

Christo Iesu, quò Vngaria tua, cujus peculiari titulo diceris, esque PATRONA, ab hostium omnium visibilium, & invisibilium tyrannide atque insidijs asserta, eidem Filio tuo, & Tibi, tranquilla semper, & sincera mente deserviat: & Prædicatorum Ordo tuus, cui sacrum habitum, Rosarium, & innumera alia singularissima beneficia, ac privilegia, omni propemodum Maternorum viscerum affectu in eum effuso, contulisti, in eandem regionem pro pereuntium populorum salute revertat. Ne, pijssima Mater, & Advocata, respice indignitatem nostram: sed Filij, & Præconis tui, Patris N. S. Dominici, qui ardentissimo amore illius salutē, & gloriam tuam zelatus, vivens, designata Provincia, ad eam B. Martyrē Paulum Vngarum cum socijs amandavit, secuturus ipse, nisi citiùs ad æternorum gaudiorum vitam fuisset evocatus; è qua nihilominus, ejus non immemor, innumeris clarissimisque eandem portentorū signis collustravit: Filiæ, Famulæque tuæ Regiæ Virginis Margaritæ, Vngariæ, & Orbis totius sideris micantissimi, quam specialissimè tibi devotam, post mortalis vitæ labores, Ipsa proprijs manibus triumphali diademate coronatam, ad Solium æthereum, quò pridem Beatissimum Dominicum attraxeras, perduxisti; Aliorum etiam ex eodem Regno, & Instituto Sanctorum sexus utriusque Hominum, Cultorum tuorum merita clementer attende. Impetra, ut Filius tuus innovet dies nostros sicut à principio; adeoq; exemplorum tantorum veri imitatores effecti, re, & nomine *Prædicatores*, ac planè Apostolici, verbo & opere populos informantes, messe munda & copiosa in Ecclesiæ horræum congregata, cum Patre,

l. totum librum Viscera Materna M. Fr. Hyac. Coquetij.

cujus es Filia, Verbo, cujus es Mater, Spiritu Sancto, cujus es Sponsa; Trino Deo, & Vno, creatore, & gubernatore omnium, nostraque gloria, laborum præmio, & beatitudine felicissima, vnà tecum, ò Regina Mater, omnes denique in Cœlis sine fine regnemus.

Conc. 20. in Cant. Salve Regina.

Abraham Bzovius, Annalista Pontificius.

Florentissimum B. Dei Genetricis Regnum Vngariæ, dum commendatum eratB. Virginis Patrocinio, exemplo S. Stephani Reg. Apostoli Vngariæ, miraculis clari, qui moriturus tale Virgini Mariæ fecisse scribitur testamentum. *Tibi, ò Maria, peculium hoc tuum commendo, Tu curam illius gere, Tu ab inimicis defende, ab incursibus Sathanæ protege.* Vt autem egesserunt se ex cura, & patrocinio Virginis, ex quo illius Templa ditissima vastarunt, imagines ejus violarunt, cultum prophanarunt, illam reliquis mulieribus parem in Sanctitate, & æqualem in Potentia, fecerunt; quot mala ingruunt illis? quanta perpessi sunt? quænam illos maneant in posterum si hæresi adhærebunt, si ad Virgineum sinum non revertentur? Res ipsa, ipsi soli testantur: scribere non est opus, cùm totus sciat, & loquatur Orbis.

dec. 2. li. 1. pag. 179.

Antonius Bonfinius.

Assiduis S. Stephanus Rex Divam Virginem precibus exoravit, *vt se suumq; Regnum perpetuo Magna Mater patrocinio tueretur, cujus tutelæ, ac potestati, se, Vngarosq; omnes addixerat; omniaque suorum studia, fortunasque dicaverat.* Quin etiam illud solemne promulgavit edictum, vt omnes diem B. Virginis, quo inter Divos relata fuit, inter celebratissimos haberent, *Dominæq; diem* appellarent, ac

cætera ejus festa jejunijs, & singulari pietate transigerent. *Hanc demum peculiarem sibi pientißimamq́; patronam in Cœlo, terrisq́; ducerent.* Et vt ejus nomen semper Vngaris æquissimum redderet, celeberrimam in Alba Regali Basilicam dicavit, vbi Regum corpora reconduntur, & ex instituto creati Reges diadema suscipiunt. Opus est mirabili sumptu, incrustationibus marmoreis renitens, vbi pavimenta tessellata cernere est; magnificas columnas, aras, iconibus, ac tabulis nonnullas mirũ in modum exornatas, ex purissimo auro, argentove conflatas; item sacella regia, ac monumenta pleraque in mausoleorum speciem. Prætetrea signa sunt quædam, & tabellæ, lapidibus, & gemmis insculptæ. Quin & supra mensam Christi, acuminata testudo, insano lapillorum, & auri sumptu elaborata. Ne varia quidem vasorum genera desunt; multa crystallina, pleraque myrrhina, onychina multa, ex porphyrite, & alabastro complura, gemmata nonnulla, in quibus nil auro, & argento vilius intueri licet. De vestibus, suppellectilique sacra nil dicendum, quando cunctarum rerum mira copia, quæ divino cultui sunt vsui. Omni Basilicam, qua potuit liberalitate, potestateque donavit.

Cartuitius in vita S. Steph. agens de bello defensivo illius contra Conradum Imperatorem.

Manibus, ac corde sursum erectis, Dominæ Perp. Virgini, & Dei Genitrici suas injurias commendans, in hujusmodi prorupit voces. *Si placet Tibi, Domina mundi, tua partem hereditatis devastari, & novellam Christianismi vastationem dißipari; ne quaso, sinas illud imputari diffidentia mea, sed potiùs dispositioni voluntatis tua. Si* c. 16.

quid

quid commeruit culpa pastoris, ipse luat; oves, quæso, insontes ne patiaris affligi. His dictis tanquam accepta consolatione ab ea, fidenter movit in hostes.

c. 21. Idem agens de illius ad cœlos transitu. Manus, & oculos ad cœlum erigens: *Regina cælorum, inquit, mundi inclyta reparatrix, tuo patrocinio Sanctam Ecclesiam cum primatibus, & populo, tuis precibus commendo. Quibus nunc ego vltimùm valedicens, animam quoque meam tuis manibus committo.*

Isaiæ Li.

Attendite ad petram, vnde excisi estis, & ad cavernam laci, de qua præcisi estis. Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram, quæ peperit vos.

Omnia & singula, quæ scripsi, vel scribam vnquam, & me ipsum, correctioni Sacrosanctæ Catholicæ Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, quæ est Columna, & firmamentum veritatis, per omnia humillimè subijcio.

Soli Deo honor, & gloria.

Biblioteka Jagiellońska
stdr0030453

